M 6
4-f
21

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
3 G
25

6-4.f.21

VIII a 158

ALDI PII MANVTII INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBRI QVATVOR.

~~Addito in fine de octo partium orationis conſtructione libello ERASMO Roterodamo authore.~~

Quæ quoq; libro continentur hanc uolenti chartam ſtatim ſe offerunt.

QVAE CVM

FORTVNA VITREA EST,

SPLENDET, FRANGITVR

VENETIIS M D XLIX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IN PRIMO LIBRO HABENTVR PRAECIPVA HAEC.

De Grammaticæ partibus
De nomine.
De generibus nominũ.
De iflexione nominũ.
De caſuum terminatione.
De Heteroclitis.
De pronomine.

IN SECVNDO VERO, HAEC.

De uerbo.
De Inchoatiuis,& reliquis deriuatiuorũ uerborum ſpeciebus.
De inflexione uerborum.
De præteritis,& ſupinis.
De aduerbio,& cæteris orationis partibus

IN TERTIO, HAEC.

De conſtructione uerborum. Ad uerbiorum localiũ. Participiorum. Nominum.
De figuris dictionis duodecim, conſtructionis octo.

IN QVARTO, HAEC.

De quantitate ſyllabarum.
De pedibus metrorum à biſyllabis uſq; ad hexaſyllabos. cxxiiij. græce & latine.
De uerſu Hexametro. Pẽtametro. Iambico. Dimetro. Trimetro. Tetrametro. Iambico choliambo.
De carmine bucolico.
De hendecaſyllabo ſapphico,& phalæcio.
Da trochaico tetrametro catalectico.
De metro Sotadeo.
De metro Ithyphallico. Quædam hexametra ex

Homero, & hexametra & Thetrametra ex theocrito, & iambica trimetra ex Euripide. Ariſtophane. Mænādro. Trochaicha tetrametra ex Euripide Ariſtophane. Phalæcia ex epigrammatis, quæ quibus conſtent pedibus, & quemadmodum ſcandātur accentibus breui ∪, & longo — oſtenſum eſt.

EIVSDEM OPVSCVLVM IN QVO GRAEC.

De literis græcis & diphthongis, & quemadmodū ad nôs ueniāt.
Abbreuiationes, quibus frequenter græci utuntur.
Oratio dominica, & duplex Salutatio ad Virginem glorioſiſſimam.
Symbolum Apoſtolorum.
Diui Ioannis Euangeliſtæ Euangelium.
Aurea Carmina Pythagoræ.
Phocylidis poema ad bene, beateq; uiuendum.
Omnia hæc cum interpretatione latina.
Introductio per breuis ab hebraicam linguam.

ALDVS PI MANVTIVS ROMANVS, LITERARII LVDI MAGISTRIS.

S. P. D.

Rudimenta grammatices latinæ linguæ à nobis olim compoſita; optimū factu exiſtimaui, ad uos iuuentutis moderatores, & morum magiſtros legenda committere, non quia putarem indigere uos lucubratiunculis noſtris. Quanquam dicere

ſolebat Plinius nullum eſſe librum tam malum, qui non aliqua parte prodeſſe, ſed potius, ut ſiqd erratū fuerit (homines enim ſumus) caſtigaretis, meq́; de erratis omnib⁹ amice admoneretis. Tum ut quod fieri à uobis uelim, erudiendis, inſtituendiſq́; pueris, quando quidem id illis ualde pro futurum arbitrabar, uos rogarem. Primum, ut memineritis oportere uos eorum quos accepiſtis inſtituendos, ſic ſatagere, ut ſimul & docti fiant, & ſanctis imbuantur moribus. quia Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorē teſta diu. Atq; adeò à teneris aſſueſcere multū eſt, nec ſolū rectores, magiſtroſq́; uos eſſe adoleſcentū, ſed & parentes putetis ſcitis enim illud. Qui præceptorem ſancti uoluere parentis eſſe loco. Equidē bonos, malos'ue uos eſſe tātū referre exiſtimo ut auſim dicere bonorū malorumq; omnium, quæ ubiq; terrarū fiūt uos eſſe potiſsimam cauſam. Nā iuriſconſulti, philoſophi, Rectores urbium, principes, Duceſq́;, ac Reges, Necnon Monachi ſacerdotes, Epiſcopi, Cardinales, ipſiq́; ſummi Pontifices, deniq; quicunq; uel ſolas literarū notas tenent, ſub diſciplina olim ueſtra fuere paruuli à uobis inſtituti ſunt, uirtus ueſtra, uitium ue eorum profuit, aut nocuit moribus, tantum ualet longa conſuetudo, ut ſi cū ſancto diu uixeris, ſanctus futurus ſis, ſi cum per uerſo, peruertaris. Siquidē (ut īquit Fabius) Leonides Alexandri pædagogus quibuſdam eum uitijs imbuit, quæ robuſtum quoq; & maximum regem ab illa inſtitutione puerili ſunt proſecuta.

Quamobrem quantum boni & ſancti præceptores ciuitatibus proſint, non facile dixerim, quātū item obſint praui., & uitioſi non queo dicere. Quare non poſſum non multum mirari nullam

ferē puerornm patribus, & rectoribus urbium in eligendis præceptorum moribus, eſſe curam non animaduertunt, quantū inde boni, mali'ue infun-datur in ciuitates. Nam quales ſunt, qui inſtituunt, tales & qui inſtituuntur, uelint, nolint euadent longa die. Longa dies homini docuit parere leones. Longa dies molli ſaxa peredit aqua. Videte igitur uos, qui & longo tempore, & aſſidue teneros, & ſimplices adoleſcentulorū animos inſtituitis, quātum & pordeſſe poteſtis & obeſſe hominibus.

Quod ſi quiſquam eſt ſic oblitus ſui ipſius, ut agnos ſuæ cōmiſſos fidei ceu lupus deuoret, heu quanta illum pœna apud manes uel breui expectat. nam qui ita pernitioſi ſunt, ut non ſolum obſint quod ipſi corrumpuntur, ſed etiam quod corrumpunt, plusq; exemplo, quàm peccato nocent, immatura morte, ne tantum obeſſe queant, ne mūdum corrumpāt rapiuntur. Itaq; enitendum pro uirib', ut & ſanctos mores & bonas literas ſimul edoceantur adoleſcentuli. Quādo alterum ſine altero facere nullo modo licet. At ſi in altero peccādum foret, potior mihi ratio uiuēdi honeſte, quā uel optime diſcēdi uideretur. Malo enim eos nullas ſcire literas ornatos morib', quàm omnia ſcire male moratos, maliſq; ſimillimos eſſe dæmonibus, qui & ſi multa ſciunt (nam id ideo illis inditum eſt à græcis nomen) ſunt tñ quā peſſimi. Alterum, quod uos meminiſſe uelim, eſt nequid niſi doctiſſimorum authorū ediſcere cogatis adoleſcētulos, imo ne grāmaticas quidē regulas niſi cōpendia quædam breuiſſima quæ teneri facile memoria queāt, laudo eos ediſcere, ſed tm̄ ut illas aſſidue, accurateq́; legāt, noīaq; & uerba declinare optime ſciāt. Nā dū lucubrationes noſtras uel car

mine.uel proſa oratione,etiã de arte, cõmendare memoriæ eos cogimus,erramus, (ut mihi quidẽ uidetur)Multis modis. Primum quod quæ ſummo labore edidicerunt, dediſcunt paucis diebus, quod ego & puer olim, & iuuenis cõpoſitis etiã à me regulis,ſum ſæpe expertus, nam cum generum regulas, præteritorum'ue ſumma cura memoriæ mandaſſem,per breui eas obliuiſcebar.Idẽ cæteris quoq; euenire exiſtimo.Præterea difficultate tum materiæ, tum ſtyli, eò deſperationis ueniunt, ut & ſcholas, & literas fugiant, & ſtudia, quæ amare nondum poſſunt, maxime oderint. Tu eo ipſo tempore, quo noſtra ediſcunt, facilius meliusq; uel Ciceronis aliquid, uel Virgilij, aliorum ue illuſtriũ poſſent diſcere, olim & decori,& commodo illis non mediocri futurum. Equidem puero mihi, cum Alexandri carmen de arte grammatica,præceptor cogente,memoriæ mandabam,non ita contigiſſe plurimum doleo. Addite quod cum incultos, & barbaros diſcimus tales, ac potius incultiores & ipſi euadimus. Solemus enim ijs, quos imitamur, plerunq; eſſe deteriores.Quapropter optimus, & ſtatim & ſemper legẽdos putat Quintilianus, atq; eorũ candidiſſimũ quemq;,& maxime expolitum. Tum de Cicerone ſic inquit.Cicero (ut mihi quidem uidetur) & iucundus incipientibus quoq;,& apertus eſt ſatis,nec prodeſſe tantũ,ſed etiam amari poteſt,tum (quemadmodum Plinius præcipit) ut quiſq; erit Ciceroni ſimillimus.Sed de genere hoc longa haberi poſſet oratio.Hæc uero attigimus noſtro erga ſtudioſos ſummo amore,q̃re uos etiã atq; etiã rogo,ut boni,quicq́d diximus,conſulatis. Valete.

Venetijs Menſe Octobri. M. D. VII.

Quoniam autem omnibus in rebus à diuinis incipiendum eſt, chriſtianeq; à teneris inſtitui pueros uolumus, hæc in primis ediſcant.

In nomine Ieſu chriſti crucifixi Dei Opt. Max.

Oratio data Apoſtolis ab Ieſu redemptore humani generis latine, & græce.

Pater noſter qui es in cœlis. ſanctificetur nomẽ tuũ. Adueniat regnũ tuũ. Fiat uolũtas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Panem noſtrũ quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Et ne nos inducas in tẽtationẽ. Sed libra nos à malo. Amen.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰς ἐνέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Salutatio Angelica ad beatiſſimam Virginem latine, & græce.

Aue Maria gratia plena Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus uẽtris tui Ieſus. Sancta Maria mater Dei ora pro nobis peccatoribus nũc & in hora mortis noſtrę. Amẽ.

Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία ὁ κύριος μετὰ σοῦ. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σοῦ. ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Symbolum apoſtolorum.

Credo in Deum patrem omnipotentem creatorem cœli & terræ. ET IN IESVM CHRISTVM Filium eius unicum dominum noſtrũ. Qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto, natus ex Maria uirgine. Paſſus ſub pontio Pilato, crucifixus mortuus & ſepultus. Deſcendit ad inferos. Tertia die reſurrexit a mortuis. Aſcendit ad cœlos. Sedet ad dexteram dei patris omnipotẽtis. Inde uẽturus eſt iudicare uiuos, & mortuos. Credo in ſpiritum ſanctum, ſanctam eccleſiam catholicam. Sanctorum communionem. Remiſſionem peccatorum, Carnis reſurrectionem. Vitam æternã. Amen.

DECEM PRAECEPTA LEGIS ANTIQVAE.

Mente deum tota uenerare, & ſemper adora.
Ne incaſſum iura ſanctiſſima numina diuûm.
Hinc caueas feſtis quicquã exercere diebus,
Quod uetitũ ẽ. Magno piꝰ affice honore parẽtes.
Ah ne occide hoiem. Nunquã furare. Malignus
Eſſe caue teſtis. Nec non bonus effuge lectum
Concutere alterius, tedas fœdare iugales.
Non modo neu turpis ſis, lege iuberis, adulter.
Sed ne nupta quidem alterius tibi mente petatur,
Cuncta aliena, bonus quo ſis, cupiſſe caueto.
Hæc quicunq; decem ſummi præcepta Tonantis
Chriſticola, ut debet, ſeruarit, carcere liber
Corporis, ad cœli felicia tecta uolabit
Lætus, & æternum cariturus, morte quieſcet.

Salutatio filiorum Euæ ad Beatiſſimã uirginẽ.

Salue regina miſericordiæ uita dulcedo, & ſpes noſtra ſalue. Ad te clamamus exules filij Euæ. Ad te ſuſpiramus gementes, & flentes in hac lachry-

marum ualle. Eia ergo aduocata noſtra illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte. Et Ieſum benedictum fructū uentris tui nobis poſt hoc exilium oſtende o clemens o pia, o dulcis uirgo Maria. Dignare me laudare te uirgo ſacrata. Da mihi uirtutem contra hoſtes tuos. Amen.

Initium Euangelij ſecundum Ioannem.

In principio erat uerbum. Et uerbū erat apud deum, & deus erat uerbū, hoc erat in pricipio apud deū. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factū eſt. In ipſo uita erat, & uita erat lux hominū, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eā nō cōprehenderunt. Fuit homo miſſus à Deo, cui nomē erat Ioannes. Hic uenit in teſtimoniū, ut teſtimonium perhiberet de lumine, ut oēs crederent per illum. Non erat ille lux, ſed ut teſtimonium perhiberet de lumine. Erat lux uera, quæ illuminat omnē hominem uenientē in hunc mundū. In mundo erat, & mūdus per ipſum factus eſt, & mūdus eū nō cognouit. In propria uenit, & ſui eum non receperunt. Quotquot autē receperunt eum dedit eis poteſtatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius, qui nō ex ſanguinibus, neq; ex uoluntate carnis, neq; ex uoluntate uiri, ſed ex deo nati ſunt, ET VERBVM CARO FACTVM EST, & habitauit in nobis. Et uidimus gloriam eius, gloriam quaſi unigeniti à patre plenum gratiæ & ueritatis.

Pſalmus alternis, dicendus cum ad altare ſacrificaturus ſacerdos accedit.

SACERDOS. Introibo ad altare dei. CLERICVS. Ad deū, qui lætificat iuuētutem meam.

S. Iudica me Deus, & diſcerne cām meā de gente nō ſancta, ab homine iniquo & doloſo eripe me. CLE. Quia tu es deus meus, & fortitudo mea, quare me repuliſti,& quare triſtis incedo, dū affligit me inimicus? S. Emitte lucem tuam, & ueritatem tuam, ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in montem ſanctū tuum, & in tabernacula tua. SA. Et introibo ad altare Dei. CLE. Ad deum, qui lætificat iuuentutem meam.

S. Confitebor tibi in cythara deus deus meus, quare triſtis es anima mea,& quare cōturbas me? CLE. Spera in deo, quoniā adhuc cōfitebor illi ſalutare uultus mei,& deus meus. S. Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto. CLE. Sicut erat in principio & nūc & ſemper,& in ſecula ſeculorum. CLE. Amen.

S. Confiteor Deo patri omnipotēti. beatæ Marię ſemper uirgini, & omnibus ſanctis, & uobis fratres me grauiter, multifariamq́; peccaſſe mea culpa. Ideo precor immaculatam & ſemper uirginem Mariam,& oēs ſanctos,& uos fratres orare pro me.

CLERICVS. Miſereatur tui omnipotens deus, & dimiſſis omnibus peccatis tuis, perducat te ad uitā æternā. S. Amen. CLERICVS. Confiteor Deo omnipotenti,& beatæ Marię ſemper uirgini,& omnibus ſanctis, & tibi pater me grauiter, multifariamq́; peccaſſe mea culpa. Ideo precor immaculatam & ſemper uirginem Mariam & te pater orare pro me. SACER. Miſereatur ueſtri omnipotens deus,& dimiſſis omnibus peccatis ueſtris, ꝑducat uos ad uitam æternā. CLERI. Amen. S. Veniā & abſolutionē,& remiſſionem peccatorū omnium det uobis oīpotens, & miſericors dn̄s. CLERI. Amē. S. Deus tu cōuerſus uiuificabis nos. CLERI. Et plebs tua lætabitur in te. SA. Oſtende no-

bis dñe miſericordiam tuã. CLERI. Et ſalutare tuũ da nobis. S. Domine exaudi orationẽ meã. CLERI. Et clamor meus ad te ueniat. SA. Dominus uobiſcũ. CLERI. Et cum ſpiritu tuo.

Cum itur cubitum, genibus flexis facto ſigno ſanctiſſimæ crucis dicatur ter.

Benedicatur Deus trinus & unus.

Benedicatur Dominus noſter Ieſus Chriſtus.

Benedicatur uirgo Maria mater.

Deus propitius eſto mihi peccatori.

Dignare dñe nocte iſta ſine pctõ nos cuſtodire.

Domine Ieſu Chriſte da mihi itellectũ & doce me facere uoluntatẽ tuam. Item dicatur quinquies oratio dominica, & ſalutatio Angelica ad beatiſſimam uirginem, & ſemel Symbolum apoſtolorũ. Hinc Euangelium. In principio erat uerbũ, & uerbum erat apud Deum, & cætera.

Cum ſurgitur cubitu, dicantur eadem omnia, niſi quod ubi dicitur nocte iſta, dicatur hodie iſto.

Ad benedicendam menſam, Ante prandium.

Benedicite. Oculi omnium in te ſperant dñe, & tu das eſcam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Gloria patri & filio, & ſpiritui ſancto. Sicut erat in principio & nunc & ſemper & in ſecula ſeculorum. κύριε ἐλέησον. χριστὲ ἐλέησον. κύριε ἐλέησον.

Pater noſter. Et ne nos inducas in tẽtationem. Sed libera nos à malo. Amen. Benedic dñe nos & tua dona, quæ de tua largitate ſumus ſumpturi p Chriſtum dñm noſtrum. Amen. Iube domine benedicere. Menſæ cæleſtis participes faciat nos rex æter-

næ gloriæ. Amen. D eus charitas eſt, & qui manet in charitate in deo manet, & deus in eo.

Poſt prandium.

T u autem domine miſerere noſtri. D eo gratias. C onfiteatur tibi domine omnia opera tua, & ſancti tui benedicant tibi. G loria patri. S icut erat in principio. A gimus tibi gratias omnipotens Deus pro uniuerſis beneficijs tuis qui uiuis et regnas in ſecula ſeculorum. Amen.

PSALMVS.

M iſerere mei deus ſecundum magnam miſericordiam tuam: E t ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meã. A mplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo mũda me. Q uoniã iniqtatem meã ego cognoſco, & peccatum meum cõtra me eſt ſemper. T ibi ſoli peccaui & malũ coram te feci, ut iuſtificeris in ſermonibus tuis, & uincas, cum iudicaris. E cce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis cõcepit me mater mea. E cce enim ueritatem dilexiſti, incerta & occulta ſapientiæ tuæ manfieſtaſti mihi. A ſpges me dñe hyſopo & mundabor lauabis me, & ſup niuẽ dealbabor. A uditiui meo dabilis gaudiũ & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata. A uerte faciẽ tuã à peccais meis, & oẽs iniquitates meas dele. C or mundum crea in me deus & ſpiritũ rectũ innoua in uiſceribus meis. N e proijcias me à facie tua, & ſpiritũ ſãctum tuũ ne auferas á me. R edde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. D ocebo iniquos uias tuas, & impij ad te conuertentur. L ibera me de ſanguinibus deus deus ſalutis meæ, & exultabit lingua

mea iuſtitiam tuam. Domine labia mea aperies, & os meū annunciabit laudem tuā. Quoniam ſi uoluiſſes ſacrificium dediſſem utiq;, holocauſtis non delectaberis. Sacrificium deo ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non deſpicies. Benigne fac domine in bona uoluntate tua ſion, ut edificentur muri Hieruſalem. Tunc acceptabis ſacrificium iuſtitiæ, oblationis, & holocauſta, tunc impo nent ſuper altare tuum uitulos. Gloria patri & filio. Sicut erat. kyrie eleiſon Chriſte eleiſon. Kyrieeleiſon. Pater noſter. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Amen.

Diſperſit dedit pauperibus, Iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. Benedicam dominum in omni tempore. Semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea. Audiant manſueti & lętentur. Magnificate dominum mecum. Et exaltemus nomen eius in idipſum. Sit nomen domini benedictum. Ex hoc nunc & uſq; in ſeculum. Retribuere dignare domine omnibus nobis bona facientibus propter nomen ſanctum tuum uitam æternam. Amen. Benedicamus domino Deo gratias. Fidelium animæ per miſericordiam dei, requieſcant in pace. Amen. Pater noſter. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Deus det nobis ſuam pacem. Et uitam æternam. Amen.

Ante cœnam.

Benedicite. Benedicite. Edent pauperes & ſaturabuntur, & laudabunt dominum, qui requirunt eum. uiuent corda eorum in ſeculum ſeculi. Gloria patri & filio, & ſpiritui ſancto. Sicut erat in principio & nunc & ſemper & in ſecula ſeculorum. Amen. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. Et ne nos inducas in tentationē. Sed libera

nos à malo. Benedic domine. & reliqua ut ſupra in principio prandij.

Poſt cœnam.

Tu autem domine miſerere noſtri. Deo Gratias. Me moriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator dominus eſcam dedit timentibus ſe. Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto. Sicut erat in princi pio & nũc & ſemper, & in ſecula ſeculorũ. Amen. Benedictus dominus in donis ſuis, & ſanctus in in omnibus operibus ſuis. Qui uiuit & regnat i ſe cula ſeculorum. Amen. Pſalmus. Laudete dominũ omnes gentes, laudate eum omnes populi. Quo niam confirmata eſt ſuper nos miſericordia eius, & ueritas domini manet in æternum. Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto. Sicut erat in principio & nunc & ſamper, & in ſecula ſeculorum. Amen Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. & cætera ut in fine prandij.

Breuiſſimus ſimul, & utiliſſimus modus, quo & legere & ſcribere quis cito, recteq; diſcet.

Litteræ. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. x. y. z.

Vocales. a. e. i. o. u.

Conſonantes. b. c. d. f. g. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. i. u. cum non ſunt uocales.

Conſonantes præpoſitæ uocalibus.

Ba. be. bi. bo. bu. Ca. ce. ci. co. cu.
Da. de. di. do. du. Fa. fe. fi. fo. fu.
Ga. ge. gi. go. gu. Ha. he. hi. ho. hu.

Ia.ie.ii.Io.iu· | La.le.li.lo.lu.
Ma.me.mi.mo.mu. | Na.ne.ni.no.nu.
Pa.pe.pi.po.pu. | Qua. que.qui.quo. quu.
Ra.re.ri ro.ru. | Sa.ſe·ſi.ſo.ſu.
Ta.te.ti.to.tu, | Va.ue.ui.uo.uu.
Xa.xe.xi.xo.xu. | Za.ze.zi.zo.zu.

Vocales uni præpoſitæ conſonanti.

A b.eb.ib.ob.ub. | Ac.ec.ic.oc.uc.
Ad.ed.id.od.ud. | Af.ef.if.of.uf.
Ag.eg.ig.og.ug. | Ah.eh.ih.oh.uh.
Al.el.il.ol.ul. | Am.em.im.om.um.
An.en.in.on.un. | Ap.ep.ip.op.up.
Ar.er.ir.or.ur. | As.es.is.os.us.
At.et.it.ot.ut. | Ax.ex.ix.ox.ux.

Vocales uni,duabus'ue,aut tribus præ poſitæ conſonantibus.

A lx.elx.ilx.olx.ulx, | A nc.enc.inc.onc.unc.
Ams.ems.ims.oms.ums. | Ans.ens.ins. ons.uns.
Ant.ent.int.ont unt. | Anx.enx.inx.onx.unx.
Ars.ers.irs.ors.urs. | Arx.erx.irx.orx .urx.
Abs.ebs.ibs.obs.ubs. | Arbs.erbs.irbs.orbs.urbs.
Aps.eps.ips.ops.ups. | Arps.erps.irps.orps. urps.

Vocales uocalibus præpoſitæ.

æ œ au eu ei quæ ſunt diphthongi.

Due tres'ue Conſonantes præpoſitæ uocalibus.

B da.bde.bdi.bdo.bdu. | Bla.ble.bli.blo.blu.
Bra.bre.bri.bro.bru. | Cha.che.chi. cho chu.
Cla.cle.cli.clo.clu. | Cna.cne.cni.cno.cnu.
Cra.cre.cri.cro.cru. | cta.cte.cti.cto.ctu.
Dla.dle.dli.dlo·dlu. | Dma.dme.dmi.dmo.dmu.
Dna.dne.

Dna.dne.dni.dno.dnu. Dra.dre.dri.dro dru.
Fla.fle.fli.flo.flu. Fra.fre.fri.fro.fru.
Gda.gde.gdi.gdo.gdu. Gla.gle.gli.glo.glu.
gma.gme.gmi. gmo.gmu. gna.gne.gni.gno.gnu
Gra,gre.gri.gro.gru. mna.mne.mni.mno.mnu.
Pla.ple.pli.plo.plu. Pna.pne.pni.pno.pnu.
Pra.pre.pri.pro.pru. Pſa.ſpe.pſi.pſo.ſpu.
Pta.pte.pti.pto.ptu. Sba.ſbe.ſbi.ſbo.ſbu.
Sca.ſce.ſci.ſco.ſcu. Sma.ſme.ſmi: ſmo.ſmu,
Spa.ſpe.ſpi.ſpo.ſpu. Squa.ſque.ſqui.ſquo.ſquu.
Sta.ſte.ſti.ſto.ſtu. Stla.ſtle.ſtli.ſtlo.ſtlu.
Stra.ſtre.ſtri.ſtro.ſtru. Tla.tle.tli.tlo.tlu.
Tma.tme.tmi.tmo.tmu. Tna.tne.tni.tno.tnu.
Tra.tre.tri.tro.tru.

Conſonantes præpopſitæ,& ſuppoſitæ uocalibus.

Bab.beb.bib.bob.bub Bac.bec.bic.boc.buc.
Bad.bed.bid.bod.bud. Baf.bef.bif.bof.buf.
Bag.beg.big.bog.bug, Bal.bel.bil.bol,bul.
Bam.bem.bim.bom.bum. Ban.ben.bin.bon.bun.
Bap.bep.bip.bop.bup. Bar.ber.bir.bor. bur.
Bas.bes.bis.bos.bus. Bat.bet.bit.bot.but.
Cab.ceb.cib.cob.cub. Cac.cec.cic.coc.cuc.
Cad.ced.cid.cod.cud. Caf.cef.cif.cof.cuf.
Cag.ceg.cig.cog.cug. Cal.cel.cil.col. cul.
Cam.cem.cim.com.cum. Can.cen.cin.cō.cūn.
Cap.cep.cip.cop.cup. Car.cer.cir.cor.cur.
Cas.ces.cis.cos.cus. Cat.cet.cit.cot.cut.
Dab.deb.dib.dob.dub. Dac.dec.dic doc.duc.
Dad.ded.did.dod.dud Daf.def.dif.dof.duf
Dag.deg.dig.dog.dug. Dal.del.dil.dol.dul.
Dam.dem.dim.dom.dum. Dan.den.din.don.dū.
Dap.dep.dip.dop.dup. Dar.der.dir.dor.dur.
Das,des,dis.dos.dus. Dat,det,dit.dot.dut.

Fab.feb.fib.fob.fub. Fac.fec.fic.foc.fuc.
Fad.fed.fid.fod.fud. Faf.fef.fif.fof.fuf.
Fag.feg.fig.fog.fug. Fal.fel.fil.fol.ful.
Fam.fem.fim.fom.fum. Fan.fen.fin.fon.fun.
Fap.fep.fip.fop.fup. Far.fer.fir.for.fur.
Fas.fes.fis.fos.fus. Fat.fet.fit.fot.fut.
Gab.geb.gib.gob.gub. Gac.gec.gic.goc.guc.
Gad.ged.gid.god.gud. Gaf.gef. gif. gof.guf.
Gag.geg.gig.gog.gug. Gal.gel.gil.gol.gul.
Gam.gem.gim.gom.gũ. Gan.gen. gin. gon.gun.
Gap.gep.gig.gop.gup: Gar.ger.gir.gor.gur.
Gas.ges.gis.gos.gus. Gat.get.git.got.gut.
Hab.heb.hib.hob.hub. Hac.hec.hic.hoc.huc.
Had.hed.hid.hod.hud. Haf.hef.hif.hof.huf.
Hag.heg.hig.hog.hug. Hal.hel.hil.hol.hul.
Ham.hem.him.hom.hũ. Han.hẽ.hin. hon.hun.
Hap.hep.hip.hop.hup. Har.her.hir.hor.hur.
Has.hes.his.hos.hus. Hat.het.hit.hot.hut.
Iab.ieb.iib iob.iub. Iac.iec.iic.ioc.iuc.
Iad.ied.iid.iod.iud. Iaf.ief.iif.iof.iuf.
Iag.ieg.ĳg.iog.iug. Ial.iel.ĳl:iol.iul.
Iam.iem.iim.iom.ium. Ian.ien.ĳn.ion.iun.
Iap.iep.ĳp.iop.iup. Iar.ier.ĳr.ior.iur.
Ias.ies.ĳs.ios.ius. Iat.iet.ĳt.iot.iut.

Lab.leb.lib.lob.lub. Lac.lec.lic.loc.luc.
Lad.led.lid.lod.lud. Laf.lef.lif.lof.luf.
Lag.leg.lig.log.lug. Lal.lel.lil.lol.lul.
Lam.lem:lim.lom.lum. Lan.len.lin.lon.lun.
Lap.lep.lip.lop.lup. Lar.ler.lir.lor.lur.
Las.les.lis.los.lus. Lat.let.lit.lot.lut.

mab.meb.mib.mob.mub. mac.mec mic.moc.muc.
Mad.med.mid.mod.mud·Maf.mef.mif.mof.muf.
Mag.meg.mig.mog.mug.Mal.mel.mil.mol.mul.
Mam.mẽ.mim.mom.mũ.Man.mẽ.min.mõ mũ.

Map.mep.mip.mop.mup Mar.mer.mir.mor.mur.
Mas.mes.mis.mos.mus. Mat.met.mit.mot.mut.
Nab.neb.nib.nob.nub. Nac.nec.nic.noc.nuc.
Nad.ned.nip.nod.nud. Naf.nef.nif.nof.nuf.
Nag.neg.nig.nog.nug. Nal.nel.nil.nol.nul.
Nam.nẽ.nim.nom.num. Nan.nen.nin.non.nun.
Nap.nep.nip.nop.nup. Nar.ner.nir.nor.nur.
Nas.nes.nis.nos.nus. Nat.net.nit.not.nut.
Pab.peb.pib.pob.pub. Pac.pec.pic.poc.puc.
Pad.ped.pid.pod.pud. Paf.pef.pif.pof.puf.
Pag.peg.pig.pog.pug. Pal.pel.pil.pol.pul.
Pam.pem.pim.pom.pũ. Pan.pen.pin.pon.pun.
Pap.pep.pip.pop.pup. Par.per.pir.por.pur.
Pas.pes.pis.pos.pus. Pat.pet.pit.pot.put.
Quid quod. Qual.quel.ql.quã.quẽ.
Quan.quen.quin. qp.q̃s.q̃s.qs.quos.quit.
Rab.reb.rib.rob.rub. Rac.rec.ric.roc.ruc.
Rad.red.rid.red.rud. Raf.ref.rif.rof.ruf.
Rag.reg.rig.rog.rug. Ral.rel.ril.rol.rul.
Ram.rem.rim.rom.rum. Ran.ren.rin.ron.run.
Rap.rep.rip.rop.rup. Rar.rer.rir.ror.rur.
Ras.res.ris.ros.rus. Rat.ret.rit.rot.rut.
Sab ſed.ſid.ſod.ſud. Sac.ſec.ſic.ſoc.ſuc.
Sad.ſed.ſid.ſod.ſud. Saf.ſef.ſif.ſof.ſuf.
Sag.ſeg.ſig.ſog.ſug. Sal.ſel.ſil.ſol.ſul.
Sam.ſem.ſim.ſom.ſum. San.ſen.ſin.ſon.ſun.
Sap.ſep.ſip ſop.ſup Sar.ſer.ſir.ſor.ſur.
Sas.ſes.ſis.ſos.ſus. Sat.ſet.ſit.ſot.ſut.
Tab.teb.tib.tob.tub. Tac.tec.tic.toc.tuc.
Tad.ted.tid.tod.tud. Taf.tef.tif.tof.tuf.
Tag.teg.tig.tog.tug. Tal.tel.til.tol.tul.
Tam.tem.tim.tom.tum. Tan.ten.tin.ton.tun.
Tap.tep.tip.top.tup. Tar.ter.tir.tor.tur.
Tas.tes.tis.tos.tus. Tat.tet.tit.tot.tut.

Vab.ueb.uib.uob.uub.	Vac.uec.uic.uoc.uuc.
Vad.ued.uid.uod.uud.	Vaf.uef.uif.uof.uuf.
Vag.ueg.uig.uog.uug.	Val.uel.uil:uol.uul.
Vam.uem.uim.uom.uum.	Van.uen.uin.uon.uū.
Vap.uep.uip.uop.uup.	Var.uer.uir.uor.uur.
Vas.ues.uis.uos.uus.	Vat.uet.uit.uot.uut.
Xab.xeb.xib.xob.xub.	Xac.xec.xic.xoc.xuc.
Xad.xed.xid.xod.xud.	Xaf.xef.xif.xof.xuf.
Xag.xeg.xig.xog.xug,	Xal.xel.xil.xol.xul.
Xam.xem.xim.xom.xum.	Xan.xen.xin.xon.xun.
Xap.xep.xip.xop.xup.	Xar.xer.xir.xor.xur.
Xas.xes.xis.xos.xus.	Xat.xet.xit.xot.xut.
Zab.zeb.zib. xob.zub.	Zac.zec.zic.zoc.zuc
Zad.zed.zid.zod.zud.	Zaf.zef.zif.zof.zuf.
Zag.zeg.zig.zog.zug.	Zal.zel.zil.zol.zul.
Zam.zem.zim.zom.zum.	Zan.zen.zin.zon.zun.
Zap.zep.zip.zop.zup.	Zar.zer.zir.zor.zur
Zas.zes.zis.zos.zus,	Zat.zet.zit.zot.zut.

Erunt fortaſſe qui hæc rideant tanquam per quā rudia,ſed ineruditi,nos autem per neceſſaria eſſe dicimus ad recte,docteq; pronuntiandum, ſcribendumq;.Imitati autem ſumus antiquos. & græcos & latinos grammaticos,diſcant igitur pueri, quot ſyllabarum ſint dictones , easq; tum in libro. tum ad digitos ſyllabatim connectant,ne ſcribant,pronuntient ue cœlli cœllorum , & allius allia alliud per .geminum ll.ne'ue ubi una eſſe debet conſonans,duas ponant,aut cõtra,ubi duæ eſſe debent conſonantes,ponant unam,ut plurimi ſolent.

ALDI.

Non mihi per ſcopulos, aut deuia paruus Iulus
Ducitur, aonias ebibiturus aquas.
Eſt uia per placidos colles per florea rura,
Hac iter ad muſas per breue carpe puer.

DE GRAMMATICA ET EIVS PARTIBVS.

Quid eſt Grãmatice? Ars & profeſſio, quæ uſu, ratione, atq; authoritate conſtat, quæq; cũ breuiſſime in duas partes diuiditur, recte loquendi ſcientiam, & authorum enarrationẽ plus habet in receſſu (ut Quintilianus ait) quàm fronte ꝓmittat, Eſt enim neceſſaria pueris, iucunda ſenibus, dulcis ſecretorum comes. & quæ uel ſola omni ſtudiorũ genere plus habet opis, q̃ oſtẽtationis

Vnde dicta eſt Grãmatice? παρὰ τὰ γράμματα hoc eſt à literis. latine literatura. Quintiliano teſte, dici poteſt, quia à literis incipit. nam literæ in ſyllabas coguntur, ſyllabæ dictiones efficiunt. ex dictionib. oratio conſtat, ex quib. diſciplina grammatices conſtituitur.

Quod ſunt partes grammatices? duæ. Methodice, & hiſtorice.

Quę eſt Methodice? infantiua grammatice, quæ præcepta, rationemq; loquendi breui quadam uia demonſtrat. hæc etiam horiſtice dicitur.

Quæ eſt hiſtoricæ?enarratiua grammatica, quæ au-thores enarrat, atq; exponit, quare & exegetice alio nomine appellatur.

Methodicæ ſeu hiſtoricæ grãmatices quot ſunt par-tes? Quatuor. Litera ut. u. ſyllaba ut ue. Dictio ut ueritas. Oratio ut ueritas odium parit.

Quid eſt litera? minima pars uocis articulatæ.

Quid eſt uox? Aer ictus auribus accidens.

Quotuplex eſt uox?duplex. Articulata, q̃ ab aliquo ſenſu mentis proficiſcit. Inarticulata, quæ à nullo.

Quotuplex ẽ articulata uox?duplex, literata, q̃ ſcri-bi põt, ut Cicero. Socrates. Plato. Illiterata, quæ ſcribi non poteſt, ut ſibili, & gemitus hominum.

Quotuplex ẽ uox iartioulata?duplex. literata, ut Cra. Illiterata ut ſibili ſpẽtũ. mugitus boũ, & ſiimilia.

Vnde dicta eſt litera à lituris, quas patitur, uel quia ueteres in ceratis tabulis ſcribere, & poſtea dele-re conſueuerunt, ſic ut à libro. i. cortice, in quo ẽt antiqui ſcribebant, appellatus eſt liber.

Quid intereſt inter literam, & elementum? Elemen-tum eſt ipſa pronuntiatio. litera autẽ elementi no ta, ſed abuſiue alterum pro altero ponitur.

Quot accidunt literæ?tria. nomen, figura, & pote-ſtas. nomen, quo uocatur. figura, quæ eſt elemen-ti nota. poteſtas, propter quã & literæ factæ ſunt, & elementa.

Quot ſunt literæ, quibus utimur?tres & uiginti. a. b. c. d. e. f. g. i. uocalis. i. cõſonans. l. m. n. o. p. q. r. ſ. t. u. uocalis. u. conſonans. x. y. z. Literæ uero apud grecos ſunt quatuor & uiginti. α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.

Quare. H. & k. non numeraſti inter literas? quia. h. non eſt litera, ſed ſignum aſpirationis. k. uero græ ca eſt, pro qua. c. utimur, atq; ideo ſuperuacua, ni-ſi (ut Terentianus ait) tunc in uſu eſt, cum kalen

das adnotamus caput.

Quare.i.&.u.bis cōnumeraſti iter lr̄as, q̄a longe aliæ literæ ſunt in Iuno,& Venus,quàm in ibo & urna

In quot partes diuiduntur tres & uiginti literæ? in duas,in uocales & conſonantes.

Quot ſūt uocales? ſex. q̄nq; latinæ. a.e.i.o.u. & una græca υ ψιλὸν.qua utimur duntaxat in dictionibus græcis,ut Hyppolitus,Hieronymus.hyems. Vocales autem apud græcos ſeptem..α.ε.η.ι.υ.ο.ω.

In quot partes diuiduntur uocales? in duas. in præpoſitiuas,& ſubiunctiuas.

Quot ſunt præpoſitiuæ? tres. a. e. o. ſubiunctiue? tres. e. u. i.

Quare dicuntur præpoſitiuæ? quia prepoſitæ ſubiunctiuis diphthongos faciunt.

Ex uocalibus quot fiunt diphthongi? quinq;. æ. œ. au. eu. ei. ut.æſtimo.cœpi.aula.eurus orphei. ſed ει græca eſt,quæ apud antiquos in frequentiſſimo uſu fuit,nunc autem penè exoleuit.

Quot ſcribuntur,& proferuntur? duæ. au. & eu.ut audio. euge.

Quot ſcribuntur,& nō proferuntur? tres.æ.œ. ει. ut Cæſar.Phœbus omneis. quanquam mihi non ita uidetur.non enim ita pronūtiaſſe antiquos credimus.ſed de his dicemus in fragmētis noſtris gramaticis. Diphthongi uero propriȩ apud græcos ſex. αι. αυ. ει. οι. ου.

Quot ſunt conſonantes? ſeptēdecim. b.c.d.f.g.l.m. n.p.q.r.ſ.t.x.z.i. &.u.non uocales.

In quot partes diuiduntur conſonantes? in duas, in ſemiuocales, & mutas.

Quot ſunt ſemiuocales? ſeptem.l.m.n.r.ſ.x.z.

In quot partes diuiduntur ſemiuocales? in duas, in quatuor liquidas.l. m. n. r. & duas duplices. x. z.

Quot ſunt mutæ? octo,b.c,d,f.g.p.q.t,

circunflexus, ut aliquibus.coràm.baſſianâs.

Quod ſunt ſpiritus ſyllabarum?duo aſper, & lenis. ut trux.lana.

Quot ſunt tempora ſyllabarum?quinq; . unũ. unum ſemis.duo ſemis,& tria.

Quot ſunt numeri ſyllabarum?duo, ſingularis, ut a, pluralis ut tra.

Quare numerus accidit ſyllabæ?quia cõſtare poteſt ex una ad ſeptem literas, ut a.ab abs.mars. ſcops. ſcrobs ſtirps.ſtrans.ſtringlx apud Victruuium.

Quæſtiones de ſyllabis.

Li, in aliquibus quæ pars eſt?ſyllaba.quare? quia eſt comprehẽſio duarum literarum .l. & . i. Cuius tenoris?acuti. Cuius ſpiritus? lenis. quot temporum eſt?unius. Cuius numeri? pluralis.

De dictione.

Quid eſt dictio? uox articulata cũ aliqua ſignificatione, ex qua inſtruitur oratio, & in quam reſoluitur.

Vnde dicta eſt dictio? à dicẽdo, quod dicat aliquid, hoc eſt ſignificat.

Quæſtiones de dictione.

Poeta quæ uox eſt?articulata. quare? quia ab aliquo ſenſu mentis proficitur.

Quæ articulata uox eſt poeta? literata. quare? quia ſcribi poteſt.

Poeta quæ pars eſt grammatices?dictio. quare? quia dicit aliquid, hoc eſt ſignificat.

Cra. quæ uox eſt, inarticulata. quare? quia à nullo ſenſu mentis proficiſitur.

Quæ inarticulata uox eſt cra?literata. quare quia literis comprehendi poteſt.

Sibilus hominũ quæ uox eſt?articulata. quare? quia ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur. Quæ articulata? illiterata, quare? quia ſcribi non poteſt.

Mugitus boum quæ uox eſt?inarticulata, quę inarticulata? illiterata.

De Oratione.

Quid eſt oratio? congrua dictionum ordinatio ad aliquid ſignificandum.

In quot partes diuiditur oratio?in duas. in orationẽ perfectam & imperfectam. quæ eſt perfecta? quæ perfectum habet ſenſum,ut ueritas odium parit.

Quæ eſt imperfecta? quæ non habet pfectũ ſenſum, ut me amare Deũ, & cum ueniſſem in Cumanũ.

Orationis perfectæ in anguſtiſſima diuiſione quot ſunt ſpecies? quinq;.interrogatiua,ut & quæ tãta fuit Romam tibi cauſa uidendi?imperatiua,ut accipe nunc danaûm inſidias. Optatiua, ut nũc utinam ſurdis auribus eſſe uelim.Vocatiua, ut, Huc ades ô Melibœe.Enuntiatiua,ut nauigat Aeneas.

Quæſtiones de Oratione.

Amo Deum quæ pars eſt grammatices, oratio. quare?quia eſt congrua dictionum ordinatio ad aliquid ſignificandum.

Quæ oĩo eſt?perfecta. quare?qa pfectũ habet ſenſum

Cuius ſpeciei orationis perfectæ?Enuntiatiuæ. quare?quia amorem meum erga Deum enuntiat.

De orationis partibus.

Quot ſunt partes orationis?octo. nomen. Pronomen.Verbum.Aduerbium. Participium. Præpoſitio.Coniunctio.& interiectio.

Quot ſunt principales orationis partes? duæ. Nomen,& uerbum.

Quot ſunt partes orationis declinabiles? quatuor. Nomen.Pronomen.Verbum.Participium.

Quot ſunt indeclinabiles? quatuor. Aduerbium.Præpoſitio.Coniunctio. & interiectio.

Quot ſunt caſuales?tres. Nomen. Pronomen. Participium.

De nomine.

Quid eſt nomẽ? pars orationis corpus aut rem proprie, comuniterue ſignificans, proprie ut Roma. Tyberis. comuniter ut urbs. flumen.

Vnde dictum eſt nomen? à græco quod eſt ὄνομα ἀπὸ τοῦ νέμειν quod eſt tribuere, deriuatum.

In quot partes diuiditur nomen? in duas. in ſubſtantiuum, & adiectiuum.

Quot eſt nomen ſubſtantiuum? quod habet unum articulum. ut hic poeta, uel duos ad ſummum, ut hic & hæc aduena.

Quod eſt nomen adiectiuum? quod habens tres articulos, ut hic & hæc & hoc felix, uel tres uoces, ut bonus bona bonum, adijcitur nominibus ſubſtantiuis ad eorum qualitatem uel quãtitatem declarandam, ut altum mare, cœlum profundum, rotundum, uolubile, nix alba, niger coruus.

Quot ſunt pronomina pro articulis poſita in generũ caſuũq; diſcretione? tria. (caremus. n. articulis.) hic hæc hoc, hic. n. eſt diſcrimẽ maſculini, hæc fœminini, hoc neutri. hic & hæc comunis duum generum, hic & hæc & hoc omnis, uel cõmunis trium generum, hic uel hæc incerti.

In quot partes diuiditur ſubſtantiuum nomen? in duas. in proprium & appellatiuum.

Quod eſt nomen proprium? quod uni tantũ conuenit, ut Socrates. Plato. Virgilius.

Quob eſt nomen appellatiuum? quod eſt commune multis, ut arbor, homo, lapis.

Nomini quot accidunt? quinq; quæ? Species. Genus. Numerus. Figura, & Caſus.

Quot ſunt ſpecies nominum tam ſubſtantiuis, quã adiectiuis cõmunes? duæ. primitiua, ut Iulus, bonus. deriuatiua, ut Iulius, bellus.

Quot ſunt ſpecies propriorum nominum tm̃? quatuor. Nomẽ. Prænomẽ. Agnomẽ, & cognomen.

Quod eſt nomen? quod proprie uniuſcuiuſq; ſuum eſt, ut Cato. cæſar.

Quod eſt prænomen? quod præponitur nomini differentiæ cauſa. ut. M. Cato C. Cæſar.

Quod eſt cognomen, quod ab euentu aliquo imponitur. ut Africanus. Saluſtius, cui cognomen poſtea Africano ex uirtute fuit.

Quod eſt agnomen? quod eſt agnationis commune, ut Portius.

De ſpeciebus apellatiuorum nominum.

Quot ſunt ſpecies apellatiuorum nominum tantũ? decem & ſeptem Ad aliquid dictum. quaſi ad aliquid dictum. Gentile. Patrium. interrogatiuũ. Infinitum. Relatiuum. Collectiuum. diuiduum. Factitium. Generale. ſpeciale. ordinale. numerale, abſolutum. temporale. locale.

Quod eſt ad aliquid dictũ? quod ſine intellectu eius, ad quod dictum eſt, proferri non poteſt, ut pater, filij pater. filius, patris filius.

Quod eſt quaſi ad aliquid dictũ? quod quamuis habeat aliquod contrarium, & quaſi ſemper adhærens, tamen non ſignificat ipſo nomine ẽt illud, neq; ex illo accipit nominationem, ut nox. dies.

Quod eſt Gẽtile? qđ gẽtẽ ſigñat, ut græcus. latinus.

Quod eſt patriũ? quod à patria ſumit, ut Romanus.

Quod eſt interrogatiuum? quod cum interrogatione profertur. ut qs. qualis cũ accentu in penultima

Quod eſt infinitum? quod eſt interrogatiuo contrarium, ut quis. qualis cum graui accentu.

Quod eſt relatiuum? quod refert antecedens, hoc eſt dicit iterum, ut qui quæ quod, qualis.

Quod eſt collectiuum? quod in ſingulari numero multitudinem ſignificat, ut populus. plebs. gens. turba. uulgus.

Quod eſt diuiduum? quod à duobus uel amplioribus

bus ad ſingulos habet relationem, uel ad plures in numeros pares diſtributos, ut uterq; alteruter, quiſq; ſinguli, bini, terni, centeni.

Quod eſt factitiũ? quod à ſonorum proprietate factũ eſt. ut fringilla auis, turtur, ſcrofa taratantara.

Quod eſt generale? quod in diuerſas ſpecies poteſt diuidi, ut animal arbos.

Quod eſt ſpeciale? quod à genere trahitur, ut homo. equus laurus, oliua.

Quot eſt ordinale? quod ordinem ſignificat, ut primus ſecundus.

Quod eſt numerale? quod numerum demonſtrat, ut unus, duo, tres.

Quod eſt abſolutũ? quod p̱ ſe intelligitur, ut deus.

Quod eſt temporale? quod tempus oſtendit, ut hora dies menſis, annus.

Quod eſt locale? quod locum ſignificat, ut propinquus longinquus proximus.

De ſpeciebus tã ꝓprioꝝ q̃ appellatiuorũ nominũ:

Quot ſunt ſpẽs noium tam proprijs q̃ appellatiuis cões? ſex. Primitiua ꝓpria, ut Iulus, primitiua appellatiua, ut mõs. Deriuatiua ꝓpria, ut Iulius. Deriuatiua appellatiua, ut mõticulus, corporalis propria, ut Cato Corporalis appellatiua, ut homo. Incorporalis ꝓpria, ut uirtus dea & Pudicitia Penelopes uel ipſa dea. Incorporalis appellatiua, ut uirtus homonymos, propria ut Pyrrus filius Achillis, & Pyrrhus rex Epirotarum, homonymos appellatiua, ut nepos filius filii, & nepos luxurioſus. Synonymos propria, ut Publius. Cornelius. Scipio. Africanus. Quintus. Mutius. Augur. Scæuola. Synonymos appellatiua, ut terra, humus, enſis, mucro, gladius, ſpatha, machæra.

Quod eſt nomen primitiuum? quod à nullo deriuatur, ut Iulus, mons,

cula,parua res,corculum,paruum cor.

Quot cauſis proferuntur diminutiua?tribus,neceſſariæ ſignificationis gratia,ut tantillus. Gratia urbanitatis ut ingeniolū,fraterculus.Item cauſa,adulationis,ut corculum,animula.

Quod eſt denominatiuū? quod à nomine deriuatur, ut crinitus,quod deriuatur à crine cornutus,à cornu,cit haræđus,à cithara,albior,ab albo, æacides ab æaco,hectoreus ab hectore.

Quod eſt uerbale? quod à uerbo deducitur,ut amator doctor.

Quod eſt participiale?quod deriuatur à participio ut uenerandus.

Quod eſt aduerbiale?quod deriuatur,ab aduerbio, ut craſtinus,heſternus,hornotinus,quotidianus.

De Generibus.

Quot ſunt genera noīum pͤcipua? duo, q̄ ſola nouit ratio naturæ.Maſculinū ut hic Anchiſes.Fœmininum ut hæc Penelope, ſola.n.hæc generant, atq; ideo appellata ſunt genera,cætera uero à præcipuis ueniunt ut neutrum,quod neq; maſculinum eſt neq; fœmininum ut hoc tēplū, cōe duūq; generū quod & maſculinū eſt, & fœmininū,ut hic & hæc Aduena,cōe trium generum ,quod omnia ſupra dicta genera continet, ut hic & hæc & hoc felix.

Promiſcuū,quod uel maſculinum eſt, uel fœmininū ſignificans aīal utriuſq; ſexus,atq; ideo à græcis ἐπίκοινον dicitur,ut hic paſſer,hæc aquila,incertum, quod modo maſculinum,modo fœminum in ueniatur apud authores,ut hic uel hæc dies.

Phaethon cuius generis?Maſculini,quare? quia omnia nomina uirorum,deorumq; cuiuſcūq; ſunt terminationis maſculini ſunt generis,ut Cæſar.Cato, Saturnus.Iupiter.

Paſiphae cuius generis?fœminini, quare? quia om-

nia nomina mulierum, dearumq́; cuiuſcunq́; ſi terminationis fœminini ſunt generis, ut Penelo- pe.Iuno.Glycerium.

Vir cuius generis?Maſculini quare?quia oĩa nomnia, quorũ ſignificatio ad mares tm̃ ptinet, maſculini ſunt generis,ut Pontifex,cerdo,tonſor,nauta.

Mulier cuius generis?Fœminini,quare?qa omnia no mina,quorũ ſignificatio ad fœminas tm̃ pærtinet, fœminini ſunt generis,ut Puella ſaga pronuba.

Dux cuius generis?communis duum generum, qua- re?quia omnia nomina quorum ſignificatio & ad mares pertinet,& ad fœminas communia ſunt du um generum,ut Princeps,Comes. Conuiua. Auri ga.Aduena.Homo.Incola. Alienigena. Caprige- na,quæ tamen authores uſurpant tanquam adie- ctiua.Virgilius,caprigenumq́; pecus.Valerius Ma ximus,Alenigena ſtudia.

Bonus cuius gñis?maſculini,quar? qa prima quæq; uox adiectiui,eſt generis maſculini,ut bonus,ſecũ da fœminini.ut bona tertia neutri,ut bonum.

Omnis cuius generis?Cõmunis duũ generũ, quare? quia prima quæq; uox adiectiui,cui duæ ſunt uo- ces,eſt cõis duum generum,ut hic & hæc omnis. hic & hæc pulchrior,altera uero eſt generis neu- tri,ut hoc omne pulchrius.

Pernox cuius generis?cõis triũ generũ, quare?quia oĩa adiectiua.quæ habent dũtaxat unam uocem, cõia ſunt trium generum,ut uelox pauper.

Malus prima producta cuius generis?fœminini qua- re?quia omnia noĩa arborũ ſunt generis fœmini- ni,oleaſter tñ,Dumus,Rubus maſculina ſunt. Si- ler.Quod Priſcianus ait non ponendũ inter arbo res,ſicut nec,Rubus.neutrũ eſt Virgilius, ut molle ſiler,lenteq́; geniſtæ.Sic robor, ſuber balſamum, habenum dicitur & hæc habenus. Item buxum, dicitur

dicitur,& buxus ſecũdum. Seruium. Priſcianus buxus arbor, buxum lignũ. Tibullus pomum genere neutro pro arbore uſurpauit.

Ipſe ſeram teneras maturo tempore uites.
Ruſticus,& facili grandia poma manu.
Plinius quoq; epiſtolarum libro quinto idem fecit inquiens alternis metulæ exurgunt, alternis inſerta ſunt poma.

Pirum cuius generis? neutri, quare? quia fructuum & lignorum nomina neutra ſunt, excipiuntur hoc uerſiculo annotata.
Hæc nux Caſtanea,& iuglans, glans, ficus, oliua.

Padus cuius generis? maſculini, quare? q̃a fluuiorum noīa maſculina ſunt. Inuenies tñ pauca fœminī generis. ut albula. Ouidius in quarto faſtoꝝ. Et tanto eſt albula pota deo. Itẽ hæc lethe. Styx palus eſt inferni non flumen, pauca item neutri. Vt cruſtumium. Iader. Lucanus, Cruſtumiũq;. Rapax. Idem & tepidum in molles zephyros diſcurrit iader, leges & hoc hiſtrũ, tanagrum, metaurum, eridanũ. Rhenum ſi cum flumine iunguntur, ut flumẽ Rhenũ. Horatius, aut flumen Rhenum, aut pluuius deſcribitur arcus, ſicuti hoc oceanũ cum mari adiũgitur, ut mare oceanum, ſed figurate magis neutris Priſciano teſte iunguntur, ut tyberis flumen. Salluſt. in. ij. hiſtoriarum. Dextrum flumen Turiã, quod ualentiam paruo interuallo præterfluit.

Hic Pſitacus cuius generis? ꝑmiſcui, quare? q̃a uolucrũ noīa epicœna ſunt, Colũbus uero habet fœmininum colũba,& Gallus gallina, & pullaſter pullaſtra. Capus uero ſiue capo (utrũq; enim dicimus) quia ex gallo fit auulſis teſtib' idcirco fœmininum non habet, oeſtrum inſecti generis neutrum eſt. Picus & pica nõ ſunt eiuſdẽ ſpeciei. Halcyon commune eſt duum generum, cuius plurale eſt hi &

hæ halcyones. Serui⁹ ſuper eo uerſu. Dilecte Thetidi halcyones, ait ſciendum quia cum de muliere dicitur, hæc Halcyone facit, cum de auibus, hic, &. hæc halcyon, hi & hæ halchyones, hactenus ille. Oui. tamen, xi. Metamorphoſeon de aui hæc Halcyon dixit. Incubat halcyone pendentibus æquore nidis, dicta quia ἐν ἁλὶ κύει, hoc eſt in mari fœtificat, ꝓpterea & aſpiratione͂ habet, & y pſilon,

Decem cuius generis? cõmunis trium generum, quare? quia omnia numeralia à quatuor uſq; ad cētũ ſunt communia trium generum. ſic etiam mille, dicimus etiam hoc mille pluraliter hæc milia.

B. cuius generis neutri, quare? quia omnia nomina literarum neutra ſunt.

Aqua cuius generis? fœminini, quare? quia omnia nomina latina in a deſinentia in nominatiuo ſingulari. fœminina ſunt, in plurali uero neutra tam latina quàm græca, ut arma, ſtemmata.

Epigramma cuius generis? neutri quare? quia omnia nomina græca in a, apud latinos genus ſuum ſeruant excipiũtur pauca ut, ὁ δόμος hæc domus, ὁ χάρτης hæc charta το χάος hic cha⁹ ὁ κήρος hæc cera & huiuſmodi per pauca.

Cubile cuius generis? neutri, quare? quia in e finita tertij declinatus neutra ſunt omnia, ut hoc monile, hoc ouile.

Libye cuius generis? fœminini, quare? quia omnia nomina, quæ ueniunt à nominatiuo græco in. η. fœminina ſunt, hæc grammatice, hæc rhetorice.

Gerũdia cuius generis? neutri, quare? quia. i. finita neutra ſunt, ut hoc gummi, excipiuntur à genitiuis cõpoſita omnis generis, ut eiuſmodi, nam nihili, mãcipi, frugi, officiperdi obliqui ſunt, omnibus caſibus & generibus figurate adiuncti.

Sermo cuius generis? maſculini, quare? quia o fini-

ta maſculina ſunt omnia, præter uerbalia in io,ut lectio,& quæ in do & in go exeun o in i mutantia in genitiuo fœminini generis,ut dulcedo. Origo, præter,hic ordo, cardo, & cupido pro deo. Caro carnis fœmininum eſt,Pondo item aptotum,neu⸗ trum eſt.Margo incerti generis.

Cornu cuius generis?neutri,quare?quia u finita neu tra ſunt omnia & aptota,ut ueru,gelu.

Lac cuius generis?neutri,quare?quia omnia finita in qualibet mutarum neutra ſunt,ut alec,caput occi put,ſinciput.

Lupercal cuius generis? neutri,quare? quia al finita neutra ſunt,excipitur hic ſal,quod neutro etiā ge⸗ nere uetuſtiſſimi protulerunt.

Mel cuius gñis,neutri,quar?qa el finita neutra ſunt.

Pugil cuius generis?maſculini, quare? quia tria in il maſculina ſunt pugil,mugil,ſtrigil.Vnum commu ne,uigil.Duo neutra nil nihil.

Conſul cuius generis?maſculini,quare? quia ul finita duo maſculina ſunt conſul,præſul.Vnum commu ne duum generum,exul.

Delubrū cuius generis?neutri,quare? quia in m neu⸗ tra ſunt, præter nequam & totidem omnis gene⸗ ris.Item tantundem,& cim,quæ neutra ſunt.

Carmē cuius generis?neutri,quare?quia in en correp ta neutra ſunt,omnia,flamen pro ſacerdote,pectē, & à cano compoſita, ut lyricen, & cætera omnia in en,maſculina ſunt,ut lien,Ren,ſplen.

Torcular cuius generis?neutri,quare?quia, ar finita neutra ſunt,ſic,& quæ in ir,deſinunt,ut ir,gadir.

Caniſter cuius generis?maſculini,quare?quia,i er,ma ſculina ſunt,liter fœmininum eſt, uber, iter, ſpin⸗ ter,cancer pro morbo,papauer cadauer & ſignifi cantia fœtus terræ,ut cicer,piper,neutra ſunt.

Labor cuius generis?maſculini, quare? quia or fini⸗

ta maſculini ſunt generis,quatuor in or inueniun-
tur neutra,marmor ,æquor , cor,ador. Quatuor
item indecor memor immemor author,& à corpo
re et colore cōpoſita,ut bicorpor,diſcolor,& com
paratiua oīa,ut melior,cōia ſunt duum generū,ex
cepto hic ſenior, quod tñ in obliquis uidetur cōe
trium generū,ut ſenioris ætatis,ſenioris æui.

Fulgur cuius generis?neutri,quarꝰ?qa,ur, finita neu-
tra ſunt,. Aſtur anxur turtur uultur furſur maſculi
na ſunt,fur,augur,ligur,cōia. Horatius tamen ſer
mone.Egreſſum magna , anxur in neutro genere
protulit.Impoſitū ſaxis late candentibus Anxur.

Pietas cuius generis?fœminini,quare? quia as finita
fœminina ſunt præter as uas uadis maſculina.uas
uaſis,fas,nefas neutra.Nugas communia trium ge
nerum & indeclinabile.

Nubes cuius generis?fœminini,quare?quia in es pro
ductam deſinentia fœminina ſunt.Dies icerti gene
ris eſt in ſingulari,in plurali maſculini tm̄,ſicut ab
eo cōpoſitum meridies,præs etiam & pes maſculi-
na ſunt,æs & hippomanes neutra.

Poples cuius generis?maſculini,quare? qa in es cor-
repta maſculina ſunt,præter ſeges,teges,apes , cō
pes fœminina.Ea uero, quorum ſignificatio utriq;
generi conuenit,ſunt,ut ſupra quoq; eſt dictū, cō-
munia duum generum ut diues,ſupſtes,hoſpes,mi
les,deſes.& ſimilia , inueniuntur quædam neutris
adiuncta. Lucanus,imperiūq; comes.Iuuenalis,de
poſitum tibi ſoſpes erit. Valerius , diues & præpo-
tens naturæ regnum. Saluſtius,iter inquies.

Bilis cuius generis?fœminini,quare?qa is finita fœmi
na ſunt,caulis & molaris pro dente uel lapide , &
caſſis rete maſculina ſunt , & quæ ante is habent
n , ut funis , uel duas conſonantes in eadem ſyl
laba,ut uectis (axis pyxis græca ſunt) & que pe-

nultimam una ex liquidis terminant,ut collis, enſis,amnis, corbis,uel in genitiuo creſcunt una ſyllaba,ut,lapis,excipiuntur bipennis, peſtis, febris, ueſtis,uallis,pellis, cuſpis, caſſis, dis, lis, turris, peluis,glis non animal fœminini generis, item finis & clunis icerti & generis,& dis in ſingulari cōmune duum generum,in plurali trium.

Ros cuius gñis? maſculini,quarē? qa os finita maſculina ſunt,præter cos,dos fœminina, & os neutrū.

Metus cuius generis? maſculini, quare? qa us finita ſecundę & quartæ declinationis maſculina ſunt pter hæc domus,nardus,carbaſus, aluus, colus, uannus,intubus, porticus, acus, tribus, manus penus,qđ & maſculinū,& fœmininū & neutrū inuenitur.pāpinus incerti gñis eſt. Idus uero fœmininū eſt pluralis tm̄ numeri pter etiam hoc pus, uirus,pelagus,uulgus quod eſt etiam maſculinū.

Munus cuius generis? neutri, quare? quia in us, tertiæ inflexionis ſi non retinent,u,in genitiuo, neutra ſunt,dicimus tamen hic lepus. Si uero retinēt & creſcunt,ſunt fœminina,ut ſalus, palus, incus, excipiūtur hæc monoſyllaba chrus,rus,quæ ſunt neutra & hic mus maſculinum.

Lodix cuius generis? fœminini, quare? qa .x. finita fœminina ſunt,ut cœlox, pax, lux. Excipiuntur grex,uarix,calix,fornix,limax, ſandix, quincūx, calx, pro ictu, narix,& quæ ſunt fructuum tertiæ ut maſtix,quæ maſculina ſunt, ſimiliter in ex ſupra ſyllabā,ut culex.Præter hæc obex, forfex, forpex,ramex,ſupellex.uibex. Item hic uel hæc cortex,ſilex. Verbalia in trix inueniuntur & neutris adiuncta in plurali,ut uictricia tollite ſigna. Sardonix incerti generis legitur.

Stirps cuius generis? fœminini,quare? quia in .s. antecedēte cōſonante monoſyllaba,fæminina ſunt

præter dens,mons,fons, pons maſculina , ſcrobs tamen maſculini etiam generis eſt.

Tridens cuius generis?maſculini,quare? qa in S.an tecedente conſonante nō monoſyllaba,maſculini ſunt generis præter hyems, & cohros fœminina: Quæ uidemur pterijſſe, ut ſunt græca , ut ſynodus, chryſtallus.Item adiectiua, & propria hominū & deorum,& quæ ad mares uel ad fœminas , uel ad utroſq; pertinēt & ſimilia colliguntur ſuis regulis. quod facile poterit accuratus lector aduertere.

Quot ſunt numeri nominū? Duo,ſingularis ut homo. Pluralis ut homines.

Quot ſunt figuræ noīum? tres, ſimplex ut iuſtus. compoſita ut iniuſtus. Decōpoſita ut iniuſtitia.

Quot ſunt caſus nominum?Sex. Nominatiuus. Genitiuus Datiuus. Acccuſatiuus. Vocatiuus. Ablatiuus,qui etiam latinus dicitur.

Ex caſibus quot ſunt recti?Duo.Ntūs, & uocatiuus.

Quot ſunt obliqui?quatuor.Genitiuus. Datiuus. Accuſatiuus. Ablatiuus.

De nominum declinatione.

Quot ſunt declinationes nominum? quinq;. Prima cuius genitiuus ſingularis in.æ.diphthongū deſinit. Secūda i.i. Tertia in is. Quarta i us.uel in.u. Quinta in ei in gtō & datiuo, ut hic poeta huius poetæ,hic dn̄s huius dn̄i,hic Cato huius Catonis. hæc manus , huius manus, uel hoc cornu huius cornu,hæc ſpecies huius & huic ſpeciei.

Nominatiuus primæ declinationis quot terminationes habet?quinq; a.as.e.es.&.am, ut muſa. Aeneas.Penelope.Anchiſes.Adam,ſed in am barbara ſunt duntaxat, atq; ideo aptota.

Nominatiuus ſecundæ declinationis quot terminationes habet? Sex.er. ir. ur. um. us. eus. ut aper. uir ſatur,templū.dominus, theſeus. in os autem.

&in on,ut delos.Ilion græce declinantur.

De nominatiuo tertie declinationis.

Nominatiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? circiter octo & quinquaginta, uidelicet tres uocales.a. e. o. ut pægma, mare. Cicero.c. poſt.a. &. e.ut lac alec.d.poſt. i.& u ut dauid, bogud.l.r.s.x.ns.poſt omnes uocales, ut ſal.mel. pugil.ſol pſul.Par.pater.gadir.cor. fur. mas. pes. lis. mos mus pax. lex. nix. nox.nux. quadrans. dés. tiryns.mons.aruns.nec non & bs. & ps.&.n. poſt omnes uocales,ſed præter.u.ut trabs.cœlebs. calybs.ſcobs.daps.manceps.cinips. inops. Pan. flamen.delphin. Sinon.Item rs. poſt omnes uocales,ſed præter.i. ut pars. Iners. mors. tyburs. aus ut laus.æs diphthongum ut præs. alx.ut.calx.anx ut lanx.unx.ut coniunx.arx.ut Ars.irps. ut ſtirps urbs.ut urbs.uls.ut puls.ems.ut hyems.

Quæ in nominatiuo ſingulari deſinunt in er. in is. & in er concluſa hoc pentaſticho.

Syluester. uolucer.celer & campeſter.& acer.
Atq; alacer. celeber. mediocre ſaluber. equeſter.
Sicq; paluſter.item ſic inclinato ſequeſter.
Hic ſed & hæc alacris,celebris,mediocris & acris
Atq; per e neutrum dices genus. Adde ſalubris.

De quarta & quinta declinatione.

Quarta declinatio quot terminationes habet? duas us,ut manus .u. ut cornu.

Quinta declinatio quot terminationes habet? unã duntaxat, ut ſpecies.

De Genitiuis.

Genitiuus primæ declinationis quot terminationes hẽt? q̃nq; æ diphthõgũ,q̃eſt frequẽtatiſſima,ut hic poeta huius poetæ,es à ntõ i e,ut hæc grãmatice huius grammatices,as,ut hæc familia huius familię & huius familias, unde adhuc dicitur pater

ſamilias,hæc terra huius terræ & terras, ut gigan tes filij terras, more græco, ut ἡ μαῖα τῆς μαίας, ἡ μάχαιρα τῆς μαχαίρας. Ai ut hæc aula huius aulæ & au lai. Virg. Aulai in medio libabāt pocula bacchi. qđ fit ēt in adiectiuis,ut pictus picta pictū, genitiuo picti pictæ & pictai. Virgi. Diues opum, diues pictai ueſtis & auri ꝓ pictæ ueſtis,ius,ut una unius.

Genitiuus ſingularis ſecūdæ declinationis quot terminationes habet? duas.i, ut dn̄s huius dn̄i, ius ut unus unius. nam Theſeus huius Theſeos & Androgeus huius Androgeo græce declinantur ὁ θησεύς τοῦ θησέος ὁ ἀνδρόγεως τοῦ ἀνδρόγεω.

Genitiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? unam is,ut homo hominis, nā Pallas pallados, & ſappho huius ſaphus græce declinantur. ut ἡ παλλάς τῆς παλλάδος, ἡ σαπφώ τῆς σαπφόος σαπφοῦς.

Genitiuus quartæ declinatiōis quot terminationes hēt? treis us,ut hæc manus,huius manus, hic fructus huius fructus, uis diuiſas, ut hæc manus huius manuis,hic fructus,huius fructuis, hæc anus huius anuis. Terē. eius anuis opinor cā, q̄ mortua eſt. M. Varro in prio de agricultura. Cōtra ut Mineruæ caprini gn̄is nihil imolarent ꝓpter oleā, quod eā quā læſerit, fieri dicūt ſterilem, eius enim ſaliuam eſſe fructuis uenenū,à quo gtō uis in frequēti uſu eſt datiuus ui, nā à genitiuo manus hic manu ē datiuus. Itē.u.ut hoc cornu huius cornu.

Genitiuus.s.quintæ declinationis quot terminationes hēt: quatuor ei, ut dies huius diei .ii. ut huius dii,es ut huius dies,e,ut huius die. Virgi. i. primo æneidos. munera lætitiamq; dij pro diei. M. Tullius pro.S.Roſcio. Quarū nihil pnicij cauſa diuino conſilio,ſed ui ipſa & magnitudine rerū factū putamus,pro pernic iei. Virgilius in georgicis. Li-

bra dies,ſomniq; pares ubi fecerit horas pro diei Item.M. Tullius ꝓ P.Seſtio.Equites uero daturos illius dies pœnas. Saluſtius, dubitauit acie pars inqt ꝓ aciei.Ouidius in tertio Metamorphoſeon.

Prima fide.uocis q́; raræ tẽtamina ſumpſit pro fidei Idem in ſexto,

Vtq; fide pignus dextras utriuſq; propoſcit pro fidei pignus. Cæſar in ſecundo de analogia huius die huius ſpecie dicendum putat.

De datiuis ſingularibus.

Datiuus ſingularis primæ declinationis quot terminationes habet?treis. æ. diphthōgũ,ut huic poetæ,e ſine diphthongo,ut huic penelope.i. ut datiuo uni,toti,ſoli,nulli,antiqui ẽt huic unæ, & ſolæ dicebãt.Ter.i Eunucho, mihi Solæ ridiculæ fuit.

Datiuus ſecundæ declinationis quot terminationes habet?duas,o,ut huic domino. i. ut unus unius uni,huic autem orphei eſt datiuus græcus.

Datiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? unam .i. ut huic patri.

Datiuus quartæ declinationis quot terminationes habet ?duas ui ſyllabas,ut huic ſenatui, huic manui,u,ut huic ſenatu. huic manu.Virg.Teq; aſpectu ne ſubtrahe noſtro. Idem parce metu Cytherea.Cæſar grauis author linguæ latinæ in Dolobella.In ædibus,faniſq́; & honori & ornatu erãt In libris analogicis omnia huiuſmodi ſine.i. litera dicenda cenſet. leg.Au. Gel. utimur ne huiuſmodi datiuis per apocopen, ut curſu pro curſui dicamus? minime iquit Seruius. Quomodo igitur?per rationem artis antiqua, quia omnis nominatiuus pluralis regit genitiuũ ſingularẽ. Itẽ à genitiuo ſingulari datiuus ſingularis regitur, nec eo maior eſſe debet. eſt igitut curſui datiuus à curſuis genitiuo,& huic curſu à gnitiuo curſus.

Datiuus quintæ declinationis quot terminationes hēt? treis.ei.ut huic diei. ii.ut huic facii. e. ut huic facie. Lucilius in ſatyris, ut citat Gellius Primum inquit facie honeſtas accidit. Idem, qui te diligit, ætati facieq; tuæ ſe fautorem oſtendat. ſunt tñ inquit Gellius, non pauci, qui utrobiq; facii legant.

De accuſatiuis ſingularibus.

Accuſatiuus ſingularis primæ declinatiōis quot terminationes habet? treis. am, ut hūc poetā, an, ut hunc Aenean, hāc Iphigenian. en, ut hūc Laerten.

Accuſatiuus ſingularis ſecundæ declinationis quot terminatiões habet? unā latinā um, ut hunc dñm, hoc templum, hāc glycerium, & duas græcas. a, ut, hunc theſea on, ut hanc pylon.

Accuſatiuus.ſ.tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas latinas, em, ut hūc patrem. im, ut hūc thybrim, hanc ſitim, & tres grecas. in. a. o. ut hūc Alexin, hanc Amaryllida, hanc Dido. Item tot, quot & nominatiuus neutrorum eiuſdem declinationis, qm̄ neutra oīa. tam apud græcos, q̄ apud latinos habēt treis caſus ſimiles ī utroq; numero nominatiuum, accuſatiuum, & uocatiuum, ut ntō hoc, ſtēma, accuſatiuo hoc ſtēma, uocatiuo o ſtēma. Pluraliter nominatiuo accuſatiuo & uocatiuo hæc & o ſtēmata. Singulariter ntō, accuſatiuo, uocatiuo hoc & o carmē. Pluraliter nominatiuo accuſatiuo uocatiuo, hæc & o carmina.

Quę in im tantum, & in im & in em ſimul faciunt accuſatiuum? Concluſa his carminibus.

Iſta per im quartum mittunt tibi nomina tantum,
Vim, tygri, & tuſſim, tybri. Tyber imq; ſitimq;
Maguderimq;, & græca per is facientia rectum,
Siue per os potius patrium mittentia purum,
Vt ſyrtis, tethis, atq; implacata charybbis.
In quoq; dat tethis, & cætera talia dantem,

Datq; per im quartum.rectis. cum turre bipennis.
Peluiſq;,& puppis, torquis quoq;, deide ſecuris.
Et curuamentum quæ curui eſt buris aratri.
Et quæ mortales facit impalleſcere febris.

Accuſatiuus.ſ.quartæ declinationis quot terminatiões hẽt?duas um.ut hãc manũ.u.ut hoc cornu.

Accuſatiuus.s.quintæ declinationis quot terminationes habet? unam em,ut hunc uel hanc diem.

De uocatiuis omnibus.

Omnis uocatiuus quomodo definit? ſicut nominatiuus,ut, hic poeta o poeta, hic magiſter o magiſter,hic Cato o cato,& ſic in ceteris.

Hæc regula quot habet exceptiones? ſex.

Quæ eſt prima.Nomina primæ declinationis in as, & in es,abiecta s litera noiatiui, faciũt uocatiuũ. ut hic Aeneas o Aenea,hic Anchiſes o Anchiſe.

Quæ eſt ſecunda? Nomina ſecundæ declinationis in us mutãt us i.e.ut hic dominus o domine, excipiuntur hæc quæ his uerſibus comprehenduntur.

O deus.o lucus,popule & populus fluuiuſq;
Et fluuie & uulge & uulgus pelagus ſimul hiſce.
Et pelage adiũgas chor⁹ & chore,&agn⁹& agne.

Quæ eſt tertia?nomina propria in ius abiecta us nominatiui faciunt uocatiuum, ut hic Virgilius o Virgili.hic Laurentius o Laurenti.

Quæ eſt quarta? nomina ſecundæ declinationis in eus,ut theſeus abiecta s faciũt uocatiuũ,ut o theſeu,ſic Orpheus o orp heu.

Quæ eſt quinta?in us longam,ut panthus oedipus oedipodis i u.faciũt uocatiuũ, ut o Pãthu o oedipu,quia quæ in s deſinunt præcedente dîphthongo,ſi ſint grȩca,abiecta s faciũt uocatiuũ cõiter ut ὁ πλακοῦς ὦ πλακοῦ, ὁ χαρίεις ὦ χαρίει ὁ βοῦς ὦ βοῦ

Quæ eſt ſexta?græca tertiæ declinalionis in as & in is plerũq; ſeruant uocatiuum græcum, ut pallas

Pallātis o Pallan. Paris o Pari. Amaryllis o amaryllis. Alexis o Alexi.

De ablatiuis ſingularibus.

Ablatiuus ſingularis primæ declinationis quot terminationes hebet duas.a,ut ab hoc poeta,e,ut ab hoc Anchiſe.

Ablatiuus ſecundæ declinationis quot terminationes habet? unam o,ut ab hoc domino, quæ eſt ſimilis datiuo, ut huic & ab hoc templo.

Ablatiuus. ſ.tertiæ declinationis quot terminationes habet? treis.e.ſolum.i.ſolum.e.&.i.ſimul.

Quæ nomina habēt.i. ſolum in ablatiuo? quæ hoc pentaſticho comprehenduntur.

I mare, puluinarq́; animalq́; & talia cuncta,
Adiectiua etiam,ſi dant per e neutra. december,
Aprilisq́; per er, per & is tibi menſis, & imber.
Aſtringo ſtrigilis uel græco. ςϱογγύλος.i.dat.
Quartus in impariter dices à gauſape ſolum.

Quæ emittunt ablatiuū in.e. & .i. ſimul? quæ his uerſibus comprehenduntur.

I uel e cuncta trium generum,ſed ob hoſpite dices.
Soſpite,degenere, & ſic ubere paupere tantum.
Vnguis,auis,ueſtisq́; ignisq́; & talia cuncta,
I uel e dant,& pene ante is con quæq; ſonantes.
Binæ,ceu neptis,ſi ſint in ſyllaba eadem.
As quoq; gentile,atq; in trix uerbale peremq́;
Atq; per im quartum mittentia pulchrior, & quod comparat omne, memor memori mage, cætera dant e, uel ſic.

Neutra oīa in.e.ut hoc mare à mari,niſi ſint propria ut hoc reate,p̄neſte,ſoracte,quæ faciūt a reate, p̄neſte,ſoracte, notatur ēt ab hoc gauſape.Item in al,ut hoc ceruical à ceruicali, & in ar p̄ducētia penultimā genitiui,ut hoc calcar, huius calcaris à calcari,& noīa mēſiū in.er.& in is. ut hic ſeptem-

ber ab hoc ſeptembri, hic quintilis, ſextilis à quīti li ſextili, & ſimiliter ab hoc imbri, & in im ſolum mittentia accuſatiuum, ut hanc tuſſim ſitim uim à tuſſi ſiti ui. Præterea adiectiua omnia, quæ faciunt neutrū per, e, ut hic & hæc omnis & hoc omne ab omni, hic ſylueſter hæc ſylueſtris hoc ſylueſtre à ſylueſtri. Interdum tamen aliter inueniuntur, ut à mare, rete, natale, cœleſte,

Quæ mittunt ablatiuum in. e. & . i. ſimul. Omnia communia trium gene℞, ut hic & hæc & hoc par, à pare uel pari, hic & hæc & hoc uetus, à uetere uel ueteri, hic & hæc & hoc artifex, audax, triplex, ab artifice uel artifici, ab audace uel audaci, a triplice uel triplici, præter que ſunt in. er. non exeuntia etiam in is, ut pauper uber degener, quæ faciunt in e tm̄ ut à paupe, ubere, degenere, ſoſpes etiā & hoſpes à ſoſpite & ab hoſpite tm̄ faciunt ablatiuum. Item mittētia accuſatiuū tam in em, quā in im, ut hanc turrem & turrim à turre & turri, &, in uis ut nauis à naue uel naui, & in guis ut anguis ab angue uel angui, & in mnis ut amnis, ab amne uel amni & omnia fere, quæ in is deſinunt à duabus incipientia conſonantibus, ut peſtis à peſte uel peſti, uectis à uecte uel uecti & gētilitia in as, ut hic & hæc Baſſianas & hoc baſſianate, hic & hæc priuernas & hoc priuernate, à baſſianate & baſſianati, à priuernate & priuernati. Item comparatiua omnia, ut maior & maiore & maiori & i trix uerbalia, ut uictrix à uictrice uel uictrici.

Quæ terminant in e ſolum? quæ non comprehenduntur ſupradictis regulis ut hoc poema ab hoc poemate, hic pater ab hoc patre.

Ablatiuus. s. quartæ declinationis quot terminationes habet? unam u, ut hæc manus ab hac manu.

Ablatiuus, s, quintæ declinationis quot terminatio-

nes habet:unam e,ut hæc res ab hac re.

De nominatiuis pluralibus.

Nominatiuus pluralis primæ declinationis,quot ter-minationes hẽt:unã æ diphtongum ut hi poetæ.
Nominatiuus pluralis ſecundæ declinationis quot terminationes habet:duas.i. ut hi domini, a quæ eſt neutrorũ omnium,trib.caſibus nominatiuo ac cuſatiuo & uocatiuo communis, ut hæc templa, duo ambo & ambo ſunt anomala.
Nominatiuus pluralis tertiæ declinationis quot ter-minationes habet:duas,es maſculinorum & fœmininorum,ut hi patres,hæ matres, à neutrorum,ut hæc corpora,poemata.
Nominatiuus.P.quartæ declinationis quot termina-tiones habet:duas,us in maſculinis & fœmininis, quæ eſt communis nominatiuo accuſatiuo & uocatiuo,ut hæ manus,has manus, o manus & a in neutris,ut hæc cornua.
Nominatiuus.P.quintæ declinationis quot termina-tiones habet:unam,es,quæ eſt etiam accuſatiui & uocatiui,ut hi hos & o dies.

De genitiuis pluralibus.

Genitiuus.P.primæ declinationis quot terminatiões habet:duas,arum,ut horum poetarum,um per cõ-ciſionem,ut graiugenum pro graiugenaꝝ. Aeneadũ pro Aeneadaꝝ.ων aũt, ut πηνελοπῶν,græca eſt.
Genitiuus.P.ſecundæ declinationis , quot termina-tiones habet:duas orum, ut horum dominorum, um,per conciſionem ut horum uirum pro uiroꝝ.
Genitiuus.P.tertiæ declinationis quot terminationes habet:duas um,ut horum patrum ium,ut. horum ignium ων autem,ut horum ἐπιγραμμάτων cũ accẽ-tu in penultima græca eſt Martial de ſe.

Hic eſt,quem legis,ille,quem requiris,
Toto notus in orbe Martialis.

Argutis ἐπιγραμμάτων libellis
Cur lector ſtudioſe quod dediſti.
Viuenti dedecus, atq; ſentienti,
Rari poſt cineres habent poetæ.

Quæ faciũt genitiuũ pluralẽ in ium? quę habẽt ablatiuũ ſingularẽ in i, ſolũ, ut ab omni, horũ oĩum. & in e & in i, ut ab hoc igne uel igni, horũ igniũ ab amãte uel amãti, hoꝝ & haꝝ & horũ amatiũ, niſi fiat ſyncopa, ut amantũ pro amantiũ excipiuntur ab artifice & artifici artificum, à memore & memori memoꝝ, à pugile & pugili pugilum, à uigile & uigili uigilũ, à ſupplice & ſupplici ſupplicum, à uetere & ueteri ceteꝝ, & comparatiua oĩa, ut à maiore & maiori maioꝝ, ꝑter pluriũ. Itẽ in as latina ut hęc ciuitas ciuitatiũ, hæc pietas pietatium, niſi ſint per ſyncopẽ. ut harũ ciuitatũ, harũ pietatũ, & in es ſemper pluralia, ut hi penates, hi quinquatres, & hæ tres, & hęc tria, horũ penatium, quinquatrium horum & harũ & horũ triũ, ꝑter hæ opes, harũ opum hi ꝓceres, horũ procerũ, hi lemures, horũ lemurũ, nec nõ in is lõgum, ut hic ſamnis, horũ ſamnitiũ, & habentia genitiuũ nrõ æqualẽ, ut hic collis, huius collis, horũ colliũ, hęc ędes huius ędes harum ędium, ſed in es frequentius ꝓferuntur per ſyncopen, ut hic uates, horũ uatum, excipiuntur hoꝝ canum, panũ harum indolum, ſobolũ, horũ & harũ iuuenum, & quorũ nominatiuus in duas terminatur cõſonantes, ut pars partiũ, fons fontiũ, ars artiũ, arx artiũ, ꝑter in ms ut hyems hyemũ & ps ut princeps principum, niſi ſint à capite compoſita, ut triceps tricipitium, quod eſt etiam ſecundum regulam mittẽt, um ablatiuum in. e. & . i. dicimus enim hic & hæc & hoc triceps à tricipite & tricipiti, ego ſecũdum regulam horũ & harũ & horum tricipitium, niſi proferantur per conciſionem, nox

quoq; noctium facit & nix niuium Cætera oĩa faciunt in um fine i, ut horum patrum, hominum, q; a eorum ablatiuus in e ſolam terminatur, bos horũ boum facit, & ales alituum apud Virgiliũ aſſumpta u, ut alituũ, pecudumq́; genus, quæ breuiter his uerſibus comprehenduntur.

Dat genitiuus ium, quibus i, quibus i, uel e ſexto,
Atq; ſuo ſimilem patrium retinentia recto.
Sic & in as romana, quibus conciſio ſæpe eſt.
Sic plus nix & nox, ſed pluri, plureq́;, legi.
Sic & in es faciunt, ſi ſint pluralia, ſemper.
Et quæcunq; duo retinebunt conſona recto.
Excipies in ps aut ms facientia, ſi non
A capite hæc fuerint, quod cõparatum tibi pbet.
I fine, ceu melior meliorum. i. dant fine & iſta
Artificum uigilum ſupplex memorum ueterumq́;
Et iuuenis, ſobolesq́; canũ cumq́; indole panis.
Atq; parens, etiã generum cõmune duorum.
Attamẽ hoc per ium tibi Marcus Tullius effert.
Et ratione, poteſt & in is quia mittere quartum.
Nam genitiui in ium ꝓpriũ eſt has dicere parteis
Tu calamos inflare leuis, ego dicere uerſus
Atq; omnes homines, qui ſeſe, & talia multa.
Cætera, quæ caſum ſextum tibi dant per e ſolam,
Cuncta per um patrium præbebunt nõia caſum
Horum ceu patrum, capitum, regumq́;, ducumq́;
Bosq́; boum & bobus dabit, u tibi ſuſcipi ales,
Alituumq́; facit, cecinit ſic muſa Maronis,
Alituum, pecudumq́; genus ſopor altus habebat.

Genitiuus pluralis quartæ declinationis quot terminationes habet, unam uum per. uu, geminum, ut harum manuum, horum cornuum.

Genitiuus pluralis quintæ declinationis quot terminationes habet? unam erum, ut dierum.

De datiuis & ablatiuis pluralibus.

Datiuus

Datiuus & ablatiuus plurales primæ declinationis quot terminationes habent? duas, is ut his & ab his poetis,muſis,& abus,in his paucis, quæ hoc diſticho comprehendentur.

Abus equa,& liberta dabunt,ambæq́;,duæq́;.
Sic aſina,& mula, & filia,nata dea.

Datiuus & ablatiuus plurales', ſecũdæ declinationis quot terminationes habent? unam is? ut his & ab his dominis,duobus & ambobus ſunt anomala ſicut feſtorum nomina,ut ſaturnalia, floralia, bacchanalia,quæ in bus ſolum faciũt, ut his & ab his bacchanalibus,licet genitiuum,& ſecundæ & tertiæ declinationis habeãt,ut horum ſaturnalium,& ſaturnaliorum.

Datiuus & ablatiuus tertiæ & quartæ & qnte declinationis quot terminationes habent unã bus, ut his & ab his patribus,uiſibus,diebus, nam his & ab his problematis poematis & huiuſmodi, à.nominatiuis & problematum, poematũ deducũtur.

De Accuſatiuis pluralibus.

Accuſatiuus pluralis primæ declinationis quot terminationes habet? unam as,ut hos poetas.

Accuſatiuus.P.ſecundæ declinationis quot terminationes habet? duas os ut hos dominos,a ut hæc tẽpla,ambo & duo ſunt,ut ſupra dixi anomala,quæ etiam in o inueniuntur miſiſſe accuſatiuum. Vrgilius. Si duo prætera tales idea tuliſſet terra uiros. Idem in Sileno. Aggreſſi(nam ſæpe ſenex ſpe carminis ambo luſerat.)

Accuſatiuus,P.tertiæ declinationis quot terminationes habet? teis es, ut hos patres,eis ut hos fonteis hos & has omneis a in neutris, ut hæc corpora as autem,ut hos heroas, hos arcades græcorum eſt, τοὺς ἥρωας, τοὺς ἀρκάδας.

Quare dixiſti hos fonteis? quia quæ genitiuũ plura-

le in ium faciunt, accuſatiuum eiuſdem numeri in eis mittunt per ei diphthongum ut hos fonteis, has parteis & partes hos & has omnis, treis, q̃q̃. Au. Gelli. li. xij. capite. xix. docet teſtimonio Probi Valerij, qui æneida manu ipſius Virgilii legit, urbis accuſatiuum pluralem per i literam ſcribi debere, ſed de huiuſmodi accuſatiuis multa in annotationibus noſtris in Virgilij opera ſcripſimus.

Accuſatiuus. P. quartæ declinationis quot terminatiões hẽt? duas us, ut has man⁹ a, ut hæc cornua.

Accuſatius. P. quintæ declinationis quot terminationes habet? unam es, ut hos dies, has ſpecies

Quæſtiones de nomine

Poeta quæ pars eſt? Nomen quare? quia ſignificat ſubſtantiam, & qualitatẽ, propriã, uel cõem cum caſu ſed poeta cõem, Virgilius uero propriam.

Iulus cuius ſpẽi? ꝓmitiuæ q̃re? quia à nullo deriuatur.

Iulius cuius ſpẽi deriuatiuæ, un̄ deriuatur? ab Iulo.

Hic poeta cuius generis; maſculini, quare; q̃a præponitur ei in declinatiõe unũ articulare ꝓnomẽ hic.

Hæc muſa cuius generis? fœminini, quare; q̃a præponitur ei ĩ declinatiõe unũ articulare ꝓnomen hæc.

Hoc tẽplum cuius generis? neutri, quare? q̃a p̃ponitur ei in declinatione unũ articulare ꝓnomẽ hoc.

Hic & hæc aduena cuius generis? communis duum generum, quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc.

Hic & hæc & hoc felix cuius generis? omnis, uel cõmunis trium generum quare? quia præponuntur ei in declinatione tria articularia pronomina hic & hæc & hoc.

Hic Accipiter cuius generis? promiſcui, ue l epicœni, quare? quia ſub una uoce, & uno articulo comprehenduntur animalia utriuſq; ſexus, ut hic paſſer, hæc aquila.

Hic uel hæc dies cuius generis? in certi, quare? quia nulla ratione cogente, ſola authoritas ueterum ſub diuerſo genere protulit, ut hic uel hæc dies, cortex, finis bubo.

Poeta cuius numeri? ſingularis, quare? quia ſingulariter profertur.

Hi poetæ cuius numeri? pluralis, quare? quia pluraliter profertur.

Iuſtus cuius figuræ? ſimplicis, quare? quia ſimpliciter profertur.

Iniuſtus cuius figuræ? compoſitæ, quomodo componitur? ex in & iuſtus componitur iniuſtus.

Iniuſtitia cuius figuræ? Decompoſitæ, quare? quia non per ſe componitur, ſed à compoſito nomine deriuatur, quod eſt iniuſtus iniuſti, addita tia fit iniuſtitia.

Hic poeta cuius caſus? Nominatiui quare? quia in eo caſu declinando reperitur.

Quid eſt caſus? declinatio caſualiũ dictionum, q̃ maxime fit in fine, ut Priſcianus ait.

Vnde dictus ē caſus? à cadēdo. qa un' cadit ab alio.

Primus caſus quot noĩa hẽt? duo. Noĩatiuus, quia nominat rẽ, & rect' ἡ εὐθεῖα ἢ ὀρθὴ qa à nullo cadit.

Si à nullo cadit, quare dictus eſt caſus? abuſiue, ſiue ut græci dicunt. καταχρηστικῶς.

Genitiuus dicitur ne aliis modis? quidni. poſſeſſiuus, quia poſſeſſionem demonſtrat. Paternus, quia cæterorum caſuum pater & genitor eſt, unde & genitiuus dicitur, nec dicas genitiuus per .e. ante .t. ut quidam ſolent.

Datiuus dicitur ne aliis modis? næ, commendatiuus, quia per eum cõmendamus, ſicut datiuus dictus eſt, quia per eum damus.

Accuſatiuus dicitur ne aliis modis? cauſatiuus, quia aliquid in cauſa fieri oſtendit ſicut accuſatiuus, qa

aliquid accuſari demonſtrat.

Vocatiuus habet ne aliud nomen: hẽt dicitur.n.ſalutatorius,quia per eũ ſalutamus,ut ſalue Pamphile, ſed ſic eſt & uocatiuus,qa p̃ ipſum uocamus.

Ablatiuus appellatur ne alio nomine: Cõparatiuus etiam à quibuſdam dicitur, q̃q̃ & tunc ablatiuus eſt,quia per eum auferimus,ut maior ab illo.

Quomodo à Marco Varrone hic nominatus eſt caſus: ſextus,& interdum latinus.

Quare latinus,quia latinæ linguæ proprius eſt nam græci ablatiuum non habent, cuius uim per genitiuum explicant. Homerus, ῥέζε ὑπὲρ Δαναῶν hoc eſt ſacrifica pro Danais,ut cum faciam uitula pro frugibus,ipſe uenito.

Sunt ne plures caſus quàm ſex: ſunt nam addi poſſunt ſeptimus,& octauus caſus

Qui eſt ſeptimus caſus: ablatiuus ſine præpoſitiõe, ut ſcribo calamo, fortior illo, authores Seruius. Sergius. Donatus Priſcianus tamen fruſtra ſeptimum caſum poni ſcribit dicit enim præpoſitione uel additam,uel ſubtractam nõ ualere uim caſus mutare,nam ſicut accuſatiuus non eſt alius caſus abſq; p̃poſitione,q̃ cũ p̃poſitione,ita ẽt ablatiuus, ſed hæc rõ Priſciani nõ placet,qm̃ accuſatiuus,qa tã cum p̃poſitione,quã ſine,ſemper accuſat, nunquã eſt alius caſus, q̃ accuſatiuus. Ablatiuus aũt eſt,quando non aufert, atq; ideo alius caſus eſt. nã cum dico illo præſente accepi.& ab illo accepi, non eſt eadem ab utroq; caſu elocutio.

Octauus caſus qui eſt: Dandi caſus pro accuſatiuo poſitus,ut it clamor cœlo,hoc eſt ad cœlum.

Quot ſunt formæ caſuales ſeptem. Aptota. Monoptota, diptota, triptota tetraptota pentaptota. exaptota, quæ à Diomede latine applilantur ſic, ſimplex uel unica bipartita,ternaria quaternaria,

q̃naria,ſenaria ,ſed de his dicem⁹ in heteroclitis.

Hic poeta cuius declinationis? Primæ . quare ? quia eius genitiuus ſingularis in æ dphthõgũ deſinit.

Hæc Penelope huius penelopes cuius declinatiõis. primæ . quare ? quia eius genitiuus ſingularis in es productam deſinit,quoniã eſt à genitiuo græco in.ης. per η. quod apud nos in e longam plerunq; cõuertitur ,ut,ἡ πηνελήπη,τῆς πηνελόπης hæc Penelope hui⁹ Penelopes ,ἡ γραμματική τῆς γραμματικῆς . hęc grãmatice huius grãmatices . q̃q̃ η non .i. ſed e.longum pronũtiaſſe antiquos græcos exſtimo.conſtat.n. η ex duplici.εε ſicut. ω. ex huplici .oo. ſed & de his in fragmentis.

Hæc familia huius familias cuius declinationis ? primæ.quare? quia eius genitiuus ſingularis in as lõgam deſinit more græco,ut hæc terra huius terræ & terras.hæc uia hui⁹ uiæ & uias. Ennius dux ipſe uias pro uiæ . Vnde pater & mater familias adhuc dicimus.

Singulariter nominatiuo hic Poeta . Genitiuo huius poetæ.Datiuo huic poetæ. Accuſatiuo hunc poetam, Vo.o poeta, Abl.ab hoc poeta. P. ntõ hi poetæ.G.hoꝝ poetarũ.Da.his poetis. A.hos poetas.V.o poetæ.Abl.ab his poetis.uel ſic .S. hic o & ab hoc poeta hui⁹ huic hi & o poetæ. hũc poetam.hoꝝ poetaꝝ.hos poetas his & ab his poetis.

Singulariter hæc muſa . hui⁹ muſæ. huic muſæ.hãc muſam o muſa.ab hac muſa.Pluraliter hæ muſæ. haꝝ muſarꝝ,his muſis,has muſas o muſæ. ab his muſis.uel hæc o & ab hac muſa.& cetera.

S.hic Anchiſes.huius anchiſæ.huic anchiſæ . hunc anchiſen.o anchiſe.ab hoc anchiſe P.hi. Anchiſæ.horũ anchiſarũ.his anchiſis . hos anchiſas ,o anchiſæ. ab his anchiſis. Hũc autem anchiſam , o anchiſa.ab hoc anchiſa, ſunt à noiatiuo anchiſa.

S.hic & hæc aduena, huius aduenæ, huic aduenæ, hunc & hanc aduenā,o aduena,ab hoc & ab hac aduena. Pluraliter hi & hæ aduenæ, horum & harum aduenarū.his aduenis,hos & has aduenas o aduenæ,ab his aduenis.

Singulariter hic & hæc troiugena huius troiugenæ huic troiugenæ,hunc & hanc troiugenam,o troiugena,ab hoc & ab hac troiugena. Pluraliter hi & hæ troiugenæ,horum & harum troiugenarū & per ſyncopem troiugenū,his troiugenis hos & has troiugenas.o troiugenæ. ab his troiugenis.

S.hæc mula.huius mulæ.huic mulæ. hanc mulā. o mula.ab hac mula.P.hæ mulæ, harū mularū, his mulab⁹.has mulas,o mulæ,ab his mulabus.ſic aſina,equa,dea,liberta,filia,nata,duæ,& ambæ.

S.hic Aeneas,huius Aeneæ,huic Aeneæ,hūc Aeneā et Aeneā,o Aenea,ab hoc Aeneę.p.hi et o Aenea hoꝝ Aeneaꝝ, his et ab his Aeneis. hos Aeneas.

S.hic Aeneades,huius Aeneadæ.huic Aeneadæ.hūc Aeneadē & Aeneā,à nominatiuo Aeneada, quo uſi inueniūtur antiq, o Aeneadæ & Aeneada ab hoc Aeneade & Aeneada.P.hi Aeneadæ.horum Aeneadarū,p cōciſionē Aeneadū.his Aeneadis. hos Aeneadas.o Aeneadæ.ab his Aeneadis.

S.hæc et o et ab hac Iphigenia, huius & huic hæ & o Iphigeniæ.hāc Iphigeniā & Iphigeniā.has Iphgenias.haꝝ Iphigeniaꝝ.his & ab his Iphigenijs.

S.hæc grāmatice.huius grāmatices. huic grāmatice.hāc grammaticen.o grāmatice. ab hac grammatice. Pluraliter hæc grammatica.horum grammaticorum,his grammaticis,hæc grammatica.o grammatica,ab his grammaticis,ſic rhetorice.georgice,bucolice,& huiuſmodi.

Sin.hæc Penelope,huius penelopes, huic penelope. hanc penelopē,o penelope,ab hac penelope. Plu.

hæ penelopæ.harũ penelopon.his penelopęs,has penelopas.o penelopæ, ab his penelopæs. Sed in plurali melius latine declinatur.ut muſæ muſarũ. penelopæ peneloparum.à nominatiuo penelopa.
P.hæ Thebæ,harũ thebarũ.his thebis.has thebas.o thebæ.ab his thebis.ſic Micenæ.Piſæ. Senæ. Venetiæ.Amiclæ Carræ,& id genus multa.
S.hic Adã,huius adæ,huic adæ,hunc adã,o adã,ab hoc adã.P.hi & o adæ,horũ adarũ, his & ab his adis,hos adas,ſed melius eſt aptotum, hic adam. huius adam,huic adam,& ſic i ſingulis.P. hi adamim. horũ adamim,& deinceps. Huiuſmodi enĩ apud hebræos in im faciunt in numero multitudinis, & tantum per articulos inflectuntur, cocab ſtella.cocabim ſtellæ,ſimiliter Seraph. & cherub. in ſingulari.Seraphim & cherubim in plurali.
S.hæc Familia,huius familiæ & familias. In reliquis declina ut muſa,ſic hęc terra hui⁹ terræ,& terras.
In quibus noĩbus hic genitiuus etiã in as inuenitur apud antiquos:in ijs ſolum,quę in a purum deſinunt,ut uia,& in ra,ut terra,& in da,& in tha, ut Leda,Martha ad imitationẽ græcoꝝ, qui ἡ ἡμέρα τῆς ἡμέρας, ἡ μοῦσα τῆς μούσας declinant. Ennius, dux ipſe uias,ut ſupra diximus.
S.Vna unius.uni.in reliquis flecte ut muſa, quæ ſic declinantur hoc uerſiculo comprehenduntur.
Dant.ius,Vna,ulla, & ſola,utra, alia, altera tota.

De ſecunda inflexione.

Hic Dominus huius domini cuius declinationis? ſecundæ.quare? quia eius genitiuus ſingularis in i productum deſinit,& datiuus in o,nam huic Or. ph ei græcum eſt.
Bonus bona bonũ.G.boni bonæ boni, cuius declinationis? ſecundæ,primæ & ſecundæ,quare?quia eius genitiuus ſingularis deſinit in i in æ & in i.

Singulariter. Nominatiuo hic dominus. Genitiuo huius domini. Datiuo huic dño. Accuſatiuo hũc dñm. Vocatiuo o domine. Ablatiuo ab hoc dño Pluraliter nominatino hi dñi. Genitiuo hoꝝ dominorũ. Datiuo his dominis. accuſatiuo hos dominos. Vocatiuo o domini. Abltõ ab his dñis, uel ſic hic dominus, huius hi & o domini. huic & ab hoc domino. hunc dominum. hos dominos. o domine. horum dominorum. his & ab his dominis.

Singulariter hic magiſter. huius magiſtri. huic magiſtro. hũc magiſtrũ. o magiſter. ab hoc magiſtro. Pluraliter hi magiſtri. hoꝝ magiſtrorũ. his magiſtris. hos magiſtros: o magiſtri ab his magiſtris.

S. Hic deus huius dei. huic deo. hunc deum. o deus ab hoc deo. Pluraliter hi dei uel dij. horum deorum uel deũ. his deis uel diis. hos deos. o dei uel dij ab his deis uel dijs.

Singulariter hic Theſeus. huius theſei & theſeos. huic theſeo & theſei hunc theſeũ & theſea. o theſeu. ab hoc theſeo. Pluraliter hi theſei. horum theſeorum: his theſeis. hos theſeos. o. theſei. ab his theſeis.

Singulariter hic Virgilius. huius Virgilij. huic uirgilio. hunc uirgilium. o uirgili. ab hoc uirgilio. Pluraliter hi uirgilij. horũ uirgiliorum. his uirgilijs. hos uingilios. o uirgilij. ab his uirgilijs.

Singulariter hic filius. huius filij. huic filio. hunc filiũ. o fili. ab hoc filio. pluraliter hi filij. horũ filiorũ. his filijs. hos filios. o filij. ab his filijs.

Singulariter. hic ſocius huius ſocij. huic ſocio hunc ſociũ. o ſocie ab hoc ſocio. Pluraliter hi ſocij. horũ ſocioꝝ. his & ab his ſocijs. hos ſucios. o. ſocij.

S. Hæc fagus huius fagi. huic fago. hanc fagũ. o fage ab hac fago. Pluraliter hę fagi. harum fagorũ. his fagis, has fagos, o fagi. ab his fagis.

Singulariter hoc uulgus. huius uulgi. huic uulgo. hoc uulgus.o uulgue ab hoc uulgo ſine plurali. dicimus & hic uulgus.huiusuulgi.huic & ab hoc uulgo.hunc uulgum.o uulge.

Singulariter hic panthus.huius panthi. huic pātho hunc panthum.o panthu.ab hoc pantho. Pluraliter hi panthi.horum pantborum his pathis. hos panthos:o panthi.ab his panthis.

Singulariter hoc templũ.huius templi.huic templo. hoc tēmplum.o tēplum ab hoc templo.pluraliter hæc tēpla.horũ temlorum. his templis. hęc tēpla o templa.ab his templis.uel in noiatiuo accuſatiuo & uoca.tēplũ.huiustēpli,huius tēpli huic & ab hoc tēplo.hæc in noiatiuo accuſatiuo & uocatiuo templa.horũ templorum. his, & ab his templis.

Singulariter:hæc glyceriũ.huius glycerij.huic glycerio.hāc glyceriũ.o glyceriũ.ab hac glycerio.Pluraliter hæ glyceria.harum glyceriorum.his glycerijs hac & o glyceria.ab his glycerijs.Sic chryſiũ, philorcium.Dorcium. Sophronium. Abrotoniũ, & ſimilia,quæ articulos habēt fœmininos, & formam neutrorum,ut Priſcianus docet.

Pluraliter hi locri. horũ locrorum. his locris. hos locros.locri.ab his locris. ſic puteoli. faſti. cancelli.capri & ſimilia ſine ſingulari.

S.No.bonus bona bonũ.G. boni bonæ boni. Dati. bono bonæ bono.Accuſatiuo bonũ bonā bonũ. V.o bone o bona o bonũ. Abltō à bono à bona à bono.P.N.boni bonæ bona,G.bonorꝝ arũ orũ D.bonis bonis bonis.A.bonos bonas bona. V. o boni o bonæ o bona.Ab.à bonis bonis bonis. uel ſic,hic bonus.huius bi & o boni. huic & ab hoc bono.hũc bonũ.o bone.hos bonos. horum bonorum.his & ab his bonis.hæc o & ab hac bona huius huic hæ & o bonæ,hanc bonā.has bo-

nas,harum bonarum,his & ab his bonis, hoc in nominatiuo accuſatiuo & uocatiuo bonum. huius boni, huic & ab hoc bono. hæc in nominatiuo,accuſatiuo,& uocatiuo bona,horum bonorum his & ab his bonis.

Singulariter.N.pulcher pulchra pulchrum. Gtõ pulchri,chræ,chri.D.chro,chræ, chro. Ac. pulchrũ, chrã,chrũ.V.o cher,chra,chrum. Ab. à pulchro. chra,chro.Pluraliter ntõ pulchri,chræ, chra. Gtõ pulchrorũ,arũ,orum.D.his & ab his,chris, quod eſt cõmune triũ generũ.Accuſatiuo chros,chras, chra.Vo.o pulchri,o pulchræ,o pulchra.

Pluraliter ntõ hi ambo,hæ ambæ,& hæc ambo.Genitiuo amborũ ambarũ amborũ. Datiuo ambobus ambabus ambobus. Accuſatiuo hos ambos has ambas & hæc ambo.Ab.ab his ambob⁹ ambabus ambobus.Priſcianus lib. xiiij. ambo uocatiuũ habere non poſſe ſcribit. puto quia diſtributiuum, & (ut idem ait) relatiuum eſt.

Pluraliter nominatiuo hi duo hæ duæ & hæc duo. Genitiuo horꝫ duorꝫ harum duarũ horũ duorũ. Datiuo his duobus duabus duobus. Accuſatiuo hos duos has duas &hæc duo.V.o duo o duæ & o duo.Ablatiuo ab his duobus duabus duobus.

Singulariter.N.dñs.muſa. tẽplũ. Ge. domini. muſæ, tẽpli.D.dño,muſæ tẽplo. Ac. dñm. muſam. templum.V.o domine.o muſa.o templum. Ablati. à dño à muſa.à tẽplo.Pluraliter.N.dñi.muſæ.tẽpla. Geni.dominorũ,muſarũ.templorũ.Dati.dominis muſis,tẽplis.Accu.dominos,muſas.tẽpla. Voc. o domini.o.muſæ.o templa.Ab.a dominis.muſis.tẽplis.ad horũ exemplũ declinantur oĩa adiectiua primæ & ſecundæ declinationis,ut bonus bona bonum,quæ in maſculino & neutro ſunt ſecũdæ declinationis,in fœminino uero primæ.

De tertia declinatione.

Hic Cato huius Catonis cuius declinationis? tertię quare? quia eius genitiuus ſingularis in is correpta deſinit.

S. hic Cato, huius catonis, huic catoni, hũc catonẽ. o cato, ab hoc catone. P. hi catones, horum catonũ, his catonibus, hos catones, o catones, ab his catonibus, uel, hic & o cato, huius catõis. huic catoni, hũc catonẽ, ab hoc catone, hi hos & o catones. horum catonum his & ab his catonibus.

S. hic & o pater, huius patris, huic patri, hunc patrẽ, ab hoc patre. P. hi hos & o patres, horum patrũ. his & ab his patribus.

S. hic & hæc uirgo, huius uirginis, huic uirgini, hũc & hanc uirginem, o uirgo, ab hoc & ab hac uirgine. P. hi & hæ uirgines, horum & harum uirginũ. his uirginibus, hos & has uirgines, o uirgines, ab his uirginibus.

S. hic titan. huius titanis & titanos, & notandum ꝙ cum genitiuus deſinit in os non purum, accuſatiuus ſingularis deſinit etiã in a. & pluralis in as. ſed græce, ut hunc titanẽ, & titana, hi titanes, hos titanes & titanas.

S. hic demophon & demophoon in carmine, huius demophontis & demophontos.

Sin. hæc tethys, huius tethys, & tethyos, huic tethyi, hanc tethym & tethyn. o tethy. à tethye. P. hæ tethyes harũ tethyũ. his tethyibus. hos thethyes et tethyas o tethyes. à tethyibus ſic Erinnys erinnyos & erinnis. capyx. capyos & epytis, & ſimilia,

S. hic œdipus. huius œdipodis. œdipodos. & œdipi à gtõ τοῦ οἰδίπουν α̉'πλικῶς. uel à ntõ οἴδιπος ut πολύπους & πο̉λυπος. huic œdipodi & œdipo. hunc œdipodem, & œdipoda. o œdipu. ab hoc œdipode & œdipo. P. hi œdipodes, h oꝝ œdipodum, his

oedipodib⁹.hos oedipodes & oedipodas, o oe-
dipodes.ab his oedipodib⁹. hic oedipus tñ oedi
pi declina, ut dominus à nominatiuo ὁ οἰδίπος.

S.hæc uis huius uis.huic ui hanc uim.o uis, ab hac
ui,P.hæ uires harum u irium,his uiribus, has ui-
res, o uires,ab his uiribus.

S.hæc amathus.huius amathuntis, huic amathũti.
hanc amathuntem & amathunta. o amathus ab
amathunte, ſic Peſſinus peſſinuntis.
Opus opuntis. Trapezus Trapezuntis.

S.hæc Amaryllis,huius amaryllidis & amaryllidos
huic amaryllidi,hanc amaryllidem & amaryllida
ò amarylli,ab hac amaryllide.

S.hæc Dido,huius didus & didonis. huic didoni.
hanc dido & didonem,o dido,ab hac didone.Pl.
hæ didones harum didonum.his & ab his dido-
nib⁹ has didones,o didones,ſic hæc calypſo,hu-
ius calypſus & calypſonis, ſicut hæc iuno, huius
iunonis.Sed de his multa in fragmentis.

S.hæc æneis huiu s æneidis & æneidos,æneidi.ænei
dem & æneida.

Sing. hic cremes, huius chremetis & cremetos &
chremis,huic cremeti & chremi, hunc chreme-
tem & chremeta & chremem. o chremes. à chre
mete & chreme.

S.hic mœris,huius mœris,huic mœri,hunc mœrim
& mœrin,o mœri & mœris,ab hoc mœri, & cæte
ra,hæc Neapolis, huius neapolis, huic neapoli.
hanc neapolim & neapolin. o neapoli & neapo-
lis. ab hac neapoli.

Singulariter hic Paris,huius paridis & paridos,huic
paridi,hunc paridem & parida, & parin à geniti-
uo τοῦ πάριος o pari & o paris.

Singulariter hæc turris,huius turris,huic turri. hãc
turrem & turrim.o turris,à turre & turri.

Singulariter hic Iuppiter huius Iouis huic Ioui. hũc Iouem,o Iuppiter ab Ioue.

S.hic heros,hui⁹ herois,& heroos, huic heroi,hunc heroem, & heroa o heros ab heroe. pluraliter hi heroes,horũ heroum,his heroibus.hos heroes & heroas,o heroes,ab heroibus.

S.hoc epigramma huius epigrãmatis,huic epigrammati,hoc epigrãma o epigrãma ab hoc epigrammate.P.hæc epigrãmata horum epigrammatum, & græce ἐπιγραμμάτων,his epigrãmatibus & epigrammatis,hæc epigrãmata, o epigrammata ab his epigrammatibus & epigrammatis.

S.hoc cubile huius cubilis,huic cubili, hoc cubile,o cubile ab hoc cubili.p.hæc cubilia,hoꝝ cubilium, his cubilib⁹,hęc cubilia,o cubilia ab his cubilib⁹.

S.hoc torcular,huius torcularis,huic torculari hoc torcular, o torcular, ab hoc torculari. pluraliter hæc torcularia. horum torcularium his & ab his torculiaribus,hæc & o turcularia.

Singulariter hoc melos,huius meleos græce declinatur, τὸ μέλος τοῦ μέλεος καὶ μέλους.Pluraliter hæc mele etiam græce τὰ μέλεα καὶ μέλη ſicut τὰ κήτεα καὶ κήτη.Pluraliter hæc cete.

S.hoc.plus,hu⁹ pluris, huic pluri, hoc plus, o plus, à plure & pluri, ut priſcianus docet. Plu.hi. & hæ plures,& hæc plura & pluria apud antiquos, horum & harum & horum pluriũ,his & ab his pluribus,hos & has plureis& hæc plura, o plures & o plura.& notandum plus in obliquis eſſe trium generum in ſingulari, & hoc plus eſt neutrum dumtaxat ſicut hoc pulchrius maius nõ enim dicimus hic & hæc plor,ſicut hic & hæc maior.

S.hic.& hæc omnis & hoc omne, huius omnis,huic omni.hunc & hãc omnẽ & hoc omne,o omnis & o omne,ab hoc & ab hac & ab hoc omni.P.hi &

hæ oẽs & hæc omia,hoꝝ & harum & horum om-niũ,his omnibus,hos & has omneis & hæc oía. o omnes & o oía ab his omnibus habere autem uocatiuum tam apud græcos,quàm apud latinos inuenitur,Virgili. in primo Georgicõ.dijq́; deæq́; omnes, ſicut apud græcos. πᾶς πᾶσα πᾶν Home-rus.κέκλυτέ μου πάντες τε θεοὶ,πᾶσαι τε θεαῖναι.

S. hic & hæc pulchrior & hoc pulchrius huius pul-chrioris,huic pulchriori hunc & hãc pulchriorem & hoc pulchrius,o pulchrior & o pulchri⁹, à pul-chriore & pulchriori. P. hi & hæ pulchriores, & hæc pulchriora,horũ & harum & horũ pulchrio-rum, his & ab his pulchrioribus. hos & has pul-chriores,& hæc pulchriora,o pulchriores & o pul-chriora, ſicut melior maior & cætera cõparatiua.

Singulariter hic ſilueſter,hæc ſilueſtris,hoc ſilueſtre, huius ſiulueſtris huic ſilueſtri,hunc & hanc ſilue-ſtrem & hoc ſilueſtre o ſilueſter o ſilueſtris & o ſil-ueſtre à ſilueſtri. Pluraliter hi & hæ ſilueſtres, & hæc ſilueſtria,horum & harum & horum ſilueſtri-um his & ab his ſilueſtribus hos & has ſilueſtreis & hæc ſilueſtria o ſilueſtres & o ſilueſtria.

S.hic & hæc arpinas,& hoc arpinate huius arpina-tis,huic arpinati,hunc & hanc arpinatẽ & hoc ar-pinate o arpinas,& o arpinate , ab hoc & ab hac & ab hoc arpinate & arpinati. P.hi & hæ arpina-tes & hæc arpinatia,horũ & harũ & horũ, arpina tium his & ab his arpinatibus, hos & has arpina-teis & hæc arpinatia,o arpinates & o arpinatia

S.Hic & hæc & hoc felix,huius felicis huic felici hũc & hanc felicem & hoc felix o felix à felice & felici. P.hi & hæ felices & hæc felicia horũ & harum & horum felicium his & ab his felicibus, hos,& has feliceis & hæc felicia,o felices & o felicia

Singulariter hic & hæc & hoc iens huius euntis,

huic eunti,hunc et hanc euntē et hoc iens, o iens ab eunte et eunti. P.hi.& hæ euntes & hæc euntia horum & harum & horum euntium & euntū per ſyncopē, his & ab his euntibus hos & has eūteis & hæc euntia o euntes & o euntia.

S.Hic & hæc & hoc amans huius amātis huic amā ti,hūc & hanc amantem & hoc amans, o amans. ab hoc & ab hac et ab hoc amante et amāti. P.hi & hæ amantes & hæc amantia horum & harū et horum amantium,& per cōciſionem amantū his amantibus,hos & has amanteis & hæc amātia,o amantes et o amantia,ab his amantibus, ſic decli nabis legēs,docēs audiēs,& cætera participia ī ns

De quarta declinatione.

Hæc manus,genitiuo huius manus,cuius declinatio nis?quartæ,quare?quia eius genitiuus ſingularis in us productum deſinit.

Hæc anus,huius anuis cuius declinationis ? quartæ quare ?qa noīa quarti declinatus ēt in is ſyllabas iueniūtur,plata in caſu patrio,ut ſupra eſt dictum

Hoc cornu huius cornu cuius declinatiōis? quartæ. q̄re?qa eius gtūs ſingularis in u ,pductum deſinit.

S.Hic fructus huius fructus,& fructuis, huic fructui, à genitiuo antiquo fructuis , & fructu à genitiuo fructus hūc fructum , o fructus ab hoc fructu.P. hi fructus,horum fructuum,his fructibus hos fru ctus o fructus,ab hisfructibus.

Singulariter hæc manus , huius manus & manuis, huic manu,& manui hāc manū o manus , ab hac manu.Pluraliter hæ manus harū manuum his ma nibus has manus,o manus ab his manibus.

Singulariter hic artus huius artus,huic artui, hunc. artum o artus,ab hoc artu,pluraliter hi artus hoꝶ artuū,his artibus hos artꝰ o artus,ab his artibus. Quæ ante bus.u,ſeruāt:hæc q̄ uerſibus annotant

Ante bus u ſeruant,artusq́;.& Partus,& arcus.
Et lacus,& q̃rcus tribubusq́; acubus ſpecubusq́;.
Et ſpecibus,nec nō portusq́; , & q́ſtus & hinc eſt,
Quod cecinit Vates,late loca queſtubus implet,
A queror,at quæſtus pro lucro quæſtibus i dat.
S.hæc q̃rcus,huius q́rcus .P.hæ q́rcus,hax q̃rcuum
Singulariter hæc anus huius anus & anuis. Teren-
tius,eius anuis opinor cauſa,quæ mortua eſt.
Domus ſecundæ declinationis,qũo declinatur?
Singulariter hæc domus , huius domi, hanc domũ.
ab hac domo.Pluraliter harũ domorum , has do-
mos,cæteris caſibus non utimur.
Domus quartæ declinationis quomodo flectitur?
S.Hæc domus,hui⁹ domus, huic domui. hāc domũ.
o domus ſine abltō.P.hæ homus hax domuũ,his
domibus,has domus , o domus ab his domibus.
S.hoc cornu.huius cornu,huic cornu.hoc cornu,ô
cornu,ab hoc cornu.P.hæc cornua.hox cornuũ,
his cornib⁹,hæc cornua,ô cornua,ab his cornib⁹
Singula.hoc tonitru,huius tonitru,huic tonitru hoc
tonitru,ô tonitru.ab hoc tonitru.P.hæc tonitrua.
horum tonitruum, his tonitribus,hæc tonitrua,o
tonitrua,ab his tonitribus.
Singulariter hoc ueru,huius ueru.Pluraliter hæc ue
rua,horum ueruum his ueribus.
Singulariter hoc gelu,huius gelu,huic,gelu,hoc ge-
lu,o gelu ab hoc gelu ſine plurali.
Quæ neutra in u admittunt numerum pluralē? per
pauca his comprehenſa uerſiculis.
Pluralem admittunt numerum,cornuq́;,ueruq́;,At-
q; ſpecu,& tonitru,cum uerinus genua.
Cætera deficiunt,ſeru ut teſtuq́;,geluq́;,
Atq; pecu,inuenies teſtaq́; & hæc pecua.
S.hæc huis,& o fic⁹ huic ficui,hāc ficum ab hac ficu.
P·hæ,has,& o fic⁹,hax ficuũ,his & ab his ficibus.

Ficus

Ficus cum ſecundæ eſt quomdo flectitur?

Singulariter Hic ficus,huius fici,huic fico,hunc ficū o fice,ab hoc fico.Pluraliter hi fici,horum ficorū, his ficis,hos ficos,o fici,ab his ficis.

Singulariter Hæc ficus,huius fici,huic fico, hanc ficum,o fice,ab hac,fico.P.hæ fici,harū ficorū, his ficis,has ficos,o fici,ab his ficis.

De genere & declinatione ficus.

Ficus hic & fructus fici,eſtq; in corpore morbus
Hæc ficus ci & cus fructus & arbor erit. Sed de ficus abunde multa dicemus in heteroclitis.

Quæ nomina poſſunt eſſe quarti, & ſecundi declinatus? quæ his uerſibus annotantur.

Sunt pinus,cornus,ficus,quartæ,atq; ſecundæ,
Laurusq;,& quercus,quæ neat,adde colum.
Adde domum & lōge plura his,quibus uſa uetuſtas,
Ceu penus,ornatus ceu lacus & monitus.
Atq; alia,ut gemitus,quarti tantummodo flexus.
Quæ nunc ſunt,teneris pauca notaſſe ſat eſt.

De quinta declinatione.

Hic uel hæc dies,huius dei,cuius declinationis? quintæ.quare? quia eius genitiuus ſingularis in ei diuiſas ſyllabas deſinit,& ſic datiuus,ut hic uel hæc dies,huius & huic diei.

Dies huius dies,huius diei,huius dij cuius declinationis? quintæ. quare? quia quintæ inflexionis noīa etiā in es & in e.& in ij inueniuntur prolata in caſu patrio apud antiquos, ut oſtendimus ſuperius ubi de genitiuo quintæ declinationis ſcripſimus.

Singulariter nominatiuo hæc ſpecies.Genitiuo hui' ſpeciei.Datiuo huic ſpeciei.Accuſa.hanc ſpeciem. Vocatiuo o ſpecies.Ablatiuo ab hac ſpecie.Pluraliter nominatiuo hæ ſpecies.Genitiuo harum ſpecierum.Datiuo his ſpeciebus.Accuſati. has ſpēs. Vocatiuo o ſpecies.Ablatiuo ab his ſpeciebus.

Declina antiquo more. Hæc ſpecies, huius ſpecies, & huius ſpecie. & huius ſpeciei. huic ſpecie.

Singulariter nominatiuo hæc res. Genitiuo huius rei. Datiuo huic rei. Accu. hanc rem. V. o res. Ab. ab hac re. Pluraliter nominatiuo hæ res. Genitiuo harum rerum. Datiuo his rebus. Accuſatiuo has res. Vocatiuo o res. Ablatiuo ab his rebus.

Singulariter noiatiuo hic uel hæc dies. Genitiuo huius diei. Da. huic diei. Ac. hunc uel hanc diem. V. o dies. Abla. ab hoc uel ab hac die. P. nominatiuo hi dies maſculini tm̃ generis. Ge. horum dierum. Datiuo his diebus. A. hos dies. Vocatiuo o dies. Ablatiuo ab his diebus.

S. Hæc ſpes. huius ſpei. huic ſpei. hanc ſpem. o ſpes. ab hac ſpe. P. hæ & has & o ſpes, cæteris uacat.

S. Hæc ſcabies. huius ſcabiei. huic ſcabiei. hanc ſcabiem. o ſcabies. ab hac ſcabie. ſine plurali.

Quæ nomina quintæ declinationis habent numerũ pluralem? hæc ferè. Res. ſpeciesq́;. dies. facies. ſpes. progeniesq;. Plin. lib. ii. innumeræ in mari præcipue, ac pleruncꝙ confuſis monſtrificæ digenerantur effigies.

De nominibus compoſitis.

Quod modis nomina componũtur? tribus, ex duobus rectis, ut reſpublica, & utercꝙ rectus inflectitur ex recto & obliquo, ut pater familias, & rectus tantum inclinatur. Ex duobus obliquis, ut huiuſmodi, aliuſmodi & neuter declinatur.

Singulariter hæc reſpublica. huius reſpublicæ. huic reipublicæ. hanc rempublicam. o reſpublica. ab hac republica. Pluraliter hæ reſpublicę. harum rerum publicarum. his rebuſpublicis. has reſpublicas. o reſpublicæ. ab his rebuſpublicis.

Singulariter hic iuriſconſultus. huius iuriſconſulti. huic iuriſconſulto hunc iuriſcõſultum. o iuriſcon-

ſulte. ab hoc iuriſconſulto. Pluraliter hi iuriſcõſul ti. horum iuriſconſultorum. his iuriſconſultis. hos iuriſcõſultos. o iuriſconſulti. ab his iuriſconſultis.

S. hic paterfamilias. huius patris familias. huic patri familias. hunc patrẽ familias. o pater familias. ab hoc patre familias. P. hi patres familias. horum pa trum familias. his patribus familias. hos patres fa= milias. o patres familias. ab his patribus familias.

Singnlariter Alteruter alterutra alterutrum. Geniti= uo alterutrius, ſed de hoc in pronominibus.

Singulariter hic tribunuſplebis huius tribunuſplebis ſic hic magiſter equitũ. huius magiſtri equitum.

S. hic & hæc & hoc huiuſmodi & huiuſcemodi. Gen. huius hmõi. Dtõ huic hmõi. Ac. hmõi. Vo. o hu= iuſmodi. A. ab hmõi. P. hi & hæ & hæc hmõi. ho= rum & harũ & horũ hmõi. his hmõi. hos & has & hæc huiuſmodi. o huiuſmodi. ab his huiuſmodi. ſic iſtiuſmodi, aliuſmodi, alteriuſmodi.

De nominum numeralium inflexione.

Quatuor cuius declinationis? nullius. quare? q̃a oĩa nomina numerorũ à quatuor uſq; ad centũ ſunt oĩs generis, numeri pluralis, & indeclinabilia.

S. N. unus una unum. G. unius. D. uni. A. unum unã unũ. V. o une o una o unum. A. ab uno ab una, ab uno. P. uni unæ una. G. unoꝝ unarũ unoꝝ. D. unis A. unos unas una. V. o uni o unæ o una. Abla. ab unis. Dicim⁹. n. unas lr̃as, una arma, unis nuptiis.

Pluraliter noĩatiuo hi duo hæ duæ. & hec duo. & re= liqua, ut in ſecunda declinatione.

P. N. hi & hæ tres & hæc tria. Ge. horum & harum & horum triũ. D. his & ab his tribus. A. hos & has treis & hæc tria. Vo. o tres & o tria. & notandũ ac cuſatiuum pluralem hmõi noĩum, q̃ in ium faciũt genitiuũ, in eis tm̃ deſinere per ei diphthongum.

P. N. hi & hæ & hæc quatuor. G. horum & harum &

horum quatuor. D. his quatuor. A. hos & has & hęc quatuor. V. o quatuor. A. ab his quatuor. & ſic P. N. hi & hæ & hæc quinq;, ſex ſeptē, octo, nouē, & reliqua uſq; ad centum indeclinabilia.
P. hi & hæ & hæc cētum. G. horum & harū & horū centum. D. hic centum. A. hos & has & hæc centum. V. o centum. A. ab his centum, ſic biſcentū, tercentum, quatercentum, deciesſcentū, & ſimilia.
P. Ducenti ducentæ ducenta. G. ducentorum ducentarum ducento℞. D. ducentis. A. ducētos ducētas ducenta. V. o ducenti o ducentę o ducēta. A. à ducentis, ſic trecenti trecentæ trecenta. quadringēti quadringentæ quadringenta. quingenti quingentæ quingenta. ſexcenti ſexcentæ ſexcenta. ſeptingenti ſeptingentæ ſeptingenta. octingēti octingētæ octingēta. noningēti noningētæ noningenta.
Mille adiectiuum quomodo flectitur?
Pluraliter hi & hæ & hęc mille. horum & harum & horum mille, his mille. hos & has & hæc mille. o mille. ab his mille. & ſic dicimus. Mille meæ ſiculis errant in montibus agnæ.

Declina mille ſubſtantiuum.

Singulariter hoc mille, huius mille. huic mille. hoc mille. o mille, ab hoc milli. Pluraliter hæc millia. horum millium. his millibus. hæc millia. o millia. ab his milibus, & ſic dicimus mille agnarum mille hominum moritur. duo millia numûm.
Quod mille faciat ab hoc milli per i hæc Gellius. Apertéq; oſtendit mille & uocabulum eſſe, & ſingulari numero dici, & caſum etiam capere ablatiuum, nec cæteros caſus requiri oportere.

De gradibus comparationis.

Quot ſunt gradus cōparatiōis, tres: poſitiu⁹, cōparatiuus. ſuplatiuus. Da poſitiuū doctus. pulcher. prope. Da cōparatiuū doctior, pulchrior, propior. Da

ſuperlatiuũ doctiſſimus,pulcherrimus, ꝓximus.

Dic aliquot poſitiua cum comparatiuo & ſuperlatiuo,doctus doctior doctiſſimus,docta doctior doctiſſima , doctum doctius doctiſſimum. Et in aduerbio docte doctius doctiſſime.

Pulcher pulchrior pulcherrimus. Pulchra pulchrior pulcherrima , pulchrum pulchrius pulcherrimũ. Et in aduerbio pulchre pulchrius pulcherrime.

Prope ꝓpior ꝓximus,ꝓpe ꝓpior ꝓxima,prope propius ꝓximũ . Et in aduerbio ꝓpe propius ꝓxime

Perpulcher lõge pulchrior ꝙ̃ pulcherrimus , perpulchra longe pulchior ꝙ̃ pulcherrima,perpulchrum lõge pulchrius quam pulcherrimum.Et in aduerbio perpulchre longe pulchius quampulcherrime nec dicas per pulchrior per pulcherrimus.

Magnus maior maxim',magna maior maxima, magnum maius,maximũ.Et in aduerbio eſſet dicendum per regulam magne,qđ nõ dicimus ,ſed pro eo magnopere uel ualde , uel multũ , & ſimilibus utimur,quis. n.diceret, magne erras magne potes,pro eo quod eſt magnopere erras. multum potes ? Item maius potuit Cæſar , quàm Pompeius. nemo diceret latine,ſed uel plus,uel magis Cæſar potuit,ꝙ̃ Pompeius, dicamus igitur , & in aduerbio,magnopere,magis ,maxime.

Paruus minor minim',parua minor minima , paruũ min' minimũ.Et in aduerbio parue min' minime.

Bonus melior optimus,bona melior optima , bonũ melius optimum. Et in aduerbio bene melius optime nec dicas bone per o.

Malus peior peſſimus,mala peior peſſima,malum peius peſſimum.Et in aduerbio male peius peſſime.

Multus ſine cõparatiuo,plurimus,multa ſine comparatiuo,plurima, multum plus plurimum. Et in aduerbio multum plus plurimum.

De nominibus heteroclitis.

Quoniam ſunt quædam noĩa,q̃ uarie declinantur.q̃ propterea græci ἑτερόκλιτα uocant,& nos græco noĩe,q̃a latinũ non habemus,heteroclita appellamus, operæ pretium hoc loco uĩ de heteroclitis ſcribere, ſi prius pſcripſerim noĩum quædam eſſe aptota,quæ per oẽs caſus uniformiter currunt, ut frugi nequã & ſimilia, & numerorum noĩa a quatuor uſq; ad cẽtũ. Quædam monoptota, q̃ unum dũtaxat caſum hñt,ut ſponte. Quædam diptota q̃ duos tm̃ diuerſos caſus habent,ut fors.forte. tabi tabo.uerua uerib.nam ueruũ nõ eſt in uſu. Quædam triptota,quæ treis tm̃ caſus diuerſos habent, qualia ſunt neutra in ſingulari,ut templum templi templo,& in plurali neutra oĩa,ut templa tẽplorũ templis. ſydera ſyderum ſyderibus. Quædam tetraptota,q̃ quatuor tm̃ diuerſos caſus hñt.qualia ſunt in r deſinentia ſecũdæ declinationis, ut puer. uir. Quædam pentaptota, quæ qnq; caſus tm̃ diuerſos habent.qualia ſunt maſculina & fœminina ſecundæ declinationis, ut doctus. Priſcianus,populus.fagus.Virgilius. Quædam hexaptota ,quę ſex caſus uarios habent. qualia ſunt unus totus ſolus,ut unus unius uni unum o une ab uno. latine Diomedes appellat ſimplicem unicam. bipartitam.ternariam.quaternariam.quinariam. ſenariam,ut ſupra eſt dictum.

Maſculina in plurali neutra,auern⁹,auerna. balteus, baltea.carbaſius,carbaſa.ceſtus,cete,quod græcũ eſt. τὰ κήτεα,κήτη. Dindymus,dindyma. euentus, euẽta.gargar⁹,gargara, hiſmar⁹, hiſmara. iocos, ioca iuſſus,iuſſa.loc⁹, loca maſſicus, maſſica. mænalus,męnala pileus,pilea.pmiſſus, pmiſſa.ſubil⁹ ſibilia.ſupparus,ſuppara.tartarus,tartara.tænar⁹, tænara.taigetus,taigeta.Dicimus ẽt hi baltei. euẽ

tus loci maſſici ſuppari ſibili. cetus aũt nuſquam lectum eſſe ait Seruius. aliqui hoc cetus dicũt quia τοκῆτος, græce, carbaſus Priſcianus fœmininum eſſe dicit. Focas maſculinũ. Probus, & Caper incer ti generis, legitur & hoc ruſſum euentum, pileum, ſupparum. Infernus, & inferna ſubſtantiua non meminit legere apud approbatos authores.

Fœminina, quæ in plurali neutra. arbutus arbuſta, quanq̃ hæc arbutus, hæ arbuti, arbor, hoc arbutũ uero, hęc arbuta, pomum. altilis, altilia. bucolica, bucolicæ. bucolica bucolicorũ, ſic georgica, grã matica. rhetorica, topica, ethica, & ſiqua ſunt alia. intybus, intyba, pergamus, pergama, ſupellex, ſu pellectilia, zinzania, zinzanię, zinzania, zinzanio rum, dicimus & hi intybi. Plinius & hoc intybum dicit altilis magis adiectiuũ uidetur, ut reptilis.

Neutra in plurali maſculina, argos, argi. cœlum, cœ li, capiſtrum, capiſtri eliſyum, eliſyi, filium, filij fre num, freni. porrum, porri, raſtrum, raſtri. Dicimus & hęc capiſtra. fila, frena, porra, raſtra.

Neutra in plurali fœminina amygdalũ, amygdalæ, & hæc amygdala, amygdalus autem arbor eſt, ſicut hæc amygdala apud plinium, balneum, balneæ, & balnea, cepe, cepæ delitum, delitiæ, epulum, epu læ, nundinum, nundinæ.

Maſculina ſingularia, aer, æther, ceſt⁹, ueneris, fimus, fumus, limus, mũdus, muſc⁹, penus, pont⁹, puluis. ſal. dicim⁹ & hoc ſal. ſanguis, ſol, ueſper, nemo. In uenies tñ fumos, ſoles, mundos, pulueres, & alia

Maſculina pluralia, antes. ambo, annales, cancelli, ca ni, carceres, caſſes, cœlites, codicilli. faſces, faſti, fo ri, furfures, iferi, lares, liberi, pro filijs, lemures, lo culi, maiores, minores, manes, natales. pro gene ris nobilitate, optimates, penates, primates, proce res, poſteri, pugillares, quirites, ſales pro urba

nitate quadam dicendi, ſentes, ſuperi, uepres, ades & fabij, locri, luceres quintilij, tacienſes & ſimilia. Item multa ludorum, & feſtorum nomina, ut apollinaress, quinqua tre, circẽſes, legimus & quiritem & cœlitis, & cæteros huius nominis obliquos ſingulares. Item optimatem. procerem, pugillarem, legitur & pugillaria, & ab hoc uepre.

Fœminina ſingularia, auaritia, amentia, bilis, cholera, caries diligentia, dementia, eloquentia, fama fames, fides, fuga gloria, humus, indoles, inſania iuuenta, iuuẽtus. labes, lues, lux, memoria, mors, pax, pix paupertas, parſimonia, penus, pernicies, proles, proſapia, rabies, ſalus, ſanies, ſapiẽtia, ſitis, ſenecta, ſenectus, ſoboles, ſe cordia, ſtrues, ſtultitia, tabes, tuſſis, uita, ueſpera, uecordia. Inuenies ſapientias, memorias, uitas, labes, luces, & paces, mortes, & alia nonnulla.

Fœminina pluralia, ambages, antiæ, & ædes pro domo, argutiæ, ambæ, blanditiæ, bigæ, calendæ, cantes, canæ, crates, diuitiæ, diræ excubiæ, exuuiæ, exequiæ, faleræ, facetiæ, feriæ fidiculæ pro inſtrũto tortorio, fruges, gades, grates, gratiæ deæ. idus, induciæ, inferiæ, inſidiæ, inficiæ, illecebræ, inimicitiæ, lactes, latebræ, literæ ꝑ epiſtola, manubię, minę, nonæ, nuptiæ, nugæ, nundinæ, opes, primitiæ, preces, præſtigiæ, quiſquiliæ, quadrigæ reliquiæ, ſeiugæ, ſcalæ, ſcopæ, ſordes, ſuppetiæ, tenebræ, thermæ, tricæ, ualuæ, ex his multa inuenies in ſingulari, ut ſcala, ſcopa, precis, preci, prece, ualua, biga, quadriga, lactis, latebra, blãditia, ambage, gratia, inimicitia, illecebra, legitur etiam nondinum & trinundinum,

Neutra ſingularia, ador, alec, barathrũ, cœnũ, crocum, fas, gelu, ir, iuſtiti um, lac, letum, lutum, manna, manea, macellum, mammona, nitrũ, nil, nihil,

nihilum,nefas,neceſſe,paſcha,penū, pus, ſalum, ſenium,ſpicū,uer,ueſperum,uirus, uiſcū, uulgus, ſunt qui & purē maſculine dicunt,& pura pluraliter. Accedunt ad hæc mettallorum noia, ut aurū, præter æs,& oricalchum,& electrum,& liquidorum, ut ius,phlegma, & aridorum humi naſcentiū cuiuſcunq; generis,quæ ad menſurā, pondus'ue referuntur,ut triticū,far,cicer,piper, miliū, fœnum, oriza,orobus.Item herbarum, ac fruticū, ut apium petroſellinum,ſanſucū,mentaſtrū,abrotanum,cuminum,roſmarinum,nepeta, mētha, & id genus alia,multa tñ leges in plurali,ut aquas,undas, latices,lymphas,æquora,freta,maria,mella,uina,pocula,ſtagna,fontes,fluuios,flumina,lacunas, lacus,puteos,paludes,acetis,ordea,lentes. frumenta,fabas,mœlones,pepones,farra,piſa,lupinos, fraga,rutas,muſta,loliis.

Neutra pluralia,arma. ambo, artaxata. bactra,carcheſia,caſtra,cythera,ceraunia,crepūdia,cunabula.exta,effata,flabra,iuſta,magalia,mapalia,mœnia,palearia,pōdo,præcordia,roſtra nauiū. feria. ſponſalia,teſqua,uinacea,adde his feſtorū,& ludorum nomina,ut baccanalia, compitalia, floralia, neptunalia,orgia, palilia, parētalia,ſaturnalia,terminalia,uulcanalia,& huiuſmodi.

Nominatiuo & uocatiuo ſingulari carēt hæc. huius dapis, ditionis, frugis frondis, feminis. remigis, precis,necis, lateris, uicis,uiſceris,uerberis. hæc tamen inueniuntur etiam in nominatiuo.daps:femen,frons, nex,remex.

Quæ ſunt per diuerſos caſus defectiua? hæc ſpes habet ſpes in tribus caſibus in numero plurali. Iuuenalis. poſt damnū tpis & ſpes deceptas. Expes ab eo cōpoſitū habet noīatiuū & uocatiuum.fors & forte tantum dices,ut fors ſiqua tuliſſet, & forte

ciunt uocandi caſu,ꝑter oīs,ut diximus. & ꝓnoīa ſimiliter oia præter,tu meus.noſter & noſtras.

Quæ deficiunt naturaliter plurali numero? oīa propria deorum.hoium,montium.ſyluarũ , fluuiorũ, & locorũ: Athenæ tamen.Mycenæ.Amiclæ.Thebæ.Venetiæ.Piſæ.Senæ. Cumæ. Verulæ. Puteoli. Argi,quod tñ in ſingulari habet hoc Argos, ſunt enuntiatione pluralia,intellectu uero ſingularia. inuenies apud authores.Mycena.Theba: Virgil. deprehenſus in urbe Micena. Statius . Diræq; ad mœnia Thebæ : Homerꝰ. εὐρυάγυια μυκήνη ſed ſic raro,in plurali uero ſæpiſſime leges. Vir.tacitis regnauit Amyclis Luciliue , mihi neceſſe, eſt loqui. nam ſcio Amyclas tacendo periſſe.Sta.ſoluerat. oebalio claſſem de littore paſtor Dardanus,incautas blãde populatꝰ Amyclas.Ver.millia, quot magis nunq̃ uerere Mycenis. ſic etiã bactra . mænala.dindyma,gargara.intellectu ſingularia ſunt cũ ſimilibus.dicimus & cæſares aiaces.hectoras , fabios.camillos,ſcipiones.decios. catones & plurima huiuſmodi,ſed ſic non ſunt propria nomina.

Quæ mutant in numeris , & caſibus ſignificationẽ? ops opis, quod per oẽs caſus ſignificat deam terræ.obliqui uero opis,opi.opẽ.ope auxilium ſignificant,& facultatẽ,ut affer opẽ,& non opis eſt noſtræ grates perſoluere dignas.hæc opis nympha eſt.& ꝓducit primã. Virgi.in.xi. At triuiæ cuſtos iãdudũ in montibus.Opis,opes in plurali ſignificant diuitias.ueteres ẽt hic & hæc opes pro opulẽto,ſicut cops pro copioſo dixerunt, ut inquit Caper litera in ſingulari ſignificat elemẽti notam. In plurali etiam epiſtolam. Poetæ tamen neceſſitate carminis literam ẽt in ſingulari numero protulerunt,quod ſæpe facit Ouidius in heroidibus.

Quam legis à rapta Briſeide litera uenit. Idem.

Iſta mycenæa litera facta manu. Idem.

Nunquid, ubi aſpecta eſt ſtudioſæ litera dextræ,
Protinus eſt oculis cognita noſtra tuis? ædes in ſingulari ſignificat templum, in plurali & templa, & domum.

Quæ plurifariam efferunt noīatiuum, & genus cum uoce uariant: hinc euntus & hoc euētū hic baculus & hoc baculum. Hic ſenſus & hoc ſenſum. hic punctus & hoc punctū, hic tignus & hoc tignum, hic ſinus & hoc ſinum, hic tapes, tis, hoc tapete & hoc tapetū, hic ſeſtertius, & hoc ſeſtertiū. hic clypeus & hoc clypeum, hic ſpicus, hæc ſpica & hoc ſpicū, hic ſanguis & hoc ſanguen, hæc cryſtallus & hoc cryſtallū, hic gibbus, hic gibber & hæc gibba, hic curriculus & hoc curriculū, hoc ſinapi & hæc ſinapis. hic tonitrus & hoc tonitru. Lucanus ſeu tonitrus ac tela Iouis præſaga notauit, hic cornus, hoc cornu, & hoc cornū. Lucanus. Cornu tibi cura ſiniſtri. Ouidius dextra tenet cornū. Idem flexile cornum. hic crater, ris, hæc cratera, ræ, hic Panther, eris hæc panthera, ræ, hic uel hæc lynx. cis, hæc lynca cæ. Vnde notādum ab accuſatiuo græcæ quintæ declinationis fieri noīatiuū latinū, ut, ἡ κασσίς, τῆς κασσίδος. τῇ κασσίδι. τὴν κασσίδα hæc caſſida, dæ. ὁ κρατὴρ, τοῦ κρατῆρος. τῷ κρατῆρι. τὸν κρατῆρα. hæc cratera creteræ, & ſunt ſemp generis fœminini hmōi noīatiui, quare illud Horatīj in ſecundo carminum. Nec curat Orion leones aut timidos agitare lyncas, nō eſt à noīatiuo lynca, ut putauit, Priſcianus, ſed eſt accuſatiuus græcus à noīatiuo lynx, ſicut apud Virgilium. Crateras magnos ſtatuūt, & uina coronāt, crateras hic nō eſt à noīatiuo Cratera. ſed ā nominatiuo ὁ κρατὴρ, hic crater. ſolent enim hmōi noia ſi à maſculinis deducuntur, mutare genus, ut ὁ δεκάπους. τοῦ

δεκάποδος. τῷ δεκάποδι τόν δεκάποδα. hæc decem peda decēpedæ. ὁ αἰθὴρ, τοῦ αἰθέρος. τῷ αἰθέρι τόν αἰθέρα, hæc æthera ætheræ, ὁ πανθὴρ, τοῦ πανθῆρος τῷ πανθῆρι τὸν πανθῆρα. hæc panthera pantheræ.

Quæ noia uariātur in nominatiuo & ſeruāt genus? hæc caſſis & caſſida. apes & apis plebs & plebes. ſcobs & ſcobis. hic adebs & adipes. hæc ſtips & ſtipis hic cometa & cometes. gobio & gobius. puluis & puluer. cucumis & cucumer: cinis & ciner uomis & uomer. pubis & puber. labor & labos. honor & honos. odor & odos. arbor & arbos. uapor & uapos. clamor & clamos. hoc genu, & genus. Cicero in Arato. Ac ꝑpter læuū genus omni ex parte locatas Paruas uergilias tenui cū luce uidebis. genus ꝓ genu. Itē hoc gelu & hoc gelum. hic Euandrus & Euāder. Leādrus & Leander. gōgrus & gōger. Iber ibers, & iberi⁹ iberi. hic oedipus. oedipodis, & oedipi. & oedipodes oedipodæ. Teren. Dauus ſum, nō oedipus. Plautus Oedipo cōiectore opus eſt. Statius the. primo. Oedipodæ confuſa domus. hic Phorcyn & phorcys. Eleuſin & eleuſis. trachi & trachis. Arin & aris. Arbs & arabus. Elephas & elephantus. Delphin & delphinis, & delphinus. unde notandum à genitiuo græco fieri nominatiuū latinū mutatione os in us ut τίταν τιτάνος, hic Titan, & titanus, ſimiliter ἀπὸ τοῦ ἄβακος. hic Abacus ἀπὸ τοῦ ἐλέφαντος. hic elephantus. Item quæ apud græcos ρος deſinunt in nominatiuo antecedente alia in eadē ſyllaba con ſonante mutare ρος in er apud latinos ut ὁ ἀλέξανδρος hic Alexander, & in us & in er aliquando, ut τεῦκρος, Teucer & teucrus, & quę ſupradiximus.

Quæ ſunt confuſa in nominatiuo? Os oris & oſſis frons frontis & frondis. lens lentis & lendis. glis glitis, & gliris, & gliſſis. pecus pecudis, & pecoris.

Vas uaſis & uadis.fides fidis & fidei.caſſis caſſidis & caſſis.& multa huiuſmodi.

Quæ ſunt diuerſi gñis?hic penus et hoc penus quartæ,& hoc penus penoris & hoc penum peni dicimus etiã hæc penus,& hoc penu.Lucilius,magna penus paruo ſpatio conſumpta peribit.Terẽtius. Omnem penũ congerebã clanculum.Plautus.niſi mihi ãnuus penus hic ab amatoribus congeratur, cras populo ꝓſtituam uos o puellæ.hic & hoc ſal. hic & hæc & hoc ſpecus.dicimus etiã ſpecũ ſpecis & ſpecu.hic & hęc retis & hoc rete.hic malus pro arbore nauis & hæc malus,hic caſſis & hæc caſſis hic uel hoc ſexus .hic uel hæc ſilex,finis,talpa,bubo,panthera,ſerpens,grus,margo,dies,aluus,clunis,adeps,cortex,lynx,dama,turtur,ſardonix,pãpinus, hic uel hoc uulgus, guttur, iubar & multa huiuſmodi.ſed à multis horum abſtinendum eſt, atq; adhærendum frequentiori authorum uſui.

Quæ ſunt quæ uariant declinationẽ? deſinentia in a tertiæ declinationis,quæ datiuũ & ablatiuum pluralis numeri frequentius in is q̃ in bus mittunt,ut hoc ꝓblema,cataplaſma,ænigma. his & ab his ꝓblematis,cataplaſmatis,ænigmatis,quæ aliqui uolunt potius deriuari à nominibus hoc ꝓblematũ cataplaſmatum ænigmatũ,ut ſupra eſt dictum.Itẽ uulcanalia,ſaturnalia & huiuſmodi in a feſtoꝝ nomina,genitiuum tam ſecundum formam ſecũdæ, q̃ tertiæ declinationis hñt.datiuum uero & ablatiuum tertiæ dũtaxat,ut horum ſaturnaliũ,& ſaturnaliorũ.his & ab his ſaturnalibus,non etiã ſaturnaliis.& ſic de ſimilibus.Iugerũ in ſingulari ſecundæ eſt declinationis,in plurali uero tertiæ.Iuuenalis,Iugeribus paucis lũbos donare cliẽtis. dicitur tñ & hoc iugus iugeris.Tibullus,ut multo inumerã iugere paſcat auẽ,Priſcianus etiã hæc iugera iu

gerorum dici exiſtimat,cum horum iugerum pro iugerorum exponit. Impetus dies & nox faciunt ſingularē & in u & in e,ut impetu & impete,die & diu. nocte & noctu. Ouidius ,impete nunc uaſto pro impetu dixit tertio metamorphoſeon.Priſcianus tñ & impes ipetis ab ipeto declinat,ſicut indiges indigetis ab idigeo.Vas uaſis in ſingulari tertiæ,in plurali uero ſecūdæ eſt declinationis,ut uaſa uaſoꝝ uaſis. Cæſar libro tertio cōmentariorum de bello ciuili,& noctu neq; conclamatis uaſis flumen tranſit. legimus ēt hoc uaſum apud Gellium. Dicit enim neq; mihi ædificatio,neq; uaſum neq; ueſtimentū ullum eſt man u pretioſum, neq; pretioſus ſeruus,neq; ancilla.hic acer aceri teſte Seruio. qđ tñ Priſcianus improbat.ait enim delināndum acer aceris.quod & uerū eſt,qm̄ nulla dictio fœminini generis in er deſinens,ſecundæ eſt declinationis,& ſciēdū qđ qñ adiectiuū eſt, declinatur etiā acer acra acrū teſtibus Capro.& Probo & hic acer hęc.acris & hoc acre, & hic & hæc acris, & hoc acre Priſciano authore.ſic & alacer & celeber & equeſter et pedeſter et ſaluber et cāpeſter declinantur eodem priſciano authore. antiqui etiā hic et hæc acer et hic et hæc alacer declinabant.Item dicimus ſequeſter ſequeſtri et ſequeſtris.& hæc ſequeſtra. Virg.et pace ſequeſtra.

Sunt præterea nonnulla adiectiua, quæ et ſecundæ, & tertiæ ſunt declinationis. Syncerus ſyncera ſyncerum.et hic et hæc ſynceris,et hoc ſyncere.ſimiliter inermus et inermis.eneruus,et eneruis, biiugus et biiugis hylarus et hylaris.imbecillus et imbecillis.effrenus et effrenis. magnanimus, et magnanimis.exanimus ,et exanimis.puſillanimus,& puſillanimis.unanimus,et unanimis, & ſimilia ab animo ſic compoſita,Limus et limis, ſublimus et

ſublimis, accliuus & accliuis, procliuus & procli-
uis. Inſomnus & inſomnis, & pauca huiuſmodi.
nec dicas etiam incolumus.

Sunt item aliqua ſecũdæ & quartæ declinatiõis cõia
ut hæc laurus hui⁹ laurus & lauri, quercus pinus
cornus, colus, lacus, penus, domus, quod nomen
cũ quarti ordinis eſt hẽt oẽs caſus utroq; numero
præter ablatiuum ſingularem, cum uero ſecundi
oẽs item caſus hẽt præter uocatiuum ſingularẽ &
datiuum & ablatiuũ plurales. declinatur ẽt hęc do
mus huius domuis, ſicuti hæc anus huius anuis,
quemadmodũ ſupra, cũ de gtõ quartæ declinatio
nis ſcriberemus, abunde tractauimus. Adde iſtis
ficus huius ficus & fici, de cuius declinatione &
gęnere magna eſt controuerſia apud grãmiticos
qua propter qđ ipſe de ficu ſentiam, q̃ breuiſſime
potero, declarabo. Ficus cũ ſecũdæ eſt declinatio
nis, & maſculini generis eſt, & fœminini, cum uero
quartæ, fœminini dũtaxat, nã maſculini generis
in quarta, nõdũ legi, niſi apud Priſcianum. Quan-
do eſt generis maſculini, & fructũ ſignificat, & ui-
tium corporis, cũ uero fœminini cuiuſcunq; ſit de
clinationis, tam arborem ſignificat q̃ fructum.

Sed qđ dicimus, oſtẽdemus exemplis approbatorum
uirorum. plin. lib. xvi. naturalis hiſtoriæ. in ficis mi
rabiles ſunt & abortus, qui n unq̃ matureſcunt.
Varro i libro de Re ruſtica fici, quẽ edimus granũ.
Lucili⁹, ut recitat Nonius Mar. Sicuti cũ primos
ficos ꝓ palàm recẽteis, ꝓtulit, ꝓtio in gẽti dat pri-
mitus paucos. ecce ꝓfructu ſecundæ declinatio-
nis eſt, & maſculini generis. Columella libro ulti-
mo pro fructu in gñe fœminino ꝓtulit, cum dixit.
Alii; pinguiſſimam quanq̃ uiridem ficorũ eligunt
& arũdine uel digitis diuiſã dilitant. Sic ẽt Macro
bius lib. iii. ſaturnalium, ait. n. Admonẽt nos & fici
aridæ.

aride. Cicero in Attico, ex tãtulo grano fici. Horatius, pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi, ſed in his nõ põt cognoſci maſculinè, an fœmininè pronuntietur. Plinius. xvi. naturalis hiſtoriæ, præſtantiores ficoꝝ oĩum frigidiſſimæ. Pro fructu uero & quartæ declinationis uſus eſt Seneca in.ij. lib. diuiſionum, ut ficus non eſſet, niſi mariſcam. & Suetonius in uita Augu, ſic & piſciculos minutos & caſeum bubalum manu præſſum, & ficus uirides biferas maxime appetebat. Pro arbore in ſecunda declinatione. Plin. lib. xvi. Quidam breuitate radicum ſeneſcere celerius arbores putant, qđ coarguunt fici, quarum radices longiſſimæ ſunt, & ſenectus ocyſſima. Iuuenalis, ad quæ diſcutienda ualent ſterilis mala robora fici. Pro arbore & quartæ declinationis Cicero in dialogo de oratore. Vxorẽ ſuã ſuſpẽdiſſe ſe de ficu. Pro morbo autem in genere maſculino & ſecunda declinatione uidetur accepiſſe Martialis in illo epigrammate,

Cum dixi ficus, rides quaſi barbara uerba,
Et dici ficos Cæciliane iubes.
Dicemus ficus, quas ſcimus in arbore naſci.
Dicemus ficos Cæciliane tuos.

Priſcianus tñ in ultimo uerſiculo, quartæ declinationis eſſe ficum putat, quod non placet in auditum enim eſt, ut & Laurentius Valla differit in elegantiis, ficum quartæ eſſe declinationis, & maſculini generis. Nã quis crediderit, negare Martialem ficum pro fructu eſſe generis fœminini, & ſecundæ declinationis; Præterea non ſatis intelliguntur pro morbo ne, an pro fructu Martialis acceperit. quãdo quidẽ poteſt ẽt ſic intelligi, quia dixi o Cæciliane has ficus, tu rides, ac ſi ſolœciſmum fecerim, & ficos dicẽdum iubes, ſed dicere poſſumus & has ficus, ficuti ego ꝓtuli, et tuos ficos, ſicut tu iubes,

tuos dixit,qm̄ Cæcilianus ficos tm̄ dici iudebat. ſimul etiam iocando notat Cæcilianum tanq̄ ficoſum.Et ſciendum ficū non podicis uitiū eſſe peculiare,ſed capitis, unde Paulus æginetα, φύεται δὲ ταῦτα,ideſt τὰ σύκα τὸ μὲν πλεῖστον ἐν κεφαλῇ hoc ē naſcuntur plerūq; in capite, nam nemo ueterum anum & podicem à fico infeſtari ſcribit. Apud iuniores tamen legitur. Iuuenalis,

Cædūtur tumidę medico ridēte mariſcę.Martialis

Ficoſa eſt Vxor,ficoſus & ipſe Maritus.
Filia ficoſa eſt & Gener,atq́; Socer.
Nec diſpenſator nec uillicus ulcere turpi.
Nec rigidus foſſor,ſed nec arator eget.
Cum ſint ficoſi pariter iuuenesq;,ſænesq;,
Res mira eſt,ficos non habet unus ager. Idem.
Vt pueros emeret,Labienus uendidit hortos.
Nil niſi ficetum nunc Labienus habet.

Quod etiam Celſus cōfirmat his uerbis. In ſede ulcus ſimile fungo naſci ſolere,quod uel cerato tollitur,uel medicamentis uehementioribus, uel ferro adurendum eſt quem fungum medici quidam putant eum eſſe, quem iuniores ficum appellauere,Sed de ficu hactenus, illud tamen non prætererim,ficum pro arbore in maſculino genere inueniri apud Catonem.C.xvii.

Quæ noia ſunt primæ & tertię declinationis:nō nulla ꝓpria,q̄ formā hn̄t patronymicoꝝ Priſciano teſte,ut Thucydides huius Thucydidæ & Thucydidis.Tigranes hui⁹ Tigranę & Tigranis Timarchides huius Timarchidæ & Timarchidis. Herodes huius herodæ & herodis.Orōtes huius Orontæ & Orōtis. Xerxes huius xerxæ & xerxis. Hippoclides huius hippochlidæ & hippoclidis, & huiuſmodi, q̄ apud græcos primæ tm̄ ſunt declinationis Θουκυδίδης Θουκυδίδου. τιγράνης τιγράνου.

τιμαρχίδης, τιμαρχίδου, ἡρώδης ἡρώδου. ὀρόντης ὀρόν-
του. ξέρξης ξέρξου. ἱπποκλείδης, ἱπποκλείδου.

Quæ genitiuum & in tis, & in is ſine t mittunt? quæ in τος terminant genitiuũ græcũ, ut Priſcianus ait ut χρέμης χρέμητος. Chremes chremetis & chremis. μένδης μένδητος Mendes mendetis & mēdis. ῥάμνης ῥάμνητος. Rhamnes rhãnetis & rhãnis. λάχης λάχητος. Laches lachetis, & lachis, nec mirum, cum apud græcos quoq; multa inueniũtur hmõi ancipitē habentia declinationē, ut. γύγης γύγου & γύγητος, κώμης κώμου & κώμητος. μύκης μύκου & μύκητος, θάλης θάλου & θάλητος. δάρης δάρου & δάρητος, πόλης πόλου & πόλητος, unde Virgili. duplicem actum ptulit hunc Dareta, & daren. δάρητος, καὶ δάρην.

In quot declinationibus utimur græcorum noium caſibus? in tribus, in prima, ſecũda, & tertia, nam in quarta, & quinta non memini unquam legere.

Quibus caſibus utimur in prima declinatione? ntõ. genitiuo accuſatiuo uocatiuo ſingularibus noĩatiuo in as, ut hic æneas. in a, ut hæc Hyepermeſtra in es, ut hic Anchiſes. in e, ut hæc libye, quæ paſſim leges. Virg. Sum pius Aeneas. Idem. Et pater Anchiſes Ouidius. Mittit Hypermeſtra. Idem. Hanc tua Penelope. Genitiuo in es, ut, huius libyes, Lucanus, finib' extremis Libyes ubi feruida tellus. Accuſatiuo, i an, ut hũc ænean. hãc æginan. Virg. ænean, alacris palmas utraſq; tetēdit. Statius Nãq; ferũt raptã patris æginan ab undis. Ouidius. Neſcio quam dicunt iphigenian iter, & in en, ut hunc Laerten. hunc Daren. hanc Helenen. Oui. Reſpice Laerten, ut iam ſua lumina claudas. Virgil. præcipitēq; Daren ardens agit æquore toto. Idem, Aut Atho, aut Rhodopen, ouidius. Redde Parin nobis, Helenen Menelaus habebit. Idem, Dindymon & Cybelen & amœnam fontibus, Idem Vocatiuo

in a, à nominatiuo in as abiectiõe, s κοινῶς, ut hic Aeneas ò ænea. Virg. Vigilas'ne deum gẽs ænea. et in e, ut hic Anchiſes o anchiſe, hic Vlyſſes o Vlyſſe, hic Achilles o Achille. Virgil. Coniugio. Anchiſe Veneris dignate ſuperbo. Ouid. Hanc tua Penelope lento tibi mittit Vlyſſe. Idem Pugnas ne reddar Achille. Idem, nos te poteremur Achille.

Achilles & Vlyſſes non'ne ſunt declinationis tertiæ? non cum in e, uocatiuum emittunt, ſed primæ potius ut Anchiſes Laertes ueniunt. n. à græcis in εύς mutatione εύς in ης per ἦτα ut ἀχιλλεύς ἀχιλλῆς ὀδυσσεύς, ὀδύσσης qua in re ſequimur dores, qui pro ὀρφεύς, ὄρφης, pro τυδεύς, τύδης dicunt, quorum uocatiuus κοινῶς eſt ὦ ἀχίλλη ὦ ὄρφη ὦ τυτίδη, ſicut ὦ ἀχίση, ὦ λαέρτη. Vnde nos, o Achille. o Vlyſſe dicimus.

Quibus caſibus utimur in ſecũda declinatione? Nominatiuo. Gtõ. Datiuo. Accuſatiuo, & Vocatiuo ſingularibus noiatino genitiuo accuſatiuo & uocatiuo pluralibus. Noiatiuo ſingulari ĩ εύς in ος lõgum ἀττικῶς in os breue in ον, ut hic Orpheus hic athos, hæc illiox hoc ilion. Virgilius, Orphe' inſyluis iter delphinas Orion. Iuuenalis, uelificatus Athos. Ouid. Ilios, & murus quod fuit ante ſolum, quod quidam legunt ilion, ut ſit quale eſt. Præneſte ſub ipſa, et in Eunuchum ſuã & cẽtauro uehitur magna. Genitiuo in os ut huius theſeos huius tereos, in o, ut huius Nicoleo, huius Androgeo. Martialis. Flet Philomela nefas inceſti tereos. Virg. in foribus letum Androgeo. Datiuo in ει per ει diphthongũ, ut huic Orphei. Virgi. Orphei caliopea, Lino formoſus Appollo & ſi Priſcinus dicit. Cum ſit datiuus græcus, pro ει diphtongo i longã habuit more ſcripturæ noſtræ. Accuſati-

uo in on.in o magnum in a,ut hūc dindymō,hāc pylon, hunc Atho, hunc theſea,hūc Ilionea, Ouidius,Dyndimon & cybelen.Idē. Nos pylon antiqui neleia Neſtoris arua.Vir.Aut Atho, aut rhodopen.Ouidi.Theſea deuoui.Virgili. & amicum Cratea muſis.Cratea muſarum comitem. Idem. Illionea petit dextra.

Quare mōi accuſatiuos in penultima modo correpta.modo producta poetæ noſtri protulerunt? quia hoc & græci faciunt. nā in εὺς deſinentia accuſatiuos κοινῶς,per εα faciūt,ἰωνικῶς δὲ per ηα, ut ὁ θησεὺς,τὸν θησέα κοινῶς.καὶ τὸν θησῆα ἰωνικῶς,ſimiliter τὸν ἀχιλλέα καὶ ἀχιλλῆα,τὸν ἰλιονέα καὶ ἰλιονῆα.

Quare hic Athos facit hūc Atho,& nō hūc Athon, ut cætera apud grecos in ως nt ὁ μενέλεως τὸν μενέλεων? quia quatuor annotantur apud allos accſati ui abſq; .ν. τὸν ἄθω, τὴν κῶ. τὴν τέω. τὸν λαγὼ. ſic enim Theodorus Gaza in ſecundo. τῶν εἰς τέσσαρα,σεσημειώσθω ὡδὶ τῶν τεταρτοκλίτων ἄθω,κῶ,τέω, λαγὼ αἰτιατικολογοῦμενα ἄνευ τοῦ, ν. ἀττικῶς.Genitiuo plurali in on per o magnum, ut horum bucolicôn,Georgicôn,grammaticôn,rhetoricôn, cum circūflexo in fine.Nominatiuo,accuſatiuo, & uocatiuo pluralibus in a,ut hæc bucolica, rhetorica, grammatica, & ſimilia.

Quibus caſibus utimr tertiæ declinationis? oībus tā ſingularis,quā pluralis numeri præter datiuum pluralem.Noiatiuo ſingulari in a, ut poema, in o per o magnum,ut dido,in an ut titan,in in ut delphin,in on,ut corydō?in ar ut hepar,in yr.ut martyr,in or ut Neſtor,in as,ut arcas,iu ys ut ſtix, in ys,ut Erynnis,in os per o magnū,ut heros, in os per o parum,ut epos,in us per ου, ut œdipus, in ax,ut thorax,in ys,ut ſtix,in abs,ut arabs, in ops, ut cyclops,exempla,qui uolet,ipſe ſibi inueniat.

Genitiuo ſingulari in os,in us,ut huius æneidos, huius ſapphus. Ouid. Attamen ille tuæ felix æneidos author.idem authoris noīa Sapphus. Vir. faſtidicæ Mantus.Datiuo in i, ut huic palladi. Stati⁹, palladi littoreæ. Acc̃o.in a.Vir.Phyllada mitte mihi.in o.Ouidi.miſeráq; relinquere Dido. Idē ſpectabat ad Io. ante oculos Io quāuis auerſus habebat,in in.Martialis. Tu licet & noſtrum dixit Alexin ames. Vocatiuo in i.Virgilius. Te Corydon ò Alexi.Ouidius.Tu pari ſemper ama. Itē quot modis definit noīatiuus. Noiatiuo plurali in es Virgilius. Soli cantare periti Arcades. Gtō pluſrali in on.Martialis. Argutis epigrammaton libellis.nominatiuo accuſatiuo,& uocatiuo pluralib⁹ in a.Iuuenalis. Stemmata quid faciūt. Accſatiuo plurali in as. Virgilius.permiſtos Heroas, & ipſe uidebitur illis.Idē.pleiadas,hyadas,in eis,ut alpeis.Syrteis. Virg. Sæuisq́; uadis immittite ſyrteis.

Licet ne noīa in o, ut Dido, Sapho latine declinare,ut Iuno:licet ſm Priſcianum, qui antiquos huiuſmodi declinatione uſos oſtēdit. Accius, Cuſtodē aſſiduū Ioni appoſuit. Ennius. Pœnus Didone oriundos.Plautus.Vidit Argum, quem quondam Ioni Iuno cuſtodem appoſuit. qua rōne declinandi etiam C. Cæſar,ſecutus antiquos, uſus eſt,quod indicat tetraſtichon hoc in Romulo.

Vatibus auſonijs tyriam dat Græcia Dido.
Fecit Didonem Romula uox taciti.
At Calypſonem latijs das inclyte Cæſar.
Quodq́; decor patitur Quintiliane iubes.

Sed errant.ait Foca grammaticus,qui Didonis, aut mantonis genitiuū dicunt, cum & uocis aſperitas & ueterū authoritas eiuſmodi declinationē repudiet, nam tranſlata in latinam linguā, nihilominus græce declinantur,ſic Dido.didois,didoi, di-

doem,didoe. Idem ſentire uidetur Quintilianus his uerbis. Nunc recentiores inſtituerunt græcis nominibus græcas declinationes potius dare. quot tamen ipſum non ſemper fieri poteſt, nihil autem placet latinam rationem ſequi, quouſq; patitur decor, neq; enim iam Calypſonem dixerim, ut Iunonem.

DE PRONOMINE.

Quid eſt pronomē? pars orationis declinabilis, quæ pro uniuſcuiuſq; noie accipitur perſonasq́; finitas recipit. Quare dici tur pronomen? qa pro noie, hoc eſt loco nominis ponitur, ſicut pro conſul, quia loco cōſulis, & proprętor, quia prætoris loco funguntur, appellati ſunt.

Pronomini quot ac cidunt? ſex, ſpecies, genus, numerus, figura, perſona, & caſus.

Quot ſunt pronomina de quibus nulla dubitatio eſt apud latinos? quindecim Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, & is, meus, tuus, ſuus, noſter, & ueſter, noſtras, & ueſtras.

Quot ſunt ſpecies pronominum? duæ. primitiua, ut ego. deriuatiua, ut meus.

Quot ſunt primitiua? octo, ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, & is.

Quot ex primitiuis pronominibus ſunt tantum demonſtratiua? quatuor, ego, tu, hic, & iſte.

Quot ſunt tantum relatiua? tria. quæ? ſui, is, & ipſe.

Quot ſunt mō demōſtratiua, mō relatiua? unū ille.

Quot ſunt deriuatiua pronomina? ſeptem, meus, tuus, ſuus, noſter, & ueſter, noſtras, & ueſtras.

Vnde deriuantur? à genitiuis primitiuoꝝ ego tu ſui.

Quō? à gtō mei, meus, à gtō tui, tuus, à gtō ſui, ſuus, à genitiuo noſtrum uel noſtri, noſter, & no

ſtras,à gtō ueſtrum, uel ueſtri,ueſter, & ueſtras.
Quot ex deriuatiuis ſunt poſſeſſiua ? quinq; , quæ? meus,tuus,ſuus,noſter,& ueſter .
Quot ſunt gẽtilia,ſeu pria?duo,quæ?nr̃as , & ur̃as.
Quot ſunt genera ꝓnominum?qnq; , q̃ ? maſculinũ, ut meus,fœminiũ,ut mea,neutrum,ut meum , cõ= mune duum generum,ut hic & hæc noſtras & ue ſtras,commune trium generum , ut ego,tui ſui.
Quot ſunt numeri pronominum? duo , qui ? ſingula ris,ut ego , pluralis,ut nos .
Quot ſunt figuræ pronominum?duæ tm̃, quæ ? ſim= plex,ut ego,is,cõmpoſita,ut egomet,idem.
Quot ſunt ꝓnomina,quæ, per noiatiuos cõponun= tur?duo ſecum iſte,& hic,ut iſtic,iſtæc,iſtoc, in q= bus,qa nõ ponitur aſpiratio , ſunt qui magis me= taplaſmum,q̃ cõpoſitionem putẽt , unum is cum aduerbio demum , ut idem, quod eſt is demum, hoc eſt is iterum . iſte & hic ponuntur ne ꝑ om= nes caſus ? minime,ſed per eos tantum , qui in.c. deſinunt, præter datiuum huic .
Cum quot orationis partibus ꝓnomina componun tur?cũ tribus,cũ noibus,ut hmõi',cũ aduerbijs, ut eccũ,eccã,eccos,eccas.ellũ. ella , ellos , ellas . pro ecce eum,eã,eos,eas.illum,illã,illos,illas, cũ præ= poſitione,ut mecũ tecum ſecum nobiſcum,& uo= biſcũ,ſed in.his potius eſt præpoſitio cum prono= mine per anaſtrophen,ut in quicũ. pro cum quo. quibuſcum,pro cum quibus.
Quot ſunt ſyllabicæ adiectiones ? quatuor , quæ? met.te.ce,& pte.
Met qbus adiũgitur ? omnibus caſibus utriſq; nu= meri tam primæ, q̃ ſecundæ perſonæ , præter tu, ne uerbum putetur tumet.pro quo tute , & tute= met dicimus.ut egomet.i.ego,& non alius , tute= met.i,tu ipſe per te, & non per alium.

Te quibus adiungitur? tu & te, ut tute & tete, ſicut meme, ſe ſe.

Ce qbus adiũgitur? ꝓnomini hic hæc hoc, apud antiquos ꝑ oẽs caſus, ut hicce, hæcce, hocce, apud neotericos uero per eos tantum, qui in s literam deſinunt. ut huiuſce, hiſce, hoſce, haſce, nec non his genitiuis iſtiꝰ, illius, ut iſtiuſce, illiuſce. Antiq etiam illice, pro illic proferebant, illucce, iſtucce, Terentius illanccine mulierem dixit.

Pte quibus adiũgitur? quinqꝫ ablatiuis mea tua ſua noſtra & ueſtra, ut meapte, tuapte, ſuapte, noſtrapte, & ueſtrapte.

Quot ſunt perſonæ pronominum? tres, quæ? prima, ut ego, ſecunda, ut tu, tertia, ut ille,

Quot ſunt caſus pronominum? ſex, qui? noiatiuus, genitiuꝰ, datiuus, accuſatiuꝰ, uocatiuꝰ, ablatiuus.

Quot pronomina habent uocatiuum caſum? quatuor, quæ hoc diſticho connumerantur,

Tu meus, & noſter, noſtras pronomina, quintum
Quatuor admittunt, cætera cuncta carent.

Quare uocatiuo carent cætera pronomina, quia ſermo ad ea non dirigitur.

Quot ſunt declinationes, ſeu modi pronominum? quatuor, primus in i uel in is, ſecundus in ius, tertius in i, & in æ, & in i, quartus in is tantum:

Interogationes de pronomine.

EGo quæ pars orationis eſt? pronomẽ, quare? quia ponitur loco ꝓprij nominis. & certam ſignificat perſonã. Ponitur ne ſemp ꝓnomẽ loco nominis ꝓprij? maxime Ergo cũ dicimus, ego magiſter, tu diſcipulus, non ne ponunt loco appellatiuoꝝ nominũ magiſtri. & diſcipuli, quæ ſunt appellatiua? non. Quoniam omne appellatiuũ nomen tranſit in proprium iunctum pronomini, ut meus liber, tuus filius, ille homo.

Ego cui⁹ ſpeciei? primitiuæ,q̃re?quia à nullo deriuat.
Meus cuius ſpeciei?deriuatiuæ, quare? qa deriuatur à genitiuo mei., Ego cuius generis? cõmunis triũ generum quare?quia ſic eſt, ſicut cui adhæret, ut Ego Aldus.ego Maria,ego mancipium.
Meus cui⁹ generis?maſculini, mea? fœminini, meũ? neutri,quare?quia prima uox pronominis eſt generis maſculini, ſecunda fœminini, tertia neutri.
Noſtras cuius generis? communis duum generum, quare?quia præponuntur ei in declinatione duo articularia.pronomina hic & hæc.
Ego cui⁹ nũeri?ſingularis,q̃re? qa ſingulariter ꝓfert.
Nos cuius numeri?pluralis,q̃re?qa pluraliter ꝓfertur.
Ego cuius perſonæ?primæ. Tu ſecundæ.Ille, tertiæ, quare?quia omnia noīa,& pronomina ſunt tertia perſonæ,exceptis ego,qđ eſt primæ, & tu ſecũdæ, & uocatiuis caſibus,q ſunt ſemp pſonæ ſecundæ,
Ego cuius caſus?nominatiui,quare? quia in eo caſu declinando reperitur.
Ego cui⁹ modi ꝓnominis? primi.quare?qa ei⁹ genitiuus ſingularis in i uel in is, & datiu⁹ i i deſinit ego mei,uel mis,mihi, tu, tui, uel tis, tibi, ſui, ſibi.
Quare ſui nõ habet in noīatiuo ſi, & i genitiuo ſis? cauſa differentiæ ſi coniunctionis,& ſis uerbi.
Quot ſunt pronomina primi modi? tria ego, tu, ſui, quæ ſic declinantur.S.N.ego. G. mei, uel mis. D. mihi.Accuſa.me.Abl.à me.P.N. nos.G. noſtrum uel noſtri.D.nobis.Accuſa.nos.Ablati.à.nobis.
S.N.tu,G.tui,uel tis.D. tibi. Accuſa. te. Voca. o tu. Abla.à te P.N.uos.G. ueſtrum, uel ueſtri. D. uobis.Accuſa.uos.Voca.o uos.Ablati.à uobis.
S.G.ſui.Datiuo ſibi.Accuſa.ſe.Abla. à ſe.P. G. ſui. D.ſibi.Accuſatiuo ſe.Ablatiuo à ſe.
Ille cuius modi pronominis? ſecundi. Quare? quia eius genitiuu ſingularis i ius, & datiuus in .i. de-

ſinit,ut ille illius,illi.ipſe,ipſius,ipſi. iſte, iſtius, iſti. is, eius,ei . hic , huius,huic.

Quare hic non facit in datiuo hui ſine c? ad differentiam hui interiectionis.

Quot ſunt pronomina ſecundi modi? quinq; . quæ ille ipſe iſte hic & is, quorum genitiuus deſinit in ius & datiuus in i,ſic etiam octo nomina declinātur,quæ ſunt unus,totus,ſolus, alius,alter, ullus, uter quis uel qui cum ſuis compoſitis , quorum unus ,totus,ſolus,habent uocatiuum,quæ nomina,& pronomina ſic declinantur.

Singulariter Nominatiuo ille, illa , illud . Gtō illius. D.illi. A. illum illam illud . Abla.ab illo ab illa ab illo.P.Noīatiuo illi illæ illa.G.illorum illarum illorum.Da.illis. Accuſa. illos illas illa. Abla.ab. illis.

Singulariter noīatiuo ipſe ipſa ipſum .G. ipſius. Da. ipſi.Ac. ipſum ipſam ipſum. Abla. ab ipſo ab ipſa ab ipſo.P.N.ipſi ipſæ ipſa.G.ipſorum ipſarum ipſorum. D.ipſis. Accuſa.ipſos ipſas ipſa. Abl. ab ipſis.

Singulariter noīatiuo iſte iſta iſtud .G. iſtius. D. iſti. Accuſa.iſtum iſtam ſtud. Ablat. ab iſto ab iſta ab iſto P.N.iſti iſtæ iſta . G. iſtorum iſtarum iſtorum. D.iſtis. Accoſa.iſtos iſtas iſta. Abl.ab iſtis.

Singulariter noīatiuo hic hæc hoc .G. huius . Dati. huic. Accu.hunc hāc hoc.Abla.ab hoc ab hac ab hoc.P.N.hi hæ hæc.G.horum harum horum . Datiuo his.Hccu.hos has hæc.Ablatiuo ab his.

S..N. is ea id.G.eius.D.ei. Ac. eum eam id. Abla . ab eo ab ea ab eo.P.N. ii per geminum.i.ſine aſpiratione.eæ ea.G.eorum earum eorum .D. eis uel iis Accuſatiuo eos eas ea. Ablatiuo ab eis uel iis.

Quare ipſe nō facit in neutro genere ipſud, ſicut iſte iſtud,& ille illud ? quia apud antiquos declinabatur ipſus ipſa ipſum,mutata eſt prima uox & remāſit tertia. q̄q̄ Priſcianus lib.xiii.id non probat.

S.N.idem eadem idem.Geni. eiuſdem. Dati. eidem. Accuſati.eundem eãdem eundem. A. ab eodem eadem eodem.Pluraliter noïatiuo ijdem eædem eadem.G.eorundem earundē eorũdem.D.eiſdem uel ijſdem. A.eoſdem eaſdem eadem. Ablatiu. ab eiſdem,uel ijſdem & nota idem maſculinum pro- ducere primam,idem uero neutrum corripere.

S. N. unus una unum.Geniti.unius.Da.uni. Ac unũ unam unum.Voca, o une, o una, o unũ. Ablati. ab uno ab una ab uno.P.N. uni unæ una.G.uno- rum unarũ unorũ.D.unis.Accuſatiuo unos unas una.V.o.uni o unæ o una. Ablatiuo ab unis.

S.N.totus tota totum.Genitiuo totius.Dati.toti.

S.N.ſolus.ſola ſolum.Geniti.ſolius.Dati.ſoli.

S.N.alius alia aliud.Geniti.alius.Dati.alij.

S.N.alter altera alterum. Geni.Alterius.Dati.alteri.

S.N.ullus ulla ullum.Geni.ullius.Dati.ulli.

S.N.uter utra utrum.Genit.utrius. Dati. utri. cæte- ra declina.ut bonus bona bonum.

S,N.quis uel qui,quæ quod,uel quid.G. cuius. Dat. cui Accu.quē quã quod,uel quid.Ab. à quo, uel à qui.à qua,uel à qui,à quo, uel à qui. P. N. qui q̃ quæ.G.quorũ,quarũ quorũ.D.quis, uel quibus. A.quos quas quæ. A.à quis, uel à quibus.

Singulariter alteruter alterutra alterutrum. G.alter- utrius.D.alterutri. A. Alterutrum alterutram alter utrum. A.ab.alterutro alterutra alterutro.Pl. N.al terutri alterutræ alterutra. G. alterutrorum alter- utrarum alterutrorum.Dati. Alterutris. Accuſati. alterutros alterutras alterutra. Abl. ab alterutris & ſignificat alterum ex duobus.Cicero pro Mar- co Marcello.Quod ſi alterutro peccandum ſit, malim ego timidus,q̃ parum prudēs uideri. Vale rius.Quia neceſſe eſſet eos alterutro facto crimi- ne temeritatis,aut periurij teneri.

Quare non dixiſti altera utra Alterum utrũ. G. alterius utrius?quia ex parte tantum exteriore īflectitur, & ſi quæ ex duobus rectis componuntur, ex utraq; parte inflecti debeant.

Singulariter noīatiuo uterq; utraq; utrunq;.G.utriuſq;.Dati.utriq;. A.utrũq; utrãq; utrũq;. Ablati. ab utroq; utraq; utroq;.P.utriq; utræq; utraq;. G.utrorumq; utrarũq; utrorũq;. Datiuo utriſq;. A utroſq; utraſq; utraq;, Ablatiuo ab utriſq;.

A quis & qui compoſita.

Quæ cũ quis uel qui poſſunt componier,hæc ſunt.
Si.que,putas.ali.quã.nam.ne.nun.enq;,piamq;.
Nec nõ quis cum quis poteris cõponere,ſed dam.
Visq;,& cunq; libet,qui recto adiungere debes.

S.N. ſiquis ſiqua ſiquod uel ſiquid. G. ſi cuius.D. ſi cui. A.ſiquem ſiquam ſiquod uel ſiqd. A. à ſiquo à ſiqua à ſiquo.P.N.ſiqui ſiquæ ſiqua.G.ſiquorum ſiquarum ſiquorum.Datiuo ſiquis.Accu. ſiquos ſi quas ſiqua,Ablatiuo à ſiquibus.

Singulariter noīatiuo quisq;, quæq;, quodq;. G.cuiuſq;.D.cuiq;.A.queq; quãq; qđ q;. A. à quoq; à quaq; à quoq;. P. N. quiq; quæq; quæq;. Gene. quorũq; quarũq; quorũq;.Datiuo quibuſq;. Accuſa.quoſq; quaſq; quæq;.Ablati.à quibuſq;.

Singulariter quiſputas quæputas qđputas uel quid putas,et ſic per omnes caſus addendo putas.

S.N,aliquis aliqua aliquod uel aliquid. Ge. alicuius. Dati, alicui. Accu. aliquem aliquam aliquod uel aliqd.Abla.ab aliquo ab aliqua ab aliquo.P.N. ali qui aliquæ aliqua.Geniti.aliquorum aliquarum ali quorum.Dati.aliquibus. Accuſa. aliquos aliquas aliqua.Ablatiuo ab aliquibus.

S.N.quiſquam quæ quã quodquã uel quidquam.Ge. cuiuſquã. Da.cuiquã,& ſic in cæteris addendo q̃, ipſe tñ non uterer omnibus,nam ſic dicerem, non

credo quenquam. M. Tullio magis eloquentem, ita hoc euitarem dicendi genus aiunt non fuiſſe fœminam quāquam pulchriorem Thaide.

Singulariter quiſnam quæ nam quodnam, uel quid nam, & deinceps addendo nam.

Singulariter nequis nequa nequod, uel nequid, & deinceps prǫponendo ne.

S. N. nunquis nunqua nūquod, uel nunquid, & ſic in cæteris præponendo nun. Sed ne his quidem utimur oībus, ſed ut ſe exerceāt, flectāt pueri per oēs caſus. Vtamur uero nec ne, diligēs poſtea præceptor oſtēdat, qs enim diceret, nūqua, & nūquod?

S. Nominatiuo Enquis enqua enquod, uel enquid & ſic in cæteris præponendo en.

Singulariter nominatiuo Quiſpiam quæpiam quodpiam, uel quippiam, & deinceps addendo piam.

S. N. quidam quædam quoddam, uel quiddam Geni. cuiuſdam Dati. cuidam. Accu. quendam quandā quoddam, uel quiddā. Ablatiuo à quodā à quadam à quodā. Plu. Noïatiuo quidā quædā quædā. Genitiuo quorundā quarundam quorūdam, (& mutatur m in n, quia m ante d eſſe non poteſt. Sicut nec ante q & c & t & f.) Datiuo quibuſdā. A. quoſdam quaſdam quædam. A. à quibuſdam. Et nota quidam maſculinum ſcribi debere unico d, neutrū uero quiddam, & quoddam duplici.

S. Nominatiuo Quiuis quæuis quoduis, uel quiduis & ſic in reliquis addendo uis.

S. N. Quicunq; quæcūq; quodcūq;. G. cuiuſcunq;. Da. cuicunq;. Accu. quēcūq; quancūq; qdcūq;. Abla. à quocūq; quacūq; quocūq;. P. N. quicūq; quæcunq;, quæcunq;. G. quorūcunq; quarūcūq; quorūcunq;. D. quibuſcunq;. Accuſa. quoſcunq; quaſcunq; quæcunq;. Ablatiuo à quibuſcunq;,

S. N. Quilibet quælibet quod libet, uel quidlibet, &

deinceps adendo libet.

S.Nominatiuo quiſquis & quicquid. Accuſa. qc qd. A.à quoquo à quaqua à quoquo cęteris uacat.

S.N.neuter neutra neutrum.Genitiuo neutri neutræ neutri,& neutrius apud antiquos. Datiuo.neutro neutræ neutro,& reliqua,ut bonus bona bonum.

S.Nominatiuo iſtic iſtæc iſtoc.uel iſtuc. Accu iſtunc. iſtãc iſtoc,uel iſtuc, ab iſtoc iſtac.Plu.nominatiuo & accuſatiuo in neutro tantum genere iſtac ,& ſic inflecte,illic illæc illoc,uel illuc,quibus utebantur antiqui,nũc autem exoleuerunt.

Meus mea meum cuius modi pronominum? tertij, quare? quia per omnes ſuos caſus declinatur ad ſimilitudinem nominum primæ & ſecundæ declinationis,hoc eſt,ut bonus bona bonum , præter mi uocatiuum,à uocatiuo mee,ubi e geminũ,ac breue,in i longum commutatum eſt , ut o mi pater, o mi fili,pro mee pater,mee fili.

Tertij modi pronomina ſunt quinqꝫ meus tuus ſuus noſter & ueſter,quæ ſic declinantur.

S,N.meus mea meum.Genitiuo mei meæ mei. Datiuo meo meæ meo. A.meum meam meum. Voca. o mi mea o meum. Ablatiuo à meo à mea à meo. Plurali.N.mei meæ mea.Genetiuo méorum mearum meorum.Datiuo meis. Accuſatiuo meos meas,mea. Ablatiuo à meis.

Singulariter noiatiuo tuus tua tuũ. Gen. tui tuæ tui. Datiuo tuo tuæ tuo.Ac.tuũ tuã tuũ. A bla.à tuo à tua à tuo.Plu.noiatiuo tui tuæ tua.Gtõ tuoꝝ tuaꝝ tuoꝝ.Da.tuis.Accu.tuos tuas tua.Abltõ à tuis.

Singu:nõt,noſter noſtra noſtrum.Gen,noſtri noſtræ noſtri.Datiuo noſtro noſtræ noſtro. Ac. noſtrum nr̃am noſtrũ.V.o,noſter o nr̃a o nr̃um. A .à nr̃o à noſtra à noſtro.P.N. noſtri noſtræ noſtra.Ge. noſtrorum noſtrarum noſtrorũ.Da.noſtris. Accuſa

tiuo noſtros noſtras noſtra. Vocatiuo o noſtri o noſtræ o noſtra. Ablatiuo à noſtris.

S.N. ſuus ſua ſuū. Genitiuo ſui ſuæ ſui. Dtō ſuo ſuæ ſuo. A.ſuum ſuam ſuum. V.à ſuo à ſua à ſuo. P.N. ſui.ſuæ ſua. Geni.ſuorum ſuarum ſuorum. Datiuo ſuis. A.ſuos ſuas ſua. A.à ſuis.

S·N. ueſter ueſtra ueſtrū. G.ueſtri ueſtræ ueſtri. Datiuo ueſtro ueſtræ ueſtro. A ueſtrū ueſtrā ueſtrum. A.à ueſtro à ueſtra à ueſtro. P.No. ueſtri ueſtræ ueſtra. Ge. ueſtrorum ueſtrarum ueſtrorum. Datiuo ueſtris. Accu.ueſtros ueſtras ueſtra. A. à ueſtris.

Noſtras cuius modi pronominū? quarti, quare? quia per oēs ſuos caſus declinatur ad ſimilitudinē nominū tertiæ declinationis, hoc eſt ſicut hic & hæc arpinas & hoc arpinate, & nota hmōi ī as & noīa & ꝓnomina, circūflexo tono eſſe pronuntianda, qa ſunt per apocopen ab ītegris ī tis abiectione ti.

Quarti modi ꝓnomina ſunt duo, noſtras & ueſtras, quæ ſic declinantur.

Singulariter noīatiuo hic & hæc noſtras & hoc noſtrate. G. huius noſtratis. D. huic noſtrati. Accuſ. hunc & hanc noſtratem, & hoc noſtrate. Vocati. o noſtras, & o noſtrate. Ablatiuo a noſtrate, & noſtrati. P. noīatiuo hi & hæ noſtrates, & hæc noſtratia. Genitiuo horum & harum & horum noſtratiū Datiuo his noſtratibus. Accuſatiuo hos & has noſtrateis, & hæc noſtratia. Vocatiuo o noſtrates, & o noſtratia. Ablatiuo à noſtratibus.

Singulariter nominatiuo hic & hæc ueſtras, & hoc ueſtrate. Genitiuo huis ueſtratis datiuo huic ueſtrati. A. hunc & hanc ueſtratem, & hoc ueſtrate. Ab. à ueſtrate, & ueſtrati. P. Nominatiuo hi & hæ ueſtrates, & hæc ueſtratia. Genitiuo horum & harum & horum ueſtratiū. Datiuo his & ab his ueſtratib⁹, A. hos & has ueſtrateis, & hæc ueſtratia.

Aldi

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER SECVNDVS.

DE VERBO.

QVid eſt uerbũ? pars orationis declinabilis, uel agẽdi, uel patiẽdi, uel utriuſq; ſignificatiua cum modis & tẽporibꝰ ſine caſu.
Verbo quot accidũt? octo, genus, tempus, modus, ſpecies, figura perſona, numerꝰ & cõiugatio.
Quot ſunt genera uerborũ? quinq;, actiuũ, ut amo, paſſiuũ, ut amor, neutrũ, ut ſeruio, cõmune, ut lagior, deponẽs, ut, ſequor.
Quot ſunt tempora uerboꝝ? quinq;, præſens, p̄teritum imperfectum, pfectũ, pluſquãperfectum, & futurum, ut amo, amabã, amaui, amaueram, amabo.
Quot ſunt modi uerboꝝ? qnq;, indicatiuus ut amo. imperatiuus ut ama, optatiuus ut utinam amarem ſubiunctiuus ut cum amem, iſi nitiuus ut amare.
Indicatiuus quod tpa hẽt? quinq; ſeparata, p̃ns ut amo, impfectũ ut amabã, perfectũ ut amaui, pluſquãperfectum ut amaueram, futurum ut amabo.
Imperatiuus quod tempora habet? duo præſens ut ama, futurum ut amato.
Optatiuus quot tempora habet? quinq;, præſens, & præteritum impfectũ ſimul, ut utinã amarẽ præteritum perfectum, & pluſquamperfectum ſimul, ut

utinam amauiſſem futu℞ per ſe ,ut utinam amem.

Subiunctiuus quot tpa hẽt qnq; ſeparata,queadmo dũ ĩdicatiuus,pſens,ut cũ amẽ , impfectũ , ut cum amarẽ,pfectũ,ut cum amauerim pluſquãperfectũ, ut cum amauiſſem,futurum,ut cum amauero.

Infinitiuus quot tempora habet,quinq; , præſens & imperfectum,ſimul , ut amare , perfectum & pluſ quamperfectum ſimul , ut amauiſſe , futurum , ut amatum ire uel amaturum eſſe.

Quot ſunt ſpecies uerbo℞?duæ,primitiua ut amo de riuatiua ut amaſco.

Quot ſunt ſpecies deriuatiuorũ uerborum? quinq;, inchoatiua?,meditatiua , diminutiua frequentati ua,deſyderatiua.

Quæ ſunt ĩchoatiua? q̃ in ſo deſinunt , & ſunt tertiæ cõiugationis,ut uiſo uiſis , faceſſo faceſſis arceſſo arceſſis i.eo ad uidẽdũ,eo ad faciẽdũ , eo ad uocã dũ,uſurpantur ẽt ꝑ primitiuis,ut laceſſo ꝑ lacero.

Quomodo formantur inchoatiua?non hẽnt certam formam.nec à uerbis omnibus proficiſcuntur.

Quæ ſunt Meditatiua?quæ inſco deſinunt, & medita tionem,hoc eſt exercitationem ſignificant, ut cale ſco,ideſt meditor,& exerceor,ut caleã,unde etiam meditatiua appellantur,nam meditari eſt ẽt exerce ri.Habent'ne præteritũ hæc uerba? quidni , atq; id quod ſua primitiua.ut pingueo pingui, & pingue ſco pingui,macro.macrui,& macreſco macrui,ſed differunt , nam primitiua ſignificant pinguis fui, macer fui,deriuatiua uero pinguis factus ſum , ma cer factus ſum nã ſi ita cupiã dixeris , hui tã cito macruiſti,non erit a macreo,ſed a macreſco præ teritum,quia non macer fuiſti ,ſed macer factus es interpretabitur.

Quomodo formãtur meditatiua ? ꝫ ſecunda perſo na præſentis indicatiui modi cuiuſcunq; ſint cõiu

gationis addita co,ut labo labas,labaſco , ferueo, ferues,ferueſco contremo , contremis, contremiſco,edormio,edormis,edormiſco.

Quæ ſunt frequentatiua? quæ aſſiduam in agendo, uim habent dicũtur etiam iteratiua, quoniam frequenter agendi iterant affectum,ut merſo,merſas, hoc eſt ſæpius mergo.

Vnde formãtur frequentatiua? ab extremo ſupino mutatione u in o,ut domitu,domito,curſu,curſo, amplexu,amplexo,à ſecutu tñ ſector,& non ſecutor. Sed notandum,quod quæ hñt a in penultima illud in i breue conuertunt,ut uolatu,uolito,rogatu,rogito.Itẽ quæ ꝑteritum in gi faciunt,formãt. frequentatiua à ſecunda perſona preſentis indicatiui modi,ut lego,legis,legito,fugio,fugis , fugito. Notantur quærito,à quæro,& ſcitor, & ſciſcitor à ſcio,& noſcito,& noto,à noſco & ægreſco & ægroto,ab ægreo,ſed,ægreſco meditatiuum eſt. Inueniuntur etiam frequentatiua à frequentatiuis , ut dictito a dicto , quod à dico deriuatur,pulto , a pulſo,quod a pello deducitur.

Cuius coniugationis ſunt frequentatiua? primæ ut curſo,curſas,ſector,ſectaris,uiſo,quod iteratiuum eẽ dicit Diomedes,& ſolũ excipit à regula.q̃ non ſit primæ cõiugationis,ego Vallæ accedens, puto eſſe inchoatiuum potius,ut ſupra oſtendimus.

Quæ ſunt deſyderatiua?quæ in rio deſinunt,& affectum ſignificant. Parturire enim non eſt meditari partũ,ſed deſiderare Cicero. Aliq̃n populus romanus pariat,q̃d diuparturit , ſimiliter eſurio , eſt eſſe cupio:i.comeſſe.Quintilianus, Pater? filios eſurit. Item cœnaturio cupio cœnare,Martialis.In omnibus Vacerra ꝙ conclauibus, Conſumit horas , & die toto ſedet,Cœnaturit Vacerra,non cacaturit.i. cœnare cupit Vacerra,& non cacare.

Vnde formãtur deſyderatiua? ab extremo ſupino aſſumendo rio, ut à cœnatu, cœnaturio a mictu, micturio ab eſu eſurio.

Cuius cõiugationis ſunt deſyderatiua? Quartæ, ut parturio parturis parturire.

Quæ ſunt diminutiua? quæ in lo deſinunt ut à ſorbeo, ſorbillo, ſorbillas, et non habent certam formam, ſunq; in uſu à paucis uerbis. Hæc nos ſcripſimus de ſpeciebus deriuatiuorum, ſecuti Laurentium Vallã, quæ, quoniã à memoria facile effluunt, compræhendi his uerſiculis.

Incohoat arceſſo, & uiſo meditatur amaſco.
Sorbillo minuit, legitoq; & curſo frequentant.
Parturit eſt partum deſyderat, eſurit, eſſe.

Notandum aũt, in quibuſdam magis in uſu eſſe frequẽtatiua à frequẽtatiuis, q̃ à primitiuis, ut lectito, à lecto lectas, quod nõ eſt in uſu, ſicut nec legito, ſcriptito à ſcripto ſcriptas, quod item nõ in uſu, ab edo p̃terea, eſo eſas ἄχρηστον, à ſupino eſu, at ab eſo, in uſu eſito in quibuſdam uero, & à primitiuis, & à frequentatiuis in uſu frequentatiua, ut à dico, dicto, à quo dictio. Hæc Gellius s. non à ſupino, ut Priſcianus, ſed à præterito paſſiuo format lib. viji. cap. vi. cui non accedo.

De figuris uerborum.

Quot ſunt figuræ uerborum? tres ſimplex ut taceo, curro, compoſita ut conticeo, concurro. De compoſita, ut conticeſco, recurſo.

De perſonis uerborum.

Quot ſunt perſonæ uerborum? tres, prima, ut amo, ſecunda, ut amas, tertia, ut amat. & ſimiliter in plurali, prima, ut amamus, ſecunda, ut amatis, tertia, ut amant.

Quare imperatiuus modus non habet primã perſonã in numero ſingulari? quia naturaliter ĩperans,

ab eo, cui imperat, diuiditur. cũ ergo prima perſo- na eſt quæ loquitur, ipſa ſibi imperare non ſolet, niſi alijs ĩperans, ſe quoq; imiſceat, & hinc eſt ꝙ in plurali numero imperatiuus modus primã ha- bet perſonã, ut moriamur. & in media arma rua- mus. quãquã tunc nõ imperatiua, ſed ſuppoſitiua & hortatiua uocantur quæ grçci ὑποθετικὰ, & πα- ρακελευστικὰ uocant qui melins q̃ nos, hãc plura lis numeri perſonam ab imperatiuis ſeparant.

De numero uerborum.

Quot ſunt numeri uerborum? duo ſingularis, ut amo. Pluralis, ut amamus.

De coniugatione uerborum.

Quot ſunt cõiugationes uerborũ? quatuor, prima, quæ in ſecũda perſona indicatiui modi uel hẽt as, ut amo amas, uel aris, ut amor amaris. Secunda, q̃ in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi, uel hẽt es, ut doceo doces, uel eris penultima longa, ut doceor doceris. Tertia, quæ in ſecũda perſona præſentis indicatiui modi uel habet is breuem, ut lego legis, uel eris penultima breui, ut legor lege- ris. Quarta quæ in ſecunda perſona præſentis in- dicatiui modi uel habet is longam, ut audio au- dis uel iris penultima longa, ut audior audiris.

Sed facilius cognoſcent pueri uerba tertiæ cõiuga- tionis à uerbis quartæ differre, in Imperatiuo & Infinitiuo, nam tertiæ coniugationis uerba faciũt in imperatiuo in e, in ſecunda perſona ſingulari, in infinitiuo uero in ere penultima breui, ut lego. legis. lege. legere. aſpicio. aſpicis. aſpice. aſpicere. Quartæ uero coniugationis uerba habent i in ſe cunda perſona ſingulari imperatiui modi. in infi- nitiuo uero ire penultima longa, ut audio. audis. audi. audire. Tuſſio. tuſſis. tuſſi. tuſſire.

Illud etiam notandũ uerba primæ cõiugationis are-

& ari arem & arer & eris uel ere producere in penultima, ut amare. amari. amarē. amarer. ameris uel amere, ſecundæ uero ere & eri & erem & erer & aris uel are, ut docere doceri. docerē. docerer. docearis uel doceare. Quartæ. aūt ire & iri & irē & irer, & aris uel are. ut audire audiri, audirē. audirer. audiaris uel audiare, ſed aris uel are ꝓducit in omni uerbo. Tertiæ uero cōiugationi ire, ere, infinitiui tm̄ ere. erem. eres. eret erent·erer ēt primam pſonā tantum optatiui, & eris uel ere ſecundam indicatiui paſſiui corripere, ut legite. legere. legerem legeres legeret. legerent. legerer legeris uel legere. erunt autem, & ere præteriti perfecti indicatiui modi in omni coniugatione producunt e, ut amauerunt uel amauere. docuerunt uel docuere. legerūt uel legere. audiuerunt uel audiuere.

De præteritis.

Primæ coniugationis præterita. quot regulas habent? quinq;, quæ eſt prima?

Omnia uerba primæ cōiugationis à ſecunda pſona pn̄tis indicatiui modi abiecta s & addita ui, faciunt præteritum, ut amo amas amaui. præter duodecim. q̄ per ui ſyllabas faciūt p̄teritū, & do dedi, ſto ſteti: lauo laui. iuuo iuui, ut oſtendunt hi uerſus.

Cū domo iūge mico: cubat, & neco cū frico. cū. pli.
Et tonat, atq; ſonat. ſecat, & crepo. nexo: uetoq;,
Doq;, dedi, & laui lauo. ſto, ſtetit. & iuuo iuui.

Quæ eſt ſecunda?

Plico & mico cum præpoſitione compoſita per ui ſyllabas faciunt præteritum, ut applicui. dimicui. Inueniuntur ēt in aui, ſed raro. Cum nomine autē cōpoſita in aui faciunt, ut multiplicaui. duplicaui.

Quæ eſt tertia?

A cubo compoſita tam primæ, q̄ tertiæ coniugationis, iueniūtur, ut accubo accubas, & accūbo accū

bis.incubo incubas,& incumbo ícumbis. hñt tñ cõe pteritũ accubui,incubui q̃ primæ coniugatio nis ſunt in pñti ſine m,tertiæ uero hñt m ante b.

Quæ eſt quarta?

Do monoſyllabis cõpoſitum tranſit in tertiam cõiu gationem,& præteritum geminat,ut reddo reddi di.Cum diſyllabis uero,eſt primæ coniugationis ut uenũdo uenũdas uenũdedi. circundo circũdas circũdedi,peſſundo peſſundas peſſundedi.

De præteritis ſecundæ coniugationis.

Omnia uerba ſecũdæ coiugationis quacũq; antece- dente cõſonante,eo in ui ſyllabas conuerſa,faciũt pteritum,ut doceo docui.egeo egui pter q̃ excipi- untur,quæ quinq; comprehenduntur regulis.

Quæ eſt prima?

Iubeo iuſſi facit ſorbeo.quod & ſorbo dicitur, ſorpſi uel ſorbui,mulceo mulſi.maneo manſi. neo neui. quieo.qeui.hæreo.hæſi. luceo luxi. pelluceo pel- luxi.cieo cies.quod & cio cis dicitur. ciui uel cii. torqueo torſi cum cõpoſitis, nam compoſita ſim plicium formationem plerunq; ſequuntur.

Quæ eſt ſecunda?

In ueo deſinentia,& mutant eo in i, ut moueo mo- ui, conniueo tamen & conniui, & connixi facit.

Quæ eſt tertia?

In deo,ſi hñt uocalem longam,uel ar ante deo, mu- tant deo in ſi,ut rideo riſi. ardeo arſi. præter ſtri- deo ſtridi.ſi uero i uel e breuem, eo in i conuertũt ut uideo uidi. ſedeo ſedi.Si au diphthõgũ, præte- ritum paſſiuæ declinationis habebunt,ut audeo auſus ſum,geudeo gauiſus ſum. Sunt quæ præte ritum geminant,ut mordeo momordi. pẽdeo pe- pendi.ſpondeo ſpopondi.tondeo totondi.

Sed ſciendum geminãtia præterita, in compoſitione non geminari ut remordeo remordi. reſpondeo.

reſpondi. præter quæ à do ſto diſco poſco compò nuntur, ut condo condidi, conſto conſtiti. dedi ſco dedidici, repoſco repopoſci. A curro tamen compoſita utroq; modo eſt inuenire, ut decurri & deccuurri. à repungo etiam repupugi legimus.

Quæ eſt quarta?

In geo, l uel r præcedente, in ſi, uocali uero longa in xi faciunt, ut algeo alſi. turgeo turſi. lugeo luxi. mulgeo tamen muxi habet differentiæ cauſa.

Quæ eſt quinta?

In leo alia antecedente cõſonante in eadem ſyllaba, & ab oleo, & leo compoſita, per ui ſylllabam faciunt præteritum, ut impleo impleui exoleo exoleui. releo releui, oleo & oleui & olui facit, & ſic redoleo. ſoleo tamen ſolitus ſum, & ſolui.

De præteritis tertiæ coniugationis.

Tertiæ couiugationis præterita quot regulis comprehenduutur. uiginti.

Quæ eſt prima?

In bo uocali longa antecedente. in pſi faciunt, ut ſcribo ſcripſi. Cætera uero in bi, ut bibo bibi, præter incumbo incubui. & alia à cubo compoſita.

Quæ eſt ſecunda?

In co, antecedente n, illa abiecta, o in i conuertunt, ut uinco uici. s uero antecedente, mutant ſco in ui ſyllabam, ut paſco paui. conſueſco & conſueui & conſuetus ſum facit. Præter diſco didici. cõpeſco compeſcui. poſco popoſci. cõquiniſco conquexi. Vocali autem longa antecedente, co in xi conuertunt, ut dico dixi. ico tamen, cuius penultima modo correpta, modo producta reperitur, ici facit, & parco peperci & ſparſi.

Quæ eſt tertia?

In do uocali longa præcedente. do in ſi uertunt, ut ludo luſi. Cedo ceſſi geminat ss, excipiuntur cedo

cecidit penultima ꝓducta,unde occidi pro.intere
mi , nam cecidi penultima breui à cado eſt. unde
occidi pro interij Pedo pepedi . cudo cudi & cuſi,
ſtrido ſtridi .n. uero antecedente, o in i cõmutant
ſed n tria abijciũt,fundo fudi.findo fidi. ſcindo ſci
di.cætera uero ſeruant,ut pando pandi . accendo
accẽdi.ſcãdo ſcandi.præter tundo quod & abijcit
n,& tutudi facit.pendo etiã & tẽdo geminant pri-
mã,ut pepẽdi.tetẽdi.fido fidi olim,nunc, fiſuſum
facit.& diuido diuiſi.A do cõpoſita geminant , ut
trado tradidi,cõdo ꝯdidi,uñ abſcõdo abſcondidi

Quæ eſt quarta ?

In gor antecedente,go in ſi conuertunt . ut mergo
merſi.Cætera uero in go uel guo in xi faciunt præ
teritũ,ut ango anxi.tingo uel tinguo , tinxi, rego
rexi.præter pango pepigi & pegi & panxi. tango
tetigi.pungo pupugi,uel punxi.frango fregi.ago
egi.lego legi cum compoſitis. notantur neglexi.
dilexi intellexi à lego compoſita .

Quæ eſt quinta ?

In ho in xi faciunt, ut ueho uexi.traho traxi.

Quæ eſt ſexta?

In lo præteritum faciunt in lui,ut alo alui. p̃ter uello
uelli uel uulſi,fallo ſalli. pſallo pſalli. pcello pculi,
excello exculi & excellui ,qđ tñ magis ab excelleo
formatur.Excipiũtur ẽt geminãtia , ut pello pepu-
li.fallo fefelli.tollo tetuli , ꝓ quo ſuſtuli dicimus.

Quæ eſt ſeptima ?

In mo uocali longa præcedente , o in pſi conuertũt,
ut demo dempſi.Cætera uero in ui ſyllabas,ut tre
mo tremui præter emo emi.premo preſſi.

Quæ eſt octaua?

In no,antecedente o uel g,in ui ſyllabas faciunt præ
teritũ,ut pono poſui. gigno genui . ſimiliter & à
cano compõſita,ut concino concinui,& concini.

Cæterea uero faciunt in ui ſyllabam, ut ſino ſiui. ſterno ſtraui.ſperno ſpreui. lino liui,& lini.nā leſui & releui magis ſunt à leo,quod non eſt in uſu. Excipiuntur temno tempſi.Cano cecini.

Quæ eſt nona?

In po e breui antecedente, in ui ſyllabas faciunt, ut ſtrepo ſtrepui.Cætera uero in pſi, ut carpo carpſi. præter rumpo rupi.

Quæ eſt decima?

In ro p̄ ui ſyllabā terminant, ut terō triui. q̄ro q̄ſiuī ſero ſeui cuius cōpoſita ēt p̄ ui ſyllabas faciūt, ſed mutata ſignatione,ut deſero deſerui. Excipiuntur gero geſſi.uro uſſi.uerro uerſi,& uerri. curro cucurri.

Quæ eſt undecima?

In ſo in ui ſyllabam faciunt,ut laceſſo laceſſiui. & laceſſi. Acceſſo acceſiui. Demūtur faceſſo faceſſis faceſſi. capeſſo capeſſi. uiſo uiſi. quæſo quæſi & quæſiui. pinſo pinſui.

Quæ eſt duodecima?

In to c præcedente,quatuor inueniuntur. flecto. necto.plecto,pecto,quæ faciunt flexi. plexi. nexi uel nexui.pexi uel pexui,& pectui. præcedente uero e breui,duo,ut peto petiui. meto meſſui.r. ſimiliter, duo,uerto uerti ſterto ſtertui.tt geminato unum mitto miſi,& unū itē i ſto,ut ſiſto, q̄d cū ſignatione actiuā hēt,caret ptō,cum uero abſolutam,facit ſteti.ſicut ſto cum ſuis cōpoſitis, ut deſiſto deſtiti

Quæ eſt tertiadecima?

In xo duo inueniūtur texo, & nexo, q̄ in ui ſyllabas faciunt,ut texui,nexui,ſed nexo eſt primę.

Quæ eſt quartadecima?

In cio ſi a præceſſerit,a in e uerſa.& o remota faciunt præteritum,ut facio feci,iacio ieci,ſin,uero præceſſerit i,illo i n e uerſo,in xi faciunt,ut aſpicio aſpexi icio tamen ici facit,& elicio elicui.

Quæ eſt quinta decima?

In dio & in gio, o remota faciunt præteritum, ut foſdio fodi. fugio fugi.

Quæ eſt ſextadecima.

In fio unū eſt, fio fis factus ſum. unū itē in io ut meio ſine p̄terito & ſupino, & unū in quio, inquio, quod inquit tm̄ habet, unum etiam in rio pario peperi.

Quæ eſt decimaſeptima?

In pio ca pręcedente mutant a in e, & abiecta o faſciunt pręteritū, ut capio cepi. cu uero, o in ui ſylſlabam cōuertunt, ut cupio, cupiui quod non puto eſſe ēt q̄rtæ, ut Priſcianus ait, nā illud Lucretij ſic legēdū, Naturæ primus terraꝝ clauſtra cuperet, ut ſit uerſus miurus, quo ſæpe Lucretius utitur. de quo uerſu nos abunde infra tractabimus in libro de metris. rapio rapui facit. ſapio & ſapui, & ſapiſui. uñ reſipui, & reſipiui. Cœpio quod in uſu non eſt, cœpi. Terētius tñ in Adelphis à cœpio cœpeſret uſus eſt. Sinerē ego illū? aut nō ſex totis menſibus prius ol feciſſem, q̄ ille quicquā cœperet?

Quæ eſt decimaoctaua?

In tio, in ſi faciunt geminato ſſ, ut concutio cuncuſſi, quatio quaſſi.

Quæ eſt decimanona?

In uo ſyllabā, l antecedente, o in i uertunt, ut ſoluo ſolui, uocali uero in xi, uiuo uixi. in uo autem ſylſlabas, mutāt o in i, ut acuo acui, preter coquo coſxi. linquo liqui. pluo pluui. ſtruo ſtruxi.

De præteritis quartæ coniugationis.

Verba quartæ coniugationis q̄uo faciunt p̄teritum in ui ſyllabam, & ij excluſa u per conciſionem, ut audio audiui & audii. ſalio ſaliui & ſalij & tā de ſaſle, q̄ de ſaltatione. demunt in cio plurium ſyllabarum duabus quæ ſi n. habent ante cio, faciunt in xi, ut uincio uinxi, ſancio ſanxi, & ſanciui olim. ſin

uero minime, in ſi ut, raucio rauſi, farcio farſi. Itē aio ai, cambio cāpſi, haurio hauſi, ſepio ſepſi, ſentio ſenſi, uenio ueni, & à pario & ſalio compoſita, ut operio operui, aſſilio aſſilui, quia ſalio etiam ſalui facit, ſed comperio comperi facit, & reperio reperi pp geminato in carmine.

De præteritis uerbornm in or.

In or deſinentia quomodo faciunt præteritum? non habent, quia in or omnia carent præterito, & iis, quæ ab illo deriuantur. Aſſumunt autem participium præteriti pfecti, & pluſquamperfecti, & ſubſtantiuum uerbum, & uſum præteritorum complet, ut amor, amatus ſum, & amatus fui, & ſic in oibus.

De ſupinis.

Supinorum regulæ quot ſunt? ſeptem.

Quæ eſt prima?

In ui ſyllabam, cōmutāt ui in tum, ut amaui amatū, petiui petitū, demuntur abolitū, adultū, agnitum, cautum, cognitum, cōſitū, fautū, inſitum, lautū, & lotū, paſtū, potum, ſaltum, nam ſalitum per ſimplex l, ſeruat, ſatum, ſolutum, ſepultum, uenum, in or primæ in atum, ut moratum, auxiliatum.

Quæ eſt ſecunda?

In ui ſyllabas cōmutant eas in itum, ut domui domitum, præter altum, nam alitum ſeruat. Item apertum, caſſum, nam caritum ſeruat, ſenſum, cultū, conſultum, concentum cū ceteris à cano, doctū, excelſum, frictum, indutum, meſſum, miſtum, nectum, occultum, paſſum, piſtū, raptū cū cōpoſitis correptum, ſurreptum, ſectum, ſtatū, tētum, textū, toſtum. In or ſecundæ in itum, ut ueritum, præter confeſſum, faſſum, miſertum, ratum, tutū, & tuitū,

Quæ eſt tertia?

In ci. gi. qui. xi. commutant eas in ctum, ut uici uictum, legi lectū, dereliqui derelictū, dixi dictū, pre-

ter fixum flexum,fluxum,fugitum , fictũ, mictum. pictum rictum,ſtrictũ abiiciunt.n. peperci ſine ſupino,in gor,etiã & ſcor & i uor ſyllabas , in ctum faciunt,ut fungor functum , proficiſcor profectũ, ſi uor fructum,& fretum olim etiam fruitum præter adeptum,cõmentum feſſum,unde defeſſum.ira tum,natum oblitum paſtum,ultum.

Quæ eſt quarta?

I nmi.pi.pſi.in ptum ut ſcripſi ſcriptũ, rupi ruptum emi.emptum præter campſi campſum.

Quæ eſt quinta

In di.li.ri.ſi.ti.in ſum,ut momordi morſum tu tudi & tũſum & tuſum,fe felli falſum,ſali ſalſum uerti uerſum,quod eſt etiam à uerti,ſenſi ſenſum,pandi paſſum geminat ss, quod & a partior , & pateo idem eſt,demuntur geſtum hauſtum , indultum , latum mulctum,nã mulſum ſeruat.Pictum,partum, ſtatũ tentum,nam tenſum ſeruat tortum , uſtum. Item cõpoſita à do ut inditum, ab abſcondo tã abſconſum.q̃ abſconditum, ſed abſconditum melius inquit Diomedes,quartæ etiam coniugationis uerba habẽtia l uel r ante ſi,ut fartum ſartum,fultum. In dior item & tior & tor,in ſum faciunt , ut menſum,orſum aſſenſum,uſum,præter amplexum mẽtitum ,partitum, potitum,ſortitum:

Quæ eſt ſexta?

In bor,in pſum, ut labor lapſum,& in quor & in rior,in tum , ut loquor locutum orior ortum & in ror in ſtum faciunt,ut queror queſtum, morior tamen mortuum,unde mortuus.

Quæ eſt ſeptima?

Largior largitum habet & molior molitum.

Quæ actiua ſupinum non habent?

Compeſco,cerno.renuoq; & reſpuo,lingo.
Sugo,refello,timet, lamboq;,atq; urgeo,caluo.

Viſoq; cum metuo,poſco linquo,arceo,diſco.
Ambigoq́; annumeres,q́ ſunt ſine cuncta ſupinis.
Quæ neutra ſupinis deficiunt?
Strideo,ſterto,rudo,Stridit,micat.æſtuo, parco.
Et conquiniſco,pſalloq;,& obedio,dego,
Et ſcalpo,& ſcãdo,ſcabit,& pauet,horreo mando.
Adiice gliſco,tremo,nec non ſatagoq́; luoq́;.
Et furit atq; uolo lucet pelluceo fulget.
Exurio,horreſco ferueſco,& talia cuncta,
Et quæ præteritum per ui dant uerba ſecundæ,
Vt caleo calui.pauca hæc tamen excipe,ſicut,
Torret,olet,ualeo,paretq́;,doletq́; latetq́;.
Et placeo,& noceo,& libeo,& careo, pateoq́;.
Quanquã ſunt per ui retinẽt tamen iſta ſupinum.

De uerbis defectiuis.

Quæ ſunt uerba defectiua? quæ deficiunt numeris, modis tẽporibus,& pſonis non tamen omnibus.
Forem,fores,foret,forent,infinitiuo fore.
Meio,meijs.Impatiuo meie meiat, meiam' meiite: Futuro,meiito,Infinitiuo meiere.
Infit.infiunt,& infio antiquum.
Quæſo,quæſimus,quæſere, nec dicas q́ſumus p u.
Faxo faxis.faxit,faxunt,& faxint.
Inquio,ſeu inquam, ſed hanc uocem futuri tempo ris eſſe uult.Priſcianus inqs,inquit,inquiet, inquie.
Auſim.auſis,auſit,& auſint.
Cedo ideſt dic.
Aio ais. ait aiunt, aiebam cum toto imperfecto, ait. aies.impatiuo ai in plurali aiamus. Futuro optati ui aiat,in plurali aiatis aiant.
Imperatiuo aue implurali auete.Futuro aueto, infini tiuo auere, eodem modo ſalue & uale, ſed uale ã ualeo eſt,quare non eſt defectiuum.
Furis,daris,faris prima poſitione deficiunt.
Ouat ouans habet participium cuius tamen uerbi.

Declinatio per multas etiam uoces inuenitur.

Apage,apagete apageſis,pro apage ſi uis,ſicut ſodes pro ſi audes,quod eſt blandientis, ſicut amabo & capſis,pro cape ſi uis,&,ſis pro ſi uis.

Odi.noui.cœpi,mœmini præteritum perfectum tantum habent,& quæ à præterito deriuantur,memini habet etiam memento & mementote.

Volo & malo imperatiuo & ſupinis deficiunt, malo etiam futuro indicatiui ſed de his indeclinatione uerborum cumulatiſſime dicemus.

De Anomalis.

Quæ ſunt anomala?quæ aliorum uerborum inclinatum nõ ſequuntur,nec dicendum anormala cum r poſt o ſed ſine r,quia græcũ eſt τὸ ἀνόμαλον,quod ſignificat aſperum,uarium,& ſine planitie.

Anomala autem ſunt hæc.

Sum es eſt,uolo uis uult,fero,fers fert,edo es eſt cum compoſitis,de quibus abunde,dicemus in declinatione uerborum.

Quæ ſunt quæ in imperatiuo per apocopen, ꝓferuntur?Dic duc.fac.fer.pro dice.duce.face.fere.

Quæ aliorum præteritis,& ſupinie utuntur?

Arguor à cõuincor conuict⁹ ſum hẽt & argut⁹ ſum. Cerno à creſco creui cretũ,caleſco caleo calui cũ ſimilibus in ſco.ferio à percutio percuſſi percuſſum,fero à tulo tuli latũ,furo ab iſanio inſaniui ſine ſupino,liquor à liquefio liq̃factus ſum, medeor à medicor medicat⁹ ſum poſcor,à poſtulor poſtulat⁹ ſum.Quatio à cõcutio cõcuſſi concuſſum, nã quaſſi nõ ẽ in uſu,reminiſcor à recordor recordatus ſum ſido à ſedi ſeſſum,ſiſto, à ſto ſteti ſtatũ, ſunt q recti⁹ ſtatui ſtatutũ hr̃e dicãt, tollor à ſuffero ſublatus ſum,ueſcor à paſcor paſtus ſum.

Quæ perfecta ſunt à diuerſis inſtantibus.

A cui ab aceo & acuo,creui à creſco & cerno,frixi à

frigeo & frigo, luxi à luceo & lugeo minxi a meio & mingo,paſſus ſum à pãdor & patior, paui à paſco & paueo,pependi à pendeo,& pendo, tuli a tulo & fero uerſus à uertor & uerror.

Quæ ſunt in prima perſona confuſa?

Appello appellas & appellis,dico dicas & dicis, fundo fundas & fundis,lauo lauas & lauis lego legas prima lõga,& lego legis pría breui, mãdo mãdas & mãdis,ꝑdico ꝑdicas penultia correpta & ꝑdico ꝑdicis penultía lõga,pinſo pinſas & pinſis,ſero ſeras & ſeris,ſono ſonas & ſonis,uolo uolas & uis.

Quæ in indicatiuo dupliciter efferuntur?

Caueo & cauo,conniueo & conniuo,denſeo & denſo,dureo & duro,excelleo, & excello,ferueo & feruo,frigeo & frigo & fulgeo & fulgo,lenteo & lẽto, oleo & olo, ſorbeo ſorbo, ſtrideo & ſtrido tergeo & tergo unio & uno.

Quæ habent dublicem coniugationem?

Morior,orior,potior,quæ & tertiæ & quartæ coniugationis inueniuntur:In infinitiuo tamem mori tãtum dicimus ſecundum tertiam, & oriri, & potiri ſecundum quartam,apud uetuſtiſſimos etiam pario & cupio & tertiæ & quartæ inueniuntur.

Quæ habent duo aut tria præterita?

Cudo cuſſi & cudi explico explicui & explicaui pango pepigi,& panxi,& pegi,pungo pupugi, & punxi,ſino ſini,& ſiui,tundo tutudi,& tunſi.

Quæ ancipi terminatiõe i eadã ſigñatiõe leguñt.

Aſſẽſio & aſſẽtior, labo & labor,mereo & mereor. reuerto & reuertor,& alia pluria apud Priſcianũ.

Interrogationes de uerbo.

Amo quæ pars orationis eſt?uerbũ. Quare? qa cum modis temporibus eſt ſignificatiuum agendi.

Amor quæ pars orationis eſt?uerbũ quare?quia cum modis et temporibus eſt ſignificatiuum patiendi.

Largior

Largior q̃ pars orõnis eſt?uerbum,quare?qa cũ mo-
dis & tp̃ibus eſt,& agẽdi & patiẽdi ſignificatiuum.
Amo cuius generis?actiui,quare?quia in o deſinens
poteſt facere tráſitionẽ ad aliquod rationale ani,
mal,unde poſſit fieri cõuerſa locutio in prima, uel
in ſecunda perſona, uel ſaltem in ſecunda per aſ-
ſumptionẽ r, ut tu amas me,ego amor à te. Plato
amabat Socratem.Socrates amabatur à platone.
Ego amo te.tu.amaris à me.
Amor cuius generis ? paſſiui,quare? quia in or deſi-
nens,uenit, ab actiuo per aſſumptionem r, quod
eſt amo,ſicut doceor à doceo,legor à lego.
Aro cuius gñis?neutri,quare? qa in o deſinens non
põt facere,trãſitionẽ ad aliquod rõnale aĩal,unde
poſſit fieri cõuerſa locutio in prima uel in ſecũda
pſona,uel ſaltẽ in ſecũda p aſſumptionẽ r ,hoc eſt
nõ põt habere accuſatiuũ ſignificãtem hoĩem nõ
enim dici põt aro. Socratem,ſicut amo Socratẽ.
Amplector cuius generis?cõis quare ? qa in or deſi-
nens utranq; habere poteſt ſignificationẽ,hoc eſt
& actiuam & paſſiuam actiuã ſic ego amplector
te,paſſiuam ſic,ego amplector à te.
Auxilior cuius generis?Deponẽtis,quare?quia depo
nit alteram ſignificationem , hoc eſt uel actiuam,
uel paſſiuam. Sed auxilior deponit paſſiuam,ut au
xilior tibi,lætor uero actiuam,ut lætor uirtute.
Amo cuius temporis?præſentis,quare ? quia preſens
tẽpus deſignat circa actionem,uel paſſionem,ſed
amo circa actionem,amor uero, circa paſſionem.
Amabam cuius tp̃is?Præteriti i perfecti, quare ? quia
rem cœptam,ſed nondum perfectam oſtendit.
Amaui cuius temporis?Præteriti perfecti, quare ? qa
rem perfectam eſſe ſignificat.
Amauerã cuius tp̃is?Præteriti pluſquã perfecti, qua-
re ? qa oſtẽdit aliquid iampridem eſſe perfectum

Amabo cuius temporis?Futuri ,quare? quia rem ali-
quam fore,hoc eſt futuram eſſe demonſtrat.
Amo cuius modi?indicatiui.quare?qa ĩdicat rē eſſe.
Amabam amaui,amaueram cuius modi ?indicatiui,
quia indicant rem fuiſſe.
Amabo cui⁹ modi? ĩdicatiui,quare?qa ĩdicat rē fore.
Ama cuius modi?ĩperatiui,quare? quia imperat rem
eſſe, Amato cuius modi?imperatiui quare?quia im
perat rem futuram eſſe.
Quare non dixiſti etiā fuiſſe?quia in imperatiuo non
eſt præteritum nō enim quod factum eſt , ut infe-
ctum,ſit.imperare qſquam poteſt, neq; ut factum
ſit quod factum non fuerit.
Vtinā amarē cuius modi?Optatiuo , quare? qa eget
aduerbio optādi.ut pfectum ſignificet ſenſum.
Cum amarem cuius modi? Subiunctiui, quare ? quia
ſubiungit ſibi aliud uerbum , uel ſubiūgitur alteri
uerbo,ut perfectum ſignificet ſenſum.
Amare cui⁹ modi?ĩfinitiui.q̄re?qa nec numeros,nec
pſonas,definit ,ſed eget ſola alteri⁹uerbi ꝯiūctiōe.
Amo cui⁹ ſpēi?primitiuæ.q̄re?qa à nullo deriuatur.
Amaſco cui⁹ ſpēi?d̄riuatiuæ q̄re , qa d̄riuat̄ ab amo.
Amo cui⁹ figuræ?ſimplicis quare?qa ſimpl̄r pfertur.
Deamo cuius figuræ?compoſitæ, quomodo compo
nitur?ex de & amo.
Contremiſco cuius figuræ?decompoſitæ, quare ?qa
non per ſe cōponitur,ſed à compoſito,deriuatur
quod eſt contremo contremis.
Amo cuius perſonæ?primæ,quaræ?quia eſt , prima
uox uerbi,uel qa cū loquitur de ſe , ipſa pnūciat.
Amas cuius pſonæ?ſecūdæ,quare ? qa ē ſecūda uox
uerbi,uel qa ad eā prima loq̄tur directo ſermone.
Amat cuius pſonæ?tertiæ. quare? quia eſt tertia uox
uerbi,uel qa de ea prima loquitur ad ſecūdā,extra
ſe,& illā poſita,ad quā diriget ſermonē,q̄d quia ur̄

obſcuꝫ,ſic clarius,tertia perſona eſt de qua poſita extra primā & ſecundā,prima loqtur ad ſecundā.

Amare cuius perſonæ? nullius, & numeri? nullius. quare?quia omnia infinita imperſonalia gerūdia, & ſupina numeris & perſonis deficiunt.

Amo cui⁹ numeri?ſingularis,q̄re?qa, ſinglr ꝓfertur.

Amam⁹ cui⁹ numeri?pluralis,quare?qa plr ꝓfertur.

Amo cui⁹ ꝯiugationis?primæ q̄re?qa in ſecūda pſo-na pn̄tis indicatiui modi hēt a ꝓductū an̄ s,ut amo amas,& in prima, & ſecūda perſona pluralis nu-meri, id ipſum a ꝓductū ante mus, & ante tis.ut amamus amatis,& in ifinitiuo ante re. ut amare amor amaris cuius cōiugati onis ? primæ quare? quia in ſecunda perſona præſentis, indicatiui mo di habet a productum ante ris,ut amor amaris.

Doceo doces cui⁹ cōiugatiōis?ſecūdæ,quaræ ? quia ī ſecunda pſona pn̄tis idicatiui modi hēt e ꝓductū ante s ut doceo doces,& i pria & ſecūda perſona pluralis numeri id ip̄m e ꝓductū an̄ mus & an̄ tis ut docem⁹,docetis,& ifinitiuo an̄ re,ut docere.

Doceor cuius coniugationis? ſecundę quare?quia ī ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet e productum ante ris,ut doceor doceris.

Lego legis cuius cōiugationis?tertiæ,quare?quia in ſecunda pſona p̄ſentis indicatiui modi habet i cor reptum ante s ut lego legis & in prima & ſecun da perſona plurraris numeri in ipſum i correptum ante mus,& ante tis,ut legimus,legitis in infiniti-uo uero e correptum ante re,ut legere.

Lego legeris cuius cōiugationis?tertiæ quare?qa in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet eris penultima breui,ut legor legeris.

Audī audis cuius cōiugationis?quartæ.quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi ha bet i productū ante s ut audio audis, & in prima

& ſecunda perſona pluralis numeri id ipſum ĩ productũ ante mus, & ante tis, ut audimus, auditis, & in infinitiuo ante re, ut audire

Audior andiris cuius cõiugationis? quartæ, quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet i productum ante ris, ut audior audiris.

Declina amo amas.

Indicatiuo modo tẽpore præſenti ſingulariter. Ego amo, tu amas, ille amat. Pluraliter nos amamus. uos, amatis, illi amant, Præterito ĩpfecto. S. ego amabã tu amabas, ille amabat. Pluraliter nos amabamus, uos amabatis. illi amabant, & per infinitũ ſic. S. ego amare pro amabam, tu amar pro amabas. ille amare ꝓ amabat. Pluraliter nos amare ꝓ amabam⁹, uos amare ꝓ amabatis, illi amare pro amabant. Præterito ꝑfecto. S. ego amaui tu amauiſti. ille amauit. Pluraliter nos amauim⁹, uos amauiſtis. illi amauerũ, uel amaueree, ex qbus hæc per ſyncopen, tu amaſti pro amauiſti, uos amaſtis pro amauiſtis, illi amarunt pro amauerunt. Præterito pluſquãperfecto. S. ego amauerã, tu amaueras, ille amauerat. P. nos amaueram⁹ uos amaueratis li amauerant. Et per cõciſionem. S. amaram amaras amarat. P. amaramus amaratis amarant. Futuro. S. ego amabo tu amabis, ille amabit. Pluraliter nos amabimus, uos amabitis illi amabunt.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S. ama tu amet ille. P. amate uos, amẽt illi. Futuro. S. amato tu amato, ille. P. amatote uos amanto illi.

Prima enim perſona pluralis numeri quæ datur imperatiuis, hortandi eſt, nõ imperandi, ut amemus uirtutem ò condiſcipuli. pugnemus ò commilitones moriamur, & in media arma ruamus.

Optatiuo modo tẽpore ꝑſenti, & ꝑterito impfecto.

Singulariter utinã ego amarē. tu amares.ille ama ret. P.utinã nos amarem⁹.uos amaretis.illi ama- rent. Præterito pfecto & pluſquã perfecto. S. Vti- nã ego amauiſſem.tu amauiſſes. ille amauiſſet.P. utinã nos amauiſſemus. uos amauiſſetis. illi ama uiſſent.Et perſyncopen.S.utinam ego amaſſem.tu amaſſes.ille amaſſet.P.utinã uos amaſſemus. uos amaſſetis.illi amaſſent. Futuro.S.utinã ego amē. tu ames. ille amet. P.utinã nos amemus uos ame tis.illi ament. Diomedes tñ ſeparatim declinat ſic, tpe pñti.utinã amē. impfecto utinam amarē.perfe cto utinã amaueri. pluſq̃ pfecto utinã amauiſſem. Futuro utinã amē,ſed de his in fragmentis plura.

Subiunctiuo modo tẽpore pñti. S.cum ego amem, tu ames. ille amet P. cũ nos amem⁹. uos ametis. illi ament.Præterito imperfecto. S.cũego amarē. tu amares ille amaret. P. cũ nos amaremus.uos amaretis.illi amarent,Præterito pfecto. S. cũ ego amauerim. tu amaueris.ille amauerit.P. cum nos amauerim⁹.uos amaueritis.illi amauerint.Et pre ſyncopã.S.amarim.amaris. amarit.P. amarim⁹. amaritis. amarint. Præterito pluſquãperfecto.S. cũ ego amauiſſem.tu amauiſſes. ille amauiſſet.P. cũ uos amauiſſem⁹.uos amauiſſetis. illi amauiſſet & per cõciſionē.S. cũ ego amaſſem. tu amaſſes.il- le amaſſet.P.cũ nos amaſſemus.uos amaſſetis. il- li amaſſent. Futuro.S. cũ ego amauero.tu amaue ris.illi amauerit.P. cũ nos amauerimus. uos ama ueritis.illi amauerint. & per ſyncopē.S.cũ amaro amaris amarit.P. cũ amarimus amaritis amarint. Sed nota in ſecunda perſona ſingularis numeri p̃ teriti perfecti.ſubiunctiuo modo i ante s corripi,& ſimiliter ĩ prima & ſecũda pluralis ante mus,& tis ut.S.cũ amaueri amaueris. P.cũ amauerim⁹ ama ueritis,i ſecũda uero pſona ſingularis numeri añ

s, & in pma & ſecūda pluralis futuri eiuſdē modi ante mus,& tis pduci,ut .S. cū amauero amaueris P.cū amauerimus amaueritis,hinc illud , dederis in carmine uires,& uitam dederitis in undis.
Infinitiuo modo tpe pſenti, & præterito imperfecto amare.Prærerito perfecto , & pluſquam perfecto amauiſſe,& per conciſionē amaſſe. Futuro amatū ire,uel amatuꝝ eſſe. Gerūdia uel participalia noia amādi amādo amādum. Supina amatum amatu.
Quot participia trahūtur ab hoc uerbo actiuo: du o: quæ: alterū pñtis,& præteriti imperfecti tēporis in ns,quod eſt amans,ideſt qui amat, uel q amabat. alterū futuri rus,quod eſt amaturus.i.qui amabit.
Amans unde formatur: à Prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi,mutata bam in ns , ut amabam,bam in ns,fit amans.
Amaturus unde formatur: ab ultimo ſupino. quo: amatum amatu,addita rus fit amaturus.
Quæ non faciunt præteritum perfectum in aui: hæc quæ his uerſibus annotantur.

Dat,domat,atꝗ crepat,micat, & iuuat , & plicat , & (ſtat.
His fricat,& uexat,ſonat,& necat adde,lauatꝗ.
Et ſecat,atq; cubat,tonat,hæc neu dice per aui.

Declina ſono ſonas p prias pſonas ſingulares.
Sono ſonabam ſonui ſonueram,ſonabo.In imperatiuo nō ſunt.utinam ſonarem, ſonuiſſem , ſonem. Cū ſonē,ſonarē,ſonuerim,ſonuiſſem,ſonuero.
Quot tempora deriuantur à præterito perfecto indicatiui ſex.quæ hoc diſticho comprehenduntur.

Præteritum de ſe ſex format tempra.ram.ſem.
Rim quoꝗ ſemq; iterum. poſtmodo , ro ſe dabit.

Dic pteritum à lauo & iuuo cum deriuatis ab eis.
Laui,lauerā,lauiſſē,lauerī , lauiſſem , lauero , lauiſſe
Iuui,iuuerā,iuuiſsē,iuuerim,iuuiſsē , iuuero , iuuiſſe.
Dic præteritum à do ſto & deriuata ab eis.

Dedi, dederam, dediſſem, dederim dediſſem, dedero, dediſſe.

Steti, ſteterã, ſtetiſsẽ, ſteterim, ſtetiſsẽ, ſtetero, ſtetiſſe.

Inflecte amo ꝑ primas ꝑſonas, hinc ꝑ ſecũdas retrorſum, inde ꝑ tertias, donec declinaueris totũ uerbũ

Amo, amabã, amaui, amauerã, amabo. utinam, amarẽ, amauiſſem, amẽ. cũ amẽ, amarem, amauerim, amauiſſem, amauero. Retrorſum. Cum amaueris, amauiſſes, amaueris, amares, ames. utinam ames, amauiſſes. amares, amato tu, ama amabis, amaueras, amauiſti, amabas, amas. Amat amabat, amauit, amauerat, amabit, amet, amato ille. utinam amaret. amauiſſet, amet. cũ amet. amaret, amauerit, amauiſſet, amauerit. Cũ amauerimus, amauiſſemus, amauerimus, amaremus, amemus. utinam amemus, amauiſſemus, amaremus, amabimus, amaueramus, amauimus, amabamus, amamus. Amatis, amabatis amauiſtis, amaueratis, amabitis. Amate, amatote. Vtinã amaretis, amauiſſetis, ametis. cũ ametis, amaretis, amaueritis, amauiſſetis, amaueritis. Cum amauerint, amauiſſent, amauerint, amarent, ament. Vtinã ament, amauiſſent, amarent, amanto, ament. Amabunt, amauerant, amauerunt, uel amauere, amabant, amant.

Amor uerbum paſſiuum quomodo flectitur?

INdicatiuo modo tẽpore pręſenti. Si. ego amor, tu amaris, uel amare, ille amatur. P. nos amamur, uos amamini, illi amantur. Præterito imꝑfecto. Singulariter ego amabar, tu amabaris, uel amabare, ille amabatur. Pluraliter nos amabamur, uos amabamini, illi amabantur. Et ꝑ infinitũ. Singulariter ego amari ꝓ amabar, tu amari ꝓ amabaris, ille amari ꝓ amabatur. Pluraliter nos. amari ꝓ amabatur, uos amari ꝓ amabamini, illi amari pro amabãtur. præterito perfe-

ćto.s.ego amatus ſum,uel fui,tu amat'es,uel fuiſti,ille amatus eſt,uel fuit.P.nos.amati ſumus ,uel fuimus,uos amati eſtis , uel fuiſtis , illi amati ſunt fuerunt.uel fuere In fœminino genere. Singnlari. ego amata ſum , uel fui, tu amata es , uel fuiſti.Illa amata eſt,uel fuit.P.nos amatæ ſum' , uel fuimus, uos amatæ eſtis,uel fuiſtis,illæ amatæ ſunt fuerũt. uel fuere.In neutro gñe.Singulariter , ego amatũ ſum,uel fui,tu amatũ eſt , uel fuiſti illud amatũ eſt, uel fuit.P.nos amata fumus,uel fuimus , uos amata eſtis,uel fuiſtis, illa amata ſunt fuerunt , uel fuere.Præterito pluſquam perfecto. Singulariter ego amatus erã uel fueram,tu amatus eras,uel,fueras. ille amatus erat , uel fuerat. P. nos amati eramus, uel fueram'.uos amati eratis uel fueratis, illi amati erãt,uel fuerãt.Et in fœminino , ego amata erã. & in neutro ego amatũ eram.Futuro.S. ego amabor.tu amaberis,uel amabere, ille amabitur. Plu. nos Amabimur uos amabimini,illi amabuntur.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam, & tertiã perſonã.S. amare tu ametur ille. P. amamini uos.amentur illi.Futuro.S.amator tu , amator ille.Plu.amaminor uos , amantor illi amemur nos hortandi eſt,non imperandi.

Optatiuo modo tempore præſenti , & præterito imperfecto.S.utinam ego amarer , tu amareris , uel amarere,ille amaretur.Pluraliter utinam nos amaremur , uos amaremini illi amarentur. Præterito perfecto & pluſquamperfecto.S.utinam ego amatus eſſem uel fuiſſem, tu amatus eſſes , uel fuiſſes, ille amatus eſſet uel fuiſſet.P.utinã nos amati eſſemus.uel fuiſſemus uos amati eſſetis , uel fuiſſetis. illi amati eſſent , uel fuiſſent. Et in fœminino ego amata eſſem,uel fuiſſem.Et i neutro ego amatum eſſem,uel amatum fuiſſem.Futuro,S. utinam ego

amer,tu ameris,uel amere, ille ametur. Pluraliter utinam nos amemur,uos amemini,illi amentur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego amer,tu ameris uel amere,ille ametur.P.cum nos amemur,uos amemini, illi amētur. Præterito impfecto.S.cum ego amarer,tu amareris, uel amarere,ille amaretur.P.cū nos amaremur, uos amaremini.illi amarentur. Præterito perfecto. S. cum ego amatus ſim uel fuerim.tu amatus ſis, uel fueris,ille ama' ſit, uel fuerit. P. cū nos amati ſimus, uel fuerimus,uos amati ſitis,uel fueritis, illi amati ſint uel fuerint.Et in fœminino ego amata ſim uel fuerim, & in neutro ego amatum ſim,uel fuerim, Præterito pluſquam perfecto. S. cum ego amatus eſſem, uel fuiſſem, tu amatu eſſes, uel fuiſſet, ille amatus eſſet,uel fuiſſet.P.cum nos amati eſſemus, uel fuiſſemus,uos amati eſſetis uel fuiſſetis,illi amati eſſent,uel fuiſſent,& infœminino gñe ego amata eſſem uel fuiſſem,& in neutro ego amatū eſſem, uel fuiſſem.Futuro S.cū ego amatus ero, uel fuero,tu amatus eris,uel fueris ille amatus erit, uel fuerit. Plu. cum nos amati erimus, uel fuerimus, uos amati eritis,uel fueritis,illi amati erūt, uel fuerint,& in fœminino genere ego amata ero,uel fuero,& in neutro ego amatum ero,uel fuero.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & preterito imperfecto amari.Præterito perfecto,& pluſquā perfecto amatum eſſe,uel fuiſſe. Futuro amatum iri.

Quot participia trahūtur ab hoc uerbo paſſiuo? duo,quæ? alterū p̄teriti perfecti & pluſquā pfecti in tus qđ eſt amatus.i.q amatus,eſt,uel fuit. Alterum futuri in dus,qđ eſt amādus.i. qui amabitur.

Amatus unde formatur,ab ultimo ſup.no, quomodo? amatum amatu,addita s ſi amatus.

Amandus unde formatur? à gtō ſui p̄ſentis partici

pij,quo amans amantis,tis in dus ſit amandus.

Amatur imperſonale quomodo flectitur?

INdicatiuo modo tempore præſenti amatur. Præterito imperfecto amabatur. Præterito perfecto amatum eſt, uel amatum fuit. Præterito pluſquamperfecto amatum erat uel amatum fuerat. Futuro amabitur.

Imperatiuo mō tpe pſenti ametur. Futuro amator.

Optatiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto utinam amaretur. Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinam amatum eſſet,uel amatum fuiſſet. Futuro utinam ametur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum ametur. Præterito impfecto cum amaretur. Præterito perfecto cum amatum ſit uel fuerit Præterito pluſq perfecto cum amatum eſſet uel amatum fuiſſet. Futuro cum amatum erit,uel amatum fuerit.

Infinitiuo modo tpe præſenti & pterito imperfecto amari. Præterito pfecto & pluſq perfecto amatum eſſe, uel amatum fuiſſe. Futuro amatum iri.

Doceo quomodo flectitur?

INdicatiuo modo tempore pſenti. S. ego doceo. tu doces. ille docet. P. nos docemus. uos docetis. illi docent. Ptō impfecto. S. ego docebam. tu docebas. ille docebat. P. nos docebamus. uos docebatis. illi docebant. Et per infinitum ego docere pro docebam. tu docere pro docebas. ille docere p docebat. P. nos docere pro docebamus. uos docere pro docebatis. illi docere pro docebant. Ptō perfecto. S. ego docui. tu docuiſti. ille docuit. P. nos docuimus. uos docuiſtis. illi docuerūt uel dacuere. Ptō pluſquam perfecto. S. ego docueram. tu docueras ille docuerat. P. nos docueram⁹. uos docueratis. illi docuerant. Futuro, S, ego, docebo, tu docebis. ille doce-

bit. S. nos docebim⁹. uos docebitis. illi docebunt.
Imperatiuo modo tpe pręſenti ad ſecundam & terꝛ tiam perſonam. S. doce tu. doceat ille. Pluraliter docete uos. doceant illi. Futuro. S. doceto tu, doceto ille. Pluraliter docetote uos, docento illi, nā doceamus hortandi eſt magis.
Optatiuo modo tẽpore præſenti, & p̄terito imperfeꝛ cto. S. utinā ego docerem, tu doceres, ille doceret. P. utinā nos doceremus, uos doceretis, illi doceꝛ rent Ptō perfecto, & pluſquā perfecto. S. utinam ego docuiſſem, tu docuiſſes, ille docuiſſet. Pluralī ter utinā nos docuiſſemus, uos docuiſſetis, illi doꝛ cuiſſent. Futuro. S. utinam ego doceam, tu doceꝛ as, ille doceat. Pluraliter utinam nos doceamus, uos doceatis, illi doceant.
Subiunctiuo modo tpe p̄ſenti. S. cum ego doceam, tu doceas, ille daceat. S, cum nos doceamus, uos doceatis, illi doceāt. Ptō imperfecto. S. cū ego doꝛ cerem, tu doceres, ille doceret. P. cum nos docere mus uos doceretis, illi docerent. p̄terito perfecto. S. cum ego docuerim. tu docueris, ille docuerit. P. cū nos docuerimus, uos docueritis illi docueꝛ rint. pterito pluſq̄perfecto. S. cum ego docuiſſem, tu decuiſſes, ille docuiſſet. P. cum nos docuiſſeꝛ mus, uos, docuiſſetis, illi docuiſſent. Futuro. S. cū ego docuero, tu docueris, ille docuerit. P. cū nos docuerimus, uos docueritis, illi docuerint.
Infinitiuo mō tpe p̄ſenti, & præterito impfecto doceꝛ re. Ptō perfecto & pluſquam perfecto docuiſſe. Fu turo doctum ire, uel docturum eſſe. Gerurdia uel participalia nomina docendi docendo docendū. Supina doctum doctu.
Quot participia trahunt ab hoc uerbo actiuo duo. quæ alterū p̄ſentis: & p̄teriti imperfecti tẽporis in ns, quod eſt docens. i. qui docet uel docebat, alteꝛ

rum futuri in rus, quod eſt docturus .i. q docebit.
Docens unde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi, quomodo? docebam. bam in ens fit docens.
Docturus unde formatur? ab ultimo ſupino quomodo? doctum doctu, addita rus fit docturus.
Declina doceo peprimas perſonas ſingulares.
Doceo docebam docui, docueram docebo. Vtinam docerem, docuiſſem, doceam Cum doceam docerem, docuerim docuiſſem docuero.
Declina. per ſecundas.
Doces docebas, docuiſti, docueras, docebis, doce tu doceo tu, utinam doceres docuiſſes doceas. Cum doceas doceres, docueris docuiſſes, docueris, & ſic totum uerbum aliquando etiam retrorſum ſic. Cum docuero, docuiſſem docuerim, docerem doceam. Vtinam doceã, docuiſſem docerem, docebo, docueram docui docebã doceo, ſed hoc nõ eſt faciẽdũ, niſi ei, qui iã curſium uerba declinet.
Dic pteritũ pfectũ à mordeo, & deriuata ab eo.
Momordi, momorderam, momordiſſem, momorderim momordiſſem, momordero, momordiſſe.
Dic præteritum à remordero, & deriuata.
Remordi, remorderam, remordiſſem, remorderim. remordiſſem, remordero, remordiſſe.
Quare non dixiſti remomordi? quia quæ geminant ſyllabam in ptõ, ſi cõponantur. nõ etiã geminãt, niſi à do ſto poſco & diſco compoſita.
Dic præteritum à pendeo, & ducta ab eo.
Pependi, pependeram pependiſſem, pependerim, pependiſſem pependero pependiſſe.
Dic præteritum à ſpondeo. tondeo, reſpondeo, iubeo, algeo, lugeo cum deriuatis.
Spopondi, ſpoponderam, ſpopondiſſem, ſpoponderim ſpopondiſſem, ſpopondero, ſpopondiſſe.

Totondi.tonderã,totondiſſem,totonderim, totondiſſem totondero,totondiſſe.
Reſpondi,reſponderam.reſpondiſſem, reſponderim reſpondiſſem reſpondero,reſpondiſſe.
Iuſſi iuſſerã iuſſiſsẽ,iuſſeri iuſſiſsẽ,iuſſero iuſſiſſe.
Alſi.alſerã,alſiſſem,alſerim,alſiſſem.alſero,alſiſſe.
Luxi.luxerã luxiſſem,luxeri,luxiſsẽ,luxero, luxiſſe,

Doceor quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præſenti. S. ego doceor, tu doceris uel docere, ille docetur.P.nos docemur uos docemini illi docentur.Ptõ ĩperfecto.S.ego docebar, tu docebaris uel docebare.ille docebatur.P.nos docebamur.uos docebamini,illi docebãtur. Ptõ pfecto.S.ego doctus ſum uel fui.tu doctus es uel fuiſti.ille doct⁹ eſt uel fuit. P.nos docti ſumus uel fuimus,uos docti eſtis uel fuiſtis.illi docti ſunt fuerũt uel fuere.Et in fœminino genere.S.ego docta ſum uel fui, tu docta es uel fuiſti.illa docta ẽ uel fuit.P. nos doctæ ſumus uel fuimus. uos doctæ eſtis uel fuiſtis.illæ doctę ſunt, fuerunt,uel fuere.Et in neutro genere.S. ego doctũ ſum uel fui.tu doctum es uel fuiſti illud doctum eſt,uel fuit.P. nos docta ſumus uel fuimus, uos docta eſtis uel fuiſtis illa docta ſunt fuerunt uel fuere. Ptõ pluſquãperfecto.S. ego doctus erã uel fueram,tu doctus eras uel fueras ille doctus erat,uel fuerat.P.nos docti eramus uel fueramus,uos docti eratis uel fueratis illi docti erant,uel fuerãt & in fœminino genere. S.ego docta eram,uel fuerã,& in neutro genere. S. ego doctum eram,uel fueram.Futuro.S.ego docebor tu doceberis uel docebere ille docebitur.Plu. nos docebimur,uos docebimini,illi docebuntur.
Imperatiuo modo tempore Præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam, S. docere tu doceatur ille.

Pluraliter docemini uos doceãtur illi. Futuro. S. docetor tu docetor ille. Pluraliter docemior uos. docentor illi. doceamur hortandi eſt.

ptatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S. utinam ego docerer, tu docereris uel docerere ille doceretur. P. nos doceremur, uos doceremini, illi docerentur Præterito pfecto & pluſquãperfecto. S. utinã ego doctus eſſem uel fuiſſem tu doctus eſſes. uel fuiſſes, ille doctus eſſet uel fuiſſet. Plu. utinam nos docti eſſemus, uel fuiſſemus, uos docti eſſetis, uel fuiſſetis. illi docti esſet uel fuiſſent. Et in fœminino gener, utinã ego doctá eſſem uel fuiſſem, & in neutro utinam ego doctũ eſſem uel fuiſſem, Futuro. S. utinam ego docear, tu docearis uel doceare. ille doceatur. Pluraliter utinã nos doceamur, uos doceamini illi doceantur.

Subiunctiuo modo tpe præſenti. S. cum ego docear, tu docearis uel doceare. ille doceatur. P. cum nos doceamur uos doceamini. illi doceãtur. Ptõ imperfecto. S. cũ ego docerer. tu docereris uel docerere. ille doceretur. P. cũ nos doceremur, uos doceremini, illi docerẽtur. Ptõ perfecto. S. cum ego doctus ſim uel fuerim. tu doctus ſis uel fueris, ille doctus ſit uel fuerit. P. cũ nos docti ſimus uel fuerimus, uos doctis ſitis uel fueritis illi docti ſint uel fuerint. Et in fœminino genere. S. cum ego. docta ſim uel fuerim. Et in neutro. S. cum ego doctum ſim uel fuerim. Pręterito pluſquãperfecto. S. cum ego doctus eſſem uel fuiſſem, tu doctus eſſes uel fuiſſes, ille doctus eſſet uel fuiſſet. P. cum nos docti eſſemus uel fuiſſemus uos docti ęſſetis uel fuiſſetis, illi docti eſſent uel fuiſſent. Et ĩ fœminino genere S. cum ego docta eſſem uel fuiſſem. Et ĩ neutro. S. cum ego doctum eſſem uel fuiſſem.

Futuro. S. cum ego doctus ero uel fuero tu doctus

eris uel fueris ille doctus erit uel fuerit. Plu. cũ nos docti erimus uel fuerimus uos docti eritis uel fueritis. illi docti erunt uel fuerint. Et ĩ fœminino genere. S. cum ego docta ero uel fuero. Et in neutro. S, cum ego doctum ero uel fuero.

Infinitiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto doceri, ptõ perfecto, & pluſquãperfecto doctum eſſe, uel fuiſſe. futuro doctum iri

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo paſſiuo? duo quæ? alterum præteriti perfecti, & pluſquamperfecti tẽporis in ctus, quod eſt doctus, ideſt qui doctus eſt, uel fuit, alterũ futuri in dus quod eſt docendus, ideſt quid docebitur.

Doctus unde formatur? ab ultimo ſupino, quomodo? doctum doctu addita s fit doctus.

Docendus unde formatur? à genitiuo ſui præſentis participii. quomodo? docens docentis. tis in dus. fit docendus.

Docetur imperſonale quomodo flectitur.

Indicatiuo modo tẽpore præſenti docetur, præterito impefecto docebatur, præterito pfecto doctum eſt uel fuit, ptõ pluſquãpfecto doctũ erat uel fuerat. Futuro docebit.

Imperatiuo mõ tpe præſẽti doceat. Futuro docetor.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto utinam doceretur, præterito perfecto, & pluſquãperfecto utinam doctum eſſet uel fuiſſet. Futuro utinam doceatur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti, cum doceatur, præterito imperfecto cum doceretur præterito perfecto cum doctum ſit uel fuerit, præterito pluſquam perfecto cum doctum eſſet, uel fuiſſet. Futuro cum doctum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & ptõ imperfecto doceri præterito perfecto, & pluſquamperfe-

ſto doctum eſſe uel fuiſſe Futuro doctum iri.

Lego quomodo inflectitur?

Ndicatiuo modo tpe p̃ſenti. S.ego lego, tu legis ille legit.P.nos legimus, uos legitis,illi legunt,p̃terito impfecto. S. ego legebã tu legebas,ille legebat. P. nos legebamus, uos legebatis, illi legebant. præterito perfecto. S. ego legi,tu legiſti,ille legit.P.nos legimus,uos legiſtis,illi legerũt uel legere. ptõ pluſquã perfecto. S. ego legeram tu legeras, ille legerat. Pluraliter nos legeramus uos legeratis.illi legerãt. Futuro. Singulariter ego legam,tu leges,ille leget.Pluraliter nos legemus uos legetis illi legent.

Imperatiuo modo tempore pręſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S. lege tu legat ille. Pluraliter legite uos,legant illi.Futuro.S.legito tu.legito ille.Pluraliter legitote uos.legunto illi, nam legamus.ut dictum eſt,hortandi eſt magis.

Optatiuo modo tempore præſenti,& præterito impfecto.S.utinam ego legerem,tu legeres, ille legeret.Pluraliter utinã nos legeremus. uos legeretis, illi legerent.ptõ perfecto, & pluſquamperfecto .S. utinã ego legiſſẽ, tu legiſſes. ille legiſſet ,pluraliter utinã nos legiſſemus,uos legiſſetis,illi legiſſent.Futuro.S.utinam ego legã.tu legas ille legat. Pluraliter utinam nos legamus. uos legatis illi legant.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.S. cum ego legam tu legas,ille legat. P. cõ nos legamus,uos legatis illi legant ptõ imperfecto.S.cum ego legerẽ tu legeres,ille legeret.Pluraliter cũ nos legeremus uos legeretis,illi legerent.præterito pfecto.S.cum ego legerim,tu legeris,ille legerit.P.cum nos legerimus,uos legeritis,illi legerint,præterito pluſquã perfecto. S. cum ego legiſſem tu legiſſes, ille legiſſet.Plutaliter cum nos legiſſemus,uos legiſſetis

illi

illi legiſſent. Futuro. Singulariter cum ego legero. tu legeris, ille legerit. pluraliter cum nos legerimus uos legeritis illi legerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto legere, ptõ perfecto, & pluſquam perfecto. legiſſe. Futuro lectum ire uel lecturum eſſe. Gerundia uel participialia nomina legendi legendo legendum. Supina lectum lectu.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo, duo, quæ? alterum præſentis & pteriti imperfecti tẽporis in ns, quod eſt legẽs. i. qui legit, uel legebat alterũ futuri in rus, quod eſt lecturus. i. qui leget.

Legens unde formetur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi, quomodo? legebam bã in ns fit legens.

Lecturus unde formatur? ab ultimo ſupino quomodo? lectum lectu addita rus fit lecturus.

Dic præteritum à cano cado cædo, & quæ à præterito deducta ſunt, & participia.

Cecini cecineram cecidiſſem, cecinerim ceciniſſem cecinero ceciniſſe canens & canturus. Cecidi cecideram cecidiſſem ceciderim cecidiſſem cecidero cecidiſſe cadens & caſurus. Cæcidi cæcideram cæcidiſſem cæciderim cæcidiſſem cæcidero cæcidiſſe cædens & cæſurus.

Dic præteritum à ludo ſterno impingo cum deriuatis, & participiis.

Luſi luſeram luſiſſem luſerim luſiſſem luſero luſiſſe ludens & luſurus.

Straui ſtrauerã ſtrauiſſem ſtrauerim ſtrauisſem ſtrauero ſtrauiſſe ſternens & ſtraturus.

Impegi impegeram impegiſſem impegerim impegiſſem impegero impegisſe impingens, & impecturus.

Legor quomodo inflectitur.

INdicatiuo mō tpe pſenti. S.ego legor, tu legeris,uel legere, ille legitur.p. nos legimur uos legimini,illi legūtur.ptō imperfecto.S.ego legebar.tu legebaris,uel legebare,ille legebatur.p.nos legebamur uos legebamini illi legebātur.ptō pfecto.S.ego lectus ſum uel fui tu lectus es,uel fuiſti ille lectus eſt, uel fuit. p. nos lecti ſumus uel fuimus uos lecti eſtis uel fuiſtis, illi lecti ſunt fuerunt, uel fuere. ptō pluſquamperfecto. S. ego lectus eram,uel fueram tu lectus eras, uel fueras.ille lectus erat,uel fuerat.p. nos lecti eramus, uel fueramus uos lecti eratis,uel fueratis, ille lecti erant,uel uel fuerant.Futuro.S.ego legar tu legeris uel legere,ille lege tur pluraliter nos legemur, uos legemini illi legentur.

Imperatiuo mō tpe præſenti ad ſecundam &.tertiam perſonā.S.legere tu legatur ille.pluraliter.legimini uos legātur illi.Futuro.S.legitor tu legitor ille.pluraliter legiminor uos leguntur illi, legamur nos horta ndi potius.

Optatiuo mō tpe præſenti & præterito imperfecto S.utinā ego legerer tu legereris uel legerere ille legeretur pluraliter utinā nos legeremur uos legeremini illi legerentur.ptō perfecto & pluſquamperfecto.S.utinam ego lectus eſſem, uel fuiſſem tu lectus eſſes,uel fuiſſes ille lectus eſſet, uel fuiſſet.pluraliter utinam nos lecti, eſſemus, uel fuiſſemus, uos lecti eſſetis,uel fuiſſetis illi lecti eſſent, uel fuiſſent.Futuro.Singulariter utinam ego legar tu legaris,uel legare,ille legatur.plu.utinam nos legamur uos legamini.illi legantur.

Subiunctiuo mō tpe præſenti. S. cum ego legar tu legaris uel legarę ille legatur.p. cū nos legamur, uos legamini illi legantur.ptō imperfecto, S.cum ego legerer, tu legereris, uel legerere. ille legere

tur. pluraliter cũ nos legeremur, uos legeremini, illi legerentur. præterito perfecto. Singulariter cũ ego lectus ſim, uel fuerim, tu lectus ſis, uel fueris, ille lectus ſit, uel fuerit. p. cum nos lecti ſimus. uel fuerimus, uos lecti ſitis, uel fueritis illi lecti ſint uel fuerint. præte. pluſquamperfecto. S. cũ ego lectus eſſem, uel fuiſſem, tu lectus eſſes, uel fuiſſes, ille lectus eſſet uel fuiſſet. p. cum nos lecti eſſemus, uel fuiſſemus, uos lecti eſſetis, uel fuiſſetis, illi lecti eſſent, uel fuiſſent. Futuro. Singulariter cum ego lectus ero, uel fuero. tu lectus eris uel fueris ille lectus, erit, uel fuerit. Pluraliter cũ nos lecti erimus, uel fuerimus, uos lecti eritis, uel fueritis illi lecti erunt, uel fuerint.

Infinitiuo mõ tpe præſenti, & p̃terito imperfecto legi. præterito perfecto, & pluſquam perfecto lectum eſſe, uel fuiſſe. Futuro lectum iri.

Quot pticipia trahuntur ab hoc uerbo paſſiuo? duo, q̃ alterũ p̃teriti perfecti, & pluſquãperfecti tẽporis in ctus, quod eſt lectus. i. qui lectus eſt, uel fuit, uel qui lectus erat, uel fuerat. Alterum futuri in dus quod eſt legendus. i. qui legetur.

Lectus unde formatur? ab ultimo ſupino quomodo? lectum lectu, addita s fit lectus.

Legendus unde formatur? genitiuo ſui p̃ntis participij, q̃uo? legens legẽtis, tis in dus fit legendus.

Legitur impersonale quomodo flectitur?

Ndicatiuo modo tẽpore præſenti legitur. præterito imperfecto legebatur præterito perfecto lectum eſt, uel fuit. præterito pluſquam perfecto lectum erat, uel fuerat. Futuro legetur.

Imperatiuo mõ tpe p̃nti legatur. Futuro legitor.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto utinam legeretur. præterito perfecto, &

pluſquamperfecto utinam lectum eſset, uel fuisſet Futuro utinam legatur.

Subiunctiuo modo tpe præſenti cum legatur. Præterito imperfecto cum legeretur. Præterito perfecto cum lectum ſit uel fuerit. Præterito pluſquam perfecto cum lectum esſet uel fuſset. Futuro cum lectum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto legi præterito pfecto & pluſquamperfecto lectũ eſſe, uel fuiſſe. Futuro lectum iri.

Audio quomodo declinatur.

INdicatiuo modo tpe præſenti. S. ego audio tu audis ille audit. P. nos audimus, uos auditis. illi audiunt. Præterito imperfecto. S. ego audiebam tu audiebas, ille audiebat. P. nos audiebamus, uos audiebatis illi audiebãt. præterito perfecto. S. ego audiui tu audiuiſti ille audiuit. P. nos audiuimus uos audiuiſtis, illi audiuerũt uel audiuere, & per ſyncopen. S. ego audij. tu audijſti ille audiit. Plu. nos audiimus uos audijſtis, illi audierunt uel audiere. Præterito pluſquam perfecto. S. ego audiuerã tu audiueras, ille audiuerat. P. nos audiueramus uos audiueratis, illi audiuerant, & per ſyncopen. S. ego audieram tu audieras. ille audierat. P. nos audieramus uos audieratis, illi audierant. Futuro. S. Ego audiam tu audies ille audiet. Pluraliter nos audiemus uos audietis, illi audient.

Imperatiuo modo tpe præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S. audi tu audiat ille. P. audite uos, audiant illi. Futuro. S. audito tu audito ille. Plu. auditote uos audiunto illi, nam audiamus hortandi eſt non imperandi.

Optatiuo modo tpe præſenti, & præterito imperfecto. S. utinam ego audirẽ tu audires, ille audiret,

P.utinam nos audiremus.uos audiretis. illi audi-rent.p̃terito perfecto.S. utinam ego audiuiſſem. tu audiuiſſes.ille audiuiſſet.P. utinã nos audiuiſ-ſemus.uos audiuiſſetis.illi audiuiſſent. & ꝑ conci-ſionẽ. S.utinam ego audiiſſem.tu audijſſes. ille au diiſſet.P.utinã nos audijſſemus.uos audijſſetis. il li audijſſent.& per ſynæreſin.S.utinam ego audiſ ſem.tu audiſſes.ille audiſſet.P.utinam nos audiſ-ſemus.uos audiſſetis illi audiſſent. Futuro.S. uti-nã ego audiam tu audias.ille audiat.P. utinã nos audiamus. uos audi atis.illi audiant.

Subiũctiuo modo tp̃e p̃ſenti .S. cum ego audiam tu audias.ille audiat.P.cũ nos audiam⁹. uos audia-tis illi audiant.Præterito iperfecto.S.cũ ego audi rem.tu audires.ille audiret. P. cũ nos audiremus. uos audiretis.illi audirẽt.Præterito pfecto..Sin.cũ ego audiuerim.tu audiueris.ille audiuerit.P. cum nos audiuerimus.uos audiueritis. illi audiuerint. & per ſyncopẽ.S.cum audiuerim ris rit.P.cum au diuerimus ritis rint. Præterito pluſquamperfecto S. cum ego audiuiſſem.tu audiuiſſes. ille audiui-ſet.P. cum nos audiuiſſemus.uos audiuiſſetis. illi audiuiſſent.& per ſyncopen.S.cũ audijſſem,& per ſynæreſin audiſſem.Futuro.S.cum ego audiuero. tu audiueris.ille audiuerit. P. cum nos audiueri-mus.uos audiueritis. illi audiuerint.& per conci-ſionẽ.S.cum audiero.audieris.audierit. P. cũ au-dierimus. audieritis.audierint.

Infinitiuo mõ tp̃e præſenti, & pręterito imperfecto audire. Ptõ pfecto & pluſquãperfecto audiuiſſe. et per conciſionem audijſſe. & per ſynæreſin audiſſe Futuro auditum ire,uel auditurum eſſe.

Gerundia uel participialia nomina audiendi.audien do,audiendum. Supina auditum auditu.

Quod participia trahunt ab hoc uerbo actiuo: duo

quæ alterū pñtis.& pteriti iperfecti tēporis in ns, quod eſt audiens.i.qui audit,uel audiebat. Alter futuri in rus,quod eſt auditurus.i.qui audiet.

Audiens unde formatur à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi,quomodo audiebam bam in ns fit audiens.

Auditurus unde formaẽ ab ultimo ſupino. quomodo auditum auditu,addita rus fit auditurus.

Da præteritū à pſagio cū deriuatis,& participijs.

prſagiui.præſagiueram.præſagiuiſſem. præſagiuerim.præſagiuiſſem.præſagiuero.preſagiuiſſe.præſagiens.præſagiturus.& per conciſionē præſagij, præſagieram,præſagijſſem,præſagierim,præſagijſſem,preſagiiero præſagiiſſe.

Dic præteritū à ſalio tam proſale,q̃ pro ſaltatione cum deriuatis,& participijs.

Saliui,ſaliuerā ſaliuiſſem.uerim.uiſsē,uero, uiſſe, ſaliens.ſaliturus per ſimplex.I.pro ſale, pro ſaltatione uero ſalui,ſalueram,ſaluiſſem, ſaluerim, ſaluiſſem,ſaluero,ſaluiſſe. ſaliens, & ſalturus.

Dic præteritū a raucio. uenio, & ueneo cum deriuatis & participijs.

Rauſi,rauſeram,rauſiſſem,rauſerim,rauſiſſem, rauſero,rauſiſſe,rauciens, & rauſurus.

Veni, ueneram,ueniſſem uenerim, ueniſſem, uenero,ueniſſe,ueniens,& uenturus.

Veniui, ueniuerā, ueniuiſsē, ueniuerim, ueniuiſſem. ueniuero,ueniuiſſe ueniēs,ueneuntis, & uenturus regulariter faceret,ſed nō legi à ueneo participia.

Audior quomodo inflectitur

INdicatiuo modo tpe præſenti,Sin.ego audior,tu audiris,uel audire,ille audiẽ. Plu. nos audimur,uos audimini,illi audiuntur præterito impfecto.S.ego audiebar,tu audiebaris uel audiebare,ille audiebatur, plu. nos audieba-

mur.uos audiebamini.illi audiebant. ptō pfecto S.in maſculino genere ego auditus ſum, uel fui. tu auditus es, uel fuiſti. ille auditus eſt, uel fuit.p. nos auditi ſumus uel fuimus. uos auditi eſtis, uel fuiſtis.illi auditi ſunt fuerunt, uel fuere. Infœminino genere ego audita ſum,uel fui.tu audita es,uel fuiſti.illa audita eſt,uel fuit.nos auditæ ſumus,uel fuimus. uos auditæ eſtis, uel fuiſtis. illæ auditæ ſunt,fuerunt uel fuere.In neutro genere ego auditum ſum. uel fui.tu auditum es,uel fuiſti. illud auditum eſt,uel fuit.p.nos audita ſumus, uel fuimꝰ. uos audita eſtis,uel fuiſtis.illa audita ſunt fuerunt uel fuere.præterito pluſquamperfecto.S.in maſculino,ego auditus eram, uel fuerā. tu auditꝰ eras, uel fueras.ille auditus erat,uet fuerat .p. cum nos auditi eramus, uel fueramus. uos auditi eratis, uel fueratis.illi auditi erant, uel fuerant. In fœminino ego audita eram,uel fuerā. In neutro ego auditum eram,uel fueram. Futuro.S.ego audiar.tu audieris,uel audiere.ille audiet.pluraliter nos audiemur.uos audiemini.illi audientur.

Imperatiuo mō tpe præſenti ad ſecūdam, & tertiam perſonam.S.audire tu.audiatur ille. p. audiamini uos.audiantur illi.Futuro .S. auditor tu. auditor ille.pluraliter audiminor uos.audiūtor illi. audiamur hortandi eſt,non imperandi.

Optatiuo modo tēpore præſenti,& præterito imperfecto.S.utinam ego audirer.tu audireris, uel audirere.ille audiretur.p.utinā nos audiremur. uos audiremini.illi audirentur. ptō perfecto, & pluſq̄ perfecto in maſculino genere.S.utinam ego auditus eſſem,uel fuiſſem.tu auditꝰ eſſes,uel fuiſſes.ille auditus eſſet, uel fuiſſet,Pluraliter utinam nos auditi eſſemus uel fuiſſemus. uos auditi eſſetis, uel fuiſſetis.illi auditi eēnt,uel fuiſſent, In fœminino

utinā ego audita eſſem uel fuiſſem.In neutro. utinā ego auditū eſſem uel fuiſſem. Futuro .S. utinam ego audiar.tu audiaris uel audiare.ille audiatᶜ .P. utinā nos audiamur.uos audiamini.illi audiantᶜ.
Subiunctiuo mō tpe præſenti.Sin.cum ego audiar. tu audiaris uel audiare.ille audiatur. P. cū nos audiamur.uos audiamini.illi audiantur. Ptō impfecto.S.cū ego audirer.tu audireris uel audirere.ille audiretur.P.cū nos audiremur.uos audiremini illi audirentur.Ptō pfecto in maſculino gñe. S.cū ego auditus ſim uel fuerim.tu auditus ſis uel fueris.ille auditus ſit uel fuerit. P. cum nos auditi ſimus uel fuerimꝰ.uos auditi ſitis uel fueritis.illi auditi ſint uel fuerint.Et in fœminino,cū ego audita ſim uel fuerim.Et in neutro, cū ego auditum ſim uel fuerim.Ptō pluſquāperfecto in maſculino genere .S.cum ego auditus eſſem uel fuiſſem.tu auditus eſſes uel fuiſſes. ille auditus eſſet uel fuiſſet P.cum nos auditi eſſemus uel fuiſſemus. uos auditi eſſetis uel fuiſſetis.illi auditi eſſent uel fuiſſent. In fœminino,cū ego audita eſſem uel fuiſſem. tu audita eſſes uel fuiſſes. illa audita eſſet uel fuiſſet. P.cum nos auditæ eſſemus uel fuiſſemus.uos auditæ eſſetis uel fuiſſetis.illæ auditæ eſſent uel fuiſſent.in neutro, cum ego auditum eſſem uel fuiſſem.tu auditum eſſes uel fuiſſes.illud auditum eſſet uel fuiſſet.Pluraliter cum nos audita eſſemus, uel fuiſſemus.uos audita eſſetis uel fuiſſetis. illa audita eſſent uel fuiſſent.Futuro in maſculino genere.Sin.cum ego auditus ero uel fuero.tu auditus eris uel fueris. ille auditus erit uel fuerit. Pluraliter cum nos auditi erimus uel fuerimus. uos auditi eritis uel fueritis.illi auditi erūt uel fuerint. In fœminino, cum ego audita ero uel fuero. In neutro,cum ego auditum ero uel fuero.

Infinitiuo modo tempore pręſenti, & præterito imperfecto audiri. præterito perfecto, & pluſquamp̄fecto auditum eſſe uel fuiſſe. Futuro aditum iri.

Quot p̄ticipia trahūtur ab hoc uerbo paſſiuo? duo. alterum præteriti perfecti, & pluſquamperfecti temporis in tus, quod eſt auditus. i. q auditus eſt uel fuit, uel qui auditus erat, uel fuerat. alterum futuri in dus. quod eſt audiendus. i. qui audietur.

Auditus unde formatur? ab ultimo ſupino. quomodo? auditum auditu, addita s fit auditus.

Audiendus unde formatur? à gtō ſui p̄ntis participij. quō? audiens audientis, tis in dus fit audiendus.

Auditur imperſonale quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tempore præſenti auditur. Ptō imperfecto audiebatur. Præterito perfecto auditū eſt uel fuit. Ptō pluſquamperfecto auditū erat uel fuerat. Futuro audietur.

Imperatiuo mō t p̄e p̄nti audiatur. Futuro auditor.

Optatiuo modo tp̄e p̄nti utinā audiretur. præterito perfecto, & pluſquamperfecto utinam auditū eſſet uel fuiſſet. Futuro utinam audiatur.

Subiūctiuo modo tp̄e præſenti, cum audiatur. præterito imperfecto, cum audiretur. præterito perfecto, cum auditum ſit uel fuerit. p̄terito pluſquam perfecto, cum auditum eſſet uel fuiſſet. Futuro cū auditum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tēpore p̄nti, & præterito imperfecto audiri. Præterito p̄fecto, & pluſquāperfecto, auditum eſſe, uel fuiſſe Futuro auditum iri.

Sum es eſt quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tp̄e p̄ſenti. S. ego ſum. tu es. ille eſt. Plu. nos ſumus. uos eſtis. illi ſunt. Ptō imp̄fecto. Sin. ego eram. tu eras. ille erat. P. nos eramus. uos eratis. illi erāt. Præterito p̄fecto. S. ego fui. tu fuiſti. ille fuit. P. nos fui-

mus, uos fuiſtis. illi fuerunt, uel fuere. Ptõ pluſquã perfecto. S. ego fuerã. tu fueras. ille fuerat. P. nos fueramus. uos fueratis. illi fuerat. Fu. S. ego ero. tu eris. ille erit. P. nos. erimus. uos eritis. illi erunt.

Imperátiuo modo tempore præſenti, ad ſecundam, & tertiam perſonam. S. ſis, uel es tu. ſit ille. P. eſtote uos. ſint illi. Futuro. S. eſto tu. eſto ille. P. eſtote uos. ſunto illi. ſim⁹ nos hortãdi eſt, nõ imperandi

Optatiuo modo tpe præſenti, & preterito imperfecto. S. utinam ego eſſem. tu eſſes. ille eſſet. Plu. utinam nos eſſemus. uos eſſetis. illi eſſent. Præterito perfecto, & pluſquãperfecto. S. utinã ego fuiſſem. tu fuiſſes. ille fuiſſet. P. utinam nos fuiſſemus. uos fuiſſetis. illi fuiſſent. Futuro. S. utinam ego ſim. tu ſis. ille ſit. P. utinã. nos ſimus. uos ſitis. illi ſint.

Subiunctiuo modo, tempore præſenti. Sin. cum ego ſim, tu ſis. ille ſit. P. cũ nos ſim⁹. uos ſitis. illi ſint. præterito imperfecto. S. cum ego eſſem. tu eſſes. ille eſſet. P. cũ nos eſſemus. uos eſſetis. illi eſſent. Præterito perfecto. Singulariter cum ego fuerim. tu fueris. ille fuerit. P. cũ nos fuerimus. uos fueritis. illi fuerint. præteritopluſquamperfecto. Sin. cũ ego fuiſſem. tu fuiſſes. ille fuiſſet. pluraliter cum nos fuiſſemus. uos fuiſſetis. illi fuiſſent. Futuro. S. cum ego fuero. tu fueris. ille fuerit. pluraliter cum nos fuerimus. uos fueritis. illi fuerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto eſſe. præterito pfecto & pluſquãperfecto fuiſſe. Futuro caret. ſed pro eo utimur fore, & futurum eſſe. Gerundijs, & ſupinis caret.

Quot participia aſſignãtur huic uerbo? duo. alterũ præſentis, & præteriti imperfecti temporis in ns. quod eſt ens. i. qui eſt, uel qui erat alterum futuri in rus, quod eſt futurus, ideſt qui erit.

Ens unde formatur? à prima perſona præteriti im

perfecti indicatiui modi. quomodo eram ram in ens fit ens. Futurus unde formatur? à futuro antiquo ſupino, adiectione rus, & ut ſum declinabis proſum, præſum adſum, abſum, obſum, interſum, deſum, & cætera, quæ à ſum componuntur, præter poſſum, quod facit præteritum potui. A præſum præſens, & ab abſum abſens ſunt participia. cætera inſtantis participia non habent.

Ad ſum quomodo flectitur?

Indicatiuo modo, tempore præſenti. Sin. adſum ades adeſt. p. adſumus adeſtis adſunt. præterito imperfecto. S. aderam aderas aderat. pluraliter aderamus aderatis aderant. præterito perfecto. S. affui affuiſti affuit, pluraliter affuimus affuiſtis affuerunt, uel affuere. præterito plusquamperfecto. S. affueram affueras affuerat, p. affueramus affueratis affuerant, Futuro, Sin. adero aderis aderit. p. aderimus aderitis aderunt

Imperatiuo modo, tempore præſenti, ad ſecundam, & tertiam perſonam. S. adſis, uel ades adſit. p. adeſte adſint. Futuro, Singulariter adeſto tu. adeſto ille, plura. adeſtote adſint. Adſimus hortandi eſt.

Optatiuo modo tēpore præſenti, & præterito imperfecto. S. utinam adeſſem adeſſes adeſſet. p. utinā adeſſemus adeſſetis adeſſent. præterito Perfecto, & plusquamperfecto. S. utinam affuiſſem affuiſſes affuiſſet. p. utinā affuiſſemus affuiſſetis affuiſſent. Futuro, Singulariter utinam adſim adſis adſit. lpuraliter utinam adſimus adſitis adſint.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum adſim adſis adſit. pluraliter cum adſimus adſitis adſint. præterito imperfecto. S. cum adeſſem adeſſes adeſſet. P. cum adeſſemus adeſſetis adeſſent. ꝑterito ꝑfecto. S. cum affuerim affueris affuerit. pluraliter cū affuerimus affueritis affuerint. præterito pluſq̄

perfecto. Singulariter cũ affuiſſem affuiſſes affuiſ-ſet. Pluraliter cũ affuiſſemus affuiſſetis affuiſſent. Futuro. S. cum affuero affueris affuerit. Plurali-ter cum affuerimus affueritis affuerint.

Infinitiuo modo tẽpore pñti, & præterito imperfecto adeſſe præterito perfecto, & pluſquam perfecto affuiſſe. Futuro caret, ſed pro eo utimur affore, & affuturum eſſe. Gerundijs & ſupinis caret, habet unum participium affuturus.

Poſſum quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tpe præſenti. S. poſſum potes poteſt. P. poſſum⁹ poteſtis poſſunt. Imperfecto. S. poterã poteras poterat. P. poteramus poteratis poterant. Perfecto. S. potui potuiſti potuit. P. potuimus potuiſtis potuerunt, uel potuere. pluſquamperfecto. S. potueram po-tueras potuerat. Plu. potueramus potueratis po-tuerant, Futuro. Singulariter potero poteris pote r it. P. poterimus poteritis poterunt.

Imperatiuo modo tpe præſenti. S. Poſſis poſſit. Plu. poteſte poſſint. Futuro. Singulariter poteſto pote-ſto. Pluraliter poteſtote poſſunto. Poſſimus hor-tandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tpe pſenti, & pterito imperfecto. Si. utinam poſſem poſſes poſſet. P. utinam poſſemus poſſetis poſſent. Præterito perfecto, & pluſquãper fecto. S. utinam potuiſſem potuiſſes potuiſſet. P. utinam potuiſſemus potuiſſetis potuiſſent. Futu-ro. Sin. utinam poſſim poſſis poſſit. Pluraliter uti-nam poſſimus poſſitis poſſint.

Subiunctiuo modo tpe præſenti, Singulariter cũ poſ ſim poſſis poſſit. P. cum poſſimus poſſitis poſſint. Imperfecto. S. cũ poſſem poſſes poſſet. P. cũ poſſe-mus poſſetis poſſent. perfecto. Sin. cum potuerim potueris potuerit. P. cũm potuerimus potueritis

potuerint pluſquamperfecto. S. cum potuiſſem potuiſſes potuisſet. P. cum potuiſſemus potuiſsetis potuiſsent. Futuro. Singulariter cum potuero potueris potuerit. Pluraliter cum potuerimus potueritis potuerit.

Inſinitiuo modo tpe præſenti, & imperfecto poſſe, perfecto & pluſquamperfecto potuiſſe ſine futuro, & cæteris potens melius eſt nomen.

Volo uis, uult, quomodo flectitur?

INdicatiuo modo tpe p̄ſenti. S. ego uolo tu uis, ille uult. p. nos uolumus uos uultis, illi uolunt. Præterito i̅perfecto. S. ego uolebā tu uolebas ille uolebat. p. nos uolebamus, uos uolebatis illi uolebant. præterito perfecto. S. ego uolui tu uoluiſti, ille uoluit. p. nos uoluimus. uos uoluiſtis illi uoluerunt, uel uoluere, pluſquamperfecto. S. ego uolueram tu uolueras ille uoluerat. p. nos uolueramus uos uolueratis illi uoluerant. Futuro. S. ego uolam tu uoles ille uolet. p. nos uolemus uos uoletis, illi uolent.

Imperatiuo modo tpe præſenti ad ſecūdam & tertiā perſonā. S. uelis. tu uelit ille. p. uelitis uos, uelint illi. Futuro. S. uelito tu uelito ille: p. uelitote uos uelint illi, uelimus nos hortandi eſt.

Optatiuo modo tpe præſenti, & p̄terito impfecto. S. utinā ego uellē, tu uelles. ille uellet. P. utinam nos uellemus uos uelletis illi uellent. præterito perfecto, & pluſquamperfecto. S. utinam ego uoluiſſem tu uoluiſſes ille uoluiſſet. p. utinam nos uoluiſſemus uos uoluiſſetis illi uoluiſſent. Futuro. S. utinam ego uelim tu uelis ille uelit. p. utinam nos uelimus uos uelitis illi uelint.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego uelim tu uelis ille uelit. Plura. cum nos uelimus uos uelitis illi uelint, præterito imperfetto, S, cum ego

uellem,tu uelles, ille uellet.Plu.cum nos uellemus,
uos uelletis.illi uellēt. Præterito perfecto. Si. cum
ego uoluerim tu uolueris ille uoluerit. P.cum nos
uoluerimus , uos uolueritis,illi uoluerint,Præteri-
to pluſquamperfecto. S. cū ego uoluiſſem tu uo-
luiſſes,ille uoluiſſet.P. cum nos uoluiſſemus, uos
uoluiſſetis,illi uoluiſſent.Futuro.S.cum ego uolue
ro,tu uolueris ille uoluerit.P.cum nos uoluerimus
uos uolueritis,illi uoluerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito im-
perfecto,uelle.Præterito perfecto,& pluſquam per
fecto uoluiſſe ſine futuro.

Quot participia trahuntur ab hoc uorbo neutro?
unum uolens.

Volens unde formatur à prima perſona præteriti im
perfecti indicatiui modi quomodo? uolebam,bam
in ns fit uolens.

Malo mauis quomodo flectitur?

INdicatiuo modo tēpore præſenti.S.Ma-
lo mauis,mauult.P.malumus, mauultis.
malūt.Imperfecto.S.malebam,malebas,
malebat.P.malebamus,malebatis,malebāt.Perfe-
cto.S.malui maluiſti maluit. P. maluimus.malui-
ſtis maluerunt,uel maluere. Pluſquamperfecto.S.
malueram malueras maluerat.P. malueram⁹ ma-
lueratis maluerāt.Futuro.S.magis uolam , uoles.
uolet.P.magis uolemus,uoletis,uolent.

Imperatiuo modo tpe p̄ſenti,ad ſecundam , & tertiā
perſonam.S.malis tu malit ille,p.malitis uos, ma-
lint illi.Futuro.S.malito tu malito ille.p. malitote
uos,malint illi,malimus nos hortandi.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito im-
perfecto.S.utinam mallem, malles mallet.plu.uti-
nam mallemus malletis, mallent Præterito perfe-
cto,& pluſquāperfecto.S.utinā,maluiſſem maluiſ-

ſes maluiſſet.p.utinā maluiſſemus maluiſſetis ma-
luiſſent.Futuro. Singulariter utinam malim ma-
lis:malit.P.utinam malimus,malitis malint.

Subiunctiuo modo tpe præſenti.S. cū malim malis.
malit P.cum malimus,malitis,malint.Præterito im
perfecto.S.cum mallem,malles.mallet.p.cum mal
lemus,malletis,mallent.præterito perfecto.S.cum
maluerim,malueris,maluerit.p.cum maluerimus
malueritis,maluerint. præterito plusquam perfe-
cto.S. cum maluiſſem maluiſſes maluiſſet.p.cum,
maluiſſemus,maluiſſetis,maluiſſent. Futuro. S. cū
maluero,malueris, maluerit.p. cum maluerimus
malueritis maluerint.

Infinitiuo modo tpe pn̄ti,& impfecto malle perfecto
& pluſquamperfecto,maluiſſe cæteris caret.

Nolo quomodo flectitur?

INdicatiuo modo tpe p̄ſenti. S .nolo, non
uis,non uult.p. nolumus non uultis, no
lunt,imperfecto nolebam. perfecto nolui,
pluſquamperfecto nolueram. Futuro non uolam
& nolam.M.T.lib.ij.epiſtolarum; ſin me id facere
noles,te mihi æquum præbere debebis. Aul. Gel.
libr.xij.capit.ij.hoc qui nolet diutius apud ſe quæ-
rere.

Imperatiuo.S .noli,nolit,pluraliter nolite,nolint:
Futuro nolito tu,nolito ille. p. nolitote nolint, noli
mus hortandi eſt:

Optatiuo modo tpe pn̄ti & imperfecto.S. utinā nol
lem·perfecto & pluſquamperfecto,utinam noluiſ
ſem.Futuro utinam nolim.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.S.cū nolim.Im
fecto cū nollē,pfecto cū noluerim, pluſquamperfe
cto cum noluiſſem.Futuro cum noluero.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & imperfecto
nolle, perfecto & pluſquamperfecto uoluiſſe, ſi.

ne futuro,cum uno participio nolens.

Fero quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tpe p̄ſenti.S. ego fero. tu fers. ille fert. P.nos ferimus uos fertis. illi ferunt.Præterito ĩperfecto. S. ego fere bã,tu ferebas,ille ferebat.P.nos ferebamus, uos ſe rebatis illi ferebãt.Præterito pfecto. S. ego tuli.tu tuliſti,ille tulit.P.nos tulimus,uos tuliſtis illi tu lerunt,uel tulere.Præterito pluſquãperfecto .S.ego tulerã tu tuleras ille tulerat.P.nos tuleramus . uos tuleratis illi tulerãt. Futuro.S.ego ferã tu feres,ille feret.P nos,feremus,uos feretis illi ferent.

Imperatiuo modo tpe p̄ſenti ad ſecundã, & tertiam pſonã.S.fer tu,ferat ille.P.ferte uos.ferant illi. Futuro.S.ferto tu ferto ille.P.fertote uos,ferunto illi. feramus hortandi eſt.

Optatiuo modo tpe præſenti & præterito impfecto S.utinã.ego ferrem tu ferres.ille ferret. P. utinam nos ferremus uos ferretis illi ferrent.præterito per fecto,& pluſquãperfecto.S.utinam ego tuliſſem tu tuliſſes,ille tuliſſet.P.utinam nos tuliſſemus , uos tuliſſetis.illi tuliſſẽt . Futuro ſingulariter utinam ego feram tu feras ille ferat.Pluraliter utinã nos feramus uos feratis illi ferant

Subiunctiuo modo tpe præſenti. S:cum ego feram. tu feras,ille ferat.P.cũ nos feramus uos feratis, illi ferant.Præterito imperfecto.S.cum ego ferrem,tu ferres ille ferret.P.cum nos ferremus, uos ferretis. illi ferrent.Præterito perfecto.S. cũ ego tulerim,tu tuleris,ille tulerit.S.cum nos ,tulerimus , uos tuleritis:illi tulerint.Præterito puſquam perfecto.S.cũ ego tuliſſem tu tuliſſes ille tuliſſet.P.cum nos tuliſſemus,uos tuliſſetis illi tuliſſent.futuro.S.cum ego tulero tu tuleris ille tulerit.P.cum nos tulerimus. uos tuleritis illi tulerint.

Infinitiuo.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & preterito imperfecto ferre, præterito perfecto, & pluſquampfecto tuliſſe. Futuro latum ire, uel laturum eſſe. Gerundia, uel participialia nomina, ferendi ferendo ferendum. Supina, latum latu.

Quot participia trahũtur ab hoc uerbo actiuo? duo quæ? ferens, & laturus. Ferens unde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? ferebam bam in ns, fit ferens. Laturus unde formatur? ab ultimo ſupino, quomodo? latum latu, addita rus fit laturus.

Feror quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tempore pſenti. S. ego feror, tu ferris uel ferre. ille fertur. P. nos ferimur, uos ferimini. illi ferũtur præterito imperfecto. S. ego ferebar tu ferebaris uel ferebare. ille ferebatur. P. nos ferebamur uos ferebamini illi ferebantur præterito pfecto in maſculino genere. S. ego latus ſum uel fui. tu latus es uel fuiſti. ille latus eſt uel fuit. P. nos lati ſumus uel fuimus, uos lati eſtis uel fuiſtis illi lati ſunt, fuerunt uel fuere. In fœminino. S. ego lata ſum uel fui. In neutro. S. ego latũ ſum uel fui, præterito pluſquamperfecto. S. ego latus eram uel fueram tu latus eras uel fueras, ille latus erat uel fuerat. P. nos. lati eramus uel fueram' uos lati eratis uel fueratis. illi lati erãt uel fuerant. Futuro. Singulariter ego ferar tu fereris, uel ferere ille feretur. Pluralitet nos feremur uos feremini illi ferentur.

Imperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecundam & tertiam penſonam Singulariter ferre tu feratur ille. P. ferimini uos ferantur illi. Futoro. Singula. fertor tu fertor ille. Plu. feriminor uos feruntur illi. Feramur nos hortandi id eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito im-

perfecto: Sin. utinam ego ferrer tu ferreris uel ferrere, ille ferretur. Pluraliter utinam nos ferremur. uos ferremini illi ferrētur, præterito pfectō & pluſquāperfecto: Si. utinā ego latus eſſem uel fuiſſem tu latus eſſes uel fuiſſes ille latus eſſet uel fuiſſet. P. utinā nos lati eſsemus uel fuisſemus, uos lati eſsetis uel fuisſetis illi lati esſent uel fuisſent. Futuro. Sin. utinam ego ferar. tu feraris uel ferare. ille feratur. P. utinā nos feramur, uos feramini illi ferant.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. Sing. cū ego ferar tu feraris uel ferare. ille feratur. Plurali. cum nos feramur uos feramini, illi ferantur, præterito imperfectō. Singulariter cū ego ferrer tu ferreris uel ferrere. ille ferretur. Pluraliter cū nos ferremur uos ferremini. illi ferrētur. præterito perfectō. Sin. cū ego latus ſim uel fuerim, tu latus ſis uel fueris. ille latus ſit uel fuerit. Pluraliter cū nos lati ſimus uel fuerimus uos lati ſitis uel fueritis illi lati ſint uel fuerint, præterito pluſquāperfectō: Sing. cum ego latus eſsem uel fuiſsem, tu latus eſses uel fuiſses. ille latus esſet uel fuisſet. Plu. cū nos lati eſsem' uel fuisſemus, uos lati esſetis uel fuisſetis illi lati esſent uel fuisſent. Futuro Singulariter cū ego latus ero uel fuero tu latus eris uel fueris ille latus erit uel fuerit. Pluralitet cum nos lati erimus uel fuerimus uos lati eritis uel fueritis illi lati erūt ual fuerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti & præterito imperfectō ferri, præterito perfecto & pluſquamperfecto latum eſſe uel fuiſſe. Futuro latum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo paſſiuo? duo, quæ? alterum præteriti perfecti & pluſquamperfecti in tus, quod eſt latus, ideſt qui latus eſt uel fuit, & qui latus erat uel fuerat, alterum futuri in dus, quod eſt ferendus, ideſt qui feretur.

Latus unde formatur? ab ultimo ſupino quomodo?

latum,latu,addita s fit latus.
Ferendus unde formatur? à genitiuo ſui præſentis.
Participij,q̃uo?ferẽs,ferẽtis tis in dus,fit ferendus.
Fertur imperſonale quomodo declinatur?

INdicatiuo modo tempore præſenti fertur,
præterito imperfecto ferebatur,præterito
perfecto,latum eſt uel fuit præterito pluſ-
quãperfecto latum erat uel fuerat.Futuro feretur.
Imperatiuo modo tp̃e p̃ſenti feratur. Futuro fertor.
Optatiuo modo tempore Præſenti ,& præterito im-
perfecto utinam ferretur,p̃terito perfecto, & pluſ-
perfecto,utinam latum eſſet uel fuiſſet. Futuro uti-
nam feratur,
Subiunctiuo modo tempore præſenti , cum feratur.
præterito imperfecto,cũ ferretur, præterito perfe-
cto cum latũ ſit uel fuerit ptõ pluſquãperfecto cũ
latũ eſſet uel fuiſſet.Futuro cũ latũ erit uel fuerit.
Infinitiuo modo tempore præſenti , & præterito im-
perfecto ferri,præterito perfecto & pluſquamperfe
cto latum eſſe uel fuiſſe.Futuro latum iri.
Edo anomalum quomodo flectitur?

INdicatiuo modo tempore prę ſenti.S.ego
edo,tu es ille eſt.Pluraliter non edimus,
uos editis illi edunt,præterito imperfecto.
Sin.ego edebam.tu edebas ille edebat.Plura. nos
edebamus , uos edebatis illi edebant,præterito p-
fecto.Singu.ego,edi tu ediſti,ille edit.Plu. nos edi
mus,uos ediſtis , illi ederunt uel edere , præterito
pluſquamperfecto.Singu.ego ederam tu ederas,
ille ederat.Pluraliter nos ederamus, uos ederatis,
illi ederant. Futuro.Sin.ego edã tu edes ille edet.
Pluraliter nos edemus uos edetis illi edent.
Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam,
& tertiam perſonam.S.es tu,edat ille.plurali. eſte
uos edant illi,Futuro.Si.eſto tu,eſto ille. P. eſtote

uos edunto illi,edamus nos hortandi eſt.

Optatiuo modo tẽpore pſenti,& pterito imperfecto. S.utinam ego eſſem tu eſſes ille eſſet. Plu. utinam nos eſſemus uos eſſetis, illi eſſent præterito perfecto,& pluſquamperfecto.S. utinam ego ediſſem. tu ediſſes, ille ediſſet.Pluraliter utinam nos ediſſemus uos ediſſetis, illi ediſſent.Futuro.Singulariter utinam ego edam tu edas ille edat. Pluraliter utinam nos edamus uos edatis illi edant.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego edam tu edas ille edat. Pl.cum.nos edamus, uos edatis illi edãt præterito imperfecto.S.cum ego eſſem tu eſſes ille eſſet. Pluraliter cum nos eſſemus. uos eſſetis illi eſſent.præterito perfecto. Sin. cum ego ederim tu ederis. ille ederit Plu.cum nos ederimus.uos ederitis illi ederint. præterito pluſquã perfecto.S.cum ego ediſſem.tu ediſſes ille ediſſet. Pluraliter cũ nos ediſſemus uos ediſſetis, illi ediſſent.Futuro.S. cum ego edero tu ederis ille ederit.P.cum.nos ederimus, uos ederitis illi ederint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto eſſe,præterito perfecto, & pluſquãperfecto ediſſe.Futuro eſum ire,uel eſurum eſſe. Gerũdia,uel participialia nomina edendi,edendo,edendum.Supina eſum eſu.

Quot participia naſcunt̃ ab hoc uerbo actiuo? duo alterum præſentis & præteriti imperfecti temporis in ns quod eſt edens,ideſt.qui eſt,uel edebat. Alterum futuri in rus?quod eſt uſurus.i.qui edet.

Edens unde formatur?à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi quomodo? edebam bam in ns fit edens.Eſurus unde formatur? ab ultimo ſupino.quomodo? Eſum eſu additu rus fit eſurus.

Quod autem edo es eſt poſſimus dicere.Virgi. Eſt mollis flamma medullas, Valerius de Diogene.

idem Syracuſis cum holera ei lauanti Ariſtippus dixiſſet,ſi Dyonſio adulari uelles, iſta non eſſes, immo inquit,ſi tu iſta eſſe uelles, Dyoniſio non adulareris.Item quod à doctis dicitur. Eſſe decet, uiuas,uiuere non ut edas.

Edo recte,& antique quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tpe præſenti.S.edo edis edit.P.edimus editis edunt. Imperfecto edebam.perfecto edi plusquam perfecto ederam.Futuro edam Impeperatiuo ede edat.Edite edant. Futuro edito tu, edito ille.

Optatiuo modo tempore præſenti,& imperfecto Singulariter utinam ederem.perfecto & plusquā perfecto ediſſem. Futuro edam.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum edam. Imperfecto cum ederem.perfecto cum ederim. plusquam perfecto cū ediſſem.Futuro cum edero.

Infinitiuo modo tempore præſenti edere. præterito perfecto.& plusquā perfecto ediſſe. Futuro eſum ire, uel eſurum eſſe.

Gerundia edendi edendo edendum. Supina eſum eſu.participia, edens,& eſurus.

Quod edo edis dixerint antiqſſimi, Næuius, ut refert Priſcianus, Ipſe aſtat, qñ edit.Plautus, Qui peredit,cibū. Lucili⁹ Qui edit ſe,hic comedit me

Edo habet ne paſſiuum? maxime. nam Voro. Deuoro.Edo.comedo paſſiuum habere reperiuntur apud doctos.Plinius lib. xx. cap. ix. & in AEgypto propter amaritudinem non eſtur. Diomedes ſic inquit. paſſiui imperfecto edebar. Ouidius. Deuorer antepreecor ſubito telluris hiatu. & hoc quia poſſunt facere trāſitionem ad aliquod rationale animal.ut lupi deuorabunt te. Virg. Nec te tantus edat tacitam dolor. Ennius. Vulturis in ſyluis miſerum mandebat homonem.

Heu q̃ crudeli condebat membra ſepulchro.

Edor & ſi in tertiis tantum perſonis nũc,inflectamus ut eſtur uel editur & eduntur,ſicut aratur & arantur.bibitur & bibuntur.quomodo flectitur.

INdicatiuo mõ tpe p̃ſenti .S. ego edor.tu ederis uel edere.ille eſtur,uel editur. Plu. nos edimur.uos edimini.illi edũtur. præterito imperfecto.S.ego edebar: tu edebaris, uel edebare.ille edebatur.P.nos edebamur. uos edebamini illi edebantur.præterito perfecto.Sin. ego eſus ſum.uel fui.tu eſus es uel fuiſti. ille eſus eſt, uel fuit.P.nos eſi ſumus, uel fuimus. uos eſi eſtis, uel fuiſtis.illi eſi ſunt fuerũt uel fuere. p̃terito pluſquam perfecto. S. ego eſus eram, uel fueram tu eſus eras,uel fueras.ille eſus erat,uel fuerat.P.nos eſi eramus,uel fueramus.uos eſi eratis, uel fueratis.illi eſi erant.uel fuerãt.Foturo. S. ego edar. tu ederis,uel edere.ille edetur. Plurali. nos edemur. uos edemini. illi edentur:

Imperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecundam, & tertiam perſonam edere tu.edatur ille.Plu. edimini uos.edantur illi.Futuro.Sing.editor tu.editor ille.Plu.ediminor uos. eduntor illi. Edamur nos hortandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto.S.utinã ego ederer. tu edereris,uel ederere:ille ederetur.Plu.utinam nos ederemur. uos ederemini.illi ederentur.præterito p̃fecto & pluſquam perfecto.S.utinam ego eſus eſſem, uel fuiſſem tu eſus eſſes.uel fuiſſes.ille eſus eſſet, uel fuiſſet.P.utinam nos eſi eſſemus, uel fuiſſemus. uos eſi eſſetis,uel fuiſſetis.illi eſi eſſent,uel fuiſſent.Futuro.Sing utinam ego edar.tu edaris, uel edare ille edatur.pluraliter utinã nos edamur, uos edamini: illi edantur:

Subiunctiuo modo tpe p̄ſenti. S. cum ego edar, tu edaris uel edare. ille edatur. P. cum nos edamur. uos edamini. illi edātur, præterito imperfecto. S. cum ego ederer. tu edereris, uel derere, ille ederetur. P. cū nos ederemur, uos ederemini. illi ederentur. præterito perfecto. Singu. cum ego eſus ſim uel fuerim, tu eſus ſis, uel fueris. ille eſus ſit, uel fuerit. P. cum nos eſi ſimus, uel fuerimus. uos eſi ſitis, uel fueritis. illi eſi ſint, uel fuerint. præterito pluſquam perfecto. S. cum ego eſus eſſem uel fuiſsē, tu eſus eſſes, uel fuiſſes, ille eſus eſſet, uel fuiſſet. P. cū nos eſi eſſemus, uel fuiſſemus. uos eſi eſſetis, uel fuiſſetis. illi eſi eſſent, uel fuiſſent. Futuro. S. cū ego eſus ero, uel fuero. tu eſus eris uel fueris, ille eſus erit. uel fuerit. Pluraliter cum nos eſi erimus, uel fuerim⁹. uos eſi eritis, uel fueritis. illi eſi erunt, uel fuerint.

Infinitiuo modo tēpore præſenti, & præterito imperfecto, edi, præterito perfecto, & pluſquam p̄fecto, eſum eſſe, uel fuiſſe, Futuro eſum iri.

Participia eſus, & edendus. unde comeſus & ambeſus magis, q̄ comeſtus, licet uſi quidam fuerint.

Eſtur uel editur imperſonale qūo declinatur.

Indicatiuo modo tēpore p̄ſenti eſtur, uel editur. imperfecto edebatur, p̄fecto eſum eſt, uel fuit. pluſquam perfecto, eſum erat, uel fuerat. Futuro edetur.

Imperatiuo modo tpe, p̄nti, edatur. Futuro. editor.

Optatiuo modo tēpore præſenti. & præterito imperfecto, utinam ederetur. præterito perfecto, & pluſquam perfecto, utinam eſum eſſet, uel fuiſſet. Futuro utinam edatur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti, cum edatur imperfecto cum ederetur. perfecto, cum eſum ſit. uel fuerit. pluſquam perfecto cum eſum eſſet, uel

fuiſſet. Futuro cum eſum erit, uel fuerit.
Infinitiuo modo tempore præſenti edi. perfecto & plusquam perfecto, eſum eſſe, uel fuiſſe. Futuro eſum iri.

Dic paſſiuum ab aro, per tertias perſonas in utroq; numero.

I Ndicatiuo modo tẽpore præſenti. S. aratur. P. arantur. imperfecto. Sin. arabatur. Plu. arabãtur. perfecto. Sin. aratus eſt uel fuit. Plu. arati ſunt fuerunt uel fuere. plusquam perfecto. Singu. aratus erat uel fuerat. Plu. arati erant uel fuerant. Futuro. Sin. arabitur. Plu. arabũtur.
Imperatiuo modo tempore præſenti. Sing. aretur. pluraliter arẽtur. Futuro. Sing. arator. Plu. arãtor
Optatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S. utinam araretur. Plu. utinam ararentur. præterito perfecto, & plusquam perfecto. S. utinã aratus eſſet uel fuiſſet. Plu. utinam arati eſſent uel fuiſſent. Futuro. S. utinam aretur. P. utinam arẽtur
Subiũctiuo modo tempore præſenti. Sin. cũ aretur. Pluraliter cum arẽtur imperfecto. S. cũ araretur. Plu. cum ararentur. perfecto. S. cum aratus ſit uel fuerit. Plu. cum arati ſint uel fuerint. plusquam perfecto. Sin. cum aratus eſſet uel fuiſſe. Plu. cũ ararit eſſent uel fuiſſent. Futuro Singu. cum aratus erit uel fuerit. Pluraliter cum arati erunt uel fuerint.
Infinitiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto arari, perfecto & plusquam perfecto aratum eſſe uel fuiſſe. Futuro aratum iri. participia aratus, & arandus.

Eo quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti. Sin. eo is it. Plu. imus itis eunt. pterito imperfecto. S. ibam ibas ibat. Pl. ibamus ibatis ibant. pfecto. S. iui iuiſti iuit. Pl. iuimus iuiſtis iue-

runt uel iuere. uel per cōciſionē. Sin. ii iiſti iit. Plu. iimus iiſtis ierunt uel iere pluſquam perfecto. Singulariter. iuerā iueras iuerat. P. iueramus iueratis iuerāt. & p ſyncopē. S. ierā ieras ierat. P. ieramus tis ierāt. Futuro. S. ibo ibis ibit. P. ibim⁹ ibitis ibūt

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiā perſonā. S. i eat. Plu. ite erant. Futuro. S. ito. ito. P. itote eunto, eamus hortandi eſt magis.

Optatiuo modo tēpore præſenti & præterito imperfecto. S. utinam irem ires iret. P. utinā iremus iretis irent. præterito perfecto & pluſquam perfecto. S. utinam iuiſſem iuiſſes iuiſſet. P. utinam iuiſſemus iuiſſetis iuiſſent. Futuro. S. utinam eam eas eat. Plu. utinam eamus eatis eant.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. Singulariter cum eam eas eat. Plu. cū eamus eatis eaut. Imperfecto, Sin. cum irem ires iret. P. cum iremus iretis irent. perfecto cum iuerim iueris iuerit. P. cū iuerimus iueritis iuerint. pluſquā perfecto. S. cū iuiſſem iuiſſes iuiſſet. Plu. cum iuiſſemus iuiſſetis iuiſſent, uel per conciſionem iiſſem. Futuro. Singulariter cum iuero iueris iuerit. pluraliter cum iuerimus iueritis iuerint, uel per conciſionem iero.

Infinitiuo modo tempore præſenti & preterito imperfecto ire. pfecto & pluſquā perfecto iuiſſe, uel iiſſe, per cōciſionē. Futuro itū ire, uel iturum eſſe.

Gerundia, eundi, eundo, eundum. Supina. itum itu. participia & hic & hæc & hoc iens. huius eūtis. & iturus itura iturum. Et ſic declinātur quæcunque ab eo is cōponūtur, præter ueneo, quod facit in ſupino uenum.

Itur Imperſonale quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti itur. præterito imperfecto ibatur, præterito perfecto itum eſt uel fuit, præterito pluſ-

quam perfecto,itũ erat uel fuerat. Futuro, ibitur.
Imperatiuo modo tempore præſenti, eatur. Futuro,itor.
Optatiuo modo,tp̄e p̄ſenti, & ptō imperfecto utinã iretur præterito perfecto,& pluſquã perfecto, utinam itum eſſet, uel fuiſſet. Futuro utinam eatur.
Subiunctiuo modo tempore præſenti, cum eatur. præterito imperfecto,cum iretur.præterito perfecto, cum itum ſit uel fuerit. præterito pluſquam perfecto, cum itum eſſet,uel fuiſſet,Futuro cũ itũ erit uel fuerit.
Infinitiuo modo tēpore præſenti, & præterito imperfecto iri.præterito perfecto, & pluſquam perfecto itum eſſe,uel fuiſſe.futuro itum iri.

Redeo redis quomodo flectitur?

I Ndicatiuo. Redeo redis redit. Redimus reditis redeũt.Redibam redibas redibat. Redibamus,redibatis redibãt. Rediui rediuiſti rediuit. Rediuimus rediuiſtis rediuerũt uel rediuere.& per ſyncopen redij.rediueram rediueras rediuerat. Rediueramus rediueratis rediuerant,redieram per cõciſionem. Redibo redibis redibit.Redibimus redibitis redibunt,
Imperatiuo redi redeat. Redite redeant. Redito tu. redito ille.Redito redeunto.Redeamus hortandi eſt magis.
Optatiuo utinã redirē.rediuiſsē & rediiſſem. redeã.
Subiunctiuo cum redeam. cum redirem. cum rediuerim. cum rediuiſſem. cum rediuero. & perſyncopen redierim.rediiſſem,rediero.
Infinitiuo redire.rediuiſſe. & rediiſſe. Futuro reditum ire,uel rediturum eſſe. Gerundia redeũdi redeundo redeundum:Supina reditum reditu. Participia rediens & rediturus.

Venio uenis quomodo flectitur?

Ndicatiuo ,ueneo.uenis.uenit. Venimus
i uenitis.ueneũt. Venibam. nam ueniebã
eſt à uenio. Veniui & uenij ueniueram &
ueneram uenibo.

Imperatiuo , ueni, ueneat,uenite,ueneãt.Venito tu.
Venito ille,uenitote,ueneũto. Veneamꝰ hortãdi ẽ

Optatiuo,utinã uenirẽ,uẽiuiſsẽ,& uẽiiſsẽ. ueneam.

Subiũctiuo cum ueneam uenirem ueniuerim ueni-
uiſſem ueniuero.

Infinitiuo uenire. ueniuiſſe , & ueniiſſe. uenum ire.
Participiũ ueniens ueneũtis eſſet p̱ regulã,qđ nuſ
quã legi.nã à uenu p̱ticipiũ ne noiare q̃dẽ audeo.

Venio uenis quomodo.flectitur?

Ndicatiuo modo tempore præſenti.S.ue-
i nio uenis uenit.P.uenimꝰ.uenitis penul-
tima longa.ueniũt. Imperfecto. S. uenie-
bam ueniebas ueniebat.P. ueniebamus ueniebа-
tis ueniebant.p̃terito perfecto.S.ueni uenisti ue-
nit.P.uenimꝰ penultima correpta. ueniſtis uene-
rũt,uel uenere præterito pluſquam perfecto uene
ram. Futuro ueniam.

Imperatiuo modo tempore p̃ſenti ad ſecundam , &
tertiã perſonam. S.ueni ueniat .P. uenite ueniant.
Futuro.S.uenito tu uenito ille.P.uenitote ueniun
to.Veniamus hortandi eſt.

Optatiuo modo tp̱e p̃ſenti,& p̃terito imp̱fecto, uti.
nam uenirẽ.Ptõ perfecto,& pluſquã perfecto ,uti-
nam ueniſſem.Futuro utinam ueniam.

Subiũctiuo modo tempore præſenti cũ ueniam.Im-
perfecto cũ uenirẽ,p̱fecto cum uenerim.pluſq̃ per
fecto cum ueniſſem Futuro cum uenero.

Infinitiuo modo tempore præſenti uenire. Præterito
perſecto,& pluſquam perfecto ueniſſe. Futuro uẽ
tum ire,uel uenturum eſſe.

Gerundia ueniendi ueniendo ueniendum. Supina

uentum uentu. Participia ueniens, & uenturus.
Notandum inuenio, & conuenio & cætera quæ à ue nio componuntur. producere penultimam primæ & ſecundæ perſonæ pluralis indicatiui pñtis tẽporis. iuenimus, inuenitis. ꝯuenim⁹ cõuenitis. præteriti uero corripere inuenimus. cõuenimus.

Venitur quomodo flectitur?

I Ndicatiuo uenitur. ueniebatur. uentũ eſt, uel fuit. uentum erat, uel fuerat. ueniatur. Imperatiuo ueniatur tantum.
Optatiuo utinã ueniať. uẽtũ eſſet uel fuiſſet. ueniatur.
Subiunctiuo cũ ueniať uemretur. uentũ erit ſit fuerit, uentum eſſet uel fuiſſet. Ventum erit uel fuerit.
Infinitiuo ueniri. uẽtum eſſe uel fuiſſe. uentum iri.

Gaudeo quomodo declinatur?

I Ndicatiuo mõ tpe p̃ſenti. S. Gaudeo gaudes gaudet. P. gaudemus gaudetis gaudent. præterito impfecto. S. gaudebã gaudebas gaudebat. P. gaudebam⁹ gaudebatis gaudebant. Præterito perfecto. S. gauiſus ſum uel fui es uel fuiſti. eſt uel fuit. P. gauiſi ſumus uel fuimus. eſtis uel fuiſtis. ſunt fuerunt uel fuere. Præterito pluſquam pfecto. S. gauiſus eram uel fueram. eras uel fueras. erat uel fuerat. Plu. gauiſi eramus uel fueramus, eratis uel fueratis. erant uel fuerant. Futuro. S. gaudebo gaudebis gaudebit. P. gaudebimus gaudebitis gaudebunt.
Imperatiuo modo tempore præſenti. ad ſecundam & tertiam perſonam. S. gaude gaudeat. P. gaudete gaudeant. Futuro. S. gaudeto. gaudeto. P. gaudetote gaudento. gaudeamus hortandi eſt.
Optatiuo modo tempore præſenti & preterito imperfecto. S. utinã gauderem gauderes gauderet. P. utinã gauderemus gauderetis gauderent. præterito perfecto & pluſquã perfecto. S. utinã gaui-

ſus eſſem,uel fuiſſem, eſſes,uel fuiſſes,eſſet,uel fuiſſet.Pluraliter utinam gauiſi eſſemus, uel fuiſſem⁹, eſſetis, uel fuiſſetis,eſſent, uel fuiſſent. Futuro.Si. utinam gaudeam gaudeas gaudeat.Pluraliter utinam gaudeamus gaudeatis gaudeant.

Subiunctiuo modo tēpore præſenti.S. cū gaudeam gaudeas gaudeat.Plu. cū gaudeamus gaudeatis gaudeāt præterito imperfecto.Sin. cū gauderem gauderes gauderet.Plu.cum gauderemus gauderetis gauderent præterito perfecto. S. cū gauiſus ſim,uel fuerim, ſis uel fueris,ſit, uel fuerit. Pl. cum gauiſi ſimus,uel fuerimus,ſitis,uel fueritis,ſint,uel fuerint.Præterito pluſquamperfecto. S.cum gauiſus eſſem,uel fuiſſem eſſes,uel fuiſſes,eſſet, uel fuiſſet.Plura,cum gauiſi eſſemus, uel fuiſſemus ,eſsetis,uelfuiſſetis,eſſent,uel fuiſſent,Futuro. Sin.cum gauiſus ero,uel fuero,eris uel fueris,erit, uel fuerit.Pluraliter cum gauiſi erimus,uel fuerimus. eritis,uel fueritis,erunt,uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti gaudere præterito perfecto & pluſquamperfecto gauiſum eſse uel fuiſse.Futuro gauiſum ire,uel gauiſurum eſse.

Gerundia, uel participialia nomina gaudendi, gaudendo,gaudendum.Supina gauiſum gauiſu. Participia naſcunt ab hoc uerbo neutro paſſiuo:tria. gaudens,gauiſus,gauiſurus.

Fio quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præſenti Sin. fio fis fit.Plu. fimus fitis fiunt . præterito imperfecto.S.fiebāt fiebas fiebat.Pl.fiebamus fiebatis fiebant.præterito perfecto.Sin.factus ſum,uel fui, es,uel fuiſti eſt,uel fuit.Pl.facti ſumus, uel fuimus eſtis uel fuiſtis ſunt, fuerunt, uel fuere. præterito,pluſquamperfecto Sin.factus eram, uel fuerā,eras,uel fueras erat, uel fuerat. Pl. facti era-

mus,uel fueramus eratis,uel fueratis erãt, uel fue-
rant.Futuro.S.fiã,fies fiet.Plu.fiemus, fietis,fient.
Imperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecundam
& tertiam perſonam. Singu.fi. fiat Pluraliter fite.
fiant.Futuro.S.fitu tu,fito ille.Pluraliter fitote, fi-
unto .Fiamus hortandi eſt.
Optatiuo modo tempore præſenti,& præterito imp-
fecto.S.utinam fierem,fieres,fieret.Pluraliter uti-
nam fieremus fieretis, fierent. Præterito perfecto,
& pluſquãperfecto. S. utinã ego factus eſſem, uel
fuiſſem tu factus eſſes. uel fuiſſes, ille factus eſſet
uel fuiſſet.Plur.utinã facti eſſemus, uel fuiſsemus.
eſſetis,uel fuiſsetis,eſſent,uel fuiſsent.Futuro.S.uti
nam fiam fias fiat.Plu.utinã fiamus fiatis,fiant.
Subiunctiuo modo tempore præſenti.S. cum. fiam.
fias.fiat.Plu.cum fiamus,fiatis fiant. Præterito im
perfecto.S.cum fierem fieres,fieret.Plura.cum fie-
remus,fieretis,fierent.præterito perfecto.S.cum fa
ctus ſim uel fuerim,ſis uel fueris ſit,uel fuerit. Plu.
cum facti ſimus uel fuerimus,ſitis uel fueritis, ſint
uel fuerint præterito pluſquã perfecto.S.cũ factus
eſſem uel fuisſem eſſes uel fuisſes eſſet uel fuiſſet.
Pluraliter cum facti esſemus uel fuisſemus eſsetis
uel fuiſſetis,eſſent, uel fuiſſent.Futuro. Singulari-
ter cum factus ero uel fuero eris uel fueris, erit
uel fuerit.Pluraliter cum facti erimus uel fuerimus
eritis, uel fueritis erunt uel fuerint.
Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito im-
perfecto fieri præterito perfecto, & pluſqubmpſe-
cto factum eſſe uel fuiſſe.Futuro factum iri,Caret
gerundijs,non enim legi apud doctos fiendi, fien
do,endum pro quibus faciendi, faciendo, facien
dum dicimus.Supina habet factum factu, à facio
unde factus participium.Item faciendus eſt à faci-
ens,Fiendus non dicitur latine.

Memini quomodo declinatur?

INdicatiuo modo tēpore pręſenti, & pręterito perfecto. Singulariter memini meminiſti meminit. Plura. meminimus, meminiſtis, meminerunt uel meminere, præterito imperfecto, & pluſquam perfecto. Sin. memineram, memineras meminerat. Pluraliter memineramus memineratis meminerant. Fururo caret, ſed eius loco dicimus Sin. meminero memineris. meminerit. P. meminerimus, memineritis meminerint.

Imperatiuo modo tempore inſtanti, & futuro ad ſecundas tantum perſonas in utroq; numero. Singulariter memento tu. Pluraliter memētote uos.

Modo optandi, tempore inſtanti, & præterito imperfecto, pfecto & pluſquāperfecto. Sin. utinā meminiſsē meminiſſes meminiſſet. Plu. utinā meminiſſemus meminiſſetis, meminiſſent. Futuro caret.

Subiunctiuo modo tempore inſtanti, & præterito pfecto. Sing. cū uel ſi uel quamuis uel licet, uel qđ. uel ut meminerim, memineris meminerit. Plu. meminerimus memineritis meminerint. præterito imperfecto & pluſquamperfecto. Si. cum uel ſi meminiſſem meminiſſes meminiſſet. Plu. cū uel ſi meminiſſemus meminiſſetis, meminiſſent. Futuro. Si. cū uel ſi meminero, memineris, meminerit. Plura. cū uel ſi meminerimus memineritis meminerint

Infinitiuo modo tēpore pſenti, impfecto, perfecto, & pluſquāperfecto meminiſſe. Cæteris caret ſic inclinātur Odi noui cœpi per œ diphthōgū nam cepi ſine diphtongo eſt præteritum à capio capis.

Oportet quomodo declinatur?

INdicatiuo modo tempore præſenti oportet, imperfecto oportebat perfecto oportuit pluſquam perfecto oportuerat. Futuro oportebit.

Imperatiuo modo tempore præſenti, oporteat tam tum.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto utinam oporteret. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto utinam oportuiſſet. Futuro utinam oporteat.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum oporteat, præterito imperfecto, cum oporteret præterito perfecto, cum oportuerit. Præterito pluſquam perfecto, cum oportuiſſet. Futuro cum oportuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & prçterito imperfecto oportere præterito perfecto & pluſquam pefecto oportuiſſe. Cæteris caret.

Contingit imperſonale quomodo flectitur.

i ndicatiuo, contingit contigebat contigit. contigerat. cõtinget. Imperatiuo cõtingat tantum.

Optatiuo utinam contingeret, contigiſſet, contingat.

Subiunctiuo cum contingat contingeret contigerit contigiſſet contigerit.

Infinitiuo contigere, contigiſſe, cæteris, deficit.

Tædet quomodo declinatur?

i Ndicatiuo, tædet, tædebat tæduit, & pertæſum eſt uel fuit. tæduerat, & pertæſum erat uel fuerat tædebit.

Imperatiuo tædeat tantum.

Optatiuo utinam tæderet, tæduiſſet, & pertæſum eſſet uel fuiſſet tædeat.

Subiunctiuo cum. tædeat, tæderet tæduerit, & pertæſum ſit uel fuerit tæduiſſet, & pertæſum eſſet uel fuiſſet, teduerit, & pertæſum erit uel fuerit.

Infinitiuo tædere tæduiſſe, & pertæſum eſſe uel fuiſſe, Participium pertæſus, Sed de hoc in participijs abunde dicemus.

De aduerbio.

Q Vid eſt aduerbium? pars orationis indeclinabilis, quæ adiecta uerbo ſignificationem eius explanat, & implet. nam ſine aduerbio ſenſus perfectus non uidetur. Cum enim dico lego, ſcribo, incertum eſt bene'ne, an perperam.

Quare dictum eſt aduerbium? quia ſemper uerbum præcedit aut ſequitur. unde & nomē accepit, quē admodum apud græcos ἐπίῤῥημα. hoc enim perficit adiunctum uerbis, quod adiectiua nomina ſubſtantiuis adiuncta, ut prudens homo, prudenter agit.

Quot accidunt aduerbio? tria, ſpecies, ſignificatio, & figura.

Quot ſunt ſpecies aduerbiorum? duæ, primitiua, ut ſæpe clam. deriuatiua, ut ſæpius, clanculum.

Quot ſunt ſignificationes aduerbiorum? multæ, q̄ hoc hexaſticho comprehenduntur.

Temporis atq; loci. quali. quanti. atq; negandi.
Da confirmandi. iurandi. Da prohibendi.
Optandi. euentus. hortandi daq́; remiſſi.
Congrega & intenti, numeri, ſimili dubitandi.
Et ſuper, atq; uoca. monſtra, eli. dim. per. & inter.
Ordinis, & diſcre. ſimul his adiungito Compar.

Hoc eſt d temporis. loci. qualitatis. quantitatis. negandi. confirmandi. iurandi. prohibendi. oprandi euentus. hortandi. remisſiui. congregandi. intentiui numeri. ſimilitudinis. dubitandi. ſuplatiui. uocandi. monſtrādi. eligēdi. diminutiui. perſonalis. interrogandi. ordinis. diſcretiui. comparandi.

Quot ſunt figurę aduerbiorum? tres. ſimplex, ut diu. compoſita, ut interdiu. quandiu. decompoſita, ut indocte, imprudenter.

Interrogationes de aduerbio.

Vnc quæ pars orationis eſt? aduerbium. quare? quia ſtat iuxta uerbum, & ſemper nititur uerbo.

Nunc cuius ſpeĩ? primitiuæ. q̃re? q̃a à nullo deriuaẗ. Clãculũ cuius ſpẽi? deriuatiuæ. uñ deriuaẗ à clam:

Nunc cuius ſignificationis? temporis. Da temporis. hodie. heri. nunc. nuper. cras. perendie. pridie. poſtredie, nudius tertius, nudius quartus, aliquando, olim, tunc, quõdam, iam, ſemper, mane. ueſperi, diu noctu modo, & dum.

Hinc cuius ſignificationis? loci. Da loci hic. iſtic. illic, huc, iſtuc, illuc, hac, iſtac, illac, hinc, hiſtinc, illinc, ibi, unde. Intro, foras, intus, foris.

Bene cuius ſignificationis? qualitatis. Da qualitatis, bene, male, docte, pulchre, fortiter, ſapienter.

Multũ cuius ſignificationis? quãtitatis. Da quantitatis, multum, parum, modicum, minimum, maxime, magnopere, ſatis.

Non cuius ſignificationis? negandi. Da negandi. non, nihil, nec, neq;, haud, minime, nequaquam.

Profecto cuius ſignificationis? confirmandi. Da confirmandi, profecto, quippe, nempe, uidelicet, ſcilicet, quidni, certe, næ.

Aedepol cuius ſignificationis: iurandi. Da iurandi. Aedepol. Caſtot. Hercle. medius, fidius.

Ne cuius ſignificationis? ꝓhibẽdi. Da ꝓhibẽdi. ne.

Vtinam cuis ſignificationis? optandi. Da optandi utinam, o ſi, o utinam.

Forte cuius ſignificationis? Euentus. Da euentus forte, caſu, forte, fortuna.

Eia cuius ſignficationis hortandi. Da hortandi, eia, age, agite.

Vix cuius ſignificationis? remiſſiui. Da remiſſiuis, paulatim, ſenſim, pedetentim.

Simul cuius ſignificationis: congregandi. Da con gregandi ſimul, una, pariter.
Valde cuius ſignificationes: intentiui. Da intenti ui. Valde, nimium, prorſus, penitus, omnino.
Semel cuius ſignificationis: numeri. Da numeri. ſemel, bis, ter, quater, qnqueis, ſexies, ſepties, decies, qnquagies, octuagies, cēties, millies, toties, quoties, & huiuſmodi. (nis
Quaſi cuius ſigñatiōis: Similitudinis. Da ſimilitudi- quaſi, ceu, ſic ſicut, ſicuti, uelut, ueluti, ut, uti, & ita.
Forſam cuius ſigñationis: dubitādi. Da dubitādi. forsā, for ſitā, forſit, fortaſſis, fortaſſe, fors, forte.
Maxime cuius ſignificationis: ſuplatiui. Da ſuplatiui maxime, minime, doctiſſime, ocyſſime.
Heus cuius ſignificationis: uocandi. Da uocandi, heus, o.
En cuius ſignificationis: demonſtrandi. Da demonſtrandi, en, ecce.
Potius cuius ſignificationis: eligendi. Da eligendi, potius, immo.
Clanculum cuius ſignificationis: diminutiui. Da diminutiui, clanculum, belle.
Meatim cuius ſignificationis: perſonalis. Da perſonalis, meatim, tuatim, ſuati, noſtrati, ueſtratim.
Cur cuius ſignificationis: interrogādi. Da interrogandi. cur, quare, nunquid, quiſi, quamobrem.
Deinde cuius ſignificationis: ordinandi. Da ordi nandi, deinde, deinceps, dehinc, poſtea, obiter, interim, interea, protinus, & præterea.
Seorſum cuius ſignificationis: diſcretiui. Da diſcretiui deorſum, ſeorſum, ſecreto, ſeparatim, ſigillatim, bifariam omnifariam, & pluritariam.
Magis cuius ſignificationis: comparatiui. Da comparatiui, magis, minus, plus, ualidius, ocyus, celerius, & tardius.

LIBER DE PARTICIPIO:

q Vid eſt Participiũ? Pars orõnis dicta q̃d Partẽ capiat nominis, partẽq; uerbi. dicitur igitur participiũ, quaſi particapiũ.

Participio quot accidũt? ſex. genus, caſus, tempus, ſignificatio, numerus, & figura.

Quot ſunt genera participiorũ? quinq;. maſculinũ, ut amatus. fœmininum, ut amata. neutrũ, ut amatum. Commune duum generum, ut amantẽ. Commune trium generum, ut amans.

Quot ſunt caſus participiorum? ſex, quot & nominũ, nominatiuus, genitiuus, datiuus, accuſatiuus, uocatiuus, & ablatiuus:

Quot ſunt tempora participiorũ? quinq;. preſens, & præteritũ imꝑfectum ſimul, ut amãs, legens. Preteritũ ꝑfectum, & pluſquãperfectũ ſimul, ut amatus, lectus. Futurũ ꝑ ſe, ut amaturus, amandus.

Quot ſunt ſignificationes participiorũ? quinq;. actiua, ut amãs ab amo, Paſſiua, ut amatus ab amor. Neutralis, ut arans ab aro. Communis, ut largiẽs à largior. deponens, ut ſequens à ſequor.

Quot numerus habet participium? duo. ſingularẽ, ut amans, pluralem, ut amantes.

Quot ſunt figuræ participiorum? duæ, ſimplex, ut amans. decompoſita, ut deamans.

Interrogationes de participio.

a Mans quæ pars orationis eſt? participiũ. quare? q̃a partem capit nominis, partẽq; uerbi: recipit enim à nomine genera, & caſus. a uerbo autem tempora, & ſignificationes. ab utroq;, numerum, & figuram.

Amatus cuius generis? maſculini. quare? quia eſt prima uox participii.

Amata? fœminini. quare? q̃a eſt ſecũda uox ꝑticipii.

Amatũ? neutri.quare? quia eſt tertia uox participii.

Amans cuius generis? omnis uel cõis trium gene-rum,quare? quia omnia participia in ns. ſunt cõia trium generum,ut hic & hæc & hoc amans.

Amantem cuius generis? communis duum generũ. quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hunc & hanc.

Amantem cuius caſus? accuſatiui. quare? quia in eo caſu declinando reperitur.

Amans cuius tẽporis? præſentis,& præteriti imperfe-cti.quare? quia omne participium definens,in ns, præſentis, & præteriti imperfecti temporis eſt. ut amans,ideſt qui amat,uel amabat.

Amatus cuius temporis? præteriti perfecti, & pluſ-quãperfecti.quare? quia omne participiũ definens in tus uel in ſus,uel in xus,uel in uus, quod unum eſt tantũ,ut mortuus,præteriti perfecti,& pluſquã perfecti temporis eſt,ut amatus, ideſt qui amatus eſt,uel fuit uel qui amatus erat,uel fuerat.

Amaturus cuius temporis? futuri.quare? quia omne participiũ in rus futuri temporis eſt,ut amaturus, ideſt qui amabit.

Amandus cuius temporis? futuri. quare? quia omne participium in dus futuri temporis eſt, ut aman-dus,ideſt qui amabitur.

Amans cuius ſignificationis? actiuæ. quare? quia ab actiuo uerbo uenit quod eſt amo.

Amatus cuius ſignificationis? paſſiuæ.quare? quia à paſſiuo uerbo uenit.quod eſt amor.

Seruiens cuius ſignificationis? neutralis.quare? quia à uerbo neutro deriuatur,quod eſt ſeruio.

Largiens cuius ſignificationis? communis. quare? quia à cõmuni uerbo deducitur,quod eſt largior

Sequens cuius ſignificationis? deponentis. quare? quia à deponẽti uerbo trahitur, quod eſt ſequor.

Amans cuius numeri?ſingularis.quare?quia ſingulariter profertur.

Amantes cuius numeri?pluralis.quare? quia pluraliter profertur.

Amans cuius figuræ?ſimplicis.quare?quia ſimpliciter profertur.

Deamans cuius figuræ?decompoſitæ.quare? quia à cōpoſito deriuatur,quod eſt deamo. Omne enim, quod deriuatur à compoſito, dicitur decōpoſitū.

Singulariter Nominatiuo hic & hęc & hoc amans. Genitiuo huius amantis. Datiuo huic amāti. Accuſatiuo hunc & hanc amantem. & hoc amans. Vocatiuo o amans. Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc amāte uel amanti. Pluraliter nominatiuo hi & hæ amantes,& hæc amantia. Genitiuo horū & harum & horum amantium, & per conciſionē amantum. Datiuo hs amātibus. Accuſatiuo hos & has amāteis.& hæc amantia. Vocatiuo o amātes,& o amantia. Ablatiuo ab his amantibus.

Nominatiuo amaturus,amatura,amaturum. Genitiuo amaturi,amaturæ,amaturi. Datiuo amaturo, amaturæ,amaturo. Accuſatiuo amaturum,amaturā,amaturū. Vocatiuo o amature,o amatura,o amaturū, Ablatiuo ab amaturo, ab amatura, ab amaturo. Pluraliter nominatiuo amaturi,amaturæ.amatura. Genitiuo amaturorū,amaturarum, amaturorum. Datiuo amaturis. Accuſatiuo amaturos,amaturas,amatura. Vocatiuo o amaturi, o amaturæ,o amatura. Ablatiuo ab amaturis.

Singulariter Nominatiuo amatus,amata,amatum. Genitiuo amati, amatæ, amati. Datiuo amato, amatæ,amato. Accuſatiuo amatū,amatam,amatū. Vocatiuo o amatæ,o amata,o amatū. Ablatiuo ab amato,ab amata,ab amato. Pluraliter noīatiuo amati,amatæ, amata, Genitiuo amatorum,

amatarum,amatorum.Datiuo amatis. Accuſatiuo amatos,amatas,amata. Vocatiuo o amati, o amatæ,o amata. Ablatiuo ab amatis.

Singulariter nominatiuo amandus,amanda, amandum. Genitiuo amandi,amandæ,amādi. Datiuo amando,amandę,amando. Ac.amādū,amandā, amādū.Vo.o amādæ,o amanda,o amadū. Abla. ab amando,ab amanda,ab amando.P.nominatiuo amandi,amandæ.amāda. Genitiui amādorū, amandarum.amandorum.Datiuo amandis. Ac. amandos,amandas,amāda. Vocatiuo, o amādi. o amandæ,o amanda. Ablatiuo ab ab amandis.

DE PRAEPOSITIONE.

Qvid eſt ꝑpoſitio? pars orōnis indeclinabilis, q̄ præpoſita aliis partibus orationis, ſignificationē earū aut mutat,aut æquus, iniquus,aut cōplet,ut facio,fero, ꝑficio, perfero, aut minuit,ut rideo,ſurrideo,triſtis,ſubtriſtis.

Quare dicitur præpoſitio? quia præponitur tam per appoſitionem,ut eo ad philoſophos,q̄ per compoſitionem,ut adeo.aliquando poſtponitur ornatus gratia,ut tecum,quicum.Romam uerſus,Italiam uſq; crurum tenus.

Præpoſitioni quot accidunt? unum. qď nam? caſus quot caſus? duo.q? Accuſatiuus,& Ablatiuus.

Quæ ſunt præpoſitiones accuſatiuæ, ideſt quæ ſeruiunt accuſatiuo caſui? Ad,apud,ante,aduerſus, uel aduerſum cis,citra,circum,circa, cōtra,erga, extra,intra,infra,iuxta,ob,pone per, propè, propter,ſecundum poſt,trans,ultra,præter,ſupra, circiter,uſq;,ſecus,penes,uerſus,procul, pridie, poſtridie,dicimus enim ad templum, apud ignē ante forum,ſi frigus erit,aduerſus,uel aduerſum ini

micos.cis alpes.citra amnem Rubiconem circum muros:circa forũ.contra Dalmatas. erga neceſſa rios.extra urbē.inter amicos. Intra oppidũ. infra tectũ iuxta fanũ.hăc ob rē. ponè tribunal. per me dios hoſtes.ꝓpè mortē. ꝓpter timorē, & propter aquæ riuũ.ſecũdũ ſcripturas,& plena ſecundũ flu‑ mina poſt tergũ.trās.ripā.ultra Sauromatas pter officiũ.ſupra tectũ. circiter calēdas ianuarias.uſ‑ q́ꝫ oceanũ.ſecus te.penes arbitros.Sed ſecus te ſe di nõ dici,ſed ſecũdum te,ait Caper. Aretium uer ſus.procul urbem, ut inqt Curtius.pridie parilia. & pridie illius diei:poſtridie calendas, & poſtridie nonarum Decembrium:

Q uæ ſunt Ablatiuæ præpoſitiones, ideſt quæ ſer‑ uiũt ablatiuo caſui? a.ab abs. cum coram. clā.de e.ex.pro præ.palam.ſine. abſq́ꝫ. tenus dicimus. enim a templo.à mari.ab andria.abs quouis ho‑ mine.cum exercitu.coràm teſtibus. clam cuſtodi bus.de foro.e iure.ex theatro,quod eſt aliud, q̃ à theatro,ut ait Diomedes.pro cliētibus, & pro tri‑ bunali. palàm omnibus. ſine labore. Abſq́ꝫ iniu. ria.pubetenus.& crurum tenus.

Q uæ ſunt præpoſitiones ambiguæ, ideſt tam abla‑ tiuo,q̃ accuſatiuo caſui ſeruientes?in. ſub. ſuper. & ſubter.Dicimus enim ſum in templo. eo in tem plum.iaceo ſub antro.curro ſub antrum ſedeo ſu per aquis.cado ſuper aquas, dormio ſubter lodi‑ ce.ingredior ſubter lodicem.

Q ando ſeruiunt accuſatiuo?cum motũ ſignificāt,ut itur in antiquam ſyluā.curro ſub tegmen fagi.

Quãdo ſeruiũt ablatiuo?qñ ſignificant in loco,ut ſũ in templo.ſub porticu. recubo ſub tegmine fagi.

Quæ ſunt præpoſitiones, quæ nõ inueniunt niſi in cõpoſitione?hæ.di.dis.re.ſe.am,con, ut,diduco. diſiicio,repono, ſeduco, amplector. congredior.

Interrogationes de præpoſitione.

Quæ pars orationis eſt? præpoſitio. quare? quia præponitur aliis partibus orationis per appoſitionē, uel per compoſitionē.

Quando per appoſitionem? cum regit caſum, ut eo ad templum, in hoſtem.

Quando per compoſitionem? cum componitur ut adduco ex ad & duco. Alludo ex ad & ludo. Iniuſtus ex in, & iuſtus ſub triſtis, ex ſub, & triſtis. irrideo ex in & rideo.

Ad cui caſui ſeruit? accuſatiuo. quare? quia eſt accuſatiua præpoſitio.

Ad in hac oratione, itur ad urbem, quomodo præponitur? per appoſitionē. quare? quia regit caſum.

Ad in hac oratione, adducam tibi tuum pamphilū, quomodo præponitur? per compoſitionem. Quare? quia ex ad, & duco componitur adduco.

A cui caſui ſeruit? ablatiuo. quare? quia. a. eſt ablatiua præpoſitio.

In cui caſui ſeruit? utrique. quare? quia eſt tam accuſatiua, quam ablatiua præpoſitio.

DE CONIVNCTIONE.

Quid eſt coniunctio? pars orationis indeclinabilis adnectens, ordinānsq́ue ſentētiā.

Coniunctioni quot accidūt? tria, ſpecies figura, & ordo.

Quot ſunt ſpecies, ſiue poteſtates cōiunctionis? hę ferè, quæ his uerſibus annotantur.

Co. conque, & ſubcon. diſ. ſubdiſ. adiuq́ue. Cauſal.
Approbat. aduerſa. diſtri. diſcreq́ue. du. diq́ue.
Abnegat. effecti. collecti. his adiice complet.

Hoc eſt copulatiua. continuatiua: ſubcontinuatiua. diſiunctiua, ſubdiſiūctiua, adiunctiua, cauſalis, ap

probatiua.aduerſatiua.diſtributiua. diſcretiua du bitatiua.diminutiua. abnegatiua,effectiua, collectiua.complectiua.
Quot ſunt figuræ cõiunctionis? duæ. ſimplex ut nã ita,at compoſita,ut nanq;,itaq;.attamen.etenim.
Quod ſunt ordines coniunctionis? tres, præpoſitiuus,ſubiunctiuus, & communis.
Quę ſunt coniunctiones præpoſitiui ordinis? ac,at, aſt,atq;,aut,&,uel, nec,neq;, ſi, quin, quatenus. ſin,ſeu,ſiue,ni,niſi,ſed niſi poetice poſtponitur.
Quæ ſunt coniunctiones ſubiunctiui ordinis? quæ, ue,ne,quidem,quoq;,autem,uero.
Quæ ex his ſunt ἐγκλιτικαὶ.i.encliticæ, hoc eſt inclinatiuæ? quæ,ue,ne.
Quare dicuntur ἐγκλιτικαὶ? quia inclinant accentum præcedentis ſyllabæ ad ſe, ut quæ apud Virgiliũ.
Alcandrumq́;, Haliumq́;,Noemonaq́;,Prytauimq́;.
ſicut τε apud græcos , quod eſt quæ abſq; diphthongo. Homerus.
Ἀλήκανδρόν θ᾽, ἅλιόν τε, νοήμονά τε, πρύτανίν τε. Heſio.
Κλειώ τ᾽ εὐτέρπη τε, θάλλειά τε, μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ᾽, ἐρατώ τε, πολύμνιά τ᾽, οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ᾽, ἣ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασάων. Hoc eſt.
Clioq́;,Euterq́;,Thaliaq́; Melpomeneq́;,
Therpſicoreq́;,Eratoq́;,Polymniaq́;,Vranieq́;.
Calliope multo ante alias præſtantior omneis.
Et ne apud Horatium.
Ludere qui neſcit campeſtribus abſtinet armis,
Indoctusq́; pilæ,diſci'ue,trochi'ue quieſcit:
Ne ſpiſſæ riſum tollãt impune coronę. & ue apud Iuuenalem.
Semper ego auditor tantũ? nunquam'ne reponam?
in his ubiq; ante quæ,ue,ne.eſt accentus acutus.
Quæ ſunt coniunctiones,quæ indifferenter & præponi & poſtponi poſſunt? Cæteræ feré omnes,prę

ter ſupradictas, ut equidem,igitur,tamen, ergo, quanquam,& huiuſmodi.

Interrogationes de coniunctione,

T quæ pars eſt? coniunctio, quare? quia coniungit cæteras partes orationis.

Et cuius ſpeciei,ſiue poteſtatis? Copulatiuæ,quare? quia copulat tam ſenſum,quàm uerba ut.M.Tullius fuit & diſcretus.& ſapiens.

Da copulatiuas,& que,atq;,ac,quidem,quoq;,etiã. item,at,aſt,ſed, autem, uero. Copulat enim cum confirmatione intellectum.

Si quando εἰ græcam ſignificat, cuius poteſtatis? Continuatiuæ. quare? quia demonſtrat ordinem cum conſequentia & continuatione rerum, ut ſi ſtertit,domuit,& ſi ambulat,mouetur.

Da continuatiuas,ſi,ſin,ſignificat enim ordinẽ præcedentis rei ad ſequentem,ut ſi febri uexatur, calet.ſed non,conuertitur.

Quia cuius poteſtatis? Subcontinuatiuæ. quare? q̃a cauſam continuationis oſtendit conſequentem cum rerum eſſentia,ut quia ambulat,mouetur, & quando ſol eſt ſuper terram,dies eſt.

Da ſubcontinuatiuas,quando, quoniam, quandoquidẽ,quia quatinus, & quatenus pro quoniam.

Aut cuius poteſtatis? diſiunctiuæ. quare? quia,quanuis uoces cõiungat,ſenſum tamen diſiungit,& alteram quidem rem eſſe,alteram uero nõ eſſe ſignificat,ut aut eſt dies,aut eſt nox, uel eſt ſanus, uel eſt æger,& hoc eſt bene diſiunctum.quia ſi unum uerũ ẽ,alterũ falſum,nã aliter uitioſe q̃d diſiũgitur.

Da diſiunctiuas,ue,uel,aut,ſiue,ſeu.

Vel pro etiam cuius poteſtatis? ſubdiſiunctiuæ. quare? quia quãuis uoces diſiũctiuarũ,habeat,utrũq; tamen eſſe ſignificat,uel ſimul, uel diſcrete, ſimul, ut uel rex ſemper mihi maximas gratias agebat,

Ideſt etiam rex. Item Alexander, ſiue Paris rapuit Helenam, ideſt Alexander, qui & Paris dicitur. & Mars, ſiue Mauors. Gradiuus, uel Maſpiter præſul eſt bellorum. Diſcrete, ut tu tota die uel legis, uel ſcribis. ſignificat enim te & legere & ſcribere, ſed non ſimul utrunq; agere, ſed aliis horis legere, aliis ſcribere. ſimiliter Remex, uel impellit remum, uel attrahit. cum ſimul pene utrunq; fieri intelligo, ſed diſtincte alius eſt enim pellentis, alius attrahentis motos.

Da ſubiunctiuas 'ue. uel. aut ſiue. ſeu. quādo utrunq; ſignificant.

Cum quando ἵνα græcam ſignificat, cuius ſpeciei? Adiunctiuæ. quare? quia adiungitur uerbis ſubiūctiuis, ut cum eſſem Venetiis, nō perperam me facturum exiſtimaui, ſi noſtras lucubrationes grammaticas imprimendas curarem.

Da adiunctiuas. ſi, ut, cum, dum, quatenus, quando ἵνα græcam ſignificat, ut ſi dederis operam bonis literis, proficies breui, & ut profit tibi, facio. Item dum conderet urbem. ideſt, ut conderet.

Nam cuius ſpeciei? Cauſalis proprie, quare? quia adiuncta indicatiuo uerbo ſignificat cauſam antecedentem, hoc eſt rem ex cauſa, antecedente euenientem, ut doctus ſum, nam legi, & mouetur, ambulat enim.

Da cauſales proprie. nam. namq;. enim.

Quid intereſt inter adiūctiuas & proprie cauſales? Cauſales cum affirmatione, adiunctiuę cum dubitatione proferuntur. Sed & continuatiuæ, & ſubcontinuatiuæ, & adiunctiuæ. & effectiuæ iter cauſales ponuntur, quia per has cauſæ oſtenduntur & continuationis, ut ſi ambulat mouetur, & adiūctionis, ut. ambulat. ut moueatur, & effectionis. ut mouetur, ambulat enim.

Equidem cuius ſpeciei? approbatiuæ quare? quia approbat rem,ideſt affirmat, ut Equidem merui, nec deprecor. & ſiquid uſquam iuſtitiæ eſt: & Si-qua eſt cœlo pietas.

Da approbatiuas.ſi.equidem.quidem.

Tamen cuius ſpeciei? aduerſatiuæ. quare? quia ad-uerſum cōuenienti ſignificat,ut & ſi te benefactu rum dicis,tamen à malitia non diſcedis.

Da aduerſatiuas.tamen.quanquam.quamuis. & ſi-licet. licebit. ſaltem. ſed ſaltem etiam diminutiua eſt.

Vero cuius poteſtatis? diſtributiuę. quare? quia di-uerſis diuerſa diſtribuit,ut ego lego,tu uero dor-mis.

Da diſtributiuas.at:aſt,uero,autem,ſed:

Quàm cuius poteſtatis?diſcretiuæ,uel electiuæ. quare?quia de duobus præpoſitis unum eligere, & alterum refutare oſtendit, ut diues uolo eſſe, quàm pauper,ideſt diues uolo eſſe,& nō pauper. Græci ἢ dicunt. Homerus, βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπόλεσθαι. hoc eſt, Volo ego ſaluum eſſe populum,quam perire,ideſt,& non perire?

An cuius poteſtatis?dubitatiuæ, quare? quia dubi-tationem ſignificat,ut Eloquar,an ſileam?

Da dubitatiuas,an,ne,correpta,nec ne,Horatius in poetica.

Intererit multum Diuūs ne loquatur,an heros,
Maturus ne ſenex,an adhuc florente iuuenta,
Feruidus,an matrona potens,an ſedula nutrix,
Mercator ne uagus,uirentis agelli,
Colchus,an Aſſyrius,Thebis nutritus. An Argis.

Terentius in ſeipſum cruciante.Filium unicum ado leſcentem habeo,an quid dixi habere me? Immo habui Chreme,nūc habeam,nec ne incertus ſum

Saltem cuius poteſtatis? Diminutiuæ, quare? quia

diminutionem ſignificat,ut ſi non uis donare, ſal tem mutua.

Da diminutiuas ſaltem,at,uel,aut, pro ſaltem ut, ſi non re,at uerbis adiuua. Virgilius in ſexto.

Si te nulla manet tantæ pietatis imago.
At ramum hunc(aperit ramum,qui ueſte latebat)
Agnoſcas at pro ſaltem Lucanus.
O felix ſi te uel ſic tua Roma uideret, pro ſaltem ſic.

Et ſi non uis referre gratiam,aut agas,aut pro ſaltē.

Αν & κέν cuius poteſtatis? (neceſſe eſt enim græcis utamur,ubi uoſtra deficiunt,) Abnegatiuæ, quare? quia uerbis adiunctæ aliquid poſſe fieri oſtendunt,ſed propter aliquam cauſam,ne fiat, impediri,ut ἐποίησα ἄν, εἰ ἐδυνήθην hoc eſt feciſſem, ſi potuiſſem &c.

Ηκεν γηθήσαι πρίαμος, πριάμοιό τε παῖδες.
Αλλοι τε τρῶές, μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ.
Εἰσφῶιν τάδε πάντα πυθοίατο μαρναμένοιιν. Hoc eſt.
Gauderet Priamus certe,& priameia proles,
Troianiq; alii,foret & his ſumma uoluptas,
Omnia ſi uos hæc pugnare,ueniret ad aures.

Da abnegatiuas, non habemus, ſed illarum loco ſubiunctiuis utimur uerbis, ut comeſſem, ſi haberem.feciſſem,ſi potuiſſem curarem breui imprimēdos optimos quoſque libros, ſi quiſquam rex adiuuaret.

Nam cuius poteſtatis? exectiuæ,quare? quia ſignificat effectum procedentem ex cauſa,ut legi, nam doctus ſum ſed effectiuam eandem eſſe exiſtimo, quam proprie cauſalem diximus.

Igitur cuius poteſtatis? Collectinæ, uel Rationalis uel illatiuæ quare? quia per illationem colligit, quod ſupradictum eſt.hoc eſt ratione confirmat, ut .M. Tullius pro Ligario habes igitur quod eſt accuſatori maxime optandum,cōfitentem reum,

uel infertur aliis præpoſitis,ut Catilinam ſolus Ci cero domuit,ſolus igitur Cicero patriã ſeruauit.
Da collectiuas. Ergo igitur. itaq; cum accentu in antepenultima.
Vero in hac Oratione.Eneas uero & pius, & fortis fuit cuius poteſtatis?Completiuæ.quare? qa nulla ſignificationis neceſſitate, ſed gratia ornatus ponitur.
Da completiuas,autẽ.uero. quidẽ: equidem quoq; nam.namq;,& quæcunq; coniũctiones ornatus cauſa, uel metri nulla ſignificationis neceſſitate ponuntur.
Et cuius figuræ? ſimplicis. quare? quia ſimpliciter profertur.
Etenim cuius figuræ? compoſitæ. quomodo componitur? ex &,& enim.
Et cuius ordinis? præpoſitiui. quare? quia ſemper præponitur in ordine orationis.
Que ſine diphthõgo cuius ordinis? ſubiũctiui. quare?quia ſemper ſubiungitur in ordine orationis.
Ergo cuius ordinis?Communis. quare? quia poteſt præponi & ſupponi in ordine orationis.

DE INTERIECTIONE.

Qvid eſt interiectio?pars oartionis indeclinabilis interiecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi affectus.
Interiectioni quot accidunt?unum.quod? ſignificatio tantum:
Quot ſunt ſignificationes interiectionum? hæ ferè, quæ hoc uerſiculo comprehenduntur.
Gaudentis.riſus.mirantis.dolq́;pauorq;.
Hoc eſt gaudentis.ridentis.mirantis: dolentis, expaueſcentis.

Interrogationes de interiectione.

Eu quæ pars orationis eſt? Interiectio.
h quare? quia interiacet aliis partibus orationis.

Euge cuius ſignificationis? gaudentis. Da gaudentis. euge, euax.

Ha ha ha cuius ſignificationis? ridentis. Da ridentis ha ha ha.

Papę cuius ſignificationis? Admirantis. Da admirantis. papæ. hem. Ter. papæ exuperat ipſam Thaidem. Idem hem quid eſt? Papæ accepimus à græcis. dicunt enim illi βαβαὶ.

Heu cuius ſignificationis? dolentis Da dolentis. heu. hei. a. o. uæ. heu accuſatiuo iungitur, ut heu me miſerum dicimus etiam heu pietas, heu priſca fides. hei uero, & uæ datiuo coniungũtur. Virgilius. Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore. Martia. Si ſciero. uæ tibi cauſidice.

At at cuius ſignificationis? timentis. Da timentis. at at. Terẽtius in Andria, At at, hoc eſt illud, hinc illæ lachrumæ.

Sunt'ne aliqua dubia inter aduerbia, ſeu præpoſitiones, & interiectiones? maxime, ut o interiectio indignantis. dolentis, admirantis & aduerbiũ uocandi & optandi.

A & prępoſitio eſt & interiectio, ut a Corydon Corydon. pro ſimiliter præpoſitio eſt, ut pro tribunali, & interiectio, ut pro Iupiter. pro dolor.

Quæ aliæ orationis partes ſolent pro interiectione proferri? Infandum, ut nauibus infandum amiſſis unius ob iram, & malum, ut apud Terentium.

Quid hoc malum infelicitatis eſt? & eſt dictum anxij animi, & turbati nimis.

ALDI

ALDI MANVTII

ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER TERTIVS.

DE CONSTRVCTIONE VERBORVM.

QVid eſt cõſtructio? debita diſpoſitio partiũ orationis in ipſa orone.
Conſtructionũ quæ eſt cõgrua ſenſu & uoce? Phyllis amat corylos.
Quę ſenſu,& nõ uoce? Turba ruunt, populus currunt, gens armati.
Quę uoce,& nõ ſenſu? Venetiæ in ſinu adriatico ſitæ abundant diuitiis, & Iam ſtabaut Thebæ.
Cõſtructiõi quot accidũt? duo ꝯcordãtia,& regimẽ.
Quotuplex eſt concordantia? triplex. Nominatiuus cum uerbo. Adiectiuum cum Subſtantiuo. Relatiuum cum antecedente.
Nominatiuus cum uerbo in quot debet concordare? In duobus, in numero, & in perſona. Vt ego amo,tu amas,ille amat.
Adiectiuum cum ſubſtantiuo in quot debet concordare? in tribus? in numero,caſu,& genere,ut Vlyſſes aſtutus,Penelope pudica,arma crudelia.
Relatiuum cum antecedente in quot debet concordare? in duobus, in numero, & in genere, ut

Aeneas qui. Dido quæ. Illium quod.

De concordantia nominatiui cum uerbo.

E Go amo quæ concordantia eſt? Nominatiuus cum uerbo.

Oſtende nominatiuū. Ego. oſtende uerbum. amo.

Concordat'ne? concordat. oſtende. ego eſt numeri ſingularis, & amo ſingularis. Ego eſt perſonæ primæ, & amo primæ. ergo cōgrue dicitur ego amo quia cōcordat nominatiuus cum uerbo in numero. & in perſona.

Quare ego eſt numeri ſingularis? quia ſingulariter ꝓfert. quo modo? ſingulariter Nominatiuo ego.

Quare amo eſt numeri ſingularis? quia ſingulariter profertur. quo modo? Singulariter ego amo.

Quare ego eſt perſonæ primę? quia omnia nomina, & pronomina ſunt tertiæ perſonæ, exceptis ego quod eſt perſonæ primæ, & tu ſecundæ, & uocatiuis caſibus, qui ſunt perſonæ ſecundæ.

Quare amo eſt perſonæ primæ? quia prima quæq; uox uerbi habenti treis perſonas, eſt perſonæ primæ, amo eſt pría uox uerbi ergo, eſt pſone primę.

Quare amo eſt prima uox uerbi? quia prima eſt in ordine, ut ſingulariter ego amo, tu amas, ille amat. Amo eſt prima, amas ſecunda, amat tertia.

Quot modis poteſt diſcordare nominatiuus à uerbo? tribus, in numero ſolum. in perſona ſolum. in numero & in perſona ſimul.

Caue dicas concordatur, & diſcordatur. Nam concordo neutrum eſt. non enim dicimus concordo te cum illo, tu ſed cōcordas per me. Ouidius. Per me concordant carmina neruis. Item tu concordas cum illo, Terent. in phor. Si concordabis cū illa. Item dicendum diſcordat nominatiuus à uerbo, & cum uerbo. Quintilianus cōfirmanda uox

eſt ne ab oratione diſcordet. Tacitus cum queis æternum diſcordant,ſicut diſſideo,& diſſentio. Cicero in Lælio cum his tribunus plebis capitali odio à Quin. Pompeio, qui tum erat conſul, diſſideret. Idem in eodem ab iis, qui pecudum ritu ad uoluptatem omnia referunt, longe diſſentimus. M. Tullius. iii. de officiis. ego etiam cum Catone meo ſæpe diſſenſi. Valerius maximus. Armis cum Cinna collega ſuo diſſidens.

Diceretur'ne congrue ego amamus? non. Quare? quia ego eſt numeri ſingularis, & amamus pluralis, & ſic diſcordaret nominati. à uerb. in numero.

Quare non etiam in perſona? quia ego eſt perſonæ primæ, & amamus primæ. Ego igitur amamus diſcordat in numero, & concordat in perſona.

Dic incongrue in perſona, & non in numero. Ego amas. Quare ſic? quia ego eſt perſonæ primæ, & amas ſecūdæ, & ſic diſcordat nominatiuus à uerbo in perſona ſolum. Quare non diſcordat etiam in numero? qa ego eſt numeri ſingularis, & amas ſingularis. Ego igitur amas diſcordat in perſona, & concordat in numero.

Dic incongrue in numero & in perſona. Ego amatis. Quare ſic? quia ego eſt numeri ſingularis, & amatis pluralis. ego eſt perſonæ primæ, & amatis ſecundæ, & ſic diſcordat nominatiuus a uerbo in numero, et in perſona.

Vlyſſes aſtutus quæ concordantia eſt? Adiectiuum cum ſubſtantiuo. Oſtende ſubſtantiuum, Vlyſſes. Oſtende adiectiuum, aſtutus. Congruit'ne? Quidni. nam Vlyſſes eſt numeri ſingularis. caſus nominatiui, & generis maſculini, & aſtutus eſt numeri ſingularis caſus nominatiui. & generis maſculini. ergo congrue dicitur, Vlyſſes aſtutus.

Quot modis poteſt diſcordare adiectiuum à ſubſtan

tiuo? Septem. In numero ſolum. In caſu ſolum. In genere ſolum. In numero & in caſu & non in genere. In numero & in gñe & nõ in caſu. In caſu & i genere & nõ i nũero. In numero, caſu, & genere.

Diceretur ne congrue Vlyſſes aſtuti? nũ. quare? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtuti pluralis, & ſic diſcordaret adiectiuum ã ſubſtãtiuo in numero. Qeare non diſcordaret etiam in caſu, & in genere? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & generis maſculini. & aſtuti ſimiliter.

Dic incongue in caſu ſolum. Vlyſſes aſtutũ. Quare diſcordat? qa Vlyſſes eſt caſus noiatiui, & aſtutum accuſatiui, & ſic diſcordat adiectiuũ à ſubſtãtiuo ĩ caſu. Quare non etiã in numero, & in genere? qa Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & generis maſculini, & aſtutum eſt numeri ſingularis, & generis maſculini. Ergo Vlyſſes aſtutũ diſcordat ſolũ in caſu.

Dic incongrue in genere duntaxat Vlyſſes aſtuta. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt generis maſculini, & aſtuta fœminini & ſic diſcordat adiectiuũ à ſubſtã tiuo in genere. Quare non diſcordat etiam in numero & in caſu? Quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & caſus nominatiui, & aſtuta ſimiliter. Ergo Vlyſſes aſtuta diſcordat in genere duntaxat.

Dic incongue in numero, & in caſu, & non in genere. Vlyſſes aſtutos. quare diſcordat? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtutos eſt numeri pluralis. Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & aſtutos eſt caſns accuſatiui, & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtantiuo in numero & in caſu, & non in genere. quare non in genere? quia Vlyſſes eſt generis maſculini, & aſtutos ſimiliter.

Dic incongue in numero & in genere & non in caſu. Vlyſſes aſtutæ. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & generis maſculini, & aſtutæ eſt

numeri pluralis,& generis fœminini.Et ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtantiuo in numero & in genere,& non in caſu. Quare nõ in caſu? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui,& aſtutæ nominatiui.

Dic incongrue in caſu & in genere & non in numero. Vlyſſes aſtutam. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui,& generis maſculini,& æſtutã eſt caſus accuſatiui & generis fœminini. Ergo Vlyſſes aſtutam diſcordat in caſu & in genere,& non in numero. Quare non in numero? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis,& aſtutam ſimiliter. Ergo non diſcordat in numero.

Dic incongrue in numero, caſu, & genere. Vlyſſes aſtutas. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis,caſus noĩatiui,& generis maſculini, & aſtutas ẽ nũeri pluralis,caſus accuſatiui,& generis fœminini,diſcordat igitur ĩ numero,caſu,& genere.

De concordantia relatiui cum antecedente.

a Eneas qui, quæ concordantia eſt? Relatiuum cum antecedente. Oſtende antecedens, Aeneas,oſtende relatiuũ, qui. Congruit ne? maxime nam Aeneas eſt numeri ſingularis & generis maſculini, & qui ſimiliter, ergo congrue dicitur Aeneas qui.

Diceretur ne congrue Aeneas quæ? Non, quare? quia diſcordaret relatiuũ cũ antecedẽte. In quo? in genere,quare? quia Aeneas eſt generis maſculini,& quę fœminini.

Quot modis poteſt eſſe diſcordia inter relatiuum,& antecedens? tribus. In numero tantum, in genere tantum in numero & in genere ſimul. Fac diſcordet Aeneas qui ĩ numero tantum. Aeneas quos, quare? quia Aeneas eſt numeri ſingularis,& quos pluralis. Quare non diſcordat etiam in genere? quia Aeneas eſt generis maſculini,& quos maſcu

lini. Diſcordat igit AEneas quos in numero ſolū.

Dic incongrue in genere duntaxat. AEneas quam. quare ſic? qa AEneas eſt generis maſculini, & quā fœminini. Quare non diſcordat etiam in numero? quia AEneas eſt numeri ſingularis, & quam ſimiliter. Diſcordat igitur AEneas quam in genere tātum. Fac diſcordet in numero, & in genere AEneas quarū. Quare ſic? quia AEneas eſt numeri ſingalaris, & quarū pluralis. AEneas eſt generis maſculini, & quarum fœminini. Ergo. AEneas quarū diſcordat in numero, & in genere.

Debet ne relatiuum cum antecedente conuenire in caſu? minime, quare? quia cum non regantur ab uno, eodemq; uerbo, & uarie uerba conſtruātur, non debet conuenire in caſu.

Quare relatiuum cum antecedente non debet conuenire in pſona? quia relatiua ſicuti adiectiua omnia deficiunt perſona, ſed ſtatim cum antecedenti adhæſerint, illius ſunt perſonæ, cuius eſt antecedens. nā cum dico tantum, qui uel quæ, uel quod nullius ſunt perſonę. cum uero dico, ego qui, tunc quia qui eſt cōiunctum antecedenti ego, quod eſt perſonæ primæ, ipſum quoq; primæ ſit pſonæ & propterea uerbum quod ſequitur, ut ſtudeo. lego, & huiuſmodi, debet eſſe illius perſonæ, cuius eſt antecedens relatiui, ut ego, qui ſtudeo. tu, qui ſtudes. magiſter, qui ſtudēt. nos, qui ſtudem⁹. uos, qui ſtudetis. magiſtri, qui ſtudent. eodem modo adiectiua ſequuntur ſubſtantiua, ut ego Virgilius Romanus poeta, fui amicus Cæſaris. Tu Ariſtoteles egregius philoſophus docuiſti magnū Alexandrum. Homerus ille diuinus, & Achillis iram cecinit, & errores Vlyſſis.

De conſtructione partium orationis.

Quæ partes orationis regunt poſt ſe? Verbum tam

perſonale, q̃ imperſonale. Nomen. Participium. præpoſitio. Aduerbium. interiectio.

De conſtructione uerbi actiui.

q Vid eſt uerbũ adiectiuũ? quod in o finitum, format paſſiuũ in or, ut Amo. amor. Doceo, doceor. & poteſt habere accuſatiuũ ſignificantem hominem, ut Pylades, amauit Oreſtem. Dicimus etiam Amaryllis amabat caſtaneas. ego uidi Elehpantum, & Tigridem, qui accuſatiui non ſignificant animal rationale, quod non fit in neutris, non enim dicimus aro Socratem, ſicut aro terram. Igitur facio cum cõpoſitis magis eſt actiuum, q̃ neutrum, ut Deus fecit hominem. Et ignis calefacit Socratem. quorum paſſiua fuerunt facior, & calefacior apud antiquos, loco quorum utimur fio, & calefio.

Quot ſunt gñа uerboꝝ? duo. Perſonale, & ipſonale.

Quot ſunt genera uerborum perſonaliũ? Quinq;. actiuum, paſſiuum neutrũ. cõmune, & deponens.

Quot ſunt ſpecies uerborum actiuorum? decem.

De prima ſpeciе actiuorum.

q Væ ſunt actiua primæ ſpeciei? quæ conſtruuntur dũtaxat cum nominatiuo agente & accuſatiuo patiente, ut ego amo deum. tu uendis libros, ille ſcribit literas. Plato docuit Ariſtotelem, & ſic in cęteris. Oĩa enim actiua ſunt primæ ſpeciei, ſi tantum nominatiuum, & accuſatiuum habent. ut Socrates docuit Platonem. Quot ſi ultra principales caſus, id eſt poſt nominatiuum agentẽ, & accuſatiuum patientem genitiuum admiſerint. erunt ſecũdæ, ut ego moneo te huius rei. Si datiuum, erunt tertiæ, ut ego commendo me tibi. Si accuſatiuum, erunt quartæ, ut Socrates docuit Platonem philoſophiam. Si ablatiuum ſine præpoſitione, erũt quintæ, ut ego ſpo-

ſiaui te ignorantia. Si ablatiuum cum præpoſitione, erunt ſextæ, ut ego accepi à te binas literas. Si nominatiuum, & datiuum tantum, erunt ſeptimę, ut iubeo tibi. Si nominatiuum, & infinitum, erunt octauæ, ut tu credis eſſe doctus, Si & ante ſe, & poſt ſe nominatiuum habuerint, erunt nonæ, ut lego aſſiduus, adoro pronus. Si abſolute ponantur, erunt decimæ, ut quid facis? lego, ſcribo.

Notandum idem uerbum poſſe eſſe diuerſarum ſpecierum, nam ego emo libros, eſt primæ ſpeciei. ego emo libros tanti, eſt ſecūdæ. ego emo libros tibi eſt tertię. Ego emo libros à te & ingenio, eſt quintæ. ego emo libros à Tryphone bibliopola eſt ſextæ. Item ego doceo filium, eſt primæ ſpeciei. ego doceo filium tuum non minoris talento, eſt ſecundæ. Ego doceo filium tibi, eſt tertiæ. ego doceo filium bonas literas, & bonos mores, eſt quartæ. Ego doceo filium magno ſtudio, & labore eſt quintæ, & ſic alia multa.

Dic aliquot uerba actiua primæ ſpeciei.

Verberat & uideo, facio, faſtidio, honoro,
Fert, occidit. amo, colit, & formido, timetq;.
Polluoq;, & cerno, damnat, docet, audio, narro,
Cum quarto tantum ſpecies ſunt omnia primæ,

Verbero	as	aui	atum	per battere.
Video	es	di	ſum	per uedere.
Facio	cis	feci	ctum	per fare
Faſtidio	dis	iui	itum	per hauere in faſtidio.
Honoro	as	aui	atum	per honorare.
Fero	Fers	tuli	latum	per portare.
Occido	is	di	ſum	per amazzare.
Amo	as	aui	atum	per amare
Colo	lis	lui	cultum	per amare cum honore.

Formido	das	aui	atum	p hauer paura
Timeo	es	mui	ſine ſupino	per temere.
Polluo	luis	lui	lutum	per imbrattare.
Cerno	nis	creui	etum	per uedere.
Damno	as	aui	atum	per damnare.
Doceo	ces	cui	ctum	per inſegnare
Audio	is	iui	itum	per odire.
Narro	as	aui	atum	per dire

De ſecunda ſpecie uerborum actiuorum.

Quæ ſunt actiua ſecundæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cũ gtõ cõſtruunt, ut græci im pleuerũt equum armatorũ militum dici poteſt & armatis militibus, ſed ſic per quintam ſpeciem.

Pretium in quo caſu eſſe debet? In ablatiuo ſemper ut emi librum uili, uel aureo. ſic & inſtrumentum, quo quid fit, poni in ablatiuo debet, ut ſcribo libẽ tius calamo, quàm penna. & tempus, ut ſtudui ui ginti annis dicimus & uiginti annos, idq; plerũq; cum tempus continuum ſignificamus.

Excipiuntur Tanti Quanti Pluris, & Minoris, cum ſuis compoſitis. Tantidem. Quantilibet. Quanti cunq;. Quãtiuis, quæ ſine ſubſtãtiuo in genitiuo ponuntur, ut Quanti emiſti ancillam? cum ſubſtã tiuo uero in ablatiuo, ut Quãto pretio emiſti Ho merum? Item Quãtiuis emi dicimus. Quantouis pretio emi, ſeu Quãtauis pecunia, & quantilibet, ſeu. Quantolibet pretio emeris, nõ eſt mihi curæ. Dices tamen hæc res non ualet Aureũ, & Aureo, Varro denarii dicti, quod denos æris ualebant, Quinarii, quod quinos Plinius in naturali hiſto ria, Ita ſcrupulum; ualeret ſeſtertiis uicenis. Sed tanti ualeret res, ſicut tanti emi rem, dicẽdum, ut apud iuriſconſultos, Res tanti ualet, quanti uẽdi poteſt. Item pluris hæreditas ualeret, & quãto plu

ris hæreditas ualeret,Et quãto pretio ualet, ſicut quãto emi pretio dicimus. Donatus in adelphis, Vbi dicitur quanti eſt ſumito., pro quanto pretio ualet,exponit.Eodem modo dicimus multo & minimo.& paruo,& uili,uel emi,uel uẽdidi, ut apud eoſdem iuriſconſultos.quaſi minimo ualeret hæreditas,nec dicas tantum,quantum,multũ,parum & minimum ualet, niſi intellexeris pro poteſt,ut ſcio te multum ualere, ideſt poſſe.Hanc conſtructionem ſequũtur cætera uerba, quibus uti cum pretio poſſumus,ut doceo.ago.facio,cõſto, & ſimilia.Plinius ſecundus de Pamphilo pictore. Neminem minoris docuit talento.Iuuenalis. Chryſogonus quanti doceat, uel Pollio quanti. Idẽ,atq; ideo pluris, quàm Coſſus agebat. Et quanti una ueneſica conſtat.Inuenies etiam apud Terentium uidetur eſſe quantiuis pretii,& apud Salluſtiũ pluris pretij. Plautus. Mortuus pluris pretij eſt quã ego,dicimus etiam non æſtimo te unius aſſis, & nõ facio te pili. Itẽ pluris & minoris pretio unius aſſis.Hora ſermone ſexto,unius aſſis non unquã pretio pluris licuiſſe,ut ſic dicatur pluris, & minoris pretio,ut pluris & minoris numo aureo.talento,centum millibus numum.

Dic aliquot actiua ſecundæ ſpeciei.

Vendit, emit, redemit, locat,& conduco reuendo
AEſtimo,uenundo,caſtigoq́;,& reprehendo.
Arguit.Incuſat,condemno,atq; impleo, multo.
His uerbis caſum poſt quartum iunge ſecundum,
Sit tamen in ſexto pretium. Quãti.atq; Minoris,
Plurisq́;,& tanti ſocio ſine,da genitiuo.
Cum ſubſtantino cures ea tradere ſexto.

Vendo	dis	didi	itum	pe uendere.
Emo	is	emi	emptũ	per comprare.
Redimo	is	emi	emptũ	per reſcotere.

Loco	as	aui	atum	per dare à piſone
Conduco cis		xi	ctum	per togliere à piſone.
Reuēdo	is	didi	ditum	per reuendere.
AEſtimo	as	aui	atum	per eſtimare.
Venūdo	as	dedi	datum	per uendere.
Caſtigo	as	gaui	gatum	per caſtigare.
Rephēdo	dis	di	ſum	per reprēdere.
Arguo	is	gui	gutum	idem ſignificat.
Incuſo	as	aui	atum	per accuſare.
Cōdēno	as	aui	atum	per condemnare.
Impleo	es	eui	etum	per impire.
Multo	as	aui	atum	p punire i denari.

De uerbis actiuis tertiæ ſpeciei.

Q Væ ſunt actiua tertiæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cum datiuo conſtruuntur, ut homo pius dat elymoſynas pauperibus.

Dic aliquot actiua tertiæ ſpeciei.

Scribo.lego,adſcribo,commendo,nūtio. mitto,
Lego,& reſtituo.do,commodo mutuo dono.
Addico,indico.edicoq́;,atq; indico.prodo.
Et dico,& refero,declaro.impendo uetoq́;.
Suadeoq;,& ſubigo.promitto accōmodo.red do.
Poſt quartum dandi gaudent hæc omnia caſu.

Quæ poſſunt eſſe & tertiæ,& quintæ ſpeciei?

Augeo.cōduplico.accumulo,atq; ipertio, dono,
Et ternæ & quintæ ſpecies feciſſe licebit.

Scribo	is	pſi	ptum	per ſcriuere.
Lego	is	legi	lectum	per leggere.
Adſcribo	is	pſi	ptum	per attribuire, &. imputare.
Cōmēdo	as	aui	atum	per recōmādare.
Nuntio	as	aui	atum	per auiſare.
Mitto	is	ſi	ſſum	per mandare.

Lego as aui atum per mandare, & laſſare in teſtamento.

Reſtituo is tui tutum per reſtituire.

Do das dedi datum per dare.

Cōmodo as aui datum per preſtare quod redditur idem.

Mutuo as aui atum ꝑ preſtare, quod nō redditur idem. Sed de mutuo abūde dicemus in exercitamentis grammaticis, Significat enim non dare mutuo, ſed accipere. Valerius Maxim. libr. vi. capi. ii. ac potius præſidium à libertate, quàm ab innocentia mutuauit, quemadmodum, & mutuor. C. Cæſar lib. iiii. Commentariorum de bello ciuili. Pompeiano, quam maximas potuerunt pecunias mutuati, perinde ac ſuis ſatisfacere, & fraudata reſti tuere uellent.

Dono nas naui natum per donare.

Addico cis xi ctum per diſtinare, ut addictus morti.

Indico cis xi ctum per fare ſapere denunciando

Edico cis xi ctum per comandare, unde edictum.

Indico cas caui catum per monſtrare, unde index

Prodo dis didi ditum per tradire.

Dico cis xi dictum per dire

Refero fers tuli latum per referire.

Declaro ras raui ratum per declarare.

Impendo dis di ſum per ſpendere, unde impenpium, ideſt impenſa.

Veto tas tui titum per uetare.

Suadeo des aſi aſum ꝑ exhortare.

Perſuadeo des aſi aſum ꝑ indure a fare

Subigo gis egi actum ꝑ ſottomettere

Promitto tis ſi ſſum p̱ p̄mettere.
Accõmodo das daui datum per accõzare & adattare.
Reddo dis didi ditum per rendere.
Augeo es xi ctum p̱ accreſcere
Accumulo as aui atum p̱ accumular̄
Cõduplico cas aui atum p̱ redoppiar̄.
Impertio tis tiui tum p̱ fare p̱ticipe

Q Væ ſunt actiua quartæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cui altero accuſatiuo cõſtruuntur, ut ego doceo te grammaticam.

De quarta ſpecie actiuorum paſſiuorum.

Dic aliquot actiua quartæ ſpeciei.

Flagito, poſco. peto, doceo, rogo, calceo, cælo.
Exoro, admoneo, moneo, atq; interrogo. cingo.
Induit, & ueſtit, cumq́; exuo, poſtulat, oro.
Omnibus his quartos poteris cõiungere binos.
Quæ poſſunt eſſe & quartæ, & quintæ ſpeciei?
Exuo & accingo, cum ueſtio, calceo, cingo.
Induoq́;, & quartæ potes hæc, & dicere quintæ.

Flagito tas taui tatum
Poſco ſcis popoſci ſine ſupino.
Peto tis tiui titum p̱ domãdare
Doceo ces cui ctum p̱ inſegnare.
Rogo gas gaui gatũ p̱ domãdare, & pregare.
Calceo ceas ceaui ceatũ per calzare.
Cælo las laui latum p̱ celare, & aſcondere.
Exoro ras raui ratum p̱ obtenere, pregando.
Admoneo nes nui nitum per admonir̄
Moneo nes nui nitum idē ſignificat.
Interrogo gas gaui gatũ p̱ domãdare.

Cingo	gis	xi	ctum	per cingere.
Induo	duis	dui	dutum	
Veſtio	ſtis	ſtiui	ſtitum	per ueſtire.
Exuo	xuis	xui	xutum	per ſpoliare.
Poſtulo	las	laui	latum	per domandare.
Oro	as	raui	ratum	per pregare.

Inueniuntur'ne aliqua uerba ex ſupradictis aliter conſtrui, quàm dictum eſt? maxime, ut flagito, poſco peto, ut poſtulo hoc abs te. & poſtulo te furti, &'doceo, & admoneo te de hac re, & frequentius admoneo te huius rei. Item induo tibi, & multa huiuſmodi. Sed tu ab iis, quę non ſunt in uſu frequenti, abſtineas. Peto tamen, & poſtulo abs te hanc rem magis utimur. quàm te hanc rem.

De quinta ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua quintæ ſpeciei? Quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patiẽtem cum ablatiuo ſine præpoſitione conſtruuntur, ut ſtraui equum ſella, & ſcribo librum calamo, & peto te haſta. caue dicas cum haſta. nam cum inſtrumentum ſignificamus tacemus præpoſitionem, ut uideo te oculis.

Dic aliquot actiua quintæ ſpeciei.

Inficit, & munit, regit, atq; irrito, leuoq́;.
Educat, atq; cibat, uacuoq́;, & farcio, lacto.
Paſcit, alit, ſpoliat, ſternit, petit, afficit, ornat.
Impleoq́;, & ſatio, ſaturo, lanio, laceroq́;.
Cædo, onero, uexoq́;, & ſpargo, corono.
Poſſunt poſt quartum purum ſibi iungere ſextum
Quæ poſſunt eſſe & quintæ, & tertiæ ſpeciei?
Spargo, onero, fundo, figoq́;, & ſterno, leuoq́;.
Et ſi ſunt quintæ, tertiæ quoq; ſæpe uidebis.

Inficiò	cis	feci	ctum	per tingere.
Munio	nis	niui	nitum	per fortificare.
Tego	gis	xi	ctum	per coprire.

Irrito	tas	taui	tatum	per Irritare.
Leuo	as	uaui	uatum	per allegerire.
Educo	cas	caui	catum	per alleuare.
Cibo	bas	baui	batum	per dar da mangiare.
Vacuo	cuas	aui	atum	per uotare, & uacuare.
Farcio	farcis	farſi	rtum	ꝓprie qđ ſaturo.
Lacto	ctas	ctaui	atum	per allatare.
Paſco	ſcis	paui	ſtum	per paſcere.
Alo	lis	lui	altũ uel	alitũ p nutrire.
Spolio	as	aui	atum	per ſpoliare.
Sterno	nis	ſtraui	ſtratum	per deſtẽdere, & ſpianare.
Peto	tis	tiui	titum	p andar adoſſo.
Afficio	cis	feci	ctum	per indure, & diſponere.

Vt ſic ego afficio diſcipulos, ut libenter ſtudeant, & afficior per diſponerſe. Cicero in Lœlio. ſic afficior interdum, ut Catonem, non me loqui exiſtimem, & ſic fine ablatiuo. Cum ablatiuo uero accipit ſignificationẽ ab eo ipſo ablatiuo, ut afficio te honore, pudore, dãno dedecore, gaudio, mœrore, uoluptate. i. diſpono te ad hęc omnia.

Orno	nas	naui	natum	per ornare.
Impleo	ples	pleui	pletum	per impire.
Satio	as	aui	tum	per ſatiare. unde ſatias pro ſatietas.
Saturo	as	raui	ratum	per ſatollare. unde ſatur.
Lanio	as	aui	atum	per ſtrazzare. unde lanius & laniſta.
Lacero	ras	rani	ratum	per ſtrazzare.

unde laceſſo. laceſſis iui itum. & laceſſitus, ut feci laceſſitus iniuria, ideſt prouocatus.

Cædo dis cecidi cæſum per æ diph-thõgum,cæ.per occidere.unde homicida,qui hominem,patricida qui patrem,& paricida, qui cognatum,aliumúe occidit, huic etiam homicidiũ, patricidium,& paricidium. producit autem penultimam cecidi à cedo,à cado uero corripit. Priſcianus libro primo & ſecundo per duplex.rr.parricidium ſcribendum cenſet.

Onero	ras	raui	ratum	per cargare
Exonero	ras	raui	ratum	p diſcargare
Vexo	xas	xaui	xatum	p dar ſpazo
Spargo	gis	ſi	ſum	per ſpargere

unde aſpergo.

Corono	nas	naui	natum	p coronare.
Fundo	dis	di	ſum	p ſpãdere,&

reuerſare.

Figo	gis	xi	fixum	per ficcate.

unde crucifixus.

De ſexta ſpecie actiuorum.

Quę ſunt actiua ſextæ ſpecieíquę poſt nominatiuum agentem,& accuſatiuum patiẽtem cũ ablatiuo cum à, uel ab,uel è, uel ex,uel ſimili præpoſitione cõſtruuntur,ut ego audiui,& didici multa à præceptoribus meis, Romæ à Gaſpare Veronenſi, grammatico peregregio:Ferrariæ à Baptiſta Guarini filio, uiro utriuſque linguæ quam doctiſſimo.

Dic aliquot actiua ſextæ ſpeciei.

Audit,& ediſcit,uellit,mouet,amouet,arcet.
Accipio.retraho,cumq;,exigo,ſeparo,ſoluo,
Haurit,habet,remouet,capit,atq; intelligit,aufert,
Atq; abigo,extirpo,eripio,& diuello,uetoq;.
Sumoq;,præcipuos poſt caſus ſumere ſextum.
Debent,præpoſitis tamen à,uel ab,irrita ut olim.
Iapetionides accepit ab hoſpite dona,

Audio

Audio dis diui ditum per audire.
Ediſco ſcis didici ſine ſupino p īpare a mēte
Vello lis uelli,uel uulſi uultū p ſcarpire.
Moueo ues ui tum per mouere.
Amoueo ues ui tum per togliere uia.
Arceo ces cui ctum per fare ſtare di ſcoſto.
Accipio pis pi ptum per togliere, & tendere
Retraho his xi ctum p tirare indietro.
Exigo gis egi actum per reſcuotere il debito
Separo ras raui ratum per ſpartire.
Soluo uis ſolui lutum per ſciogliere & diſligare.
Haurio ris hauſi ſtum per trare fora, ut uinum è dolio,aquā è puteo,ut Haurit aquā cribro,qui diſcere uult ſine libro,accipitur etiā pro audio ut uocemq; his auribus hauſi.
Habeo. bes bui bitum per hauere, & ſcribitur per aſpirationem in principio nā ab eo ſine aſpiratione facit in ſecunda perſona abis, & eſt neutrum, & eſt id quod diſcedo. ut abi hinc actum in malam crucem,
Remoueo ues ui tum per remouere.
Capio pis cepi ptum per pigliare.
Intelligo gis xi ctum per intendere.
Aufero fers tuli latum p leuar uia.
Abigo gis egi actum per ſcacciare. unde abactor.
Extirpo pas paui patum per extirpare.
Eripio pis pui ptum per togliere. & liberare.
Diuello lis li uel ſi ſum per ſcarpire.
Veto tas tui titum p uetare, & pro

hibire.

Sumo mis pſi ptum per togliere.

De ſeptima ſpecie actiuorum.

Væ ſunt uerba actiua ſeptimæ ſpeciei q quę conſtruūtur ante ſe cum nominatiuo agente,& poſt ſe cum datiuo patiēte, ut boni pueri libenter audiunt magiſtris, & parentibus ſuis.

Dic aliquot actiua ſeptimæ ſpeciei.

Audio, & auſculto recipit, benedico, timetq;.
Impero & inuideo, metuo, interdico iubetq;.
Hæc quādoq; ſolent ſolo gaudere datiuo.

Audio	dis	diui	ditum
Auſculto	tas	taui	tatum per obedire.
Recipio	pis	cepi	ceptum per promettere.
Benedico.	cis	xi	ctum per benedire.
Timeo	es	mui	ſine ſupino per temere ne quid accidat mali
Impero	as	raui	ratum per comandare.
Inuideo	des	di	ſum p hauere inuidiā.
Metuo	tuis	tui	ſine ſupino per temere ne quid accidat mali.
Interdico	cis	xi	ctum per intendere & priuare, & uetare.
Iubeo	bes	ſſi	ſſum per comandare.

Sed audeo auſculto, timeo, metuo, recipio, benedico magis neutra q̄ actiua mihi uidentur, quia paſſiue his uti non poſſumus, ſed imperſonaliter ſic, audio tibi, á me auditur tibi. Sic benedicitur tibi, timetur uitæ Pamphili, quod etiam Diomedi placet, & hoc quando tantum cum datiuo conſtruuntur, nam timeo tibi ſuſpendium, uel mortem iubeo tibi hoc uel illud. inuideo tibi doctrinam, non ſunt ſeptimæ ſpeciei, & notandum dici timeo, & metuo te, ne ſcilicet noceas mihi timeo, & metuo

tibi, & de te. ne tibi quid accidat mali. Virgilius. Caroq; oneri timet. Teren. eius uitę timeo. M. Tullius ad Trebatium. Quo quidem nuntio ualde me hercule de te timueram. timeo, & metuo à te, ue propter te quid cuiquam accidat mali. Teren. hei metui à Chryſide.

De octaua ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua Octauæ ſpeciei? quæ conſtruuntur à fronte cum nominatiuo agente, à rergo uero cum infinito, aut cum obliquo, aut ſine, ut ego credo eſſe indoctus eſt, & ego credo me eſſe indoctum.

Sed notandũ quòd cum ſermo non reflectitur ad eum, qui eſt agens, ſed ad alium facit trãſitionẽ. neceſſe eſt uti obliquo, ut ego ſpero liberos meos fore & doctos, & bene moratos, Cum uero reciprocus eſt, hoc eſt eadem res & agit & patit, obliquo, & uti, & non uti poſſumus pro arbitrio noſtro, ut puto eſſe bonus, & puto me eſſe bonũ. tu credis eſſe doctus, & tu credis te eſſe doctum. Cæſar ſemper optauit euadere rex Romanorum. & Cæſar ſemper optauit ſe euadere regem Romanorum. Catullus ſcripſit ad. M. Tulliũ eſſe peſſimus poeta. & Catullus ſcripſit ad. M. Tullium ſe eſſe peſſimum poetam.

Dic aliquod actiua octauæ ſpeciei.

Spero, & diſpero, cupio. ſcio. neſcio. duco.
Autumat. atq; putat, credit. deſyderat. optat.
Hæc infinitum cum obliquo, aut abſq; requirũt.

Spero	ras	raui	ratum per ſperare
Deſpero	ras	raui	ratum per deſperare.
Cupio	pis	piui	pitum per deſiderare.
Scio	ſcis	ſciui	ſcitum per ſapere.
Neſcio	ſcis	ſciui	ſcitum per non ſapere.
Duco	cis	xi	ctum

Autumo	mas	maui	matum
Puto	tas	taui	putatum per penſare.
Credo	dis	ditum	per credere.
Deſydero	ras	raui	ratum
Opto	tas	taui	tum per deſiderare.

De nona ſpecie uerborum actiuorum.

Quæ ſunt actiua nonæ ſpeciei? quæ & ante ſe & poſt ſe cum nominatiuo cõſtruuntur, ut, doceo ſedens, oro aſtans. adoro ſupplex & huiuſmodi.

De decima ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua decimæ ſpeciei? quæ ante ſe cũ nominatiuo conſtruuntur, poſt ſe uero abſolute ponuntur. ut amo. lego, & huiuſmodi, tu Hei mihi, nõ ſuus eſt, iam ſcio, quiſquis amat. Item ſi legis, cantas, ſi cantas, male cantas.

De conſtructione uerborum paſſiuorum.

Quid eſt uerbum paſſiuum? quod ab actiuo formatur adiectiue. r. literæ, ut amor ab amo. doceor à doceo.

Quot ſunt ſpecies uerborum paſſiuorum? decem, quot & actiuorum.

Omnia uerba paſſiua quomodo cõſtruuntur? à frõte cum nominatiuo patiẽte, à tergo uero cũ ablatiuo agente cum præpoſitione a, uel ab, uel ſimili, uel cũ datiuo loco ablatiui, ut tu amaris à me, uel tu amaris mihi ꝓ à me. Virgilius in bucolicis. His tibi Grynæi memoris dicat origo, tibi ꝓ à te.

Quomodo cuius ſpeciei ſint paſſiua cognoſcuntur. Si tantum nominatiuum patientem, & ablatiuum cum præpoſitione agentem admiſerint, erunt primæ ſpeciei. Verum ſi poſt rem agentem, & patientem, aliquem habuerint caſum; illius erũt ſpeciei, cuius actiua, unde formatur. Nam ſic ut ego amo deum, eſt primæ ſpeciei actiuorum, ita deus amatur a me, eſt primę ſpeciei paſſiuorum, & ſicut ego

non æſtimo te unius aſſis, eſt ſecundæ ſpeciei acti uorum, Ita tu nõ æſtimaris à me unius aſſis, eſt ſecũdæ ſpeciei paſſiuorum. & ſic in ſingulis. Caſus enim qui neq; agẽs eſt, neq; patiẽs in actiuis, non mutatur in paſſiuis Sed tantũ mutantur res agẽs & patiens, ut ego ſcripſi literas tibi. Literæ ſcriptæ fuerunt à me tibi. Ego doceo te grãmaticã tu doceris à grãmaticã. Ego ſpolio te ueſte, tu ſpoliaris a me ueſte. Ego audio multa abs te, multa audiuntur à me abs te.

Sunt quæ datiuum in nominatiuum conuertunt, ut ego iubeo tibi. tu iuberis à me. Ego inuideo tibi. tu ĩuideris à me. Inuenies etiam huiuſmodi orationes. Capræ paſcuntur herbas & herbis.

Sed paſſiua cum accuſatiuo, figurate conſtruuntur, ut lædor manum fractus ſum pedem. Paſcuntur ſyluas, & ſumma Lycæi.

Quæ octauæ ſunt ſpeciei, quomodo cõſtruuntur? ſic, ego credo eſſe bon⁹, ego credor à me eſſe bonus, ego puto te eſſe doctiſſimum tu putaris à me eſſe doctiſſimus. & ſimiliter in cæteris.

Quæ ſunt nonæ, quomodo cõſtruuntur? ſic, doceor ſedẽs uerberor iuit⁹, feror inſignis, ſcribor hæres.

Quæ ſunt Decimæ? ſic, Doceor, uerberor. C. Cæſar cum occideretur, curabat, ut honeſte caderet.

Dic aliquot uerba paſſiua.

Verberor, & uendor, donor. doceor ſpoliorq́;
Audior, & iubeor, nec non credor uideorq́;.
Mutuor, & debent patientem admittere rectum,
A uel ab & ſextum medijs admittere agentem.
Poſt tamen hos caſus, ſua quos actiua, ſequuntur.

Verberor	aris	atus	ſum	p eſſere battuto.
Vendor	eris	ditus	ſum	p eſſere ueduto.
Donor	aris.	atus	ſum	p eſſere donato.
Doceor	eris	ctus	ſum	p eſſere iſegnato.

Spolior	aris	atus	ſum	p eſſere ſpogliato
Audior	ris	itus	ſum	per eſſere audito.
Credor	eris	itus	ſum	p eſſere creduto.
Iubeor	eris	ſſus	ſum	per eſſere cõmãdato.
Videor	eris	ſus	ſum	per eſſere ueduto, & per parere.
Mutuor	aris	atus	ſum	p togliere ĩpreſtire.

Sed eſt potius deponens, & mutuo neutrum, de quibus (ut dixi) dicemus in exercitamentis.

Et notandum omnia uerba in or carere præteritis perfectis & ſex ijs, quæ à præteritis perfectis inclinantur, eorumq; loco poni participium præteriti tpis, & ſubſtantiuũ, uerbũ ut amat⁹ ſum, uel fui. erã uel fuerã, eſſem, uel fuiſſem, ſim, uel fuerim, eſſem, uel fuiſſem ero, uel fuero, amatum eſſe, uel fuiſſe.

Quæ ſunt, quæ, dicuntur uocatiua: dicor. Vocor Nominor. Nuncupor. Appellor, quæ uolunt & à fronte, & à tergo nominatiuum, ut uocor Aldus.

Nuncupor	aris	atus	ſum	
Appellor	aris	atus	ſum	
Dicor	ceris	ctus	ſum	
Vocor	aris	atus	ſum.	
Nominor	aris	atus	ſum	per chiamarſe.

De uerboꝝ neutroꝝ, deponẽtiũ cõſtructione.

Quid eſt uerbum neutrum: quod in o definit & & paſſiuũ in or proprie habere nõ poteſt, Sum igitur cum cumpoſitis, ſimiliter Odi. Noui, Cœpi. Memini abuſiue neutræ ſſe dicuntur. Item ſi dixeris aror, erit per proſopopœiam, ubi terra loquatur fictione poetica. Et notandum deponentia in conſtructione eſſe ut neutra hoc eſt neutra primæ ſpeciei, & deponentia primæ ſpeciei, eandem habere cõſtructionem, neutra ſecundæ ſpeciei, & deponentia ſecundæ

ſpeciei etiam eandem,& ſic in cæteris, atque ideo ſimul de utriſq; tractabimus

q Vid eſt uerbum deponens? quod in or naturaliter deſinens,deponit alterã ſignificationem,ideſt uel actiuam uel paſſiuam.

Quæ deponentia deponunt ſignificationem paſſiuam? quæ ſunt primæ,ſecũdæ,tertiæ, quartæ,& ſeptimæ ſpeciei.

Quæ deponunt actiuã? quæ ſunt quintæ, & ſextę.

Quot ſunt ſpecies uerborũ neutrorum? ſeptem

Quot ſunt ſpẽs,uerboꝝ deponẽtiũ,ſimiliter ſeptẽ.

De prima ſpecie uerborum neutrorum.

q Væ ſunt neutra primæ ſpeciei? quæ & à fronte, & à tergo nominatiuum poſtulant, ut ego ſum indoctus,tu euaſiſti uir magnus.

Dic aliquot neutra primæ ſpeciei.

Sum fio incedo euadoq;,& uiuo uoloq;.
Primæ ſunt ſpecies,regitur cum rectus utrinq;.
Quandoq; ipſa dies mater,quãdoq; nouerca.

Sum es eſt,fui	ſine ſupino	per eſſere.	
Fio	fis	ctus	ſum uel fui per eſſere fatto & diuentare.
Incendo	dis	ſſi	ſſum per andare.
Euado	dis	ſi	ſum per deuentare.
Viuo	uis	xi	ctum per uiuere.
Volo	las	aui	atum per uolare.

De prima ſpecie uerborum deponentium.

q Væ ſunt deponentia primæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo utrinq; conſtruuntur, ut tu luctaris unctus.

Dic aliquot deponentia primæ ſpeciei.

Prælior,& luctor,proficiſcor,digladiorq;.
Et iocor,& gradior,ratiocinor atq; reuertor.
Primæ ſunt ſpecies,regitur cum rectus utrinq;.

Graſſor ego armatus ſemper,ſed luctor inermis,
Digladior nudus.cautus raciocinor,impar.
Troilus infelix puer eſt congreſſus Achilli.

Prælior aris atus ſum per cõbattere.
Luctor aris atus ſum per giocare alle brazza.
Proficiſcor ſceris ctus ſum per andare.
Digladior aris atus ſum per fare alle ſpadazzate.
Iocor aris catus ſum per giocare,& treppare.
Gradior eris eſſus ſum per andare.
Raciocinor aris atus ſum per fare conto,e ragionare.
Reuertor eris ſus ſum per tornare,
Inuenitur & reuerto.

De uerbis neutris ſecundæ ſpeciei.

Væ ſunt uerba neutra ſecundæ ſpeciei?quæ q cum nominatiuo patiente,& ablatiuo agente conſtruunt,ut ego careo pecunia.nec dicas pecuniæ. Egeo tamen & indigentiam genitiuo iunguntur.Memini genitiuo, & accuſatiuo & infinito etiam,ut Memini legere.Satago genitiuo tantum.Abſtineo genitiuo, accuſatiuo, & ablatiuo.Sed Abſtineo eſt actiuum,ut Priſcianus.

Dic aliquot neutra ſecundæ ſpeciei.

Deficit indigeo careo memini,ſatagoq;.
Affluit,atq; egeo.uacat,atq; exubero,abundo,
His ablatiuum tantum coniungito caſum.
Indiget,atq; egeo ſextoq; & da genitiuo.
At Memini & quarto caſu, & coniunge ſecundo.
Sed Satago patrium tribuas tãtummodo caſum.
Quæ poſſunt eſſe & ſecundæ,& tertiæ ſpeciei?
Affluo,deficio,nec non his adijce abundo.
Neutrorum ternæ ſpecies ſunt atq; ſecundæ,

Deficio eci ctum per mancare,& non hauere.
Indigeo ges gui ſine ſupino per biſogna re & hauere biſogno.
Careo res rui ritum uel caſſum per mancare & non hauere.
Memini defectiuum per recordarſe, ut memini huius rei,& hanc rem.
Satago gis egi actum p eſſere diligēte.
Affluo uis xi xum per abundare
Egeo ges gui ſine ſupino,idē qđ īdigeo
Vaco cas aui atum idem quod careo & deficio.
Exubero ras aui atum
Abundo das aui atum,ſignificāt qđ affluo
Abſtineo nes nui ſine ſupino p aſtenere.

De ſecunda ſpecie deponentium.

Q Væ ſunt deponentia ſecundæ ſpeciei,quæ nominatiuum agentem,& ablatiuum patientem poſtulant in quo tantum à neutris ſecundæ ſpeciei differunt,illa enim nominatiuum patientem,& ablatiuum agentem, hæc autem nominatiuum agentem & ablatiuum patientem poſtulant,ut utere uirtutes potior tamen iungitur etiam genitiuo & accuſatiuo. obliuiſcor uero,& reminiſcor,& recordor genitiuo,& accuſatiuo,fungor uero & ueſcor,& utor,& abutor apđ ueteres etiam accuſatiuo iungebantur,nunc autē tantum ablatiuo,abutor tamē etiam accuſatiuo. Miſereor melius genitiuo.

Dic aliquot deponentia ſecundæ ſpeciei.
Fungorq́;,& potior ueſcor,fruor,utor abutor.
Nec non defungor caſu coniunge latino.
Iunge tribus potior quarto,& ſexto,atq; ſecūdo.
Et debet patrium miſeretur ſumere tantum.

Et patrium.& quartum reminiſcitur,obliuiſcor
Attamen & ueſcor utroq; & fungor abutor.
Quarto etiam docti ueteres iunxiſſe leguntur.

Fungor geris ctus ſum per uſare officio, & dignitate.

Potior tiris, uel teris titus ſum per obtenere coſa deſiderata,

Veſcor, ſceris ſine præterito & ſupino per uſare ci bi,& mangiare.

Fruor eris fretus uel fruitus uel fructus ſum per pigliare piacere et diletto uſando. Cicero in Hortenſio. Amœnitate ſumma perfectus, fretus idem eſt puod confiſus. Quintilianus, tua fretus humanitate,id egeram.

Vtor eris uſus ſum per uſare, homini autem adiunctum per conuerſare, ut Aulo Trebonio utor ualde familiariter.

Abutor eris uſus ſum eſt perperam & male uti,& nimis licenter.

Defungor eris ctus ſum per uſare compitamēte, ut defunctus eſt uita,ideſt finiuit officium uitæ. Virg.Pelagi defuncte Periclis.

Obliuiſcor ſceri s litus ſum per ꝑmenticarſe.

Reminiſcoi ſceris ſine ptō et ſu ino p recordarſe.

Miſereor ſereris miſertus ſum per hauere miſeri cordia.

Recordor aris atus ſum recordarſe.

De tertia ſpecie uerborum neutrorum.

Q Væ ſunt neutra tertiæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo agente,& datiuo patiente cō ſtruuntur, ut ſcalæ hærent parietibus, & tu ſeruis Deo.

Dic aliquot neutra tertiæ ſpeciei.

Seruit obeſt noceo,placet,atq; incumbo, licetq;.
Officio,caueo ſtudeoq;,& conſulit.hæret.

Obuio,& occurro,atq; obtēpero obedio , paret.
Et faueo,& lateo atq; ignoſco,indulgeo parco.
Interſum ſoluo,deſumq; & debeo cedo.
Aſſentit ſpecies cum caſu hæc tertia dandi eſt.

Seruio is uiui uitum per ſeruire.
Obſum es offui ſine ſupino per nocere.
Noceo ces cui citum per nocere.
Placeo ces cui citum per piacere.
Incumbo bis bui bitum per dare opera,& attendere cum diligentia.
Liceo ces cui citum per eſſere licito
Officio sis feci ctum per nocere.
Caueo ues caui cautum per guardarſe.
Studeo des dui ſine ſupino per ſtudiare.
Conſulo cis lui tum per dare cõſiglio
Hæreo res hæſi ſum per accoſtarſe.
Obuio as aui atum per ſcontrare.
Occurro ris ri ſum idem quod eo obuiam.
Obtēpero ras aui atum per obedire
Obedio dis diui itum idem ſignificat.
Pareo res rui ſine ſupino, idē quod obedio.
Faueo ues faui fautum per fauorezzare.
Lateo tes tui lati um per aſcondere.
Ignoſco ſcis gnoui otum per perdonere.
Indulgeo ges ſi tum per concedere.
Parco cis peperci uel ſiſum per pdonare
Interſum es fui ſine ſupino p eſſere pſente
Soluo uis ui lutum per pagare
Deſum eſſe fui ſine ſupino p mancare.
Debeo bes bui bitum p eſſere obligato.
Cedo dis ſſi ſſum per dare loco
Aſſentio tis ſi ſum per conſentire.
Aſſentior tamen oēs ferè dicunt,ut Gellius refert,

De tertia ſpecie deponentium.

Quæ ſunt deponētia tertiæ ſpeciei, quæ nominatiuum agentem & datiuum patientem poſtulant, ut ego ſuffragor tibi, tu uero ingratus refragaris mihi.

Da aliquot deponentia tertiæ ſpeciei.

Suffragor, dominorq́;, & fœneror, atq; refragor.
Blandior, & medeor, nec non aſſentor, adulor.
Gratulor, iraſcor famulor minitorq́; minorq́;.
Obſequor. auxiliorq́;, aduerſor. polliceorq́;.
Inſidior, dandi gaudebunt omnia caſu.

Suffragor aris atus ſum Per dar la uoce o la balotta in fauore.
Dominor aris atus ſum p ſignoreggiare
Fœneror aris atus ſum p dare ad uſura
Refragor aris atus ſum per dare la uoce o la balotta contra.
Blandior iris ditus ſum per accarezzare & loſengare.
Medeor eris caret ptō & ſupino p medicare.
Aſſentor aris atus ſum per andare a uerſo, e compiacere.
Adulor aris atus ſum penultima pducta per loſengare, & acarezzare.
Gratulor aris atus ſum eſt gaudere bono alieno, ut gratulor tibi.
Iraſcor ſceris atus ſum per ſcorrezzarſe
Famulor aris atus ſum per ſeruire.
Minitor aris atus ſum per menacciare fortemente.
Minor aris atus ſum per menacciare.
Obſequor eris cutus ſum p andare a uerſo
Auxilior aris atus ſum per aiutare.
Aduerſor aris atus ſum p eſſere cōtrario.
Polliceor eris citus ſum per promettere.

ſponte.

Inſidior aris atus per agguaitare, & fare inſidie.

Iniurior autem, & contrarior ego non memini legere apud idoneos. ſed fui tibi iniurius. affeci te iniuria. contrarius ero illi. aduerſabor, & reſfragabor illi.

De quarta ſpecie uerborum neutrorum.

.q. Væ ſunt uerba neutra quartæ ſpeciei? quę cum nominatiuo agēte, & accuſatiuo paſtiente cōſtruuntur, ut ego aro terram. Et habet paſſiuum in tertijs perſonis in utroque numero, ut terra aratur, te terræ arantur.

Quare non habent paſſiuum in primis, & ſecūdis ꝑſonis uerba neutra quartæ ſpeciei? quia ſemꝑ habent accuſatiuum tertiæ perſonæ, qua propter cū fit cōuerſa locutio, accuſatiuus tertiæ perſonæ in nominatiuum tertiæ tranſmutatur, & debet concordare cum uerbo, quod erit item tertiæ perſonæ. ut ego aro terrā, terra aratur à me. tu ſeminas agros, agri ſeminātur à te. Scilicet dicere ego aro te, uel tu aras me, liceret facere conuerſam lucutionem tu araris à me ego aror à te, quod quia non licet, ergo nec per paſſiuum licebit. Qui autem dicit aror ſeminor facit, ut dixi, proſopopœiā, qua poetæ utuntur.

Dic aliquot neutra quartæ ſpeciei.

Semino, tundo, & aro colit, & ſero cōſero planto.
Ventiloq; & pulſo pinſo, & trituro pitiſſo.
Condio, uello, meto. texo ſuo diſſuo filo.
Sarcio, meio, puto, uanno, uolo digero poto.
Prādet edit, comedit ſorbet, coquo cōcoquo. cœrno.
Excerno ſito ſapio net ſpumo, merendo.
Decoquit atq; bibo euadoq; moloq; uoroq;.
His hominē quartū nunquam coniūge notantem

Semino	nas	aui	atum	per ſeminare
Tundo	is	tutudi	tūſum & tuſum	per piſtare.
Aro	as	aui	atum	per arare.
Colo	lis	lui	cultum	per coltiuare
Sero	is	eui	ſatum	per ſeminare.
Conſero	is	eui	ſitum	per ſeminare, & piantare.
Planto	as	aui	atum	per piantare.
Ventilo	as	aui	atum	per uentilare.
Pulſo	as	aui	atum	per battere molto, & ſonare.
Pinſo	is	ſui	ſtum	per piſtare, & macinare.
Trituro	as	aui	atum	penultima ꝑducta per battere allara.
Pitiſſo	as	aui	atum	per guaſtare tentandi gratia.
Condio	is	iui	ditum	per fare ſaporito.
Vello	is li	uel	ſi	ſum per ſcarpire.
Meto	is	ſſui	uſſm	per metere.
Texo	is	xui	xtum	per texere.
Suo	is	ſui	ſutum	per coſire.
Diſtuo	is	ſui	ſutum	per diſcoſire.
Filo	as	aui	atum	per filare.
Sarcio	cis	ſi	artum	per coſire, & repezzare.
Meio	is	ſine præterito& ſupino		p urinar.
Puto	as	aui	atum	per potare.
Vanno	as	aui	atum	per criuellare.
Volo	uis	uolui	ſine	ſupino per uolere
Digero	is	ſſi	ſtum	per padire.
Poto	as	aui	atum	per beuere.
Prandeo	es	di	&	ſus ſum p pranſare, & decenare.
Edo	es	edi	ſum	per mangiare.

Comedio is edi ſum uel ſtum p mãgiare.
Sorbeo es pſi & bui ſorptum & ſorbitũ per ſorbire,unde ſorbillo.

Terentius,Cyathos ſorbillans paulatim hunc producam diem.

Coquo quis xi ctum per cocere.
Cõcoquo quis xi ctum per padire.
Cœno as aui & tus ſum per cenare.
Excerno nis creui cretum per cacare.
Sitio tis iui itum per hauer ſete
Sapio pis pui pitum pes ſapere de bono,o di reo.
Neo nes neui etum per filare.
Spumo as aui atum per fare ſchiuma.
Merendo as aui atum per merendare, unde merenda poſt meridem cibus.
Decoquo quis xi ctum per conſumare,& falire,nnde decoctor,qui abſumptis bonis non eſt ſoluendo ,dicitur uulgo è fallito. Catullus, decoctoris amica Formiani.
Bibo is bibi itum per beuere.
Euado is ſi ſum per euitare,ut eua ſi periculum.
Molo is lui itum per macinare.
Voro as aui atum per deuorare

De uerbis exceptæ actionis.

Væ ſunt uerba exceptæ actionis' ea,in q quibus non ponitur nominatiuus ,ſed ſubauditur Deus , propterea non inueniunt niſi in tertijs perſonis,& conſtruuntur cum accuſatiuo patiente,ut pluit magnos imbres,a iuenies apud hiſtoricos pluiſſe lapidibus & carnibus, & pluunt glandes & ſaxa apud poetas , ſicut ego pluo ,fulmino , cum deus loquens introducitur.

Da uerba exceptæ actionis.

Grandinat,atq; pluit,ningit,tonat,atq; coruſcat.
Fulgurat adiungas,& fulminat,atq; ſerenat
Luceſcit,noćteſcit,& aduеſperaſcit,atq; dieſcit.
Hoc eſt & fit lux, & ueſpera,noxq́;, diesq́;.
Et quarto,ſextoq́; pluit ſeruire uidebis.
Saxa pluit carnes,ſaxisq́;,& carnibus olim.
Saxa pluunt ,ſed ait,cecinit qui mutua fratrum
Vulnera ,quid diro impulſi,cæcoq́;furore,
Oedipodionios fœdarunt ſan guine muros.
Atqui Anchiſiaden , nec denſior aere grando,
Nec de concuſſa tantum pluit ilice glangis.

Grandinat	auit	atum	per tempeſtare
Pluit	pluuit & pluit		per ſyncopen, utum per piouere.
Ningit	xit	ćtum	per fiocare & neuigare.
Tonat	tonuit	itum	per tronizare.
Corruſcat	auit	atum	per lampezare. & ſplendere.
Fulgurat	auit	atum idem eſt quod coruſcat	
Fulminat	auit	atum	per dare de la ſaetta & il trono.
Serenat	auit	atum	per aſſerenarſe, e fare ſereno.

Luceſcit ſine p̄terito & ſupino per fare di, dicitur & illuceſcit.illuxit autem cōpoſitum eſt ex in & luxit quod à luceo eſt præteritum.
Noćteſcit ſine ptō,& ſupino per farſe notte.
Aduеſperaſcit ſine præterito & ſupino p farſe ſera
Dieſcit ſine præterito & ſupino per farſe di

De quarta ſpecie d eponentium.

Væ ſunt deponentia quartæ ſpecieiſq́ nominatiuum agentem & accuſatiuum patientē poſtulant,ut ego ſequor uirtutem.
Dic aliquot deponentia quartæ ſpeciei.

Arbitror

Arbitror,ulciſcor,fateor,ſequor,aggrediorq́;.
Solor,conſolor,prædor,percontor, opino .
Deprecor,& populor,liceor,meditor.miſerorq́;.
Metior,& metor.dignorq́;,precorq́;,loquorq́;.
Aucupor,& uenor,funor,reor,atq; recordor.
Alloquor,aſpernor,ſcrutor,nanciſcitur.atq;.
Præſtolor,operior,lucrorq́;,& ſciſcitor,iſtis.
Accuſatiuum patientem iungito uerbis.

Arbitror aris atus ſum per iudicare
Vlciſcor ſceris ultus ſum per far uendetta
Fateor teris faſſus ſum per confeſſare
Sequor eris cutus ſum per ſeguitare
Aggredior eris eſſus ſum per aſſaltare
Solor aris atus ſum per conſolare.
Conſolor aris atus ſum penultima produ-
cta idem eſt,quod ſolor.
Prædor aris atus ſum per robare
Percontor aris atus ſum per domandare
Opinor aris atus ſum p hauere opiniõe
Deprecor aris atus ſum per remouere
pregando.
Populor aris atus ſum per guaſtare
Liceor eris & licitor aris per accreſcere il
precio alincanto.
Meditor aris atus ſum per penſare exer-
citare cantare,
Miſeror aris atus ſum p hauer cõpaſſione
Miſeratur qui conqueritur aliena incommoda.
Miſeretur qui miſerum ſubleuat,inquit Feſtus.
Metior iris mẽſus ſum per menſurare.
Metor aris atus ſum per diſponere,
& locare cum ordine.
Dignor aris atus ſum per fare degno
Precor aris atus ſum per pregare
Loquor eris cutus ſum per parlare.

Aucupor	aris	atus	ſum	per ocellare.
Venor	aris	atus	ſum	per cacciare.
Furor	aris	atus	ſum	per robare.
Reor	reris	ratus	ſum	per credere & pẽſare.
Recordor	aris	atus	ſum	per recordarſe.
Alloquor	eris	cutus	ſum	per parlare.
Aſpernor	aris	atus	ſum	per diſpreciare
Scrutor	aris	atus	ſum	per cercare cum diligentia.
Nanciſcor	eris	actus	ſum	per trouare per uentura.
Prȩſtolor	aris	latus	ſum	per aſpettare.

Ter. Quem præſtolare Parmeno hic añ oſtiũ?

Operior	iris	atus	ſum	per aſpettare
Lucror	aris	atus	ſum	per guadagnare.
Sciſcitor	aris	atus	ſum	per ſpiare

De quinta ſpecie uerborum neutrorum.

Quæ ſunt neutra quintæ ſpeciei? quæ nominatiuum patientem, & ablatiuũ agentem poſtulant ſine præpoſitione, uel accuſatiuum cum ob uel propter, ut ego gaudeo uirtute, uel ob uirtutem, uel propter uirtutem. ſed frequentior uſus eſt cum ablatiuo, ut doleo tuo incomodo. Doleo. ſic quoq; conſtruitur. doleo caput. mihi dolet caput. Cicero. Dolent tibi oculi. Ouidius, tu uero tua damna doleo.

Dic aliquot neutra quintæ ſpeciei.

Gaudeo cum caleo, rubeo, nigretq; uiretq;
Et tepet. & friget, ſtudet. & cum turgeo floret
Albeo q; & liqueo cum mereo, ſplendeo, pollet.
Aegrotat pallet, madeo. tumeo, doletq; (det.
Pingueoq; annumeres & macres, & horret, & ar-
Aretq;, & ſextũ, aut quartũ cũ propter habebunt.

Gaudeo	es	ſus	ſum	per alegrarſe.

Caleo es lui ſine ſupino per ſcaldarſe
Rubeo es bui ſine ſupino ꝑ arroſciarſe.
Nigreo es grui ſine ſupino ꝑ annigrirſe
Vireo es rui ſine ſupino ꝑ ĩuerdirſe.
Tepeo es pui ſine ſupino per ĩtepidirſe, & eſſer tepido.
Frigeo es gui ſine ſupino per refredarſe, & hauere freddo.
Stupeo es pui ſine ſupino per ſtupirſe.
Turgeo es ſi ſum per ſgonfiarſe.
Floreo es rui ſine ſupino per fiorire.
Albeo es bui ſine ſupino per imbiãchirſe, & eſſer bianco.
Liqueo es cui ſine ſupino ꝑ manifeſtarſe.
Mœreo es ſine ptõ et ſupino ꝑ attriſtarſe.
Splendeo es dui ſine ſupino ꝑ riſplendere
Polleo es lui ſine ſupino idẽ ſignificat
Aegroto as aui atum per amalarſe
Palleo es lui ſine ſupino ꝑ ĩpallidirſe. & eſſere pallido.
Madeo es dui ſine ſupino ꝑ bagnarſe.
Tumeo es mui ſine ſupino ꝑ ſgõfiarſe
Doleo es lui ſine ſupino per dolerſe
Pingueo es gui ſine ſupino ꝑ ĩgraſſarſe.
Macreo es erui ſine ſupino ꝑ ſmagtarſe.
Horreo es cui ſine ſupino per hauere tremore.
Ardeo es ſi arſum per bruſciare.
Areo es rui ſine ſupino per ſeccarſe.

De quinta ſpecie deponentium.

q Væ ſunt deponẽtia quintæ ſpeciei: quæ cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente ſine Præpoſitione cõſtruuntur cum accuſatiuo cum ob uel propter, ut lætor bonis literis, uel propter bonas literas.

Da aliquot deponentia quintæ ſpeciei.
Lętorq́; & ſtomachor, triſtor, bacchorq́;, q̄rorq́;.
Atq; uerecundor, delector, glorior, atq;
Crapulor, indignor, morior, iraſcor, habebunt
Sextum'ue, aut quartū, quarto ob, ꝓpter ue p̄ibūt.

Lætor	aris	atus	ſum	per allegrarſe
Stomachor	aris	atus	ſum	per ſcoreciarſe.
Triſtor	aris	atus	ſum	per attriſtarſe
Bacchor	aris	atus	ſum	per infuriarſe, ſed eſt proprie celebra re Bacchanalia.
Queror	eris	ſtus	ſum	per lamentarſe.
Verecūdor	aris	atus	ſum	per uergognarſe
Delector	aris	atus	ſum	per dilettarſe
Glorior	aris	atus	ſum	per gloriarſe
Crapulor	aris	atus	ſum	per imbriacarſe de cibi.
Indignor	aris	atus	ſum	per deſdignarſe
Morior	eris & riris	tuus	ſum	per morire.
Iraſcor	ſceris	atus	ſum	per adirarſe.

De ſexta ſpecie neutrorum.

q Væ ſunt neutra ſextę ſpeciei, quæ cū nominatiuo patiēte, & ablatiuo agente cō ſtruuntr cū præpoſitione a uel ab, ut factus ſum à Deo. Diſcipulus uapulat à magiſtro. Quintilian. teſtis, in reum interrogatus an ab reo fuſtibus uapulaſſet, & innocens inquit. Cætera ego cum ablatiuo apud approbatos non memini legere, ſed ſic ſemper exulo Romæ, Venetijs, Virgilius longeq́; ignotis exulat oris. Terentius. Domo exulo. Apuleius tamen de deo Socratis. quæ omnes turbellæ tempeſtatesq́; procul à deorum cœleſtium tranquillitate exulat. & aliquando magno licebit uirtus. Horatius Sermone VI. unius aſſis nōnunquam precio pluris licuiſſe. Item paruo hac tempeſtate ueneūt libri. Valerius

fecit ne hoſtium locus caſtrorum minoris ueniret. Quinti.li.xii.reſpondit à ciue ſe ſpoliari malle quã ab hoſte uenire.Item nupſit Glycerium Pamphi- lo.Ouid.Siqua uoles apte nubere,nube pari,Mar. Vxorem quare locupletum ducere nolim Quæri tis,uxori nubere nolo meæ.

Da neutra ſextæ ſpeciei.

Vapulat,& uenit,nec non licet.exulo nubo.
Et cum compoſitis,fio & paſſiua ſequuntur.
A Xerſe ut Medo,qui uinxerat Ennoſigæum
Diris compedibus,Caurusq;,& Vapulat Eurus.

Vapulo as aui atum ꝑ eſſere bàttuto.
Veneo nis niui uenum ꝑ eſſere uẽduto
Liceo ces cui citum ꝑ eſſer̃ apꝓciato.
Exulo as aui atum ꝑ eſſer̃ bãdezato.
Nubo is pſi & nuptus ſum ꝑ eſſer marita to,ſed proprie mulierum eſt,quæ,quia apud anti- quos cũ uiris tradebantur,nubere capita. hoc eſt operire,& uelare pudoris gratia ſolebant, nubere dictæ ſunt,hoc ẽ maritari, flameis obnupta facie. Vnde Claudianus,Flamea ſollicitum præuelatura pudorem,uel,ut ait Feſtus,boni ominis cauſa, q̃a flameo aſſidue uteretur uxor flaminis,cui non li- cebat facere diuortium. Abuſiue enim dictum eſt Nupſit amicos.

De ſexta ſpecie deponentium.

Quæ ſunt deponentia ſextæ ſpeciei:quæ nominatiuum patientem,& ablatiuum cum præpoſitione agentem poſtulant,ut Horatius natus fuit à patre libertino,

Da ſextæ ſpeciei deponentia.

Naſcitur,atq; oritur,partiorq; adiunge renaſcor.
Et gaudent ſexto,Patre ut ſum natus ab Aldo.
At patior poterit caſum quoq; ſumere quartum,
A ſaxo ut pateris non paruam Siſyphe pœnam;

Naſcor ſceris natus ſum per naſcere.
Orior riris uel oreris ortus ſum idem eſt.
Patior teris paſſus ſum per partire.
Renaſcor ſceris natus ſum per renaſcere.

De neutris ſeptimæ ſpeciei.

Quæ ſunt neutra ſeptimæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentem poſtulant, & poſt ſe non regunt caſum ſine præpoſitione, ut eo ad Aream diui Merci. uenio à delubro Virginis. Niſi iungantur nominibus abuerbialiter poſitis, ut eo domum, uenio domo, ſunt etiam quę abſolute ponuntur, ut dormio, uiuo. Peto tamen accuſatiuo iungitur ſine præpoſitione. Virgilius. Hinc portum petit.
Idem. ut Italiam læti, Latiumq́; petamus.

Dic aliquot neutra ſeptimæ ſpeciei.

It, meat, incedit, tendit, petit, ambulo, pergo.
Tranſeoq́;, & curro, diſcedo, accedo, remigro,
Sto, iaceo, ſedeo, ſurgo, ruo, ſalto, quieſco.
Dormioq́;, & uigilo, uiuo labo ludit. hioq́;.
Intereo, accumbo, ſudo pereoq́; cadoq́;.
Et ualeo. atq́; oleo nato, no, ſonat, occido, cōſto.
Si admittunt caſum, nō ſolum admittere debent.

Eo	is	iui	itum	
Meo	as	aui	atum	
Incendo	is	ſſi	ſſum	
Tendo	is	tetendi	ſum	
Peto	is	tiui	itum	
Ambulo	as	aui	atum	
Pergo	is	perrexi	ctum	p gire, & andare
Tranſeo	is	ſiui	ſitum	per paſſare.
Curro	is	cucurri	ſum	per correre,
Diſcedo	is	ſſi	ſſum	per partiſe.
Accedo	is	ſſi	ſſum	p approximarſe
Remigro	as	aui	atum	per retornare.

Sto	ſtas	ſteti	ſtatũ	per ſtare in piedi.
Iaceo	ces	cui	ſine ſupino per iacere.	
Sedeo	des	ſedi	ſeſſum per ſedere.	
Surgo	gis	ſurrexi	ctum per leuarſe ſuſo.	
Ruo	is	rui	rutum per ruinare	
Salto	as	aui	atum	per ſaltare.
Quieſco	ſcis	eui	etum	per repoſare
Dormio	mis	iui	itum	per dormire.
Vigilo	as	aui	atum	per uigilare.
Viuo	is	xi	ctum per uiuere.	
Labo	as	aui	atum	per uacillare.
Ludo	is	ſi	atum	per giocare.
Hio	as	aui	atum	per sbadachiare, & aperire.
Intereo	is	iui	itum per morire.	
Accumbo	is	bui	bitum per ſedere a mangiare.	
Sudo	as	aui	atum	per ſudare.
Pereo	is	iui	itum	per morire
Cado	is	cecidi	caſum	per caſcare.
Valeo	es	lui	itum	per ſtare ſano ouero amalato.
Oleo	es	lui	litum uel oletum per olere, & puzzare.	
Nato	as	aui	atum	
No	nas	aui	atum	per natare.
Sono	as	ſonui	itum	per ſonare.
Occido	is	di	caſum	penultima breui per morire.
Conſto	as	ſtiti	ſtitum uel ſtatũ per conſtare & eſſere manifeſto.	

Quæ uerba grammatici appellant. neutra paſſiua.

Fit, ſolet, & gaudet, confido, atq; audeo fido. quia in præteritis perfectis, & ijs, quæ à præteritis per-

fectis deriuantur, retinēt literaturam paſſiuorum, in ceteris uero neutrorum.

Fio	is	factus ſum	per eſſere fatto
Soleo	es	litus ſum	per ſolere:
Gaudeo	es	gauiſus ſum	per allegrarſe.
Confido	is	ſus ſum	per fidarſe.
Audeo	es	ſus ſum	per ardire,& haue re animo.
Fido	is	ſus ſum	per fidarſe.

Quomodo conſtruuntnr? Varie, nam fio conſtruitur ut uapulo. Soleo infinito ſemper iungitur, ut ſoleo legere. Gaudeo dictum eſt iungi ablatiuo agenti, ut tu me alegeri, geudeo te. Confido & fido datiuum poſtulant, ut non cōfido tibi. Audeo uel accuſatiuo, uel infinito iūgitur. ut audeo magnum nefas, & audeo conuiciari tibi. Virgilius, audetq́; uiris concurrere Virgo. Ouidius.

Auſus es o nimium. nimiumq́; oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere caſtra dolo.

De ſeptima ſpecie Deponentium.

Væ ſunt deponentia ſeptimæ ſpeciei? quæ
q nominatiuum agentem poſtulant & poſt ſe non regunt caſum ſine præpoſitione, ut non ſine doctus reuertatur in patriam aduerbialiter poſitis, tunc enim tacemus. Niſi iungātur nominibus præpoſitionem, ut reuertor Romam. proficiſcor domo. Sunt quæ abſolute poni poſſunt. ut iocaris ne, an ſerio loqueris?

Dic aliquot deponenti a ſeptimæ ſpeciei.

Laborq́;, & gradior, uenor. piſcorq́; iocorq́;.
Altercor. luctor proficiſcitur. Atq; cachinor.
Prælior, & graſſor. lachrymor. ſcortor ſimul adde
Nugor. conuerſor, ſpartiorq́; & ruſticor inde
Digredior. conor. ratiocinor. auguror, iſtis.
Si dederis caſum, non ſolum iungito uerbis.

Labor. eris pſus ſum per ſtraccorrere, & caſcare.
Gradior eris eſſus ſum per andare.
Venor aris atus ſum per cacciare.
Piſcor aris atus ſum per piſcare.
Iocor aris atus ſum per ſchrizzare, & treppare.
Altercor aris atus ſum per contendere.
Luctor aris atus ſum per giocare alle brazza.
Proficiſcor eris ctus ſum per andare.
Cacinor aris atus ſum p ridere molto.
Prælior aris atus ſum per combattere.
Graſſor aris atus ſum aſſaltare.
Lachrymor aris atus ſum dicitur & lachrymo per lacrymare.
Scortor aris atus ſum per meretricare.
Nugor aris atus ſum per cianciare.
Conuerſor aris atus ſum per conuerſare.
Spatior aris atus ſum p ādare à ſpaſſo
Ruſticor aris atus ſum per ſtar in uilla.
Digredior aris ſſus ſum per partirſe.
Conor aris atus ſum per forzarſe in uano.
Ratiocinor aris atus ſum per fare conto, unde ratiocinator dicitur lo Abachiſta.
Auguror aris atus ſum per indiuinare.

Et quoniam tam neutra, quàm deponentia ſeptimæ ſpeciei, iunguntur tum caſibus cum præpoſitione tum aduerbijs localibus, tum nominibus poſitis aduerbialiter, ut eo·uenio, tranſeo, gradior, pficiſcor, & huiuſmodi, operæprætium uidetur hic de aduerbijs localibus ſtudioſe conſcribere, nō poterit enim quiſquam horum uerborum ſeptimæ ſpeciei bene ſcire cōſtructionē ipſisq; uti, lat ine lo-

quēs,ſi neſciat quo nā modo iungātur aduerbijs, ac nominibus,quæ ponuntur abuerbialiter.

De aduerbijs localibus.

Vot ſunt aduerbia localia? ſex. Vbi quò, quà unde quorſum, & quouſq;. Vbi ſignificat ſtatum in loco. Quò motum ad locum. Quà motum per locum. Vnde motum de loco. Quorſum locum,uerſus. Quouſq;, uſq; ad locum,uel uſq; ad tempus.

Dic aduerbia ſignificantia in loco.

Hic,iſtic,illic,it⁹ foris.uſquā nuſq̄ .ibi ibidē,ubiq;,alibi,alicubi,ſicubi necubi,ubiuis,ubilibet, ubi ubi. ubicunq; utrubiq; ſuperius,inferius,& ubi.

Quæ differentia eſt inter hic.iſtic illic? hic ſignificat locum apud primam perſonā, quæ loquitur. iſtic locum apud ſecundam, quæ audit. illic ab utraq; remotū,& ſic huc,iſtuc,illuc,hac,iſtac,illac, hinc, iſtinc, illinc eodem modo hic hac, hoc,iſte, iſta, iſtud,ille,illa illud.hic enim refertur ad primam perſonam,iſte ad ſecundam,ille ad tertiam.

Dic aduerbia ſignificantia ad locum.

Huc,iſtuc,illuc, intro,foras uſquam,nuſquā. Siquò, nequò,aliquo,utroq; quocūq; quoquo, quouis. quolibet.eo.eodem ſupra,infra,& quo.

Dic aduerbia ſignificantia motū per locum.

Hac,iſtac,illa, ītus, foris,ſiquà nequà, aliam aliquà. utraq; quacunq; eā eadem & quà.

Dic aduerbia ſignificantia motum,de loco.

Hinc,iſtic, illic ītus foris.ſecunde, necunde aliunde. alicūde, undiq; undecūq; utriq; undeuis, undelibet,ide.ſupne inferne,cœlitus,funditus,& unde.

Dic aduerbia ſignificantia locum uerſus.

Horſum,iſtorſum, illorſum, ſiquorſum,nequorſum, aliorſum, aliquorſum, ſurſum, deorſum, detrorſum ſiniſtrorſum uel leuorſum, utroq; uerſum, &

quorſum Dic aduerbia ſignãtia uſq; ad locũ. Hacten⁹,hucuſq;.iſtucuſq;,illucuſq;,eouſq;. & quo uſq;. De nominibus,q̃ ponunt aduerbialiter.

Nomina urbium, oppidorum, & pagorum in loco, in quo caſu ponũtur? in genitiuo ſi ſint primæ uel ſecundæ declinationis,ut ſum Patauij.fui Romæ. Si uero tertiæ,uel tm̃ pluraliter declinata,in ablatiuo,ut tu fuiſti Carthagine.ego eram Venetijs,Piſis,Senis,Locris,Puteolis,Carris.

De loco & per locum in quo caſu ponuntur? ſimiliter in ablatiuo,ut ſolui Venetijs:tranſiui Roma,Brũduſio.Tu uenis Florentia,Chartagine.

Ad locum in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo, ut eo Romam,Tybur, Venetias, Sermonetam,Baſſianum,Carpos.

Ad interrogationem per quorſum, in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo cum uerſus,quod poſtpoſitum inclinat ſibi præpoſita nomina,ut cum appropinquare aduentus tuus putaretur, & Romã uerſus ꝓfectũ te eſſe cõſtaret,ſcripſi ed te has literas.

Ad interrogationem per quouſq; in quo caſu ponũtur? In accuſatiuo cum uſq;,ut uſq; Romam.

Poſſumus'ne huiuſmodi nominibus proprijs addere præpoſitionem maxime, ut uado ad Albam. Venio à Ruma, quod & uſo approbatorum facile oſtẽdi poteſt.Cicero in Verrinis, Ea die Verres ad Meſſanã uenit. Salluſt. in Catilinario, iam tum Brutus ab Roma aberat. Recte ergo dicetur Venio à Roma & à domo ſum in Roma & in domo Fabius.in domo furtum factum ab eo, q domi fuit.Plurima ſibi exempla facile quiuolet inueniet,ſed frequens uſus gaudet breuitate, & demit præpoſitionem.

Quæ appellatiua ponuntur ut ꝓprias? Domus. Humus, Rus, & Militia.Sed humus ego non niſi in

loco, & de loco memini legere, & militia in loco tantum ut ſtratus humi. Surgit humo ſui militiæ. Item rus in loco magis in datiuo, q̃ i ablatiuo ponitur. Terentius ruri ſe continebat, poetæ tamen propter metrum etiam rure dicunt. inuenies etiam belli in loco aduerbialiter. M. Tul. li. ii. de officijs præterea quibuſcũq; rebus uel domi. uel belli poterunt. Rẽp. augeant. Imperio, agris, uectigalibus.

Adijciuntur ne adiectiua huiuſmodi nominib⁹, cum ponũtur aduerbialiter: non niſi meus, tuus, ſuus, noſter, & ueſter, & alienus, nam ſum domi meæ & tu es domi alienæ dicimus, ſum domi magnæ, tu es domi pulchræ & regiæ, non dicimus, ſed in domo magna, & in domo pulcha, & regia. Item eo Venetijs. ditiores Patauio, uel Patauium maius Venetijs, ego quia id genus orationes non memini legere. non dicerem, ſed ad Venetias ditiores. Ad Patauium maius: Legi tamen apud Ouidium in herodibus.

Atq; aliquis doctas iam nũc eat, inquit, Athenas. ſed poteſt tacuiſſe præpoſitionem, ut Virgilius.

Italiam, fato profugus, lauinia uenit, nam Propertius addidit, cum ait. Magnum iter ad doctas, ꝓficiſci cogor Athenas.

Nomina prouinciarum, Regionum, Inſularum, montium. Appellatiua, & propria hominum, & belluarum. Item appellatiua rerum omnium in loco in quo caſu ponuntur: in ablatiuo cum præpoſitione in, uel ſimili, ut ſum in templo ſub tecto. ſuper lapide. Ad locum in quo caſu ponuntur: in accuſatiuo cum præpoſitione ad, uel ſimili, ut eo ad tẽplum. in Cyprum, uerſus Italiam, qđ melius poſt ponitur, ut Italiam uerſus. Vſq; uero ponitur cũ alia præpoſitione, ut eo uſq; ad templum uſq; in Certam. Ad locum utimur etiam ſupinis in um

ſine præpoſitione, & gerundijs in dum, cum præ-poſitione, ut eo lectum. & ad legendum. De loco in quo caſu ponuntur? in ablatiuo cũ ex, uel e, uel ab, uel ſimili præpoſitione, ut uenio ex agro. Re-uertor à templo, uel è foro domum. Per locum in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo cum per, ut trã ſeo per forum. per areã diui Marci. per Danubiũ.

De uerborum communium conſtructione.

Quid eſt uerbum commune? quod in or naturaliter deſinens, utranq; retinet ſignificationem. actiuam. ſ. & paſſiuam.

Quomodo conſtruuntur uerba communia, quãdo actiuam habẽt ſignificationem? cum nominatiuo agente, & accuſatiuo patiente. ſicut uerba actiua, ut ego criminor te, ſicut ego accuſo te. tu largiris mihi libros. ſicut tu donas mihi libros.

Quomodo conſtruuntur uerba cõmunia in ſignifi-catione paſſiua? cum nominatiuo patiente, & abla tiuo agente cum præpoſitione a, uel ab, uel ſimili. ſicut uerba paſſiua, ut ego criminor abs te, ſicut ego accuſor abs te. libri largiuntur à me tibi, ſicut libri donantur à me tibi.

Da uerba communia.

Largior, expior, ueneror, moror, oſculor, hortor.
Criminor, amplector, nec non interpretor, atq;
Hoſpitor, hæc non ſunt cõmunia uerba ſed olim
Multa alia antiquis communia uerba fuerunt.
Vt meditor, ſolor, fruſtor reor, aggrediorq;.
Fare, obliuiſcor, dignor, ſtipulor, dominorq;
Metor, & aſſector, teſtor, deteſtor, abutor.
Quæ actiue quarto, paſſiue iungito ſexto.

Largior iris largit⁹ ſum per donare e per eſſer donato.

Experior iris ertus ſum per prouare & eſ-ſer prouato.

Veneror aris atus ſum per honorare, & per eſſere honorato.
Moror aris atus ſum per retardare, & eſſere retardato.
Oſculor aris atus ſum per baſare, & eſſe- re baſato.
Hortor aris atus ſum per confortare, & eſſere confortato.
Criminor aris atus ſum per incolpare & eſ ſere incolpato
Amplector eris xus ſum abbrazzare, & eſ ſere abbrazzato.
Interpretor aris atus ſum per exponere & eſſere expoſto.
Hoſpitor aris atus ſum per albergare & eſſere albergato.
Meditor aris atus ſum per exercitare pen ſando.
Solor aris atus ſum per conſolare.
Fruſtror aris atus ſum per ingannare.
Reor reris ratus ſum per penſare, & credere.
Aggredior eris ſſus ſum per aſſaltare.
For quod non eſt in uſu, faris fatus ſum p parlare.
Dignor aris atus ſum Per dignarſe
Obliuiſcor ſceris litus ſum p dementicarſe.
Stipulor aris atus ſum per domandare.
Dominor aris atus ſum per ſignorezare.
Metor aris atus ſum per diſponere, & lo care cum ordine.
Affector aris atus ſum per imitare.
Teſtor aris atus ſum per teſtificare, & fare teſtamento.
Deteſtor aris atus ſum abhominor, & qua ſi precando auerto,

Abutor eris uſus ſum per male uſare.

De conſtructine impersonalium.

q Vid eſt uerbum imperſonale? quod nec numeros diſtictos, nec perſonas habet Quod ſunt genera uerborum imperſonalium? duo. actiuę uocis, & paſſiuę.

Actiuæ uocis imperſonalia quomomodo deſinunt? in t, ut pœnitet, placet, intereſt.

Paſſiuæ uocis imperſonalia quomodo deſinunt? in tur, ut amatur.

De imperſonalibus paſſiuæ uocis.

à Quibus uerbis deriuātur paſſiuæ uocis īperſonalia? à uerbis in o, quæ nominatiuum agētem poſtulant, ideſt à uerbis actiuis, ā neutris tertiæ, quartæ, & ſeptimæ ſpeciei. Ab ijs autem, quæ habent nominatiuum patientem, ut egeo, gaudeo, uapulo non deriuantur. nec ab ijs neutris, quæ præ ſe infinitum admittunt, niſi à paucis Vergilius. Sic placitum. plinius tamē libro. x. cap. xxvii. indigetur uſus eſt. nunq̃ cōſpectis niſi cum præſidio earum indigetur. ſed tu eorum; quę non ſunt in frequenti uſu, abſtineas.

Quomodo conſtruuntur imperſonalia uocis paſſiuæ? cum ablatiuo agente cum prępoſitione à, uel ab, ut à me ſtudetur, ideſt ego ſtudeo, à te dormitur. ideſt tu dormis. Poſt ſe uero regunt caſum uerborum ſuorum, ſi à neutris tertiæ & ſeptimæ ſpeciei deductā fuerint, ut ſeruio tibi. à me ſeruitur tibi. eo ad templum. a me itur ad templū. Nā ſiuæ ab actiuis ueniunt ego nō memini legere cū caſu patiente non enim legi unquā apud doctos quale eſt amatur Socratē aratur terram, ſed paſſiue ſemper. amatur Socrates. aratur terra quod ne apud græcos quidem fieri deprehēdi, nec potui adhuc inuenire, qui legerit, illud enim apud

Priſcianũ. λέγεται Διογένην τὸν κυνικόν. hoc eſt dicitur Diogenem Cynicum, ſi nõ ſubauditur. ποιῆσαι ἢ τύψαι, uel aliud infinitum, græci non approbant. negãt enim dici apud ſe. στέργεται Σωκράτην hoc eſt, amatur Socratem, Docetur uero gramaticam, & petitur gratiam ita dicitur, ut donatur tibi. turbatur agris. à me accipitur, à te. non enim in his pati aliquid ſignificamus. Ponuntur frequentius abſolute. ut amatur. ſtatur. Sed quare non liceat dicere amatur Socratem, oſtendimus in fragmentis noſtris.

Ante ſe an habere poſſint ablatiuum, poſſumus'ne authoritate confirmare? maxime. Cicero in epiſtolis, ſed nihil eſt à me inſeruitum tempori. Idem in officiis. Occurritur aut nobis & quidem à doctis, & eruditis. Cæſar in cõmẽtariis. cum ab hoſtibus conſtanter, & non timide pugnaretur. Liuius, & Roma inde frequenter migratũ eſt à parentibus, ac propinquis nuptaꝝ. Sed hæc omnia ſunt à neutris tertiæ, & ſeptimæ ſpeciei. An etiã quæ ab actiuis, & neutris quartæ deriuantur, habere poſſint ablatiuum, nullum occurrit exemplum, niſi quod apud Plautum legitur Si opulento petitur pauperioris gratiam, pauper timet. Vbi opulento datiuus eſt pro ablatiuo poſitus. ſed dici poſſe, & Donatus, & Diomedes, & Priſcianus docent, quibus ego facile accedo.

Quam ſignificationẽ habent hæc uocis paſſiuæ impersonalia? actiuam ſemper. nam quid aliud eſt à me amatur, q̃ ego amo? à te curritur, q̃ tu curris? Et notandum nihil in id genus imperſonalibus eẽ poſſe, quod patiatur.

Dic aliquot imperſonalia paſſiuæ uocis.

Scribitur, & legitur, ferturq́;, auditur, amatur.
Prandetur, bibitur, ſtatur, ſeruitur, araſur.

Præ ſe

Præ ſe quæ ſextum,dandi'ue admittere caſum.
Debent,poſt caſus uerborum cuncta ſuorum.
Itur ut ad generum Cereris ſine uulnere paucis.
Regibus,& ſicca & crudeli morte tyrannis.
Ac tacite ad gelidum miſeris deſcenditur orcum.
Atq; ibi Iunoni ſtygiæ ſeruitus ab illis,
Si qua fides.uanis ſed tu ne crede poetis.
Non tamen inuenies pulchrum certamē Oreſtis
Cum Pylade à nobis legitur,certamen ut hic ſit,
Quartus,nec terras mihi bobus aratur, & agros.
Atq; his conſimileis apud egregios authores.
Sed plerunq; ſolent non ullum admittere caſum.
Vt turbatur agris ſtatur,dormitur,amatur.

Scribitur	bebatur	ſcriptum eſt, uel fuit, ſe ſcriue.
Legitur	batur	lectum eſt,uel fuit,ſe lege.
Fertur	batur	latum eſt uel fuit,ſe porta.
Auditur	batur	ditum eſt uel fuit,ſe alde.
Amatur	batur	tum eſt uel fuit,ſe ama.
Prandetur	batur	ſum eſt uel fuit,ſe decena.
Bibitur	batur	itum eſt uel fuit,ſe beue.
Statur	batur	ſtatum eſt uel fuit, ſe ſta.
Seruitur	batur	tum eſt uel fuit,ſe ſerue.
Aratur	batur	tum eſt uel fuit,ſe ara.

De imperſonalibus actiuæ uocis.

Imperſonalia actiuæ uocis quot ſpecies hñt? ſex.

De prima ſpecie imperſonalium.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ uocis primæ ſpeciei? quæ ablatiuum agētem cū præpoſitione à uel ab, & datiuum poſtulāt,ut io faccio bene alli mei amici, liquali ſatisfano a mi.per neutrum dicimus, ego benefacio amicis meis. qui ſatisfaciunt mihi, per imperſonale uero.à me benefit amicis meis. à quibus ſatisfit mihi.hoc eſt bonum, ideſt,bona res fit à me amicis meis.

Et aduerte huius ſpeciei uerba eſſe ſemper imperſonalia. non enim licet dicere beneſio, maleſio, ſatiſſio, quoniam in his bene, male, ſatis uim habere uidetur nominatiui tertiæ pſonæ, & datiuus neq; agens eſſe, neq; patiens.

Dic imperſonalia actiuę uocis primæ ſpeciei.
Cum bene fit uerbo, necnon male, iunge, ſatiſq;,
Et benefit facies, necnon, malefitq;, ſatisfit,
Quæ debent ſextum, caſumq; admittere dandi.

Benefit ·bat ctum eſt uel fuit, el ſe fa bene.
Malefit bat ctum eſt uel fuit, el ſe fa male
Satisfit bat ctum eſt uel fuit, el ſe ſatisfa.

De ſecunda ſpecie imperſonaliũ actiuæ uocis.

Quæ ſunt imperſonalia ſecundæ ſpeciei? quæ ante ſe infinitum loco nominatiui poſtulant, & poſt ſe genitiuũ, ut legere bonos libros intereſt ſcholaſticorum. Excipiuntur mea, tua, ſua, noſtra, & ueſtra. pro mei, tui, ſui, noſtri, & ueſtri. ut docere meos ſcholaſticos intereſt mea. Dicimus etiam. Cuia intereſt, ſicut cuius, & hæc quoq; ĩterſunt tua, cuia, uel cuius ſtudere maxime intereſt. Sed quando nominatiuum habent, ſunt perſonalia, ut hoc mea primum non parui refert, & tu etiam cogita quid cuiuſq; interſit. Et notandum horum uerborum nominatiuum ſemper neutri generis eſſe oportere, quemadmodũ Laurentius Valla pręſtanti uir ingenio docet, cui ego facile aſſentior, quia nuſquam aliter memini legere quàm cum nominatiuo neutri generis, aliquãdo tamen aliter inueniuntur, Plini. lib. xviii. capite xxi. Plurimum enim refert cuiuſq; ſoli ratio. Idem in proœmio primi libri, multumq; apparatus intereſt apud inuitatum hoſpitem, & oblatum. Sed an uerbum aliquod ſit imperſonale, oſtendimus abunde in fragmentis grammaticis.

Intereſt quando eſt perſonale quot modis conſtruitur? quatuor. & quatuor habet ſignificationes. Iũgitur enim genitiuo, & ſignificat, quod uulgo dicimus appertenere, ut queſta coſa ſe appertiene à ti ſolo. hoc tua ſolius intereſt, ideſt ad te ſolum pertinet. Item iungitur datiuo, & ſignificat eſſere preſente, ut io ſon ſtato preſente alle tue nozze, ego ĩterfui nuptijs tuis. Quando uero ſic dicimus, da Roma à Napoli ſono cento miglia, & de qui ouero da la piazza allo palazzo ſono ducento paſſi, Roma Neapolim interſunt centum millia paſſuum, ideſt centum milliaria. & hinc uel è foro ad prætorium interſunt ducenti paſſus, ſignificat diſtantiam, & quanto è da uno loco ad uno altro quod fit melius per diſtat, ut Roma Neapoli diſtat centum millibus paſſuum, & hic locus, uel area à prætorio diſtat ducentis paſſibus. Idẽ & per abeſt Plancus in epiſtola ad Ciceronem lib. x. Ventidius bidui abeſt ab eo. Lepidus ad forum Voconij caſtra habet, qui locus à foro Iulij quatuor & uiginti millia paſſuum abeſt.

Et notandum per intereſt milliaria & cætera id genus poni in nominatiuo, cætera uero ibi collocare nos opportere, ubi ea, quæ & de loco, & ad locum ſunt. collocamus. Per diſtat uero & abeſt ponuntur milliaria, uel paſſus, & huiuſmodi tam in accuſatiuo, quàm in ablatiuo. Res autem quæ diſtat, uel abeſt, ideſt ea, unde ſermo incipit in nominatiuo collocãda eſt. Ea uero unde diſtat uel abeſt ſic ponitur, ut ea. quæ de loco ſunt. Ouidius. Sulmo mihi patria eſt, claris uberrimus undis.

Millia qui nouies diſtat ab urbe decem.

Valerius Maxi. E ueſtigioq; Epidauri Romanorũ legatos in templum Aeſculapij, quod ab ebrum urbe quinq; millibus paſſuũ diſtat, perductos, ut

quicquid inde ſalubre patriæ laturos ſe exiſtimaſſent, pro ſuo iure ſumerent, benignisſime inuitarunt. aliquando autem ſignificat differentiam, & conſtruitur ſic. Inter hominem, & belluam multũ intereſt, ideſt magna differentia eſt, & inter te & me uel nihil, uel paruũ ĩtereſt. i. uel nulla, uel parua differentia eſt. Itẽ ſic, ſapiens intereſt à ſtulto, & ſtulto. (utrunq; enim dicimus.) Terentius, Homini homo quid præſtat? ſtulto intelligens quid intereſt? ideſt quæ differentia ẽ? Item ſic apud eũdem, hoc patet. hoc dominus intereſt. Dicimus etiam non refert, & non intreſt utrum domi ſis, an foris. i. non monta, & non importa. Valerius Maximus, Nihil inter eſt an humi, an ſublime putreſcam. Iuuenalis, Quid refert dictis ignoſcat Mutius an nõ? Dicimus etiã cum genitiuo ſic magni, parui, tanti, & quanti intereſt & refert. Cicero. magni enim intereſſe uidebatur ad eã neceſſitudinem. Idem, per magni intereſt. quo tpe hæc ep iſtola tibi reddita ſit? & cum nonnullis aduerbijs, ut magis, minus, plus, maxime, minime, & ſimilibus. Præterea tua diſcipuli intereſt libros legere, ſunt qui negant dici latine, ſed tua, qui es diſcipulus. ſed de his in fragmentis.

Dic imperſonalia actiuæ uocis ſecundæ ſpeciei.

Intererat. refert ſpeciei uerba ſecundæ,
Ante infinitum uoluerunt, poſt genitiuum.
Quinq; tamen ſexto, ſed erunt pronomina caſu.

Intereſt	erat	fuit	
Refert	bat	tulit	per appertenerſe

De tertia ſpecie imperſonalium actiuæ uocis.

Quæ ſunt impſonalia actiuæ uocis tertiæ ſpeciei? quæ infinitum præ ſe loco nominatiui poſtulant, poſt ſe uero datiuũ ut

ludere placet pueris. Cum nominatiuo uero ſunt perſonalia, ut literæ non placent ſtultis.

Et notandum dici poſſe mihi placet eſſe bono, & mihi placet eſſe bonum, ſed cum accuſatiuo ſubauditur me, ut ſit, mihi placet me eſſe bonum. Ouidius in heroidibus.

Quo mihi commiſſo nō licet eſſe piam? ideſt me eſſe piam, & in primo; μεταμορφώσεων. Sed nocet. eſſe deum. i. me eſſe deum nocet mihi. Martialis.

Dicunt Earinos tamen poetæ.
Sed Græci, quibus eſt nihil negatum,
Et quos, ἄρες ἄρες decet ſonare.
Nobis non licet eſſe tam diſertis,
Qui muſas colimus ſeueriores.

Dic imperſonalia actiuæ uocis tertiæ ſpeciei.
Accidit atque uacat. præſtatq́;, placetque libetq́;.
Euenit, & reſtat, conducit, ſufficit, atque.
Contingit conſtat, cum ſuppetit expedit, & cum
Conuenit, atque licet, nec non liquet, ante requirūt.
Hæc infinitum, ſed poſt uoluere, datiuum.

Accidit	bat	accidit	p accadere, & īteruenire.
Vacat	bat	auit	p hauer ocio, & tempo
Præſtat	bat	ſtitit	per eſſere meglio.
Placet	bat	cuit	per piacere.
Libet	bat	buit	idem ſignificat
Euenit	bat	euenit	p accadere, & iteruenire.
Reſtat	bat	ſtitit	per reſtare.
Conducit	bat	conduxit	per eſſere utile.
Sufficit	bat	fecit	per baſtare.
Cōtingit	bat	cōtigit	p accadere, & īteruenire.
Conſtat	bat	conſtitit	per eſſere manifeſto.
Suppetit	bat	tiui	per uenire in mente.
Expedit	bat	diuit	per eſſere utile.
Conuenit	ebat	conuenit	per conuenire.
Licet	bat	licuit & licitū eſt,	p eſſere licito.

Liquet bat licuit per eſſere manifeſto.

De impſonalibus actiuæ uocis quartæ ſpeciei.

Væ ſunt imperſonalia actiuæ uocis quartæ ſpeciei:quæ infinitum præ ſe loco nominatiui poſtulant, poſt ſe uero accuſatiuum patientem, ut: incubuiſſe literis iuuat me Cum nominatiuo autem ſunt actiua,ut literæ iuuant me, at te delectat diuitiæ. Oportet rariſſime legitur perſonale, Terentius.

Q uæq; ſolent ,quæq; oportent.

Dic imperſonalia actiuæ uocis quartæ ſpeciei.

Dedecet,atq; decet,iuuat,& delectat oportet.
Atq; etiam offendit,lædit quoq; communerabis.
Hinc infinitum,quartum inde his adijce,ſicut.
Non dormire diu,populos cui cura regendi
Conſultumq; uirum decet,& cui plurima curæ.
Et quod ait mulier,uarium,& mutabile ſemper,
In uento & rapida ſcribere oportet aqua.

Dedecet	bat	dedecuit	p eſſere des honore.
Decet	bat	decuit	p eſſer̃ honor̃,& cõueñire
Iuuat	bat	iuit	per giouare.
Delectat	bat	auit	per delettare.
Oportet	bat	tuit	per eſſere neceſſario:
Offendet	bat	dit	per nocere:
Lædit	bat	læſit	idem quod offendit.

Quare addidiſti huic ſpeciei.lædit,atq; offendit: qa poſſunt habere pre ſe infinitum loco nominatiui poſt uero accuſatiuum,ut iuuat,delectat,& cætera,ut ſcribere lædit ſtomachum & bibere merum ſæpe offendit cerebrum. Q uare quæcũq; uerba infinitũ ante ſe loco nominatiui habere poſſunt, inter,imperſonalia communerãda ſunt, ut legere fecit me multa ſcire,ſcribere plurimos interemit. Item multis obeſt amittere tẽpus, & ſtudere pro fuit mihi: Virgilius,

Sæpe etiam ſterileis incendere profuit agros. Item uirtuti incumbere eſt quam optimum. Horatius. Scribendi recte ſapere eſt & principium, & fons. Item te impoſuiſſe mihi nō latet, nō fallit me. Vir. Nec me adeo fallit ueritatem te mœnia noſtra. Suſpectas habuiſſe domos Carthaginis altæ:

Sic pertinet, attinet attingit, & ſpectat cum infinitiuo imperſonalia ſunt. & poſt ſe accuſatiuum cum ad præpoſitione requirunt, ut ſtudere pertinet ad me. Hora, epiſtolarum primo.

Res genere, & captos oſtendere ciuibus hoſtes,
Attingit ſolium Iouis, & cœleſtia teniat.

Res gerere eſt loco nominatiui. Inueniūtur etiam uerba in or cū infinitiuo loco nominatiui, ut datur, permittitur. Vergilius.

Si datur Italiam, ſocijsq; & rege recepto.
Tendere, ut Italiam læti Latiumq; petamus.

Valerius Maximus. Si tamē acta excellētiſſimorū uirorum humiliter æſtimare ſine inſolentiæ reprehenſione premittitur.

De impſonalibus actiuæ uocis quintæ ſpeciei.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ uocis quintæ ſpeciei: quæ genitiuum uel infinitum ante ſe poſtulant, poſt uero accuſatiuum, ut peccatorum, uel peccaſſe pœnitet me, apud antiquos erant etiam perſonalia. Terentius, hei mihi non te hæc pudent? Lucanus. Quem ſæua pudebūt, Atq; ideo dixit quidam bonorum morum doctus magiſter, quem non legere ſolum, ſed ediſcere quoq; pueros uelim.

Quod pudeat ſocios prudens celare memēto

Et notent hic pueri eum quem pudet. tædet. miſeret, pænitet poni in accuſatiuo, eum uero cuius pudet. tædet miſeret, pœnitet, in genitiuo, ut me pudet, tædet miſeret tui, pœnitet me peccatorum

meorũ,quod dicitur lingua uulgari. Io ho uergogna recreſcimento,miſericordia di te. io me pentiſco di miei peccati,& ſic uno modo conſtruũtur cum uero ſic dicitur,tu me recreſci, tu non hai miſericordia di me,uariatur cõſtructio, me tædet tui te non miſeret mei,& hoc quia me tædet tui, non eſt,tu me recreſci,ſed io ho recreſcimento di te,ſic me pudet tui,nõ ē tu me uergogni, o uero fai uergogna,ſed io ho uergogna,di te,tu me recreſci. tu me fai uergogna,dicẽdum,tu afficis, me tędio, tu afficis me dedecore.

Dic imperſonalia actiuæ,uocis quintæ ſpeciei.
Depudet,& tædet,miſeretq;,pigetq;,pudetq;.
Diſtædet,nec non & pœnitet,& miſereſcit.
Hæc infinitum poſcunt,caſum'ue ſecundum.
Ante,ſed à tergo quartum ſibi uerba dederunt.

Depudet bat diui p nõ hauere uergogna
Tædet bat per tæſum eſt uel tæduit, per hauere recreſcimento.
Miſeret bat ertum eſt p hauere miſericordia.
Piget bat guit,& pigitum eſt(ut Gellius tradit)per attriſtare.
Pudet bat duit per hauere uergogna.
Diſtædet bat duit, ſicut pertædet pertæ duit attriſtarſe molto.
Pœnitet bat tuit per pentirſe.
Miſereſcit bat ſine ptõ per hauere miſericordia dicimus & miſereſco. Virgilius.

His lachrymis uitam damus, & miſereſcimus ultro.

de imperſonalibus actiuæ uocis ſextæ ſpeciei.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ uocis ſextæ ſpeciei;quæ & ante ſe,& poſt ſe.infinitum poſtulant, ut diſcere bonas literas debet intereſſe tua. Diſcere incipit placere mihi. Scribere ſolet nocere lippoſis. Furari deſinet

aliquando iuuare fures. Bibere aquam modo poſteſt prodeſſe, modo obeſſe, à quibus orationibus ſi remoueantur debet, incipit, ſolet, deſinet poteſt, infinitum ſecundum poſt uerbum poſitũ, trãſit in uerbum finitum ſic, Diſcere bonas literas intereſt, tua. Diſcere, incipit placere mihi. Scribere nocet lippoſis. Furari non iuuabit aliquando fures. Quare facile diſcent pueri latine loqui per hæc uerba incipit. deſinit, debet, ſolet, poteſt, ſi prius abſq; illis componant orarionem, ſic, Peccare diſplicet bonis, ſtudere iuuat ſtudioſos, amare deũ intereſt omnium, deinde inſerat quod placuerit ex ijs uerbis, & uerbum finitum in infinitũ cõuertant ſic, Peccare ſolet diſplicere bonis. Studere poteſt iuuare ſtudioſos. Amare deum debet intereſſe omnium, poſtulant igitur hæc uerba & ante ſe, & poſt ſe infinitum cum iunguntur infinitis uerborum imperſonalium actiuæ uocis ſecundæ, tertiæ, & quartæ ſpeciei. Cum uero iunguntur infinitis uerborum imperſonalium actiuæ uocis primæ & quintæ ſpeciei. Item infinitis imperſonaliũ uocis paſsiuæ, præ ſe admittunt caſum infinitiuorum, quibus ad hærent, ut A te ſatis fit mihi. A te poteſt ſatis fieri mihi. Lectionis tædet pueros. Lectionis ſolet tedere pueros. A me legitur. A me incipit legi. A te ſeruitur mihi. A te ſolet ſeruiri mihi. i. Ego. incipio legere. Tu ſoles ſeruire mihi. habent enim imperſonalia uocis paſſiuæ ſignificationem actiuam Priſciano authore, ut ſupra eſt dictum ſed caue dicas, A me uult legi. A te uult ſeruiri mihi. Me uult tædere tui, quia uult nõ eſt unq̃ imperſonale, quare autem non ſit, in fragmentis noſtris, diſputauimus. Quamobrem dicẽdum ſic eſt, ut etiam Priſcianus affirmat. Ego uolo à me legi, tu uis à te curri, i. ego uolo legere, tu uis cur

rere. Item ego uolo me tædere tui, tu uis te pœni-
tere peccatorum, pro eo quod eſt, Ego uolo tui
me tædeat, tu uis peccatorum, peniteat. Nam p-
ſona uolens, ſemper eſſe in nominatiuo debet, ut
ego uolo à me bene fieri tibi, tu uis à te ſeruiri mi-
hi, & ita in ceteris generis eiuſdem.

Dic imperſonalia actiuæ uocis ſextæ ſpeciei.
Incipit, atq; poteſt. & deſinit. & ſolet, & uult.
Et debet, quæ ſunt ueluti quibus ipſa cohærent.
Sed uolo nonnunquam tu imperſonale uocabis.

Incipit	ebat	cepit	per comenzare.
Poteſt	poterat	tuit	per poſſere
Deſinit	bat	ſiuit	p laſſare ſtare, & ceſſare.
Solet	bat	ſolitum eſt	per ſolere.
Volo	uis	uolui	per uolere.
Debet	bat	buit	per deuere.

De conſtructione infinitorum.

Nfinita uerborum perſonaliũ quomodo
conſtruuntur: præ ſe, cum accuſatiuo, poſt
uero cum caſu uerborũ ſuorum, ut quia
ego amo uirtutem, placet tibi. Me amare uirtutẽ,
placet tibi. Quoniam ego amor abs te, eſt mihi
gratiſſimum. Me amari abs te, eſt mihi gratiſſi-
mum. Et aduerte, ut ſemper nominatiuum uerbi
finiti in accuſatiuum ante infinitum conuertas, ut
ego amo, me amare, ego, amor, me amari, nos
amauimus, nos amauiſſe, nos amati ſumus, nos
amatũ fuiſſe, uel nos amatos fuiſſe, ſed ſic par par
ticipium. Nos amabimus, nos amatũ ire. uel nos
amaturum eſſe, uel per participium, nos amatu-
ros eſſe & idem ſignificant, ut oſtendimus in frag
mẽtis, nos amabimur, nos amatum iri. In quibus
omnibus addendum eſt aliud uerbum, ut ſit perfe-
ctus ſenſus, nam me amari, uel nos amari abs te,
niſi addideris placet mihi, & huiuſmodi, imperfe-

ctum eſt. Et ſciendum infinita eorum uerborum, quæ & à fronte, & à tergo ſimiles caſus habent, ſimiles pariter utrinq; caſus admittere, ut quia tu euaſiſti doctus, gaudeo, gaudeo te euaſiſſe doctū. uides euaſiſſe nō habere caſum uerbi ſui euado, ideſt nominatiuum, ſed accuſatiuum potius, quoniam & præ ſe habet ſimilem caſum, ideſt accuſatiuum. Item tibi placet, quia euaſiſti diues, tibi placet euaſiſſe diuiti, ſi autem dixeris diuitem, ſubaudies te, ut tibi placet te euaſiſſe diuitem, diſcipuli intereſt, ut ſit bonus, diſcipuli intereſt eſſe boni, & Bonum, & ſubaudies ipſum.

De infinitis uerborum imperſonalium.

Infinita imperſonaliū quomodo conſtituū tur? & ante, & poſt cum caſu uerborum ſuorum, ut gaudeo equidem plurimum, quòd mihi acciderit ſtudere bonis literis. Mihi accidiſſe ſtudere bonis literis gaudeo plurimum. Lætor quòd te iuuet uirtuti incumbere. Lætor te iuuare uirtuti incumbere. Volo q; à te ſcribatur, uolo à te ſcribi, credo q; à te ibitur in Germaniam, & ſeruietur Maximiliano Cæſari. Credo à te itum iri in Germaniam, & ſeruitū iri Maximiliano Cæſari: illud tamen notandum minus latine dici credo, quòd ibis, & ſimilia utimur uero nos huiuſmodi interdum orationibus exempli gratia, ut facilius pueri intelligant.

Quid intereſt inter infinita imperſonalium & paſſiuorum? infinitis imperſonalium pati nihil ſignificamus, ut amari à me uolo, ideſt ego uolo amare, à te incipit legi, ideſt tu incipis legere. Hic enim nulla eſt res patiens. In infinitis uero paſſiuorū aliquid pati oſtendemus, ut uolo te amari à me. i. uolo, q; tu ameris à me.

Spero tibi hanc rem præſidio futurū dicitur'ne con

grue? maxime eſt enim futurum indefinitum, liberum undiq;, & impromiſcuum, neq; numeris præſeruiens, neque generibus, quod græci appellant ἀπαρέμφατον. ſimile eſt ſpero inimicos meos hoc dicturum. de hac re multa Gellius.

Regunt'ne infinitã ante ſe ſuppoſitum (uerborũ ſuorum? regunt pro imperfecto indicatiui poſita, ut ego amare te, pro amabam, tu legere Virgilium, pro legebas, nos amare uirtutẽ, pro amabam⁹. Virgi. Nos procul inde fugam trepidi celerare recepto. Supplice ſic merito, taciti q; incidere funem, ideſt nos celerabamus, incidebamus. Terẽtius, Inuidere) omnes mihi mordere clanculum, ego floccipendere, pro inuidebant omnes mihi, mordebãt. ego floccipendebam.

Illud non prætermittẽdum duxi, ſic finitum uerbum in infinitum cõuertere, credo quod tu es, aut eras indoctus, credo te eſſe indoctum, ſcio quod tu iuiſti, aut iueras Romam: ſcio te iuiſſe Romam. credo q nemo imponet mihi, credo, neminen impoſiturum eſſe mihi, & eodem modo per paſsiuũ, ſed ut dixi minus, culte & latine, dicitur per finitũ uerbum cum coniunctione quod.

DE GERVNDIIS.

Mandi, amando, amandum quæ pars a orationis ſunt? libet reſpondere illud Horatij in poetica de uerſibus elegis. Grammatici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt, aliqui enim neque nomina eſſe uolunt, quia regunt. tranſitiue, neq; uerba, propter caſus, quos habẽt, neq; participia, quia ſunt ſine tempore, neq; aliq̃ ex octo orationis partibus, ſed partem potius per ſe: aliqui affirmant eſſe uerba participialia, aliqui

uero nomina participialia, ſed & gerundijs,& de ſupinis abunde diximus in fragmentis.

Gerundia quot caſus habent? treis.genitiuum.accuſatiuum,ablatiuum,ſi modo ſunt nomina.

Quam ſignificationem habent?tam actiuam, q̃ paſſiuam ab actiuis, cõmunibus, & neutris, ut aro. à cæteris uero,quam eorum uerba. Non me latet quid Laurentius, & allij ſenſerint, quod nunc ne confundamus pueros. prætermittimus. In fragmentis enim mihi cũ illis erit hac de re certam ſatis ſit nunc unũ exemplum ex Iuſtino. Athenas quoq; miſſus erudiendi gratia,ideſt ut erudiret.

Quomodo conſtruuntur: ante non regũt. ſed poſt uolunt caſus uerborum ſuorum,quę actiuam habent ſignificationem.nam in paſſiua abſolute ponũtur.non enim legi,quale eſt, urit fœmina uidendo à maribus,ſicut uruntur equi uidendo Fœminas.Nec eo ad uidendum ab amicis, & cognatis, ſicut eo ad uidendum amicos,& cognatos, quod etiam per ſupinum dicimus, eo uiſum amicos.dici poteſt & ad uidendos amicos,ſed quando iunguntur ſubſtantiuis,paſſiuam habent ſignificationem,&.non ſunt gerundia,ſed nomina, quæ participia eſſe deſiuerunt amiſſione temporis. Dices etiam per gerundium, mihi eundum eſt Romam, tibi ſcribendum eſt literas. Nobis legẽdum eſt hodie Homerũ.pro ego iturus ſum Romam tu.ſcripturus es literas. nos lecturi ſumus hodie Homerum.Virgi.Pacemq; ab rege petendũ. Lucretius. Aeternas quoniam pœnas in morte timendum. Columella in epiſtola ad Siluinũ, ut poeti cis numeris explere georgici carminis omiſſas parteis quas,ut ipſe Virgilius ſignificauerat, poſt ſe memorandum reliquit.Cum uero ſic dicimus,ſcribẽdæ ſunt mihi literæ,legendus eſt mihi hodie Ho-

merus.Item eos ad uidendos amicos.uaco ſcribẽdis literis,non loquimur per gerundium. Habeo ire habeo legere ad imitationem græcorum dicimus.M.Tul.in epiſtolis, Tantum tibi habeo polliceri.Gellius,& quid habet ſuper ea re dicere, & ſignificat poſſum,ut etiam apud græcos οὐκ ἔχω λέγειν.οὐκ ἔχω σπουδάζειν.οὐκ ἔχω πορεύεσθαι. οὐκ ἔχω ἐλθεῖν. non poſſum dicere.non poſſum ſtudere.nõ poſſum ire,non poſſum uenire.

Notandum gerundium in i cum genetiuo plurali ſine uitio copulari ſic.Compoſui ego hunc librum inſtituendi puerorum gratia.Gel.lib.xvi.capi.viii. ſiue magis admonendi. quàm aliorum docendi gratia.Plautus.Nominandi tibi iſtorum magis, q̃ edundi copia.Cicero, dolebas etiam ſtoicos noſtros Epicureis irridẽdi ſui facultatẽ dediſſe.Liui⁹. Non enim uereor nequis hoc me ueſtri adhortandi cauſa magnifice loqui exiſtimet.

De ſupinis,& eorum conſtructione.

a Matum amatu quæ pars orationis ſunt Qintilianus Supina in u.uerba eſſe participialia dicit.Diomedes etiã in um.Supina quam ſignificationem habent?in um actiuã ſemper, in u uero tantũ Paſſiuum ut eo amatum, ideſt ut amẽ.tu es dignus amatu i ut ameris.

Quomodo conſtruuntur cum caſibus uerborum ſuorum quæ in um deſinunt,& ſemper adiunguntur uerbo ſignificanti,aut clàm indicanti motum, ut eo petitum ius poſtliminij & ſeruitum tibi.Virgilius,Aut graijs ſeruitum matribus ibo.

In u uero ſupinum non regit caſum,immo ipſum regitur, ſed à nominibus adiectiuis nulla iterpoſita prępoſitione,ut hoc eſt ut turpe dectu,ideſt ut dicatur.miſerabile uiſu, ideſt cum uidetur.ſic optimũ. factu,ideſt ut fiat,tu es dignus amatu,ideſt ut ame

ris. Multa à doctis conſcripta ſunt iucunda cogni tu, ideſt ut cognoſcantur. & hæc res eſt obſcœna aſpectu, ideſt cum aſpicitur. Inu enitur etiam ultimum ſupinnm regi à uerbo, ſed rarisſime, quod ego uix ſemel, atq; iterum legi. M. Cato in lib. de Re ruſtica, Primus cubitu ſurgat. poſtremus cubitum eat. Statius in. 1. Achilleidos.

Quem tunc uenatu rediturum in limine primo. Opperiens. In fragmentis grammaticis oſtẽdam ſupinum in um, accipi etiam pasſiue, ut contumelia factum itur. i. datur opera, ut fiat contumelia & in u, actiue, ut ſurgo cubitu. i. à cubatione.

De comparatiuis, & eorum conſtructione.

Quid eſt comparatiuum? quod cũ intellectu poſitiui, uel aliquo participe ſenſu poſitiui magis aduerbiũ ſignificat, ut albior magis albus. ſapientius magis, plus ſapiẽter ulterior magis ultra quã ille, qui eſt ultra & debet exarari comparatiuum per a ſicut uerbũ cõparo.

Quot ſunt gradus cõparationis? tres. Poſitiuus. Cõparatiuus. Superlatiuus, Dicitur autem poſitiuus id omne, unde cõparatiua & ſuplatiua formant.

A quot orationis partibus deriuantur comparatiua & ſuperlatiua? à quatuor. A nomine adiectiuo, quod poſſit incrementa & diminutiones accipere ut doct⁹ doctior doctiſſimus. magnus maior maximus ab uno uerbo detero deterior detterrimus à præpoſitionibus. ut poſt poſterior poſtremus. Citra citerior citimus. intra interior intimus, ulrra ulterior ultimus. infra inferior infimus. ſupra ſuperior ſupremus. Extra exterior extremus. ante anterior ſine ſuperlatiuo. ꝓpẽ propior proximus. Ab aduerbiis, ut pridem prior primus, ſæpe ſæpius ſæpiſſime, di u diutius diutiſſime.

A quo caſu formantur comparatiua? à primo deſi

pente i, addita or, ut docti doctior. forti fortior.
Non'ne formantur etiam à participiis, ut amans amantior? non. nam ſi amantior deriuaretur ab eo quod eſt amans Deum, dici poſſet ſum amantior deum, ꝙ tu, quia poteſt comparatiuum habere omnem caſum poſitiui ſui. quod quia non dicimus, ſed potius ſum amantior dei, ꝙ tu conſtat deriuatum ab eo, quod eſt amans. Ouidius.

Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reuerentior ulla deorum.

Quæ non formant in uſu frequenti comparatiua, quæ ante us, uel is uocalem habent, ut pius. tenuis & hoc aiunt quidem propter duas regulas, quarũ altera alteri eſt contraria. regulæ autẽ hæ ſunt.
I poſitum inter duas uocales efficitur conſonans, prẹterꝙ in paucis quibuſdam, ut Aeneius. Rhodopeius. Troius. Priameius. Peneius.
Item comparatiuum ſuperare debet poſitiuum ſuum una ſyllaba. Si igitur pijor. egregior, & huiuſmodi dices, contra alteram harum neceſſe eſt facias. Nam ſi uoles pijor eſſe diſſylabum, ubi i ſit conſonans, erit contra eam regulam, quæ uult poſitiuũ à comparatiuo ſuperari, quod non fiet, ſi pijor erit diſſyllabum, ut poſitiuũ pius. Rurſus ſi uoles pijor eſſe triſſyllabum, ubi i inter duas uocales i & o ſit uocalis, non ſeruabitur regula, quæ uult i inter duas uocales eſſe conſonantem. atqui nõ erit ſi pijor triſſyllabum fuerit. ob has igitus contrarias regulas, non formare aiunt grammaticos ab huiuſmodi nominibus comparatiua, ſed aſſumere magis aduerbium, & complere uſum cõparatiui, ut magis pius magis tenuis. Sed ego id fieri exiſtimo euphoniæ, ideſt boni ſoni gratia. nã inueniunt' aliquãdo apud authores ab huiuſcemodi adiectiuis cõparatiua. M. Tullius rhetoricoꝝ lib. ij. ſed illæ,

tenuius.

tenuius, & acutius & ſuptilius tractantur. Plinius ii. Vinũ omne dulce quo tenuius, eo odoratius. Iuuenalis, Egregius cœnat,meliuſq́; miſerrimus horũ,egregius pro magis egregie detracta i ut ſi tetraſyllabum propter metrum.

Quæ ſunt anomala :bonus melior optimus, malus peior peſſimus,magnus maior maximus, paruus minor minimus,multum plus plurimum, nequam nequior neqſſimus, ſiniſter ſiniſterior ſiniſtimus, dexter dexterior dextimus & quæ à facio,dico,loquor componũtur,ut magnificus magnificentior magnificentiſſimus,maledicus maledicẽtior maledicẽtiſſimus magniloquus magniloquentior magniloquentiſſimus q̃ tñ magis à magnificẽs, maledicens magniloquens deriuari uidentur, ocyor non habet poſſitiuum latinũ,ſed græcum ὤκυς.

Quomodo conſtruuntur comparatiua:cum ablatiuo utriuſq; numeri,ut cãdidior cygnis,edera formoſior alba. Poteſt etiã aliũ habere ablatiuum ſignificantem ecceſſum,ut Polyphemus erat maior Vliyſſe centum ulnis nec non omnem caſum poſitiui ſui,ut Ptolemæi philadelphi bibliotheca fuit longe plenior librorum alijs illius ætati bibliothecis,quia plena fuit librorũ dicimus.Virgilius.Iouis omnia plena.Terentius plenus rimarum ſum.Iuuenalis,Plus aloes,q̃ mellis habet, quia multũ aloes dicimus.Ouidius·Reuerẽtior ulla deorum,quia reuerens deorum dicimus.Cicero. Propius urbem mouetur,quia propè urbem dicimus.Similiter ſum ulterior pontem quàm tu,& citerior alpeis quia ultra pontem,& citra alpes dicimus.

Comparatiuum regit ne etiam nominatiuum cum q̃ſ minime,nam cũ dicimus,ſum doctior, quam tu,ſubauditur ſis. Sic etiam in alijs caſibus ſub intelligitur uerbum,quod præcedit, ut apud Ouidium.

Patritiu

Mitius inueni,q̃ te genus omne ferarum ſubaudi-tur inuenerim.Et apud M.Tulliũ ad Luceium, ita-q; etiã hoc fortiorem me puto,q̃ te ipſum præcep torem fortitudinis,ſubintelligitur putem. Similiter iudico te doctiorem,quam illum,ſeruio tibi libenti us q̃ illi,indigeo tui,magiſquam illius,ſubbauditur iudicem ſeruiam indigeam illud autem Virgilii,aut grauiora timet,q̃ morte Sichei.conciſum eſt,ideſt, q̃ ea,quæ in morte Sichei acciderunt,uel quã abun dat,ut ait Seruius.Quis enim diceret amo Catonẽ meliorem,quàm Cæſare.

Ad bonam comparationem quot requirũtur? quin-que,res comparata,ut Homerus,res cui compare-tur,ut Heſiodo accidẽs ut doctior,& quod uterq; terminus ſit accidentis particeps quare mala com paratio eſt cygnus eſt albior coruo. Item quod al tera altero ſit magis particeps accidentis quia om nis cõparatio id agit,ut alterum præferat, quæ æ-quat ſimilitudo eſt potius, quàm cõparatio autho res Seruius,& Diomedes.

Quot modis fit Abuſio in comparatiuis?tribus,con-ſtructione quando partitiue ponũtur,hec cõſtruũ-tur more comparatiuorum,ut maior horũ eſt cha ritas.formatione,cum ſubſtantiua , & pronomina comparantur,ut neronior ſenior,iunior , ipſior un de etiam ipſiſſimus iuenitur apud antiquos ad imi tationem græcorum, Ariſtophanes. ἐκεῖνος οὖτως εἰ σύ,καί,ἐκεῖνος αὐτός αὐτότατος,

Significatione,cum tãtum ſignificant,quantum poſi tiuum ſuum,ut ſenior pro ſenex,uel minus ut triſti or,parum triſtis,uel contrariũ,ut dulcior.i. minus amarus,ut mare ponticum dulcius eſt quam cæte ra maria,ideſt minus amarum.

Quando non ſolet comparatiuũ iungi ablatiuo? cũ ſit comparatio inter duo quia tunc iungitur geniti

uo,ut Aiacũ fortior Telamonius. Horatius in poetica,o maior iuuenum dixit ad duos ſcribens.

Quando poſt comparatiuũ nõ ſolet ſequi nominatiuus cum quamſcũ inter duo fit comparatio,ut manuum aptior dextra,& nũq̃ manus. Item cum qui quæ quod uel negatiua dictio argitur à comparatiuo,ut Pompeius,quo Ceſar fuit felicior uicit multos reges,& non q̃ qui,& nullo homine ſis peior, & non quã nullus. Niſi cum ſic dicimus, Longe eq dem maiora ſunt animalia, quæ in aquis degunt, q̃ quæ i terris,& hoc quia ante quæ ſubauditur ea uel illa ,M. Tullius in epiſtolis. Sed cum leuiora nõ multo eſſent quæ audirentur, quam quæ uiderentur.i.quàm ea,quæ uiderentur.

De ſuperlatiuis & eorum coſtructione.

Quid eſt ſuperlatiuum: quod ad plures ſui generis comparatum, ſuperponitur omnibus , ut M. Varro doctiſſimus Romanorum.i.doctus pter Romanos omneis. A quo caſu formantur: a primo deſinente in i addita s,& ſimus,ut docti doctiſſimus forti fortiſſimus : à pulcher,matur,& ſimilibus in er deſinentibus formantur à noiatiuo addita rimus,ut pulcher pulcherrimus,matur maturrimus. Vetus ita ueterimus facit.

Quæ ſunt anomala: bonus melior optimus , & cætera,quæ diximus in cõparatiuis. Senex.iuuenis,adoleſcens licet habeãt comparatiuum,nõ tamen etiã ſuperlatiuum habent. Item quæ à nominatiuo in bris ueniunt, ut celebris celeberrimus , & pauca, quæ in limus deſinunt cũ cõpoſitis facillimus,agillimꝰ,gracillimꝰ , humillimꝰ ſimillimꝰ quorũ poſitiua deſignant literæ: quæ ſunt in nomine fagus . ſunt qui agilliſſimus, & gracilliſſimus dici tñ uelint.

Quot ſunt terminationes ſuperlatiuorum : octo , ſimus,rimus , quæ ſunt frequentiſſimæ. Limus. x i-

mus,timus remus,ſimus,nimus.

Quomodo conſtruitur ſuperlatiuum? cum genitiuo plurali,uel ſingulari nominis collectiui,ut maxime graiugenum.& o danaũ fortisſime gentis Tytide, & cum caſu poſitiui ſui,ut tu es moribus omnium ornatiſſimus,& proxime Hiſpaniam Mauri ſunt.

Eſſet'ne bona comparatio. Socrates eſt fortisſimus aſinorum, & tigris eſt luporũ uelociſſima? non quia cum ſuperlatiuum redoleat naturã partitionis,in qua ſemper pars trahitur ã toto, quod eſſe debet cum parte eiuſdem in generis, uel ſpeciei,ſequeretur Socratam eſſe eiuſdem ſpeciei cũ aſino, & per conſequens,aſinum & Tigrim lupum,quod eſt falſum.

Perdoctus quomodo facit comparatiuum? longe uel multo doctior,quàm doctiſſimus.

Quare nõ dicimus perdoctus perdoctior perdoctiſſimus? quia per neq; iungitur cõparatiuo, neq; ſuperlatiuo,ſicut q̃ pro ualde nunquã poſitiuo iungitur,niſi poſt per,ut per q̃ doctus,poſt oppido ſane,admodum,ualde,nimis,ut oppido q̃ eruditus, ſane quam pulcher,admodum q̃ elegans ſcortum Item habeo ualde q̃ paucos numos.

Quando utendum eſt comparatiuo? cum aliquẽ uel ſuo,uel alieno generi comparamus, & ad unum & ad plures tam ſui generis q̃ alieni,ut fortior homo homine, & fotrior homo hominibus, & uelocior homine leo,& idem tigribus eſt nõ immanior, ut docent Donatus Seruius.Priſcianus, & uſus etiam authorum comprobat. Martialis.

Hic totus uolo rideat libellus,
Et ſit nequior omnibus libellis.

Plinius de marmoribus,precioſiſſimi quidem generis lacedæmonium uiride,cunctisq; hilarius.

Ouidius in ſecundo μεταμορφώσεων.

Tanto uirginibus præſtantior omnibus Herſe.
quæ & ipſa erat Virgo.
Virgilius in primo æneidos.

Pygmalion ſcelere ante alios immanior omneis. ad ſceleratos omneis conferens Pygmalionem, comparatiuo eſt uſus. Statius in octauo. Et melior ſis quæſo deis, Amphiaraus dicit ad plutonem. Non placet deis eſſe datiuũ, ſibi enim orabat Amphiaraus, ut parceret Pluto, & eſſet melior, quàm cæteri dei, qui ſe abſorbi à terra paſſi fuerât. nam quæ cura illi de deis? ſibi enim timebat non dijs, quod ſequentia indicant. Si quãdo nefanda huc aderit coniux, illi funeſta reſerua ſupplicia, illa tua rector bone dignior ira. Sis igit̃ melior mihi, quam cæteri dij, & ſume ſuplicia de Heriphyle uxore ſcelerata, Lactantius. Omnes ſibyllæ unum deum predicant, & maxime Erythrea, quæ celebrior, & nobilior inter cæteras habetur. Vallæ tamen ad plura ſui generis cõparatiuum referri non placet, cum nec apud græcos. id fiat. illi enim ſic dicunt. ἀχιλλεὺς ἀνδρειότερος τοῦ αἴαντος. καὶ ὁ αὐτὸς ἰσχυρότερος τῶν τρώων, ἑλλήνων δὲ ἰσχυρότατος: nõ diceret græci Achilles fuit fortior græcis, ſed græcorũ fotiſſimus, ſicut ὅμηρος ἐγένετο σοφώτατος πάντων τῶν ποιητῶν non enim σοφώτερος. Sed ego in hoc refragor ingenioſiſſimo Vallæ. tum quia Romani inueniũtur ad plura eiuſdem generis uſi cõparatiuis, tum quia ſolent in multis initium capiẽtes á græcis, ab anguſto in effuſum dilatare, ſicut fecerunt etiã in ſexto caſu ſecũdum uetuſtiſſimos grecorũ grammaticos. Sextũ enim caſum illi ἐμέθεν σέθεν. ἕθεν. i. a me. à te. à ſe dicebãt, quem latini in omnibus ferè caſualibus ſeruauere. Similiter impersonalia in paucis græcis accepta, apud nos frequentiſſima ſunt, illi ſpõdeum uel dactylum in ſe

cẽdo, uel quarto loco iambici uerſus raro poſuerũt latini uero ſæpiſſime. S. quoq; apud græcos rariſſime uim conſonantis amittit carminis neceſſitate. noſtri uero, ſed uetuſtiſſimi ſubtrahebãt eam frequentiſſime, ut opuſt pro opus eſt apud Plautũ quãq̃ nunc exoleuit. hoc idem feciſſe eos arbitror in cõparatiuis, ut cum græci ad plura ſui generis non niſi ſuperlatiuo uſi inueniãtur, noſtri & comparatiuo, & ſuperlatiuo utantur.

Tanto, & quanto, & multo, & longe pro ualde, & facile, pro non dubie, quibus comparationis gradibus adiunguntur: tam comparatiuo q̃ ſuplatiuo. Cicero. Quanto es maior, tanto te geras ſummiſſius. Catullus ad M. Tullium Ciceronem.

Diſertiſſime Romuli nepotum,
Quot ſunt, quotq; fuere Marce Tulli,
Quotq; poſt alijs erunt in anis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit peſſimus omnium poeta,
Tanto peſſimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Quintilianus, Declamandi rõ ut eſt ex omnibus nouiſſime inuenta, ita multo ẽ utiliſſima M. Tullius, ſed ego neq; eis aſſentiebar, neq; diſputationũ inuentori. & principi longe omnium in dicẽdo grauiſſimo, & eloquentiſſimo Platoni. Item totius Græciæ facile doctiſſimum Platonem. Amant etiã iungi cum alius aliter. ſecus ante. poſt. & cæteris, quæ ſuperlationem quandam ſignificant, quæq; diuerſitaté, ut præcipuus diſſimilis, alienus, ut docet Laurentius Valla. Ouidius, Quantoq; ratem qui temperat ante it remigis officium. Quintilianus. Quãto alius fuit ille infeliciſſimi iuuenis affectus. Teren. Verum multo aliter euenire ĩtelligit. Salluſtius, multo præſtat beneficij, q̃ maleficij inuen-

ſorem eſſe. Inuenitur etiam tantum poſt quanto, & tanto poſt quãtum. Ouidius. Quanto dux miles maior, tantum ego te ſupero. Virgilius.

O præſtans animi iuuenis quantum ipſe feroci
Virtute exuperas, tanto me impenſius æquum eſt
Cõſulere. quod fit, quia alterum poſitiuo, ſeu uerbo comparatiuo alterũ debet cohærere. Quo & eo pro tanto & quanto inueniuntur frequentiſſime poſita. Fabius. Quo quiſq; ingenio minus ualet, hoc ſe magis attollere, ac dilatare conatur. Idem. Erit obſcurior, quo quiſq; deterior.

De relatiuis.

Quod eſt relatiuum? quod rem antedictam dicit iterum. In quot partes diuiditur relatiuum? in duas. in relatiuum ſubſtãtiæ, & accidentis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ? quod refert antecedens ſubſtantiuum.

Quod eſt relatiuum accidentis? quod refert antecedens adiectiuum.

Quotuplex eſt relatiuum ſubſtantiæ? duplex. ſubſtãtiæ ſimilitudinis, & diuerſitatis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ ſimilitudinis? quod idem cum ſuo refert antecedente.

Quæ ſunt relatiua ſubſtãtiæ ſimilitudinis? qui, quæ, quod. is. ſuus. ipſe. ſui ille idem. ut Plato, qui fuit doctiſſimus ſuæ ipſius ætatis philoſophorum, docuit Ariſtotelem, & is idẽ Socratis diſcipulus fuit.

Quod eſt relatiuum diuerſitatis? quod refert antecedens diuerſum à conſequente cũ quo ꝯcordat, ſed ſub eodẽ gñe uel ſpecie. Quãuis .n. diſcordet ab antecedente, tñ eiuſdẽ eſſe uel gñis, uel ſpeciei cũ conſequente refert. Nam ſi dico amo laurum & cæteras arbores, ſignifico quidem laurum eſſe arborẽ, ſed diuerſam a cęteris arboribus nõ enim

idem laurus, quod cæterę arbores. Item placet mihi accipenſer,& alij piſces, oſtendo quidem accipenſerem eſſe piſcē, ſed differre à cæteris ſpecie. Nec dicas igitur iudæi crucifixerunt Chriſtum inter duos alios latrones, quia ſic loquens diceres Chriſtum fuiſſe latronem. Caue igitur, ne decipiaris in huiuſmodi relatiuis ſubſtantiæ diuerſitatis; nec unquam eis utaris, niſi antecedens eiuſdē eſſe uel generis, uel ſpeciei cū eo, quod conſequitur, uelis oſtendere.

Quæ ſunt relatiua ſubſtātiæ diuerſitatis? alius. alter, reliquus.& cætera cæterum, nam cæter uel cæterus non legi.

Relatiuum ſubſtantiæ,& accidētis in quot debet cū antecedente congruere? In nullo ſi accidētis fuerit. illud enim cum conſequente concordat in numero. caſu.& genere, ut polyphemus erat altus, quanta eſt turris diui Marci, Si uero fuerit ſubſtantiæ, in duobus, in numero & in genere. p̄ter ſuus & relatiua ſubſtantiæ diuerſitatis, quæ cum conſequente concordāt, quemadmodum ea, quæ ſunt accidentis, ut cliens rogat patronum, ut defendat cauſam ſuam. antecedens huius relatiui ſuam, eſt cliens,& tamen congruit cum ſubſtantiuo ſequēte, qđ eſt cauſam, in numero. caſu,& genere. Salluſtius, Leones & alias feras. antecedens huius relatiui alias, eſt leones,& congruit cū feras. ex quo infertur leonem eſſe feram. ſic apud Virgilium.

Tum caſia, atq; alijs intexens ſuauibus herbis. Infertur caſiam eſſe herbam.

Qui. quæ. quod cōcordat ne ſemper cum antecedēte? non. quoties enim inter duo ſubſtantiua ponitur, quorum ſequens ſit proprium nomen, ſequenti (ut Seruius docet) accomodatur, ut apud Salluſtiū. Eſt locus in carcere, quod Tullianū appel-

latur.& in ſacra pagina, Semini tuo, qui eſt Chriſtus. Si uero ſequens fuerit appellatiuum nomen, poteſt tam cum conſequente, q̃ cum antecedente congruere, ut roſa, quæ uel qui eſt flos candidiſſimus, mihi admodum placet. Marcus Tullius, Homines enim ſunt hac lege generati, qui tuerentur illum globũ, quem in hoc templo medium uides, quæ terra dicit', ijs q́; animus datus eſt ex illis ſempiternis ignib', quæ ſydera, & ſtellas uocatis. Sed inuenitur etiam antecedenti reſpondere relatiuũ, quando ſequens ſubſtantiuum ſit propriũ nomẽ. Valerius Maximus, Antea ſenatus aſſiduam ſtationẽ eo loci pagebat, q hodie Senaculũ appellat'.

De relatiuis accidentis.

R Elatiua accidẽtis quæ ſunt? Qualis. quãtus. quot. quotus. quotennis. quotenus quotuplus, quotuplex. cuius. cuias. Sed quotuplus, & quotuplex nõ memini legere apud authores. quotuplex tamen ego utor interdum, quia legi aliquando apud gramaticos.

Qualis quæ habet antecedentia? bonus. malus. ſapiẽs. demens. ſtultus. intelligens. doctus. indoct'. pulcher. turpis. albus. niger, & cætera ſignificãtia qualitatem, ut uirtutem. uitium. colorem, & ſimilia, ut tui crines ſunt nigri, qualia æthiopũ corpora, & facies æthiopum eſt nigra, quales ſunt pennæ coruorum. eius redditiuum eſt talis.

Quantus quæ habet antecedẽtia? magnus. paruus. lõgus. breuis. latus, anguſtus, altus. profundus. & id genus cætera, ut formica eſt parua, quantus eſt culex. eius reddititiuum eſt tantus.

Quę ſunt antecedẽtia hui' relatiui quot? un'. duo. tres. quatuor. quinq;. ſex ſeptem. octo. nouẽ. decem. uiginti. centum. mille, & reliqua numeralia. eius redditiuum eſt tot, dicimus & totidem,

Quotus quæ antecedentia habet: primus. ſecundus. tertius. quartus, qntus. decimus. quinquageſim⁹ centeſimus, milleſimus. ut tu es primus in hac urbe, quotus ego domi meæ. Ponitur etiam quotus pro quot. Martialis, dic quotus es, quanti cupias cœnare: pro quot eſtis. ſed proprie ordinem refert quod indicant nomina ordinem ſignificantia, per quæ reſpondemus interrogati, ut quota hora eſt? prima, aut ſecunda, aut tertia. Si ſic igit̃ reſpõdeamus, neceſſe eſt. quare ſi hæc nomina præceſſerint, non licet ea referre per quotus: ut eo cubitũ hora tertia, quota, uel ut tu. hoc & ſi nuſquam meminí legere apud doctos, tamen quemadmodum ei qui dixerit, quotum annũ ætatis agebat Cato, quando græcas diſcebat literas? licet reſpondere ſexageſimũ, & per huiuſmodi nomina, ſic etiam licere arbitror ex contrario hæc eadem nomina p quotus referre ſic, incipio hyeme lucubrare ab hora octaua. quota Plinius ſecundus. cum tardiſſime ſurgeret cubitu, incipiebat. non tamen etiam ſexta, quota ille ſæpe, Incipiebat autem lucubrare à uulcanalibus.

Quotennis de quo meminit Priſcianus (nam apud authores nõ legi, ſed ſic ubiq;, quot annos natus es? quotum annum ætatis agis? quot annoꝝ es?) quæ habere antecedentia poteſt: anniculus. biennis, uel bimus. triẽnis, uel trimus. quadriẽnis, uel quadrimus. quinquennis. dicẽnis, ulterius nõ legi, ut hoc uinũ eſt bimũ, aut decẽne, quotẽnis ẽ filius tuus uel meli⁹, quotannos nat⁹ eſt filius tu⁹

Quotenus, quo uſus eſt. M. Tul. Ad Atticũ dicens, in ripa neſcio quotenorum iugerum, quæ habere antecedẽtia debet: ſinguli. bini. terni. uel trini. quaterni, uel quatrini. quini. ſeni. ſepteni. octoni. noueni, deni, uiceni, quinquageni. centeni. mille

ni. eſt autem quotenus relatiuum diuiſiuum in pares numeros, ut boues bini, & q̃terni trahũt aratrũ, quoteni equi carrucã. Vtimur ẽt his nominibus ſic, Iulius Ceſar legauit uiritim trecentos Seſtertios ait Tranquillus, hoc eſt Trecẽtos uiris ſingulis. Auguſtus uero cohortibus urbanis qngenos, legionarijs trecenos numos, hoc eſt ſingulis quingentos & trecentos. nã ſi dixiſſet, legauit populo trecentos Seſtertios, tm̃ trecentos toti populo eſſe legatos intelligeremus, ſed quia trecenos dixit, ſingulis trecẽtos ſignificauit legatos. Sic dato diſcipulis tuis omnibus binos colaphos, hoc eſt duos ſingulis. Item uiri ſobrij, ac modeſti cum diſcumbunt, bibũt ad ſummum trinos cyatos uini, hoc eſt treis ſinguli. Præterea nomina, quæ tãtum in numero multitudinis inflectuntur, his nominibus coniũguntur, ut dedi ad te binas aut ternas, aut quaternas literas, cum tu unas tantũ miſeris, pro duas aut treis, aut quatuor epiſtolas cũ tu unam epiſtolã miſeris. nec dicas duas literas, aut binas epiſtolas. Sic binas ædes. ternas nuptias pro duas domos, tria connubia dicendum.

Quotuplus q̃ habet antecedentia? ſimplus, duplus, triplus, quadruplus, centuplus, ut ſi dediſti obolũ medico propter Deum accipies cẽtuplum, quotuplum non accipies, ſi pro te impendiſti. ſed hunc poſtremũ loquendi modũ ego non memini legere, nec puto inueniri apud illuſtreis authores.

Quotuplex quæ habet antecedẽtia? duplex, triplex, quadruplex, ut habeo triplicem ueſtem, ideſt triũ generũ, quotuplex non eſt tibi, ſed neq; hoc legi apud illuſtreis.

Cuius cuia cuiũ quæ habet antecedentia? noĩa, uel pronomina poſſeſſiua, uel genitiuos ſubſtãtiuorũ ut dic mihi Damœta cuium pecus? æneium, uel

meum,uel ægonis.Cuia eſt hæc dom us? tua, ue Reip.uel herculea.Cuiũ fuiſſe puta s hunc enſem, hectoreũ,uel Hectoris,uel tuũ.ſed ſic nõ ſunt rela tiua,ſed interrogatiua. eſſent aũt relatiua, ſi ſic di= ceres,hic ager ẽ meus,uel Cæſaris cuia ẽ ancilla.

Hic & hæc cuias & hoc cuiate quæ habet antecedẽ= tia?noĩa patriæ,ut Romanus.Baſſianas, uel gen= tis,ut Italus.latinus.ut ſum Roman⁹. cuiates erãt Catones,& latinus cuias fuit.M.Tullius.

Quæ ſũt relatiua accñtis ſimilitudinis,oĩa p̃dicta.ut ſum bonus,qualis tu, ſimilitudo eſt & æqualitas.

Quæ.ſunt relatiua accidẽtis diuerſitatis? aliuſmodi, & alteriuſmodi.ut ſum albus,& coruus eſt aliuſ= modi.diſſimilitudo eſt.

Quod modis ponũtur ſupra dicta noĩa in oratione? multis,ſed frequenter tribus.ĩterrogatiue. ut Sed uos qui tãdem? quibus aut ueniſtis ab oris? & qd genus hoc hominũ? Relatiue,ut Sũ pius Aeneas, raptos qui ex hoſte penateis Claſſe ueho mecum fama ſuper æthera notus.infinitæ, ut qui ſint ueri amici, planẽ ignoro. & ſic Qualis & cætera rela= tiua accidentis.

Animal quid,& Virgilius quis quare non dicimus? quia quis & quid nunquã relatiue, ſed uel infini= te,uel interrogatiue ponuntur.

De interrogatiuis.

Quod eſt interrogatiuum nomẽ? quod rei dubiæ,uel tanq̃ dubiæ poſtulatiuum eſt.

In quot partes diui ditur? in duas.in interrogatiuum ſubſtantiuæ,& in interrogatiuum accidentis.

Quæ ſunt inter rogatiua ſubſtantiæ? qui quæ quod, & quid, & uter.

Quæ ſunt interrogatiua accidẽtis? qualis. quantus. quot.quotus. & cætera relatiua accidentis.

Quid intereſt iter quis,& uter? ſi duo fuerint, dices

quibus,& uter tuo arbitratu,ut quis uel uter oculorũ tuorũ melius uidet? Si uero plures, quis tñ,ut quis ex tuis digitis eſt longior?non etiam uter.

Debemus ne ſemper reſpõdere per eundem caſum, per quẽ iterrogatio facta fuerit?maxime,ut Quam puella amauit Achilles in Troia prouincia? Polyxenam: Quis tibi uideor?æque miſer,atq; ego ſum Cui inuidebat Thraſo miles?Phedriæ riuali,à quo amata fuit Galathea?ab Aci,& Cyclope. Quarum rerum non eſt unquam ſatietas? diuitiarum. Interdum tamen non licet reſpondere per eundem caſum,ut ſi rogeris,quotennis es?reſpondeas potius centum annorum quàm centenis,quod nuſquam legitur. Item quâti empta?Paruo,& Cuium pecus? ægonis,aut,Philondæ,& qd agitur?ſtatur.cuius dicis eſſe hos libros?meos.

De diſtributiuis.

Quod eſt nomen diſtributiuum? quod eſt diſtributionis nota,ſeu ſignum.

Inquot diuidit̃ p tes diſtributiuũ nomẽ? in duas in affirmatiuum,& negatiuũ,& ſunt hæc. Quiſq; ambo affirmãt,quicũq;,atq; omnis uterq;. Nullus nemo negat etiam coniugationis neuter.

Quem caſum uolũt?genitiuum pluralem,uel ablatiuum,accuſatiuum'ue cum ꝑpoſitione, ut nullus diſcipulorũ uel ex diſcipulis,uel inter diſcipulos legit,dicimus etiam nullus diſcipulus? ſic uterq; parentum,& uterq; parens.

De partitiuis.

Quid eſt nomen partitiuum? quod partem trahit à toto,cum quo partitur,& cum eo debet in genere concordare ut hominum. aliqs alieni appetẽs,& aliqs ſui ꝓfuſus,& ſunt hæc Quilibet,& quidã atq; aliquis,quicũq;,alius, quis Alter,uter ſimul alter uter numeralia,ut unus,

Sed diſtributiuum,partitiuum diuiduum ſynony-
ma eſſe exiſtimo.

Quot in partitione eſſe debent tria,pars,totum,&
quod pars regat totũ , ut literarum tuarum unæ
ſunt eloquentiæ,alteræ humanitatis & amoris ple
næ,fit etiam partitio per ꝓlepſim. de qua dicemus
cum de figuris tractabimus.

Quilibet non ne ſignificat id quod omnis , ſeu cun-
ctus non ſed unũ quẽuis de multis ut accipe quẽ li
bet horũ librorum.i.unum quemuis , & non quemq;
ſeu omne.Poetæ tñ pro omnis ponere uidentur.
Ouidius Pollicitis diues qui libet eſſe poteſt, quili-
bet, ideſt unuſquiſq; , ſed proprie particularis eſt
dictio.Quilibet igitur & nullus non ſunt contraria
ut putant dielectici ætatis noſtræ,ſed oĩs,& nullus

De conſtructione noĩatiui , & cæterorũ caſuum.

Ominatiuus,& cæteri caſus iunguntur ge
nitiuo poſſeſſiue,ut.M.Tul. Romanæ elo-
quentiæ princeps,atq; is idẽ patriæ uerus
pater,& T.Liuium lacteo eloquentiæ fonte manan
tem patauinitatem quandam redolere dixit Aſini-
us Pollio.Item adiectiua non nulla genitiuum ad
mittunt, ut plenus rimarum,diues opum.diues pi-
ctai ueſtis & auri. Peritus,doctus iuris, Ignarus in
ſcius,imperitus rerum.Cupidus honoris appetens
alieni ſui profuſus.Non eſt aduerſus impudenteis,
improbos uelitandum,quia tantiſper ſimilis, & cõ
par eorum fies,dum paria & cõſimilia dicas.

Datiuo Adiectiua ſic facilis,utilis amicis grauis, dan
noſus,hoſtibus , carus , gratus, amicus omnibus.
Inimicus nemini,& multa huiſmodi.

Accuſatiuo iunguntur adiectiua ſic, populabundus
agros oſus,peroſus inimicos expectẽ,qui me num
quã uiſurus abiſti,& cætera ĩ rus,cũ participia eſſe
deſinunt amiſſione tpis & accuſatiuo iunguntur.

Ablatiuo iunguntur ſubſtantiua ſic,doctrina homo ſeria,floreti uir facũdia,egregia indole puer, præſtãti corpore nymphæ,uirgo egregia forma, atq; ætate integra.Hercules magna ui heros,atq; cõſilio,nihil iſtac opus eſt arte,dicimus ẽt dux nobis opus eſt Adiecti ua ſic plenus fide, clarus iſignis fama.Ennius ingenio nobilis,arte rudis, ſecũdus ab rege,& nulli pietate ſecũdus,alienus à uitijs dignus honore,indignus laude,magnus doctrina, laſſus labore aſſiduo & laſſus cura, & confectus & id genus ab unde multa.

De participijs.

Q Vid eſt Participium? pars orationis declinabilis,partem nominis capiens,partem q; uerbi.

Quare inuentum eſt participium, ut loco uerbi obliquis caſibus intranſitiue adiungatur, quia cũ non poſſint obliqui caſus adiũgi uerbis intranſitiue,loco uerbi ſubit participium, ut Priſcianus ait,ut bonus homo loquebatur, boni hois loquentis orationem audiui,bono homini loquenti dedi,bonũ hominem loquentem audiui, a bono homine loquentè accepi,quia nõ licet dicere boni hominis loquebatur loco uerbi loquebatur, ſubit loquẽs participiũ.Item ut oratio breuior ſit, & dilucidior omiſſis relatiuis aduerbijs,cõiunctionibus,ut homo pauca loquens inter ſapientes cõnumeratur.i. homo,qui pauca loquitur.Item cœnatus eo cubitum.i.poſtquãcœnatus ſum,& legens diſce,pro lege diſce.Itẽm ueniens uidi,ideſt cum uenirem.

Quod autem in hac oratione,mulieres ornãt ſe, ne uidentes homines eas derideant,neceſſario participio ſit utendũ, ut Valla docet ,& Sipontinus,q à Valla accepit;mihi nõ uidetur, non enim ſic ea reſoluenda eſt oratio,Mulieres ornant ſe, ne ho-

mines eas uideant,& derideãt, quia ſic neceſſe eſ-ſet uti participio,qm̄ uident eas oĩno hoĩes ſed ſic mulieres ornãt ſe,ne q uident hoĩes, uel ne cũ uidẽt hoĩes.eas derideant,uel per paſſiuũ, ne à quibus uidẽtur,hominibus derideantur,uel ne cũ ab hominibus uidẽtur, ſint illis ludibrio,nam ne homines uidentes,non eſt ne homines uideant, ſed ne qui uident homines,uel ne cũ uident homines.

Quot ſunt terminationes participiorũ? ſeptem,ns ut ama,s,legẽs,rus,ut amatur⁹, tus, ſus xus a uus & dus,ut amatus,uiſus,ĩpexus,mortuus, amandus.

Iſ ns participia unde formant? à prima perſona p̄teriti imperfecti indicatiui modi,mutando bam, uel bat in ns ,ut amabam amans,legebã legens,oſculabar oſculans ſequebar,ſequens eo is cum cõpoſitis,mutat bam ĩ ens,ut ibam iens quibã quiens.

In rus unde formantur? ab ultimo ſupino addendo rus,ut amatu amaturus,uiſu uiſurus, pexu pexurus orior tamen & ſi habet ſupinum ortum, unde ortus,participium tamen facit oriturus. Horatius in epiſtolis.

Niloriturum alias,nil ortum tale fatentes.

In tus ſus.xus, unde formantur? ab extremo ſupino addẽdo s.ut amatu amatus,uiſu uiſus impexu,impexus,à morior tamen debuit eſſe moritus, quod proportio magis exigebat Priſciano teſte,quia ſupinum eſt moritum,quod etiã indicãt Moriturus, ſed facit mortuus geminato.u.quod in nullo alio participio inuenitur.

In dus unde formatur? à genitiuo ſui præſentis participii.mutãdo tis in dus,ut amans amantis, legens legẽtis,oſculans oſculãtis,tis in dus fit amandus, legendus oſculandus.

A uerbo actiuo quot participia deriuantur? duo alterum præſentis & præteriti imperfecti temporis

in ns

rerum præſentis & Præteriti imperfecti temporis in ns ut amans.i.qui amat uel amabat, alterum futuri in rus ut amaturus.i.qui amabit.

Quæ actiua non habent participium in rus? quæ deficiut ſupinis, & ſunt hæc.

Compeſco cerno,renuoq; & reſpuo lingo.
Sugo.refello,timet,läbo urgeo,& ambigo caluo
V ſoq; cum metuo,poſco,linquo arceo diſco.
Et cum compoſitis ſunt hæc ſine cuncta ſupinis.

Compeſco ſcis ſciui p refrenare,& ꝯſtrĕgere
Diſpeſco per ſpartire. Plinius. Africam ab AEthiopia diſpeſcens.

Renuo	is	nui	per renunciare.
Reſpuo	is	ſpui	per refutare.
Lingo	is	xi	per leccare.
Sugo	is	xi	per ſugare.
Refello	is		elli p negare,& reprĕdř il falſo
Linquo	is		qui ſupinū eſſe ſecūdū analogiā lictum,unde derelictum per abandonare, de quo Priſcian.Eandem ſeruāt etiam regulam liqui lictū & ex eo compoſita reliqui relictum.
Lambo	bis	bi	per lecare
Vrgeo	ges	urſi	per conſtrengere.
Ambigo	gis		ſine pterito & ſupino p dubitař
Caluo	uis	ui	per ingannare.
Viſo	ſis	ſi	per andare à uedere.

Terētius,uiſam,ſi domi eſt.Cætera dicta ſūt i actiuis.

A uerbo paſſiuo quot participia deſcendunt?duo,alterum præteriti perfecti & pluſquamperfecti temporis in tus uel ſus uel xus,ut amat⁹ uiſus pexus, ideſt qui amatus uiſus pexus fuit uel fuerat, uel p actiuum,quem amaui uel amaueram, uidi uel uideram,pexu uel pexueram. Alterum futuri in dus ut amādus.i.qui amabitur,uel quel quem amabo.

Quæ habent unum tantum participium, ideſt futuri

in dus? quæ deficiunt ſudinis,quare? quia cum par
ticipium præteriti temporis inclinetur à ſupino &
ſupinum non fuerit,nec participia erunt, quæ à
ſupino naſcuntur & ſunt ea quæ pauloante carmi
nibus complexi ſumus.

A uerbo neutro quot participia deſcendunt? duo
unum præſentis & præteriti imperfecti temporis
in ns,ut ſeruiens,ideſt qui ſeruit,uel ſeruiebat,alte
rum futuri in rus ut ſeruiturus,ideſt qui ſeruiet,uel
à quo ſeruietur.

Quæ neutra habent quatuor participia? quæ habent
paſſiuum in tertiis perſonis, ut ſemino, tundo &
aro,& cetera,ut ſeminans & ſeminaturus i actiua
ſignificatiõe,& ſeminatus,& ſeminãdus,in paſſiua

Quæ neutra habent tria participia? hæc.

Prandeo,cœno,meret,nuboq;,& iuro quieſco.
Et placeo,& pateo,tituboq;,& gaudeo,fido.(ge.
Fio quoq;,& ſoleo,atq; aſſueſco, atq; audeo iun-

Habent enim participium præſentis,& præteriti,& fu
turi in rus,ut prandeo prandens pranſus,& pran
ſurus,cœno cœnans cœnatus, & cœnaturus, &
ſic reliqua ſed prãdeo cœno iuro etiam in dus par
ticipium habent.

Fio tamen uel nullum habet proprium participium
uel unum tantum fiens,quod non inueniri inquit
Laurẽtius ualla,& ſi priſcianus ponit,& Diomedes
rariſſimum dicit. Factus eſt enim á ſupino factu,
quod à facio eſt cuius paſſiuũ fuit facior apud ue-
teres futurus á ſum eſt potius ut ait Diomedes
quamuis à ſuo antiquo uerbo eſſe uideat. Quod
uero nõ ſit futurus à fio, profuturus oſtẽdit à pro-
ſum,& defuturus à deſum fiendus uero barbare
dicitur pro eo docti faciendus utuntur.

A ſum etiam ens,quo uſus eſt Cæſar,& græci ὤν di-
cunt, non eſt in uſu frequenti, niſi apud dialecti-

cos,& philoſophos ætatis noſtræ: A ſum uero cō poſita carent participijs,& præter abſum abſens,p̄ ſum præſens,poſſum potens,quod tamen nomen eſſe uult Diomedes.

Quæ participia præteriti temporis tam actionem q̄ paſſionem ſignificāt:pranſus cœnatus potus, iuratus,dicimus enim ego prandi,& cœnaui, & prāſus,& cœnatus ſum ficos & fici pranſæ, & cœnatæ ſunt à me potaui & potus ſum aquam, & aqua pota eſt à me ego iuraui & iuratus ſum numina,& numina iurata fuerunt à me.

Mereo es rui & meritus ſum par meritare, & militare.

Iuro as aui & iuratus ſum per iurare.

Pateo es tui & paſſus ſum per eſſere manifeſto ſed paſſus à patior etiam,& à pandor eſt participium.

Titubo bas baui & batus ſum per uacillare.

Quæ neutra nō niſi unum habent participiū:quæ carent ſupinis & ſunt hæc.

Strideo.Sterto rudo Sridit,micat æſtuo gliſco.
Et conquiſco,& quando dat parco peperci.
Scādoq; cū ſcalpo ſcabit & pauet horreo.mando
Pſallo luo atq; tremo ſatagoq; & obedio dego.
Mitturio horreſcoq; & cætera talia,præter.
Parturio.eſurio,& per ui quæcunq; ſecundæ.
Vt caleo,fuerint ſed habent tamen iſta ſupinum.
Cum placeo noceo libeo,careo pateoq;.
Torret,olet ualeo paretq; doletq; latetq;.

A Luo etiam eſſet lutum per anologiam,unde dilutum uinum à diluuio in quo miſta eſt aqua,& ſcalpo ſcalptum.Priſciano teſte, nec dicas ſculpo per u.non enim dicimus ſculptum & ſculpellum per u,ſed per a ſcalprum, & ſcalpellum ,quare ſcalpta marmora dicendum non ſculpta.

Oſus ab odi eſſe uidetur. Sed oſus exoſus. peroſus. nomina ſunt ſecundum Seruium,& accuſatiuo fi gurate cōiunguntur. Plautus in Amphitrione, Oſa sū inimicos meos. Virgilius, lucemq; peroſi. Ouidius, Tedas.exoſa iugales Valerius Maximus de Scæuola·Peroſus enim credo dexteram ſuam, quod eius miniſterio in cæde regis uti nequiuiſſet, iniectam foculo exuri paſſus eſt.

Vſurpātur à neutris qnq; in du s participia. Oui. Quæ uenit indigne pœna dolenda uenit.Idem. Virq; mihi depto fine carendus abeſt.

Strideo es di per cigare, & cridare.

Sterto tis tui p rūfare o roccare. Sternui uero eſt á ſtrenuo,& ſignificat quod uulgo dicimus ſtenutare. Propertius ſtrenuit omē Amor. Columella. Donec ſtermuat ouis.

Rudo is di p gragliare ſed rudūt ét ſunes unde rudentes dicti,ut ſtridorq; rudentum.

Srido is di idem quod ſtrideo.

Mico cas cui per giocare alla mora.i. ad digitos,ut baiuli ſolent. Marcus Tullius offi ciorum tertio.Dignum eſſe dicunt, qui cum in te nebris mices.

AEſtuo as aui atū p hauere gran caldo.

Pſallo lis li per cantare.

Cōgniſco ſcis cōqſſi p ichinare, & sqſſara il capo

Scando dis di per montare, & aſcēdere.

Dego is gi per uiuere.

Mando dis di per ſcizzare cum li denti.

Scabo bis bi per grattare.

Scalpo pis pſi idē eſt qd ſcabo,& p ſculpire

Paueo es paui per hauere paura.

Luo is lui per patire la pena, & pur gare la colpa.

Gliſco, ſcis ſine p̄terito & ſupino p creſcere.

Lucilius apud Gellium. Luna alit oſtrea implet & echinos, muribus fibras, & pecu addit. eadem autem ipſa, quæ creſcēte luna gliſcunt, deficiente luna contra deficiunt.

Tremo is mui per tremare.
Furo is inſaniui per diuentare matto
Luceo ces luxi per lucere.
Pelluceo ces pelluxi per lucere molto.
Torreo res rui toſtum per arroſtire.

A uerbo Communi quot participia deriuantur? duo in actiua ſignificatione tantū in ns, & in rus, ut largiens qui donat, uel q donabat, & largiturus, qui donabit unum præteriti perfecti tam in actiua q̄ in paſſiua, ut largitus, qui donauit, & q donatus eſt. Vnum in paſſiua tantum in dus, ut largiēdus, qui donabitur.

A uerbo deponenti quot participia deriuantur? tria, præſentis, præteriti perfecti & futuri in rus ut ſequens. ſecutus, & ſecuturus.

Quæ deponentia habent quatuor participia? quæ communia olim fuerunt, ſignificantq́; actionem, ut loquendus. ſequendus. utendus. Ouidius. Multa rogant utenda dari. Valerius Maximus. etiā tribunus militum adulandus erat. Et ſciendum inueniri aliquādo participia præteriti temporis à deponentibus uerbis actionem ſignificantibus paſſiuam habere ſignificationem Virgil. Vno graditur comitatus Achate. Idē. Nunc oblita mihi tot carmina. Terentius, Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda.

Ab imperſonalibus ſunt ne participia? minime, niſi à tædet pertæſus. Suetonius, Quaſi pertæſus ignauiam ſuam. leges etiam pœnitens & pœnitendus pudens & pudendus. pigēdus. libens. decēs, quę tamen magis nomina. Quin & pertæſus ignauiā

ſuam,auſim dicere nomen cum accuſatiuo figu- rate,ut lucemq; peroſi,quia nõ habet pertæſus caſum uerbi tædet,cum dicitur, pertæſus ignauiam ſuam,non enim dicimus,ille tædet ignauiam ſuã. ſi tædet inuenitur unquam cum nominatiuo, ſed potius illum tædet ignauiæ ſuę, uel, ſi licet cum nominatiuo (ego enim non memini legere) ignauia tædet illum,ut ne plus, minus'ue faxit, qđ poſtea nos pigeat apud Terentium.& hei mihi non te hæc pudent?& quem neq; pudet quicquã.& an non pœnitebat te authorem flagitij, quod feciſſet adoleſcens?apud eundem.& quẽ ſæua pudebunt apud Lucanum. quare cum accuſatiuus ignauiã non regatur à pertæſus rationi uerbi tędet, quoniam nec per imperſonale licet dicere illum tædet ignauiam,nec per perſonale,ille tædet ignauiam quia potius eſſet dicendum ignauia tedet illum, ſicut,quod poſtea nos pigeat,& nõ quod nos pigeamus,& ſic in cæteris, ut oſtendimus,pertæſus non eſt participium, ſed nomẽ potius accuſatiuo figurate adiunctum ut oſus exoſus.peroſus.

Quot modis participia tranſeunt in uim nominis? tribus conſtructione,quando non habent caſum ſui uerbi,ut abundans lactis,nomen eſt.abũdans lacte,participium.acceptus illi, nomen eſt, acceptus ab illo,participium. Virgi.

Quam diues pecoris niuei,ꝗ lactis abundans.

Patiens inediæ nomen eſt.patiens inediam, participium,doctus grammaticæ,nomẽ eſt. doctus grámaticam,participium.præfectus urbis, nomẽ eſt. præfectus urbi,participium. quare & comparationem aſciſcũt,ut abundantior,acceptior. Cõpoſitione,quando cõponuntur cum dictionibus, cũ quibus eorum uerbum componi nõ poteſt ut indoctus innocens,non enim dicimus indoceo.in-

noceo. Temporis uel amiſſione, cum non ſignifi- cant tempus, ut amādus eſt optimus quiſq;, ideſt amari dignus, uel mutatione, ut in participijs i rus cum reſoluuntur p præteritum imperfectum ſub iunctiui. Ouidius. Expectem qui me nunquam ui ſurus abiſti: ideſt q eo animo diſceſſiſti, ut me non amplius uideres. Valerius Maximus. Experiri ení uolui, ſi tibi propoſitū ex ſentētia parum ceſſiſſet, q̄ æquo animo me ferro eſſem interemptura. ideſt q̄ æquo animo me ferro interimere auderem. Se neca de naturalibus quæſtionibus, Nullam autem mentionem fecit cometarum, nū pretermiſſurus, ſiquid explorāti apud illos comperiſſet. nō præter miſſurus. i. ita affectus, ut non prætermitteret.

Participium quem caſum poſtulat ante ſe? nullum, quoniam nulla orationis pars regit ante ſe, præter uerbum Poſt ſe quomodo conſtruitur? cum ca- ſu uerbi ſui. ut tu, qui euadis doctus, gaudebis. tu euadens doctus, gaudebis. ego, q indigeo doctri næ, incumbo literis. Indigens ego doctrinæ incū bo litteris, adamo te, qui mihi inſeruis. Adamo te inſeruientem mihi. Nō uidi quēquam, q ſit ſtudio nihil conſecutus. Neminem uidi ſtudio nihil cōſe cutum. O puer qui præſtas condiſcipulos omneis ingenio, tene memoria illud iſocratis. ἐὰν ἧς φιλο μαθὴς, ἔσῃ πολυμαθὴς. O puer præſtans ingenio cō diſcipulos omneis, & c. Nobis qui gaudemus uir- tute, multi inuident. Nobis uirtute gaudentibus multis inuidēt. Seruire deo præter cætera, intereſt omnium, qui uiuunt. Viuentium omnium intereſt prȩter cætera ſeruire deo.

In quid reſoluitur participium? in relatiuum, & uer- bum, ut amans, ideſt qui amat, uel amabat. nō nū- quam reſoluitur in uerbum, & dum. uel poſtquā. uel &. uel quoniam. uel cum, & ſimilia, ut præce-

ptore legente,diſcipuli diſcunt, ideſt dum præceptor legit,& hoc dicto,interijt, ideſt poſtquã hoc dixit,uel cum hoc dixiſſet,exceſſit è uita. Item legens diſco,ideſt lego,& diſco,& ueniẽs uidi, ideſt cum uenirem.

Quando participio uti non licet:cum in nominatiuo eſſe relatiuum non poteſt. ut io allegrante te ſon piu pouero di Codro.ego,quo tu gaudes, sũ, pauperior Codro. & la grammatica inſegnata da me ad te,te fara honore & utile.grammatice, quã doctus fuiſti à me, erit tibi honori,& commodo. Item la camiſa ſpoliata ad te dal tuo famiglio, andara ad lauare al fiume di Po la tua nutrice. induſium,quo tu ſpoliatus fuiſti à tuo miniſtro, ibit lotum ad flumẽ Eridanum nutrix tua.Et li libri mei da eſſere cargati in dui muli dal tuo mulatiero,mãdaro alla cittade di Venetia,o à Roma al piu preſto.Libros meos,quibus duo muli onerabuntur à mulionẽ tuo,mittam breui uel ad urbem Venetias,uel Romam.

Dic per oneror quando eſt tertiæ ſpeciei, ut ſcribor dicor.libros,qui onerabũtur à mulione tuo duobus mulis,mittam breui ad urbem Venetias, aut Romam, & ſic licet dicere per participium.Libros meos onerandos multis mulis à mulione tuo mittam in germaniam.Præterea non licet uti participio,quando non eſt,ut io ho hauuto molte uolte compaſſione ad Ouidio bandezato.in Ponto.Sæpe ſum miſeratus Ouidium, qui exulauit in Ponto.Item tu impari certamente uolẽtera la garmmatica ſtudiata da me,ma non fai frutto. diſcis tu q; dem nõ inuitus grammaticam,cui ego ſtudui,ſed non proficis.In his nõ uſi ſumus participijs, quia nec exulo habet exulat⁹,nec ſtudio ſtuditus. atq; ideo diximus per relatiuum & uerbum.

Dic uulgaria participiorum omnium. Amans,amā- te.chi ama o chi amaua. Amaturus,da amare.chi amara,& per deuere amare. eſſendo ꝑ amare, & hauendo ad amare. Amatus,amato.chiè ſtato,o chi era ſtato amato.Eſſendo ſtato amato. Aman dus,da eſſere,amato chi ſera amato. & per eſſere amato.hauendoſe ad amare.o hauendo ad eſſere amato.eſſendo per eſſere amato,& ſic in cæteris.

Participium abſolute in quo caſu ponitur? in ſepti- mo,ſi reperitur,ut ſtudiādo io græco & hebraico tu andaue à ſolazzo. Studēte me græcis,ac iudai cis literis,tu deamdulabas.i.dū.uel donec ego ſtu debam.Si uero non reperitur,dicimus per uerbū & dum uel donec,uel poſtquā ut uenuta la eſta- te molti ſe amalano.poſtquā uenit æſtas, plurimi ægrotāt,& partita la inuernata,uiè la prima uera. Vbi diſceſſit hyems,uer aduenit.hic non licet di- cere per ſeptimum caſum, quia uenio, & diſcedo non habēt participia præteriti tēporis. quanquā apud uetuſtiſſimos inuenitur diſceſſus,& alia quæ nunc penitus exoleuerunt,ut interitus.obitus.

Quare etiam hic ſeptimus caſus appellatus eſt à nō nullis ablatiuus in conſequentia? quia neceſſario huiuſmodi ablatiuos cōſequi aliquid debet ut ſo- le oriente,fit dies.i. ſolis ortum ſequitur dies, & græcis ilion obſidentibus,uicti ſunt Illienſes,ideſt propter obſidionem græcorū ſecuta eſt uictoria de Ilienſibus,quando autem ſic dicimus, te ſeden te,ego ſto,non eſt neceſſe me ſtare,dū tu ſedes,nō erit igitur ablatiuus in conſequentia. niſi in conſe quentia dicitur, quia conſequi omnino aliud debet,ex quo ꝑficiatur orō. Sed dicas tu potiꝰ uel ſeptimū caſum,uel ablatiuū abſolute poſitum.

Quæ participia poni poſſunt abſolute in ablatiuo? præſentis,& præteriti imperfecti, ideſt in ns.præ-

teriti pfecti & pluſquam perfecti, ideſt in tus, ſus, xus. quæ frequentiſſime inueniuntur in ſeptimo caſu, exempla ultro ſe offerunt, ſiquis inquirat, ut Te ueniente die, te decedente canebat. & Sublata beneuolentia, amicitiæ nomen tollitur, & huiuſ modi infinita. Item futuri in rus, ut facturo me copiā bonoꝝ librorum ſtudioſis omnibus, cœperūt omnes gaudere mirum in modum. ideſt cū eſſem facturus copiam, Lucanus in primo. Facile uenturo Ceſare prædam Ignauæ liquere manus .i. cum eſſet uenturus Cæſar. Valerius Maximus lib. primo. Id luce proxima conſulibus ſacrificio uel expiaturis, ſi poſſet auerti, uel ſi certum deorū etiam monitu uiſum foret, executuris, hoſtiarū exta ſomnio cōgruerūt. In dus quoq; ſic, uoluendis aſſidue bonis libris, quā plurima memoratu digna diſcuntur, ideſt uoluendo libros, uel dum uoluūtur M. Tullius in procemio primi libri officioꝝ. Orationem autem latinam efficies legēdis noſtris pleniorem, ideſt legendo noſtra uel cū legentur noſtra. ſed hæc cū amittūt tēpus, non ſunt participia.

De patronymicis.

Quid eſt patronymicū? quod ꝓprie à patre deriuatum ſecundum formā græcam, ſignificat filium, uel nepotem, filiam uel neptē primitiui, ſui, ut hic priamides, Priami uel filiꝰ, uel nepos. Hæc priamis, filia neptis ue priami, Quare dicendum potius patronymicum per y ψιλὸν ny, q̃ patronomicum per o μικρὸν? quia quæ componūtur ab ὄνομα, mutant primum ο μικρὸν, in ὦμέγα ſecundum uero in. y ψιλὸν. ſic ab ἱερὸς & ὄνομα, Hieronymus, quod ſacrum nomen interpretatur ſὺν ὄνομα, Synonymum.

Non'ne etiam ab alijsq̃ à patribus patronymica deriuātur? quid ni, ſed raro, & abuſiue, ut à matribꝰ,

ſicuti eſt iliades, Iliæ filius Romulus Latoides λη-τόος, ideſt Latonæ filius Apollo. Ab auis maternis, ut Atlantides, Mercurius filius Maiæ Atlantis. A fratribus, ut Phaethontiades ſorores Phaethontis, à regibus ſiue conditoribus, ut æneadæ. romulidæ, ideſt Romani. Theſidę cecropide .i. Athenienſes. & ſciendũ multa inueniri huius formæ gentilia, ut Hemonis, Theſſalis Colchis. Argolis. Cyclas. Ias. Troias. multa itẽ propria. ut Euripides, Thucydides. Bacchis. Doris. Pythyas.

Poſſunt'ne deriuari patronymica à proprijs patrum latinis, ut Saturn⁹. Iupiter. Mars. Mercuri⁹. Sol? minime, nam in his, & ſimilibus dicẽdũ eſt filius, uel nepos Saturni. Iouis. Martis, uel ꝑ poſſeſſiuũ. Saturnius. Iouius. Martius, nam pro patronymicis poſſeſſiua inueniuntur apud latinos uſurpata, ut æmilianus Scipio. i. Aemilij filius. Octauianus Ceſar. i. Auguſtus Octauij filius. dicitur & Octauius, Virg. Luſimus Octaui. A nõibus tñ patrũ latinis romanum poetam poſſe exiſtimo, ſi contigerit, patronymica inclinare, ſi græcã habere potuerint inflexionem (quia græce patronymica formari debent) nec aliter apud græcos. q̃ apud latinos nomina illa appellẽtur. nam à Saturnus. Iuppiter. Mars Mericurius. Sol. Neptunus, ideo patronymica deriuare non licet quia non ſic, ſed κρό-νος. ζεὺς ἄρης. ἑρμῆς ἥλιος. ποσειδῶν græce dicũtur. A Petrus igitur Petrides eſſe poteſt patronymicũ quia ὁ πέτρος τοῦ πέτρου grœce põt declinari, atq; inde πετρίδης deriuari patronymicum. ſic ab Antoni⁹ Antoniades, à Cicero Ciceronides eſſe poſſunt patronymica, quia ὁ ἀντώνιος τοῦ ἀντωνίου ὁ κικέρων τοῦ κικέρωνος græce licet inflectere, indeq; ἀντωνιάδης. κικερωνίδης deducere patronymica.

Vtendum'ne eſt patronymicis in proſa oratione? ne

quaquã.ſed in carmine duntaxat. inueniũtur tamẽ uſi patronymicis etiam hiſtoriographi, quod ipſis quoq; licentia uti conceſſum ſit. quare Herodotus apud græco fabulas etiam commiſcet hiſtorijs. quod tamen latini reprehendunt. Iuuenalis. Et quicqd Græcia mendax audet in hiſtoria.

Quot ſunt terminationes patronymicorum maſculini generis? tres ιδης, ut πηλείδης ων. ut πηλείων, αδιος, ut ὑῤῥάδιος quarum prima, qua ſola poetæ latini utuntur, communis eſt. Altera ionica. æolica tertia. habent enim græci quinq; linguas. Cõmunem. Ionicam. Doricam. Atticam. Aeolicã.

Quomodo formantur græcei ſic. ſi genitiuus græcus deſinit in, ως, uel in ος, nel in, ους. uel in ου, ſi nec ante ου eſt iota, nec quæ in, ου genitiuum faciunt, primæ ſunt declinationis, in δης cõiter formatur patronymicũ, ut ὁ πηλεὺς. τοῦ πηλέως, ως in ιδης. πηλείδης, et p ſinæreſin. πηλεῖδης. Item ὁ πηλεὺς, τοῦ πηλῆος, ος in ιδης πηληίδης à genitiuo ionico. Homerus, μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος. πηληιάδεω. pro πηληίδου ἀπὸ τοῦ πηλῆος. genitiuo Ionico. ὁ δημοσθένης. τοῦ δημοσθένους. ους in ιδης δημοσθενίδης. ὁ ἀγαμέμνων. τοῦ ἀγαμέμνονος, ος in ιδης, ἀγαμεμνονίδης. ὁ πρίαμος. τοῦ πριάμου, ου in ιδης, πριαμίδης. ὁ πάνθοος. τοῦ πανθόου, ου in ιδης πανθοίδης. & per ſynæren. πανθοίδης.

Sin autem ante ου eſt iota, uel in οο mittentia genitiuum primæ ſunt declinationis commutan ου in αδης, ut ὁ μενοίτιος τοῦ μενοιτίου. ου in αδης μενοιτιάδης. ὁ αἰνείας τοῦ αἰνείου, ου in αδης αἰνειάδης. ὁ ἀγχίσης. τοῦ ἀγχίσου. ου in αδης ἀγχισιάδης, & πλεονασμῷ τοῦ ι. ἀγχισιάδης. ὁ ἱππότης. τοῦ ἱππότου ου in αδης ἱπποτάδης.

Cuius declinationi ſunt patronimica maſculina in δης primæ τῶν ἰσοσυλλάβων, ut ὁ πηλείδης τοῦ πη-

λαείδου ὁ πριαμίδης, τοῦ πριαμίδου.

Patronymica fœminina quot terminationes habent? treis. ας. ις. νη. quibus omnibus noſtri poetæ utuntur, ut ilias tyndaris nerine.

Quomodo formantur patronymica fœminina? in ας & in ις formãtur à ſuis maſculinis remota. δη. ut, ἠλιάδης, ἠλιάς. πριαμίδης πριαμίς, πηλείδης ſine ſinæreſi πηλεΐς uel ionice πηληΐς ἀπο τοῦ πηλίδου.

In νη pauca admodum ſunt, ut νηρίνη ἀδραστίνη. ἀκρισιώνη αἰητίνη ὠκεανίνη ἀπο τοῦ νηρέως ἀδράστου ἀκρισίωνος, αἰήτου, ὠκεανοῦ.

Cuius declinationis ſunt patronymica fœminina? in ας. & in ις. quintæ ut ἡ πηλιάς τῆς πηλιάδος filia peliæ uel neptis ἡ πριαμὶς τῆς πριαμίδος. in νη uero ſunt ſecundæ τοῦ ἰσοσυλλαβῶν. ut νηρίνη τῆς νηρίνης.

Qui neſcit græcas literas non ne à nominibus græcis latino more inflexis formare patronymica poterit? non profecto, quanquã poſſe docent omnes ferè grammatici ætatis noſtræ nã quomodo theſeis, Aeneis, penultima longa, & huiuſmodi patronymica, à maſculinis theſeides æneides deriuabunt græcarum literarum rudes? quod ſi à theiſeides, æneides facta diæreſi, theſcis, æneis deducent penultima corripietur, quia eſt ἐψιλὸν uocalis ſemper breuis apud græcos. Quare ſciat neceſſe eſt à maſculinis θησηίδης αἰνηίδης, quę à genitiuo Ionico θησῆος αἰνῆος (ut ſupra eſt dictum) formantur deriuari θησηΐς αἰνηΐς δη abiectione, unde nos theſeis, æneis accepimus penultima longa. Nec me præterit αἰνείδης melius ab αἰνεάδης eſſe ἀποβολῇ τοῦ α quod à genitiuo αἰνείου formatur, quã ab αἰνῆος genitiuo ionico nuſquam enim legitur, ut doctiſſimi quoque dicunt, αἰνεΐς. Vnde apud Virgilium, Aeneasq; meo nomen de nomine fingo. Et quis genus æneadum? ab αἰνεάδης eſt, à diphthongo

ει exclusa,ut dores faciũt. Quare loco æneis aliud pro exēplo ponatur patronymicum, ut Achilleis, Orpheis,& ſimilia à græcis in εἰς, q̄ ſi quis fuerit. penitus expers literaꝝ græcarũ,neſciret formare. Adde quod Achillides à datiuo Achilli latine formaret græcarum literarum rudis penultima correpta ſicut Antenorides. Atlantides,à datiuis Antenori. Atlanti,cum tetraſyllabum propter complexionem penultimam producat. Præterea à latona latonades faceret patronymicum, qui neſceret Latonam græce,ἡ λητώ τῆς λητόος λητοῦς dici. Vnde latöides patronymicum formari ait priſcianus. Statius primo Thebaidos.

Dum morior,depelle globũ,fors ęqua merenteis
Reſpicit,ardentem tenuit reuentia cædis.
Latoiden —. Oudi. Præteritas ceſſaſſe fuerunt latoïdos aras.

Αρχίου εἰς τοὺς τέσσαρας ἀγῶνας,in epigrammatis Ζηνὸς λητοΐδαο παλλιμόνος, ἀρχεμόρειο, λητοΐδαο pro λητοΐδου latoïdæ Eodem modo,ſi à Dido,Manto Sapho,Clypſo,& ſimilibus patronymica formarit,decipietur Nam Diomedes,Mantonides,Sapphonides,Calypſonides dicet, cum ſit dicendum Didoides,Mãtoidas,Sapphoides,Calypſoides,à græcis, διδοΐδης, μαντοΐδης, σαπφοΐδης καλυψοΐδης quæ à genitiuis διδόος μαντόος, σαπφόος καλυψόος formantur mutatione. του ος in ιδης.

Præterea huiuſmodi nomina uix auſim ego declinare,ut Iuno,ſed græce. Neq; enim,ait Quintilianus Iam Calypſonem dixerim,ut Iononem. Quamquã ſecutus antiquos. C. Cæſar utitur hac ratione declinandi. Quamobrem diſcendæ ſunt à pueris noſtris neceſſario græce declinationes.

Qui latine hęc patronymica declinare,ipſiſq; uti uoluerit,quomo poterit? Vertēdæ ſunt græce literæ

in latinas, nec nō diphthōgi uel ī noſtras diphthō gos, uel in uocales longas, & quod græci πριαμίδης αἰνεαδης, ἡλιάδης μενοιτιάδης πηλείδης θησείδης. Item πριαμὶς νηρίνη ἡλιὰς μενοιτιὰς πηληὶς θησηὶς, dicunt, Nos priamides æneades heliades menœtiades peldest heſides, priamis Nerine. Helias, menœtias, peleis theſeis dicamus. Sed duonouiſſima, & cætera id genus penultimam modo producunt modo corripiunt, Nam ſi à πηλείδης θησείδης facta diæreſi, πηλεὶς θησεὶς deducuntur, quę nos in latinum uertentes peleides, theſeides, ſine ſynæreſi, & peleis, theſeis dicimus, corripiunt, ſin uero ă πηληίδης θησηίδης quæ à genitiuis, πηλῆος θησῆος, ionice formantur, ut ſupra eſt dictum, πηληὶς, θησηὶς deriuantur, producunt. Sed penultima breui raro legi apud Romanos huiuſmodi patronymica, penultima uero longa ſæpiſſime. Statius.

Viue precor, nec tu diuinam æneida tenta. Ouidi.

Et tamen ille tuæ felix æneidos author.

Tranſtulit in tyrios arma, uirumq́; toros. Idem.

Sumpſerit æneidem, genitrix ibi prima requiret,

Aeneadum genetrix unde ſit Alma Venus. Idem.

Res quoq; tanta fuit, quantæ ſubſiſtere ſummo.

AEneidos Vati grande fuiſſet onus. Idem.

Vtq; celer uenias, uirideis nereidas oro, Idem.

Nerei te uereor, tua fulmine ſæuior ira eſt. Mart.

Luſit Nereidū facilis chorus æquore toto. Statius.

— Tum uiſa procul de littore mater. Nereis. —

In is æneis. nereis penultima & producta, & correpta deprehenduntur. Sed de æneis (ut ſupra dixi) alia ratio eſt· nam cum corripitur, eſt quia ει diphthongus diuiditur per diæreſin ab αἰνείδης, quod eſt ab αἰνειάδης, remota. α. cum uero producitur, fit, quia ε in η conuertitur. ἰωνικῶς ſic αἰνεὶς, αἰνηὶς, unde nos æneis penultima longa, Plerunq; tamē

legi penultima producta. Iuuenalis.
Semper ego auditor tm̃:nunq̃ ne reponam.
Vexatus toties rauci Theſeide Codri: Mar.
Briſeis uultũ q̃uis auerſa iaceret, & ſic ferè ubiq;.

Præterea quæ apud illos primæ ſunt declinationis apud nos itidem primæ ſint, ut ὁ θησείδης τοῦ θησείδου, hic Theſides hui' Theſidæ. Quę itẽ apud illos ſecundæ declinationis ſunt, apud nos græce declinent cõmutatis tm̃ literis gręcis in noſtras, ut ἡ νηρίνη τῆς νηρίνης, hæc nerine huius nerines. Quãquam ἦτα duplex ἐψιλὸν ſicut ὦ μέγα, duplex ὀ μικρόν eſſe exiſtimo, & non i, ſed e ſonare debere. Quare dictiones græcas, in quibus eſt η litera, per peram nunc pronunciari oſtendemus in fragmentis grãmaticis. Itẽ quæ apud græcos quintæ ſunt declinationis nos in noſtram tertiam trãsferamus ut ἡ προιτὶς τῆς προιτίδος, hæc prœtis huius prœtidis. Quare hinc etiã colligimus neceſſariã eſſe literarũ græcarum cognitionẽ hominibus noſtris.

Inueniuntur ne poetæ & addere, & detrahere ſyllabas patronymicis: maxime. Virgilius.
Tum phaethontiades muſco circundat amaræ:
Corticis, pro phaethontidas. Ouidius. Sedit Athlãtiades pro atlantides.
Virgilius Scipiades duros bello p̃ ſcipionidas. Idẽ.
Sit ſatis ænide telis impube Numanum.
Oppetijſſe tuis pro æneade, nam æneus, à quo deriuari uidetur, non inuenitur.

Quare poetæ modo detrahunt, modo addũt patronymicis ſyllabas: propter metrũ, & maxime quando breuis ſyllaba inter duas lõgas cõperitur, quæ eſſe in heroico uerſu non poteſt, ut in atlantides. phaetontides, quod & græci faciunt. Homerus μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος pro πηληιάδου. Si quiſquã eſt, qui ubi nõ niſi latine inſtituimus pueros, græce

ros,græce formaſſe patronymica nos accuſet,ne
ſit neſcius in nobis neceſſario factum eſſe, quia la
tine formari non poſſunt,ut ſupra eſt dictum,tum
quia uolumus,& græce,& latine ſimul iſtitui ado-
leſcentulos, ita tamen, ut à ſermone latino ætate
noſtra incipiãt,nec multo poſt, una & romanis li-
teris & græcis incumbant ſed tunc potiſſimũ ubi
eas orationis parteis, quæ inflectuntur declinare
latine didicerint quod ſi aſſeruarint diligenter, cũ
ad patronymica noſtra uentum fuerit,quæcunq;
ibi à nobis cõſcripta ſunt,facile intelligẽt. Vtrum
autem ſic inſtitui pueros ſit neceſſarium nec ne,ui
derint docti.Nos certe per neceſſarium nõ arbitra
mur ſolum,ſed etiam contendimus.

DE FIGVRIS.

f Acturus etiã operępretiũ mihi uideor,
ſi de figuris hoc loco,quæ,à grecis χήμα
τα appellantur,breuiter ſcripſero,atq; id
tantum attigero,quod ad puerorum inſtitutionem
facere uideatur.

Quid eſt figura? Quintilianus inqt,figura eſt,ſicut
nomine ipſo patet,conformatio quædam oratio-
nis remota à communi.Idem. Sit ergo figura ali-
qua arte nouata forma dicendi. Poſſumus etiã ſic
definire.Figura eſt uitium cum ratione neceſſita-
tis,ornatus'ue gratia permiſſum.

In quot parteis diuiduntur figuræ? in duas, nam aut
τοῦ λόγου ſunt.i.uerborum,uel dictionis, uel elocu
tionis,uel ſermonis,uel orationis, aut τῆς διανοίας
ideſt cogitationis & ſenſus. τῆς διανοίας
figuras quorum eſſe aiunt? Oratorum tantum.
τοῦ λόγου? grammãticorum, & diuiduntur τοῦ λό-
γου in teis parteis,in figuras dictionis elocutionis.

conſtructionis. Illud non eſſe ſilentio prætereun‑
dum cenſeo, figuras omneis penes quinque, græco
rũ linguas attendi ἰάδα, δωρίδα, ἀτθίδα, αἰολίδα,
κοινήν. Ias enim relictis propriis uerſatur in tropis,
Doris in ſingulis partibus orationis nũc adiectio
ni, nunc breuitati ſtudens facit barbariſmos. At‑
this breuitate gaudẽs, admittit ſolæciſmos. Aeo
lis ſupra modum copioſa eſt, amatq́; per circuitũ
uerba proferre, cuius uitium σχῆμα διανοίας appel‑
lant. Communis, eſt, in qua omnes idem ſentiunt.
Sed aduertẽdum in primis eſt, ut Barbariſmus & So‑
lœciſmus euitentur.

Quid eſt barbariſmus? pars orationis uitioſa in cõ‑
muni ſermone, In poemate uero metaplaſmus di
citur, ãte Auguſti Cęſaris ętatẽ an barbariſmus di
xerint qui pure, atque integre locuti ſunt, ſe non in‑
ueniſſe Gellius ſcribit. Apud antiquos enim non
barbare, ſed ruſtice, loqui dicebant, quos nunc lo
qui barbare dicimus, & ruſticus ſermo, qui nunc
barbariſmus appellatur.

Quid eſt ſolœciſmus? impar & incõueniens cõpoſi‑
tura partium orationis σχῆμα λόγου, ſi eum docti fe‑
cerint, dicitur, ab Aſinio Capitone, & eiuſdem æta
tis aliis imparilitas, à uetuſtioribus latinis ſtribili‑
go dictus eſt nam στρεβλοῦν deprauare eſt, & στρε‑
βλὸς prauus. Gellius uero neque ſolœciſmum, neque
barbariſmum, ſed ſicut βάρβαρον, ita σόλοικον le‑
giſſe ſe apud græcos in noctibus refert. Idem an‑
tiquiores noſtros ſolœcum facile dixiſſe meminit,
ſolœciſmum uero haud ſcire an unquã dixerint.
Quod ſi ita eſt, neque apud græcos, neque apud lati‑
nos probe dici ſolœciſmum putat, ſed aut impari
litatẽ, aut ſolœcum ſed nunc & barbariſmum & ſo
lœciſmum dicimus.

Vnde Solœcus dictus? à Solis urbe Ciliciæ, quod

eius incolæ Athenienſibus uitioſe loqui uiſi ſint, & σολοικίζειν qui ita loquerentur, dicti.

Quomodo ruſtice & barbare quis loquetur? ſi barbaris uocabulis uſus fuerit. Vt ſi dixerit treguam. & guerram pro inducijs & bello. Item ſi dictiones inuertat, ut ſi pro diſciplina, diſciplinam dixerit, & ſtexæ fillæ, pro ſtellæ fixæ, & aliquibus penultima longa, cum debeat corripi & annôna, & idôlum penultima breui cum ſit producenda.

Vitia oris & linguæ in quibus eſſe literis poſſunt? in ſingulis, nam ſi craſſe iota pronunciauerit quis, Iotaſcimum faciet. Si uero. L. lambdaciſmum. Item ſum plus æquo pronūcia erit, faciet metaciſmum, præterea à uocis gracilitate Iſchnoteſia eſt. à nimio uero hiatu uocis. Platiaſmoς.

Chiloſtomia aūt fit cū in ſummis labijs uox ſciditur. Omnia igitur, quæ plus æquæ, minus ue ſonātia ab eruditis auribus reſpuuntur, euitanda ſunt.

Quomodo Solœcum, aut, ut nunc dicimus, ſolœciſmum quis faciet? Si loquetur incongrue, ut ſi dixerit, quale eſt pater mea, mater meus.

Virgilius ſcripſerunt, ego. doceo tibi grāmaticā.

Inquo à ſolœciſmo differt. barbariſmus? hic in dictione tantum fit, ille uero in oratione.

De figuris dictionis.

Syncopa de medio tollit, quod epentheſis auget.
Extinxti ut te, meq́; ſoror magna induperatrix.
Troiugenumq́; dolos noſtri Mauortis in antro.
Apocope eum tollit finem, quem dat Paragoge,
Vt ſat erit magicas me in uitam accingier arteis.
Troius heu do meæ miſerā me occiderit hoſpes?
Apponit protheſis caput id. quod Aphœreſis aufert,
Gnate renarro tuā mittas heu linquère matrem.
Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere. Diuos.
Corripit ut ſteterunt ducendam Syſtola uocem.

Ectaſis Italiam producit corripiendam,
Dicit & inſanis uitam dederitis in undis
Romane at dices & dederîtis,& dederitis.
Aulai in medio libare Diæreſis,atq;
Virgilius cecinit rus ſyluasq; duces.
Et qui magna fuit pelignę gloria gentis
Nunc quoq́; te ſaluo perſoluenda mihi.
Eſtq́; Synæreſeos deiectus fulmine Phæton.
Fixerit æripedem ceruam Tyrinthius heros.
Gramma tibi Anthitheſis pro grāmate ponit,ut olli.
Inquit ſubridens hominum ſator.atq; deorum.
M,necat Ecthlipſis,uocalem ſed Synalœphe.
Littora,multum ille & terris iactatus & alto.
Atq; ea diuerſa penitus dum parte geruntur.
Metatheſis eſt ordo mutatus literularum.
Vt tibi Timbre caput Euandrius abſtulit enſis.

De figuris conſtructioneis.

Prolepſis,quæ latine dicitur pręſumptio,eſt pronunciatio rerum ordine ſecutarum,uel eſt,cū ante numerus redditur,q̄ perſonæ definiantur ut.
Continuo reges.ingenti mola latinus.
Quadriiugo inuehitur curru,cui tempora circum
Aurati bis ſex radii fulgentia cingunt.
Solis aui ſpecimen,bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato criſpans haſtilia ferro,
Hinc pater Aeneas,Romanæ ſtirpis origo,
Sidereo flagrans clypeo,& cœleſtibus armis,
Et iuxta Aſcanius,magneſpes altera Romæ.
Procedunt Caſtris. Per hanc autem figuram, ſi plurale uerbum præponitur ante utrunq; quod ſequitur nominatiuū præcedere in cōgregatione oportet: ut,duæ aquilæ deuolauerunt, hæc ab oriente, illa ab occidente, uel, Altera ab ortu ſolis ; altera ab occaſu.Sin ad ea, quæ diuidūtur, ſingular̄ uerbum ſequitur,genitiuum ſingulare diuidēdo prę-

cedere opportebit, ut, duarum aquilarum, altera deuolauit ab oriente, altera ab occidente. Præterea ſingulare modo in ſingularia, modo in pluralia licet diuidere, ut humanum genus aliquod bonum aliquod malum eſt, humani generis, aliqui boni, aliqui praui. Et rurſus plurale nunc in pluralia, nũc in ſingularia. Hominũ, aliqui boni, aliqui mali. Duarũ auium, altera uolatilis, altera nõ. Si nominatiuus igitur præcedit uerbum in congregatione ponitur, ſin autem genitiuus, in ijs, q̃ diuiduntur. Quod ſi & congregationẽ, & eius parteis oblique proferre uolumus, neceſſe eſt loco uerbi uti participio obliqui caſus, & ad aliam perſonam facere tranſitionem, ut aquilarum uolantium, alterius ab oriẽte. alterius ab occidente ſimilis eſſe celeritas. Et per datiuum, aquilis uolantibus, huic oriens, illi relinqtur occcidẽs. Et per accuſatiuum, aquilas uolanteis, hãc oriens. illã miſit occidens. Veteres tñ interdum pro genitiuo plurali ntũm legimus ꝓpoſuiſſe. Homerus ὀδυσσείας μ'. οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, τὸν δ' ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει ὀδυσσεῦ. hoc ẽ, Duo ſcopuli, alter ad cœlum uſq; latum peruenit alterũ uero ſcopulum humiliorẽ uidebis Vlyſſe, ubi ſecundum artẽ genitiuo utẽdũ fuiſſet τῶν δὲ δύω σκοπέλων. σολοικοφανὲς igitur fecit. Quemadmodũ ἰλιάδος γ. Ἄμφω δ' ἑζομένω γεραρώτερος ἦεν ὀδυσσεύς. hoc eſt ambo uero ſedẽtes, honoratior erat Vlyſſes. ἀντὶ τοῦ, ἀμφοῖν δ' ἑζομένοιν. amboꝝ ãt ſedẽtiũ, honoratior Vlyſſes erat quale ẽ apud Horatiũ ĩ poetica, o maior iuuenũ, ad duos. n. Piſones ſcribebat. de hoc uero abũde ĩ cõparatiuis. Itẽ ἰλιάδος π' Νεστορίδαι δ', ὁ μὲν οὔτασ' ἀτύμνιον ὀξέϊ δουρὶ. Ἀντίλοχος, λαπάρης δὲ διήλασε χάλκεον ἔγχος. Ἤριπε δὲ προπάροιθε. μάρις δ' αὐτοσχεδὰ δουρί. Antia

λόχῃ ἐπόρεξυσε κασιγνήτοιο χολωθεὶς. Στὰς πρὸς θενέκυος, τοῦ δ᾽ ἀντίθεος θρασυμήδης, Ἔφθη ὀρεξάμενος πρὶν οὐτάσσαι.

Neſtoridæ autem, Antilochus acuto telo percuſſit Atimnium, ferro adacto ĩ ilia. cecidit uero ille coram. ſed Maris propinquus lancea inuaſit Antilochum, ira germani cauſa ꝑcitus, aſtans ante mortuum, hunc autem Deo ſimilis Thraſymedes celeriter ꝑcuſſit ante, q̃ ille feriret. ꝑ τῶν νεστορίδων, ὁ μὲν ἀντίλοχος οὔτασ᾽ ἀτύμνιον, μάριν δὲ ἀντίθεος θρασυμήδης. Neſtoridarum Antilochus percuſſit Atymniũ, Deo uero ſimilis Traſymedes, Maridẽ. Similiter ſiquis dicat, Duo fratres, alter facilis, alter durus eſt, uitium facit, cum ſit dicendũ, Duorum fratrũ, autẽ duobus fratrib⁹ alter facilis, alter durus, Tale eſt ẽt illud Liuij, ut Priſcian⁹ refert. Peri ti religionum, iuriſq; publici, quando duo ordinarij cõſules eius anni, alter morbo, alter ferro perijſſet, ſuffectum cõſulem negabant recte comitia habere poſſe cum ars ſic exigeret. Quando duorũ ordinariorũ conſulum, aut ex duobus ordinarijs cõſulib⁹ alter morbo, alter ferro perijſſet, aut ſic. Q ñ duo ordinarij ꝯſules eius anni periſſent alter morbo, alter ferro. quæ ẽ ꝓſumptio frequẽtiſſima, ut illa ὀδυσσείας, α, ἀλλ᾽ ὁ μὲν αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ᾽ ἐόντας, αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν. οἱ μὲν δυσσομένου ὑπερίονος, οἱ δ᾽ ἀνιόντες. Sed ille æthiopas petijt, qui procul ſunt, Etiopas, qui diuiſi ſunt iu duas parteis ultimi hominũ, alteri in occidẽte alteri in oriente, & illa in iphigenia in aulide κατεῖδον δὲ δύ᾽ αἴαντε συνέδρω, τόν τε οἰλέως, τελαμῶνός τε γόνον τῆς σαλαμῖνος στέφανον. Vidi duos aiaces conſidenteis, alterum Oilei, alterum Telamonis filiũ Saluminæ decus. Appollonius in prio περὶ συντάξεως, illud Homeri οἱ δὲ δύω σκό-

πέλοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, ſic mutat, οἱ δὲ δύο σκόπελοι ἱκάνουσιν, ὁ μὲν ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ ἄχρι τοῦ ὀλύμπου. duo perueniũt ſcopuli, alter uſq; ad cœlum, alter uſq; ad olympũ, quod poeta noſter dimiſſa præſumptione ſic mutauit in primo æneidos, Geminiq; minantur in cœ um ſcopuli. In huiuſmodi igitur conſtructi one tam diuiduorum, q̃ κατὰ πρόληψιν græci articulis ſubiunctiuis utunt̃, ut ἀετοὶ διέπτησαν δύο, ὁ μὲν ἀπ' ἀνατολῶν ὁ δὲ ἀπὸ δυσμῶν, καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μὲν εἰσιν ἀγαθοὶ οἱ δὲ πονηροὶ καὶ τοῖν δυοῖν αἰάντοιν, ὁ μὲν τελαμώνιος, ὁ δὲ οἰλέως υἱὸς ἐγένετο, Nos uero aut ꝓnoib⁹, aut noibus. ut duæ Aqlæ deuolauerũt, hæc ab ortu ſolis, Illa ab occaſu, uel altera ab ortu ſolis, altera ab occaſu & hoïum hi bõi, illi mali ſunt, uel aliq bõi, aliq mali ſunt. & duo⁊ Aiacũ hic. Telamonius, ille oilei fili⁹ fuit, u el alter Telamõi⁹, alter oilei fili⁹ fuit.

In prolepſi quinq; eſſe plerunq; oportet Congregationem ut Reges, parteis, ut Latinus. Turnus Aeneas Aſcanius, Verbum, ut procedũt Partium. determinationes, ut Latinus Turnus ab una parte AEneas, et Aſcanius ab altera. ordo ut præcedat, congregatio ut reges ſequantur, partes, ut Latin⁹ Turnus. Et AEneas, Aſcanius.

Eſt autem prolepſis duplex. Explicita, in qua omnia inueniuntur, quæ in prolepſi eſſe oportet, ut equi concurrunt, hic à dextra, ille à ſiniſtra parte hippodromi. Implicita eſt, in qua tacetur aliquid, ut homines inuident alter alteri, deeſt, & alter alteri Item alter alterius onera portate, de eſt, & alter alterius, ut portate onera alter alterius & alter alterius. hoc eſt, tu face onus portes illius, ille tuum. & apud Ouidium, Alter in alterius iactãtes lumina uultus. Quærebãt taciti noſter ubi eſſet amor deeſt & alter in alterius.

Aliam eſſe prolepſin dicit Diomedes, cum id, quod poſterius accedit, ante tempus adſcribitur, ut lauinia uenit littora. Lauinium enim nõdum erat, cũ in Italiam uenit Aeneas. Et apud Salluſtium, Montem ſacrum, atq; Auetinum inſedit, qui mons ob hoc, qđ illũ plebs inſederat. poſtea ſacer dictus eſt.

De Syllepſi.

Syllepſis, quæ latine conceptio, & comprehenſio dici poteſt, eſt diuer ſarum clauſarum uel per unum uerbũ, uel per adiectiuũ pluralis numeri cõglutinata cõcluſio, ut ſunt nobis mitia poma caſtaneæ molles, & preſſi copia lactis. ideſt poma mitia, caſteneæ molles, & copia la ctis preſſi ſunt nobis, ut pluralis numerus concipiat ſingularem, ita tamẽ ut pluralis præcedat. nam aliter eſſet Zeugma. ut, Amaryllidi & lac & caſtaneæ placuerũt. & nihil ne te nocturnum præſidium Palatij, nihil horũ ora, uultusq; mouerunt: quod exemplũ in zeugmate ponit Diomedes, & hypozeugma appellat. Dices etiam per Syllepſim Ferdinãdus Rex & Eliſabeth Regina Hiſpaniæ homines quã iuſtiſſimi Bethycam, quæ Granata nũc dicitur, urbem, & maximã, & munitiſſimã, & bellicoſiſſimã, opulentiſſimamq; decẽ ab ipſis annos obſeſſam, & nunquã ante à chriſtianis debellatam, atq; idem ſummis laudibus, ſummoq; honore digniſſimi Anno à natiuitate. IESV CHRISTI DEI Opt, Max. milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſecũdo, q̃rto nonas ianuarias expugnauerũt.

In ſyllepſi quinq; eſſe oportet. Dictionem concipiẽtem, dictionem conceptam, coniunctionem, uerbũ uel adiectiuũ pluralis numeri, & quod reſpondeatur dictioni concipienti, ut Rex & Regina Hiſpaniæ principes optimi. Dictio concipiens Rex, concepta Regina, adiectiuum pluralis numeri

optimi, coniunctio & reſpōſio adiectiui ad regē.

Quot ſunt ſpecies ſyllepſeos ? ſeptem. Eſt enim prima ſyllepſis in genere, quæ fit cum maſculinum genus concipit fœmininum & neutrum, ut Rex & regina iuſtiſſimi. Dominus & mancipia pugnaces. Aut cum fœmininum concipit neutrum, ut hinc leges & plebiſcita coactæ.

Secunda ſyllepſis eſt in numero cum pluralis numerus concipit ſingularem, ut millites & Imperator fortiſſime impugnauerunt.

Tertiæ ſyllepſis eſt inperſona, nam prima & ſecunda perſona poſſunt concipere tertiam, neutrā uero harum tertia. Ego enim & ille deambulamus & tu & ille deambulatis, dicimus. Ille autē & ego deambulant, aut ille, & tu deambulant, non dicimus, & queadmodum prima & ſecunda, poſſunt concipere tertiam ita prima ſecundam, ſed nō cōtra, nam ego & tu deambulamus dicimus, non etiam deambulatis.

Quarta ſyllepſis eſt in caſu, quæ fit, cū nominatiuus comprehendit ablatiuum cū præpoſitione cum, ut Remo cum fratre. Quirinus iura dabunt, ideſt Quirinus, & frater Remus.

Quinta ſyllepſis eſt indirecta, quæ fit, quando uerbum concordat cum ablatiuo cum præpoſitione cum, & ablatiuus concipit nominatiuū, ut Hanc tecum Genitor cunctis celebrabitis annis, & Iphitus & pelias meum diuellimur inde.

Sexta ſyllepſis eſt implicita, quæ fit, quando demonſtratis mare & fœmina ꝑ diſtributiuū & partitiuū nomen maſculini generis, comprehenditur etiam fœmina, ut uterq; horum eſt iuſtus, & apud Virgiliū. Eſt mihi nāq; domi pater, eſt iniuſta nouerca. Bisq; die numerant ambo pecus, alter & hœdos, alter, ideſt nouerca, eodē modō nullus, ho-

mo currit eſt ſyllepſis implicita,ubi nullus cōprehendit etiam fœminam.quare qui dicunt omnis homo currit,& nullus homo currit non eſſe contraria,errāt,quoniam nullus complectitur etiam fœminā in hac oratione,nullus homo currit, quēadmodū omnis,in ea,quæ dicit oīs homo currit.

Septima ſyllepſis eſt in male cohærentibus, ſeu in improprie comprehenſis; quæ fit quando plura concipit uerbum,ita tamen,ut uni tantum conueniat,cætera uero improprie cōplectatur, ut apud Virgilium.Sacra manu uictosq; deos. paruumq; nepotem . ipſe trahit.trahit licet nepotis tantum ſit.tamen &.ſuperiora cōcludit. ſed καταχρηστικῶς. Eadem eſt figura.apud Homerum ἰλιάδος .i. ὡς δ᾽ ἄνεμοι δύο πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα, βορέης, καὶ ζέφυρος, τώ τε θρήκηθεν ἄητον.ut duo uenti piſcoſum mare cōcitant Boreas.ac Zephyrus.qui ſpirant a Thracia.ubi qđ Boreæ tantū eſt. Zephyro quoq; attribuit.qui fiat ab occaſu.Item ἰλιάδος τ'.τὼ δὲ δύω σκάζοντε βάτην ἄρεος θεράποντε,τυδείδης τε μενεπτόλεμος καὶ δῖος ὀδυσσεύς,ἔγχει ἐρειδομένω.ἔτι γὰρ ἔχον ἕλκεα λυγρά Duo autē claudicātes ibāt miniſtri martis Tydideſq; bellicoſus, & diuus Vliſſes.haſta firmantes greſſum.adhuc enim moleſta erant illis ulcera.Quod erat igiť Diomedis, Vliſſi quoq; attribuit.ſolus enim Diomedes claudicabat.pedis plantam uulneratus. Vlyſſes autē in latere uulnus acceperat. Sunt fortaſſe & aliæ ſyllepſeos ſpecies,ſed ego non plures ſeptem inueni, & ne has qdē quæſiuiſſem.niſi legiſſem apud Seruium.Sacra manu,uictosq; deos.paruūq; nepotem Ipſe trahit, ſeptimam eſſe ſyllepſin, & apud Fabium multas præſumptiones.Primam item, ſecundam & tertiam reticentiam apud Donatū & uſq; ad ſextum Parelcō apud eundem. An autem

aliter,atq; ego, ſcripſi,accipiãtur Syllepſeos ſpe-
cies,neſcio,ſic equidem tãdiu ſentiam, donec aut
ipſe melius inuenero,aut ab alio didicero.

De zeugmate.

Zeugma eſt unius uerbi uel adiectiui uiciniori tã ſin gularis.quàm pluralis numeri reſpondentis concluſio,ita coniuncta diuerſis,ut neceſſe ſit per ſupplementum ſingulis reſpondeatur, ut cœli & terra mouenda eſt uel cœli mouendi ſunt & terra.i. cœli mouendi ſunt, & terra mouẽda eſt. Item hebræi ſunt,& ego.ideſt ipſi hebræi ſunt,& ego ſum hebræus.Item erraui ego & uos,ideſt & ego erraui,& uos erraſtis. Et nihil ne te nocturnũ præſidium palatij,nihil urbis uigiliæ. nihil timor populi.hihil concurſus bonorum omnium. nihil hic munitiſſimus ſenatus habendi locus.nihil horum ora,uultusq́; mouerunt, ideſt preſidium mouit. uigiliæ mouerunt timor populi,mouit. bonorũ concurſus mouit.munitiſſimus habendi ſenatus locus mouit.ora & uultus mouerũt.Fabius συνεζευγμένον appellat quod fieri dicit, cum unum ad uerbum plures ſententiæ referuntur, quarũ unaquæq; deſyderaret illud,ſi ſola poneretur.Volunt etiam eſſe zeugma,cum remotiori uerborum adiectiuum'ue reſpondet,ſi ſit id, quod remotum eſt, numeri tantum ſingularis, ut ego & tu & præceptor erraui.i.ego erraui,& tu erraſti,& præceptor errauit quẽ loquendi modum apud approbatos non memini legere.

Tribus autem modis fit zeugma,in perſona,ut non ego ſolum, ſed etiam tu erraſti.præceptor. in Genere,ut cœli & terra mouenda eſt.in numero, ut nihil'ne te hic munitiſſimus ſenatus habendi locus,nihil horum ora.uultusq́; mouerunt?

Quinq; eſſe oportet in zeugmate,diuerſa ſubſtanti-

ua,ut cœli,& terra, coniunctionem, ut & uerbũ, adiectiuum ue tam ſingularis, q̃ pluralis numeri; ut mouenda eſt, quod uerbum, uel adiectiuum uiciniori reſpondeat,ut cœli, & terra mouenda eſt uel cœli mouendi ſunt & terra.

In quo differt zeugma à ſyllepſi? In zeugmate uerbum uel adiectiuũ ita uiciniori reſpõdet, ut ſingularis poſtea reddendum ſit,& tã ſingularis, quam pluralis numeri eſſe poteſt.Per ſyllepſin uero contra,nam nec uiciniori reſpondet, nec numeri eſſe ſingularis poteſt,nec ut ſingulis, ut in zeugmate reddatur oportet, ſed omnia ab uno uerbo uel adiectiuo concipiuntur, atq; ideo σύλληψις a græcis, à noſtris Conceptio appellatur. Dices enim per zeugma. Socijsq;,& rege recepto, & rege recepto & ſocij,& recepto rege & ſociis,& rege, ſocijsq; receptis, ideſt rege recepto, & ſocijs receptis. Item hic illius arma, hic currus fuit, & hic currus fuit,& arma,& hic fuit currus & arma, & hic currus & arma fuerunt. ideſt hic currus fuit,& arma fuerunt.

Per ſyllepſin uero,ſocijsq; & rege receptis, & hic illius arma,hic currus fuerunt. Illud autem Valerij libro prio,capite ultimo,de motu, & uoce Deorũ immortaliũ humanis oculis, auribusq; percepto legendum eſt,ut etiam antiqui habẽt codices. De uoce,& motu percepto,eſt enim zeugma.

Quot ſunt ſpecies zeugmatis? tres hyperzeugma, cum uerbum præponitur, ut ſi erraui ego, & tu. Meſo zeugma, cum interponitur, ut ſi ego erraui & tu. Hipozeugma, cum poſtponitur,ut ſi ego, tu quoq; erraſti.

Syntheſis fit in uitio uocali, cũ uerbũ uel adiectiuũ diſcordat in uoce ab eo,cui redditur, & cõcordat in ſignificato,ut pars in fruſtra ſecant,& gẽs arma

ti. Tria eſſe oportet in ſyntheſi, unũ ſubiectũ, uerbũ, uel adiectiuũ, & quod idipſum uerbũ uel adiectiuum ita reſpõdeat ſubiecto ut ab eo diſcordet in uoce, & cõcordet in ſignificato, ut Anſer fœta.

Fit autem ſyntheſis in genere tãtum, in numero tantum, in genere, & in numero ſimul in genere tantum ut Præneſte ſub ipſa, in eunuchum ſuam. Centauro uehitur magna, in numero tãtum, ut turba ruunt, pars in fruſtra ſecant, in numero & in genere ſimul, ut gens armati turba proterui. Virg. Hic manus ob patriam pugnando uulnera paſſi.

Antiptoſis fit cum caſus pro caſu ponitur, ut ſermonem quem audiuiſtis non eſt meus, ſermonẽ pro ſermo. Item populo ut placerent, quas feciſſet fabulas, fabulas pro fabulæ. Et urbem quam ſtatuo ueſtra eſt, Vrbem pro urbs.

In Antiptoſi autem, tria eſſe oportet unum ſubiectum, ut urbẽ, unum uerbũ, ut, eſt, & ꝙ caſus pro caſu ponatur ut urbem pro urbs, & nota produci pto in antiptoſi, ſic.n. ſcribitur græce ἀντίπτωσις eodem modo in monoptõtum diptotum triptotum & huiuſmodi penultima producitur.

Euocatio fit cum Prima perſona uel ſecunda euocat ad ſe tertiam, ut ego Virgi. ſcribo tu Cicero oras. Nos hoĩes erramus, uos pueri nõ legitis. Et troes te miſeri uentis maria omnia uecti oramus. i. nos troes oramus. In euocatiõe quatuor eſſe oportet. dictionem euocantem primæ uel ſecundæ perſonæ, dictionem tertiæ perſonæ uerbũ primæ uel ſecundæ perſonæ, & abſentiam coniunctionis.

Appoſitio eſt immediata coniunctio ſubſtantiuorũ cum alterum ponitur ad declarationem alterius, ut ignauum fucos pecus à præſepibus arcent.

Tribus modis fit appoſitio reſtringendæ generalitatis gratia, ut animal equus currit, ad remouẽdam

æquiuocationem, ut comedi canem piſcem ad propietatem attribuendam, ut Cæſar Vir magno ingenio.

Fit Synecdoche, cũ ponitur pars ꝓ toto, ut æthiops albus denteis, mulier trunca manum, fit etiam per uerba, ut expleri mẽtem nequit Dido, Item doleo caput, cum uero ex uno plureis intelligimus, ex parte totum, ex ſpecie genus ex præcedentibus ſequentia uel contra, eſt alia Synecdoche q̃ eſt ſignificatio pleni intellectus capax cum plus, minus ue ꝓnũciat, aut. n. pars tota, parua de parte cognoſcitur, ut puppesq́; tuæ pubesq́; tuorum, a puppibus. n. naueis ſignificat, à pube uero iuuentutẽ omnem aut pars de toto, uti ingens à uertice pontus in puppim ferit non. n. totum pelagus, ſed pars pelagi ferit in puppim. Itẽ fontemq́;, ignẽq; ferebant. In hac figura plurimum ualet numerorum illa libertas ut ait Fabius, nam & Liuius ſæpe ſic dicit, Romanus prælio uictor, & Virgi. hoſtis habet muros. Idẽ, & armato milite complent. pro Romani uictores, hoſtis, pro hoſtes, milite pro militibus. Et contra, Cicero ad Brutum populo inquit impoſuimus, & oratores uiſi ſumus. cum de ſe tantum loqueretur.

Tria eſſe oportet in ſynecdoche, cum eſt figura conſtructionis, totum, ut æthiops, partem, quæ, ſemper ſit caſus accuſatiui, ut denteis adiectiũum, ut albus, inuenitur etiam pars in ablatiuo, ut Crine ruber, niger ore, breuis pede lumine læſus.

Et notandum ꝙ cum dicimus oculos ſuffuſa niteteis, & id genus per participium, non eſt ſynecdoche, ſed græca conſtructio.

ALDI MANVTII

ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER QVARTVS.

IN tenui re eſſe loborē hūc noſtrū,& uilis pōpę futurā gloriā, ut de ſe Terentian⁹ ait cū de literis et ſyllabis ac metris ſcriptur⁹ eſſet certo ſcio, ſed mihi tātū modo curæ eſt, quocunq; poſſim modo, prodeſſe ſtudioſis bonarū literarū. Quod ſi nulla, aut perparua inde gloria, οὐ φροντὶς ἱπποκλείδῃ. Quāobrem hoc libro quædam non inutilia de metricis pedidus primum perbreuiter, deinde de ſyllabarum quātitate, inde denuo de pedibus copioſius, poſtea de quibuſdā metrorum generibus ſcripturi ſumus, quibus abſolutis nonnihil de accentibus, ad diſtinctionibus attingemus.

DE PEDE IN METRO

Pes eſt ſublatio, ac poſitio duarū, aut triū, amplius ue ſyllabarū ſpatio cōprehēſa, dicitur autē pes in metro, quia pedis officio fungitur. ſicut enim corpora pedibus mouētur, ita metra ipſa cū ſcādūtur, quibuſdā q̄ſi pedibus incedere uidētur, hinc etiā ſcandi dicūtur metra, qa tractādo ſingulos metri cuiuſq; pedes ueluti ſcalarū gradus uidemur aſcēdere, ac gradati uiciſſim icedere mouēdis pedibus Scāſionē præterea definiūt eſſe legitimā metri in ſingulos pedes diſtinctionem, & dimenſionem. Ex pe

dibus, alij legitimi, alii nothi. legitimi ſunt ex qui bus maxime unũquodq; metrũ cõſtat, ſuntq; me- tri cuiuſq; proprii, & peculiares, ut ſpõdeus & da ctylus in heroico. Nothi uero qui rariſſime metrũ ingrediũtur, ut anapæſtus, & proceleuſmaticus in eodem heroico.

Pedes omneis poeticos duo detriginta numero eẽ cõſtat, ex qbus diſyllabi quatuor, triſyllabi octo, tetraſyllabi ſedecim. Quoniam autem duobus ſi- gnis, quæ græce μακρὰ & βραχεῖα dicuntur, quan- titas ſyllabæ oſtenditur ſciendum breuem ſyllabã hoc ſigno oſtẽdi ᴗ longam uero hoc – quibus ẽt ſinguli pedes notãtur in hunc modum.

DE PEDIBVS DISYLLABIS.

Pyrrhichius cõſtat ex duab⁹ breuibus ᴗᴗ Dĕă.
Spondeus ex duabus lungis. —— Mūsæ.
Iambus ex breui, & longa ᴗ – Dĭēs.
Trochæus ex longa, & breui – ᴗ āldŭs.

DE TRISYLLABIS PEDIBVS.

Tribrachus ex tribus breuibus
ᴗᴗᴗ Dŏmĭnŭs.
Trimacrus ex tribus longis.
——— Vīrtūtī.
Bacchius ex breui, & duabus longis
ᴗ —— Quĭrīnō.
Palimbacchius ex duabus, longis, breui
—— ᴗ Aūgūſtŭs.
Dactylus ex longa, & duabus brguibus.
– ᴗᴗ Cārmĭnă.
Anapæſtus ex duabus breuibus, & longa.
ᴗᴗ – Vĕnĕrī.
Amphibrachus ex extremis breuibus
ᴗ–ᴗ ĕrāſmŭs.

Amphimacrus

Amphimacrus uel creticus ex extremis longis
—∪— Dēmŏphōn.

DE TETRASYLLABIS PEDIBVS.

Proceleuſmaticus ex quatuor breuibus,
∪∪∪∪ ăriĕtĕ.

Diſpondeus ex quatuor longis.
———— Fōrtūnātī,

Epitritus primus ex iambo,& ſpondeo.
∪——— ărīſtārchō.

Epitritus ſecundus ex trochæo,& ſpondeo.
—∪—— ārchĭmēdēs.

Epitritus tertius ex ſpondeo,&iambo.
——∪— Dēmōſthĕnēs.

Epitritus quartus ex ſpondeo,& trochæo.
———∪ Mātūtīnŭs.

Pæon primus ex trochæo,& pyrrhichio.
—∪∪∪ Lætĭtĭă.

Pæon ſecundus ex iambo,& pyrrhichio
∪—∪∪ Hŏrātĭŭs.

Pæon tertius ex pyrrhichio,& trochæo.
∪∪—∪ ălĕāndĕr.

Pæon quartus ex pyrrhio,& iambo.
∪∪∪— Cĕlĕrĭtās.

Antipaſtus ex iambo,& trochæo.
∪——∪ ălēxāndĕr.

Choriambus ex trochæo,& iambo.
—∪∪— ǣthĕrĕō.

Ionicus à minore ex pyrrhichio,& ſpondeo.
∪∪—— Dĭŏmēdēs.

Ionicus à maiore,ex ſpondeo,& pyrrhichio.
——∪∪ Pērtērrĭtŭs,

Diiambus ex duobus iambis.
∪—∪— Plătōnĭcī.

Ditrochæus ex duobus trochæis.
—∪—∪ Dūlcĭōră.

ΠΕΡΙ ΔΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Πυῤῥίχιος ἐκ δύο βραχειῶν ∪∪ θεός,
Σπονδεῖος ἐκ δύο μακρῶν. — — ἥρως,
Ἴαμβος ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς. ∪ — ἐρῶς,
Τροχαῖος ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας. — ∪ ἄλλος.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Τρίβραχυς ἢ χορεῖος ἐκ τριῶν βραχειῶν.
∪∪∪ πρίαμος.
Μολοττὸς ἐκ τριῶν μακρῶν.
— — — ἡρώδης
Βακχεῖος ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν.
∪ — — ἀχιλλεύς.
Παλιμβάκχειος ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας.
— — ∪ ἥφαιστος.
Δάκτυλος ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν.
— ∪∪ ἥλιος
Ἀνάπαιστος ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς,
∪∪ — ἑκάβη.
Ἀμφίμακρος ἢ κρητικὸς τούτῳ ἐναντίος,
— ∪ — ἡγεμών,
Ἀμφίβραχυς ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας.
∪ — ∪ ἔρασμος,

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Προκελευσματικὸς ἐκ τεσσάρων βραχειῶν.
∪∪∪∪ φιλόσοφος.
Δισπόνδειος ἐκ τεσσάρων μακρῶν
— — — — ἡρακλείδης,
Ἐπίτριτος πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης βραχείας.
∪ — — — ἀριστείδης
Ἐπίτριτος β' ἐκ μόνης δευτέρας βραχείας.
— ∪ — — δι εὐμήδης.
Ἐπίτριτος γ' ἐκ μόνης τρίτης βραχείας,
— — ∪ — δημοσθένης,
Ἐπίτριτος δ' ἐκ μόνης τετάρτης βραχείας,
— — — ∪ μισανθρωπος.

Παίων πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης μακρᾶς.
– ∪ ∪ ∪ στησίχορος
Παίων β' ἐκ μόνης δευτέρας μακρᾶς.
∪ – ∪ ∪ φιλόστρατος.
Παίων γ' ἐκ μόνης τρίτης μακρᾶς.
∪ ∪ – ∪ κλεόβουλος.
Παίων δ' ἐκ μόνης τετάρτης μακρᾶς.
∪ ∪ ∪ – δωρυμέδων.
Αντίσπαστος ἐκ βραχείας, δύο μακρῶν καὶ βραχείας,
∪ – – ∪ ἀλέξανδρος.
Χορίαμβος ἐκ μακρᾶς καὶ δύο βραχειῶν καὶ μακρᾶς.
– ∪ ∪ – σωφρονίων.
Ιωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος ἐκ δύο βραχειῶν καὶ δύο μακρῶν,
∪ ∪ – – διομήδης.
Ιωνικὸς ἀπὸ μείζονος ἐκ δύο μακρῶν καὶ δύο βραχειῶν.
– – ∪ ∪ δημήτριος.
Διίαμβος ἐκ βραχείας, μακρᾶς καὶ βραχείας καὶ μακρᾶς.
∪ – ∪ – κορινθίους.
Διτρόχαιος ἐκ μακρᾶς, βραχείας καὶ μακρᾶς, βραχείας.
– ∪ – ∪. δημοφῶντα.

Ante, q̃ dē ſyllabarum quãtitate ſcribere incipiam⁹ admonere uoluimus diſcipulos, ut literarum diuiſiones, ac diphthongos, & quicquid de literis & ſyllabis in primo harum inſtitutionum libro à nobis ſcriptum eſt, & ſæpe, & accurate legant. Nam quantum inde emolumenti ſit futurum, ex his Quintiliani uerbis licet cognoſcere.

Ne quis igitur tanq̃ parua faſtidiat grammatices elementa de literis. non quia magnæ ſit operæ conſonanteis à uocalibus diſcernere, ipſasq; eas inſemiuocalium numerum, mutarũq; partiri, ſed quia interiora uelut ſacri huius adeuntibus apparebit multa rerum ſubtilitas, quæ nõ modo accuere ingenia puerilia ſed exercere altiſſimam quoq; eruditionem, & ſcientiam poſſit. Hæc ille & uere, &

docte,ut omnia. Sed iam de ipſa ſyllabarum quã titate tractemus.nõ ut a ante b.ante c &huiuſmo di minutiores regulas doceamus, id enim tũ qa difficilimum eſt regulis cõprehendere tum ẽt qa perterrere potius, confondere ingenia uidetur, prætermittimus, ſed generaleis tãtum regulas & quæ facile teneri memoria poſſint, cõſcribemus.

DE SYLLABIS.

Syllabarum aliæ breues, aliæ longæ, aliæ commu- nes, quæ etiã ambiguæ. & ancipites dicunt. Bre- ues ſunt, quæ correptam uocalem habent, & nõ deſinunt in duas cõſonanteis, uel in aliud, quod poſſit producere, Longæ uero quæ longam: & ſunt aut natura, aut poſitione. Cõmunes, quæ uo calem habent ancipitem, hoc eſt, quę & longam breuis eſſe in metro poteſt: nã in proſa oratione non itidem. De quibus ſuis locis abũde dicemus.

DE PRIMIS SYLLABIS.

Syllabæ omnes aut primum, aut medium, aut ulti- mum locum tenent. Quæ in primo loco poſitæ ſunt, octo cognoſcũtur modis, Poſitione, uocali ante alteram uocalẽ. Deriuatione, Compoſitione, Præpoſitione, Diphthongo, Regula, Exemplo.

Poſitione ſyllaba ſemper longa eſt. fit autem ſyllaba poſitione longa modis ſeptem.. Primo cum cor repta uocalis in duas deſinit conſonanteis, ut ẽſt ĩn carpathio Neptuni, gurgite uate. ẽſt ĩn, ſpon- deus. Altero, cum correpta uocalis excipitur à duabus conſonantibus, ut ãgrĭcŏla ĩcuruo terrã molitus aratro. ãgrĭcŏ, dactylus. Tertio, cum correpta uocalis deſinit in duplicem conſonantẽ, ut Nōx ĕrăt, & terris animalia ſomnus habebat. Nōx ĕrăt, dactylus. Quarto, ſi ſequens ſyllaba à duplici incipiat, ut, āxem hŭmĕro torquet ſtellis ardentibus aptum, āx' hŭmĕ dactylus. Quinto,

ſi deſinit in conſonãtem, & excipiatur ab i uel u non uocalibus,ut , ãt uẽnũs obſecro gradienteis aẽre ſepſit.ãt uẽnũs,dactylus . Et ãb iõuẽ principium Musæ.ab iõue dactylus . Sexto cũ correpta uocalis deſinit in conſonantem, & ſequens itẽ à conſonante incipit tam in eadem dictione . q̃ in diuerſa. In eadem.ut ãrmã,uĩrumq; cano , ãrmã uĩ,dactylus in diuerſa.ut ãt Rẽgina graui iãdudũ ſaucia cura ãtrẽ,Spondeus . Septimo,ſi inter duas uocalis i fuerit uim habens duplicis conſonantis,ut Trõiãquẽ nunc ſtares· Idem etiã facit u in præteritis perfectis,ut amãui,replẽui,petĩui , audĩui,& in deductis ab eis,ut amãueram , repleuerã, petĩueram,audĩuerã,& ſic in id genus cæteris: notant' bĩ ĩugus &quadrĩ ĩugus . & huiuſmodi in qbus i ɔſonãs ĩter duas uocales nõ facit poſitionẽ.

Notandum liquidas mutis ſubditas,nec nõ .x. duplicem,& s ſemiuocalem c p t mutis præpoſitam , in eadem poſſe dictione poſitionem facere. ut ãgrĩcola,rẽpleo,cãpreolus,ãxis , rẽſtiti , rẽſcij, rẽſpui In diuerſa uero non poſſe ex trochæo ſpondeum facere,ut docet Terentianus præter s mutis præpoſitam ſequente uocali uel natura,uel poſitione longa,ut ũndẽ ſcire potes, percuſsã ſpumat arena. Sed de his plura dicemus , ubi de communiũ ſyllabarum modis tractabimus. Quẽ tamen cõiũctio ſepe inuenitur producta apud Virgilium in principio ſecundi pedis ,quod uidetur factum poſitione mutæ,& liquidæ,quæ ſequuntur ſtatim in altera dictione,ut Lappæquẽ trĭbuliq; , & Tribulăquẽ trahĕæq;.Et,fonteiſquẽ,flŭuĭoſq; uoco, & Terráſquẽ tractuſq; maris. Et,Drymòquẽ,xanthoq;,Ligeaq;,Phylodocéq;. quẽ trĭbŭ,quẽ trãhĕ.quẽ flŭuĭ, tres dactyli , quẽ trã,quẽ xãn , duo ſpondei,idq; ad imitationẽ græcorum.Heſiodos

δωτῶτε, πρωτῶτε, φέρουσάτε, δυναμένητε, τε͂ πρῶ ſpōdeus. Homerus. οὐδ᾽ ἄρ᾽ ἔτ᾽ αὐτὸς ἔην, θάνε δὲ ξανθὸς μελέαγρος, δε͂ ξαν, ſpondeus. Idem ἄργος τε, σπάρτη τε, καὶ εὐρυάγυια μυκήνη, τε͂ σπᾶρ ſpōdeus. Idē εἴσατο δὲ φθογγὴν υἷι πριάμοιο πολίτη, δε͂ φθο͂γ, ſpondeus. Seruius autem ſuper eo uerſu, æneidos tertio. Liminā quē lāurusq; dei ſic ait, Que breuis ē pro lōga poſita, quod hac ratione defenditur, aūt quia oīa monoſyllaba ad artem nō ptinent, & his licēter uti poſſumus, aut certe, quia omne μόριον, ideſt particula, quæ ſui ſubſtātiā non habet, membrum putatur ſuperioris orationis. quod ſi eſt, Liminaq; quaſi una pars orationis eſt. Poteſt etiam que finalitatis ratione uel produci, uel corripi. Hæc Serui⁹. Sed & id potuit feciſſe. Virgilius græcos imitatus, apud quos liquentes etiam aliquando inueniuntur producere antecedētem breuem. Homerus, πολλὰς δ᾽ ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν Ηρώων αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κυνέσσιν, τοῦς δε͂, ſpōdeus. Idē ἱμερόεν κονάβησε θεὸς δ᾽ ὑπὸ μέλος ἄεισε, με͂λος ἄ, dactylus. ē pducta ratiōe λ ligdæ. Theocrit⁹, ἁδὺ μὲν ὁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁ βῶς, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁ σύριγξ, χ᾽ ὡ βακόλος, ἁδὺ δὲ κἠγών, ὁ μο͂. ſpondeus producta prima, ſequente μ liquida. nec placet, ut legatur ἁ μόσχος fœminine, tum quia ὁ μόσχος maſculine, quoſcunq̃ uidimus, codices habēt, tū etiam, quia in præcedenti Ecloga maſculine legitur ἁδὺ δὲ χ᾽ ὡ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁ βῶς. id Perſius quoq̃ uidetur imitatus ī illo Choliambo Cantare credas pegaſeium melos, ubi melos producit primam ratione liquidæ. Quanquam Politianus in Miſcellaneis, Nectar non melos legendū cenſet, tum quia ſic in antiquiſſimo codice ſcriptum legerit, tum etiam, quia non meminerit unq̃ legere apud græcos μέλος prima pducta, cui etiā

accedit Iocundus Veronẽſis homo accuratus, ac doctus ,& qui non urbes ſolum, ſed & prouincias peragrauit inueniendi,cõferendiq́; librorum gratia,eſt enim ſtudioſiſſimus bonarum literarum,& amantiſſimus antiquitatis,& propterea multa tulit,fecitq́; ſenex,ſudauit, & alſit,multa etiam legit multos libros,eoſdẽq́; caſtigatos nuper reperta uit è Gallia,quos mihi quæ hominis eſt erga ſtudioſos beneuolentiã , imprimendos dedit , is in quibuſdam Perſij antiquis codicibus nectar legiſſe dicit,ad meq́; unum attulit in membranã miræ, antiquitatis , ubi ſcriptum eſt pegaſeum nectar, & ſupraſcriptum minutioribus literis , uel melos, Sed ſi ut primi habent codices , mēlos legatur, non repugnat ſyllaba .

TERENTIANVS DE POSITIONE.

Syllaba prima breuis, quæcunq; pedem generauit.
Longa fit à geminis, quibus indita conſona uis eſt,
Seu pariter iunctæ,ſuberunt'ue in parte ſequenti ,
Seu ſunt diuiſæ,finemq́; caputq́; tenentes -
Exemplis manifeſta magis reddenda.uidentur.
Pōs T quam res,prior eſt iunctis adiuta duabus.
Subiectis æque fiet,cum dicimus ā GR O S.
ā T Tu ſume pedum,diuiſas cernis utraſq;.
Dactylon hæc eadem poterit toties dare forma.
Quando breuem mediã,breuis ęque tertia claudet.
NŭNC ăgĕ,nĕſciŏ quis ,nec non & BĕL GĭCă collo,
Vnda etiam quocunq; loco ſeu ſubdita detur,
Libera ſeu uerbo quaſi conſona curret in uno,
āRMă , uĭRūmq; căNō , dūRis āgreſtibus āRMă
Si ſit longa prior,mox hanc correpta ſequatur
Vocalis uerbi pariter cum fine reſiſtens,
Syllabaq; adiaceat geminis exorta ſonoris ,
Non ſemper uideas ſpondeon poſſe creari ,
Quia mutas ita coniungi natura recuſat ,

Vt pariter poni poſſint in parte ſequenti,
Vdas nec poſſit unquam præponere mutis,
Nec tempus præſtant Vdæ cum ſubijciuntur
Nominis in capite,aut uerbi.Supereſt igitur quid?
Vt ſint diuiſæ,ſubduntur quando Trochæo,
Vnam detineat,ſequitur qua ſyllaba primam,
Adq; ita uocalis ſuperet non ſola trochæo,
Altera ſuccedat,qua proximus exoritur pes,
ēt quīs cuiq; dolor uicto,quę gloria palmæ.
Pōſtquām Res aſiæ.geminū hoc exemplar habebis.
Ergo ut uocaleis remanens in fine trochæi,
Et uerbi finem faciat,ſpondeon,& edat.
Vnicus efficiet caſus,ſi,qui ſequitur pes,
Naſcatur certis quas debet habere,ſonoris,
Dum caput obtineat fortiſſima littera uerbi.

DE VOCALI ANTE ALTERAM VOCALEM.

Vocalis ante alteram uocalem in latinis dictionibus ſemp fere corripitur.Virgil. Māgnă lŭes cōmiſſa tibi.idem Sūm pĭŭs æneās, Idem, fŭĭmus troēs fŭĭt ilium. in græcis uero nominibus ſæpe inueniuntur producta.Virgi.Pīĕrĭdes uos hæc facietis maxima Gallo. Dicite pīĕrĭdes. Dīă Cămilla, AEgle Nāĭădū pulcherrima. Heſiodus, μοῦσαι πιερίηθεν πιερῖ, dactylus. Homerus, δῖος ὀδυσσεύς. δῖος ἀχιλλεύς, δῖος ὀρέστης, εἰς ἅλα δῖαν, δῖος ὅ δῖος ἅ, δῖος ὅ, tres dactyli, δῖαν trochæus Theocritus, καὶ νύμφαν ἄκρηβος ἐὼν ἔτι καὶ δαγάμεν, καὶ δᾶ dactylus.ſic āer. īapetus, īapetionides, Lāodamia, īo Laērtes,Thȳas,pīerus,& alia id genus multa pducūt primā,quia grꝗca ſunt.ἀήρ. ἰάπετος. ἰαπετιονίδης.λαοδάμεια.ἰώ.λαέρτης. θυάς πίερος. Notādum ſi in ſio produci.Martialis,

Eſſe uid es lignum, ſerues niſi lumina fiĕt.
De cādelabro magna lucerna tibi.Iuue, Sic fiūnt

octo mariti. Niſi cum poſt e ſequitur r, tunc enim corripitur ſi. Iuue. Quid fieri non poſſe putes.

DE PRIMIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatiui tanta eſt ſyllaba, quãta & primitiui, amor corripit primã, quia deriuatur ab amo, cuius prima corripitur. Virgili. Nymphæ nŏſtĕr ămor Libethrides. Idē. Et me phœbŭs ămat. Sed hic modus habet exceptiones duas. Prima eſt, A breuibus deducta primam ꝓducunt, uox uŏcis, à uŏco. Lex lēgis, à lĕgo sēdes, à sĕdeo rēgula, & rex rēgis, à rĕgo. tēgula, à tĕgo lāterna, à lăteo. Sēculum, à sĕquor, uel ut alii, à Sĕne. uōmer, à uŏmo. Iūmenum, à iŭuo. Vēna, à uĕnio. Pētus, à pĕto. Fōmes & fōmentum, à fŏueo. Rēmus, Rēmex, Rēmigo, rēmigiũ, à rĕmeo. Rāpum. à răpio. Vīres, à Vĭreo. Mōbilis, à mŏueo. Iūnior, à iŭuenis. Vītupero, à uĭtium, qđ à uĭto. hūmanus, hŭmor. ab hŭmus. Iōcundus, à iŏcus, uel, ſuper u placet ſcribere, à iŭuo, Bīnus, à bĭs. Nōnus, à nŏuē. Dēnus, à dĕcem. Vīginti, à bĭs decem. Brāchium, à βραχὺς cĕpa, uel à κέφαλη, uel à caput. Tōtus à tŏt. Trīnus, à trĭbus. Italia, ab ἶταλος. Mācero, à măcer. Nēquā, à nĕqueo. Sēcius. à sĕcus. Cēritus, à Cĕres. Pēdor, à pĕde. Fēralis, à fĕro fers, iūgerum, à iŭgo. Grandiuus cum producit primam, à grădu, rēte, à rĕtineo.

Secunda eſt, à A lōgis deducta primam corripiunt, Dux dŭcis, à dūco. Dĭcax, maledicus. caulidĭcus, à dīco. ărena, & ăriſta ab āreo. Lŭcerna, à lūceo. fĭdes, à fīo, & dicitur, ut fiat, qđ dictum eſt, perfĭdus, à fīdo. Stăbulum, & ſtăbilis, à Stō, Tĭtulus, à tūtando, nam tutulus antiqui dicebant. Mănus, à māno. Sŏpor, à sōpio. Dĭſertus, à diſſero, Frăgor, & frăgilis, à frāngo, Vădum, à uādo, Nŏ-

to, ā nōtu . Nāto. ā nātu . Vĭr uĭri,à uīs . Māmilla,à mămma Sĭquidem,à sī & quidem. būbulcus à būbus . Sĭgillū,à sīgnum Pŏſui à pōno . Gĕnui, à gīgno. Tĭgillus,à tīgnū. Strĭgilis ,à ſtrīngor Fărina,à fārre,ŏfella,ab ōffa. Săgax,à sāga.ăcerbus ab ācer adiectiuo. Lŏtium,à lōtu . Fătus , à fātu. Cŭrulis,à cūrru. Lĭgula,à lingua . Martialis.

Quamuis mē lĭgŭlam dicāt equitesq́; patresq́;-
Dicor ab indoctis lingula grammaticis . uĭtium, à uīto. ŏdium ab ōdi .

DE PRIMIS SYLLABIS COMPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Cōpoſitio ſyllabarum quātitatē demōſtrat accētu. nam ſi neſcias in pŏtēs & pĭus quāta ſit prima,cognoſces ex cōpoſitis impŏtens , atq; ímpĭus eſſe breuem qđ oſtendit accētus in antepenultima,qa in polyſyllabis dictionibus apud latinos,ſi penultima breueis fuerit,accētus in antepenultima eſſe debet,q locus eſt acuti dūntaxat in ămo igitur,& lĕgo lĕgis cognoſces primam eſſe breuē , ex ádămo,déămo, pérămo , rédămo , pérlĕgo , rélĕgo, qm̄ acuunt antepenultimā.Cōtra Sōlor , Clamo, lēgo lēgas ſi cōponant penultima longa ꝓnunciāda ſunt,ut cōsōlor,exclāmo,relēgo,allēgo,qđ oſtendit accētus in penultima,qa ſi penultima lōga fuerit uel poſitu,uel natura,in ea eſſe accentus debet aut acutus,aut circūflexus,exceptis qbuſdam ꝑpaucis dictionibus, q̄ in ultima accētum habēt, ut dicemus in hoc eodem libro, cū de accentibus tractabimus.Nam quanta eſt ſimplicis ſyllaba,tāta & compoſiti eſſe debet ꝑter ínŭba , prónŭba, dēiĕro,pēiĕro cógnĭtus,āgnit⁹,inſĭo,ſuſĭo , maledĭcus,cauſidĭc⁹ penultima correpta:à nūbo , iūro,nōtū,ſīo,dico,q̄ primā producunt. Notaſ ſemi ſōpitus antepenultima breui, quæ in ſōpitus lon-

ga eſt. Ouidius. Theſea præſumit sēmīsōpitā manus. Virgilius. Hūc ego sōpītum ſomno. Am bitus præterea participium penultimā producit. Ouidi. Iuſſit & āmbītæ circūdare littora terræ ad differētiam nominis āmbĭtūs. Lucanus, Letaliſqꝫ āmbĭtūs urbis. ſic comĭtiū antpepenultimā pro- ducit ex con & ĭtum compoſitum & Conuitium, ex con & uĭtium. quāquam aliĳ à uocibus, quaſi cōuocium, aliĳ à uicis, in quibus primo habitū eſt, dictū cōuiciū tradūt, qđ ſi eſt, per c ſcribendū eſt.

DE PRIMIS SYLLABIS PRAEPO- SITIONE COGNOSCENDIS.

Præpoſitione cognoſcitur ſyllaba modis ſex. Primo præpoſitio, quanta eſt in appoſitione, tanta etiam in compoſitione eſſe debet. ut ĭn hoſtem, ĭnermis sŭb ilio alto, sŭbigit. Secundo ab, ad, ob, ſub, in, re con cum iacio compoſita producūtur, ut ābĳcio, ādĳcio, ōbĳcio, sūbĳcio, rēĳcio, cōnĳcio a i i mu tata, ſicuti fit in uerbis inſilio, incipio. Virgilius. Rēĭcē, ne maculis infuſcet uellera pullis. Idem, Quantū uere nouo uiridis ſe sūbiicĭt alnus. Idē, Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terrā ĭnĭĭ- cē. Illud autem eiuſdē, Tityre paſcenteis á flumi- ne rĕĭcē căpellas, rĕ correpta in rĕĭce, factum eſt abiectione alterius, ut fiat proceleuſmaticus rĕĭ- cē că. Quotiēſcunqꝫ igitur huiuſmodi præpoſitio nes cum uerbo iacio compoſitæ corripiuntur, fit abiectione alterius i, ut apud Lucanum Cūr ŏbĭ- cis Magno tumulum. Statius, Tela manū rĕĭcitqꝫ canes. Silius, Arietat in primōs, ŏbĭcitq; imma- nia membra. Quod autem non componantur ab icioſeu ico, (utrūqꝫ enim uerbū legitur apud grā- maticos) ſed ab iacio, oſtendit prĕteritū in eci, ut rĕ ieci, ĭnieci, Sŭbieci. Nā ab icio, ſeu ico cōpoſita rĕici, ĭnici, sŭbici faceret, quod nuſquam legitur.

Virgilius, Strepitusq; Acherōtis auari sūbiēcit pedibus. Terentius, Inieci ſcrupulū: præterea non liceret eas unquam producere, cum ferè ſemper producantur poſitione. Obījces etiam, & ſubījces gemino ii debere ſcribi ait Gellius ſuper eo Virgilij uerſu. Qua ui maria alta tumeſcāt obījcibus ruptis. Tertio, E, de, præ, ſe in compoſitione producuntur, ut ēdiſco, dēdoceo, prǣfero, ſēduco, niſi interdum ſequente uocali, ut apud Virgilium undă dĕhiſcens. & ſudibūs uē præuſtis. & Dŏnă dĕhinc auro grauia. Notandum prĕmo, prĕcor, deprĕcor, prĕces interprĕs, interprĕtor, prĕtiū, prĕhendo, comprĕhendo: unde per ſynæreſin prendo, comprendo, non eſſe à præ præpoſitione, & propterea corripi. Quarto, Dī, ubiq; producitur, ut dīduco, præterquā in dĭrimo, & dĭſertus, Virgil. Dixitq; & prælia uōcē dĭremit. Horat. fœcundi calices quem non fecērē dĭſertū? Quinto, Pro ſemper producitur. ut prōdūlci Aſcanio ueniat, Et ſuper Garamantas, & indos prōfērēt imperiū. Excipiuntur, Prŏcella, prŏfugus prŏteruus, pronepos, prŏficiſcor, prŏcuro, prŏpero, prŏfecto prŏfundo, prŏfanus, prŏfundū, prŏfiteor prŏfeſſus, Prŏpago, prŏfuſus, prŏpino, prŏfugio. Vir. Crebērq; prŏcellis Africus. Idem.

Italiam fatō prŏfŭgus, lauinia uenit. Idem.
Imperium Dido tyria regit ŭrbĕ prŏfecta. Oui.
Riſit, & his inquit facito mea tĕlă, prŏcures. Idē.
Solaq; formoſam cŭlpă prŏfeſſa facit.

Itē ſi cōponant̄ cū dictiōe icipiēte à uocali. Virgi.
Oramūs, prŏhĭbe infandos à nauibus igneis.

Prŏpheta corripitur, quia græcum eſt, προφήτης. Sexto Rē ubiq; corripit̄, ut Fertq; refertq;, ſoror Excipitur rēfert cum diſtare, aut intereſſe ſignificat, Iuuenalis, Quid rēfert, dictis ignoſcat Mutius

an non? nec mirum tunc produci, non enim à re præpoſitione ſed nomine componitur. Repperi, reppuli, retculi, relligio, relliquiæ in metro gemi:a ſcribēda ſunt conſonante, ut re breuis præpoſitio poſitu intendatur, In proſa uero oratione non iti dem. inueniūtur etiam redduco, & rellatus re poſitione producere Horatius.

Dij tibi dēnt capta claſſem rēducer Troia. Lucr. Rēdūcit Venus, ēt, reductam dædala tellus. Terētius in Phormione, Quod ab illo allatum eſt, ſibi eſſe īd rēllatum putet. ubi Donatus ait, & geminauit ll, ut relliquias Danaum. eſt enim ſenarius iambicus. Lucretius. Id rurſum cœlī rēllatum mēbra receptāt. Sic puto litera, littus, quatuor, terra in metro geminant conſonanteis, ut producāt primam poſitione, quæ naturaliter breuis eſt: nā in lĭtera, uel a lino liui lĭtum uel quaſi legitera dicta ſit, quia legenti iter pbeat, lĭ breuis eſt. Lĭtus a lĭtando dicitur, quod corripit primā. Quătuor ſimplici t debere ſcribi, oſtendit quăter ab eo aduerbium. Vir o tĕrq;, quăterq; beati. Tĕra a tĕrēdo dicta eſt, prima correpta. Quamobrem in proſa oratione, ſimplicī, meo iudicio, conſonāte ſcribenda ſunt q̃tuor hæc, lĭtera, lĭtus, tĕra quătuor, ut prę ſe ferāt ă breuibus deducta eſſe, & ſi omnes ferē aliter ſentiant, qui error hinc ortus eſt, quia cum in carmine geminent conſonantem, idē ēt in proſa faciendum exiſtimant. Adde quod in augurum libris tĕra ſimplici aſcribi ſolebat.

DE PRIMIS SYLLABIS DIPHTHONGO COGNOSCENDIS.

Diphthongo ſyllaba lōga eſt ſemper, Virgi. Phœbē grăueis Troiæ ſemper miſerate labores. Idē Siquis mihi paruulus āulā lauderet ǣnēas, Idē,

aūt dīt eūrōtas,iuſſitq; ediſcere lāurōs. Interdū uero ſequente uocali corripitur,ut præ̆uro præ̆eo Qua de re multa dicturi ſumus in communi um ſyllabarum modis.

DE PRIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſci poſſunt primæ ſyllabæ modis ſeptem. Primo, omne præteritum diſyllabum producit primam, ut ēmi lēgi lāui fōui. præter bĭbi, à bibo, Dĕdi, a do. Fĭdi, a findo. Scĭdi, a ſcindo. Stĕti, a ſto. Tŭli, a tollo, cum ſuis compoſitis. Quæ duobus his tribrachis comprehenduntur, ut facilius memoria teneri poſſint, Bĭ Dĕ Fĭ. Scĭ Stĕ Tŭ. Fŭi autem, & Rŭi & ſimilia, quia uocalem ante uocalem habent, corripiūt primam, ut ſupra diximus. Illud hoc loco nolui præterire, diſſyllaba pterita ideo producere primam ne minorū temporū ſit præteritum, quàm præſens, quod rariſſime inuenitur Priſciano authore. Debet enim præteritū uel plurium tēporū eſſe, quā pn̄s, ut lĕgō, lēgī uel totidē ut uĕnĭō, uēnī. Pauciorū autē rariſſime inuenitur, ut fīndō, fĭdī, ſcīndō, ſcĭndī. Virgilius. Dīffĭdĭt, & multa porrectū oſtēdit arena. Lucan. Qua mare tellurem ſubitis aut obruit undis, āut ſcĭdĭt. Martialis. ūnguēntūm fătĕōr bŏnūm dĕdĭſtī Cōnuīuīs. hĕrĕ. Sēd nĭhĭl ſcĭdĭſtī. Antiqui etiam ſcicidi protulerūt. Ennius in Menalippa, ut Priſcianus citat, Cum ſaxum ſcicid erit. Langueo, & liqueo langui, & licui pares habent in præſenti, & i præterito ſyllabas. Corripiūt enim penultimā præteriti, idq; uſus comprobat. Ouidius. Impoſito fratri moribūda relāngŭit ore. Idem, Nectare corpus dēlĭcŭĭt. Idem. Dēlĭcŭĭt, ſtagnumq; ſuo de nomine fecit.

Secundo, Præterita geminantia, primā corripiunt,

ut cĕcīdi à cādo, ceeīdi à cædo. pĕpendi. tĕtendi. tŏtondi. mŏmordi, pĕpĕri. fĕfelli. tŭtŭdi. tĕtigi. pŭpŭgi. didici & ſimilia, a pēdeo, tendo, tōdeo, mordeo, pario, fallo, tundo, tango, pūgo, diſco. Et notandum, compoſita ſeruare ſimplicium tempora, ut cādo cĕcĭdi, concīdo, concĭdi, occĭdo, occĭdi penultima correpta. cædo, cecīdi. concīdo, concīdi. occido. occīdi, penultima producta. Antiquiſſimi, tamē à tundo compoſitum præteritum etiā producebant, ne à præſenti temporibus uincerentur. Ennius, ut Priſcian. Citat. Viros q; ualenteis, Cōntūdit crudelis hyems: Nam hic corripuit, in fit, & o ciues, quæ me fortuna ferro ſic. Cōtūdĭt, indigno bello confecit acerbô. Sed huiuſmodi à tundo præteritum non memini legere, niſi correpta tū ſyllaba. Virg. & lapſa ancilla cœlo ēxtŭdĕrat. Hor. Qd regū tumidas cōntūdĕrit minas. Idē Non auſpicatos cōntŭdĭt ipetus. cōntŭdĕrīt choriambus. cōntūdĭt dactylus.

Tertio, omne ſupinum diſyllabum producit primam ut mōtum, crētum, lātum, præter à queo quī quĭtum. Teren. Nām cūm cūmpreſſā'ſt nātă, fōrma īn tĕnēbrīs noſcī nōn quĭtā'ſt. Quĭ tāſt iambus, eſt. n. quaternarius iambicus. A ſino ſiui sĭtū. Vir. Sed te uĭctā sĭtu. A cieo cies ciui cītum, Statius ēxcĭtus, & longam pridem indignantia pacē Corda tumor. Nam à cio cis quartæ producit ci. Vir. ēxcītum ruit ād pōrtum. A ſero ſeui sătum. Oui. Sōlĕ sătus Phaethon. A lino liui lĭtum. Virgilii. & paribūs lĭtă corpora guttis. Ab eo iui ĭtum. Idē. Mōrte ŏbĭta. A do dedi dătum. Idem Hoc mihi fōrtĕ dătum. A Reor, rătum. Idem. Nos abiīſsĕ răti. A Ruo rui rutūm, Ouidi. Dīrŭtă marte tuo. Quæ ut facilius teneri memoria poſſint, comprehendi quatuor pyrrhichijs, & ſyllaba ſic, Qui Sj,

Ci Sa, Lil, Da, Ra, Ru. Sũt q addũt, A'Sto ſteti ſtatum. Quod tamen producitur ſecundum Priſcianum. Sic enĩ præcipit, Stĕti uero Stātum ſupinũ penultima producta debet facere. Vnde Lucanus in ſecundo, Cōnſtātura fides ſuperum. Deinde addit. Eſt tamen in hoc quoq; notandum, Quod nomina ab eo deriuata, à penultimam corripiũt, & antepenultimam, ut Stătus ſtăta ſtătum. Stăbilis. Lucan. in decimo, Quorũm ſtătã tempora flatus. Idem in qnto. Quam non ẽ ſtăbĭli. Hæc ille. Notãdum præterea à ſtatum compoſita i penultimam corripere, aſtĭtum præſtitum, conſtitum, A uero pducere, A ſtātum, præſtātum, conſtātũ, tãquam illa à Stĕti, ſtĭtum, hæc à Stātui ſtātum ueniāt, Quemadmodum à Sonŭi Sonĭtum à Sōnaui Sonatum licet Staui præterito, & Stĭtum ſupino nõ utamur. Quarto, Quãta eſt præſentis prima ſyllaba, Quanta item præteriti perfecti, ac Supini tanta etiã eorum eſt, quæ ab illis naſcuntur. Sed notandum Quinq; hæc producere Dēã Dodas, Dēmus, dētis, dētur, dēmur, dēmini, Da uero tã penultimã, quám antepenultimã ubiq; corripere, Dămus, dătis. dăris. dăre. dătur. Dămur, Dăbam. Dăbar. Dăbo. Dăbor, Dăre. Dăto. Dărem. Dărer. Dătus. Dăturus. Dător, id quod manifeſtius accentu, qui in antepenultima eſt, compoſita oſtẽdũt, circũndămus, circũndăbã, circũndăbo circũndăte, ciciũndăre, circũndatus, ſic peſſũndamus, peſſũndăbam, peſſũndabo, peſſũndăre. Genui, genitum, & poſui, poſitu m cum deductis primam corripiunt, & ſi gigno & pono producũt. Quinto propriorum nominum primæ, & mediæ ſyllabæ ponuntur indifferenter, ubi non fuerit certa regula, aut ſi non aliter eis poetæ approbati uſi fuerint. Sexto, bĭ, & rĭ in compoſitio-

ne corripiuntur.Bĭuiũ Bĭ mater,Bĭdens , Bĭceps, Trĭuium,Trĭcorpor.Trĭdens , Trĭcuſpis. Septimus,Dictiones Per ſynæreſin,aut craſin producũtur, ut Nīl à nĭhĭl , Mī à mĭhĭ , Cōgo à Cŏăgo. Phætōn à Phăĕton. Nam detrimētum literæ ſyllabæ'ue,productione compenſatur.

DE PRIMIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognoſcuntur primæ ſyllabæ , ſi deficiente regula ad approbatos poetas cōfugiamus,ut ſi neſcias in pecus atq; Apis, quanta ſit prima ſcies eſſe breuem ex approbato aliquo, ut ex illo Virg. — Quis cultus hadendo.

Sĭt pĕcŏri,ātq; ăpĭbus quanta experientia parcis

Eodē modo,ſi neſcias quanta ſit iu in iuniperus, et fru in fruges,cognoſces eſſe lōgā ex illo Virgilij,iūnĭpĕri grauis,umbra,nocēt & frūgĭbūs umbræ.Tenendi ſunt igit̃ memoria quāplurimi optimorũ poetarum uerſus,ut Virgilij, Horatii , Ouidij & aliorum illuſtrium, ad quos recurramus , ut quemadmodum illi uſi fuerint ſyllabis,& nos utamur.Et quoniam infinitum propè eſſet,quas ſemper aut corripuerint,aut produxerint poetæ, colligere,eas tantum quibus indifferenter uſi inueniũtur,quot quot potuimus,hic ſubiũxim⁹.hæ uero, ſunt, Britānus , Bithinus , Cacus , Coſyra , Crathis,Criticus,curetes. Diana , fidenæ , Gradiuus, Hinulus,Hymē,Italus.Lyas,liquor,liqdus, orion, obicio obiicio.Pachinus, Palatia, Propago. Pyrene,Procuro,profundo , propino , Rubigo , Rutilius,Rudo,reduco,redduco relatus,rellatus, reperi,repperi,retuli,rettuli,repuli,reppuli,reicio , reijcio,Sychęus ,Sicani, ſed hæc primam ſyllabam

indeferentem habere inueniuntur, mediam uero hæc, ægeon, Bebryces, Bathaui, Cybele, Cyane, Conubium, Contudi, Ficedula. Lecythus, Melea, orionis, Porſena, porſenna, Pharſalia, Syphacem. Id ita eſſe oſtendatur approbatorum exēplis.

PRIMARVM SYLLABABVM COMMVNIVM Authoritates.

Et penitus toto diuiſos orbē britānos. Virg.
Nam quid Brītānis cœlū differre putamus. Lucr.
Quāq̄ & cappadoces faciant eqtēsq; Bīthyni. Iuue.
Bīthyno, phrygio'ue ſatū, ſed quē ſua noto. Va. Flac.
His Cācūs horrēdū tyberino gurgite mōſtrū. Oui.
Cācūs āuentinæ timor, atq; in famia ſyluæ. Idē.
Fertilis eſt Melite ſterili uicinā Cŏſyre. Idē.
Et bellare Tabas docilīs, Cōſyraq; parua. Sil.
Huc licus, huc ſagaris, Peneusq́;, Hipanīsq́;, Crāthisq́;. Ouid.
Crāthīs, ēt hinc Sybaris ueſtris ꝯtermin⁹ oris. Idem.
ūt crĭtĭci dicunt, leuiter curare uidetur. Hora.
Aeq̄lis liber eſt Crītĭcē q malus ē, a liȷ. tñ cretice. Mar.
Illic bellaci confiſus, gentē Cūretum. Lucan.
Cleme Ioui, largoq́; ſatōs cūretas ab imbri. Ouid.
Tergemināq; Hecatē, tria uirginis ōrā Dīanæ. Vir.
Exercēt Diana choros, quā mille ſecutæ. Idem.
Hi tibi Nomentū, & Gabios, urbēmq́; Fīdenā. Idem.
Viuat Fīdēnis, & agello cedo paterno. Iuue.
Et genus à magno ducentē fortē Gràdiuo. Ouid.
Grādīuumq́; patrem, geticis qui pſidet aruis. Virg.
ātq; Hīnūlli pellis totos operibat amanteis. Proper.
Vitas Hīnŭlēō me ſimilis Cloe. Hor.
Hȳmēn o Hȳmenæ ē hȳmē, ades o Hymenæe. Ca.
Hinc Augſtus agēns ītālos in prælia Cæſar. Virgi.
Coniecto ſternit iaculo, uolat ītālā Cornus. Idem
Fiēt uti cibus omnis & aridus, ēt lĭquŏr ipſe. Lucr.

Pondus uti ſaxis color ignis līquōr ăquarū. Idem
Craſſaq; cōueniūnt lĭquĭdis.& lĭquĭda craſſis. Idē.
Īndē Lўcam ferit exectū iam matre perēpta. Virg.
Protinus Antæū,ēt Lўcā prima agmina Turni. Idē.
Cum ſubito aſſurgens fluctu nimbōsūs ŏrion.Idem.
Enſifer ōrīon æquore merſus erit. Ouid.
Cūr ŏbĭcis Magno timulū,maneisq; uagāteis. Lu.
Ōbiĭcĭunt portas tū.& præcepta faceſſunt. Virg.
Præſtat trinacrii metas luſtrārĕ pāchini. Virg.
E'qbus ĭbriferos uersūs pāchinus ad auſtros. Oui.
Haud metuā magni dixīſsĕ pālatia cœli. Idem.
Quam tanti fuerit cadere ŭt pālatia carnes. Sil.
Syluarumq; aliæ flexos prōpāginis arcus.Geor. ii.
Eſſe ſinent,nimiū uobis romānă prōpago. Virg.ii.
Nō ſine me ē tibi partᵘ honos tua bellă pўrene. Tib.
Nubi feræ colleis,atq; aĕriām pўrenen. Luc.
Riſit,& his inquit facito meā tālă prŏcures. Ouid.
Prōcūrate uiri,& pugnam ſperate parati. Virg.
Impia dementis uulgi,& uix tōtă prōfudit. Sil.
Has poſtquā mœſtō prōfudit pectore uoces. Cat.
Hiſcere,tāq̄ habeas tria noīa,qūandŏ prŏpinat .Iu.
Cœnat,prōpīnat,poſcit negat,īnuit,una eſt. Mar.
Vteris ore aliter,nimiāq; rūbigine captus. Idem.
Exeſa inuenies ſcabrā rūbigine pila. Virg.
Solaq; culminibūs fĕrali Carmine Bubo. Virg.
Hanc quia iuſta ferunt,dixērĕ fĕralia lucem. Ouid.
Et graue magnanimi robur mirērĕ Rūtĭlī. Ouid.
Famæ Rūtĭlium ſuæ relinquas. Mart.
Vincla recuſantū & ſera ſub nōctĕ rŭdentū. Virg.
Findor, ut Arcadiæ pecuaria rūdĕrĕ dicas. Perſi.
Eiectam claſſem ſocios à mōrtĕ rĕduxi. Virg.
Reddūcit uenus,& rēddūctū,dædala tellus. Lucre.
Eſſe fidem digitis ad fontem ſæpĕ rĕlatus. Ouid.
Id rurſum cœli rĕllatum membra receptant. Lucre.
Quod ab ipſo allatu'ſt,ſibi eſſe īd rĕllatū putet. Ter.

At q̃ addiderat, poſtq̃ nõ reppērit aurum. Auſon.
Aptauit collo quēm rĕpĕrit, laqueum.
Quæq; fĕros rĕpŭli doctis medicatib' igneis. Oui.
Rĕppŭlit à lybicis immenſum ſyrtibus æquor. Luc.
Tiryre paſcenteis à flumine rēĭcĕ căpellas. Virgi.
Rēĭcĕ ne maculis infuſcet uellera pullis.
Anna (fatebor enim) miſeri poſt fata Sȳchæi Idem.
Huic coniūx sȳchæus erat ditiſſimus agri Idem.
Fida reor fraterna Erycis, portūsq; sĭcanos. Idem
Sĭcāno prætenta ſinu iacet inſula contra. Idem

MEDIARVM SYLLABARVM.
Communium authoritates.

Hæc centũ gemini ſtrictos ægæōnĭs enſeis. Claud.
Agæōnă suis immania terga lacertis. Ouidi.
Bĕbrȳcĭs & ſcythici ꝓcul inclementia ſacris. Val. Fla.
Poſſeſſus Baccho ſæua bebrȳcĭs ĭn aula Sul.
Vagionēs. Băthāuiq́; truces, quos ęre recuruo. Lu.
Hic petit Euphratẽ Iuuenis Domitiq́; Bathāuī. Iuue.
Hinc uiduæ Cȳbĕles, illinc ſacraria Veſtę. Mart.
Vel tu quę tardam mouiſti fune Cybĕllēn. Proper.
Cōnūbĭo iungam ſtabili propriãq; dicabo. Vir.
Cuiq́; loci leges dedimus, cōnūbĭa noſtra. Idem.
Speratum meritis diram qui cōntŭdĭt Hydrã. Hor.
Viroſq́; ualenteis Cōntŭdit crudelis hyems. Ennius
Mergere ficēdŭlas didicit nebulone parente. Iuuen.
Cerea, quę patulo lucet ficēdula lumbo. Marti.
Ionioq́; mari, ălēæq́; sĕquacibus undis. Virgi.
Deſtinet & raucæ circunſonat ira Malēæ. Stat.
Aut Helicen iubeo, nitidunq́; Oriōnis enſem. Oui.
Enſiferi nimium fulget latus Oriōnĭs. Lucean.
Hanc ſpectare manum Pōrsĕnă iubebat. Vir.
Nec non Tarquinũ eiectũ Pōrsĕnă nõ potuit. Mart.
Phārsālĭam coeũt, pharsālĭă tecta frequentãt. Cat.
Cõpulimus dirūm Sȳphăcẽ, fractũq; Metello. Clau
Tolle tuũ ꝑcor Annibalẽ, uictũq; Syphāc e Iuue.

— Sīdŏnĭăſq; oſtentat opes,urbĕq; paratam. Virg.
— Obſtupuit primo aſpectu Sidōnĭă Dido. Idem.

DE MEDIIS SYLLABIS

Syllaba,quæ in medio loco poſita eſt, ſeptem modis cognoſci poteſt. Poſitione. Vocali ante alterā uocalem.Deriuatione.Diphthongo. Declinatione. Regula. Exemplo.

Poſitione ꝓducitur media ſyllaba ut prima, ut Capillus,fortīſſimus,pulchĕrrimus. Vbiq; enim poſitio producit ſyllabam. Quo nam modo autem id fiat,in primis ſyllabis diximus.

Vocalis ante alteram uocalem, & in media dictione ſemper corripitur.Virg.Mōllĭă Lūtĕŏla pingit uacīnĭă caltha. Idem Addam cērĕă pruna. Idē, Căſtănĕaſq; nuces. Ouidius, Fīlĭŭs āntĕ dĭēm pătrĭos inquirit in annos. Priſcianus tamen refert antiquiſſimos produxiſſe etiā penultimam præteritorum in ui ſyllabas,quæ à præſenti in uo ſyllabas deſinēte proficiſcuntur, ut erūo, erūi.arguo,argūi. anūo, annūi, Enniꝰ, ānnūit ſe ſe mecū decernere ferro,Virgilius cōtra corripuit ānnŭĭt,& totū nutu tremefecit Olympū. Id quod & nobis ſemper faciendum.Sed hic modus habet exceptiones treis.Quarum prima eſt,Genitiui,& datiui quintæ declinationis e uocalē puram producunt.Hor.Quarta iam parte diēi præterita. Secunda,Genitiui in ius cōmunem habent penultimam in metro. Virgilius. Hic īllĭŭs arma. Idem, Quàm noſtro īllīus labatur pectore uultus. Idē, ūnĭŭs ob noxam,& furias aiacis Oilei.Idem. Nauibus infandum,amiſſis unīus ob irā. Sic ipſius, ſolius,totius,& huiuſmodi,præter alius genitiuū ſemper longum,& alterĭus correptum. Terentianus tamen alterīus penultima longa protulit, Seſcuplo uel una uincet alterīus ſingulum.Idem,ſub

alterius cōſonat uocabulo. Idem. Nec alterĭus indigens opis ueni. Sunt enim duo extremi ſenarij Iambici, in quibus eſſe debet in ſecundo loco iambus uel tribrachus. primus uero eſt trochaicus, in quo riūs in ſexta ſede iambus eſſe non poteſt, q̄m trochaicum metrum non recipit iambum. præterea producere hic alterius penultimam, ſic fit maniſeſtius, ſi ex eo ipſo uerſu amoueas creticum. i. ſēſcŭplō, & facias iambicum, ut Terentianus præcipit remănebit enim uel ūnă uincēt, āltĕriūs sīngŭlūm, ubi ſi alterĭus correpta penultima dixeris, terĭ, eſſet Pyrrichius. Sed de his infra dicemus ſuo loco. In proſa uero oratione penultima producta ſemper pronunciari debent. præter alterĭus ubiq; correptum. Tertia, poſſeſſiua in I V S, I A, I V M, producunt ante penultimam. Virgilius.
Implerūt mōteis, flerunt rhodopeĭæ arces. Idem,
Ecce trahebat paſſis Priameĭa uirgo crinibus. Idē.
Tu quoq; littoribus noſtris æneĭă nutrix. Martialis.
Venit ab orpheo cultor rhodopeĭūs hæmo.

DE MEDIIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatione media cognoſcitur ſyllaba, ſi quanta ſit in primitiuo cōſideraueris. Nam ſi neſcias cto in Victōrinus quanta ſit, Item ſti in iuſtinianus, cognoſc es ex uictōris & iuſtīnus primitiuis, i qbus cto, & ſti producuntur. Eodem modo, ſi neſcias, uenĕreus, & Hectoreus quantam habent antepenultim, cognoſces ex uenĕrĕus, & hectŏrĕus primitiuis in quibns nĕ & ctŏ corripiuntur, quod accentus facile oſtendit. Sed quomodo penultimæ & antepenultimæ in deriuatiuis dignoſci poſſint, infra, ubi de regula tractabitur, clarius patebit.

DE MEDIIS SYLLABIS DIPH- THONGO COGNOSCENDIS.

Diphthongo media ſemp producitur ſyllaba,queād modum & prima. Hora. Interdum tamē & uocem Comœdiā tollit. Idem Effutire leueis indigna tragœdiā uerſus Virgili. O Melibœe, Dēus nobis hæc ocia fecit. Idem, Damonis, Muſam dicemus, & Alpheſibœi. Idem, Prouehimur pelago uicina ceraunīā iuxta. Idem. Quas dira Celæno, hārpyæ q; colunt aliæ. Sed yi diphthongo impropria apud græcos. utimur dūtaxat in dictionibus græcis. Catullus, Vellera uirgati cuſtōdeibānt, calathiſci, cuſtōdeibant, pro cuſtodiebant per ei diphthongum melius ſcribitur more antiquo.

DE MEDIIS SYLLABIS REGV- LA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſci poſſunt mediæ ſyllabæ tribus modis. Primo, in caſib. creſcentibus. AEO producuntur, ut muſārum, deābus, quārum, dierū, diēbus, rērum, rēbus, dominōrum, quōrum, maiorū, doctiōrum, ambōbus, duōbus, I uero & V corripiūtur, ut trĭbus, manĭbus, uerŭbus, tribŭbus. Excipiuntur Samnis, ſamnitis. delphin, delphinis. tellūs, tellūris. ſalūs, ſalutis & huiuſmodi, in quorū obliquis. I, & V producuntur ſecundum ultimam noīatiui ſui. Secundo in uerbis creſcentibus, A. E. producūtur, Amāmus, amābam, amābo, amāre, amāre, amāmur, amābar, amābor, amārer, amāri Doceāmus, uideāmus, & alia id genus, Præter, Dămus, dătis, dăbam, dăbo, & reliqua à do das, & compoſitis, in quibus. A corripitur, ut ſupra diximus in quarto modo de primis ſyllabis, quæ regula cognoſcūtur. Item Amēmus, Dēmus, dētur, docēmus, docētis, docēbā, docēbo, legēbam, audiēbā amēris uel amēre, docēris uel docēre, doc

cērer,docerēmur,audirēris,audirēmur. legerēris legerētur,legerēmur legerēmini,amauerunt, uel amauēre,docuērunt, uel docuēre, legērunt, uel legēre,audiuērũt, uel audiuēre. Sed cum ſeqtur R poſt E in deriuatiuis à præterito perfecto indicatiui,corripitur E,amáuĕram,amauĕrim, amauĕro. Docūĕram docŭerim docŭero, légĕrā, audĭuĕram Et in futuris in bor,amabĕris, docébĕris. Et in optatiuo actiuo tertiæ cõiugationis in toto ſingulari,& in tertia plurali,légĕrē,legĕres, legĕret, légĕrēt.& in prima dũntaxat perſona paſſiui eiuſdem.optatiui,légĕrer,& in infinitiuo légĕre. I uero & V corripiũtur,légĭmus, cúpĭmus, quærĭm⁹ uólŭmus,poſsŭmus,præterquam in quarta coniugatiõe,audīmus,audītis,audīris,audīrer,audīre,& in uolo,& ſum cũ compoſitis, uelīmus, sīmus,poſsīmus,in quibus I producitur. Prima tñ perſona pluralis præteriti perfecti quartæ coniugationis corripit penultimam audiuĭmus. Itē in omni coniugatione primæ & ſecũdæ perſonæ & plurales præteriti perfecti ſubiunctiui in rimus & ritis corripiunt I penultimam, amauérĭmus. amauérĭtis.docuérĭmus,docuérĭtis.Legérĭmus, legérĭtis. Audiuérĭmus,audiuérĭtis. Eæ ipſæ uero futuri eiuſdem modi producũt, Amauerīmus, amaueritis,Docuerīmus,docuerītis. Legerīmus, legerītis. Audiuerīmus,audiuerītis.quod fit, ut ait Diomedes grammaticus,ut accentu præteritum à futuro diſtinguatur. Hinc illud apud Ouidium, Hauſtus aquæ mihi nectar erit, uitamq́; fatebor Accepiſſe,ſimul uitā dederītĭs ĭn undis, & in obſcœno carmine,Vtilis hęc,aram ſi dederītĭs, ĕrit Ennius,Non mi aurum poſco,non mi pretiũ derītĭs,Ouidius,Cum gelidam Thracen, & opertum nubibus Hæmum, Et maris Ionij traſierītĭs

ãquas. Idem Copia nec uobis ullo prohibēte uidendi, Conſulis, ut limen cōtigerītīs, ērit. ſed an liceat etiam eam ipſam penultimam RI in rimus, & ritis corripere, differemus in ultimis ſyllabis in is deſinētibus. Præterea cum poſt i ſubit u digamma, in præteritis perfectis indicatiui, & ab eis deductis, producitur I, cupīui, cupīueram. Audīui, audīueram. Idem ēt corripitur abiecto u per ſyncopam, Cupĭi cupĭeram. Audĭi, audĭeram. Tertio, Supina in atum & itum, à præteritis perfectis in aui, & iui producunt penultimam, amāui, amātum. Vocāui uocātum: Cupiui cupītum. petīui petītum audīui adītum. ſepeliui ſepelītum.

Quarto I in compoſitione medium corripitur Agrĭcola, Enſĭfer Cetĭmanus omnĭpōtēs Multĭuola eſt mulier, Magnificu s Cauſĭdicus identĭdem & ſimilia. Cat. Nullum amās uere, ſed idēntĭdem omnium Ilia rūpens. Quanticūq; & qualicūq; I producūt ratione genitiui aut datiui in I. non enim ſeruatur I in cæteris caſibus ut in omnipotens & alÿs ſupradictis ſed in genitiuo tātum quantīcunq; & in datiuo uel ablatiuo qualicūq; dicimus ut in quātus & qualis. nā ſicut quātus quanti quanto quantus & qualis in nominatiuo & genitiuo qualī qualē ſic quātuſcūq; quanticūq; quātocūq; quantūcunq; & qualiſcunq; in nominatiuo & genitiuo qualicunq; qualencūq; dicimus. Iuue. Quāticūq; domus cōſtet. M. Mālius Omne quidem ſignum ſub qūalicunq; figura Vbiq; quoq; & plerīq; producunt I. Vndĭq; uero corripit. Quinto Media ſyllaba cum penultima eſt accentu quāta ſit cognoſci poteſt. nā ſi in ea fuerit accentus producitur Romānus Diuīnus idōlū Theodōrus annōna poēta ſin aūt in antepenultima corripit̃ Dŏmĭnus prŏfŭgus

littŏra.litŏrĭbus contrārĭa.fluctibus undas. Pietas.Ergo,in diſyllabis dictionibus ſi neſcias quanta ſit prima, accentu componendo cognoſces. lĕgo,pérlĕgo,amo,rédămo,perămo, lĭgo, relĭgo Fero, ádféro rĕfero. Plĭco, multiplico. Pŏtens omnipotens,Clāmo, exclāmo, proclāmo, Conclāmo.Prīmus, aprīme, Dōno,Cōdono, ſcribo, Deſcribo.lēgo,lēgas,relēgo relēgas.

Sexto,Penultima ſyllaba in deriuatiuis, ante T A S corripit bonitas Piĕtas. D V S, Florĭdus,Candĭdus. LVS.la lum in diminutiuis, urceŏlus, unciola,aureŏlū. LIS,in uerbalibus,ŭtĭlis, ſtérilis à græco.στέρωσαι, amabĭlis.fútilis. M E N à ſecunda & tertia coniugatione, monimē unde monimentū, régĭmen,nam à prima & quarta producūtur, ob lectāmen munīmen.Item ante CENTubĭcen, lyrĭcen, fidĭcen præter tibīcen pro tibiicen. Ante A L ſeruat penultima primitiui, & ante T V S penultīma participiorum, ceruīcal á ceruicis, tribūnal,à tribūs genitiuo. Animal,ab anĭmus. hic ornātus,posĭtus, sĭtus, terrĭtus. Vectīgal etiā producit penultimam à uehendo dictum.

Septimo,penultima in deriuatiuis ante G O producitur,Carthāho,Virāgo,Calīgo,Lanūgo, Aerūgo.præter lígo Ante D o dulcēdo,libīdo, fortitūdo. Ante AR,Lacunār, Puluinar,Lupanar. Ante NAS,arpīnas.capēnas.Ante RIS,uel R E,militāris,militāre. Ante TIS, ſamnītis,ueſtrātis. præter cerĭtis. Ante NVS,Romanus,terrēnus, Iuſtīnus, parietīnus,arietīn⁹,clādeſtin⁹,mediaſtīnus. Silius Ceu clāndēſtino traheretur fœdere bellū.M.Manlius.Et clādēſtīnis ſurgētia fraudibus arma. Hor. Tu mediāſtīnus tacita prece rura petebas. Præter.Ianthĭnus,hyacinthĭnus,myrrĭnus, cryſtallĭnus,ădamātĭnus,bombycĭnus,Sādycĭnus, ame-

thiſtȳnus,& huiuſcemodi græca in.ινος Item Diutī-
nus.Priſtīnus. Craſtīnus, ornotīnus, Serotīnus.
oleagīnus fagīnus. Mart.
Concinna famoſæ donas & iānthīnā mœchæ.Perſi-
us. Hic aliquis, cui circa humeros hyacīnthīnā
lena eſt. Iuuenalis.
Grādia tollunt cryſtāllīnā,maxīa rurs⁹ Mȳrrhinā.
Proper.Colchis flagranteis adamāntīnā ſub iu-
ga tauros. Iuuenalis.
Cauſidicum,uendunt amethȳſtīnā,nec ſcribas ſi
ne t,eſt.n.uerbale,a præteritopaſſiuo,μεμέθυσμαι,
μεμέθυσαι,μεμέθυσαι, unde μεθυσὸς, & cum a pri
mitiua ἀμέθυσος, à quo ἀμεθύσινος.
Octauo,Ante BILIS, quacunq; p̄cedente uocali ſi
à ſupino formentur,ſequūtur illius penultimam,
amātum.amābilis.delectā tum,delectābilis. flēt ū
flebilis.delētum.delēbilis. ſcītū. ſcībilis. auditum.
audībilis. petitū pētibilis. cupitū cupībilis. uen-
dītum,uendībilis.mōtum.mobilis. nōtum. nōbi-
lis.uolūtum.uolūbilis ſolūtū. ſolūbilis. excipitur
à ſtātum.ſtăbilis,hăbilis ſequitur uerbum hăbeo,
ut dŏcilis. dŏceo. dĕbilis. dĕbeo. făcilis. făcio.
A genitiuo uero participij corripiūt antepenulti-
mam, uiſi. uisībilis. ſenſi. ſensībilis.intellecti.in
tellectībilis,ac ſi medium I haberent compoſita,
ut magnificus.centīmanus.omnipotens. ignīuo
mus.Eodem modo ſi à ſecunda & tertia coniuga
tione aliunde q̄ à ſupino deducta fuerint, corri-
piunt antepenultimam.horrībilis. terribilis. legī-
bilis.dicībilis.conducibilis.concupiſcībilis,
Ante BVNDVS,item à ſupino deducta, ſequuntur
illius penultimam errātum,errābūdus uagātum,
uagābundus.populātum,populābundus. cogitā
tum,cogitābundus.ſititum, ſitībūdus, morītum,
morībundus.A ſecunda uero & tertia cōiugatio

ne aliunde q̃ à ſupino deducta, corripiunt antepe nultimã, Rideo rides, ridĭbundus. gaudeo, gaudes, gaudĭbundus. ludo, ludis, ludĭbundus, furio, furis, furĭbundus. In uniuerſum, ſi quis uoluerit, ſubtilius ĩdagare, inueniet omnia ſecuta ſupinorũ penultimam analogice tanq̃ à legĭtum, legibilis. horrĭtum, horrĭbilis. docĭtum, docibilis. furĭtũ, furibundus. ridĭtum, ridĭbundus. rubĭtũ, rubĭbũdus, pro quo rubĭcundus b in c conuerſa uocalitatis gratia, gaudĭtum, gaudĭbundus, & id genus alia, licet non utamur.

Præterea, producitur a ante B V L V M, conciliābulum, præter ſtăbulum. Ante C V N D V S, Irācundus. & hæc quoq; ſequuntur ſupinũ, ſic iūcundus à iūtũ experīmẽtũ ab experītũ rudimentũ à rudītũ ornāmentum ab ornātum. miraculum à mirātũ. uerēcundus autem ꝑducit e antepenultima aliunde q̃ à ſupino deductum. Item A ante C E V S, uel C I V S, producitur, ordeāceus, gallinācius, C V L V M, mirāculum, RIVS, ria, rium, ſagittārius, librarius, ſtatāria, armārium. Denarius & cætera à numerorum nominibus cõem habere inueniunt. Martialis. Dēnārĭis tñ hanc non emo Baſſe tribus & illud. Dillige Dēnārĭum. Martia. Hanc uolo, quam redimit totam denārĭūs alter. Item E Ante CVLA, in diminutiuis Diecula, uulpēcula. Ante MENtum, incrēmẽtum. Ante F ACIO uero cõis eſt calefacio, tepefacio, liquefacio. Cat. Alta tepēfăcĭet commiſta ſanguine cæde. Ouid. Thura liquē făcĭunt, indutaq; cornibus aurum. Victima uota facit. Claudianus.

Sanguine q̃ largo græcōs călēfecerit amneis. Idẽ Interior glacies quō liquefacta noto. Itẽ O añ RIVS ria riũ ꝑducit. Vxōrius uxōria, Prætōrium. Nono Ante C V L V M, corripitur antepenultima

uerticulū,C I ES,canĩcies,T I V S,tia.tium.tribu nĩtius.iuſtĩtia,ſodalitium.C V LV S.cula, culū in diminutiuis·ignĩculus,anĩcula retĩculum Notantur.Multĩtius.Nouĩtius Redimĩculū.cutĩcula. Canĩcula.Tegetĩcula.Cratĩcula.Suppoſititius antepenultima producta, Iuuenalis.

Quid facient alij, cum tu multĩtiã ſumas? Idē.
Iam ſedet in ripa, tetrumq; Nouĩtius horret. Idē.
Accipiēt te Paulatim qui longa domi redimĩcula ſumunt. Idem.
Semper & aſſiduo curata ut lĩculã ſole.Perſius.
Scire erat in uoto damnoſa catĩcula quãtum Raderet — Martialis.
Dat tibi ſecuros uilis tegetĩculã ſomnos. Idem.
Parua tibi incurua cratĩculã ſudet ofella. Idem.

Hermes ſuppoſitĩtius ſibi ipſi.Quotidianus quoq; ti producit in hendecaſyllabo illo apud Martialē, Cultūs sĩndōnē nōn quōtĩdĩānā.Diluuium quoq; pluuies,Illuuies,& cætera à luo,corripiunt.LV Præterea Strymōnius,Pallādium.A dāgium,hæc Adāgio fœmininum.Præsĩdium, offĩcium, iudĩcium cōsĩlium. Exĩlium,Remĩgium. Augūrium. Municĩpium.Monĩmentum.Munĩmentum.Contāgium pſāgium.Perĩculum Solātium. ſuāuium. ueſtĩgium faſtĩdium.Conuĩuium. Iunonĩus,& id genus multa in ius ia iū ſequuntur ſua primitiua Strimōnis Pallādis āgo adĩgo nam Adāgiū quaſi ambāgium & circumāgium dicitur q; per ora hominum circumagatur, ut illud, οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς, Non omnium eſt Corinthum nauibus.Præsĩdis, efficis, iudĩcis, Consūlis, Exūlis, Remĩgis Augūris. Municĩpis Monimen, Munĩmen,contingis, præſāgĩs, Perĩris, Solaris, Suāuis.Veſtĩs.Faſtĩdis.Conuiua, Iu nōnis. Notantur Sidonius ſidonia ſidonium & cōnubiū quoq;

alterum contra primitiui ſui penultimã, nu, cõem habet, ut diximus in exemplis mediarum commu nium. Nam nubo primam ſemper producit, alter. uero græcum eſt σιδόνιος, Homerus ὀδυσσείας β. ... ιθ' ἱκόμην, καὶ σιδονίους καὶ ἐρεμβούς, quod & per ω magnum ſcribitur, ut βισώνιος Eurip. in helena σιδωνίαν δός, καὶ ῥετμῶν ἐπιστάτας de quo Sthephanus, σιδώνιος διὰ τοῦ ω μεγάλου, καὶ διὰ τοῦ ο μικροῦ. Idem ἐκτείνεται ῦ, καὶ λέγεται, βισωνίς, διὰ τοῦ ω, καὶ βισώνιος ποιητικῶς.

DE MEDIIS SYLLABIS DECLINATIONE COGNOSCENDIS.

Declinatione mediæ ſyllabæ cognóſci poſſunt, ſi ante penultima ſyllaba declinando fiat penultima nã ſi neſcias, quanta ſit antepenultima, in Amauĕrĭmus, legĕremus, Carmĭnibus, tempŏribus, genĭtore, altitŏnante, domĭnorum, Clandeſtĭnorum. perlĕgerunt, confŏdiſtis, flectendo cognoſces, ſi ex ante penultima penultimam feceris hoc modo amáuérim legĕrĕ cármina. Tempŏra genĭtor. Altitŏnãs. Dŏmĭnus. Clandeſtĭnus Perlēgi. Confōdi.

DE MEDIIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognoſces medias ſyllabas, quemadmodum & primas. Nam ſi neq; regula neq; aliquo ex prædictis modis, quanta ſit media ſyllaba cognoſci poteſt, ad alicuius approbati poetæ authoritatem recurrendum eſt: medias uero modo breueis modo longas authoritate, ſupra ut quæq; ad manus erant, connumerauimus. Sed iam de ultimis ſyllabis dicere incipiamus.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

Syllabæ quæ in ultimo loco poſitæ ſunt, iiſdem ferè modis cognoſci poſſunt, qbus & primæ & mediæ Poſitione, amãnt, legũnt, ãt tũ ſume pedum un

de ſciſſa coma. Diphthongo, poetæ, hæc, heu. Declinatione, ſi declinaueris, nam ſi neſcias in nominatiuo quanta ſit ultima, conoſces plerunq; accentu in genitiuo creſcente, nam in latinis dictionibus, ſi in penultima genitiui. creſcētis fuerit accentus, longa erit ultima nominatiui. Tellūs, ſalūs, Virtus. Delphín. Sānīs, & huiusmodi producunt ultimam quia penultima genitiui creſcentis ꝓducitur. Tellūris, ſalūtis. Virtūtis Delphīnis. Samnītis. Aduerſatur huic regulæ palūs, quod licet in genitiuo palūdis penultimam producat, tñ ultimam nominatiui corripit, quod obſeruauit etiam Seruius in libello de ſyllabis, citans illud Horatij, Regis opus ſterilisq; diū pălus, aptaq; remis: aliqui tamē ſyſtolen feciſſe Horatium dicunt, quod ſi eſſet, nō præteriiſſent Acron, & Porphyrius diligentiſſimi interpretes. Item in Carmē, miles ſanguis: Corpus ſi neſcias quanta ſit ultima, cognoſces in genitiuo cărmĭnis, milĭtis, sánguinis córporis, eſſe breuem accentu in antepenultima. Excipiuntur maſculina & fœminina in or. Doctŏr. Doctōris. Sorŏr ſorōris. decŏr, decōris, honŏr, honōris. Item neutra in AL, ut Animăl, animālis, cerui căl, cerui cālis, & in AR, ut puluinăr, puluināris, lupanăr. lupanāris, & ſimilia, quorū ultima nominatiui corripitur, licet penultima genitiui creſcentis producatur accētu. Contra pār păris lār lăris uās uăſis pēs dĕdis cerēs, cerĕris cōpōs. cōpŏtis, impōs, impŏtis. Bōs bŏuis sūs sŭis grūs grŭis producunt ultimā nominatiui, licet penultima genitiui, creſcentis corripiatur. In græcis autem dictionibus plerunq; in genitiuo creſcente accentus eſt in penultima & tamen & ultima nominatiui, & penultima genitiui eſt breuis. Amaryllĭs amaryllidos, æneís, æneïdos. Pallàs pallădos.

DE VLTIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula conoſcuntur ultimæ ſyllabæ modis undecim primo, A finita producuntur amā contrā, præterea, à poetā, à muſā. Sed hic modus habet exceptiones treis, Prima eſt, Nominatiui, Accuſatiui, Vocatiui in a corripiuntur, hæc & o fabulă, Priameĭă Virgo, hic & o prophetă, poetă, præter uocatiuos à nominatiuis græcis in as, hic eneās o æneā & græca in a productum, Nemeā, tegeā in quibus ā ꝓducitur. Virgilius, Vigilas ne deûm gēs æneā? uĭgĭla. Statius

Te nemeā tĭbĭ lerna comas, lariſſaq́; ſupplex Poneret. Idem.

Non Tegeā nōn ipſe Deo uocat alite felix. Cyllene. Secunda.

Numeralia in ginta finalē hn̄t ī differentē. Mar.

Sexagīntă tĕras cū limina mane Senator. Virgi.

Trigintā māgnos uoluendis menſibus orbeis.

Tertia, pută ită. quiă corripiuntur.

Secundo, B. D. M. T. finita corripiuntur ut ăb, ăd, Militum, Caput niſi aut poſitio, aut diphtongus aut ſyncopa, prohibeat, ut amant, legūnt, āut, hāud fumāt, obīt profumauit, obiuit. Iuuenalis.

magnus ciuis obīt, ēt formidatus Othoni.

Tertio Cū, finita producuntur, fāc, dīc, dūc, Halēc Præter Nĕc. Donĕc, Lăc breuia. Ouidius.

Pāruĕ (nĕc inuideo) ſine me liber ibis ī urbē. Idē.

Dōnĕc ĕrunt fontes, ſydera dōnĕc ĕrunt. Hic pronomen commune eſt, ſed de hic & hoc diſſeremus in ſexto modo communium ſyllabarum.

Quarto, E finita corripiuntur, Millĕ Omnĕ, ſcribĕ, penĕ. ritĕ, ponĕ, Impunĕ, & huiuſmodi aduerbia. Ouidi. Pēnĕ pŭer cæſis adducta armenta recepi. Virgi. Ritĕ ſĕcundarent uiſus ſed hic modus habet

bet quinq; exceptiones. Quarum prima, In E ā græcis in η producuntur πηνελόπη Penelopē Πασιφάη Paſiphǽē. ὦ ἀγχίση, ὦ ἀχίλλη ὄρφη, ὀδύσση. O Achille. Orphe. Vlyſſe. O Anchisē.

Scđa, Gēitiui, Datiui, Ablatiui qntæ declinationis i E ꝓducūtur, ut hui⁹, huic & à diē, fidē. Oui. Prima fidē uōcisq; ratæ tentamina ſumpſit. Item ab hac famē.

Tertia, imperatiua ſingularia ſecundæ cōiugationis producuntur Monē, Docē, Manē. Valĕ, uero & cauĕ, cum corripiuntur, ſunt à ualo, & ca uo tertiæ coniugationis. Ouidius.
Idq; quod ignoti faciūt, ualĕ dicere ſaltem. Idē, Tū cāuĕ defendas, quī s mordebere dictis. Quarta monoſyllaba in e ꝓducuntur. tē mē, sē, præter quĕ uĕ, nĕ pro an, nam quæ relatiuū, & uæ interiectio diphthongo ꝓducuntur. nota in tutē, & tutē met corripi tĕ, Lucretius, Accipe præterea que corpora tutē neceſſe eſt. Idem,
Tūtĕmēt à noſtris iam quouis tpe uatū Ennius, O Tite, tūtē Tātitibi tanta Tyranne tuliſti. Alphius Auitus, ut citat Priſcianus, Seū tūtē malis hōſpĭtēs, ſeū tūtē cāptīuōs hăbēs, ſunt enim dimetri iambici. Quinta aduerbia in e à datiuo in o producuntur, doctē pulchrē ualdē, pro ualidē ferē, à docto, pulchro, ualido, fero præter benĕ & malĕ correpta. Ouidius.
Læta ferē lætus cecini tibi triſtitia triſtis. Fermē ēt ꝓducitur, eiuſdē cuius & ferē ſignificatiōis. Iuue. Mobilis, & uaria eſt fermē nātura malorum.
Quinto, Ifinita producuntur, Deī. Amarī, dixī, Sed hic modus habet duas exceptiones. Quarum prima, Datiui & uocatiui in I, quorum genitiuus ſingularis in os correptam apud græcos definit, corripiuntur, huic palladĭ, Minoidĭ o pyllĭ. Amaril-

lĭ, Parĭ, Alexĭ. Stat. Pāllădĭ littoreæ celebrabat Scyros honorē. Cat. Morte ferox Theſeus qualē. Minōĭdĭ luctum. Ouidius. Phȳllĭ face expectes Demophoonta tuū. Vir. Mirabar q̄d mœſta deos Amarȳllĭ uocares Oui. Bella gerāt alij tu Pārĭ ſemper ama. Virgilius Te corydō o Alēxĭ trăhit ſua quēq; uoluptas. idē Dāphnĭ, tŭum pœnos etiam ingemuiſſe leones Interitum. – Quos caſus à Græcis mutuati ſemper corripimus Theocrito, δάφνι δὶ τῷ χαρίεντι σωύντετο, βουκολέοντι, μᾶλα νέμων, ὡς φαντὶ, κατ᾽ ὤρεα μακρὰ μῆλα ἄλκας Idem κ᾽ ἦφα δάφνι τάλαν, τί τὺ τάκεαι, ἀδὲ τε κώρα πᾶσαν ἀνὰ κράναν πάντ᾽ ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται, Idem κύπρι νεμέσσατα, κύπρι ἐνατοῖσιν ἀπεχθής, Homerus αὐτὰρ ὁ αὖτε πέλοψ δῶκ᾽ ἀτρέϊ ποιμένι λαῶν, Ἀτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπε πολύαρνι θυέστῃ, αὐτὰρ ὁ αὖτε θυέστ᾽ ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι. Idem βάσκ᾽ ἴθι ἶρι ταχεῖα ποσειδάωνι ἄνακτι. In quibus δάφνι δῐ, ἀτρέϊ, ποιμένῐ ἀρνιθῦ, μέμνονῐ, datiui in i breuem deſinunt. eſt enim tertia dactyli. Item δάφνι τάλαν, ἶρι τα, κύπρι νῐ. Vocatiui ſunt, in I breuem deſinentes: eſt enim ſecunda dactyli. Cum igitur apud latinos Daphnidi, Tyndaridi & huiuſcemodi datiui producuntur I, fit per communē modum, cum dictio in breuē deſinit. & de pedis principium, quod eſt frequentiſſimum apud Homerum. Sed de hoc differemus, ubi de cōmuniū ſyllabarum modis tractabimus. Secūda exceptio eſt, mĭhi, tĭbi, sĭbi:, ŭbi, Ibi modo pyrrhichij ſunt, modo iābi. prima enim ſemper breuis eſt, ultima uero indifferens in nĭs Ĭ & quaſĭ utraq; corripitur ſunt enim duo pyrrhichij.

Sexto L finita corripiūtur, animăl, Annibăl, uigĭl, mĕl, Cōsŭl. Præter Sō, Pōl, nil à nihil per ſynæreſim, ut mi à mihi, & barbara in el ſyllabā, ut Da

niel, quæ producuntur.

Septimo. N finita ꝓducũtur. Pæān, Hymēn, ēn quīn, Xenophōn, delphīn, Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima eſt, forsăn, forſităn, tamĕn, attamĕn, ĭn, uidĕn, ăn corripiuntur. Vir.

Fōrsăn ĕt hæc olim meminiſſe iuuabit. Idem.

Erabũda bouis ueſtigia, Fōrsĭtăn illum. Martialis.

Quid ergo Caſta facit? Non dat. Nōn tămĕn illa negat. Ouidius.

Nihil mihi reſcribas, ăttăměn ipſe ueni. Virgilius.

Quŏ te Mœri, pedes, an quò uia dūcit in urbem? Catul.

Sic certē uĭdĕn, ut perniciter exiluere. Horatius.

Cōlchūs ăn Aſſyrius, Thebis nutrītūs ăn Argis

Secũda eſt, Neutra in EN ut nomĕn Carmĕn corripiuntur, quod oſtendit accentus in antepenultima in genitiuo creſcēte, nòminis, càrmĭnis. Tertia, Nominatiui accuſatiui græci in on per o paruum, ut peliōn, pylōn caucaſōn corripiunt. Oui.

Et q̃s oſſa tulit, quaſq; altus Pēlĭōn herbas. Idem

Nōs Pўlōn. Antiqui Neleia. Neſtoris arua Miſimus. Idem.

Cāucăſōn appellăt. Item accuſatiui in I N ut Alexĭn. Mar. Tu licet & noſtrum dixit Alĕxĭnămes & in A N á græcis in A ut Iphigeniăn, æginăn. Ouidius. Neſcio quam dicunt Iphigenĭăniter.

Stat. Nanq; ferunt raptā patrijs æginān ăb undis Nā a nominatiuo in as producit, ut hunc æneān. Virg. A Eneān, ălăcris palmas utraſq; tetendit.

Octauo, O finita & corripi & produci poſſunt, ut Amo, ſcribo, amando, Virgo, Cato. Sed hic modus quinq; habet exceptiones, Quarũ prima eſt, Datiui, & ablatiui in o producuntur, ut huic & ab hoc Dominō, Templō. Secunda, Monoſyllaba in o producũtur, Stō, Dō, Tertia græca in ω ma-

gnum producuntur. Didō. Mantō. Iō. Echō, præter Egō à græco ἐγώ quod nuſquã memini legere productum apud approbatos, ſed ubiq; aut correptum, ut ille ĕgŏ qui quondam, aut per ſynalœphã, ut ſtultus ego huic noſtræ ſimilem. Nam Ouidij Illud in epiſtolis, legẽdum ſic eſt. Sed quid ego hæc reuoco, dictis his omẽ abeſto. Itẽ apud propertium illud, Thuſcus ego, à Thuſcis orior, Et apud eundẽ, Cum tibi nec frater, nec ſit tibi filius ullus, Frater ego, & tibi ſim filius unus ego. Sic, itẽ & illud, ſed quid ego hæc, feſſosq; optatis derror undis. Quod ſi in ijs ipſis exemplis non fiat colliſio, defendit magis uno ex modis cõmunium ſyllabarũ, quàm quod producatur o, licet probus produci poſſe dicat ſecũdum naturam o literæ uocalis, quæ in ultimo frequẽtius producitur, quam corripitur. Quarta, Duŏ & ſciŏ cum compoſitis corripiuntur. Virg. Præterea dŭŏ nec tuta mihi ualle reperti Capreoli, Idem si dŭŏ præterea tales idea tuliſſet terra uiros. Idem Nũnc ſcĭŏ quid ſit amor. Idem. Nẽſcĭŏ, quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Quinta. illicŏ, modŏ citŏ corripiũtur. Sero autem, quando, ergo, profecto indiferrẽter poni inueniuntur. Stat. Sērŏ, mĕmor thalami. Mart. Dic mihi cras iſtud Poſthume qũandŏ uĕnit. Idẽ, Dic bñ, dic neutrũ, Dic aliqũando mălе.

Nono, R finita corripiuntur, Cæsăr, torculăr pĕr, uĭr amŏr, turtŭr, Sed hic modus duas habet exceptiones. Quarum prima eſt, fār, lār, nār, uēr, fūr cūr, pār, cum compoſitis diſpār cõpār producuntur, cor uero commune eſt. Secunda in er à græcis in ηρ producũtur, ut aēr, cratēr, æthēr, charactēr græce. n. ἀήρ, κρατήρ, αἰθήρ, χαρακτήρ dicuntur. Præter patĕr & matĕr, quæ ſemper corripiuntur, licet à græcis ueniant, πατήρ, μήτηρ.

Decio,S finita i qnq; diuidunt pteis.as.es is. os. us.
As finita producuntur, maieſtās,puellās,amās. Sed hæc regula duas habet exceptiones. Quarũ prima eſt. Nominatiui in as quorum genitiuus i dos definit,corripiuntur,ut Pāllás ēt in flexo quæ terret mænala cornu. Et, Quatuor autũnos pleĭăs orta facit. Secunda, Accuſatiui græci in as eorũ nominum,quæ per os mittunt genitiuum, corripiunt,ut aönăs in monteis ut duxerit una ſoror, Et,permiſtos,herōăs,ēt ipſe uidebitur illis. Et, Super Gramāntăs, ēt Indos pro feret imperium.
Es finita producuntur,ut paries,patrēs,docēs. Hęc regula habet exceptiones treis. Quarũ prima eſt, Corripientia penultimam genitiui creſcentis, corripiuntur,ut diuĕs.milĕs.ſegĕs. Virgilius. Dīuĕs ínacceſſos ubi ſolis filia lucos. Idem, Impius hæc tã culta noualia miles habebit? Quidius. Iām sĕgĕs eſt ubi Troia fuit. præter, Ariēs, abiēs,cerēs,fidēs rēs,pēs,pariēs,ſpēs,terēs, quæ producuntur. ſecunda eſt. Nominatiui græci pluralesin es corripiuntur. Virgilius.
Nāĭdĕs,indigno cũ Gallus amore periret. Idē. ărcădĕs o mihi tũ quã molliter oſſa qeſcent. Idē. Infandi Cyclopĕs,ēt altis montibus errant. Ibē. Thrācĕs ărant — Tertia,ĕs à ſum cum compoſitis potĕs,adĕs modi tam indicandi, q̃ imperandi, & penĕs,& inquiĕs corripiunt. Perſ. fūrĕs ăit pedio. Iu ue. Si pŏtĕs illa pati. Virgi. Hūc ădĕs o Meliboœ. Hora. Quēm pĕnĕs arbitrium eſt & uis, & norma loquendi. nam ab edo ēs producit differentiæ cauſa. s finita corripiunt,ignĭs, Parĭs. hæc regula habet exceptiones ſeptem, Quarũ prima eſt, Datiui. & ablatiui, & accuſatiui in is producũtur,his & ab his Dominīs,quīs,pro quibus, hos fōtīs,manīs,has partīs,hos & has omnīs, leuīs

Sed quis & accuſatiui i is,tum ut differant à nominatiuo ſingulari,tum etiã,ut diphthongo lungos eſſe ſignificetur,per ei melius ſcribuntur, quod & antiquos feciſſe legimus.Illud igitur ſic, Tu calamos iflare leueis,ẽgõ dicere uerſus,Item Queis ãte ora patrum. Item Treis nõtũs arreptas in ſaxa latentia torquet. Secũda producentia penultimãm creſcentis genitiui producũtur, Delphĩs, delphĩnis.Samnĩs,ſamnĩtis. Tertia in is à græcis in eis per ẽi piphthongum producũtur, ut Pyroeĭs.Simoeĭs. Ouid.Interea uolucres Pyroẽis, ẽqus,& athõ.Idem,Hac ibat Sĭmõẽis, hĩc eſt ſigeia tellus.quæ licet penultimã corripiant, tamen in ea accentus eſt acutus,quia integræ ad nos ueniunt.ſed de his dicemus,ubi de accẽtibus tractabimus,Quarta monoſyllaba in is producũtur,ut uĩs.sĭs,p̃ter.ĭs,quis nominatiuos, mĭs tĭs bĭs, q̃ corripiuntur.Iuue.ſatyra quinta, corripuit poſſis in eo uerſu.Tam ieiuna fameſcum pŏſsĭs hŏneſtius illic,melius tamen defenditur extremis, abiectione,ut corripiatur i per cõmunẽ modũ.Quinta,Secundæ perſonæ ſingulares in IS quartæ coniugationis producũtur,ut audis neſcis. Mar. Neſcĭs heu neſcis dominæ faſtidia Romæ.quod oſtẽdit circunflexo accentu penultima primæ & ſecũdæ p̃ſonæ pluralis neſcĭmus neſcĭtis. Audĭmus, audĭtis.Quod ſi apud poetas alĭquando IS correptam inuenias (quod ipſe non memini legere,nã illud apud Ouidium ſic legendum eſt, Neſcio, an exciderint mecũ loca) non propterea dixeris, cõmunem eam eſſe ſyllabam.Nec,quia Virgilius dixit.obſtupuĭ,ſtĕtĕruntq́; comæ,propterea dicendum fuerit in ſtĕterunt penultimam eſſe, communem.Sexta,Velĭs,cum compoſitis malis, nolis, p̃ducuntur,quare in plurali penultima in prima, &

ſecunda perſona producitur, uelīmus, malīmus, nolīmus,uelītis, malītis, nolītis.ſeptima, Secundæ perſonæ ſingulares futuri ſubiunctiui producũtur.ut dedero dederīs,audiero audierīs. Oui. Da mihi te facilē dederīs īn carmine uireis. Hor. Audierīs hæres ergo nũc Dānaſodalis. Idem. Miſcuerīs ēlixa,ſimul ꝯchylia turdis, dulcia ſe in bilem uertēt'. unde in plurali, ut ſupra diximus in tractatu de medijs ſyllabis.ꝓducũt penultimā primæ,& ſecundæ perſonæ, dederimus, dederitis.audierīmus, audierītis, præteriti uero perfecti eædem ſigulares corripiuntur, ut dederim dederīs,audierim audierīs,unde in plurali prima & ſecunda corripiũt penultimam,ut dederĭmus, audiuerĭmus,id quod ex Diomede grammatico licet cognoſcere,ſic enim inquit. Et in hac ſubiunctiua numero plurali uni formem declinationem præteriti,& futuri temporis,accentus diſtinguit. Perfectum enim acuto accentu declinatur,futurum circũflectitur,ſic Præterito cum dixérimus. Futuro cum dixerimus.Sed notandum inueniri apud authores IS, futuri ultimā in ſingulari, & RI penulmam in plurali etiam correptas. Virgil. in ſexto. Cum tu ſupplex in rebus egenis,Quas gẽteis italum,aut quas nō orauĕrĭs urbeis.Iuuenalis, Græculus eſuriens in cœlum iŭſsérĭs ibit. Idem.Si dixĕrĭs,æſtuo,ſudat.orauerĭs,iuſſerĭs, dixerĭs futuri ſunt tpis,& RIS corripitur.Hora. In arte poetica.In uerbis ēt tenuis,cautusq́; ſerendis, Dīxĕrĭs egregie hic dixerĭs futuri eſt tpis,ꝓ dices, aut dicere poteris,& tamen corripitur RIS. Idem in ſermonibus.Nam fruſtra uitiũ uitāuĕrĭs illud, Si te alio prauum detōrſéris. Vitāuĕrĭs,& detōrſĕris,futuri ſunt temporis, & Rĭs in utroq; corripit̃ Eſt enī ſenſus,fruſtra laboraueris uitãdo aliquod

uitiū,ſi prauus in aliud deflectes.ut ſi dixeris. fru= ſtra uitaueris Charybdim, ſi in Scyllā incideris, ideſt·fruſtra poteris uitaſſe Charybdim,ſi in Scyllam incides.Quod in prima perſona fiet manifeſtius,fruſtra uitauero Charybdim,ſi in Scyllā incidero.Siquis autem diceret ſub perſona. C. Cęſaris,Fruſtra ſubegerim Gallias, niſi & pōpeium uicero,alia eſt figura loquendi,quod quia nō facit ad rem,prætерimus.Satis fuerit oſtendiſſe ſecundam perſonam futuri ſubiunctiui ultima correpta etiam inueniri apud authores.Vnde Lucretius in primo,penultimam primæ perſonæ futuri in numero multitudinis corripuit.Quas ob res ubi uidĕrĭmus nil poſſe creari.De nihilo tum quod ſeq mur,iam rectius inde perſpiciemns. Illud autem Virgilij in ſexto,Nanq; ut ſupremā falſa inter gaudia noctem ēgĕrĭmus,noſtri,rĭ in ēgĕrimus, bene correpta eſt.quia non futuri eſt,ſed præteriti temporis.Concludimus igitur,in præterito I S & RI corripi ſemper,in futuro uero & corripi,& produci poſſe.exempla cum RI producitur in futuro, adduxim⁹ ſupra,ubi de medijs ſyllabis regula cognoſcendis, diſſeruimus. Veruntamen in proſa oratione illas ipſas I s & R I in præterito corripiēdas,in futuro producendas cenſeo, ut ſicut lego legĭs ultima correpta,legĭmus legĭtis penultima pronunciamus,ita legerim legerīs ultima, legerīmus legerītis penultima breuis proūciemus, eodem modo quia in amauerim amauerĭs, docuerim docuerĭs,audiuerim audiuerĭs,I S ultima corripitur, in amauerĭmus amauerĭtis, docuerĭmus docuerĭtis,audiuerĭmus audiuerĭtis, R I penultima corripietur.Præterea ſicut amo amās ultima, amāmus amātis penultima,doceo docēs ultima, docēmus docētis penultima,audio audīs ultima,

Audīmus, audītis penultima longa dicim⁹, ita cō tigero contigerīs ultima, contigerimus cōtigerītis penultima, dedero dederīs ultima, dederīmus, dederītis penultima, docuero docuerīs, ultima docuerīmus, docuerītis penultima. Tranſiero trāſierīs ultima, tranſierīmus, tranſierītis penultima producta dicamus. Quidam tamen RIS tūc produci aiunt à poetis, cū eſt principium pedis, nec aliter, & defendi uno ex modis ſyllabarum communiūm R I autem in plura li ꝑduci regula, quia cum inueniūtur ſimul quatuor breues, licet unā producere propter metrū. Sed, ut uidimus, Diomedes aliter ſentit, uult enim omnino ꝑduci eas in futuro, corripi in præterito.

Os finita producunť ut dōs. honōs, dominōs. Sed hæc regula duas habet exceptiones. Quarum prima eſt, ŏs oſſis corripitur. Secunda græca in os p o paruum, ut Delŏs. iliŏs, Chaŏs, huius æneidŏs Tereŏs corripiuntur. Ouid. In chăŏs antiquū confundimur. Idem.

Attamen ille tuæ felix æneidŏs author. Martial.
Flet philomena nefas inceſti Tereŏs, & quæ
Muta puella fuit, Garrula fertur auis. nam in os per ω magnum ſemper producuntur ut herōs, Minōs, Androgeōs.

Vs finita corripiuntur. Deŭs. ſed hæc regula habet exceptiones quatuor. Quarum prima eſt. Genitiui ſingulares, & nominatiui. & accuſatiui & uocatiui plurales producūtur, ut huius, & hæ, has, & o manus. ſecunda, producentia penultimam genitiui creſcentis, producuntur, tellūs tellūris. uirtūs uirtūtis. ſalūs ſalutis. Notatur, ut ſupra dixi, palūs palūdis in poetica. Regis opus, ſterilisq́; diu pālus, aptaq́; remis, quod defendi poteſt excluſione s literæ correpta u, quemadmodum inſulæ io

nio in magno. Tertia, Monoſyllaba in us producuntur plūs, thūs. mūs autem & sūs nō ſolum quia monoſyllaba, ſed etiam q̃a græce μῦς, σῦς dicuntur, & υ ψιλὸν longa eſt, id quod etiam accētu circonflexo oſtenditur. Quarta, græca in ūs, ut pāthūs, melampūs, Sapphūs, amatūs producuntur. A pus tamen compoſita etiam corripiuntur. Horatius in epodis. Pōlўpūs, an grauis hirſutis cubet hircus in ālis. Id em, in ſermonibus. Delectant, ueluti Balbinum Pōlypўs. A gne Sed tunc à græcis in os ad nos ueniunt. nam græce & πολύπους & πόλυπος, & οἰδίπους, & οἴδιπος, & τρίπους & τρίπος dicitur: nam attici πολύπους, æolici πόλυπος dicunt, ut alterum ſi per ſynœreſin πολύποος, πολύπους, ut νόος νοῦς, alterum abiectione, πολύποος πόλυπος. componitur enim à πούς, & πούς, à πρὸς ὀξυτόνως, unde ποὸς πούς cum acuto accentu uide Etymologicon in dictione πούς, Multa de Polypo apud Athenæum habentur. in quibus & hæc, τὴν ἢ ἀττικὴν πολύπουν φασὶν, ὡς καὶ ἀλκίνουν, καὶ οἰδίπουν, καὶ τρίπουν, δὲ λέβητα αἰσχύλον εἰρηκέναι ἐν ἀθάμαντι ἀπὸ ἁπλοῦ τοῦ ποῦς, ὡς νόος νοῦς, τὸ δὲ πόλυπον λέγειν, αἰολικὸν, ἀττικοὶ γὰρ πολύπουν λέγουσιν, Αριστοφάνης, δαιδάλῳ. ταῦθ' ἑκόντα πολύπους, καὶ σηπίας, καὶ πάλιν πολύπουν μοι ἔπλε, καὶ πάλιν πηγαὶ λέγονται πολύπου πιλουμένου, ἀλκαῖος ἀδελφαῖς μοιχευομέναις, ἠλίθιον εἶναι, νοῦν τε πολύποδος, ἔχειν. ἀμειψίας κατεσθίοντι, δεῖ μὲν, ὅς ἔοικε, πολλῶν πολύπων. πλακίτων ταυδὶ, ὥσπερ, τοὺς πολύποδας, πρώτιστα σὲ, ἀλκαῖος, ἔδω δ' ἐμαυτὸν, ὡς πολύπους. οἱ δὲ πολύποδα προφέρονται ἀνάλογον τῷ πούς ποδὸς ποδὶ πόδα. paulo poſt ſubiungit, ἐπίχαρμος, δ' ἐν ἥβας, γάμῳ. πώλυποί τε, σηπίαι τε, καὶ ποτ' αἶναι τευθίδες, χαλυσώδεις βολβίτις γραῖα τ' ἐριθακώδεες. ἀρχέστρατος δ' ἔφησι, πώλυποι εἴ τε ἑκάστω, καὶ καρίαι εἰσὶν ἄριστοι, καὶ κέρκυρα

τρέφει, πολλοὺς, μεγάλους τε, τὸ πλῆθος, δωριεῖς δ᾽ αὐτὸν διὰ τοῦ ω μεγάλου καλοῦσι πωλύπουν, ὡς ἐπίχαρμος, καὶ σιμωνίδης, δ᾽ ἔφη, πώλυπον διζήμενος. ἀττικοὶ δὲ πολύπουν. Idē et legitur in epigramatis, ANTIΠΑΤΡΟΥ, πώλυπος εἰναλίῃ πέτρῃ ποτὲ προβλῆτι τανυσθεὶς ἠελίῳ ψύχειν πολλὸν ἀνῆκε πόδα. ΙΣΙΔΩΡΟΥ: πώλυπον ἀγρεύσας, ποτὲ γύννιχος, ἐξ ἁλὸς εἰς γῆν ἔρριψεν, δήσας θηρὸς ἱμαντοπέδην. Homerus quoque in ος uſus eſt nominatiuo in dictione ἀρτίπος ait enim ἰλιάδος I, ἡ δ᾽ ἄτη, σθεναρή τε, καὶ ἀρτίπος οὕνεκα πάσας. ubi notandum in illo Horaij, Polypus an grauis & in illo eiuſdem, Balbinum Polypus Agnæ, Po produci poſſe dorice, α πώλυπος p ω magnum, eadem ratione etiā Polydamas apud Perſium. Quāquam aliqui & pulypus & pulydamas per u legunt, PV, quoniam & πουλυδάμας & πούλυπος per ου diphthongum apud græcos cum πο producturi ſunt, inuenitur.

V finita producuntur omnia fluctū, manū, tū, diū, cornū, genū, amatū. Sed notandum neutra in u in nominatiuo, accuſatiuo, & uocatiuo corripi. in reliquis uero produci, id quod Max. Victorinus de nominatiuo ſcribens, ſic teſtatur. V terminatus corripitur, ut cornŭ, genŭ, tonitrŭ. Quanquam Priſcianus refragatur his uerbis. In u neutrorum quæ indeclinabilia ſunt in ſingulari numero, ut hoc genu, huius genu. hoc cornu, huius cornu, In quibus quamuis quibuſdam artium ſcriptoribus uideatur temporum eſſe differentia, Dicunt enim nominatiuum quidem, & accuſatiuum, & uocatiuum corripi, reliquos uero produci. Ego in uſu pariter in omnibus produci inueni caſibus hæc nomina, nec irrationabiliter. Omnis enim in quacūq; parte terminatio in u deſinens, producitur, ut fluctū, pan-

thū,tū, diū. Ouidi. in octauo Met. Dextraq; ā poplite læuum preſſa genū, digitis iter ſe pectine iunctis. Ecce enim hic accuſatiuus eſt ſine dubio, & producit. Apud Virgilium quoq; in primo æneidos. Nuda genū, nōdoq; ſinus collecta fluenteis, quomodo enim ſinus collecta accuſatiuum iunxit nominatiuo, ſic etiā nuda genu. hæc Priſcianus. Cui ego non accedo, primum quia eam regulam, qđ omnis in quacūq; parte terminatio in V deſinens producatur, ipſe ſibi uidetur finxiſſe. Nam, qui ante eum fuerunt, grammatici, ut Max. Victorinus, Marius. Seruius aliter ſentiūt, ut & ipſe Priſcianus teſtatur. Deinde quia preſſa genū apud Ouidium, & Nuda genū apud Virgilium poteſt produci ratione communis ſyllabæ per eam regulam quæ dicit. In heroico uerſu cuiuſcūq; pedis ſyllaba prior, cum ā ſuperiore uerbo remanſerit, promiſcue longa erit, aut breuis, ut poeta uoluerit, quoniam in ea pars orationis impletur, ut Virgilij illud in Georgicôn tertio, Inualidūs, ĕtĭamq; tremens, etiam inſcius æui. Ecce dūs natura breuis, producitur, quia eſt in fine dictionis, & pedis prima ſyllaba. Præterea præter Grammaticorum Victorini, & Seruij authoritatem, poteſt etiam V in nominatiuo corripi ad imitationem græcorū, qui, υψιλὸν in huiuſmodi nominibus corripiunt, ut γόνυ apud Theocritū in eo uerſu, ἀλλ' ὁ Θύς μυθεῖ τοι, ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνήμας, ἢ γόνῠ, dactylus. ſic πρόχνυ, apud Homerum ἰλιάδος I, πρόχνυ καθεζομένη, δεύοντο δὲ δάκρυσι κόλποι, πρόχνυ, pro πρὸ γόνυ pro ὦδε γόνυ, & abiectione ο πρὸ γνυ, καὶ πρόχνυ, & corripitur νυ, πρōχνῠ κᾰ, dactylus υψιλὸν enim apud nos ſæpe in V mutat, ut τὺ tu μῦς mus χῦμαι, Cumę, δύο duo γόνυ genŭ. Adde qđ ibi Nūdă genŭ. poteſt genu eſſe ſeptimus caſus. Nam, & ſi uni dictioni non li-

cet diuerſos caſus coniungere, duabus tamen & pluribus licet. Alba enim crinibus, & denteis mulier nō licet dicere. Alba autem crinibus, & nigra faciē, licet Sic in uerbis, & ſi me amas, tamen mihi ſemper noces: Item. Sed uos qui tandem? quibus aut ueniſtis ab oris? Quoue teneris iter? nō igitur neceſſe eſt genu caſus eſſe accuſatiui qa ſequitur ſinus collecta fluen teis poteſt enim ſimul per nomen eſſe ſynecdoche cum caſu ſeptimo, per participium uero. Græca figura cum accuſatiuo, ac ſi dixiſſet. Rubra genis, nodoq; ſinus collecta fluenteis. Eſſe præterea ſeptimū caſum nuda genu colligitur etiā ex probo, ubi ait. Nominatiuū ſingularē aptōti nominis, neutri generis V litera terminatum in poemate aliquo, non facilius inuenies, ut ſi facias hoc cornu, hoc genu, uel hoc gelu. Nam hęc noīa apud Virg. in ſeptimo caſu inueniūtur.

DE SYLLABIS NATVRA LONGIS.

Syllabæ natura longæ quinq; modis eſſe poſſunt. primus eſt cum uocalis ſola eſt & producitur, ut ō ānĭmam, & mores, cum qua dii nocte loquūtur & Spem gregis āh sĭlĭce in nuda cōnixa reliquit, & dicitur is modus cōſtat natura. Secūdus eſt, cū diphthongus fuerit, de qua dicit, cōſtat diphtongo, ut. æ. œ. au. eu. ei. Tertius eſt, cum præponitur cōſonanti, ut ēn ĕgō uicta ſitu de qua dicimus, incipit. Quartus eſt, cum poſtponitur, ut, Nē pĕtĕ cōnubiis natā ſociare latinis, de qua dicimus, ſic terminatur. Quintus eſt, cum īter duas, plureis ue ponitur conſonanteis, ut, Sōl, qui terrarum.

DE SEPTEM MODIS COMMVNIVM SYLLABARVM.

COmmunium ſyllabarum modi ſunt ſeptē. Primus eſt, cum correpta uocalis excipitur à duabus conſonantibus, quarum prior ſit muta. ſequēs uero li

quida,ut cy in cyclops. eſt enim hic breuis apud Virgilium. Voſtosq; ab rūpē cyclopas. longa uero hic apud eūdem. At genus ē ſyluīs cyclopum, & mōtibus altis & Pa in patres, eſt enim hic breuis. Albanīquē pātres, atq; altæ mœnia Romæ, hic longa. Perpetui ſolitī pārtres conſidere menſis, ut a itē in Allas, eſt enim hic breuis, Viribus inferior (quis enim par ēſsēt ātlantis uiribus? hic longe. Cōſtitit heſperio regnīs ātlantis in orbe. Idq;, tantum in eadem dictione, ut in ſuperioribus. exēplis In diuerſis autem dictionibus muta cū liquida nō poteſt producere antecedentem breuem, ſed breuis, ut erat, remanet. ut Sūma pete, aut sūmas defringe ex ārbōrē plantas. Item. Et coniuratos cœlum reſcīndērē fratres. Et tum multa in tectis crepitans ſalit hōrrīdā grando. Et, Quam circum extremæ dextra, læuā quē trāhuntur, id quod Terētianus ſic præcipit.

Si mediam uocalis habet, quam conſona, & uda
Excipiunt, nequeunt geminæ uexare priorem.
ūndē trēmor terris, aut hoc percūſā tridenti.
Dactylus efficitur nam longa eſt reddita prima,
Et mediam nil uda iuuat, quæ ſubdita currit,
Sic manet ūndē brēuis, ſic & percūſsā tridenti.
Syllaba ſi contra fortisq;, & uiuida detur.
ūndē ſcire potes percuſsā ſpumat arena,
Reddet ſp ondeos iuſta ratione locatos.
Nec modo quia uerbo finem facit undē pūtato
Sic cecidiſſe, magis ſermone notabis in uno.
Congruere, ut caſſæ pariter ſint conſona, & uda.
Et ſolē geminū, ēt dūplīces ſe oſtendere Thebas.
ēt dūplīces mediam non poſſint reddere longam
Reſpicis udarum, quām uis modo fiat inanis,
Subiectæ quoties, & iuri ſunt a lieni. Non poſſe ait mutam cum liquida producere antecedentis di

ctionis b euem,s uero literam poſſe: C.P.T.ſcilicet mutis præpoſitam,quod oſtendit eo uerſu, ūn deſcirē potes,percūſsā Spūmăt ărena. ubi ūndē, cūſsā ſpondei ſunt. Idem etiam colligitur ex his eiuſdem uerſibus , in quibus docet præcedentis dictionis trochæum nūquam exire in ſpondeum adiumento conſonantium,quæ ſequuntur, ſed in dactylum ſemper.

Quippe ubi ſola manet uerbi uocalis in imo,
Et breuis hæc abſciſſa,aliam,comitēq; , requirēs.
Nullaq; conſona iuncta parat dare tēporis auctū,
Nil iam ſpondeo uideas ſuper eſſe relictum.
Vel tu ruricolæ primum decurre Maronis.
Liber,& ălmă cĕres,& fērtē sīmul Dryadesq́;,
Munerā uĕſtrā căno,& ſtudiū cui prīmă frĕmentē.
Fudit equum magno tellus percūſsă trĭdenti.
īpsĕ nĕmus,Tegeæĕ fauens,oleæq́; Minerua.
Quīq; Dĕæq́; omnes,ſtudium quibus ărua tŭeri.
Dīq; nŏuas, & quīq; sātis, & quæq́; sĭbi mox.
Nec tibi regnandi ueniat tam dīrā cŭpido:
ān nĕ nŏuum tunc ĭpsĕ tĭbi plus pārtĕ rĕlinquit.
Vērĕ nŏuo gelidus canis cum montibus humor,
Liquitur,& Zĕphyro putrĭs ſe glĕbă reſoluit.
Et quid quæq́; fĕrat regio, & quid quæq́; recuſet:
Bis decies,unumq́; ſupra,niſi fallimur,ecce,
Dactylon efficiet talis,quem dico,trochæus,
Spondeum & nullum potuit dare uerſibus iiſdem.

Non niſi in eadē dictione iueniri liquidam poſt mutam producere antecedentem breuem, ſic idem Terentianus.

Vda igitur nunquam præbebit ſubdita tempus,
Præbebit uerbo depreuſa,aut nomine eodem.
Rĕplĕt cum dico.ſubiecta eſt uuida mutæ.
ătlăs ut græca,ſic profero uoce latina.
Vda ſecunda utinam noſtra ſic uoce ſederet,

Expmplo ſat erit, qui dixit menbra pyrācmōn
Tertia tūm cȳcnus, & quarta frequentior his eſt,
Nam mutis docui ſubiectam hanc omnibus eſſe.
Fābrĭcium dixīt, sācrum, qui limite quādrēt·
āgrĭcōla, ēt uēpreis dixit ſaluere per ūtrēis.
Tempora ſic præbent udæ, cum ſubĭjciuntur.
M tñ. & N liquidas poſt mutas in græcis tãtum dictionibus inuenimus, ut ſic dixerim, liqueſcere, & caſſas fieri, quanq̃ M ne in dictione quidem græca apud noſtros memini legere, ſed N dũtaxat. Oui.
Piſcoſāmq; Gnĭdon, grauidamq; Amathūta metallis. Martialis,
Delectat Martiū ſi perniciōsūs ĭchneumon. Idē.
Quæ capta en alio nupta Lacænā cȳcnos
Seneca in Hercule furente. Mūdus puella ſerta cnoſiace gerit. In quibus uerſibus ām, quē, Gnȳ. ō. sūs ĭ. cæ. nă. cȳ. treis eſſe dactylos uidemus, & tā cnō iambum ī quarto loco. atq; N udam nihil iuuare antecedetem breuem. Quod factum eſt ad imitationem græcorum, apud quos μ & ν frequenter poſt mutas effluunt. Euripides in phœniſſis, ἰσότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισεν. Idem in ijſdem, κλεινάς, τε κῆβας, τοῖν δ' ἑλοῦ δυοῖν πότμοιν τὸν ἕτερον, ἢ γὰρ παῖδα σῶ σον, ἢ πόλιν. In ijſdem τὰ μὲν παρῄμων πάντ' ἔχεις, ἡγοῦ τέκνον, Γρὸς, οἶκον ὅς τίς δ' ἐμπύρῳ χρῆται τέχνῃ, In ijſdem ἀπωλόμεθα, δύο κακῷ πευθεῖς τέκνον, Idem in Hecuba, ἔπλυσ', ὅπως δ' ἔπλυσα θεομανεῖ, πότμῳ, In eadem καὶ πεῖθ', ἔχεις δὲ πρόφασιν, ἔστι γὰρ τέκνα, Callimachus, Νύμφης, ὡς μεγαθρέων οὐ λόγος, οὐδ' ἀριθμός. Theocritus ἄμμες δ' οὔτε, λόγῳ τινὸς ἄξιοι, οὔτ' ἀριθμητοί. Cratinus in cleobulinis, ut citat Hepheſtion, ἔστιν ἀκμῶν, καὶ σφυρὰ νεάνια δ' ἔτριχι πῶλ'α. idem in Panoptis, κράνια δισσὰ φορεῖν ὀφθαλμοὶ δ' οὐκ ἀριθματοί. In horis, οὐδὲ πρὸς εἶδος, ἀρ' ἦν οὐδὲν, πρόσιδόν τι τεκμαρτόν. In
quibus

quibus. ῥιθμὸν in quarta ſede ſenarij uerſus Iambici, & πότμοιν & bis τέχνον τέχνη, & πότμω, i ſexta ſex ſunt iambi. Iem ἔστικα, dactylus in prima ſede heroici uerſus. item δ' οὔταξι. σὺ δ' αξι. οὐ νάξι, δ' ὄντι τε, bis duo dactyli.

N etiam poſt M inuenitur apud græco ſyllabam facere indeferentem. Cratinus, ἀλλοτριογνώμοις ἐπιλήσμοσι μνημονικοῖσι. λήσμοσι, dactylus. Epicharmus in Megaride, δύμνος, καὶ μουσικὰν ἔχοισα πᾶσαν φιλόλυρος ἤχη, δύ trochæus. Eſt enim metrum trochaicū, quod in locis imparibus non niſi trochæū uel tribrachyn ſuſcipit. In δύμνος, Υ. ſequentibus μν, cōmunis eſt. Callimach⁹, ut citat Hepheſtion, τὼς μὲν ὁ μνησάρχειος, ἔφη ξένος. τῶς μὲ νὸ dactylus ubi μν in μνημονικοῖσι, & i δύμνος, & μνησάρχειος nō producūtur antecedenteis breueis ι. υ. ο. Quos imitatus horatius in prima ode dixit, euterpe prohibet, nēc Pŏlŷmnēia, ubi L Υ. in Polimnēia corripuit licet ſequātur m & n, quæ poterant poſitione producere, ut in illo Heſiodi. Τερψιχόρη τ', ἐρατώ τε, πολύμνιατ', οὐρανίη τε, λυμνι ἃ dactylus, eſt enim, Euterpe cohibet, nec polymneia, metrum coriambicum Aſclepiadeum tetrametrum conſtans ſpondeo, duobus choriābis, & pyrrichio, ſic, Eūtēr, ſpōdeus. pē cōībēt, choriambus. nec pŏlŷmnē iterum choriambus. īă, pyrrhichius. idemquoqꝫ ſenſiſſe ui detur Ouidius quinto faſtorum, ubi ait Diſſenſere Deæ, quarūm Polŷmneia cœpit, rūm pŏlŷ, dactylus. quāquam hic& polymnia legi poteſt, ut ſit ſpondeus rūm pū. ut illud apud Perſium Nec mihi Pūlŷdămas, nec troiades labeonā; pro polydamas, quod ab Homero accepit, q Illiados χ, ita Hectorem inducit loquentem ὤμοι ἐγώ, εἰ μέν κε πύλας, καὶ τείχεα δύω, πουλυδάμας, μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, πουλιδάμας ꝓ πολυδάμας pro

pter metrum, ut illud Virgilij,
Venit & ūpilio, tardi uenere bubulci, upilio pro opilio, eodem modo fortaſſe apud Ouidium Puslymnia tetraſyllabum pro polymnia. Quāquam πωλύμνια, πολυδάμας & huiuſmodi per ω magnum ſcribunt dores, ut πωλύτους Athenæo teſte, ut ſupra diximus in ultimis ſyllabis, quæ in us deſinūt, unde Polymnia, Polydamas primam poſſunt producere ſecūdū dores. ſed magis placet. ut ſit pentaſyllabum polymneia. ad imitationē Horatij, cuius fuerat familiariſſimus, de quo ſic ſcripſit in Triſtibus, Detinuit noſtras numeroſus Horati⁹ aureis Dum fuerit auſonia carmina culta lyra, Aliqui tñ utrobiq; legūt polyhimnia quod non placet. non enim componitur ex πολὺ. καὶ ὕμνος, ſed ex πολὺ, καὶ μνεία, ut à memoria dicatur, cuius filias eē muſas teſtať Heſiodus, μοῦσαι ὀλυμπιάδες κοῦραι διὸς αἰγιόχοιο. τὰς ἐν πιερίῃ κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα μνημοσύνη. & licet græci per unum υψιλον, & per iota μνι & carmine, & proſa oratione ſcribant. ſic πολύμνια προπαροξυτόνως, ſicut & Heſiodus eo uerſus protulit, πολύμνια τ' οὐρανίη τε, & Gaza in tertio, ubi dicit, ἐξαιρείσθω τὰ εἰς μνῖα, καὶ τρία πολύμνια, ψάλτρια, τῶ Ιγαρ, tamen puto factū magis ἐξαιρέσει τοῦ ε ex ει diphthongo, q̃ uel gemini ῦυ in unum ῦ συναιρέσει, nam nuſquā legitur geminum ῦῦ in unum ῦ cōtrahi, uel alterius ῦ abiectione, quoniā quę, componūtur ex πολὺ, ſeruant ῦ ut πολυειδὴς, πολύαινος, πολυυδρία, πολυίστωρ, ex ει uero modo ι modo ε auferri κατὰ διάλεκτόν τινα legitur. nam Iones ἀσθενία ꝓ ἀσθένεια, & εὐγενια. pro εὐγένεια ἐξαιρέσει τοῦ ε dicunt, ut in eodē libro de orthographia Gaza refert. iones etiam, ἱρεὺς ἱερεὺς proferunt. Idem igitur in Polymnia factum dixerim, ut ἐξαιρέσει τοῦ ε proferatur ἰωνικῶς, receptumq;,

ut per I ab omnibus ſcribatur. Quod autem μνεία per ει diphthōgū ſcribatur, teſtis eſt Theodorus ī eo ipſo de orthographiā libro, ubi ait ἥμνι πρὸ φωνήεντος μὲν μνίον, τῷ μνεία τῇ ει, & etymologicon ubi legit, μνεία, μένω, μένια, καὶ καθ' ὑπερβιβασμὸν, μνεία, καὶ συναιρέσαι, μνεία, Ex πολὺ igitur, μνεία πολύμνεια, & diſſoluta ει diphthongo, polymneia πεντασυλλάβως protulit Horatius propter metrum quemadmodum in elegia factum legimus, quod quia per ει ſcribitur in penultima apud græcos ſic ἐλέγεια, noſtri interdum diſſoluta ει diphthongo, elegeia, πεντασυλλάβως proferunt antepenultima producta. Ouidius.

Flebilis indignos Elegēiă ſolue capillos. Idem,
Blanda pharetros Elegēiă cantet amores. Sed plerunq; elegia τετρασυλλάβως dicitur. Mart.
Detineat cultis aut elegīă cōmis. Statius.
Quas inter uultu petulans elegīă prŏpinquat, à quo elegidium diminutiuū. Perſius, Sed ſiqua elegīdĭă crudi dictarunt proceres. & ubiq; E & L E primæ ſyllabę corripiuntur, & I à diphthongo ει producitur, ſic elegus ſemper corripit primas ſyllabas ĕlĕgi igitur in eo uerſu, flendus amor meus eſt, ĕlĕgi flebile carmen, non nomen eſt, ſed uerbū Sunt præterea qui uolunt legendum apud Horatium, Neq; polymnia, licet repugnet ſyllaba, præſertim cū præcedat, ſi neq; tibias, quaſi non liceat nec poſt neq; ſubiungere quod facile inuenit. Vir.
Sed neq; Medorum ſyluæ ditiſſima terra,
Nec pulcher Ganges, ſed non recte iudicant, primum quia nō eſt quiſquam obſeruantiōr ſyllabārum Horatio. Deinde quia cum in cæteris fuerit diligentiſſimus non eſt credendum fuiſſe hic tam negligētem, ut abuſus fuerit ſyllabā. Silius quoq; corripit R A in theramneo, cum dixit Ecce inter

primōs thĕrămneo à ſanguine clauſi, mōs thĕră-dactylus. Phornutus, qui de natura deorum ſcripſit, de Polymnia hæc inquit. πολύμνια δέ ἐστι πολύμνητος ἀρετή. ἢ μᾶλλον ἡ πολλοὺς ὑμνοῦσα, καὶ ὅσα περὶ τῶν προγενεστέρων ὑμνεῖται παρειληφυῖα, καὶ τῆς ἐκ τε τῶν ποιημάτων καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων ἐπιμελουμένη uult igitur Phornutus ἀπὸ τοῦ πολὺ καὶ ὕμνος componi Polȳmnia. ut cunq; igitur ſcripſeris aut Polymneia aut Polyymnia apud Hora. nam eſſe alterum neceſſe eſt, recte ſcripſeris.

Duæ præterea mutæ inueniuntur aliquando non producere antecedentem breuem, ut M & N liquidæ. Mart. Sardonicās smărăgdos, adamantas, iaſpidas uno, Portat in articulo Stella Seuere meus. cās ſmără, dactylus, aliqui tamen putant legendū ſmarados abiecto g propter metrum, quod non placet, ſic Homerus ὁ δυσσείας δ', ἐς, ἐνάτῃ εἰσέβης αἰγυπτίης, ὅτι πλεῖστα δόμοις ἐνὶ κτήματα κεῖται, μοῖς ἔνῐ, dactylus, nec obſtant κτ in dictione κτήματα, Idem αἰγύπτίη τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα φάρμακα, αἰγύπτῐ utrobiq; dactylus, licet id p συνεκφώνησιν ſeu συνίζησιν eſſe poſſet, quæ fit modis quatuor quorum unus eſt, cum ſyllaba breuis & longa pro una longa accipiūt, ut τῐ ἡ τῇ, & alibi ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, μὲν θεοὶ. ſpondeus, & μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος. δεω ἀχῐ, dactylus. Theocritus, Θωρηχθεὶς ὤιτῃ βουσὶν ἀνάρσιος αἰγυπτίῃσιν, αἰγύπτῐ, dactylus. Aeſchylus in ſupplicibus ἥγειδε βωμοὺς ἀστίκτους θεῶν ἕδρας στῐκτοὺς iambus in quarta ſede ſenarij iambici. Herodianus etiam μέμνηκα πέπτωκα κέκτηκα, ideo inqt duplicare principium prēteriti perfecti per conſonantē præſentis, & ε. quia μν, πτ, κτ. inueniūtur in metris ſæpe efficere communem ſyllabam, ut facit muta cum liquida.

Illud obſruandum, quod quotieſcunq; in carmine inuenitur muta cum liquida indifferrẽtem facere antecedẽtem ſyllabam, eſſe eam ſyllabam natura breuẽ, & ꝑpterea in proſa orõne ſemper eſſe corripiẽdã ut lŭgŭbris, fŭnĕbris mulĭĕbris à mŭlĭĕrĭs penultima correpta. Ter. Neq; ſatis digna, cui cõ mittas primo partũ mŭlĭĕrĕm. ĕrĕm pyrrhĭchius. Item, impĭgre, pŏdăgra, chirăgra, tenĕbræ, latĕbræ, uolŭcris, pharĕtra, & huiuſmodi. Præterea notandum uocaleis natura longas nõ poſſe unq̃ corripi ſequente muta cũ liquida, ſed produci ſemper & ꝓſa & carmine, ut ſalūbris, lauācrum, arātrum, ſimulācrum, ambulācrum, candelabrũ, uolutabrũ, delūbrum, mātres, & huiuſmodi, q̃ apud poetas nunq̃ legũtur penultima breui. aratrum tamen quidam putant corripere penultimam, quia græce τό ἄϱοτϱον ὀμικϱῶ ſcribitur, ego tamen ſemper legi penultima lunga tanquam à ſupino deductum, ut lauācrum, delūbrum, ſimulāchrum, & cætera, quæ ſupra diximus. Quod aũt ſalūber producat penultimã, probat hoc uerſu Ouidij. Phœbe ſalūbĕr ădes, quem etiam Priſcianus citat.

Secundus modus eſt, cum ſyllaba uocali longa, uel diphthongo finita in fine dictionis, uocalis ſequit nulla interpoſita conſonante. Eſt. n. hic breuis,

Te Corydōn ŏ ălexi, trahit ſua quenq; uoluptas,

& hic,

Credimus, ãn quĭ ămant ipſi ſibi ſomnia fingunt,

& hic,

Inſŭlæ̆ Ionio in magno, quas dira Celæno,
Harpyæq; colunt aliæ, & hic,
Victor apud rapidum ſimoenta ſub ilĭŏ alto.

hic autem longa,

Stant & Iuniperī, et caſtaneæ̆ hīrſutæ, & hic,
Et ſuccus pecori, et lac ſubducitur agnis. Itẽ hic.

Tu ne ille æneas, quē dardaniō ãnchiſe. & hic ō
ēgō quantum egi, quàm uaſta potētia noſtra eſt.
Quod ad græcorum facimus imitationem, qui &
uocaleis longas, & diphthongos in fine dictionis
ſequente uocali, modo corripiunt, modo longas
ſeruant. Homerus ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτρο
πον, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη, ἐπεὶ τροίης ἱερὸν πτολί
εθρον ἔπερσε hic enim & οἱ in ἄνδρα μοι corripitur ſe-
quente ε in dictione ἔννεπε, & η in πλάγχθη ſequēte
ε in ἐπεὶ ſunt enim duo dactyli, ſic ἄνδρᾰ μοῐ. πλαγ-
χθη ε. Idem, τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ, οἶκονδε νέεσθαι
εἰς ἰθάκην. Et ὦ πάτερ ἡμέτερε κρονίδη ὕπατε κρειόν-
των hic enim neq; αι in θεοὶ corripitur ſequente uo
cali ῡ in ὕπατε, neq; η in κρονίδη, q̃uis ſequatur οι in
οἶκονδε. ſunt enim duo ſpondei. Idem. ἡμετέρῳ ἐνὶ
οἴκῳ ἐν ἄργει τηλόθι πάτρης. in ἡμετέρῳ ῳ longa re-
manet, ι οἴκῳ autē corripitur. ſcāditur enim ſic,
ἡμε̆τε̆, dactylus, ρῳ ἐνῐ, dactylus. οἴκῳ ἐν, dactylus
ἄργει, ſpondeus, τήλοθι dactylus. πάτρης. ſpōdeus
Sed græci in media quoq; dictiōe tam ſimplici, q̃
cōpoſita idem facere inueniūtur, ſed raro, οι enim,
in hoc uerſu apud AEſchylum in Niobe, corripi-
tur, ἵρεος τοιαύτας παρθένους λοχεύεται, eſt. n. uer-
ſus trimeter iambicus, & ſcāditur ſic, ἱ ρεο̄ς, ſpon
deus, τοῐαῡ, Iambicum, τᾱς πᾱρ, ſpōdeus θε̆νοῡς iā-
bus, λο̆χεῡ iambus, ἐται iābus. ſuſcipit enim in lo-
cis paribus Iambum, tribrachyn, anapæſtum. Ci-
tant autem hunc uerſum Hepheſtion, & Priſcia.
Item in hoc apud Theocritum, ὑψηλὰς ἐς πόντον
ὁρῶν, ἄειδε̆ τοιαῦτα, & in hoc apud eundem νύμφαι
καὶ προγένειος ἀπάγξασθαί με ποιήσαις. Et οὔτε τις
ἐν ταλάρῳ πανίσδεται ἔργα τοιαῦτα. Itē apud Ho-
merum οἳ δ᾽ ἀρετὴν οἷος ἐσσὶ, τίς τε χρὴ ταῦτα λέγε-
σθαι in quibus uerſibus, ειδε τοι. σθαι με ποι, ε ργα
τοι, την οἷος, dactyli omnes. Hic autem lōga rema

net οι apud Homerum, παῦροι γὰρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται, μοῖ οι ſpondeus in quarta ſede. Itē αι hic apud Homerũ corripit σωνχίουσ, ὑπεφῆ ταὶ ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι, Itē hic ἔδμεναι οἷα σύες χαμαιευνάδες αἰὲν ἔδουσιν, δες χᾰμαι, dactylus, ες χᾰμαῐ etiam dactylus. hic uero lōga remāet apud eundem, λοκρῶν δ' ἡγεμόνευεν οἰλῆος ταχὺς αἴας μείων, οὔτι τόσος γε, ὅσος τελαμώνιος αἴας. αἶ ας in utroq; ſpondeus. Υ etiam corripitur hic apud Homerũ ἕκτορ ὑ̆ ἔ πριάμοιο, τὶν δὲ σὺ νῶσφιν ἀπ' ἄλλων. ἕκτορ ὑ̆ dactylus. hic uero longa apud eundem, τῶν ἄρχ' ἀσκάλαφος, καὶ ἰάλμενος, υἷες ἄρηος, υἷες ἄ dactylus. Sed, ut dixi, rariſſime inueniūtur in media dictione correptæ ſyllabæ longæ, preſertim in Heroico hexametro.

Tertius modus eſt, cum correptam uocalem in fine dictionis duæ ſequuntur cōſonātes, quarum prior eſt s litera mutis c. p. t. præpoſita. eſt. n. hic breuis apud Virgi. Pōnitĕ ſpes ſibi quiſq; ſuas & hic apud Hora. Liquimus inſani ridentes præmiă ſcribæ. Item hic apud Catullum, Teſtis erit magnis uirtutibus ūndă Scămādri. pōnitĕ, præmiă ūndă ſcă tres dactyli. Eodem modo etiam apud græcos, Homer⁹, ἀκληεὴς ἀΐδηλος ὑπὸ νεφέεσσῐ σκεδάσθη. Idem, τῶν νῦν αἷμα κελαινὸν ἐΰρροον ἀμφὶ̆ σκάμανδρον. Idem, ὃν ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ σκάμανδρον. in quibus S & P. in dictione ſpes, & S & C & R in dictione ſcribę, non obſtāt, quin antecedētes pedes pōnitĕ, & præmiă ſint dactyli. Item S, & C, in dictione ſcamandri, & σ & κ σκεδάσθη, & σκάμανδρον in utroq; uerſu, nō obſtant trochæis, qui præcedūt ūndă & ἔσσι & ἀμφι, & δρες δε, quin adiunctis ſca, & σκε, & σκα ſyllabis fiant dactyli, ūndă ſcă, ἔσσῐ σκε̆, ἀμφῐ σκᾰ, δρες δε̆ σκᾰ, hic autem, Quiſque ſcire cupit, aut

quiſquē ſcribere curat. Et hic, āntē S Teſichorū uatem natura creauit, Et hic, ūndē ſciſſa coma eſt, aut ūndē ſpiſſa corona apud Terentianum, nam apud alios non memini legere, longa eſt, Quinq; enim trochæi quiſquē, & quīſquē, & āntē & ūndē, & undē, adepti, quod deerat, tempus poſitione S, ſemiuocalis, & c, & t, p mutarum, ſequente uocali longa, tranſire in ſpondeos, Interdū igitur S litera cōiuncta mutis. C. P. T. ut diximus, iuuat præcedentē breuem, interdum nō iuuat. Sed cum non iuuat, fit, quia S litera uim ſuam frequenter amittere inuenitur apud uetuſtiſſimos tam ſequente uocali, q̄ conſonante, ut apud Lucilium, quem citat Gellius, Campanus ſonipes ſuccuſſor nullus ſequetur, nullūs sē ꝑ nūllū sē dactylus. Item apud Ennium, quem idem citat Gellius, Doctus, fidelis, ſuauis homo, facūdus, ſuoq; cōtentus, atq; beatus, ſcitus, ſecunda loquens, in tempore cōmodus, & uerborum uir paucorum. Dōctū fi. cūn dū sū. t'ātquē bē. ſcitū sē, quatuor dactyli. Et apud Lucretium, Nam fierent iuuenes ſubito ex infantibus paruis. ſān tī bū, dactylus. Item in illo Alcinoi epigrammate. Longe erit ā primo quīs qūis sēcūdus erit. Quīſquī sē, dactylus. Nā quiſquis ſecūdus erit, legi in antiquis codicibus. Et apud Catullū, Affixus noſtris tū dābīs ſupplicium tū dābī, dactylus. In illo etiam Virgilij abijcitur S cum ſua uocali, Aut ouiū fœtus, aut urenteis culta capellas ita'ūtū, ſpondeus, & in illo eiuſdem, Inter ſe coiiſſe uiros, & decernere ferro, r'ēt dē, ſpondeus, quemadmodum etiam citat Priſcianus. aliqui tamen legūt & cernere ferro, in q̄bus & Anneus Seneca. Nec mirum, Si interdū ſic uim ſuam amittere, cum aſpirationém etiā loco ipſius in q̄buſdā dictionibus. Bœotes poſuerint, multa

pro muſa dicentes,ut priſcianus refert, quemadmodum cōtra,ipſa pro aſpiratione ſæpe inuenitur poſita, ut ſemis, ſex, ſeptem, ſe,ſi, ſal, à grecis ἡμις,ἕξ,ἑπτα ἑ, ἵ, ἅλς. Idem quoque patitur S M undæ præpoſita in principio dictiōis,nihil enim iuuat antecedendem,breuem,ut apud Ouidium, Velatus ueſte ſedebat in ſolio Phœbus claris lucentē ſmăragdis,cĕntē ſmă,dactylus. Lucan⁹.Et ſuffixa manuforibus teſtudinis indæ Terga ſedēt crebromaculis diſtĭnctă ſmăragdo, ſtĭnctă ſmă. dactylus. Statius,Sudor ibi arcano florenteis ĭgnē ſmăragdos,ĭgnē ſmă,dactylus. Terentianus tamen S ſemiuocalem mutæ præpoſitam non iuuare inquit antecedentem breuem,cum uocalis, cui una cum muta adiungitur,breuis fuerit, cōtra,cū longa uel natura,uel poſitu fuerit, iuuare,unde ſi trochæus præcedat,ſpondeum fieri dicit,tertia uocali,quæ ſequitur,producta,non fieri uero,ſi breuis illa fuerit,ſed tranſire in dactylum Siquis igitur dixerit,ſmy̆rnā, Strēpsă, ſpādă, ſcōlus, Struthēă,Scōtuſſa,ſmy̆rnā erit ſpondeus,nam producitur nā,quia tertia,quæ ſequitur uocalis, longa eſt. ſtrēpsăſpă,dactylus,ſpă enim correpta remanet,quia tertia,quæ ſequitur uocalis, corripitur. dă ſcō ſpondeus,dă enim producitur,quia ſcō in ſcōlus longa eſt.thēăſcŏ dactylus,nam ă corripitur quia ſcŏ in ſcotuſſa breuis eſt. hæc græce ſic ſcribuntur (ſunt enim urbium, locorumue nōia apud Stephanū.) ἡ σμύρνα,στρέψα,τὰ σπάδα,ἡ σκῶλος,στρούθεια,σκότουσσα.

Sed libet hic Terētiani ea de re uerſus ſubiūgere:
Hæreat ergo animo ſexta hęc tibi uiuida, pariſq;
Litera de numero, quam dixi,ſemiſonantum,
Quæ tibi treis tantum poterit ſubiūgere mutas,
Si quando ſcūtum,ſpūmas, uel ſtāmina dico,

hæc ſola efficiet,nudo ut remanente trochæo.
Spondeum geminæ poſſint firmare ſonoræ.
Exemplis an praua ſequar,uel recta,probabo.
Quīſquē ſcīrē cūpit,uel quīſquē ſcrībĕrē curat.
āntē ſtārē dĕcet,cum dico,& ſeparo uerbum.
āntē ſtēsĭchŏrum uatem natura creauit.
Vltima uocalis remanens,finiſq; trochæi,
Excipitur geminis,queis proximus exoritur pes
Quæ quāquam capite alterius uerbi teneātur,
Sufficiant retro uires,& tempus oportet,
Conſona quod debet geminata referre priori.
Nam cur ſpondeo credas non reddere tempus,
Quæ tali poſitu,cum dactylus incidit,obſtant?
Incipe ſi dicas,& ſcire,& ſcribere iungas,
Creticus efficitur.Queis uiribus ergo nocebit,
Subdita præteritæ cur ījſdem uiribus æque.
Tempora non præſtet,cum ſic ſubiecta priori:
Quin mirum magis inuenias, ut tempore duplo
Semiſonans iſtæc pariterq;,& muta cohærens
Correptam retro nequeant augere Trochæi.
Nam niſi uocalis producta ſequatur utraſq;,
Tertia,quas,dixi,nullum poterunt dare tempus.
Scire etenim cum dico,& ſtārē ſpūmĕūs amnis,
Tertia uocalis producta adiungitur illis,
Atq; inde accipiunt uires,proſuntq; priori,
Si fuerit correpta,nihil præſtare ualebunt,
Cum ſcăpulam,ſpătiū ſtĭmulū ſubiungo trochæo.

Siquis igit̃ dicat.īncĭpē S Cīte puer iamq; īncĭpē SCRībere uerſus, Incipe in prima, & quarta ſede nō dactylum,ſed creticum.i.amphimachrum faciet ſecundum Terentianum,propter ī longum in ſcire, & ſcribere poſt s, &c,idq; ille in heroico hexametro uitium dicit,non quod id non fiat aliquando, ſed quod raro, De arte enim ille ſcribit,non de licentia, nam,feciſſe id antiquos, eoſ-

deniq; approbatos conſtat, Virgilius, pōnīte ſpēs ſibi quiſq; ſuas. nā pōnīte, ut ille ait, eſt creticus, quia ſequitur s cum p muta & uocali longa, in dictione ſpēs. Horatius, lignus inſani ridētes præmīā ſcrībæ, præmīā hic quoq; creticus, quia ſequitur ſcri ſyllaba longa. Ouidius, ſpes bona dat uireis, animūm quōquē ſpēs bōa firmat uīuērē ſpē uidi qui moriturus erat. in utroque uerſu eſt creticus, quoniam, ſequuntur s & p, cum uocali producta. Idem uitiari temporibus dactylum, & creticū fieri, his etiam uerſibus oſtendit manifeſtius.

Conſona ſi gemina eſt, qua ꝓximus incipiet pes,
Cuius principium ſexta hæc, quam dico, tenebit,
Dactylus ille prior, quamuis ſermone peracto,
Diſcretus, liberq; pedis compage ſecundi,
Sentiet acceſſum momenti, & temporis auctum,
Exemplo uerſus unius utrunq; probabis,
Ante ſupinatas Aquiloni oſtēndērē glebas,
Tēndērē cum uerbi finem ſimul & pedis explet,
Nil obſtant pedis alterius modo cōſona, & uda,
Syllaba ſi contra ueniat, qualem modo dixi,
Temporibus uitiatus erit pes, integer ante,
Ante ſupinatas Aquiloni oſtēndērē ſtrages.
Tertia ſi longa efficitur, pes creticus exit.

Idem uitiari metrum heroicum ab Anapæſto refert, & tñ inuenitur interdum in heroico Anapæſtus. Virgi. flūuīōrum rex Eridanus. flūuīō, Anapæſtus. Vitādū ergo eſt, quod uitiū fuerit, quodq; ipſi quoq; poetarum principes rariſſime licere ſibi uoluerunt.

Illud præterea operæ precium ſubiungere uiſum eſt s literam ἀρκτικὸν στιχεῖον appellari à græcis, qđ omnibus ferè, mutis, atq; etiam M liquidæ præponatur, ut σβεννύω, σπάρτη, σκῆπτρον, στέμμα, σθένος, σφίγξ, σχῆμα, σμάραγδος, ab aliquibus uero ἄστη

μον, μοναδικὸν, quod ſuæ cuiuſdam ſit poteſtatis ἄσημον enim obſcurum ſignificat, & ſine nota, ſeu ſigno, μοναδικὸν autem ſolitarium. Nam cum cæteræ ſemiuocales in quatuor liquidas L M N R, duasq; duplices diuidãtur, ipſa ſola quaſi innominata & ſolitaria ſemiuocalis remanet. Sed quare à Terentiano modo uegeta, modo uiuida, modo fortiſſima litera dicitur? An qa præter cæteras cõſonanteis, & pręponi poteſt alijs cõſonantibus in principio dictionis, ut ſcutum, ſpatium, ſtamen, ſcribo, ſtrues, ſtlẽbus, ſplẽdidus, & ſupponi in fine, ut ſcrobs, frons, hyems, ars, puls, ſtirps, laus, theſeus? An qa in heroico hexametro poteſt ex trochæo ſpondeum facere, ut ſupra eſt dictum, cũ id mutæ liquidis adiunctæ non queant? An quia apud græcos tantæ eſt poteſtatis, ut cũ mutis præponitur, non poſſit fieri reduplicatio in præteritis perfectis per conſonantem præſentis, quemadmodum fit, cum incipit uerbum à muta cum liquida, ut à γράφω γέγραφα, à πλύνω, πέπλυκα, à τρέφω τέτραφα, uel etiam à πτ. κτ. mutis; atq; μν liquidis, quod tamen in his tantum præteritis fieri memini legere, κέκτημαι κτάομαι, πέπταμαι à πτάομαι. πέπτωκα à πτόω. μέμνημαι, à μνάομαι, ſed tm̃ ἐψιλὸν præteriti imperfecti augumẽtum, adſumat, quod à σῖσμα & muta ſtatim ſequẽtibus ſic producitur, ut nõ liceat unq̃ eẽ breue, ut σπείρω ἔσπειρον ἔσπαρκα. στρέφω ἔστρεφον ἔστραφα eodem modo in ijs, quæ à ζ ξ ψ incipiũt, propter σῖγμα, q̃ illis ineſt, ut ζάω ἔζαον ἔζηκα, ξέω ἔξεον ἔξεκα, ψάλλω ἔψαλλον ἔψαλκα.

Quartus modus eſt, cum correpta uocalis partẽ terminat orationis, quæ in unam deſinit conſonantem, & eſt principium pedis, ut hic apud Virgili. Inualidũs ẽtiamq; tremens, etiam inſcius æui, & hic apud Lucanum.

Dum ſanguĭs ĭnĕrat, dum uis materna, & hic apud Virgilium.

Pleiadas, hy̆ădas, claraq; Lycaonis arcton. licet. ab Hamero acceperit πληϊάδας θ᾽ ὑάδας τε, τό τε σθένος ὠρίωνος, Item hic apud eundem Pectoribūs ĭnhĭans ſpirātia conſuluit exta. dūs ĕ tĭ guīs ĭnĕ, dās hy̆ă, būs ĭn hĭ, quatuor dactyli. quod ſi poſt duos pedes, & ſemis aut treis, & ſemis fiat, pēthemimeri, atque hephtemimeri datur, ut hic apud Virg. Omnia uincit Amor, ēt nos cedamus amori, & hic apud eundem.

Oſtentans artem paritĕr, ārcumq; ſonantem.

Sed de pēthemimeri & hephthemimeri dicemus, cum de heroico metro tractabimus, quod autem correpta uocalis in nullam deſinens conſonantē partem orationis terminet, & producatur, nullū occurrit exemplū, nec puto inueniri, præſertim, quia neminem legi, ex iis, qui de arte ſcripſerunt, qui huius rei meminerit apud latinos. Nam græci id faciūt, Homerus. οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον υἷες ἀχαιῶν. Et, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχή τε, φόβος τε. Et, ἀλλὰ τάγ᾽ ἄσπαρτα, καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται. γᾱῐᾰ, τοῐᾰ, τᾱκοιᾰ, tres dactyli. illud uero. Νέστορα δ᾽ οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, in ε & ν deſinit conſonantem, ut illud, καὶ μὴν εἰ λύκιοι τέμενος τάμον ἔξοχα πάντων. θε̄ν̆ῐᾰ, dactylus, & καὶ με̄ν, ſpondeus, licet μὲν & pedis, & dictionis ſit finis contra regulam, niſi quis legat, καὶ μὴν. Illud obiter hic admonuerim, apud Priſcianum in primo libro, ubi dicit, Apud græcos tamen ω quoq; I ſequente producere licet antecedētem breuem pro, Νέστορα δ᾽ οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης reponēdum eſſe carmen illud αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχή τε, φόβος τε, ut ἰῶτα ſequatur o breuem, eamq; producat, ſic τοῐᾰ, ut Priſcianus ait, nam in θε̄ν̆ῐᾰ,

& ſi θεῖν producitur ſequente i per communem regulam, quæ talis eſt apud grammaticos græcos de communi ſyllaba, ὅταν βραχεῖα οὖσα καταπεραιοῖ εἰς μέρος λόγου, καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, tamen non reſpondet uerbis Priſciani, qui de o loquitur. ubi notandum non quacunque ſequente uocali produci dictionis antecedentis extremam ſyllabam, ſed ἰῶτα tantum. legitur enim apud grammaticos, τῶν δὲ τὴν βραχεῖαν εἰς μακρὰν ἀναφερόντων πρῶτος οὗτος τρόπος, ὅταν βραχεῖα οὖσα καταπεραιοῖ εἰς μέρος λόγου, καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, οὐ τοῦ τυχόντος φωνήεντος, ἀλλὰ τοῦ ἰῶτα. Quod eſt. Ex modis, quibus breuis ſyllaba in longam uertitur, primus hic eſt, cum breuis ſyllaba partem terminat orationis, & quæ ſequitur dictio, à uocali incipit, non quacunque uocali, ſed iota.

Quintus modus eſt, cum correptam uocalem ſuſcipit Z, quæ cum poſſit præcedentem uocalem breuem producere, interdum pro ſimplici accipitur conſonante, ut apud Virg. nemorōsă Zăcynthos, rōsă ză, dactylus, nam in hoc producit, Mezenti ducis exuuias. Quod ad grecorũ imitationẽ factum eſt, nam hic pro ſimplici accipitur conſonante apud Homerum, οἱ δὲ ζάκυνθον ἔχον, hic uero pro duplici apud eundem, νῆσοι τὴν ζαθέην. οἱ δὲ ζά, τε ζάθε, duo dactyli, ſed in primo dactylo δὲ breuis remanet, licet ſequatur Z, in ſecũdo uero τέ, quæ natura breuis eſt producit ſequente. ζ Theocritus autem primã in ζάκυνθος produxit, & pro duplici poſuit, αἰνέω, τάντε κρότωνα. καλὰ πόλις ἁ ζάκυνθος. ἁ ζα ſpõdeus. X, quoque inuenitũr pro ſimplici conſonãte poſitum. Lucanus. Talis fama canit tumidũ ſuper æquŏră Xerxem. Terentianus, Nanque etiam duplex, quæ nobis una relicta eſt,

Principium uérbi quoniam proferre lati ni
Non ualet,& tantum uocalis ſubdita currit,
Cum græcum inciderit nomē, quo poſſumus uti,
Si poſt dactylon accedat,nil tempora duplo
Officietgemini poterunt oſtendere uerſus.
Pontibus inſtratis coniunxit lĭttŏrā Xerxes.
Sanguine turbatus miſcebat lĭttŏrā xanthus.
Lĭttŏrā pes longa conſtat,breuibusq; duabus.
Tempora nec lædit duplex,quin dactylos extet.
Pro duplici contra gemina eſt ſi conſona,lædit.
Pontibus inſtratis coniunxit lĭttŏrā S C Iron.

Sextus modus eſt, cum pronomen hic C littera terminatum uocalis ſtatim ſequitur, Eſt enim breuis in hoc apud Virgilium, Sōlūs hĭc in flexit ſenſus,& in hoc apud eundem, Hīc uĭr hĭc eſt, tibi quem promitti ſæpius audis,Sōlūs hĭc, dactylus. hĭc uĭr hĭc, dactylus, Longa in hoc apud Martialēm,Hic ēſt pampineis uiridis modo Veſti⁹ umbris. Terētianus tamen Sōlūs hīc, Creticum eſſe dicit,& per c c geminum,& e ſcribendum, excludiq; E non etiam c, Quoniam nulla conſonans excluditur,præter M cum inter duas ponitur uocaleis, quā per circuitum duodecimū Alphabeti locum tenere inqt.Idem quoq; de neutro hoc ſentit.hocce enī ſcribēdū cēſet.Verba eius hæc ſunt,

Creticus in noſtris, ſi leuia carmina pangas,
Raro inuenitur,qualis hic Maronis eſt.
Insūlǣ ionio in magno,quas dira Celæno
Creticus offendit pes primus,& aſperat aureis.
Dabo & latentem,ſed notandum creticum.
Sōlūs hīc inflexit ſenſum,nam primus & iſtic
Pes longiorem tertiam dat ſyllabam.
C C geminum quoniam ſermonis regula poſſit,
Vt fiat hic ce plena uox.excluditur
Vocalis,dabi tur.nec conſona pellitur ulla,

Niſi quæ duabus obſtat una uocibus,
Cum uenit in mediũ, uoces q́; oblimat adhærens,
Biſſenus iſtam literam monſtrat locus.
Aut geminum in tali pronomine ſi fugimus C C,
Spondeus ille nouerit, qui talis eſt,
Hŏc ĭllud germana fuit, ſed & Hōc ĕrăt alma.
Iambus ille fiet, iſte Tribrachys.

Cui ſentẽtiæ accedit Priſcianus, q ĩ decimo tertio de caſibus pronominum, ſic ait, Quamuis reliqs quoq́; caſibus uetuſtiſimi addebant eandem CE ſyllabam, hicce hũcce hocce. Vnde uocali quoq; ſequente per ſynalæpham manentibus duobus C C, ſolebant producere hoc, ut Virgilius in ſecũ do æneido, Hocc'erat alma parens, quod me per tela, per hoſteis Eripis, ſed ſcriptorum negligen- tia prætermiſit unũ C. Hæc ille. quod ſiquis uo- luerit hic & hoc ab hicce & hocce fieri per apoco pen, & cum corripiuntur ſequẽte uocali, ut Solus hĭc inflexit ſenſum, & cum præcedunt dictionem à conſonante incipientem. ut Hic pietatis honos & hoc Riphæus, hoc ipſe Dymas, eſto. nam hoc idem & Terẽtianus ſentire uidetur. Sed cum præ ponuntur dictioni, quæ à uocali incipit, & produ cuntur, per C C geminum ſcribenda ſunt, excluſa E pĕr ſynalœpham ut apud Ouidium, En ait, en hicc'eſt noſtri cõtẽptor. & apud Virgiliũ, Hocc' opus, hic labor eſt nam ſi eſſent per apocopam, corriperentur, &, hĭc ĕſt, non ſpondeus eſſet, ſed iambus, Et hŏc ŏpŭs, non dactylus, foret, ſed Tri brachys, quos pedes non recipit metrum Heroi- cum. Recte igitur Terentianus pro metri ratione uel duplicem haberi, uel ſimplicem dicit. nã ſi cor ripitur, uel præcedit dictionem ab uocali incipien tem, fit per apocopem, cum uero produ citur ſe- quente uocali fit tantum ſynalœpha, quaquam

Seruius,primo æneidos aliter ſentit.

Septimus modus eſt cum correpta: uocalis in unam deſinit conſonantem ſequente aſpiratione, quæ tanquam litera poſitionem facere poſſe nonnullis uidetur,ut illo Virgilij,Terga fatigamus haſta,ut mūs hā, ſit ſpōdeus, & mūs producatur propter aſpirationem,quæ ſequitur,cum potius id cæſuræ ſemi quinariæ dandum ſit.Item apud eundē Graius homo infectos liquens profūgus Hy̆mĕnæos, ille latus niueum molli fultūs hy̆ăcintho; ut gūs & thūs producantur ſequente aſpiratione in hymenæo,& hyacintho,& cum potius producātur q̄m u uocalis deſinit in conſonantem in fine dictionis & eſt principium pedis in utroq; dactylo, gūs hy̆ mĕ,& tūs hy̆ă per quartū modum.Quare facile accedos ijs,qui ſeptimum modum ſuperfluū dicunt.

Hæc de ſyllabarum quantitate occupatiſſimi ſcripſimus,& propterea multa conſulto prætermiſimus, quæ ad rem facere uidebantur. Quanquam ſiqui hæc quoq; accurate legerint,a deo ſe ꝓfeciſſe ſentient,ut quod didicerint,nunquā pœniteat.Nunc autem de pedibus iterum plura quædam dicamus non inutilia ſtudioſis.

DE PEDIBVS ET ACCIDENTIBVS VNICVIQVE PEDI.

PEs in metro eſt compoſitio ſyllabarum cum certa obſeruatione,temporū ſublationem,& poſitionem recipiens,quę ἄρσις,ac θέσις græce dicuntur, fit autem, pes è duabus pluribus ue ſyllabis. Nam ex una ſyllaba etiā ſi lōga fuerit,pes fieri non poteſt,quia duobus ictibus fit,nō gemino tempore.Nam bis ferire oportet etiam duas breueis,quod pulchre ſic Terentia.

Vna longa non ualebit edere ex ſeſe pedem.
Ictibus quia fit duobus,non gemello tempore.

Breuis utrinq; ſit licet, bis feriri conuenit.
Parte nam attollit ſonorem, parte reliqua deprimit
ἄρσιν hanc græci uocarunt. alteram contra θέσιν:
Pedi accidunt ſeptem·Sublatio. Poſitio. Proportio
Numerus ſyllabarum. Tempus. Reſolutio. Figura
ἄρσις & θέσις, quæ latine ſublatio, & poſitio dicun-
tur, accidunt pedi quoniam ſuſtollere primam par
tem pedis, deprimere ſecunadm oportet.

Proportio in pede, aut eſt æqua, aut dupla, aut ſeſquipla, quam & ſeſquialteram nunc dicunt, ſed non recte, aut tripla, aute pitrite, aut ſuperbipartiens tertias, aut epitetarte, aut epipempte, aut dupla epitrite.

Aequa eſt in ijs pedibus, qui ſoluti, tot tempora habēt in ſublatione, quot & impoſitione, ut ſunt pyrrhichius ſpondeus, dactylus, Anapæſtus. Pyrrhichii enim ἄρσις unum tempus habet, θέσις unum, ut dĕŭs, ſpondei autē, & dactyli, & Anapæſti ſublatio duo habet tempora, & poſitio totidem, ut hē-rōs, tĭtўrŭs, flŭuĭōs.

Dupla proportio eſt quoties altera pars alteram duplo uincit, unde & nomen accepit, ut in iambo, & trochæo, & ambobus ionicis. Iambi enim ſublatio unum tēpus habet, poſitio duo: Trochæi uero contra, ſublatio duo. habet tēpora, poſitio unum. Ionici item minoris ſublatio duo tempora habet, poſitio quatuor. Ionici autem maioris contra, ſublatio quatuor habet tempora. Poſitio duo ut dĭēs mātĕr. Dĭōmēdēs. Prōſērpĭnă.

Seſquipla proportio eſt, quoties altera pars alterum cōtinet & eius dimidium, ideſt totum & ſemis, ut in pæanibus, qui habent quinq; tempora, quorū altera pars ſunt duo, tria altera, tria igitur & duo ī ſe continent, & alteram duorum partem. ut Cæcĭ-lĭŭs, Hŏrātĭŭs, Mĕnĕlāŭs, Prĭămĭdēs hæc à græ-

cis ἡμιόλιος dicitur, de qua Ariſtoteles in rhetoricis ſic ἔστι δὲ τρίτος ὁ παιάν, καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημένων, τρία δὲ πρὸς δύ' ἐστιν ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἓν πρὸς ἓν ὁ δὲ δύο πρὸς ἕν, ἐνδέχεται δὲ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος, οὗτος δ' ἐστιν ὁ παιάν. Huic fingerere nomen latinos uoluiſſe inquit Gellius.xvii.libro,qm̃ id ad ſurde futurum erat,ait enim quale fieri nomen hemiolio poſſet? Eſt autem hemiolios,qui numerum aliquem totũ in ſe habet,dimidiumq́; eius,ut treis ad duo,quindecim ad decẽ,triginta ad uiginti.

Tripla proportio eſt quoties una pars ter alterã continet,ut in Amphibracho,cuius ſublatio unũ tempus habet,Poſitio tria,ut lătīnŭs.Epitrite proportio eſt quoties una pars continet alterum,& tertiã partem eius,ut in Epitritis,quorum una pars quatuor habet tempora,altera tria,ut ărīſtīdēs ∪——— ārchĭmēdēs —∪—— Dēmōſtĕnēs ——∪— Cōnſtăntīnŭs.——— ∪.Gellius autẽ ſic de hac proportione dicit: Epitritos autem eſt, qui habet totum aliquẽ numerũ,& eius partem tertiã,ut quatuor ad treis, duodecim ad nouẽ,quadraginta ad triginta.

Superbipartiens tertias proportio eſt, cum una pars continet alteram,& duas tertias eius,ut in anticyprio pede ſyllabarum quinq; & octo temporum, cuius ſublatio tria tempora habet,poſiti o quinq;, ut uĕrbĕrā tūrŭs —∪——∪.

Epitetarte proportio eſt, cum una pars continet alteram & quartam partem eius, ut in meſobrachy ſyllabarum quinq;,& temporum nouẽ, cuius ſublatio quatuor habet tempora, poſitio quinq;, ut cōnuērbĕrātōs ——∪——.

Epipempte proportio eſt, cum una pars continet alteram, & quintam partem eius, ut in canio cretico ſyllabarum quinq;,temporum undecim,cuius θέσις ſex tempora habet,ἄρσις quinque, ut ārmā-

mẽtārĭĭs – – – – ∪ –.

Dupla ſupertertia proportio eſt,cũ maior pars continet minorem bis,& alteram eius parté, ut in Muſico è ſyllabis quinq; penultima & antepenultima longis,ceteris breuibus, temporum ſeptem,cuius ſublatio duo tempora habet,poſitio quinque, ut pŏpŭlābūndŭs.∪∪ – – ∪.

Hæc nos de proportionibus,quæ pedibus accidunt. Sed M. Tullius in libro de perfecto oratore treis tãtum eſſe pedum proportiones dicit his uerbis. Pes enim,qui adhibetur ad numeros, partitur in tria,ut neceſſe ſit partem pedis aut æqualem eſſe alteri parti,aut altero tanto,aut ſeſqui maiorem,ita ſit æqualis dactylus duplex iãbus,ſeſqui pæan, Et paulo inferius.Sed ita factos eos pedes eſſe,ut in eis ſingulis modus inſit,aut ſeſquiplex,aut duplex aut par. Idem quoq; Fabius Quintilianus, ait his uerbis.Rhythmus aut par eſt,ut dactylus, aut ſeſquiplex,ut pæan,cuius uis eſt è longa & tribus breuibus,quiq; ei contrarius,è tribus breuibus & lõga,uel alio quoquo modo tempora tria ad duo relata,ſeſquiplum faciunt,aut duplex, ut iambus. Nam eſt è breui & longa quiq; eſt ei contrarius. Sergius etiam inquit, omneis pedes treis diuiſionum habere formas,quæ pertineãt ad grammaticos,equam,duplam,ſeſquiplam; nam amphibrachyn,& epitritos ait excipi à Donato. Sed eos intelligit tantum,qui non ſunt maiores quatuor ſyllabis,hoc eſt duarum ſyllabarum,quatuor pedes, trium,octo,quatuor,ſedecim.Idem uidetur ſentire Terentiãnus,cum ait.

Vna porro bis feriri quando poterit ſyllaba.
Temporum momenta ſanè lege certa diuidunt,
Aut enim quantum eſt in ἄρσει im̃ erit tẽpus θέσει.
Altera aut ſimplo uiciſſim temporis duplum dabit.

Seſquiplo uel una uincet alterius ſingulum. Vbi obiter notandum accepiſſe ſyllabam in eo uerſu, Vna porro bis feriri quando poterit ſyllaba, pro complexione nō literarum, ſed ſyllabarum, id eſt pro pede. In cōmentariis Hepheſtionis, treis eaſdem ꝓportiones pedes habere ſcribitur, his uerbis, τὰ δὲ μέτρα ἀπὸ ποδῶν τινῶν εἰσι, τῶν ἐχόντων ἢ ἴσον λόγον, ἢ διπλασίονα, ἢ ἡμιόλιον. καὶ τοῦ μὲν ἴσον εἴη ἂν δάκτυλος – ∪ ∪ μία γὰρ μακρὰ καὶ δύο βραχεῖαι τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον. τοῦ δὲ διπλασίονος τροχαῖος – ∪, μακρὰ γὰρ τῆς βραχείας, διπλασίων. τοῦ δὲ ἡμιολίου, βακχεῖος ∪ – –, βραχεῖα γὰρ καὶ μακρὰ πρὸς τὴν μακρὰν λόγον ἔχουσιν ἡμιόλιον. ἴσος igitur λόγος, latine æqualis ratio, διπλασίων duplaris, ἡμιόλιος ſeſqpula, ſiue ut Capella, inquit, ſuper dimidia dici poteſt: Haurm autem prima proportio dactylica, ſecunda iambia, tertia, pæanica nominatur. Illud non prætererim, Seſqui non ſignificare unquam totum, ſeu integrun neque per ſe, neque compoſitum, ſed dimidium tātum. cum igitur cōponitur, cum eo, cui adiungitur, ſignificat etiā ſemis, ut ſeſquipes, ſeſquilibra, ſeſquimenſis. Varro libro primo de re ruſtica. Annus ē diuiſus in quatuor parteis totus, & idem ſubtilius ſeſquimenſes in octo. idem in eodem. ut nuces itegras uno modio comprendere poſſis, quod putamina ſuo quæque habeant loco natura compoſita, cum eaſdem ſi fregeris, uix ſeſquimodio comprehendas. Caue igitur dicas ſeſquialtera, ſeſquitertia, ſeſquiquarta. & huiuſmodi, ſed uel græcis utere nominibus, ut Gellius dicit & Macrobius facit, uel ſup dimidium, ſuper tertiū ſuper quartū & deinceps. ut traducit Martianus Capella. nō me latet, quid Hermolaus, quid Politianus ſuper ea re ſenſerint. Illud Ciceronis me magis mouet, cū dicit, ut, ſu-

pra recitaui, partem pedis aut æqualem eſſe alteri parti, aut altero tanto, aut ſeſqui maiorem. ſeſqui, ideſt dimidio, Apud Vitruuium igitur & ſeſquialterum, & ternarium. & quintarium, & huiuſmodi latina, puto perperam legi, nec eſſe Vitruuii. Boetius etiã meo iudicio in his dictionibus lapſus eſt.

Numerus ſyllabarum accidit pedi, quia aut duarum ſyllabarũ pes eſt, ut dĕŭs. aut trium, ut dŏmĭnŭs aut quatuor, ut ĭmpĕrātŏr, aut quinq3, ut alphēs ĭ bœūs. aut ſex, ut Māxĭmĭlĭānŭs.

Tempora pedi accidunt ad minimum duo, ad ſummum duodecim. Duo enim tempora habet Pyrrhichius, ∪ ∪. Tria iambus, ∪∪∪. Quatuor ſpõdeus, ∪∪∪∪. Quinq3 pæanes. ∪∪∪∪∪. Sex Ionici ∪∪∪∪∪∪. Septẽ Dalius ∪∪∪∪∪∪∪. Octo amebœus ∪∪∪∪∪∪∪∪. Nouẽ Probrachys. ∪∪∪∪∪∪∪∪∪. Decem moloſſoſpõdeus. ∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪. Vndecim creticomoloſſus. ∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪. Duodecim dimolortus. ∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪.

Solutio accidit pedi, cum longa ſyllaba ſoluitur in duas breueis. unde ſpondeus – – recipere poteſt treis ſolutiones, nam ſi ſoluas primam, facies anapæſtum ∪ ∪ – ſi ſecundam, dactylũ – ∪∪. ſi utrãq3 proceleuſmaticum ∪∪∪∪. Dactylus uero unã tantũ, ſoluendo enim primã, facies proceleuſmaticũ.

Figura accidit pedi, quia pedes aut ſimplices, aut duplices, aut heteroplici ſunt, ſimplices ſunt quatuor diſyllabi, octo triſyllabi, qui nullam alterius pedis admiſtionem habent. Duplices uero ſunt ſedecim, qui è ſyllabarum pedum geminatione conſtant qui & combinati. & quadrati dicuntur. Heteroplici autem è diſyllabis cum triſyllabis compoſiti, ſunt duo, & triginta, è triſyllabis autem cũ triſyllabis quatuor & ſexaginta habentur numero de quibus deinceps tractabimus.

DE QVATVOR PEDIBVS DISSYLLABIS.

Pyrrhichius,qui & dibrachys,& bibreuis, & tripudiās,& Cineſias,& pariambus,& hegemō, & ductor dicitur,cōſtat è duabus breuibus temporum duum,ut dĕūs ᴗᴗ.Recipit proportionem æquam unius ad unum & nullam ſolutionē,quia ſyllaba breuis reſolui non poteſt. Dictus eſt autem pyrrhichius ἀπὸ τῆς πυῤῥίχης ſaltationis genere, uel ἀπὸ τοῦ πυῤῥίχου curretū deo de quo meminit Pauſanias in libro tertio. Tripudiās autē, quia tripudiis aptus,unde & Cineſias cognominatus eſt,qa uelox eſt παρὰ τὸ κινῶ moueo,græce κινησίας dicitur.Pariambus dictus eſt, quia iambū aſſequitur. frequenter enim in ultimo loco uerſus iambici inuenitur ἀπὸ τοῦ παρὰ καὶ ἴαμβος, παρίαμβος. Hegemō autem quia omnium primus eſt, ἡγεμὼν.enim ductor,pro quo male ægeon legitur à quibuſdā Et notandum ideo à pyrrhichio breui pede incipere,qui de arte metrica ſcribunt, quoniam ante breue eſt factum,q̄ longum,ſicut unus numerus ante,q̄ duo inuētus eſt. Spondeus qui & pontificius dicitur pyrrhichio cōtrarius,cōſtat è duab⁹ longis temporum quatuor,ut hērēs — —. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & ſolutiones treis.Soluitur enim in anapæſtum ᴗᴗ —. in dactylum — ᴗᴗ.in proceleuſmaticū ᴗᴗᴗᴗ. dictus παρὰ τὴν σπονδὴν, ideſt à libatione quia in templis ſpondaicis carminibus utebantur,ne libantes ſonum abominoſæ uocis audirent.

Iambus qui & Daunius,& Gradarius dicitur, conſtat è breui,& lōga temporum trium, ut dĭēs ᴗ —. Recipit proportionem duplam unius ad duo, & ſolutionem unam in tribrachyn ᴗᴗᴗ. dictus παρὰ τὸ ἰαμβίζειν, τὸ ὑβρίζειν, quod eſt contumelioſum;

eſſe ꝙ Iambe puella Cererem de filia ſolicitam male tractarit. eſt autem uerſui maledico habilis. alii παρὰ τὸ ἰὸν βάλλειν iambum appellatum putant i. ab emittenda ſagitta, quoniam ii. qui iaculantur, breui acceſſu. in extenſum paſſum. proferũtur, ut fortiore nixu teli ictum confirmẽt, ideoq; iambũ è breui & longa eſſe compoſitum.

Trochæus q & Chorius, & Cordax, & Rutilus dicitur conſtat è longa, & breui temporum trium, ut mātĕr –∪. Recipit proportionem duplam duorum ad unum, & ſolutionem unã in tribrachyn ∪∪∪. Dictus trochæus παρὰ τὸ τρέχειν qđ eſt currere, quia metra trocaica uolubiliter incedunt, ac in orbẽ, ut trochæus. ſimili ratione rutilus dictus eſt. Chorius autem χορεῖος græce dicitur, qđ choreis, cordax, quod laſciuæ ſaltationi aptus ſit.

Sed notãdum Choreum eundem eſſe & cum trochæo, & cũ tribrac ho apud antiquos. Cicero. n. de perfecto oratiore. Dichoreus inquit, uocat cũ duo extremi chori ſunt, ideſt è ſingulis longis, & breuibus. cõtra paulo inferius inquit. Ne iambus quidem, qui eſt è breui, & longa, aut par choreo, qui habet treis breueis, ſed ſpatio par, nõ ſyllabis Quintilianus in Nono de compoſitione inquit. Treis breuis Choreum, quẽ tribrachyn dici uolunt, qni choreo trochæi nomen imponũt. Illo etiam argumento apparet nomẽ chorei trochæo quoq; inditum, quod choriambus è chorio, & iãbo cõpoſitus, è quatuor ſyllabis conſtat, prima, & ultima lõgis, cæteris breuibus. Qua propter cũ ꝑ trochæo ponitur, uidetur differentiæ cauſa, ſcribendum per I excluſo E, quod & Terentianus fecit in eo uerſu χορεῖος idem nũcupatur à magiſtris plurimis; Itẽ in eo. Nam qui χορεῖος dicitur, τροχαῖος idẽ eſt. χορεῖος. in primo uerſu eſt trybrachys

eſt enim metrum trochaicum,quod in prima ſede admittit uel trochæum.uel trybrachyn, in ſecũdo autem,eſt anapæſtus,eſt enim,metrum ſotadicum qđ in ſecunda ſede nõ niſi anapæſtũ ſuſcipit. Idẽ quoqꝫ facit in hoc exametro heroico. Præmonui chorion dici,quem ſæpe trochæum dicimus.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Dactylus,quem & πολιτικὸν græci appellant,cõſtat, è prima longa,& duabus breuibns, temporũ quatuor,ut Rōmŭlŭs.–υυ.Recipit ꝓportionẽ æquã duorum ad duo,& ſolutionem unum in proceleuſmaticũ. υυυυ dictus ἀπὸ τῶν δακτύλων τῆς χειρός,hoc eſt à manus digitis,quia quemadmodum, digitus treis habet articulos primum longiorem, breuiores cæteros,ita dacſlyus treis habet ſyllabas lougiorem primam,breuiores cæteras.

Anapæſtus,qui & antidactylus dicitur,ꝙ ſit dactylo cõtrarius,cõſtat è duabus breuibus, & longa,tẽporum quatuor,ut nĕbŭlæ̅ υυ–.Recipit proportionem æquam duorum ad duo,& unam ſolutionem in proceleuſmaticum.υυυυ. dictus παρὰ τὸ ἀναπαίω. i. παρὰ τὸ ἀνάπαλιν ἀντικρούειν πρὸς τὸν δάκτυλον, qu ia recurrendo,ſono reciproco repercutit dactylum.

Tribrachys,qui & brachyſyllabus, & choreus dictur,conſtat è tribus breuibus temporum triũ, ut dŏmĭnŭsυυυ. Recipit ꝓportionẽ ſubduplã unius ad duo. Dictus ὅτι ἔχει τρεῖς βραχείας συλλαβάς.

Moloſſus qui etcanius, & hippeus,& uertumnus,& extenſipes & trimacrus dicitur, tribracho contrarius,conſtat ex tribus longis tẽporumſex,ut ǣnē ās,–––.Recipit proportioeem ſubduplam, duorum ad quatuor,& ſolutiones ſeptem in ionicum à minore υυ–– Ionicum à maiori.––υυ.In choriambo –υυ–. In meſomachrũ.υυ–υυ.In para-

pæona –∪∪∪∪.in pyrrhichanapæſtũ ∪∪∪∪–.in dichoreũ.∪∪∪∪∪∪ dictus moloſſus, quia moloſſi.ideſt theſſali ad bellum procedentes, huius modulata compoſitione utebantur.hippius uero ἀπὸ τῶν ἵππων, equeſtri enim pugnæ conueniens modulabatur, & ꝓducit penultimam,quia græce ſic ſcribitur ἱππεῖος. trimacrus, ὅτι ἔχει τρεῖς μακρὰς συλλαβάς.

Amphibrachys qui & ſcolius, & Ianius, & amphibreuis dicitur,cõſtat ex extremis breuibus, & media longa tẽporum, quatuor,ut lĭbēllŭs ∪–∪.Recipit proportionẽ ſubtriplam unius ad tria, & ſolutionem unam in proceleuſmaticum ∪∪∪∪.dictus amphibrachys, ὅτι ἔχει δύο βραχείας συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν μακρὰν. media enim lõga utrinq; breui includitur ſyllaba. Scolius autem quia habiliter componitur ſcolio, quæ eſt ſpecies cytharæ, uel μέλος τι ὀλιγόστιχον apud Suidam.

Amphimacrus qui & menſalis, & feſcennius, & creticus dicitur,cõſtat ex extremis lõgis,media breui temporũ quinq;,ut hērcŭlēs.–∪–. Recipit proportionem ſubſeſquiplam duorum ad tria, & ſolutiones treis ĩ pæana primũ–∪∪∪. in pæana quartum ∪∪∪–.in orthium ∪∪∪∪∪ dictus amphimacrus. ὅτι ἔχει δύο μακρὰς συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν βραχεῖαν ideſt à duabus utrinq; longis breuem mediam amplectentibus. Creticus uero, quia Cretẽſes ſaltando,eius rhytmica compoſitione utebantur.

Bacchius,qui œnotrius dicitur, conſtat è breui, & duabus lõgis,temporum quinq; ut ă thēnæ.∪–– Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo uel contra,& ſolutiones treis. in pæana ſecundũ ∪–∪∪,in pæana quartũ ∪∪∪–,ĩ orthium ∪∪∪∪∪. dictus.ἀπὸ τῆς βάκχης, aptus enim bacchantibus. Fabius tamen, & Terentianus, Bacchium cõtra,

è duabus longis,& ultima breui cõſtare dicũt,ut infra poſt Terentiani carmina de pedibus, oſtendemus. hîc autem ſequimur communem ſcriptorum opinionem tam græcorum,q̃ latinorum.

Pãlimbacchius q & Latius, & Antibacchius dicitur conſtat è duabus longis,& breui,tempo: quinq; ut Rōmānŭs ——υ. Recipit proportionem ſubſeſquiplam,duorum ad tria,uel contra,& ſolutiones treis in pæana primum —υυυ. in pæana tertium. υυ—υ, in orthiũ υυυυυ. dictus palymbacchius quia contrarius eſt bacchio. πάλιν enim hoc loco, cõtra ſignificat,ut, παλινῳδία ἐναντία ᾠδὴ, ἤ τὸ τἀναντία εἰπεῖν τοῖς προτέροις. à nobis recantatio dici poteſt, cũ quæ diximus retractamus. & παλίντονα τόξα arcus,qui cum tenduntur in contrariam partem uertunt cornua. ſignificat etiam rurſus, & retro,unde Palinurus. Mart. Minxiſti currente ſemel Pauline carina, Meiere uis iterum, iam palinurus eris,& παλινάγγελος, ὀπίσω ἐπανελθὼν ἄγγελος.

DE SEDECIM PEDIBVS QVATVOR SYLLABARVM.

Proceleuſmaticus conſtat è duobus pyrrhichiis .i. è quatuor ſyllabis breuibus, temporum quatuor, ut phĭlŏsŏphŭs. υυυυ. Recipit ꝓportionẽ æquã duorum ad duo,& nullam ſolutionem. dictus παρὰ τὸ παρακελεύειν, ideſt à cohortatiõe,& iuſſu nautico,cui ob celeritatem eſt aptiſſimus.

Diſpondeus conſtat è duobus ſpondeis, i deſt è quatuor longis temporum octo,ut ōrātōres ————, Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor,& ſolutiones decem, in ſpondeo dactylum ———υυ. in amebœũ.——υυ—. in choriobachium —υυ——. In diphyẽ, υυ———, in latiochoreum ——

∪ ∪ ∪ ∪.in politicanapæſtum –∪∪∪∪–. in choreo bacchiũ ∪∪∪∪– –.in didactylũ–∪∪ – ∪ ∪ in diãti dactylũ ∪∪–∪∪–. i anapæſto dactylũ,∪∪ – – – ∪ ∪. Si ſoluas igitur ſingulas longas diſpõdei,fient pe des quatuor è quinque ſyllabis,ſi binas, fient ſex, è ſex ſyllabis.plureis autem duabus non licet, ſol uere,ne fiat pes plurium,quàm ſex ſyllabarum, & tranſeat in ſolutam orationem.unde moloſſo ſpo deus non niſi quinq; admittit ſolutiones.hac ea dem quoque ratione,hexaſyllabi pedes non ſol- luũtur,quia cum ſint ſex ſyllabarum omnes, ſi ſol uas,creabitur pes maior ſexſyllabis, quod, ut ſu pra dixi non licet.

Diiambus conſtat è duobus iambis,ideſt è quatuor ſyllabis prima,& tertia breuibus, cæteris longis, temporum ſex,ut prōpīnquĭtās ∪–∪–. Recipit ꝓ portionem æquam triũ ad tria,& ſolutiones treis in periambum ∪ – ∪ ∪ ∪ . in pyrrhichanapæſtum ∪∪∪∪–.in dichoreum. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

Ditrohæus qui & dichorius à Cicerone dicitur, cõ ſtat è duobus trochæis, ideſt è quatuor ſyllabis prima,& tertia longis, cæteris breuibus, tempo rum ſex,ut cāntĭlēnă–∪–∪. Recipit proportionē æquam trium ad tria,& ſolutiones treis, in Para pæona– ∪ ∪ ∪ ∪.in Hegemoſcolium ∪ ∪ ∪ – ∪.in dichoreum ∪∪∪∪∪∪.

Antiſpaſtus cõſtat ex iambo,& trochęo,ideſt è qua tuor ſyllabis,prima & ultima breuibus,& mediis longis,tēporum ſex,ut ălēxāndĕr ∪ – – ∪.Recipit proportionē æquam trium ad tria & ſolutiones treis,in periambum ∪– ∪ ∪ ∪.in Hegemoſcolium ∪∪∪–∪. in dichoreum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ . dictus παρὰ τὸ ἀντισπᾶν,quod eſt diſtrahere,qa iambus,& tro chæus. ex qbus cõponiť,interſe contrarii ſunt.

Choriambus conſtat è chorio,ideſt trochæo, & iam

bo,hoc eſt è quatuor ſyllabis,prima & ultima lon gis,& mediis breuibus temporum ſex, ut nŏbĭlĭtās.–∪∪–. Recipit proportionem æquã trium ad tria,& ſolutiones treis,i parapæon –∪∪∪∪,in pyrrhicanapęſtum ∪∪∪∪ –, in dichoreum ∪∪∪∪∪∪. dictus,quod ex chorio,& iambo conſtet.

Ionicus à minore conſtat ex pyrrhic hio, & ſpondeo ideſt ex quatuor ſyllabis, duabus primis breuibus,cæteris,longis,temporum ſex, ut Dĭŏmēdēs ∪∪– –.Recipit proportionem ſubduplam duorũ ad quatuor,aut contra,& ſolutiones treis in meſomacrũ ∪∪–∪∪.in pyrrhicanapæſtũ.∪∪∪∪. in dichoreum.∪∪∪∪∪∪.

Ionicus à maiore conſtat è ſpondeo, & pyrrhichio ideſt è quatuor ſyllabis,primis duabus longis, cęteris breuibus,temporũ ſex,ut Dēmētrĭŭs ––∪∪. Recipit porportionem duplam quatuor ad duo,& ſolutiones treis,in parapæona –∪∪∪∪ in meſomacrum ∪∪ –∪∪ in dichoreum.∪∪∪∪∪∪.

Pęan primus cõſta s è trochæo, & pyrrhichio, i deſt è quatuor ſyllabis,prima longa, & cęteris breuibus,temporum quinq;,ut āmbrŏsĭŭs –∪∪∪. Recipit proportio nem ſeſquiplam trium ad duo, uel contra ,& ſolutionem unam,in orthiũ ∪∪∪∪∪ dictus pæan,ꝙ eo laudes Apolloniscanerent,quem pæana nuncuban,uel ab inuentoris noie dicitur & pæon per o. Sed apud Ariſtotelem & Ciceronẽ & quintilianum,& Pollucem pęan per a legitur.

Pæan ſecundus conſtat ex iambo ,& pyrrhichio.i. è quatuor ſyllabis ſecunda longa, & cęteris breuibus,temporum quinq;,ut pŏtēntĭă ∪–∪∪. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo, uel contra,& ſolutionem unam,in orthium ∪∪∪∪∪

Pæan tertius conſtat è pyrrhichio,& trochæo, hoc eſt è quatuor ſyllabis,tertia longa,& cæteris bre-

uibus,temporum quinq;,ut alĕāndĕr ◡◡–◡.Recipit proportionem ſeſquiplam,duorum ad tria,uel contra , & unam ſolutionem in orthium ◡◡◡◡◡.

Pæan quartus conſtat è pyrrhichio . & iambo,hoc eſt è quatuor ſyllabis,ultima longa,& cæteris breuibus,temporum quinq;,ut Dŏmĭnĭcī ◡◡◡–.Recipit proportionem ſeſquiplam duo℞ ad tria , uel contra,& ſolutionem unam,in orthium ◡◡◡◡◡,

Epitritus primus conſtat ex iambo, & ſpondeo ideſt è quatuor ſyllabis,prima breui,& cæteris longis, tempo℞ ſeptem,ut pŭēllārēs ◡–––.Recipit ꝓportionē hypepitriten triū ad quatuor,uel cōtra,& ſolutiones ſex, in iābodactylū ◡––◡◡ in cyprium ◡–◡◡–.in daſiū ◡◡◡––, in ſccliochoreū ◡–◡◡◡ in choreodactylū ◡◡◡–◡◡ in coreātidactylum ◡◡◡◡◡–.dictus,quōniā exiambo & ſpondeo cōſtat,ideſt è quatuor,& tribus,inter quæ eſt proportio ſupertertia,quæ græce ἐπιτϱίτη dicitur.

Epitritus ſecundus conſtat è trochæo & ſpondeo. ideſt è quatuor ſyllabis,ſecunda breui , & cæteris longis temporum ſeptem, ut cōndĭtōrēs.–◡––. Recipit proportionem ἐπιτϱίτην ſeu ſupertertiam trium ad quatuor, &ſolutiones ſex, in choriodactylum –◡–◡◡ in ſtrophum –◡◡◡– . in daſium ◡◡◡––.in dactylochoreū–◡◡◡◡◡.inchoreodactylū ◡◡◡–◡◡.in choreantidactylum . ◡◡◡◡◡–

Epitritus tertius conſtat è ſpondeo & iambo , ideſt è quatuor ſyllabis , tertia breui. & cæteris longis temporum ſeptem , ut cōncōrdĭæ––◡ . Recipit proportionem ἐπιτϱίτην ſeu ſupertertiam,quatuor ad tria,& ſolutiones ſex,in ſymplectum.––◡◡◡. in ſtrophum–◡◡◡ –. in Dochimū ◡◡–◡–, in dactylochoreum.– ◡ ◡ ◡◡◡ in choreantidactylum, ◡◡◡◡◡– in anapæſtochoreum.◡◡–◡◡◡.

Epitritus quartus conſtat è ſpondeo , & trochæo,

ideſt è quatuor ſyllabis, ultima breui, & cæteris lõgis, temporũ ſeptem, ut cōnſtāntīnus – – – u Recipit proportionem ἐπιτρίτην ſeu ſupertertiam quatuor ad tria, & ſolutiões ſex, in ſymplectũ – – uuu in doriſcũ – uu – u. in muſicum uu – – u. in dactylochoreũ – uuuuuu. in choreoſcolium uuuu – u. in anapæſtochoreum uu – uuu.

DE DVOBVS ET TRIGINTA PEDIBVS PENTASYLLABIS.

Orthius cõſtãt è pyrrhichio, & choreo, ideſt è qnq; ſyllabis breuibus, ut phĭlŏsŏphĭăm uuuuu. Recipit proportionem ſubſeſquiplam duorum ad tria & nullam ſolutionem.

Moloſſoſpondeus conſtat è ſpondeo, & moloſſo, ideſt è quinq; ſyllabis longis, temporum decem ut faſtīdīuīſtī – – – – –. Recipit proportionẽ ſubſeſquiplam quatuor ad ſex, & ſolutiones quinq;, in canio dactylum. – – – – uu in canianti dactylum – – – uu – in latiobacchlium – – uu – in dactylocaniũ – uu – – – in antidacty locāni ũ uu – – – –. plureis quinq; non recepit ſolutiones quia ſiquis ſoluat duas longas, excedet pes ſex ſyllabas, qđ, ut ſupra diximus, non licet.

Probrachys conſtat ex iambo, & moloſſo. i. è quinq; ſyllabis prima breui, cæteris longis, temporum nouem, ut hŏnōrāuīſtī, u – – – –. Recipit proportiõem ſubduplam trium ad ſex, & ſolutiones non plureis quatuor, in bacchiodactylum u – – – uu. in bacchianti dactylum u – – – uu – in ſcholiobacchium u – u u – – in choreocanium uuu – – –.

Hyperbrachys conſtat ex trochæo, & moloſſo – u – – – ideſt è quinq; ſyllabis ſecunda breui, & cæteris longis, temporum nouem, ut uerberauiſti – u – – –. Recipit proportionem ſubduplam trium ad ſex, & ſolutiones quatuor in creticodactylum

–υ– –υυ.ī creticantidactylum –υ–υυ– in dactylobacchiuũ –υυυ– – inchoreocanium,"υυυ ——

Meſobrachys conſtat è ſpondeo, & bacchio, ideſt è quinq; ſyllabis, media breui, & cæteris longis tẽporum nouem, ut dīuērbĕrāſtī – – υ – – Recipit proportionem hypepitetarte ſiue ſubſuper quartam, quatuor ad quinq;, ſolutiones quatuor, in latiodactylum – –υ–υυ. in latiātidactylũ, – – υυυ– In dactylobacchium–υυυ– – in anapæſto bacchium υυ–υ– –.

Spondeo creticus conſtat è ſpondeo, & cretico, hoc eſt è quinq; ſyllabis quarta breui, & cæteris lõgis temporum nouem, ut cōnclāmāuĕrānt – – – υ – Recipit proportionẽ hypepitetarten quatuor ad quinq;, & ſolutiones quatuor, in caniochoreum – – –υυυ. in latiantidactylũ – υυυ– in diactylo creticum.–υυ–υ– in anapæſtocreticũ υυ– –υ –.

Calotibus conſtat è ſpondeo, & palimbacchio, hoc eſt ex ultima breui, & cæteris longis, temporum nouem, ut cōnclāmāuērẽ.– – – – υ. Recipit proportionẽ ſubſuperquartam, quatuor ad quinq;, & ſolutiões quatuor, in caniochoreũ – – –υυυ. in latioſcolium – –υυ–υ. in dactylolatiũ –υυ– –υ. in anapæſtolatiũ υυ – – – υ. Sed hic pes, forte melius calotypos, quod ſit oblongus in ſpeciem funis, κάλως enim funis & τύπος, & λω per ω magnum ſcribendum καλώτυπος.

Parapæon conſtat è trochæo, & choreo. i. è quinq; ſyllabis prima longa, & cæteris breuibus, temporum ſex, ut mūltĭlŏquĭŭm – υυ υ υ. Recipit proportionem æquam trium, ad tria, & unam ſolutionem in dichoreũ υυυυυυ. Et dicitur παρὰ pæon, quod ſit pluſquam pæon, qui conſtat quatuor ſyllabis prima lõga, cæteris breuibus. Parapæon uero quinq; prima, longa, cæteris breuibus. παρὰ. n

hoc

hoc loco ſignificat præter, quod ſi præter pæonẽ ideſt ſupra pæonem,& pluſquam pæon unde παραφρονεῖν & deſipere eſt,& pluſquam ſapere παραβαίνειν præterire,ſic apud nos præter. Terẽ. Quæ mihi tum lamentari præter cæteras uiſa eſt,& quia erat forma prętęr cæteras honeſta,& liberali,ideſt ſupra cæteras.

Pariambus cõſtat ex iambo,& choreo, ideſt ẽ qnq; ſyllabis,ſecunda longa,& cæteris breuibus, temporum ſex ut ărĭſtŏtĕlĭs ∪–∪∪∪. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & unã ſolutionem, indichoreum ∪∪∪∪∪∪.

Meſomacrus conſtat ẽ pyrrihichio,& dactylo, ideſt ẽ quinq; ſyllabis ante penultima longa,& cæteris breuibus,temporũ ſex,ut Hĭĕrōnўmŭs. ∪∪–∪∪. Recipit proportionem ſubduplam,duorũ ad quatuor,& ſolutionẽ unã, in dichoreũ. ∪∪∪∪∪∪.

Hegemoſcolius conſtat ẽ Pyrrhichio, & amphibraco,ideſt ẽ quinq; ſyllabis,penultima longa,& cæteris breuibus,temporum ſex fămĭlĭārĭs.∪∪∪–∪. Recipit ꝓportionẽ ſubduplã, duorũ ad quatuor, uel contra,& ſolutionẽ unã,indichoreũ.∪∪∪∪∪∪.

Pyrrhichanapæſtus conſtat ẽ pyrrhichio & anapæſto,ideſt ẽ quinq; ſyllabis,ultima longa,& cæteris breuibus temporũ ſex, ut phĭlŏsŏphĭæ ∪∪∪∪–. Recipit proportionem ſubduplam duorũ ad quatuor,& ſolutionem unã, in dichoreum. ∪∪∪∪∪∪.

Diphyes cõſtat ẽ pyrrhichio,& moloſſo,ideſt ẽ quinq; ſyllabis,prima,& ſecunda breuibus, & cæteris longis,temporum octo,ut pĕr ămāuīſtī ∪∪–––. Recipit proportionẽ ſubtriplam duorum ad ſex, uel contra,& ſolutiones treis, in anapæſto dactylum ∪∪––∪∪ in diătidactylum ∪∪–∪∪–,in choreobacchium.∪∪∪∪––.

Choriobacchius conſtat ẽ trochæo, & bacchio. i. ẽ

quinq; ſyllabis,ſecunda,& tertia breuibus,& cæteris longis,temporum octo ,ut bēllĭgĕrāntēs – ∪ ∪ – –. Recipi proportionem ſuperbipartientem tertias,trium ad quinq;.ſolutiones treis, in didactylum –∪∪ –∪∪. in politic anapæſtum –∪∪∪∪ – in choriobaccium ∪∪∪∪ – –.

Ameboæus cōſtat è ſpondeo,& anapæſto.ideſt qnq; ſyllabis,penultima,& antepenultima breuibus,& cæteris longis,temporum octo, ut cōnātŭrĭūnt. – – ∪∪ –. Recipit proportionem æquam , quatuor ad quatuor,& ſolutiones treis in latiochoreum, – – ∪∪∪∪. In politicanapæſtum – ∪∪∪∪ –, in diantidactylum ∪∪ – ∪∪ –.

Spondeodactylus conſtat è ſpōdeo,& dactylo, ideſt quinq; ſyllabis,ultima & penultima breuibus , & cæteris longis,temporum octo ,ut cōnclāmāntĭbŭs – – – ∪∪. Recipit proportionem æquam quatuor ad quatuor,& ſolutiones treis,in latiochoreum – – ∪∪∪∪ in didactylum –∪∪–∪∪. in anapæſtodactylum ∪∪—∪∪.

Symplectus conſtat è ſpondeo , & choreo. i. è qnq; ſyllabis prima,& ſecunda longis, & cæteris breuibus,temporum ſeptem.ut hǣrēdĭpĕtă – – ∪ ∪ ∪ Recipit proportionem epiriten, quatuor ad tria & ſolutiones duas,in dactylochoreum – ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. in antidactylochoreum ∪∪–∪∪∪.

Iambodactylus conſtat ex iambo,& dactylo , ideſt,è quinq; ſyllabis,ſecunda,& tertia longis , & cæteris breuibus,temporum ſeptem, ut hŏnōrārĭŭs ∪ – – ∪∪. Recipit proportionem hyepepitriten triū ad quatuor,& ſolutiones duas, in ſcoliochoreum ∪–∪∪∪∪.in choreodactylum ∪∪∪–∪∪.

Muſicus conſtat è pyrrhichio , & palimbacchio.i.è quinq; ſyllabis,penultima, & antepenultima longis,& cæteris breuibus,temporum ſeptem,ut pō

pulabundus ∪∪–– ∪. Recipit proportionem altero tăto, et ſeſqui maiorem, duorum ad quinque & ſolutiones duas, in anapæſtochoreum ∪∪ –∪∪∪ in choreoſcolium ∪∪∪∪–∪.

Daſius conſtat è pyrrhichio, & bacchio, ideſt è qnq; ſyllabis, ultima & penultima lōgis, & cæteris breuibus, temporū ſeptem ut opitulantes. ∪∪∪––, Recipit proportionem altero tanto, & ſeſqui maiorem duorum ad quinque, & ſolutiones duas, in choreodactylum ∪∪∪ –∪∪, in choreoantidactylum. ∪∪∪∪∪–.

Dochimus conſtat è pyrrhichio, & cretico ideſt è quinq; ſyllabis, ultima, & antepenultima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, ut hyacinthinas ∪∪–∪–. Recipit proportionem altero tanto, & ſeſqui maiorem, duorum ad quinq;, & ſolutiones duas, in anapæſtochoreum ∪∪–∪∪∪. in choreatidactylum ∪∪∪∪∪–.

Choriodactylus conſtat è trochæo, & dactylo, ideſt è quinq; ſyllabis, prima, & tertia longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem. ut uerberantibus –∪–∪∪. Recipit proportionem hyepepitriten triū ad quatuor, & ſolutiones, duas in dactylochoreum –∪∪∪∪. in choreoctactylum. ∪∪∪–∪∪.

Spondeoſcolius conſtat è ſpondeo, & amphibracho ideſt è quinq; ſyllabis, ultima, & ātepenultima breuibus, cæteris longis, temporum octo, ut diuerberantur ––∪–∪. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & ſolutiones treis, in latiochoreum –– ∪∪∪∪. in dactyloſcolium –∪∪–∪, in anapæſtoſcolium ∪∪–∪–∪.

Periambodes conſtat ex iambo, & bacchio, ideſt è quinq; ſyllabis, prima, & tertia breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut imaginantes ∪–∪––, Recipit proportionem ſuperbipartientem ter

tias,trium ad quinq;,& ſolutiones treis, in ſcolio dactylum ∪−∪−∪∪ in ſcoliātidactylum ∪ − ∪∪∪− in choreobacchium ∪∪∪∪——.

Cyprius conſtat ex iambo,& anapæſto, ideſt è q̄nq; ſyllabis,ſecunda,& ultima lōgis, & cæteris bræui bus,temporū ſemptem,ur ărĭſtŏtĕlēs ∪−∪∪−.Recipit proportionem hypepitriten trium ad quatuor,& ſolutiones duas,inſcholiochoreū ∪ − ∪∪∪∪ in choreantidactylum.∪∪∪∪∪−.

Anticyprius conſtat è trochæo, & palimbacchio.i. è quinq; ſyllabis,ſecūda & ultima breuibus,& cæteris lōgis,temporum octo,ut uērbĕrābāmūr −∪——∪.Recipit porportionem ſuperbipartientem tertias,trium ad quinq;,& ſolutiones treis, in creticochoreum −∪− ∪∪∪ in dactylobachiū −∪∪∪−− in choreocanium.∪∪∪———.

Iambocreticus cōſtat ex iambo, & cretico.i. è q̄nq; ſyllabis, prima. & penultima breuibus & cæteris longis,temporum octo,ut ĭmāgūncŭlīs ∪——∪−. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias trium ad quinq;,& ſolutiōes treis, in bacchiochoreum ∪——∪∪∪. In ſcolianapæſtum ∪ − ∪ ∪ ∪−,in choreocreticum.∪∪∪−∪−,

Doriſcus conſtat ètrochæo,& amphibracho, ideſt è quinq; ſyllabis prima,& penultima longis,& cæteris breuibus.temporum ſeptē,ut pīgmălĭōnĭs −∪∪−∪.Recipit proportionem hypepitriten trium ad quatuor,& ſolutiones duas,in dactylochoreum −∪∪∪∪∪.in choreoſcolium ∪∪∪∪−∪.

Periodicus conſtat ex iambo,& amphibracho, ideſt è quinq; ſyllabis, ſecunda, penultima longis, & cæteris breuibus.temporum ſeptem, ut ĭmāgĭnāmŭr ∪−∪−∪.Recipit proportionem hypepitritem trium ad quatuor,& ſolutiōes duas, ſcoliochoreum ∪−∪∪∪∪,in choreoſcolium,∪∪∪∪−∪:

Antiperiodicus conſtat è trochæo & cretico, ideſt è quinque ſyllabis ſecũda & pen ultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut lĭbērālĭtās – ∪ – ∪ –. Recipit proportionem ſuperbipartientẽ tertias trium ad quinq;, uel contra & ſolutiones treis in cretico choreũ – ∪ – ∪ ∪ ∪. i polyticanapæſtum – ∪ ∪ ∪ ∪ –. in choreocreticum ∪ ∪ ∪ – ∪ –.

Strophus conſtat è trochæo, & anapæſto, ideſt è quinquæ ſyllabis, prima, & ultima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, ut mūltĭlŏquĭī – ∪ ∪ ∪ –. Recipit proportionẽ hypepitritẽ, trium ad quatuor, & ſolutiones duas, in dactylochoreũ – ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. inchoreantidactylum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –.

Antiſtrophus conſtat ex iambo, & palimbacchio .i. è quinq; ſyllabis, prima, & ultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut ămāuīſsēmŭs ∪ – – – ∪. Recipit proportionem ſupbi partientem tertias, trium ad quinq;, & ſolutiones treis, in bacchiochoreũ ∪ – – ∪ ∪ ∪. in diſcolum ∪ – ∪ ∪ – ∪ inchoreolatium ∪ ∪ ∪ – – ∪.

DE QVATVOR ET SEXAGINTA PEDIBVS HEXASYLLABIS.

Pedes hexaſyllabi, qui heteroplici dicuntur naſcontur è triſyllabis geminatis, ſunt autẽ numero quatuor, & ſexaginta, horum nullus reſoluitur, quoniam pedes non amplius q̃ ſex ſyllabas habent.

Dichoreus conſtat è duobus choreis, ideſt è ſex ſyllabis breuibus, temporum ſex, ut rĕsĕcŭĕrĭtĭs ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. Recipit ꝓportionẽ æquã, triũ ad tria.

Dicanius conſtat è duobus moloſſis, ideſt è ſex ſyllabis longis temporum duodecim, ut cīrcūmuālāuērūnt – – – – – –. Recipit ꝓportionẽ æquam ſex ad ſex.

Diantidactylus conſtat è duobus anapaſtis, ideſt è ſex ſyllabis, tertia, & ultima longis & cæteris breuibus, temporum octo, ut ăgămēmnŏnĭās υ υ – υ υ –. Recipit ꝓportionē æquā, q̃tuor ad q̃tuor.

Didactylus conſtat è duob⁹ dactylis, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, & quarta L. & cæteris B. temporum octo, ut bēllĭgĕrāntĭbŭs – υ υ – υ υ. Recipit proportionem æquam, quatuor contra quatuor.

Diſcolius conſtat è duobus amphibrachys, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda, & penultima longis, & cæteris breuibus, temborū octo, ut cătātŭrĭēbām υ – υ υ – υ. Recipit proportionem æquam. quatuor aduerſus quatuor.

Dicreticus cōſtat è duobus amphimacris, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda, & penultima breuibus, cæteris longis temporum decem, ut ōccŭpātĭſsĭmō – υ – – υ –. Recipit ꝓportionē æquā, qnq; ad quinq;.

Dibacchius cōſtat è duobus bacchijs, ideſt è ſex ſyllabis, prima & antepenultima breuibus, cęteris lōgis, temporū decē, ut rĕdārgūtĭōnēs υ – – υ – –, Recipit proportionē æquā, qnq; aduerſus qnq;.

Dilatius cōſtat è duobus palimbacchijs, ideſt, è ſex ſyllabis, tertia, & ultima breuib⁹, cæteris L. ut prōnūntĭābāmŭs – – υ – – υ. Recipit proportionem æquam, quinq; ad quinq;.

Choreo canius cōſtat è tribraco, & trimacro, ideſt è ſex ſyllabis, tribus B. totidem L. tempoꝝ nouem ut sŭbŏnĕrāuērūnt. υ υ υ – – –. Recipit ꝓportionem ſubduplam trium contra ſex.

Caniochoreus conſtat è trilongo & tribreui. ideſt è ſex ſyllabis, tribus longis totidem breuibus, temporum nouē, ut cōnsēruāuĕrĭmŭs – – – υ υ υ. Recipit ꝓportionē duplo maiorē, ſex aduerſus tria.

Choreantidactylus conſtat è tribreui, & anapaſto, ideſt, è ſex ſyllabis ultima, lōga cęteris B. tempo-

rum ſeptem,ut ărĭĕtĕ lăbānt, u u u u –. Recipit proportionem ſupertertiam,trium ad quatuor.

Anapæſtochoreus conſtat ex anapæſto, & tribreui, ideſt,é quinq; ſyllabis,tertia longa & ceteris B. tẽporum ſeptem,ut uălĭtūdĭnĭbŭs. u u – u u u Recipit proportionem ſupertertiam,quatuor ad tria.

Choreodactylus conſtat è tribreui , & dactylo, ideſt è ſex ſyllabis quarta lõga.cæteris breuibus, tẽporum ſeptem.ut uărĭĕtātĭbŭs u u u – u u. Recipit ꝓportionem ſuptertiam,triũ ad quatuor,uel cõtra.

Dactylochoreus conſtat è dactylo. & tribreui, ideſt è ſex ſyllabis prima longa cæteris breuibus, temporũ ſeptem,ut dīſſĕcŭĕrĭtĭs – u u u u u. Recipit proportionẽ ſuptertiã,quatuor ad tria,uel cõtra.

Choreoſcolius conſtat è tribreui, & amphibracho, ideſt è ſex ſyllabis,penultima longa, cæteris breuibus,temporum ſeptem,ut rĕſĕcŭĕrāmŭs u u u u – u. Recipit proportionem ſupertertiam, trium ad quatuor uel contra.

Scoliochoreus conſtat ex amphibracho , & tribreui,ideſt è ſex ſyllabis ſecunda longa, cæteris breuibus,temporum ſeptem,ut ămārĕ pătrĭăm u – u u u u. Recipit proportionẽ ſupertertiam,quatuor ad tria,uel contra.

Choreocreticus conſtat è tribreui, & amphimacro, ideſt è ſex ſyllabis , antepenultima, & ultima longis,cæteris B.temporum octo, ut sĕcŭĭt ārbŏrēs u u u – u u. Recipit proportionem ſupertertiam trium ad quatuor , uel contra.

Cretichoreus conſtat ex amphimacro , & tribreui ideſt,è ſex ſyllabis,prima , & tertia L. cæteris B. temporũ octo,ut īnſŭlæ ſpŏrădēs – u – u u u.Recipit proportionem ſuperbipartientẽ tertias, qnq; ad tria,uel contra. maior enim continet minorẽ, & duas parteis eius.

Choreobacchius cōſtat è tribreui,& Bacchio,ideſt. è ſex ſyllabis,ultima & penultima longis, cæteris B.temporū octo. ut lĕgĭtĕ, lĭbēllōs ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ – –. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, trium ad quinq; uel contra.

Bacchio choreus conſtat è bacchio,& tribreui,ideſt è ſex ſyllabis,ſecunda,& tertia longis, cæteris B. temporū octo,ut ăchīllēs uălĭdŭs ᴗ – – ᴗ ᴗ ᴗ.Recipit proportionem ſuperbipartiētem tertias,quinque ad tria, uel contra.

Choreolatius ꝯſtat è tribreui, & palimbacchio,ideſt è ſex ſyllabis,penultima, & ante penultima longis,cæteris B.temporum octo, ut mŭlĭĕr ōrnātă ᴗ ᴗ ᴗ – – ᴗ. Recipit proportionem ſuperbipartiētem tertias,trium ad quinq;, uel contra.

Latiochoreus conſtat è palimbacchio, & tribreui, ideſt è prima,& ſecunda longis,cæteris B.temporum octo,ut fōrmōsă mŭlĭĕr – – ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ,Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias quatuor ad tria, uel contra.

Caniantidactylus conſtat è trilongo, & anapæſto.i. è ſex ſyllabis,penultima,& antepenultima B. cæteris L.temporū decem, ut Rōmānōs dŏmĭnōs – – – ᴗ ᴗ –. Recipit proportionē ſeſquiplam, ſex ad quatuor,uel contra.

Antidactylocanius conſtat ex anapæſto trilongo .i. è ſex ſyllabis,prima,& ſecunda breuibus, cæteris longis, temporum decem, ut cŏrȳdōn īnfēlīx, ᴗ ᴗ – – – –,Recipit proportionem ſeſquiplā, quatuor ad ſex, uel contra.

Caniodactylus conſtat è trilongo,& dactylo. ideſt è ſex ſyllabis,ultima,penultima breuibus,cæteris longis temporū decem,ut rōmānī cæsărĭs – – – – ᴗ ᴗ. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſed ad quatuor, uel contra.

Dactylocanius conſtat è dactylo, & trilongo, ideſt è ſex ſyllabis ſecunda, & tertia breuibus, ceteris longis, temporum decem, ut cāndĭdă lībertās – ∪ ∪ – – –. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſiue ſuperdimidiã, ſiue κ' μιόλιον quatuor ad ſex, uel cõtra.

Caniofcolius conſtat è trilongo, & amphibracho, ideſt è ſex ſyllabis ultima, & antepenultima breuibus, cæteris lõgis, temporum decem, ut māiēſtās cātōnĭs – – – ∪ – ∪. Recipit proportionem ſeſquiplam ſex ad quatuor, uel contra.

Scoliocanius cõſtat ex amphibracho. & moloſſo, ideſt è trimacro ſeu trilõgo. ſeu hippio, ideſt, è ſex ſyllabis, prima & tertia B. ceteris longis, temporum decẽ, ut Mārōnĭs ǣnēās ∪ – ∪ – – –. Recipit proportionẽ ſeſqplã, quatuor ad tria, uel contra.

Caniocreticus conſtat è moloſſo, & cretico, hoc eſt è ſex ſyllabis, penultima breui, cæteris longis, temporũ undecim, ut cōncōrdēs prī ncĭpes – – – – ∪ –. Recipit proportionem epipẽpten ſeu ſuper quintam, ſex ad quinq;, uel cõtra. maior enim cõtinet minorem. & quintam eius partem.

Creticocanius conſta t ex amphimacro, & trimacro ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda breui, cæteris longis temporũ undecim, ut prīncĭpēs cōncōrdēs – ∪ – – – –. Recipit proportionem ſuper quintã, qnq; ad ſex, uel contra.

Caniobacchius conſtat è moloſſo, & bacchio, ideſt è ſex ſyllabis, antepenultima breui, cæteris lõgis, tẽporum undecim, ut cōnſtāntēs cătōnēs – – – ∪ – –. Recipit proportionem ſuperquintã, ſex ad quinque, uel contra.

Bacchiocanius conſtat è bacchio, & moloſſo, ideſt è ſex ſyllabis, prima breui, cæteris longis, temporũ undecim, ut ăthēnis uirtūtēs ∪ – – – – –. Recipit pportionẽ ſup quintã. qnq; ad ſex, uel contra.

Caniolatius conſtat é moloſſo, & palimbachio .i. ex ultima breui, longis cæteris, temporum undecim, ut māiēſtās rēgālī – – – – – ᴗ. Recipit ꝓportionem ſuper quintam, ſex ad quinqꝫ, uel contra.
Latiocanius conſtat é palimbacchio, & moloſſo .i. é ſex ſyllabis, tertia breui, longis cæteris, temporũ undecim, ut rŏmānă māiēſtās – – ᴗ – – –. Recipit ꝓportionẽ ſubſupquintã, qnqꝫ ad ſex, uel contra
Anapæſto dactylus conſtat ex anapæſto, & dactylo idest, é ſex ſyllabis tertia, & quarta longis, cæteris breuib⁹, tẽpoꝝ octo, ut flŭuĭōs trāiĭcĭ ᴗ ᴗ – – ᴗ ᴗ. Recipit proportionẽ æquã, quatuor ad quatuor.
Politicanapæſtus conſtat é dactylo, & anapæſto .i. é ſex ſyllabis, prima, & ultima longis, cæteris breuibus, tempoꝝ octo, ut nōbĭlĭs ătăuīs – ᴗᴗᴗᴗ –. Recipit ꝓportionẽ æquã, quatuor ad quatuor.
Anapæſtoſcolius conſtat ex anapæſto, & amphibracho, ideſt é ſex ſyllabis, tertia, & penultima longis cæteris breuibus, temporum octo, ut pŏpūlos rĕgēbātᴗ ᴗ – ᴗ – ᴗ, Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.
Scoliantidactylus conſtat ex amphibracho, & anapæſto ideſt é ſex ſyllabis, ſecũda, & ultima longis cæteris breuibus, temporũ octo, ut Cătōnĭs ănĭmōs ᴗ–ᴗᴗᴗ–. Recipit proportionẽ æquã, quatuor ad quatuor.
Anapæſto creticus cõſtat ex anapæſto, & amphimacro, ideſt é ſex ſyllabis, prima, ſecunda, penultima breuibus cæteris lõgis, temporum nouem, ut Vĕnĕtī prīncĭpēs ᴗ ᴗ – – ᴗ –. Recipit proportionẽ ſub ſuper quartam, ſiue, ut græce dicam, ὑπεπιτέταρτην quatuor ad qnqꝫ, uel cõtra. maior .n. pars continet minorem, & quartam eius partem.
Creticantidactylus conſtat ex amphimacro, & anapæſto, ideſt é ſex ſyllabis, ſecunda penultima, an-

te penultima breuibus,cæteris longis, temporum nouem,ut prīncĭpēs Vĕnĕtī – ∪ – ∪ ∪ –. Recipit ꝓportionē ſup quartā,qnq; ad quatuor,uel cōtra

Anapæſto bacchius cōſtat ex anapæſto & bacchio, ideſt,è ſex ſyllabis,prima, ſecūda, antepenultima breuibus, cæteris lōgis,temporum nouem,ut Vĕnĕtōs pŏtēntēs ∪ ∪ – ∪ – –. Recipit proportionē ſuper quartam,quatuor ad quinq;,uel contra.

Bacchiantidactylus conſtat è bacchio, & anapæſto ideſt,è ſex ſyllabis,ſecunda,tertia, ultima longis, cæteris breuibus, temporū nouem, ut mĕnālcās rĕcūbāns ∪ – – ∪ ∪ – Recipit proportionē ſuper quartam,quinq; ad quatuor,uel contra.

Anapęſtolatius cōſtat ex anapæſto, & palī bacchio, ideſt,è ſex ſyllabis,tertia,penultima, antepenultima longis,cæteris breuibus tēporum nouem, ut flŭŭīī tı ānāntŭr ∪ ∪ – – – ∪.Recipit proportionē ſuper quartā,quatuor ad quinq;,uel contra.

Latiodactylus conſtat è palimbacchio & anapæſto, Ideſt,è ſex ſyllabis,prima.ſecunda, ultima longis, cæteris breuibus,temporum nouem, ut rīdēntŭr ĭnŏpēs – – ∪ ∪ ∪ –. Recipit proportionēm ſuper quartam quinq; ad quatuor,uel contra.

Tactyloſcolius conſtat è dactylo & amphibracho, ideſt è ſex ſyllabis,prima,& penultima longis. cæteris breuibus,temporum octo,ut præmĭă pĕtēndū – ∪ ∪ ∪ – ∪. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Scoliodactylus cōſtat ex amphibraco, & dactylo, ideſt,è ſex ſyllabis,ſecunda, & ante penultima longis,cæteris breuibus,temporum octo ut Plătōnĕ dōctĭŏr ∪ – ∪ – ∪ ∪. Recipit proportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Dactylocreticus conſtat è dactylo,& amphimacro, ideſt, è ſex ſyllabis,prima,ultima, antepenultima

longis,cæteris breuibus,temporum nouē, ut Mā ximus Hercules –∪∪–∪– Recipit cōditionem ſuper quartam,quatuor ad quinq;.

Cretico dactylus conſtat ex amphiamacro,& dactylo,ideſt,è ſex ſyllabis,prima,tertia,quarta longis, cæteris breuibus,temporum nouem,ut Hercules inclytus –∪––∪∪. Recipit proportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Dactylobacchius conſtat è dactylo & bacchio .i. è ſex ſyllabis, prima,penultima,ultima longis,cæteris breuibus,temporum nouem, ut callidus ulyſſes –∪∪∪––. Recipit proportionē ſuper quartam,quatuor ad quinq;, uel contra.

Bacchio dactylus conſtat è bacchio, & dactylo.i. è ſex ſyllabis,ſecunda,tertia,quarta longis, cæteris breuibus,temporum nouem, ut ulyſses callidus ∪–––∪∪. Recipit proportionem ſuper quartā, quinq; ad quator.uel contra,

Dactylolatius conſtat è dactylo, & palimbacchio.i. è ſex ſyllabis prima,penultima,antepenultima longis,cæteris breuibus.temporum nouem, ut filius aldinus –∪∪––∪. Recipit proportionem ſuper quartam,quatuor ad quinq;,uel contra.

Latiodactylus conſtat è palimbacchio, & dactylo, ideſt,è ſex ſyllabis,prima,ſecunda,quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem,ut aldina filia ––∪–∪∪.Recipit proportionem ſuper quartam,quinq; ad quatuor,uel contra.

Scoliocreticus conſtat ex amphibraco, & amphimacro,ideſt,è ſex ſyllabis,ſecūda, antepenultima ultima lōgis cæteris breuibus. temporum nouē ut amicus Hercules ∪–∪–∪–.Recipit ꝓportionem ſuper quartā.quatuor ad quinq;, uel contra.

Creticoſcolius cōſtat ex amphimacro & amphibracho,ideſt, è ſex ſyllabis, prima, tertia, penultima

longis cæteris breuibus,temporum noue,ut pōr-
tĭæ cătōnĭs –υ–υ–υ. Recipit proportionē ſuper
quartam,quinq; ad quatuor,uel contra.
Scoliobacchius cōſtat ex amphibracho,& bacchio
ideſt,ē ſex ſyllabis,ſecunda penultima, ultima lon
gis,cæteris breuibus,temporum nouem, ut Cătō
nĕ mĭnōrĭ υ–υ ––. Recipit proportionem ſuper
quartam,quatuor ad quinq;,uel contra.
Bacchioſcolius conſtat è bacchio, & amphibracho
ideſt,é ſex ſyllabis,ſecunda,tertia ,penultima lon-
gis,cæteris breuibus,temporum nouem, ut lĭbēllī
plătōnĭs υ––υ–υ.Recipit proportionem ſuper
quartam,quinq; ad quatuor,uel contra.
Scoliolatius conſtat ex amphibracho , & palimbac-
chio,ideſt,è ſex ſyllabis , ſecunda, antepenultima,
penultima.L.cæteris breuibus,tēporū nouē, ut pŭ
ēllă fōrmōsă υ–υ––υ . Recipit ꝓportionem ſu-
per quartam,quatuor ad quinq;,uel contra.
Latioſcolius conſtat è palimbacchio & amphibra-
cho,ideſt,è ſex ſyllabis,prima,ſecunda,penultima
longis , cæteris breuibus , temporum nouem , ut
fōrmōs pŭēllă ––υ υ – υ.Recipit proportionem
ſuper quartam,quinq; ad quatuor, uel contra.
Creticobacchius cōſtat ex amphimacro,& bacchio,
ideſt,è ſex ſylllabis, ſecunda & antepenultima bre
uibus,cęteris longis,temporum decem,ut īnsŭlæ
mărīnæ –υ–υ––.Recipit proportionem æquam,
quinque ad quinque.
Bacchiocreticus conſtat è bacchio,& amphimacro,
ideſt,è ſex ſyllabis,prima, & penultima breuibus
cæteris longis,temporum decem,ut pŭēllæ cāndĭ,
dæ υ–––υ–.Recipit proportionē,æquam,quin
q; ad quinq;.
Creticolatius conſtat ex amphimacro,& palimbac-
chio,ideſt è ſex ſyllabis,ſecunda, & ultima breui-

bus,cæteris logis,temporum decem, ut Hērcŭlēs fōrmōſŭs –υ – – –υ.Recipit proportionem æquã quinque ad quinque.

Latiocreticus conſtat è palimbacchio,& amphimacro,ideſt è ſex ſyllabis, tertia & penultima breuibus,cæteris longis,temporum decem, ut Rōmānĕ pōntĭfēx – – υ – υ –. Recipit proportionem æquam,quinque ad quinque.

Bacchiolatius conſtat è bacchio, & palimbacchio, ideſt,è ſex ſyllabis prima,& ultima breuibus, cæteris longis,temporum decem,ut, ăchīllēs fōrmōſūs υ – – – – υ. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Latiobacchius conſtat è palimbacchio, & bacchio, ideſt,è ſex ſyllabis,tertia,& quarta breuibus cæteris longis, temporum decem, ut longæuă sācērdōs – –υυ – –.Accipit proportionem,æquã,quinque ad quinque.

Etimologiam, cauſamq; nominis quondam ex ſupradictis pedibus quæſiui diligenter apud authores,ſed nihil inueni præter nomen.Nã Pygmon,ſiue,ut aliqui ſcribunt,Pygmæon, Diphyes, Periambodes,Periodicus,Strophus,Doriſcus, Ame bœus,Svmplectus,Cyprius, Dochimus, Canius,Latius habentur quidem apud Diomedem, & Dochimi autem Cicero etiam, & Quintilianus meminere,ſed nullam dicunt cauſã nominis. An igitur aliqui ex ipſis aliter ſcribantur, q̃ nos excudendos curauimus,uideãt doctiores.Nos quod potuimus dedimus,meliora daturi,ſi habuiſſemus.

SIMPLICES PEDES DISYLLABI.IIII.

Pyrrhichius,qui & Pariambus,& Dibrachys,& Cineſias,& Bilōgus,& Dimacros,& Pōtificius dicitur – – Mūſæ

Hegemon,& Iambus,qui &
Ductor & Daunius,dicitur ◡– Săūls
Bibreuis,& Teochæus,qui &
Tripudias dicitur ◡ ◡ Dĕŭs Chorius,&
Cordax,&
Spondeus qui,& Rutilus dicitur –◡ āldŭs.

SIMPLICES PEDES TRISYLLABI, VIII.

Tribachys,qui & Pygmon,&.
Choreus,& Brachiſyllabus,&
Trochæus,& Tribreuis dr̄ ◡◡◡ gĕnŭă.
Moloſſus,qui & Saturnius,&
Hippius,& Latius dicitur – –◡ Hērōăs
Trimacrus,& Dactylus,qui &
Trilongus,& Politicus dr̄ –◡◡ Tītўrŭs
Extenſipes & Anapæſtus,qui &
Vertunnus,& ātidactyl⁹,dr̄ ◡◡– rĕcŭbāns
Canius dr̄ – – – ālcīdēs Amphimacrus,qui
Creticus,&
Bacchius,qui,& Menſalis,&
Oenotri⁹ dr̄ ◡– – ăchīllēs Feſceni⁹ dr̄ –◡– hērcŭlēs
Palimbacchius qui,& Amphibrachys,qui &
Antibacchius,& Ianius,&
Propompicus,& Scolius dr̄ ◡–◡ Lătīnŭs.

DVPLICES PEDES QVADRATI XVI.

Proceleuſmaticus ◡◡◡◡ Cŏlĕ dĕŭm
Diſpondeus – – – – Vērē iūrā.
Epitritus primus ◡– – – Dĭēs fēſtōs.
Epitritus ſecundus –◡– – ūſquĕ sērua.
Epitritus tertius – –◡– sōdēs căuē.
Epitritus quartus – – –◡ Dīcās falsă.
Pæan primus –◡◡◡ uīuĕ pĭŭs.
Pæan ſecundus ◡–◡◡ Tĭmē dĕŭm.
Pæan tertius ◡◡–◡ Fŭgĕ ſcōrtă.
Pæan quartus ◡◡◡– Ŏlĕ pīcs.
Ionicus à minore. ◡◡– – Fŭgĕ līteis.

Ionicus à maiore – – ∪ ∪ Vītā mălūm.
Antiſpaſtus ∪ – – ∪ ămā pācēm
Chroriambus – ∪ ∪ – Vōluĕ lĭbrōs.
Dijambus. ∪ – ∪ – ămā pĭā.
Ditrochæus, qui &
Dichorius, &
Catatrochæus dictū – ∪ – ∪ Mēntĕ Chrīſtūm.

HETEROPLICI PEDES PENTASYLLABI XXXII.

Ortius ∪∪∪∪∪ bŏnă sĕquĕrĕ.
Meloſſoſpondeus – – – – – Lēgēs ōbſēruā
Parapæan – ∪ ∪ ∪ ∪ Pāucă lŏquĕrĕ
Periambus ∪ – ∪ ∪ ∪ Lŭpās iŭuĕnĭs.
Meſomacrus ∪ ∪ – ∪ ∪ Fŭgĕ ſĕdŭlŭs.
Hegemoſcolius ∪ ∪ ∪ – ∪ Săcră fĭdēlĭs.
Pyrrhichanapæſtus ∪ ∪ ∪ ∪ – Făcĕ, uĕlŭtī.
Probrachys. ∪ – – – – Pătrēs mōnſtrārūnt
Hyperbrachys – ∪ – – – Sēmpĕr ōbſēruāns.
Meſobrachys – – ∪ – – Cārōs părēntēis.
Paralegobrachys, qui &
Spondeocreticus dr – – – ∪ – Sānctī ceū iŭbent
Hypobrachys, qui &
Calotibos dicitur – – – – ∪ Vīuēs lōngæuŭs
Symplectus – – ∪ ∪ ∪ Fēlix pŏpŭlŭs.
Iambodactylus ∪ – – ∪ ∪ Bŏnō princĭpĕ,
Muſicus ∪ ∪ – – ∪ Pĭūs ālbērtŭs.
Daſius ∪ ∪ ∪ – – Bŏnă mŏnēntī.
Periambodes ∪ – ∪ – – Pătrī, sŏdālī.
Diphyes ∪ ∪ – – – Bŏnŭs āuſcūltā.
Choriobacchios – ∪ ∪ – – Cēdĕ pŏtēntī.
Ameboæus – – ∪ ∪ – Pārē dŏmĭnīs.
Spondeodactylus – – – ∪ ∪ Vēntrī prīmĭtŭs.
Antiperiodicus – ∪ – ∪ – īndĕ lūxŭī.
Spondeoſcolius – – ∪ – ∪ īræ rēs īſtĕ.
Choriodactylus – ∪ – ∪ ∪ Cūnctă tūrpĭă.

Periodicus

Periodicus	∪–∪–∪	Caue modeſtus.
Dochimus	∪∪–∪–	Cupe litteras.
Strophus	–∪∪∪–	Bella fugias.
Antiſtrophus	∪–––∪	Malos uitandum.
Cyprius	∪–∪∪–	Malipereant.
Anticyprius	–∪––∪	Furta uitandum.
Janbocreticus	∪––∪–	Tuos erudi.
Doriſcus	–∪∪–∪	uſque ſtudendum.

HEXASYLLABI PEDES EX TRISYLLABIS COMPOSITI. LXIIII.

Dichoreus	∪∪∪∪∪∪	Placuit Helena.
Dichanius	––––––	Troiano formoso
Diantidactylus	∪∪–∪∪–	Genito priamo.
Didactylus	–∪∪–∪∪	Leuia carmina.
Diſcolius	∪–∪∪–∪	Canebat Homerus
Dicreticus	–∪––∪–	Milites inclyti.
Dibacchius	∪∪–∪––	Latini fuerut.
Dilatius	––∪––∪	Virtute lætare.
Choreocanius	∪∪∪–––	Nimia libertas.
Caniochoreus	–––∪∪∪	Romanis nocuit.
Coreantidactylus	∪∪∪∪∪–	Medicus homines
Anapæſtochoreus	∪∪–∪∪∪	Perimens, pereat.
Choreodactylus	∪∪∪–∪∪	Medicus optimus
Dactylochoreus	–∪∪∪∪∪	Præmia referet.
Choreoſcolius	∪∪∪∪–∪	Populu s iniquus.
Scolioſchoreus	∪–∪∪∪∪	iniqua patitur.
Choreocreticus	∪∪∪–∪–	Validus Hercules
Creticochoreus	–∪–∪∪∪	occidens doluit.
Choreobacchius	∪∪∪∪––	Paridis achilles
Bacchiochoreus	∪––∪∪∪	Sagitta periit
Choreolatius	∪∪∪––∪	Priamus armatus.
Latiochoreus	––∪∪∪∪	emisit animam
Caniatidactylus	–––∪∪–	Laerte geniti
Antidactylocaiius	∪∪––––	Baculo Thersites
Caniodactylus	––––∪∪	aurato uapulat.

Dactylocanius –uu––– hunc quoque therſitem
Canioſcolius –––u–u , Pelidæ peremit
Scoliocanius u–u––– Pugillus irati
Caniocreticus ––––u– Clamabant milites
Creticocanius –u–––– optime feciſti
Caniobacchius –––u–– Ridebant achiui
Bacchiocanius u––––– Videntes therſitem
Caniolatius –––––u infracta ceruice
Latiocanius ––u––– Miratus æneas.
Anapæſtodactyl' uu––uu Heleni regiam
Politicanapæſtus –uuuu– Mœnia profugi
Anapæſtoſcolius uu–u–u Corydon canebat
Scoliantidactylus u–uuu– alexin adamans
Anapæſtocreticus uu––u– Pueros erudi
Creticanapæſtus –u–uu– Regulos fugias
Anapæſtobacchi' uu–u–– Pereant iniqui
Bacchiati dactylus u––uu– iniqui pereant
Anapæſtolatius uu–––u Perama uirtutem
Latiantidactylus ––uuu– incumbe ſtudiis
Dactyloſcolius –uuu–u expetit honorem
Scoliodactylus u–u–uu latina gens mea
Dactylocreticus –uu–u– Diſcite literas,
Creticodactylus –u––uu Codices uoluite
Dactylobacchius –uuu–– o mea iuuentus
Bacchiodactylus u–––uu honores improbus
Dactylolatius –uu––u dat labor, algendum
Latiodactylus ––u–uu ſudandum inclytus
Scoliocreticus u–u–u– id egit Hercules
Creticoſcolius –u–u–u Hercules olympum
Scoliobacchius u–uu–– Labore per igneis
Bacchioſcolius u––u–u Perundas parauit
Scoliolatius u–u––u Docere debemus
Latioſcolius ––uu–u quoſcunque libenter
Creticobacchius –u–u–– maxime propinquos
Bacchiocreticus u–––u– amicos liberos

Creticolatius — ∪ — — — ∪ Fīlĭās inclūdĕ
Latio creticus — — ∪ — ∪ — ōmneīsquĕ nēſcĭānt
Bacchiolatius ∪ — — — — ∪ Sŏrōrēs ūxōrĕm
Latiobacchius — — ∪ ∪ — — uīx crēdĕ părēntī.

ΠΕΡΙ ΔΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. δ

Δίβραχυς, ὁ καὶ
Πυῤῥίχιος, καὶ Παρίαμβος καὶ
Κινησίας, καὶ
Ἡγεμὼν λέγεται ∪∪ θεός
Σπονδεῖος, ὁ καὶ
Δίμακρος λέγεται — — μοῦσαι,
Ἴαμβος ∪ — ἔρως
Τροχαῖος, ὁ καὶ
Χορεῖος. καὶ
Κόρδαξ λέγεται — ∪ ἄλδος

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ια

Τρίβραχυς, ὁ καὶ
Χορεῖος, καὶ
Βραχυσύλλαβος λέγεται ∪∪∪ ἔλενος
Μολοττός, ὁ καὶ
Ἱππεῖος, καὶ
Τρίμακρος λέγεται — — — ἀλκείδης.
Βακχεῖος ∪ — — ὀδυσσεύς,
Παλιμβάκχειος, ὁ καὶ
Ἀντιβάκχειος — — ∪ ὕφαιστος.
Δάκτυλος, ὁ καὶ
Πολιτικός. — ∪∪ ἥλιος.
Ἀνάπαιστος, ὁ καὶ
Ἀντιδάκτυλος ∪∪ — ἑλένη.
Ἀμφίβραχυς, ὁ καὶ
Σκολιός ∪ — ∪ ὅμηρος.
Ἀμφίμακρος, ὁ καὶ
Κρητικός — ∪ — δημοφῶν,

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ ιϛ.

Προκελευσματικὸς	∪∪∪∪	σέβε θεόν.
Δισπόνδειος	––––	ὅρκω μὴ χρῶ.
Παιὰν α΄ ὁ καὶ παιὼν	–∪∪∪	χρηστὰ λέγε.
Παιὰν β΄	∪–∪∪	ἔρως βαρύς.
Παιὰν γ΄	∪∪–∪	βραδὺς ὠχώ.
Παιὰν δ΄	∪∪∪–	τὰ σὰ φίλει.
Επίτριτος α΄	∪–––	νόμοις πείθου.
Επίτριτος β΄	–∪––	χρηστὰ πράττειν,
Επίτριτος γ΄	––∪–	θυμοῦ κρατεῖν
Επίτριτος δ΄	–––∪	τηρεῖν ὅρκον.
Ιωνικὸς ἀπ᾽ ἐλάσσονος	∪∪––	κακὰ φεῦγων,
Ιωνικὸς ἀπὸ μείζονος	––∪∪	ποίει καλά.
Αντίσπαστος	∪––∪	ἐὼν θνητός
Χορίαμβος	–∪∪–	θνητὰ φρόνει.
Διΐαμβος	∪–∪–	θεοὺς φίλει.
Διτρόχαιος	–∪–∪	γνῶθι σαυτόν,

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. λβ΄.

Ὄρθιος	∪∪∪∪∪	χάριν ἀπόδος
Μολοττοσπόνδειος	–––––	πείσας νικήσης,
Παραπαῖαν	–∪∪∪∪	πράττε λόγια.
Περίαμβος	∪–∪∪∪	φρόνει κατάσε,
Μεσόμακρος	∪∪–∪∪	λόγον ἔμφρονος
Ηγεμοσκόλιος	∪∪∪–∪	λόγον ἔπουσι.
Πυρριχανάπαστος	∪∪∪∪–	καλὰ παρέχει
Πρόβραχυς	∪––––	δόλος νικᾶται
Υπέρβραχυς	–∪–––	μῆνις ἐμπείρων
Μεσόβραχυς	––∪––	νίκα λογισμῷ
Παραληγόβραχυς, ὁ καὶ		
Σπονδειοκρητικὸς	–––∪–	ζώης σωφρόνως
Υπόβραχυς, ὁ καὶ		υἱοὺς παίδευε
Καλότιβος	––––∪	
Σύμπλεκτος	––∪∪∪	αἰδοῦ γονέας.
Ιαμβοδάκτυλος	∪––∪∪	φρονεῖν μηδενί.
Μουσικὸς	∪∪––∪	καλὸς ἔνδοξος.

Δάσιος	∪∪–––	κακὸς ἀκλεής.
Διφυὴς	∪∪–––	χάρις ἐνδόξοις
Χορειοβάκχειος	–∪∪––	αἰὲν ὁ πηδεῖ
Αμοιβαῖος	––∪∪–	τιμᾶν ἀγαθούς,
Σπονδειοδάκτυλος	–––∪∪	χρὴ τοὺς σώφρονας.
Περιαμβώδης	∪–∪––	φίλοις βοήθει
Αντιπεριόδικος	–∪–∪–	κοινὰ τῶν φίλων.
Σπονδειοσκόλιος	––∪–∪	αἰδῶ φύλαττε.
Χορειοδάκτυλος	–∪–∪∪	εἶκε μείζοσι.
Περιοδικὸς	∪–∪–∪	ξένους ξένιζε.
Δόχμιος	∪∪–∪–	θεὸς ἵλεως
Στρόφος	–∪∪∪–	εἶκε μεγάλοις.
Αντίστροφος	∪–––∪	φίλους εὔφραινε.
Κύπριος	∪–∪∪–	φέρειν πενίαν
Αντικύπριος	∪∪––∪	ζωὸς ἔλπιζε.
Ιαμβοκρήτικος	∪––∪–	κρατεῖν ἡδονῆς.
Δορίσκος	–∪∪–∪	ἄρχε γυναικὸς

ΠΕΡΙ ΕΞΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ξδ'

Διχόρειος	∪∪∪∪∪∪	ἀγαθὸς, ὁ θεὸς
Διμόλοττος	––––––	ἀνθρώπους δὲ ποιεῖ.
Δακτυλοχόρειος	–∪∪∪∪∪	ἄλκιμος, ἄφθιτος.
Σκολιοχόρειος	––∪∪∪∪	τύχ' τὰ σφαλερά.
Αναπαιστοχόρειος	–∪–∪∪∪	κρατερῶς τέτλαθι.
Χορειοδάκτυλος	∪∪∪–∪∪	ψίθυρον ἔκβαλε
Χορειοσκόλιος	∪∪∪∪–∪	φρόνιμα νόμιζε.
Χορειαντιδάκτυλος	∪∪∪∪∪–	γονέας ἀγάπα.
Βακχειομόλοττος	∪–––––	μαθητὰς παιδεύσῃς
Κρητικομόλοττος	–∪––––	ἀσμένως ἀσπάζου,
Αντιβακχειομόλοττος	∪–∪–––	καὶ πάντας δὲ ποίει
Μολοττοβάκχειος	–––∪––	τῷ πλήθει ἀρέσκων.
Μολοττοκρήτικος	––––∪–	ζήλωσαι τοὺς σοφοὺς
Μολοτταντιβάκχειος	–––––∪	βάλλ' οὕτως, βάλλ' ἄλλοσε
Αντιβακχειοχόρειος	––∪∪∪∪	μὴ πράττε τὰ κακά,
Βακχειοχόρειος	∪––∪∪∪	ἐπαίνει τὰ καλά,
Αναπαιστοδάκτυλος	∪∪––∪∪	βασιλεὺς τίμιος.

Χορειαντιβάκχειος	∪∪∪––∪	γονέας δ' ἔφραινε
Χορειοβάκχειος	∪∪∪∪––	ἀγαθὰ νοήσας.
Αναπαιστομόλοττος	∪∪––––	ἀγαθῶν κοινωνεῖς
Δακτυλομόλοττος	–∪∪–––	ἄγριος αἰχμητής.
Παλιμβακχειοβάκχειος	––∪∪––	φθέγγοντα διώκει,
Μολοτταναπαιστος	–––∪∪–	ἠρέμην ἀγάπα
Μολοττοδάκτυλος	––––∪∪	ὠφέλειν μηδενὶ,
Κρητικοχόρειος	–∪–∪∪∪	σωφρονῶ ὄπιδα
Κρητικοδάκτυλος	–∪––∪∪	ἄκουε, κἀΐδεο,
Αναπαιστοκρήτικος	∪∪––∪–	πολιοῦ ἔθειξαν.
Χορειοκρήτικος	∪∪∪–∪–	ἀνερὸς ἀσμένας,
Σκολιομόλοττος	∪–∪–––	παλαιὰ τήρησαι:
Κρητικοβάκχειος	–∪–∪––	τὰς βίβλους διέρχου.
Αντιβακχειοκρήτικος	––∪–∪–	μνήμην τε τῶν πάλαι,
Κρητικοσκόλιος	–∪–∪–∪	ὀφθαλμοῖς πρόβαλλε.
Δακτυλαναπαιστος	–∪∪∪∪–	μηδενὸς ὑφορῶ
Βακχειαντιβάκχειος	∪––––∪	μαστὰς παίδευε.
Δακτυλοσκόλιος	–∪∪∪–∪	ἤρα κόλαζε,
Βακχειοκρήτικος	∪–––∪–	παρόντων οἰκετῶν.
Σκολιαναπαιστος	∪–∪∪∪–	ὅμηρος ὁ πάλαι,
Κρητικαντιβάκχειος	–∪–––∪	πηλέως ἤεισεν,
Δισκόλιος	∪–∪∪–∪	τὸν υἱὸν ἄμεμπτον,
Δικρήτικος	–∪––∪–	Δαρδάνου εἶρξαν,
Βακχειοδάκτυλος	∪–––∪∪	παλαιοῦ τὴν πόλιν
Αναπαιστ αντιβάκχειος	∪∪–––∪	δεκέτη πάσχουσαν,
Χορειομόλοττος	∪∪∪–––	πόλεμον ἀργείων.
Δακτιλοβάκχειος	–∪∪∪––	δεύτερον ἀείδει.
Αντιβακχειαναπαιστος	––∪∪∪–	πλαχθέντα πολιοῦ
Μολοττοχόρειος	–––∪∪∪	λαέρτου ἐν ἁλὶ
Βακχειοκρήτικος	∪–––∪–	τὸν υἱὸν, ἡλίου
Κρητικοσκόλιος	–∪–∪–∪	οὐδεὶς ὡς ἔπεσεν.
Αναπαιστοκρήτικος	∪∪––∪–	μνῶν τόν τε πλοῦν,
Παλιμβακχειοσκόλιος	––∪∪–∪	ἀγρῶτε λέγουσιν.
Βακχειαναπαιστος	∪––∪∪–	ἀεῖσαι λιγυρῶς
Δακτυλαντιβάκχειος	–∪∪––∪	ὀρφέα τὸν θρᾷκα,

Αναπαιςοβάκχειος	∪∪–∪––	γενεὰν δ᾽ ἀνάκτων.
Γαλιμβακχειοδάκτυλος	––∪–∪∪	ἀσκραῖος ἔνθεος,
Σκολιοβάκχειος	∪–∪∪––	ἔγραψεν ἀείσας.
Κρητικοδάκτυλος	–∪––∪∪	ἡμέρας, ἔργατε
Σκολιαντιβάκχειος	∪–∪––∪	θάλεια θάλλουσα
Κρητικαναπαιςος	–∪–∪∪–	πινδάρου μεγάλους.
Βακχειοσκελιος	∪––∪–∪	ἀείδει ἀγῶνας.
Δακτυλοκρητικος	–∪∪–∪–	ἑλλάδος ἱεροὺς.
Διαντιδάκτυλος	∪∪–∪∪–	ἀγέλασ᾽ ἀθύρεις,
Διαντιβάκχειος	––∪––∪	βουτῶν τε σύριγγας,
Διδάκτυλος	–∪∪–∪∪	ἄσματε, θεύκριτε.
Διβάκχειος	∪––∪––	ἀηδὼν ἀρουρης.

Viſum eſt gratia exercendi ingenia ſtudioſorum, pedes omneis, ſignis duntaxat nòtatos, ſubiungere ut ſecuti figuras pedis cuiuſque, cum nomen dixerint ipſi ſibi exemplum fingant, quod cũ quis preſtare poterit, ſciat ſe iam callere ſyllabas. illud etiã cenſeo frequenter faciendum, ut quouis accepto libro tam proſa oratione, quàm carmine, curſim ut ſe offerunt dictiones, dicat, quo ſingulæ pede à diſyllabis uſque ad hexaſyllabas conſtare poſſint uerbi gratia ĩ epiſtolis M. Tullij ēgō, pirrhichius ōmnī, ſpondeus. ōffĭcĭō, choriambus. āc, ſyllaba longa. Pĕtĭūs, tribrachys pĭētātē pæan tertius. ĕr gā, ſpondeus, tē, ſyllaba longa cætĕrīs creticus, Sătĭs făcĭō iambantidactylus, uel iambochoreus, ōmnĭbŭs, dactylus, & ſic in cæteris.

IIII	XXXII	LXIIII	
∪∪	∪∪∪∪∪	∪∪∪∪∪∪	–––––∪
––	–––––	––––––	––∪–––
∪–	–∪∪∪∪	∪∪–∪∪–	∪∪––∪∪
–∪	∪–∪∪∪	–∪∪–∪∪	–∪∪∪∪–
VIII.	∪∪––∪	∪∪–∪∪	∪∪–∪–∪
	∪∪∪–∪	–∪––∪–	∪–∪∪∪–
∪∪∪	∪∪∪∪–	∪––∪––	∪∪––∪–
–––	∪––––	––∪––∪	–∪––––
∪––	–∪–––	∪∪∪–––	∪∪–∪––
––∪	––∪––	–––∪∪∪	∪––∪∪–
–∪∪	–––∪–	∪∪∪∪∪∪	∪∪–––∪
∪∪–	––––∪	∪∪–∪∪∪	––∪∪∪–
∪–∪	––∪∪∪	∪∪∪–∪∪	–∪∪∪–∪
–∪–	∪––∪∪	–∪∪∪∪∪	∪–∪–∪∪
XVI.	∪∪––∪	∪∪∪∪–∪	–∪∪–∪–
	∪∪∪––	∪–∪∪∪∪	–∪––∪∪
∪∪∪∪	∪–∪––	∪∪∪–∪–	–∪∪∪––
––––	∪∪–––	–∪–∪∪∪	∪–––∪∪
–∪∪∪	–∪∪––	∪∪∪∪––	–∪∪––∪
∪–∪∪	––∪∪–	∪––∪∪∪	––∪–∪∪
∪∪–∪	–––∪∪	∪∪∪––∪	∪–∪–∪–
∪∪∪–	–∪–∪–	––∪∪∪∪	–∪–∪–∪
∪–––	––∪–∪	–––∪∪–	∪–∪∪––
–∪––	–∪–∪∪	∪∪––––	∪––∪–∪
––∪–	∪–∪–∪	––––∪∪	∪–∪––∪
–––∪	∪∪–∪–	–∪∪–––	––∪∪–∪
∪∪––	–∪∪∪–	–––∪–∪	–∪–∪––
––∪∪	∪–––∪	∪–∪–––	∪–––∪–
∪––∪	∪–∪∪–	––––∪–	–∪–––∪
–∪∪–	–∪––∪	–∪––––	––∪–∪–
∪–∪–	∪––∪–	–––∪––	∪––––∪
–∪–∪	–∪∪–∪	∪–––––	––∪∪––

Quoniã autem de pedibus à diſyllabis uſq; ad tetraſyllabos culte & erudite ſcripſit Terentianus tum trochaico,tum ſotadeo carmine,nõ inutile uiſum eſt, illius de pedibus uerſus ſubiũgere,ut eos potius, q̃ noſtra,diſcipuli memoriæ mandent.

TERENTIANVS DE PEDIBVS TROCHAICO CARMINE.

Primus ille eſt iure primus,ἡγεμὼν qui dictus eſt.
Author,& ductor melos,qui duas breueis habet.
Ante enim breue eſt creatum,redditũ longũ dein,
Sicut unũ numerus ante, q̃ Secundum prodidit.
Ergo natura repertus,princeps iure dicitur.
Ante quem nõ eſt creatus,quem ſæquunt cæteri,
Δίβραχυν dixere græci,ꝙ ſit ambabus breuis.
Πυῤῥίχιος idẽ uocatur,quippe & aptus pyrrhichæ.
Tã cito motu recurſat,quàm breues hi ſunt ſoni,
Tertium detrectõ.nomen,lege nam metri uetor.
Παῤῥίαμβος namque dicunt,ſi probaris ἔκτασιν.
Ars uetat primæ negare ſpatia bina ſyllabæ,
Reddere aũt pedibus ijſdẽ plura cogor nomina,
Nequis erret,quãdo nomen aliud alibi inuenerit,
Ac putet pigrum,uel artis uſq; ad iſta neſcium.
Huius exemplum uidebis eſſe,cum dices honor.
Eſt huïc aduerſus ille, qui duas longas habet,
Syllabis compar priori,temporis duplum merẽs.
Qui quod in tẽplis cancrus à ſono uocis malæ,
Auribus libantis obſtat,& fauet,σπονδῆος eſt.
Hunc ſonabis,ſiue rẽgẽs,ſiue ciuẽs dixeris,
Verũ uterq; quantũ in ἄρσει,tãtũ habebit in θέσει.
Temporum menſura diſpar,lex ſoni cõmunis eſt.
Qui breuẽ primam tenebit,deinde lõgã ſyllabã,

Erit ἴαμβος pes uirilis,acer,& raptim citus,
Nec minus currit τροχαῖος lege uerſa temporũ.
Syllaba longus priore, parcior nouiſſima.
χόρειος idẽm nuncupatur à magiſtris plurimis.
Terna rite partientur ambo uicibus tempora.
Ἄρσις unum poſſidebit,quando ἴαμβον partior.
Fiat alternum,neceſſe eſt,cum τροχαῖον diuides.
Vis ἴαμβον,dic părēns,uis tu τροχαῖον, Rōmă dic.
Hactenus uiciſſitudo uertitur δισυλλάβων.
Nã quater reciprocant ,nŭmĕrŭs,& tẽpus dŭplex

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Octo Porro procreantur,quos uocãt τρισυλλάβους,
Τρίβραχυν primo loquemur,tũc ſequẽtur cæteri.
Vt pedes ſibi recurſant temporum aduerſi uice.
Nanq; hŭic aduerſus ibit,qui tribus longis patet:
Hunc πολεμικὸν noiarunt,hunc & ἱππεῖον uocãt:
Temporum tria ille habebit,iſte duplo tenditur.
Quæ tamen cũ partieris,ſimpla duplis reddito.
Forma talis eſt minoris ănĭmă quando dicimus.
Hic trilōgus tunc ſonabit,qñ Rōmānōs loquor
Qui breueis primas habebit, atq; lõgã tertiã,
Is erit ἀνάπαιστος,uides quot iſte pes ſit temporũ.
Verſus hic nũquã uacillat,hoc ſuo reddam loco.
Huius exemplum tenebis, qñ Pŏpŭlōs nominas.
Δάκτυλον poſt hũc loq̃mur,nã pori aduerſus ẽ.
Ordinis ſitu repugnãs temporum cõſors modo.
Nã breues lõgã ſequuntur,quãdo dico Rōmŭlŭs
Horũ uterq; tempus æquum librat ἄρσιν cũ θέσει.
Cum duas lõgas ſequetur una breuior ſyllaba,
Pēs ĕrit βακχεῖος,ἀντίβακχος autem tunc erit,
Cum breuē primam locabis,& duas longas dĕin.
Nomina aut uertes uiciſſim,cũ priorem dixeris
Ἀντίβακχον,nominato,qui redit contrarius.
Temporum menſura,par eſt bina,ternis appara.

Vt pedum natura poſcet ante, uel retro breuem.
Forma ut eſt Rōmānŭs illi; ſic Cătōnēs alteri.
Septimū pedē loquemur, quē uocāt ἀμφίβραχυν,
Cum duæ breues utrinq; media longa ponitur.
Quale ſi uelis ămœnŭs, aut ămīcŭs dicere.
A᾿ρσις hinc ſumat neceſſe eſt tria priora tempora.
Et θέσει relinquat unum, uel licet uertas retro,
A᾿ρσις uno ſubleuetur, deprimāt θέσιν tria.
Par pari figura non eſt. pugnat unum cū tribus.
Nec modū dupli rependit, nec tenetur ſeſquiplo.
Exigunt idcirco talem, qui ſequuntur Muſicam.
Pes ādeſt ſupremus unus octo de triſyllabis.
A᾿μφίμακρος, hunc priori perſpicis contrarium,
Nam duæ longæ receptam continēt intus breuē.
Rōmŭlōs ſi nominemus, āppŭlōs, aut dōrĭcōs;
Seſquiplo metimur iſtū, quinq; nam ſunt tēpora.
Nūc duo aū, tria ſequunt, nūc tribus reddes duo,
Italum ſi quando mutat graius accētus ſonum.
āppŭlōs nā quādo dico, tunc in ἄρσει ſunt duo.
Σωκράτην graius loquendo reddet in θέσει duo.
Creticum appellant eūdem forte curetum genus,
Quo modos ludo ſub armis ꝯgruēteis ſuccinat.
Primus iſte pes locatur his ubique in uerſibus,
Optimus pes & melōdis, & pedeſtri gloriæ,
Plurimum oranteis decēbit, qū pēne in ultimo
Obtinet ſedem, beatam terminet ſi clauſulam.
Δάκτυλος, σπονδεῖος imam, nec τροχαῖον reſpuo.
Bacchichos utroſq; fugito, nec repellas τρίβραχυν
Plenius tractatur iſtud arte proſa rhetorum.
Nam ſolet longā τροχαῖος ſoluere in dūas breueis,
Vū & appellāt τροχαῖον, quē uocamus τρίβραχυν.
Nec minus frequēs ἴαμβος τρίβραχυν ꝑ ſe ꝓcreat.
Soluit & σπονδεῖος unā, cum propagat δάκτυλον.
Cū prior ſoluetur edet dactylo contrarium.
Αμφίμακρος ſæpe primam, ſæpe ſoluit tertiam.

Quin & ambas ſępe ſoluēs,qnq; cōponit breueis
Verſus eſt ut ille noſter,quem probare debeo.
Regulam reddemus omnem debito metri loco.
Nulla enim non lōga ſolui p duas breueis poteſt,
Dum ſuo pedi referuet præſtituta tempora,
Syllabarum nil nocebit longior progreſſio.

DE DVPLICIBVS PEDIBVS
VERSV SOTADICO.

Nunc incipiam bis geminos pedes referre,
Quaſi ſi repetam,quos docui διτυλλάβους iam.
Vnum ut faciant duo pariter pedes iugati.
Προκελδσματικὸς primus erit, breueis habebit
Hic quatuor omneis duo quia ſunt pariambi.
Hunc efficiet Mĭnūtĭūs ut quis uocitetur,
Verſum dabo,quo regula nota fiat omnis,
Pĕrĭt ăbĭt alĭpĕdĭs ănĭmŭlă lĕpŏrĭs,
Hunc nos pedibus ſcandere conuenit iugatis.
Tĕtrămĕtrŭs ĕrit τρίβραχυς in fine reſiſtet.
Παρίαμβον habebit ſimul & ſemipepem imum.
Κατάληξις enim dicitur ea clauſula uerſus,
Detracta ſit ut quarta pedi ſyllaba quarto,
Quam ſyllaba,uel pes numeri datus minoris
Ita terminat,ut diſcrepet id,quod inde præſtat.
Aduerſus huic tempora bis quaterna ſumet.
Διςπόνδειος hic dicitur,ecce nomine ipſo
Debent duplici tempora ſinguli quaterna.
Rhytmis magis hic iugiter inuenitur aptus.
Anapæſtica nec non uariantur inde metra.
Quaſi ſi duo ſint tempora qui quaterna reddunt.
Cum prima breuis,longa dĕin,tertia longa,
Poſt quarta breuis ſyllaba continebit omneis,
Hunc promit ἴαμβος,geminum facit τροχαῖος.
Pes nomen habebit,quod in hoc referre metro
Longæ prohibent ordine tres ſimul locatæ.
Αντίσπαστον enim mage lex heroica promet.

Eſt forma, Tarentina uelut mœnia dicas.
Claudunt medias quādo breueis utrinq; lōgæ
Eſt ante τροχαῖος, ſequitur dehinc ἴαμβος,
Idcirco gemellum uocitarunt χορίαμβον.
Nam qui χορεῖος dicitur &, τροχαῖος idem eſt.
Exemplar in iſto facile eſt locare uerſu,
Si romulidas dicere quis uelit quirites.
Sin prima breuis, longa ſequēs, itemq; rurſus,
Sibi conſimiles, ordine quo duas locaui,
Hunc rite uocant quia geminatur, διίαμβον.
Duplicemq; τροχαῖον uocitarunt διτρόχαιον.
Eſt forma prioris, quaſi ſi Corinthios quis.
Itidemq; ſequentis quaſi gallicane dicat.
Nunc reddo duos noīe quos ἴωνας ambos
Diſcrimine ſignant, dedit ordo quod locorum.
Longas ſiquidem quando prius locamus ambas,
Deinde breueis ſubdimus, ut putes priorem
Σπονδεῖον oriri, comitem mox παρίαμβον,
Ἀπὸ μείζονος illum memorant ionicorum.
At qui breuibus præpoſitis, deinde longas
Accepit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent uocari.
Nomen tibi, quod deligo, quo notes priorem?
Cum uerſibus iſtis toties recurrat hic pes
Longas geminat qui prius, & iugat minores,
Lauinia cum dicimus hec tamen figura eſt,
Metrumq; facit, Σωταδικὸν quod uocitarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Σωτάδην locutum.
Ἀπ' ἐλάσσονες autem cui nomen indiderunt.
In nomine ſic eſt διομοιδὴς· μέτρον autem
Non uerſibus iſtud, numero aut pedum coarctat,
Sed continuo carmine quia pedes gemelli
Vrgent breuibus tot numero iugando longas,
Idcirco uocari uoluerunt συνάφειαν.
Anapæſtica fiunt itidem per συνάφειαν.
Verſus tamen & non minus inde comparatur,

Qui ſæpe pedes treis habeat,uel ille plureis
Καταληκτικὰ quos ſyllaba terminat frequen ter.
Solet integer Anapœſtus & in fine locari.
Ἀπ' ἐλάσσονος unquam numero non cohibetur,
Senſum quoties terminat,aut carmina finit.
Longas ratio eſt ponere,non breueis in imo,
Pes integer ut ſit geminus,ſimulq; in aure
Dulcem ſonitum tempora longiora linquant.
Ἀπὸ μείζονος autem breuior quod eſt ſecundus,
Verſus male ne deſinat,adhibentur in imo,
Quas prima pedis portio longas habet ambas,
Ita uerſus erit de tribus,& ſemipede uno.
Treis dico iugatos fieri,& ſemipedem unum.
Vt pæonici nominis ambo ſint quaterni.
IS primus,erit longa cui locata prima eſt,
Quam continuo tres aliæ breues ſequuntur.
Tu pone τροχαῖον prius,& mox παρίαμβον.
Cæcilius erit conſimilis Pedis figuræ.
Γαιῶνα ſecundum faciet ſecunda longa,
Hinc fiet ἴαμβος prior,& δίβραχυς alter,
Dicat quaſi ſiquis magis hunc Horatius uult.
Hoc ordine fit tertius ut ſit παρίαμβος
Prior & ſocium poſt ſibi copulet τροχαῖον
Menelaus ei nomen erit ſimile locatum.
Quartum quoniam quarta facit ſyllaba longa,
Subiungit ἴαμβον prior hic pes παρίαμβος,
Apto ſimiles nomine pelopidæ ſonabunt.
Et ἐπίτριτος æque genus eſt pæonicorum,
Totidem pedibus quia uarius tempore differt,
Septena etenim tempora ſinguli tenebunt
Cum pæonici poſſideant quina priores.
Cum prima breuis ſyllaba,longe ueniunt tres,
Hic primus habetur,pedibusq; poſt ſecutis,
Ex ordine ſunt nomina,quem breues tenebunt.
Σπονδεῖος ἴαμβον ſequitur quando priorem,

Si prima breuis, ἐπίτριτος hic primus habetur.
Migrante breui, conſequitur pedem τροχαῖον:
Idcirco ſecundus uocitatur alter hic pes:
Vt tertius ille eſt breuis ubĭ tertĭá currit.
Σπονδεῖος in hoc fit prior, eſt ſequens ἴαμβος.
Idemq́; manet, cum faciet quarto τροχαῖον.
Quartum quoniam pſpicis hūnc ἐπίτριτον eſſe:
Verſus ſimileis non ſint hic dari figuras,
Vt quibō tamen diſparili notabo metro.
Primus ăgillīnōs pes efficit, altĕr ἀρχίμηδην
Δημοσθένης fit tertius. quarto loco
Qui currit poterit quaſi διώδωναῖος haberi.
Λ ἔστιν quoties in geminis, θέσιν ue quæres,
Sex ęqua pedes tempore diuidant oportet,
Binas parileis qui ſibi ſyllabas habebunt.
Γροκελεύσματικὸς bina dabit ſequens quaterna.
Qui ſena tenent tempora, terna partientur.
At quando genus funditur hoc Ionicorum,
Longis dare nos tempora conuenit quaterna;
Et bina duabus breuibus dari neceſſe eſt.
Seruare uices admonet ordo longiorum.
Impar numerus pæonicis utriſq; cōget
Aptare duobus tria, quaterna ternis.
Seſquata ferè quod numeros pars ſecat iſtos.
Perſpecta pedum regula ſi ſatis uidetur,
Iam poſſumus ipſis animum adplicare metris.

Hæc Terentianus de pedibus, ubi aduertendum aliter eum ſentire de bacchio, & palimbacchio, q̄ cęteri ferè omnes, quos ego quidem legerim, grammatici ſentiāt. id quod his uerſibus manifeſte oſtēdit, Cum duas longas ſequetur, una breuior ſyllaba, Pes erit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit, Cum breuem primam locabis, & duas longos dein.. Sed manifeſtius his de phalæcio choriābico, Nūllă mĕō –υυ– iam sĕdĕat –υυ– tūrbă prŏfā

–∪∪–n ălūcō ∪–– Nūllă mĕō –∪∪– pes efficit geminatus utroq; Iām sĕdĕāt, –∪∪– choriamb' item Mox, tūrbă prŏſā, –∪∪– pes tertius accedit ſimilis. Pars illa, nălūcō. ∪–– Bacchio aduerſus fiet pes, nam breuis ante eſt, Et geminæ longæ, Itē his paulo inferius, Tŭbă tēr ∪∪– rĭbĭlēm ∪∪ – sŏnĭtūm ∪∪ – dĕdĭtæ ∪∪ – rĕcūruō, ∪–– ănă pæſtūs īn ēſt quătĕr ūltimŭ ān tĭbācchŏs uides nălūcō, & rĕcūruō antibacchios eũ appellare eodem metrophalæcio choriambico. ſolet enim eo genere carminis ſcribere, de quo tractat. unde carmē illud, Anapæſtus ineſt quater, ultimus antibacchos conſtat quatuor anapæſtis & antibacchio. Nec te perturbet, quod antibacchos, pro antibacchios dixerit. factum id eſt propter metrum uel συνεκφωνήσει. uel ἀποβολῇ. ſed placet ἀποβολῇ magis cum ſupra idē fecerit in eo uerſu, Pes erit βακχεῖος ἀντίβακχος autem tunc erit, ubi βακχὸς neceſſe eſt eſſe trochæum propter metrũ. Quintilianus etiam bacchium è duabus longis, & ultima breui cōſtare dicit his uerbis. Longis breuem præcedētibus Bacchius, cui cōtrarius Palimbacchius erit. Idem quoq; habetur apud Attilium Fortunatianum, & in fragmentis illis antiquis ſine authoris nomine. Que Ianus Parrhaſius homo utriuſq; linguæ doctiſſimus, cum Mediolani publice bonas litteras pfiteretur, edidit. Cæteri uero omnes, quos ipſe quidem legerim, tam latini q̃ græci prima breui Bacchium, ultima antibacchium, & cæteris lōgis cōſtare docent. Sed prætermiſſis latinis, quæ de pedibus Hepheſtion tradidit, ſubiungemus.

HEPHESTIONIS DE PEDIBVS QVATVOR DISYLLABIS.

Ἐκ τῶν συλλαβῶν, εἰσὶν οἱ πόδες, ὧν δισύλλαβοι μὲν τέσσαρες, δίχρονος μὲν εἷς ἐκ δύο βραχειῶν ὁ πυρρίχιος ∪∪, τρίχρονοι

⏑⏑, τρίχρονοι δὲ δύο ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ὁ τρο-
χαῖος —⏑. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἴαμβος, ⏑—, τετρά-
χρονος δὲ εἷς ἐκ δύο μακρῶν, ὁ σπονδεῖος.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Τρισύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες, ὀκτὼ, τρίχρονος, μὲν ἐκ τριῶν, βραχειῶν, εἷς, τρίβραχυς, ὁ καὶ χορεῖος. ⏑⏑⏑, τετράχρονοι δὲ τρεῖς, ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, ὁ δάκτυλος —⏑⏑, ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ἀμφίβραχυς ⏑—⏑, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς ὁ ἀνάπαιστος ⏑⏑—, πεντάχρονοι δὲ ἴσοι τούτοις, τρεῖς, ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, ὁ βακχεῖος ⏑——, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἀμφίμακρος, ἢ κρητικὸς —⏑— ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ παλιμβάκχειος ——⏑, ἑξάχρονος δὲ εἷς, ἐκ τριῶν μακρῶν ὁ μολοττὸς ———.

DE PEDIBVS TETRASYLLABIS. XVI

Τετρασύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες δεκαέξ, ὧν τετράχρονος. εἷς, ἐκ τεσσάρων βραχειῶν, ὁ προκελευσματικὸς, ⏑⏑⏑⏑, πεντάχρονοι δὲ τέσσαρες, ἐκ μακρᾶς, καὶ τριῶν βραχειῶν, παίων α', —⏑⏑⏑, ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, παίων β'. ⏑—⏑⏑. ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, παίων γ'. ⏑⏑—⏑, ἐκ τριῶν βραχειῶν. καὶ μακρᾶς, παίων δ'. ⏑⏑⏑—. ἑξάχρονοι δὲ ἕξ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ δύο μακρῶν ἰωνικὸς, ἀπ' ἐλάσσονος ⏑⏑——, ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ ἀντίσπαστος ⏑——⏑, ἐκ δύο μακρῶν, καὶ δύο βραχειῶν, ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος ——⏑⏑, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, τροχαϊκὴ ταυτοποδία, ἢ διτρόχαιος —⏑—⏑, ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἰαμβικὴ ταυτοποδία, ἢ διίαμβος ⏑—⏑— ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, ὁ χορίαμβος —⏑⏑—, ἑπτάχρονοι δὲ, τέσσαρες, ἐκ βραχείας, καὶ τριῶν μακρῶν, ἐπίτριτος α'. ⏑———, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν ἐπίτριτος. ἢ καὶ τροχαϊκὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ μακαρικὸς —⏑——, ἐκ δύο,

μακρῶν, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἐπίτριτος, γʹ. ἡ ἰαμβικὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ ῥόδιος ——υ— ἐκ τριῶν μακρῶν καὶ βραχείας, ἐπίτριτος, δʹ ἡ ἀντισπαστικὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ μονογενής. ———υ. ὀκτάχρονος δὲ ἐκ τεσσάρων μακρῶν, σπονδειακὴ ταυτοποδία, ἢ διςπόνδειος. ————

Ecce uides ex Prima breui Bacchium. ultima Palimbacchium conſtare apud Hepheſtiōnem. Sed manifeſtius id oſtenditur apud eūdem de metro choriambico. dicit enim choriambicum miſtum deſinere interdum in Bacchium, ut in hoc metro dimetro, quod ipſe appellat ἀριστοφάνειον, ἐκ δράματος καλουμένου αἰολοσίκωνος, οὐκέτ᾽ ὀς, ὦ —υυ—, γυναῖκες υ—υ, ὅμοιον. Πᾶσι κακοῖ —υυ— σιν ἡμᾶς υ——, ὅμοιον φλῶσιν ἑκά —υυ. στοτ᾽ ἄνδρες υ—υ. ὅμοιον. Δεινὰ γὰρ ἔρ —υυ— γα δρῶσαι υ—— ὅμοιον, Λαμβάνομες —υυ— θ᾽ ὑπ᾽ αὐτῶν υ——. primi pedes ī ſingulis dimetris ſunt choriābi ſecūdi uel amphibrachi pro bacchiis, (nā in fine breuis pro longa in oī metro ponit̃) uel Bacchii. Idē quoq; oſtēdit̃ ubi de pæonico Bacchiaco tetrametro tractat, qd̃ & rarū dicit. & ſicubi accidat̃, pèrbreue. quale eſt. ὁ ταῦρος υ—— δ᾽ ἔοικεν, υ—— κυρίζειν υ—— τὴν ἀρχὴν υ——, ὅμοιον, φράσαντος υ—— δ᾽ ἐπ᾽ ἔργοις, υ—— προπηδῆ υ—— στε τάνιν. υ—υ hic omnes pedes ſunt Bacchii, & ꝓpterea Bacchiacum metrum appellat. pæonicum uero. quia ē quinq; temporibus conſtat, ut pæon. Apud alios præterea græcos, quos ipſe uiderim idem legitur de Bacchio, & Palimbacchio, quod ab Hepheſtiōne traditur. Ego igitur in tanta doctiſſimorum hominum cōtrouerſia dicam Virgilianum illud. Non noſtrum inter uos tantas componere liteis. Quanquā nos, ut ſupra ſcripſimus, hac ī re græcos ſeqmur. Sed de pedib⁹ hactenus.

Nunc autem, ut utar uerbis Terētiani, perſpecta pedum regula ſi ſatis uidetur, Iā poſſumus ipſis ani-

mum adplicare metris. Non tamen metris omnis generis (non tantum enim mihi datur ocij) ſed ſolum, ut in fronte libri pollicitus ſum, Heroico. Elego Iambico dimetro trimetro, tetrametro. Hendecaſyllabo. Phalæcio. & Sapphico, & quoniam trochaicũ Iambico eſt contrarium, tum quia, ſiquis à trochaico creticũ auferat, uerſus remanebit integer Iambicus, de trochaicho etiã tractabimus. Præterea quia Sotadeo metro ſcripſit potiſſimum de metris Terentianus, quem nos in hoc libro ſæpe citamus, de Sotadeo quoq; metro ſcribemus. Sed iam de re dicere incipiamus.

DE METRO, ET QVID A RHYTHMO DIFFERAT,

Metrum eſt ſtructura & copulatio uocum numero, modoq; finita, eſt aũt idem quod uerſus, qui ideo ſic dicitur, quod tandiu uerti debeat quo ad recte conſtituatur. μέτρον græcum eſt, latine dimẽſio dicitur, metimur enim uerſum certis pedibus, pedes temporibus. Differt autem à rhythmo, quem numerum eſſe uult Fabius, quod metrum certum, ac finitum habet ſpatium: rhythmus neq; finem habet certum, nec ullam in contextu uarietatem ſed qua cœpit ſublatione, ac poſitione ad finem uſque decurrit. præterea metrum in uerbis eſt tantum, rhythmus etiam in motu, corporis, unde cum hiſtrio indecenter ſignum aliquod egit, ἄῤῥυθμος, cum decenter εὔῤῥυθμος dicitur. Sunt & illa diſcrimina, quod metrum circa pedum diuiſionẽ. Rhythmus circa ſonum uerſatur, tum metrum etiam ſi abſq; cantu proferatur, ſuã retinet proprietatẽ, Rhythmus ſine cãtu nihil ualebit, debet enim rhythmis ineſſe, cãtus, qui, ut dixi idem ſunt, quod numeri hinc Virgilius, Numeros memini, ſi uerba tenerẽ.

ideſt,pſalma ipſum,& cantum ſed exci derunt uer ba.Horatius de Pidaro,Nũeriſq;,fert lege ſolutis.

DE IIS, QVAE ACCIDVNT METRO.

Metro accidunt præcipue nouem. Genus. Species. Compoſitio.Cæſura. Figura, Depoſitio. Scanſio. Synecphoneſis.Colliſio.

Genus accidit metro,quia metrum omne aut princi pale.eſt, aut deriuatum Principalium metrorũ ge nera,quæ ὁμονοειδῆ, ac ὁμοιοδῆ appellat Hepheſti on,ſunt nouem,Iambicum, Trochaicum. Dacty-licum, Anapæſtum,Coriambicum, Antiſpaſticum Ionicum ă maiore, Ionicum ă minore, Pœoni-cum. Deriuatiuorum uero multa,quæ uel additio ne,uel immutatiõe fiunt,& ad principale aliquod referuntur,ut ſub Antiſpaſticum Anacreon tium, ac Gliconicum. Denominantur autem uel à pedi-bus,è quibus conſtãt,ut dactylica, uel ab in uen-toribus,ut Phalæcia,uel ab ĳs, qui frequenter his uſi ſunt,ut Aſclepiadea,uel ab uſu,ut Priapea, uel ă numero ſyllabarum,ut Hẽdecaſyllaba,uel à nu mero pedum,ut Senaria, quæ ſex conſtant pedi-bus,quæ græce ἑξάμετρα dicuntur, uel à paſſioni-bus,ut Miura,clauda,nam uerſus, quorũ penulti-ma ꝓ lõga breuis eſt,μειούρους dicimꝰ de q̄bus,cũ de Heroico metro tractabimꝰ,dicturi ſumus. Qui uero ꝓ iãbo ſpodeũ in ſexto loco admittunt,σκάζοντας græci & χωλιάμβους,nos claudos dicimus.

Species accidit metro , quia ſub uno genere metri, multæ ſunt ſpecies,ut Adonium, Archilochium. Simonidium, Alcmanium,& ceteræ ſpecies quin-decim ſub dactylo.Sed q̄a de ſpeciebus, quæ ſub ſingulis generibus continentur,lõgus fore tracta-tus uidebatur,eas conſulto prætermiſimus. Præ-terea non erat propoſiti noſtri,de omnibus, quæ pertinẽt ad artẽ metricam,hoc libro conſcribere.

Compoſitio autem accidit metro, quia ex diuerſis metrorum generibus uerſus componi poſſunt, quales multi habentur apud Horatium.

Cæſura, quæ & inciſum, & inciſio, & ſectio latine dicitur, græce autem κόμμα, & τομὴ eſt decora terminatio in medio uerſuum. Diuiditur autem trifariam, alia enim eſt ſemiquinaria, quæ græce πενθημιμερὴς dicitur, alia ſemiſeptenaria, quæ ἑφθημιμερὴς, alia Trochaica, quæ κατὰ τρίτον. Pēthemimeres ſic, cum poſt duos primos pedes ſyllaba relinquitur dictionem terminãs, ut Tĭtȳrĕ – ∪∪. tū pă-tŭ – ∪∪ læ̅ – ecce læ̅ ſyllaba remãet reciſa à dictione pătŭlæ̅, & ſimul finit dictionẽ, & eſt principium pedis & quoniam tenet de quinq; dimidium, nã duo, & ſemis bis, quinq; conſtituunt, Pēthemimeres appellatur. Hephthemimeres autem ſit, cum poſt treis primos pedes ſyllaba ſimiliter relinquitur dictionem terminans, ut Tītȳrĕ – ∪∪ tū pătŭ – ∪∪ læ rĕcŭ – ∪∪ bāns – ecce bāns remanet abſciſa à dictione rĕcŭbāns, & ſimul finit dictonem, & eſt principium pedis. & quoniam habet de ſeptem dimidium. nam bis tria & dimidium ſeptem conſtituunt, Hephthemimeres dicitur. ubi obiter notandum ϱης per ἦτα ſcribi debere, & declinari ὁ καὶ πενθημιμερὴς καὶ τὸ πενθημιμερὲς, ὁ καὶ ἡ ἑφθημιμερὴς, καὶ τὸ ἑφθημιμερὲς, ut ὁ καὶ ἡ ἀληθὴς, καὶ τὸ ἀληθὲς, quod & Terentianus oſtendit eo uerſu, Hoc πενθημιμερὲς medium de quinq; uocatur. πενθημιμερὲς enim neutraliter protulit & Hephæſtion, & cæteri, quos ipſe legerim, per ϱης maſculinum & fœmininum, & per ϱες neutrum dicunt. Tum analogia quoq; ſuffragatur, nã ſicut ὁ καὶ ἡ ὁμοιομερὴς καὶ τὸ ὁμοιομερὲς, ab ὅμοιος & μερὸς, ὁ καὶ ἡ διειδὴς καὶ τὸ διειδὲς ab διὰ & εἶδος et id genus multa à neutris ĩ ꝓscõpoſita ſic ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς, ἑφθημιμερὴς, καὶ

τὸ πενθημιμερὲς, ἑφθημιμερὲς alterum enim à πέντε & ἥμις & μερὸς, alterum ab ἑπτὰ, & ἥμις, ſimiliter, & μέρος componitur, unde τ in θ tranſit propter aſpirationem, quam inuenit ſupra ἥμις Perperam igitur puto hæc nomina ſcribi per ἰῶτα, erroreq́; inde natum, quia ætate noſtra ἦτα & ἰῶτα eodem ſono pronũciantur. quãquam ne hoc quidem probo, ſed de hoc infragmentis noſtris. Verſum ego illum apud Terentianum cẽſeo ſcribendum. Hanc πενθημιμερῆ numeri de parte uocarũt Trochaica autem fit, cũ poſt duos primos pedes trochæus remanetẽ dictionẽ terminans, ut Nil nō – – ſtrī mĭ sĕ – ∪ ∪ rē rĕ – ∪. ecce rē rĕ trochæus eſt, abſciſus à dictione miſerere poſt duos pepes ſimulq́; finit dictionem, & incipit pedẽ dactylum ſcilicet, nam alium non poteſt. is uero eſt, rē rĕ mŏ – ∪∪. Sunt qui quartam addunt Bucolicam, quã τετραποδίαν dicũt. Sed ea nõ eſt cæſura, nã neq; ſecat dictionem, neq; poſt quatuor pedes relinqtur ſyllaba dictionẽ terminans, ſed eſt qualitas Bucolici carminis, ut pes quartus ſit dactylus dictionem terminans, atq; ideo τετραποδίαν appellant, ut Quō tē – – Mœrī pĕ – ∪∪ dēs ān – – quō uĭă – ∪∪. Dicta ẽ autẽ Bucolica, quia peculiaris eſt bucolici carminis. Ea ſic frequẽter Theocritus uſus eſt, ut paucos apud illum inuenias uerſus, in qbus non ſit dactylus in quarta ſede dictionẽ finiens, quales hi ſunt ſtatim in principio, ἁδύτι τὸ ψιθύρισμα, καὶ ἁπίτυς αἰπόλε τήνα, ἁπο τὶ ταῖς παγαῖσι μελίσδεται, ἁδὺ δὲ καὶ τὺ. Τυρίσδες. μετὰ πᾶνα τὸ δεύτερον ἇθλον ἀποισῆ. ſic cæteri ferè omnes id qđ manifeſtius oſtendemus ſcãdendo ἁδῠ τῐ – ∪ ∪ τὸ ψῐ θῠ – ∪ ∪ ρι σμᾰ καὶ – ∪ ∪ ἁπῐ τῠς – ∪ ∪ αἰπŏ λĕ – ∪ ∪ τήνα, – – ἁπŏ τῐ – ∪ ∪ ταῖς πα – – γαῖσῐ μĕ – ∪ ∪ λίσδĕ ται, ἁδῠ δĕ – ∪ ∪ καὶ τῠ – ∪ τυρίς – – δεσμĕ.

τᾰ–∪∪ πᾱνᾰτο–∪∪ δευτερον–∪∪ κολονα–∪∪ ποιση––,ecce in trib⁹ cõtinuis uerſib⁹ dactylus in quarta ſede dictionē terminat. De quo Seruius Carmen autem bucolicum debet quarto pede terminare partem orationis, q pes ſi ſit dactylus, meliorem efficit uerſum, ut Nos patriæ fines, & dulcĭă linquimus arua. Primus etiam pes ſecundum Donatum, & pactylus eſſe debet, & terminare partem orationis. quam legem Theocritus uehemēter obſeruat, uirgilius non adeo. Ille enim in paucis uerſibus ab iſta ratione deuiauit, hic etiā ī paucis ſecutus eſt. hæc Seruius. Terentianus de hoc metro ſic inquit, ubi etiam duos ex pdictis Theocriti uerſus latinos fecit,

Paſtorale uolet cum quis componere carmen,
Tetrametrum abſoluat, cui portio demitur ima,
Quæ ſolido à uerbo poterit connectere uerſum,
Bucolicon ſiquidem talem uoluere uocari.
Plurimus hoc pollet ſiculæ telluris alumnus.
Ne græcum immittam uerſum, mutabo latinum.
Dulce tibi Pinus ſubmūrmŭrăt en ibi Paſtor,
Proxima fonticulis, & tū quŏquĕ dulcia pangis.
Iugiter hanc legem totō prŏpĕ carmine ſeruat.
Noſter rarus eo paſtōr Mărō, ſed tamen inquit,
Dic mihi Damœta, cuiū pĕcus? an Melibœi?
Non, uerū AEgonis. Nupēr mĭhĭ tra didit AEgon
In tragicis iunxere choris hūnc ſæpe diſerti.
Annæus Seneca, & Pompōnĭŭs ante ſecundus
Tale dedit nobis Pompōnĭŭs.
Pendeat ex humeris dulcis chĕlўs;
Et numeros edat uarios, quĭbŭs
Adſonet omne uirēns rĕmŭs,
Et tortis errans qui flexĭbŭs,

In quibus omnibus, & uides in quarto loco dactylū perficere dictionē. Nō eſt igitur Cæſura, ſed pes

culaire bucolici carminis. Hāc Priſcianus de duodecim carminibus paſſionem quandam appellat. Sunt præterea qui in quatuor etiā loco trochæū collocant, quod uix unquam inuenias. Terentianus tamen uidetur ſibi finxiſſe hunc uerſum, quē & Diomedes citat, Quæ pax longa remiſerat ārmă,nŏuare parabant,ubi ārmă pes quartus trochæus eſt,quem ſequens dictio nouare facit dactylum,ārmă nŏ. Verſum autem,qui ex prædictis nullam habet cæſuram,non eſſe heroicum dicūt, non quia nuſquā inueniatur,Nam Virgilij ille talis eſt,magnanimi Iouis ingratum aſcendere cubile,in quem nulla ſpecies ex prædictis incidit, ſed quia quā rariſſimum eſt Euitandum igitur, quod perrarum eſt nam,ut idem Terentianus ait, Nec eſt notandus unus in tot milibus. Neceſſe eſt igitur aut unā,aut duas ex predictis in uerſu eſſe ceſuras.tres enim rariſſime eſſe poſſunt,nam ſi ſemiquinariam habet,trochaicam raro habere poteſt niſi monoſylla dictio interueniat, ut munera clara dedīt,dăt ĕidē debita patrī dīt,dăt-∪.trochæ' Contra ſi tertiam trochaicam habet,ſemiqnariam raro habere poteſt.Si ergo tale quis cōfingat carmen.Nūpĕr quīdām dōctōs cœpit ſcrībĕrĕ uérsūs,uel tale,Dūlcĭă dōcti carmĭnă uātēs, cūltă quĕ pāngūnt.imperitus exiſtimabit, ac ridiculus. Simile enim eſſet,ac ſiquis non uiciſſim mouēdis pedibus incederet,ſed ſaltuatim,uel iunctis pedibus,uel altero,ut qui monomeri dicūtur ſingulis cruribus. Debēt igit pedes iter ſe diuidere dictiones,uel ſic,āgrē – – ſtēm tĕnū- ∪ ∪ īmūs– –.sām. mĕdĭ–∪∪ tărĭs ă– ∪ ∪ uĕnā – – ubi nullus pes integra cōſtat dictione,uel ſic,Pāndĭtŭr–∪∪ īntĕrĕ. – ∪ ∪ ā dōmŭs – ∪ ∪ ōmnĭpŏ– ∪ ∪tētĭs ŏ – ∪ ∪ lympi– –ubi Penthemimeres tantum comma in

uenitur ā dōmūs – ∪ ∪. Formātur autem hæ cæſuræ figuris tribus, Simplici, Compoſita, Coniuncta. Simplex eſt, cum una tantum ſectio inuenitur in metro, ut in precedenti uerſu. Panditur interea. Compoſita. cum duæ, ut Tālĭbūs – ∪ ∪ īlĭō – ∪ ∪ neūs cūn– –ctī sĭmŭl – ∪ ∪ ōrĕ frĕ – ∪ ∪ mēbānt – – neūs cūn– – ctī ſimŭl – ∪ ∪ duo commata. Cōiūcta, cum tres, ut īnfān—dūm rĕ – – gī nă iŭ –∪∪ bēs rĕ nō –∪∪ uă rĕ dō –∪∪ lōrēm –∪. dūm rĕ.— gī nă iŭ –∪∪ bēs rĕ nō – ∪ ∪ cæſuræ tres. In ănapæſtico tñ metro contrariū fit. nā illud optimum eſt, cuius ſinguli pedes partē orationis finiunt. quale eſt, Sĭmĭleīs ∪ ∪ – nōbīs – – uolūmūs ∪∪– pŭĕrōs ∪∪– ēdĕrĕ –∪∪ mātrēs – –, tū quōquĕ –∪∪ pĕrgĕ –∪. id qđ i cæteris metris uitioſū ē.

Figura in metro eſt uariatio pedum per ſingulas ſedes. unde carmen heroicum duas & triginta recipere figuras poteſt. Iābicum mile. centum, & uiginti qnq; Figurarū Heroici uerſus tres sūt modi.

Primus modus eſt μονοσχηματικὸς ideſt unius figuræ, cum omnes uel ſpondei fuerint, & ſpōdaicus uerſus dicitur. Qualis ille Ennianus, ōllī – – reſpon– – dīt rēx – – ālbā – – ī lūn – – gā quod uix unq̄ inuenias apud noſtros, uel fuerint omnes dactyli præter ultimū. Qualis ille eſt. sōluēme –∪∪ tūs. fĕrĕr –∪∪ hæc ālĭ –∪∪ quām tĭbĭ –∪ ∪ fāmă să –∪∪ lūtēm –∪. q uerſus dactylicus dicit̄. habet igitur hic modus duas figuras, alterā ex omnibus ſpōdeis, altera ex quinq; dactylis, nā ultimus ſemper ſpondeus eſſe debet, uel proſpōdeo trochæus.

Secundus modus eſt πεντασχηματικὸς ideſt figurarum quinq;, cum uerſuū uel eſt ſyllabarum ſedecim, de quinq; pedibus unum habens ſpondeum uarie ꝑ quinq; regiones per currētem, qualis ille eſt, Aeō lĕ – ∪ ∪ nāquĕ tĭ – ∪ ∪ bī dī – –uūm pătĕr – ∪ ∪

ātq̧ hōmī—υ υ nūm rēx— —uel eſt ſyllabarum tredecim de quinq́; pedibus unum habens dactylū uarie per quinq̧ regiones mutatū, qualis ille eſt, Aēnē— —ās mōs— —ſtōdē— —fixūs— — lūmĭnă —υ υ uūltūm— —habet hic modus figuras decē, quinq̧,cum unus ſpondeus inter quatuor dactylos uariatur,& rurſus quinq̧,cum unus dactylus inter quatuor ſpondeos.

Tertius modus eſt δεκαχηματικὸς.ideſt figurarū decem,cum uerſus, uel eſt quindecim ſyllabarū de quinq̧ pedibus duos habens ſpōdeos promiſcue per quinq̧ regiones uariatos, Qualis ille eſt, ārmă uī—υυrūm quē că—υυ nō trō— —iæ qui— —prīmŭs ăb—υυ ōrīs— —,uel eſt ſyllabarum quatuordecim de quinq̧ pedibus duos habēs dactylos per quinq̧ regiones uariatos. Qualis ille eſt, Tūnē— —cēdĕ mă —υ υ līs— — cōntra aū— —dēntiŏr—υυ ĭtō— —.Habet hic modus uiginti figuras,decē cū duo ſpōdei inter treis dactylos uariātur,& rurſus decē,cū duo dactyli inter treis ſpondeos. Sunt igitur figuræ primo duæ, inde decem, deinde uiginti atq̧ omnes ſimul duæ & triginta.

Eſt etiam alia cognoſcēdi figurarum ratio in omni metro,uidelicet cum computaueris,quod ſingula loca cuiuſcunq̧ metri recipiant pedes, multiplica numerum pedum, quos ſingula priora loca accipiunt,per numerū pedum quos accipiunt loca ſequentia,ut in Heroico, Primus locus duos admittit pedes,ſpondeum,& dactylum. Secundus item duos,bis duo,fiunt quatuor. Tertius etiam duos, bis quatuor,fiūt octo. Quartus quoq̧ duos, bis octo,fiunt ſedecim. Quintus item duos, bis ſedecim,duas & triginta figuras conſtituunt. Eodem modo in iambico. Primus locus admittit pedes quinq̧ ſecundus treis, ter quinq̧ fiūt quindecim

Tertius itẽ quinque, quinquies quindecim, fiunt ſeptuaginta quinq;. Quartus treis, ter ſeptuaginta quinq;, fiunt figuræ ducentæ & uigintiquinq;. Quintus ſimiliter quinq; quinquies ducentæ & uiginti quinq; faciunt mille & ducentas, & uiginti quinq; figuras. Et ſic in cæteris metris, quorum loca diuerſorum pedũ ſunt capacia, ut in Anapæſtico, & trochaico iuenire figuras poteris. Sed, ut quod dicimus, appareat exẽplo manifeſtius:, Heroici uerſus duas & triginta figuras, breui, & longo notatas accentibus ſubiungemus.

OMNES SPONDEI.

— —	— —	— —	— —	— —	— —

OMNES DACTYLI PRAETER SEXTVM.

—∪∪	—∪∪	—∪∪	—∪∪	—∪∪	— —

SPONDEVS INTER. IIII. DACTYLOS VARIATVS.

— —	—∪∪	—∪∪	—∪∪	—∪∪	— —
—∪∪	— —	—∪∪	—∪∪	—∪∪	— —
—∪∪	—∪∪	— —	—∪∪	—∪∪	— —
—∪∪	—∪∪	—∪∪	— —	—∪∪	— —
—∪∪	—∪∪	—∪∪	—∪∪	— —	— —

DACTYLVS INTER. IIII. SPONDEOS VARIATVS.

—∪∪	— —	— —	— —	— —	— —
— —	—∪∪	— —	— —	— —	— —
— —	— —	—∪∪	— —	— —	— —
— —	— —	— —	—∪∪	— —	— —
— —	— —	— —	— —	—∪∪	— —

II. SPONDEI INTER. III. DACTYLOS VARIATI.

– –	– –	–∪∪	–∪∪	–∪∪	– –
– –	–∪∪	–∪∪	–∪∪	– –	– –
– –	–∪∪	–∪∪	– –	–∪∪	– –
– –	–∪∪	– –	–∪∪	–∪∪	– –
–∪∪	– –	–∪∪	– –	–∪∪	– –
–∪∪	– –	–∪∪	–∪∪	– –	– –
–∪∪	– –	– –	–∪∪	–∪∪	– –
–∪∪	–∪∪	– –	–∪∪	– –	– –
–∪∪	–∪∪	– –	– –	–∪∪	– –
–∪∪	–∪∪	–∪∪	– –	– –	– –

II. DACTYLI INTER. III. SPONDEOS VARIATI.

–∪∪	–∪∪	– –	– –	– –	– –
–∪∪	– –	– –	– –	–∪∪	– –
–∪∪	– –	– –	–∪∪	– –	– –
–∪∪	– –	–∪∪	– –	– –	– –
– –	–∪∪	– –	–∪∪	– –	– –
– –	–∪∪	– –	– –	–∪∪	– –
– –	–∪∪	–∪∪	– ∪	– –	– –
– –	– –	–∪∪	– –	–∪∪	– –
– –	– –	–∪∪	–∪∪	– –	– –
– –	– –	– –	–∪∪	–∪∪	– –

DE DEPOSITIONE METRORVM.

Depoſitio eſt, qua cognoſcimus plenũ ne ſit metrũ an abundet, an minuatur aliqua ſyllaba.

Depoſitionis gña ſunt quatuor. ἀκατάληκτα, καταληκτικὰ, ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα

Ακατάληκτα dicuntur metra qñ ultimũ pedẽ integrũ hñt, quale eſt paſtorale illud Põponij ſecundi, qđ

citat Terētianus·Pendĕăt ĕx hŭmĕrīs dūlcis chē
lys eſt.n.tetrametrū ꝯſtās è quatuor integris pedi
bus.Item illud,qđ citat Hepheſtion, μῶσαγε – υ υ
καλλίο – υ υ πα,θύγα – υ υ τεξίδος – υ υ eſt enim
dactylicum tetrametrum,cui nihil deeſt.

Καταληκτικὰ uero dicuntur,quibus in fine deeſt ſyl
laba qualia sūt heroica omnia, quæ legitimos pe
des habent dactylos.ſed minuūt in fine unā ſyl
labam,ne,ut Priſcianus ait,ſit impedimēto ſequē
ti uerſui: Quale & illud Horatij,Mea renidet ī do
mo lacunar. Eſt enim metrum ſenarium iambi-
cum una ſyllaba minus & ſcanditur ſic mĕā υ –
rĕnī υ – dĕt īn υ – dŏmō υ – lăcū υ – năr υ hic
nār ſyllaba ꝓ integro pede ponit̄,ſic apud grecos
χαίρας – ἄνυμ υ – φάχαι – – ρέτω υ – δ᾽όγαμ – υ
βρός υ,hic βρὸς ſyllaba pro integro ponitur pede.
Vbi notandum,quod cum pes, ex quo conficitur
principaliter metrum,conſtat è tribus ſyllabis po
teſt uerſus etiam duabus eſſe ſyllabis minor,cuius
quia non erat ad manus exemplum. tale ipſi con-
finximus dactylicum trimetrum catalecticū, Væ
tĭbī – υυ sī mălūs – υ υ.es·Ecce es prima ſyllaba
tertii dactvli pro itegro ponitur dactylo,& dicitur
hic uerſus terminalis in ſyllabam.Nam cū ex tri-
bus ſyllabis una tantum inuenitur in metro, dicit̄
terminale in ſyllabam.grece καταληκτικὸν εἰς σύλ-
λαβὴν, cum uero duæ inueniuntur, ut in ſingulis
heroicis,dicitur terminale in duas ſyllabas,græce
καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον καταληκτικὸν autē εἰς
συλλαβὴν, apud Hepheſtiōnem tale eſt, ἐνδέβα
– υ υ θουσία – υ υ δῆς –,ubi δῆς ſyllaba pro triū
ſyllabarum dactylo ponitur.

Ὑπερκατάληκτα dicuntur metra, quando una, aut
duæ ſuperſunt ſyllabæ, quale eſt Boetii illud Da-
ctylicum Alcmauium Trimĕtrum hypercatalectū

ōmne hŏmĭ – ◡◡ nūm gĕnŭs –◡◡ īntĕr – – ris – ubi ris abũdat. cũ uero amplius eſt duabus ſyllabis qđ pōt īueniri, quoties metrũ ē triſyllabis conſtat pedibus, quale foret hoc anapæſticum monomĕtrũ hypcatalectũ. Pĕrĕānt ◡◡– hŏmĭnĕs ◡◡ – mălī ◡– ī quo mălī duæ ſyllabæ abundāt id uero nos confinximus, q̃a nullũ memineramus legere tale exẽplũ apud noſtros. Hephęſtiō uero tale recitat ἀ δέ ας ◡◡ – τεμις ὦ ◡◡ – χόςαι ◡– eſt enim carmen Anapæſti cum Monometrum Hypercatalectum abundans duabus ſyllabis.

Βραχυκατάληκτα dicuntur metra, cum deeſt fini integer pes. Sed quia neq̧ huius generis metrũ ſuccurrebat, tale ipſe compoſui trimĕtrum iambicum brachycatalectum, Pāucī bĕā – – ◡ – tī nām bŏ nī – – ◡ – Pāucī – –. Deeſt enim ſextus pes integer, ut ſit iambicum perfectum.

DE SCANSIONE METRORVM.

Scanſio in metro eſt legitima metri in ſingulos pedes diſtinctio, ac dimenſio. Dicũtur autem ſcandĩ metra μεταφορικῶς quia ſicut, per ſcalarum gradus aſcendentes uiciſſim mutando pedes incedimus, ita ſcandendo metrum incedere uidemur dimetiẽdis ac diſtinguendis pedibus. Et notandũ metra omnia binis pedibus ſcādi præter dactylicũ quod græci κατὰ διποδίαν dicunt ut Bĕātŭs īl ◡–◡–lĕ, quī prŏcūl ◡–◡– nĕgōtĭīs. Hinc Terentianus, Sed ter feritur, hinc trimĕtrus dicitur.

Scandendo binos quod pedes coniungimus. Ideo autem dactylicum, excipitur, quia cum dactylus, & ſpondeus ſint æquales temporibus, non eſt timendum cum ſingulis pedibus ſcāditur, aliud uideri metrum, quàm dactylicum. Quod ſi fiat in

Iambico, non iambicum uideri, ſed heroum poteſrit. & propterea κατὰ διποδίαν ſcandi debet cauſſam pulchre docet Terētianus his ſenariis iābicis,

Sed paulo abimus longius Nunc hanc magis,
Heroicus quare pedes per ſingulos,
At iſte binos ſcanditur, cauſam loquar.
Spondeon etenim quia recepit impari.
Tantum loco, uel dactylum, aut contrarium,
Secundo Iambum. Nos neceſſe eſt reddere,
Qui ſedis huius iura ſemper obtinet
Scandendo, & illic ponere adſuetam moram.
Quam pollicis ſonare, uel plauſu pedis
Diſcriminare, qui docent artem ſolent,
Si primus ergo Pes eam ſumet moram.
Vbi iam receptum eſt ſubdere heroos pedes,
Verſum uidebor non temere iambicum.
Sed quia ſecundo nunquam iambus pellitur,
Moram neceſſe eſt in ſecundo reddere
Et cæteris, qui ſunt ſecundo compares.

Sic fit trimētrus, qui fuit ſenarius. Creſcunt autem ſic iūctis pedibus ad Hexamētrum uſq;. nam Monometrum dicimus, quod duobus pedibus conſtat, Dimētrum quod quatuor. Trimētrum, quod ſex. Tetramētrum, quod octo, pentamētrum, quod decem Hexamētrum, quod duodecim.

DE SYNECPHONESI SIVE SYNIZESI.

Συνεκφώνησις quæ & συνίζησις dicitur, fit cū duæ uocales nulla interueniente conſonante, Pro una accipiuntur. Et uel longa & breuis pro longa ponitur, ut fixerit æripedem ceruam Tirynthius heros, ubi æ longa & breuis pro una longa accipi

untur,& fit dactylus ǣrīpē –υυ , uel cum breuis, & longa pro una lōga,ut Vnīus ob noxam,& furias Aiacis oīlei,ubi ei breuis & longa pro longa, ſic in Aureo,& aureis eo,& ei,breuis & longa pro una longa ,ut Solio cum Iuppiter aūrēo,& Depēdent lychni laquearibus aūreīs. Idem Fērreīque Eūmĕnīdum thalami , & Centum ǣreī claūdunt, uectes,in ferrei,& ærei,ei breuibus & lōga,ꝓ una longa.

Idem quoq; ſæpe fit in Dehinc, Deinde , Deinceps, Proinde, Deeſt, Deerat, Deerit. Deerunt. Vt , Eurū ad ſe zephyrumq; uocat,de hīnc talia fatur.
Et,Incipe Demœta,tu deīndē ſēquere Menalca.
Et , proīndē tōna eloquio.Et Red de age quǣ de īnceps riſiſti præmia,apud Horatium.Martialis.
Sin Mecœnates,non deērūnt Flacce Marones.
Lucanus .
Nōn deēſt pro lato ieiunus uenditor auro.
Iuuenalis.
Pātichus nunquam tibi deērīt ămicus. Ouidius,
Hoc ego quod uocī de ērat plangore replebam, quāquam dēērūnt,annapæſtus,dēērīt ă proceleuſmaticus cī dē ē dactylꝰ eſſe poſſunt.Cui, & huic ſæpe pro una ſyllaba inueniuntur,ut Cuī pătĕr intactam dederat.Et.
Huīc cōniux Sichæus erat,Inueniuntur etiam diſyllaba. Statius.
Lǣtūs hūic dono uideas dare thura nepotes,Idē Fālsūs hūic pennas,& cornua ſumeret.æthræ.
Terētianus de pedibus ēſt hū –υ īc ād –– uērsūs –υ īllē –υ,quī dū –υ ās lōn –– gās hā –υ bēt υ. Idem,Nānque hū,–υ īc ād –– uērsūs –υ ībīt. –υ,quī trī –υ būs lōn υ – gīs pă –υ tēt υ. eſt enī carmen trochaicum , quod locis imparibus tro chæum

chæum ſuſcipit,in locis autem paribus etiã ſpon-
deum, ut maniſeſtius oſtendemus ubi de metris tractabimus idem de literis, quem & Priſcianus citat, Vērũ ūt cŭĭ – – ∪∪ que ēſt prōxĭmĭ – – ∪ ∪ tās lŏ – ∪ cīs sŏ – ∪ nī uĕ –∪. Idē, ēx ōrdĭnĕ – – ∪ ∪ fūlgēns, cŭĭ – – ∪ ∪ dāt lŏ – ∪ cūm sĭ – ∪ nō pēs. uides cui non modo diſyllabum eſſe, ſed etiã pyrrhichium, quod eſt notandum. eſt enim carmen ſotadeum, quod conſtat è duobus Ionicis à maiore & tribus trochæis, ut uides notatum breui & longo accentibus. Terentianus de eodem.

Cuī brĕuis manebit, atq; longa fiet addita,
Cuī sŭpĕr non digna dixit hyemis, & ſolis mala,
Dixit & cūi tū fauos, pes hinc mihi primus ſat eſt,
Sic enim uel prima longa, uel prior fit ſyllaba.

Dactylus nam cuī sŭpĕr – ∪ ∪ cūi tū ∪ – ſequens ſpondeus eſt.

Conſonans quia poſt ſecuta tempus adiuuit breue & Paulo inferius.

Nanq; ſi. Cu. præferatur, ſyllabæ fient duæ.
Tertia his quod implicari nulla uocalis potes.
Sed duæ ſunt ſeorſæ ſyllabæ per ſe breues.
Cŭĭ sŭpēr ſic inueniri dactylus iam non poteſt,
Syllabas ſed pes habebit quatuor totas breueis.

Apud Hepheſtiōnem aliæ etiam recitantur ſpecies Synecphoneſeos, quas quia non memini legere apud noſtros, ſubiungam græcas. hæ uero ſunt, cum duæ longæ pro una longa, aut duæ breues pro una breui, aut pro una longa accipiũtur. Duæ lõge pro una longa, ut illud, quod citat Hæphæſtiõ, ἢ οὐχ ἅλις –∪∪ ὅττιγυ – ∪ ∪ ναύκας ἀ–∪∪ γάλκιδας – ∪ ∪ ἠ'περο – ∪ ∪ πόδ'ας – –, ubi ἢ οὐχ p una ſyllaba ponũt. & illud, ut idē citat βουχὸλ'ε – ∪ ∪ πεὶ οὗτε κα– ∪∪ κα, οὐ – – τ' ἄφρον –∪∪ φωτὶ ἐς

A

—∪∪ οικας —∪, πει οὐ ꝓ una ſyllaba. Duæ breues ꝓ una lõga q̃le ẽ, νέαμέν — — μοικατὲ —∪∪ αξεπο—∪∪ σειδά — — ων ενἶ —∪∪ πόντῳ — —, νεα duæ ſũt breues pro una longa. Itẽ illud Sotădis σείων μελί — — ∪ ∪ ην πηλιάδα — — ∪ ∪ δέξιον κα — — ∪ ∪, τ᾽ ὠμόν. eſt. n. carmen Ionicum à maiore tetraſyllabum catalecticum, ubi λια duæ breues pro una breui ponuntur. legi tamen apud Virgilium ſexto æneidos, Quin protinus omnia, ubi in omnia duæ breues pro una longa poſitæ uidentur, debet enim heroicum metrum eſſe catalecticũ Heu, & hei diphthongi ſunt, ut ẽ heũ quã pingui macer eſt mihi Taurus in aruo, & Heĩ mĭhĭ qualis erat ubi, quia, cum pronũciamus, hei, utraq; uocalis ſimul ſonat, admonemur, & græce & latine diphthongos propè omneis ꝑperam ętate noſtra pronunciari, ut obiter & hoc dixerim.

DE COLLISIONE IN METRIS.

Colliſio, quæ & σωυαλοιφὴ, & ἔκθλιψις græce dicitur fit in metro, cum dictio deſinit in uocalem, uel in M literam, & ſequens item à uocali incipit. tunc enim prior uocalis uel M cum ſua uocali excluditur, ut littora, mūltum īlle ēt tērris iactatus & alto, uel ſic, mūlt᾽īl — — l᾽ēt tēr — — ut græci faciunt excluſa uocali, & accentu ubi uocalis deeſt appoſito, quem uocant ἀπόστροφον. ut ἄδυ ἔχουσ᾽ ἐξίφως; ποτὰ μέλξεται ἐς δύο πέλλας, pro ἄδύο ἔχουσα ἐξίφους. fit etiam in fine uerſus, cum in uocalem, aut in M literam deſinens, ſuperabũdat ſyllaba, & ſequens uerſus incipit à uocali, Quale illud eſt, Ecce furẽs animis aderat Tirynthius, omnemq; Acceſſum luſtrans, eliditur. E à que coniunctione, &

ſcanditur,quã ceſ – –.Item illud.
Aut dulcis muſti uulcano dĕcŏ quĭt hūmōrem.
Aut folijs undam tepidi deſpumat aheni, ubi M cum ſua uocali à dictione humorem eliditur,& R dictioni ſequenti adiungitur ſic, r'ăut fŏlĭ–ᴗᴗ quod non licet facere, niſi ſequens uerſus à uocali incipiat,ut poſſit fieri colliſio.huiuſmodi autē uerſus græce ὑπέρμετρος, latine hypèrmĕter penultima correpta dicitur, ος in er conuerſa ut ἀλέξανδρος Alexander κάπρος Caper.

DE METRO HEROICO.

Heroicum metrum Hexametrum eſt, è ſex enim pedibus conſtat. Suſcipit autem dactylum & ſpondeum omnibus in locis indifferenter, præterquā in ultimo ubi uel ſpondeus,uel pro ſpondeo Trochæus eſſe debet,quia in omni metro ultima breuis ſyllaba pro lōga accipitur, quod uidet aliquid uacantis temporis ex eo,quod inſequitur, accedere.quãquam,ut ait Quintilianus, Multum refert. utrum longa ſit,quæ claudit,an pro longa. Neq; enim tam plenum eſt. Interdum etiam inuenitur dactylus i ſexto, ut, īnsĕrĭ – ᴗ ᴗ tūr uē – – ro ēx fœ– – tū nŭcĭs–ᴗᴗ ărbūtŭs – ᴗ ᴗ hōrrĭdă – ᴗ ᴗ quod tñ nunquā fit,niſi ſequēs uerſus à uocali incipiat,ut ſupra oſtendimus.Sequitur enim, ēt Stĕrĭlēs platani malos geſſere ualeteis. eliſa igitur A ex horrida,d,ſequenti dictioni,quę à uocali incipit,connectitur,ſic,dēt flĕrĭ – ᴗ ᴗ,& hōrrĭ remanet ꝓ ſpon deo trochæus.Tale eſt & illud,Et ſpumas miſcent argēti,uiuaq; sūlfŭră,Idæasq; pices ſcāditur.enim sūlfŭ – ᴗ.Rīdæ – – . præterea licet ſpondeus omnem ſibi uendicet locum, tamen ra-

ro inuenitur in q̄nto,& rarius,niſi precedat dactylus,ut aūt lē – – ueīs ŏcrĕ – ∪ ∪ ās lēn – – tōdū – – cūnt ār – – gēntō – –. Item ēt cō – – ſtām lōn – – gō sūb – – duximus – ∪ ∪ appen – ∪ nīnō – –. Suſcipit quoq; loco dactyli ꝓceleuſmaticum.& Anapæſtum,ſed illum raro,hunc rariſſime, ut Tītўrĕ – ∪ ∪ pāſcēn – – teīs ā – – flūmĭnĕ – ∪ ∪ rĕīcĕcă ∪∪ ∪ ∪ pēllās – –.Et,tĕnŭĭă ∪ ∪ ∪ ∪ nec lanæ per cœlū uellera ferri,& Gĕnŭă lă ∪∪∪∪ bant.& Labat ărĭĕtĕ ∪∪∪∪ crebro, quāquā, ut Terentianus ait, Tēnŭĭă,& gēnuălă, poſſunt eſſe,dactyli,ubi u ſit conſonans. Idem in ărĭĕtĕ dici poteſt,ut & i ſit conſonans,quod ita ſeruaſſe uidetur Virgilius ut nūquam uſus fuerit proceleuſmatico,niſi ibi & ſynæreſis fieri poſſit. Anapæſtū uero tantum ſemel memini legere apud eundem. Flŭuĭō ∪∪ –. rūm rēx ērĭdănus. Apud græcos etiam & creticus,& palimbacchius ponuntur interdum loco dactyli.

Dictum autem uolunt Heroicū, uel quod heroū facta Homerus primus hoc uerſu cecinerit. Vnde Horatius.

Res geſtæ,regumq́; ducumq́; & triſtia bella,
Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus,

uel quod uetuſſimus, & ante omneis primus hic fuerit uerſus:heroica enim uetera, & antiqua dixerunt,uel quia ualida, & magna hoc metro canantur, quales ſunt heroes. Idem & dactylicū,& heroum,& Hexametrum,&epos,& Delia cū, & Pythicum nominatur.Dactylicum à pede,quē præcipue ſuſcipit. Heroum, uel ut ſupradictū eſt,uel forte, quod heroo pede præcipue conſtet, qui eſt idem cum dactylo. Hexametrum,quia ſex metris hoc eſt pedibus, fertur.Epos ut græci dicunt ἀπὸ

τοῦ ἕπεσθαι τὰς βάσεις ἀλλήλαις. uel quia ἔπος ςίχος ἔμμετρος. facilius enim hoc carmine uerba decurrunt dimenſione inuicem cohærentia præter cætera delectabilius. Deliacum à Delio apolline, Pythicum, quia cum Apollo pythona ſerpentem Delphis necaſſet in ultionem matris accolæ timore perculſi carmē primum heroicis hexametrum è ſex ſpondeis compoſitum cecinerūt, deinde læti occiſo ſerpente idem carmen concitata uoce ē ſex iambis protulerunt, quot fuiſſe dicit Athenæus ἰή — παιάν — ἰὴ παιάν — — ἰή — — παιάν — ut iota in ἰὴ producatur, idē præterea ſi corripiatur, πα. in παιαν ſimiliter ſequente uocali, erunt ſex iābi ſic ἴη υ— παιάν υ— ἰὴ υ— παιάν υ— ἴη υ— παιάν υ—. Sed, ut clarius appareat quod dicimus, ſubiūgemus de hac fabula Athenæi uerba. Κλέαρχος ὁ σολεὺς οὐδενὸς ὢν δεύτερος, τῶν τοῦ σοφοῦ ἀριστοτέλους μαθητῶν ἐν τῷ προτέρῳ περὶ παροιμιῶν τὴν λητώ φησιν ἐκ χαλκίδος τῆς εὐβοίας ἀνακομίσουσαν εἰς δελφοὺς ἀπόλλωνα, καὶ ἄρτεμιν, γενέσθαι παρὰ τὸ τοῦ κληθέντος πύθωνος σπήλαιον, καὶ φερομένου τοῦ πύθωνος ἐπ' αὐτοὺς, ἡ λητὼ τὸν παίδων τὸν ἕτερον ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἔχουσα. προσβᾶσα τῷ λίθῳ τῷ νῦν ἔτι κειμένῳ ὑπὸ τῷ ποδὶ τῆς χαλκῆς εἰργασμένης λητοῦς ὃ τῆς τότε πράξεως μίμημα γενόμενον, ἀνάκειται περὶ τὴν πλάτανον ἐν δελφοῖν, εἶπεν ἵε παῖ. τυχεῖν δὲ τόξα κατὰ χεῖρας ἔχοντα τὸν ἀπόλλωνα. τοῦτο δ' ἐστὶν, ὡς ἂν εἴποι τὶς, ἄφιε παῖ, καὶ βάλλε παῖ. διόπερ ἀπὸ τούτου λεχθῆναί φασι τὸ ἵε παῖ, καὶ ἵε παιάν. & paulopoſt ſubiūgit, τὸ δὲ ὑφ' ἡρακλείδου τοῦ ποντικοῦ λεχθὲν φανερῶς πέπλασται ὥστε σπονδαῖς τοῦτο πρῶτον εἰς τρεῖς εἰπεῖν τὸν θεὸν οὕτως. ἰὴ παιάν. ἰὴ παιάν ἰὴ παιάν, ἐκ ταύτης γὰρ τῆς πίστεως τὸ τρίμετρον καλούμενον ἀνατίθησι τῷ θεῷ, φάσκων τοῦ θεοῦ τοῦθ' ἑκάτερον εἶναι τῶν μέτρων

ὅτι μακρῶν μὲν τῶν πρώτων δύο συλλαβῶν λεγομένων, ἴη παιάν, ἡρῷον γίνεται, βραχειῶν δὲ λεχθεισῶν, ιαμβεῖον. διὰ τοῦτο, δῆλον, ὅτι καὶ τὸν ἴαμβον ἂν ἀρετέον αὐτῷ. βραχειῶν γὰρ γινομένων, εἰ δύο τὰς ἁπάντων τελευταίας συλλαβὰς εἰς μακρὰν ποιήσει τὶς, ὁ ἱππώνακτος ἴαμβος ἔσται.

Idem & Terentianus recitat, in quo græcum carmen deprauatum ex Athenęo correximus. Primum enim fuiſſe hexametrum è ſex ſpondeis, inde è ſex iambis refert his uerbis.

Hexametros tra dit genitos duo prima uetuſtas,
 Herous ille eſt hunc uocant iambicum
Nam pedibus ſenis conſtare uidemus utrunque.
Diuerſa quanquam lex ſit ambobus, pedum.
Additur hæc gemino non abſona fabul a metro,
 Seu uera res eſt. ſpectet authorum fides.
Cum puer infeſtis premeret Pythōna ſagittis
 Apollo, delphici feruntur accolæ.
Hortantes accu iſſe animum bellantis, ut illos
 Metus habebat, aut propinqua adoria.
Tendebat geminas pauida exclamatio uoces,
Ἴη — παιάν — — ἴη — — παιάν — — ἴη — παιάν, — —
Spōndēis īllūm prīmō nā tūm cērnīs sēx.
 ēx pār tĕ uō cēs cōn cĭtās lætī dă bānt.
 ἴη ∪ — παιάν ∪∪ ἴη ∪ — παιάν ∪ — ἴη ∪ — παιάν ∪∪
 ĕt hīnc pĕdūm tŏt ōrtūs ēſt ĭām bĭcŭs.

EX POLLVCE DE PVGNA APOLLINIS CVM PYTHONE.

Τοῦ δὲ πυθικοῦ νόμου τοῦ αὐλητικοῦ, μέρη πέντε, πεῖρα κατακελευσμὸς ἰαμβικὸν, σπονδεῖον, καταχόρευσις, δήλωμα δ' ἐστὶ νόμος τῆς τοῦ ἀπόλλωνος μάχης πρὸς τὸν δράκοντα. καὶ ἐν μὲν τῇ πείρᾳ διορᾷ τὸν τόπον, εἰ

ἄξιος ἐςὶ τοῦ ἀγῶνος, ἐν δὲ τῷ κατακελευσμῷ, προκαλεῖται τὸν δράκοντα, ἐν δὲ τῷ ἰαμβικῷ μάχεται, ἐμπεριείληφε δὲ τὸν ἰαμβικὸν, καὶ τὰ σαλπιςικὰ κρούματα, καὶ τὸν ὀδοντισμὸν, ὡς τοῦ δράκοντος ἐν τῷ τετοξεῦσθαι συμπρίοντος τοὺς ὀδόντας. τὸ δὲ σπονδεῖον δηλοῖ τὴν νίκην τοῦ θεοῦ, ἐν δὲ τῇ καταχορεύσει, ὁ θεὸς τὰ ἐπινίκια χορεύει. Sūt q dactylicū, & Heroum nō eſſe idē uolūt, ſed illā inter utrūq; eſſe differētiam, quod dactylicū ex oībus cōſtat dactylis Heroū uero etiam ex ſpondeis. Addūt propterea proprium eſſe heroū, quòd in priore, & in quarto, & in ſexto loco ſpōdeum habeat, ut, Dēfēcīſſe uidet ſua iam prō miſſa repoſci. Item, immōtamq; coli dedit, ēt cōntemnere uēntōs. Et, Cui nōn dictus hylas puer, ēt lātonia dēlōs: ſed quod omneis ſpondeos, uel plureis ſpōdeos, q̄ dactylos habet, quaſi minus bonum, & ſine dactylo parū teres, ac ſonorum. σπονδειάζον appellauerunt. Et propterea optimum dicunt, qui ex omnibus conſtat dactylis, ultimo excepto, qui, ut dixi, uel ſpondeus, uel pro ſpondeo trochæus eſt. Ennius, āt tū bā terribilis sōnī tū tārā tāntērā dīxit. Virgilius, Stāt sūā cuīquē dīēs breue ēt īrrēpā rābīlē tēmpus. Sic apud græcos. Homerus, βῆ δὲ διὰ προμάχων κεκορυθμένος αἴθοπι χαλκῷ, βῆ δὲ δῖ — υυ ὰπρό μᾶ — υυ χῶν κέκό — υυ ρυμέ νός — υυ αἴθόπῖ — υυ χαλκῶ — —. Idē, γλαύκε πέπον πολεμιςὰ μετ' ἀνδράσι. νῦν σε μάλα χρὴ, γλαῦκέ πέ — υυ πόν πόλέ — υυ μῖ ςᾶμέ — υυ τάνδράσῖ, — υυ νῦ ν σέ μᾶ — υυ λᾶχρῆ — —. Sed ſubiungamus de heroico quædam ex Terentiano, Vt ea ediſcant Iuuenes. Nam longe melius & mādatur memoriæ carmen, & tenetur, q̄ proſa oratio. Ne cui igitur ſit mirum, ſi illum ſæpe citamus. Eſt enim & acutus, & doctus, ſimulq; & delectat,

& docet. Sed iam ipſum audi.
Hæc ſibi quæq; prius diſtinguere metra paramus,
Heroa primo, mox adire iambica,
Alternæ nequem impediat confuſio ſyluæ,
quæ lex ſit ipſis, quę ſit ijs, quę procreant
Partibus adiectis, detractis quę uarientur
Poſt hinc, deinde quanta compages nouos
Alternet, uarietq; modos, mutatio quantum
Commendet, Et ſi non ualebo plurima,
Attingam uel pauca tamen. nam pandere prima
Prodeſt freqnenter artium ueſtigia.
Vim propriam pedibus fida cito redito mente,
Ne dum requiris, tarda ſit diſpectio.
Spondeus, uerſum quó primum diximus ortum.
Heroom, hexamametris tuetur uim ſuam
Nomine nunc proprio, nũc debita tẽpora reddens,
Sub alterius conſonat uocabulo.
E geminis longam ſoluet ſiquando ſequentem,
Fit dactylus, triſyllabis tempus manet.
Si prior in geminas ſoluetur longa minores
Tum pes recurret dactylo contrarius.
Tempora ſed quanquam totidem defendat uterq́;,
Heroa fiunt pulchriora dactylo.
Hæc contra uitiant incurrentes Anapæſti.
Poſt dactylum ne quatuor iungas breueis,
Poſt ſpondeum autem ueniens, ſic mutet oportet,
Vt iſte uerſus iam docet legam metri.
Ergo ſpondeus plerunq; in dactylon ibit,
Nec intereſt uel quo loco, uel quàm frequens.
Nam ſæpe alterni, gemini nunc, ſepius alter
Species reformant plurimas in uerſibus,
Quas longum credo perſcribere, cum ſibi cunctas
Legendo poſſit adnotare quilibet,
Hoc ſat erit monuiſſe locis quod quinq; frequenter

Iugem uidemus inueniri dactylum.
Sed non & ſextum pes hic ſibi uendicat unquam,
Niſi quando rhytmum,nō metrū componimus.
Namq; metrum certiq; pedes,nu merus q; coercēt,
Dimenſa rhytmum continet lex temporum.
Spondeus partem ſemper ſibi uendicat imam,
Dat & trochęo qua diſyllabo locum.
Nec damnum importat,tria qui ſua tēpora ſubdit,
Quæ quatuor ſpondeus expleret magis.
Debita nam ſpatii recipit quaſi tempora uerſus,
Dum iungit im is conſequens exordium.
Omnibus in metris hoc iam retinere memento,
Infine non obeſſe pro longa breuem.
Præterea pes nullus erit quin rite locetur,
Laudem mereri ſi uoles poeticam.
Hexametron dicunt, ſed non heroicon omnem,
Nam ſex pedes ineſſe non erit ſatis.
Leges quippe datas heroica carmina poſcunt,
Quis acta Homerus herōum cum ſcriberet,
Verſibus oſtendit,quas æque ſermo latinus
Cuſtodit omneis,& pedes ſolos probat,
Quos ſupra poſui. Gręcis & creticus aptus
Bacchius etiam ponitur pro dactylo.

Vbi aduertendum,ut ſupra etiam oſtēdi Bacchium intelligi á Terētiano, qui communiter ab alijs fe rè omnibus Pa limbacchius di citur, & quia ſupra idem & Quintilia num ſenſiſſe,quod Terentianus ſcripſimus,diligentius conſiderandun, an ita ſit, nā uidetur,ubi de uſu Bacchii ſcribit.ſibi eſſe contrarius,cum dicit, Bachius & claudit, & ſibi iungitur. Vĕnēnūm ∪ – – tĭmērēs ∪ – – Deinde ſub iungit,Contrarius quoque qui eſt.claudet, ni ſi ſi ultimam longam eſſe uolumus, optimeq; habebit ante ſe moloſſon, cibis rēſpērsūm – – –, aut

Bacchiū. Quod hic pŏtēſt, nōs ∪ – – pōſſēmūs – – ∪ . ecce hic manifeſte apparet intelligere Bacchium habere primam breuem, Palimbacchium uero ultimam, Quare illud, Longis breuem præcedentibus bacchius, cui contrarius Palimbacchius erit, aliter legendum, & forte, ſic longis breuem ſuccedentibus.

Sunt qui inſeri poſſe aiunt interdum in fine dactylici pro ſpondeo iambum & eos uerſus, qui hoc patiuntur, quia in fine diminuūtur tempore, græci appellant μειούρους παρὰ τὸ μεῖον, καὶ οὐρὰ. Sed huiuſmodi uerſus non puto Inuenies, niſi apud græcos. Homer⁹ ἰλιάδος α'. τρῶες – –. δ'ἐῤῥί — γησαν ἐ –∪∪ πεὶ ἴδον – ∪ ∪ αἰόλον – ∪∪ ὄφιν – ∪ ὄφῐν. Pariābus eſt pro ſponpeo. Terentianus tamen multos uerſus de miuris ſcribens, compoſuit, in quibus mi etiam corripuit, ex ει eliſo, ε ut & in χορεῖος & διιαμβόνδειος, Verſus hi ſunt.

Dactjlici finem uerſus ſi cludat iambus.
Hoc eſt pro longa, breuis ut penultima fiat,
Auribus acciderit nouitas inopina, melĭūs ∪ ∪
Verſus ut hic reſonare poteſt, ita ſi cecinĕrĭs
Ite domum ſaturæ, uenit heſperus, ite ſatŭrǣ ∪ –.
Nile pater propera ſitiunt ſata. Nile propĕrā ∪ –.
He⁹ puer, ut mea ſint tibi uilia carmina, uĭdēs ∪ –.
Si nuſquam hocce aliquis lectum putat, ecce dabĭtŭr. ∪ ∪ .
Verſus Homeric⁹ auſonio reſonās ita mŏdō ∪ –.
Quē μείουρον achaica gens uocitare ſolĭta ēs. ∪ –.
Attoniti troes uiſo ſerpente pauĭtānt ∪ –.
Liuius ille uetus graio cognomine, sŭǣ ∪ –.
Inſerit inonis uerſu puto tale docĭmĕn ∪ ∪.
Præmiſſo heroo ſubiungit nanque μείουρον, – ∪ .
Hymnum quando chorus feſto canit ore Tri-

uixæ υ–.

Et iam purpureo ſuras include Cothurnō, – –
Balteus & reuocet uolucres in pectore ſĭnūs υ–,
Preſſaq́; iā grauida crepitēt tibi terga pharētrā,—
Dirige odoriſequos ad certa cubilia cănēs – υ.

Id quod cum ſæpe faciat Lucretius, miror nullum Accepiſſe ab illo exemplum Terentianum. ut illud libro primo, ſed eo magis acrem Irrītat uirtutem Animi confringere ut arcta Naturæ primus portarum clauſtra cupĕrēt, licet, Briſcianus libro decimo cupiret legat, cui non accedo. in exemplaribus enim manu ſcriptis cuperet legi, non cupiret. & illud libro quinto. Nec iacere in du manus, uia qua munita fidĕī.

DE VITIIS QVIBVSDAM VITANDIS IN HEROO

Sunt quædam uitia in heroo præcipue uitanda. Primum indocta quædam, & ridicula affectatio, ut ſemiquinaria cæſura, ſit ſimilis extremæ ſyllabæ uerſus, aut alterius uerſus cæſuræ, & ſimul extremitas metri, alterius metri extremitati, aut alia id genus ridicula obſeruatio poetarum, inculti, ac ineruditi ſeculi, quos uerſus leoninos apellāt, quales hi ſunt.

Pergama flere uolo fato danaum data ſōlo.
Solo capta dolo, capta redacta sŏlo.
Ex Helicone ſona, quæ prima tenes Helicona,
Et metra me dona promere poſſe bona.

Item hi magis etiam ridiculi, & indoctiores.

Chartula noſtra tibi mittit Rainalde ſalutes,
Plura uidebis ibi, niſi tu mea dona refutes.

Huiuſmodi igitur ne ioco quidem cenſeo compo-

nendos uerſus,ſed imitandos eſſe bonos poetas, ac in primis Virgilium. Inuénies tamen ſemiquinariam cæſuram frequenter quidem fini in heroo reſpondere, ſed frequentius in pentametro elego tunc, cũ ſubſtãtiuis propria reddunť epitheta, Vt

Primus idumæas referam tibi Mantua palmas, Et
Mantua uæ miſeræ nimium uicina Cremonæ, Et
Acriſionæis Danàe fundaſſe colonis, Item
Helleſpontiaci ſeruet tutela priapi Item.
Iulius à magno demiſſum nomen Iulo. Vbi
aduertæ præponi ãdiectiuum, ſequi ſubſtantiuum idq; frequentiſſimum eſſe ſic in elegis.

O utinam tunc cum lacedemona claſſe petebat,
Obrutus in ſanis eſſet adulter aquis.
Non ego deſerto iacuiſſem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies.
Nec mihi querenti ſpacioſam fallere noctem,
Laſſaret uiduas pendula tela manus.

Inuenies etiam, ſeu rarius præponi ſubſtantiuum. ut
Reiice, ne maculis infuſcet uellera pullis, Item
Coniugis ora modis attollens pallida miris.

Redduntur quidem epitheta ſubſtãtiuis, ut dixi, ſed qui id quoque affectauerit, nõ laudabiť. Præterea uidendum eſt, ut Quintiliani utar uerbis, ne ſyllaba uerbi prioris ultima ſit prima ſequentis, id, nequis præcipi miretur, Ciceroni in epiſtolis excidit. Res mihi inuiſæ uiſæ ſunt, Brute. & in carmine.

O fortunam natam me conſule Romam.
Hoc idem carmen & iuuenalis recitat, inde ſubiungit

Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic.
Omnia dixiſſet. Ridenda poemata malo,
Quàm te conſpicuæ diuina philippica famæ.

Cauendum eſt etiam, ne in principio pręter decorē elati, & tumidi uideamur, &, ut ait Flacchus,
Nec ſic incipies, ut ſcriptor Cyclitus olim.
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
parturient montes, naſcetur ridiculus mus.
Potuiſſem & alia multa dicere quæ fugere, quæq; ſequi & facere oporteat cõponendis carminibus, ſed cum non eſſet ocium, prætermiſi. Quamobrē admoneo ſtudioſos, ut quæ de arte poetica ſcripſit Horatius ſtudioſe legant, tum optima quæ de ea ipſa arte præcepta. quia, ut ait Iſocrates, ἐὰν ἦς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής.

DE PENTAMETRO ELEGO.

Pentametrum elegum heroo ita adnectitur. ut uix unquam ſeparatum inuenias. Conſtat autem ex quinq; pedibus, unde & nomen ei inditum eſt.
Diuiditur in duo commata. Primum comma conſtat indifferenter uel é duobus dactylis, uel è duobus ſpondeis, uel è dactylo, & ſpondeo, uel è ſpondeo, & dactylo, & ſyllaba longa, quem ſemipedē primum uocant. Secundum uero, é duobus dactylis, & ſyllaba, quæ ſecundus ſemipes appellat, duobus dactylis, & ſyllaba longa, ut
Nōmĭne ĭn – ∪ ∪ hēctŏrĕ – ∪ ∪ ō – pāllĭdă – ∪ ∪ ſēmpĕr ĕ – ∪ ∪ rām ∪. E duobus ſpondeis & ſyllaba longa, ut,
Flebām – – sūccēſ – – sū – pōſsĕ că – ∪ ∪ rēre dŏ – ∪ ∪ lōs –. E dactylo & ſpondeo, ut,
Nil mĭhĭ – ∪ ∪ rēſcri – – bās –, āttămĕn – ∪ ∪ īpsĕ uĕ – ∪ ∪ nī –. E ſpondeo & dactylo, ut,
Lāſſā – – rēt uĭdŭ – ∪ ∪ ās – pēndŭlă – ∪ ∪ tēs

lămă – ∪ ∪ nūs. – Alij uero dicuntur primum & ſecundum pedem poſſe eſſe indifferenter dactylum uelſpondeum, tertium, ſpondeum duntaxat, ita tamen, ut prima ſyllaba ſpondei, ſit extrema dictionis præcedentis, & propterea ſi inueniatur aliquādo breuis, defendi cæſura ſemiqnaria. Quartum, & quintum ſemper Anapæſtos cuius ſententiæ uidetur fuiſſe Quintilianus, cū dicit, Non ego cum præcedenteis pedes poſui, legem dedi, ne alij eſſent, ſed quid ferè accideret, quod in præſentia uideretur, oſtendi, & quidem optime eſt ſibi iūctus Anapæſtus, ut qui ſit pentametri finis ſcāditur autē ſic. Nīl mĭhĭ – ∪ ∪ rēſcrī – – bās āt – – tă mĕn īp ∪ ∪ – sĕ uĕnī ∪ ∪ –.

Item, Lāſsār – –; ēt uĭ dŭ – ∪ ∪ ās pēn dŭlă tē ∪ ∪ – lă mănūs ∪ ∪ –. Et, Nōmĭne ĭn – ∪ ∪ hēctŏ rĕ – ∪ ∪ ōpāl – – Iĭ dă sēm ∪ ∪ – pĕr ĕrăm ∪ ∪ ∪ & ſic in cæteris. Sed memineris i omni metro in fine pro longa accipi breuē, & pro breui longam. Prior autem ſcandendi modus per duo commata. & duos ſemipedes facilior. Dictum uero Elegū παρὰ τὸ ἐλέειν τοὺς τεθνεότας, quod hoc carmine laudes defunctorum ſcriberentur. uel παρὰ τὸ ἒλεος quod uetuſtiſſimi ſuas lamentationes elegis decantarent. nam factum eſt uocabulum à uoce, qua in fletu utimur unde tractum eſt, ut epitaphia elegis præcipue ſcribantur uerſibus. procedente deinde tempore alię quoq; res eo uerſu ſcribi cœperunt, hinc Horatius.

Verſibus impariter iunctis querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt uoti ſententia compos.

De inuentione autem elegi uerſus, Idem Horatius ſic dicit.

Quis tamen exiguos elegos emiſerit author,

Grammatici certant,& adhuc ſub Iudice lis eſt.

TERENTIANVS DE PENTAMETRO VERSV.

Pentametrũ dubitant,quis primus finxerit author.
Quidam non dubitant dicere Calinoum.
Hexametro cum quinq; pedum ſubiungitur *iſte*.
Parteis Heroi dupliciter recipit.
Quas penthemimeres poſſit diſiungere forma,
Has ſiquis geminet,pentametrum faciet.
Sed rēfert duo ſint,an dactylus unus in illa.
Cum duo ſunt,eadem bis repeti poterit.
Subiungam exemplum,quo fiat planius iſtud,
Dēsĭnĕ mænălĭōs,dēsĭnĕ mænălĭōs.
Dactylus ut duplex,non bis ſententia currat.
Dēsĭnĕ mænălĭōs Mūsărĕ fērrĕīō cōs.
Hoc nec præpoſitum peccat,ne parte ſequenti,
Talis utriq; loco conuenit una tome.
Si primo ſpondeus erit,tum dactylus alter,
Stabit,comma prius non poterit repeti.
Talis erit uerſus hæc portio,quam modo tracto.
Pōſtquām rēs ăsĭæ.claudicat ut repetas.
Vt ſtet comma ſequens,bis dactylus adſit oportet.
Pōſtquām rēsăs ĭ æ,Dĕsĭnĕ mænălĭōs,
Dactylus in primo poſitus ,ſpondeus adhærens.
Non oberit primis,officiet reliquis.
Exemplum ponam,parti quod congruat iſti,
Mūsă mĭ – ᴗ ᴗ hī cāu – – sās ᴗ diſcrepat hoc iterum.
Dactylus ergo duplex redeat mihi parte ſequenti,
Mūsă mĭhī cău sās,dēsĭnĕ mænălĭōs.
Spondeum duplicem,q̃ pars prior eſt,bene ſumet.
Pecat enim tantum poſteriore tome.

Spondeos ante ergo dabis pars cætera curret.
  ō fōrnā tī dēs ĭnĕ mæ nălĭ ōs.
Pars prior ergo pedum admittet quēcūq; duorum,
  Dactylus in reliqua bis repetundus erit.
Scandunt Pentametrum, duo ſunt quaſi commata quidam,
  Vt pedibus binis ſemipedes ſuperent.
Hos ſibi coniunctos ſpondeum reddere quintum,
  Pōſtquām rēs ăsĭ æ dēs ſĭnĕ mæ nălĭ ōs
At quidam in medio ſpondeum reddere malunt,
  Semipedem & primum cū capite alterius
Iungunt, dactylo quæ fit de commate, longa.
  Inde duas promptum eſt ſic remanere breuis.
Hic longam adnectunt, qua dactylus incipit alter.
  Cernis & hic alias tot remanere breueis.
Has ad ſemipedem iungunt in fine relictum,
  Vltima nec rĕfert longa ſit, an ne breuis.
Sic ſpon deus erit medius. duo poſt anapæſti.
  Pōſtquām rēs ăsĭ æ dē sĭ nĕ mæ nă lĭ ōs.
Idcirco primo curabis commate ſemper,
  Ne breuis incurrens ſyllaba ſemipedis,
Spondeum medijs nequeat coniungere longis,
  ēt fiāt, tā lĭs īn cĭpĕ mæ nălĭ ōs.
Nam lĭs, quæ breuis eſt, iungat ſibi ſiue ſupremam
  ōs, uel quæ primā eſt, īn caput hoc etenim eſt.
Quia nec producta eſt, geminat nec conſona uireis,
  Spondeus minime pes, ſed iambus erit.
Exemplum idcirco uocali à parte locaui,
  Longa foret ne lĭs īn cĭpĕ mæ nălĭ ōs.
Quidam qua gemino conſtat de commate uerſus,
  Cludere comma prius non timuere breui.
Vt ſit pentemater talis, qualem modo fingo.
  Hoc mĭhĭ tām grān dĕ mūnŭs hă bērĕ dătŭr.
Aut qualis ſupra uerſus peccare uidetur,

Sīti

Sī fīăt tā līs īncĭpĕ mænălĭōs.
Nam referre nihil,ſit qualis ſyllaba fini,
Commataq́; hoc ipſum iuris habere uolunt.
Idcirco & uerbo nunquam uno cola ligari,
Vt conſtet parti finis utriq; ſuus.
Nam uitioſus erit ſic pentameter generatus,
Intēr nōſtrōs gēntīlĭs ŏb ērrăt ĕquŭs.
Spondei duo ſunt,quos dixi,commate primo,
Poſſe dari,uerum ſyllaba,quæ ſequitur.
Nec penthemimerem uerbi cum fine relinquit,
Quæ data pentametris regula prima ſonis,
Nec poſt dactylico debet quæ commate iungi,
Eſſe caput uerſus dactylici patitur.
Hoc ipſum melius mutata parte coibit,
Gentilis noſtros inter oberat equus.
Tantam noſtra nequit menſura obſoluere litem.
Malo tamen longa cludere comma prius.
Hos elegos dixere,ſolet quod clauſula talis
Triſtibus,ut tradunt,aptior eſſe modis.

Quoniam autem eadem feré lex eſt metrorũ apud latinos,quæ & apud græcos,unde noſtra fluxerunt,operæprecíum uiſum eſt,in ſingulis metrorum generibus, de quibus hoc tractamus libro, uerſus aliquod græcos ſcandere, ex bonis acceptos authoribus.

EX PRIMO ILIADOS.

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος
Οὐλομένην, ἣ μυρί' ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν.
Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν
Ηρώων, αὐτοὺς δ' ἑλώρια τεῦχε κύνεσσι,
Ο ἰωνοῖσί τε πᾶσι. διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.
Μῆνῐν ᾰ –∪∪ εἰδε θε –∪∪ ᾱπη –– ληῐᾰ –∪∪

δεῶ ἄχι – ∪ ∪ λῆος – ∪.
Οὐλομε – ∪ ∪ νηνη – – μυξι ἄ – ∪ ∪ χαοις – – ὢλγε ἐ
– ∪ ∪ θηκεν – ∪.
Πολλας – – δῖ φθι – – μους ψυ – – χας ἄι – ∪ ∪ δι
προϊ – ∪ ∪ ἀψεν – ∪.
Ηρω – – ων, αὐ – – τους δὲ – – λωρι ἄ – ∪ ∪ τευχε κυ
– ∪ ∪ νεσσι – ∪.
Οἰ ω – – νοι σι τε – ∪ ∪ πασι, δι – ∪ ∪ ος δε τε
– ∪ ∪ λειετο – ∪ ∪ βουλη – –.

Ecce ĩ primis quatuor ſedibus uel dactylus uel ſpondeus indifferenter ponitur, in quinta autem ſemper dactylus & in ſexta, ſpondeus, uel eius loco trochæus. licet in quinta ſpondeus interdum inueniatur. Illud autem δεῶ ἄχι – ∪ ∪ dictum eſt p σωι ζησιν, ubi δεῶ breuis & longa pro una lõga ſic Virgilius poſuit, Solio cum Iupiter aureo, ubi reo breuis & longa pro una longa.

EX THEOCRITI AMOEBEO CARMINE

Αλκέα, καὶ ποταμοὶ θεῖον γένος, αἴ τι Μενάλκας
Μενάλκας.
Γῆποχ' ὁ συριктὰς προσφιλὲς ἆσε μέλος,
Βόσκοι τ' ἐκψυχας τὰς ἀμνάδας, ἢν δέ ποκ' ἔνθῃ
Δάφνις ἔχων δαμάλας, μηδὲν ἔλασσον ἔχοι.
Κρᾶναι, καὶ βοτάναι γλυκερὸν φυτὸν, αἴπερ ὁμοῖον
Δάφνις.
Μουσὶς δοι Δάφνις ταῖσιν ἀηδονίσι,
Τοῦ το τὸ βωκόλιον πιαίνετε, κἤν τι Μενάλκας
τῇδ' ἀγάγοι, χαίρων ἄφθονα πάντα νέμοι. In his uerſibus ſcanduntur heroi, nt ſupraſcripti homerici, Pentametri uero elegi ſic.

Δη ποχο – ∪ ∪ συρι – – κτας – προσφι λες – ∪ ∪
ασε με – ∪ ∪ λοσ ∪. uel ſic ſine cæſuris.

Πηπόχο – ∪ ∪ σύξι – – κτας προς – – φίλες, α ∪ ∪ – σέμελος ∪ ∪ ∪. Secundus pentameter.

Δαφνισε – ∪ ∪ χων δαμα – ∪ ∪ λας – μηδενε – θυ λασ σονε – ∪ ∪ χοι – & ſine cæſuris.

Δαφνισε – ∪ ∪ χων δαμα – ∪ ∪ λας μη – – δενε λας ∪ ∪ – σονεχοι ∪ ∪ –. Tertius pentameter.

Μουσις – – δοι δαφ – – νις – ταισινα – ∪ ∪ ηδονι – ∪ ∪ σι ∪. & ſine cæſuris.

Μουσις – – δοιδαφ – – νις ται – – σι ναη ∪ ∪ – δονι σι ∪ ∪ ∪. Quartus Pentameter.

Τηδαγα – ∪ ∪ γαιχαι – – ρων – αφθονα – ∪ ∪ παντα νε – ∪ ∪ μοι –. & ſine cæſuris,

Τηδαγα – ∪ ∪ γαιχαι – – ρωνα – – φθονα παν ∪ ∪ – τανε μοι ∪ ∪ – Vides his pẽtametris duo eſſe cõmata. & eodem modo ſcandi, ut ſupra latina oſtẽdimus. quare uel hinc colligere poſſumus à græcis & hæc & alia ferè omnia latinos accepiſſe, ut mittam & pedum, & metrorum, & accidentiũ metris nomina uel græca, uel à græcis detorta. Si quiſquam igitur eſt, qui negat, non neceſſarias eſſe græcas literas hominibus noſtris, quàm recte ſentiat, breui puto cognoſcet, cum uel pueris de bonis literis docte diſputantibus, ipſe interim aſtabit, ὡς ὄνος πρὸς λύραν, ut aiunt.

DE VERSV IAMBICO SENARIO.

Iambicus uerſus, qui à græcis τρίμετρος, quod treis διποδίας habeat à latinis eadẽ ratione ternarius uel quia è ſex pedibus ſimplicibus conſtat, Senarius appellatur, ſuſcipit in locis imparibus, ideſt in primo, tertio, quinto, pedes quinque, iambum ∪ – tribrachyn ∪ ∪ ∪ ſpondeum – – Dactylum – ∪ ∪ Anapæſtum ∪ ∪ – in paribus uero, ideſt in ſecun

-do, quarto, ſexto, treis iambum ᴗ – tribrachyn ᴗᴗ ᴗ ᴗ Pyrrhichium, ſed hunc in fine dūntaxat ᴗᴗ ra tione ultimæ ſyllabæ, quæ in omni metro, ut ſupra dixi indifferenter ponitur. Legitimus autem iambicus è ſolis iambis conſtat, ut etiam a principio cum inuentus eſt. Deinde grauitatis gratia, ſpondeus, & qui ex illo naſcuntur, dactylus, anapæſtus nothi pedes in locis tantum imparibus recepti ſunt. unde Terentianus.

Sed quia recepit lex iambi dactylum
Spondeon, aut qui dactylo eſt contrarius,
Vt iam tenemus, impari tamen loco.

De eodem ſic Horatius.

Syllaba longa breui ſubiecta uocatur iambus
Pes citus. unde etiam trimetris accreſcere iuſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus.
Primus ad extremum ſimilis ſibi. Nō ita pridem
Tardior ut paulo, grauiorq; ueniret ad aureis,
Spondeos ſtabileis in iura paterna recepit
Commodus, & patiens, non ut à ſede ſecunda.

Cĕderet, aut quartus ſocialiter. Ex omnibus iambis tale eſt Horatij.

Sūīs ᴗ – ĕt īp ᴗ – să rō ᴗ – mă uī ᴗ – rĭbūs ᴗ – rūīt ᴗ ᴗ.

Tale & illud. Mĭnā ᴗ – cĭs aūt ᴗ – ĕtrū ᴗ – ſcă Pōr ᴗ – sĕnæ̆ ᴗ – mănūs ᴗ –.

Item reliqua omnia, quæ ſubiunguntur hexametris illius epōdi. Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas, ut illud, ĕă ᴗ – mus ō ᴗ – mnĭsē ᴗ – xĕcrā ᴗ – tă ci ᴗ – uĭtās ᴗ –. Terentianus de hoc metro partim è ſolis iambis, partim etiam immiſſo ſpondeo & ſemel dactylo in locis imparibus

ădē ſto ĭām bĕ præ̆ pēs, ēt tŭī tĕnāx
Vĭgō rĭs ād dĕ cōn cĭtūm cĕlēr pĕdēm.

Nēc āltĕrī ūs īndĭgēns ŏpīs uĕnī,
Sĕd īpsĕ uē rūs, in tĕgēr quē gēſtĭēns,
ă dūs ſtă fĕl lĕ, quālĭs ān tĕ cārmĭna
Dăbās āmā rŭs ūltŏr, īmpŏtēns tŭī.
Vĭdēs. ŭt ī ctă uēr bă ră ptĕt īmpĕtŭs,
Brĕuēm quĕ crēbră cōn sĕquēns dŏ lōn gŭlă.
Cĭtūm sŭb īn dĕ uōl uăt ār ctĭūs, sŏnŭm,
Iām bŭs. īp sĕ sēx ĕnīm lŏcīs mănĕt,
Et inde nomen inditum eſt ſenario.
Sed ter feritur. hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quod pedes coniungimus.
Que cauſa cogat, non morabor edere.
Nam mox poetæ, ne nimis ſecet breuis.
Lex hæc iambi uerba pauca admitteret,
Dum parua longam ſemper alterno gradu,
Vrget, nec aptis exprimi uerbis ſinit
Senſus, aperte diſſidente regula.
Spondeon, & quos iſte pedes ex ſe creat,
Admiſcuerunt, impari tamen loco,
Pedemq; primum. tertium, quintum quoq;
Iuuere paulo ſyllabis maioribus
At qui cothurnis regios actus leuant,
Vt ſermo pompæ regiæ capax foret
Magis, magisq; latioribus ſonis
Pedes frequentant. lege ſeruata tamen,
Dum pes ſecundus, quartus, & nouiſſimus
Semper dicatus uni iambo ſeruiat.
Nām nūllŭs ălĭūs pōnĭtūr, tāntūm sŏlēt
Tēmpŏrĭbŭs æ quūs nōn rĕpēllī trībrăchy̆s.

In tragœdĳs autem uerſus è ſolis iambis non laudatur: quare uix talem inuenias, ſed ſemper in locis paribus ex iambo aut tribreui, in cæteris indifferenter ex iambo, ſpôdeo, dactylo, anapæſto tribreui, In comædĳs uero in ſecundo loco & ſimi-

libus, ſpondeus etiam inuenitur, nec non & dactylus, & anapæſtus, ſed frequẽtius ſpõdeus. Quod faciunt Comici, ut ſolutam orationem imitentur. Scandamus igitur aliquot ſenarios uerſus, primo comicos, deinde tragicos, ut quod dicimus appareat exemplo manifeſtius. Ex Andria Terentii,

Vōs ī– – ſtæc in – – tro aūfer– – te ăb īu –tĕ Sō
∪ – sĭā ∪ –

ădēs ∪ – dūm pāu – – cīſ tē – – uŏlō∪ – dīctūm
– – pŭtā ∪ –

Nēmpe ūt – – cūrēn– –tūr rē – – cte hæc. īm– –
mo ălĭŭd ∪∪ –, Quĭd ēſt ∪ –.

Quōd tĭbĭ – ∪ ∪ mĕa ārs ∪ – ēffĭcĕ – ∪ ∪ re hōc
pōſ– – sĭt ām ∪ – plĭŭs ∪ ∪ ?

Nĭhĭl ī –∪– ſtāc ŏpŭs – ∪ ∪ ēſt ār – – te ād hānc
rēm quām – – părō ∪ –,

Sĕd hīs∪– quās sem – –pĕr īn∪ –te īn tēl– –lexī
– – sĭtās ∪ –.

Fĭde ēt ∪ – tăcĭtūr ∪ ∪ ∪ nĭtā ∪ – te ēxpē – – ctō
quīd – – uĕlīs ∪ –.

Ex Hercule furente Senecæ.

Sŏrōr – tŏnān ∪ – tĭs (hōc ∪ – ĕnīm ∪ – ſōlū
– – mĭhī ∪ –.

Nomēn – – rĕlĭ∪ –ctum ēſt sēm– –pĕr ălĭ ∪ ∪ ∪
ēnūm – – iŏuēm ∪ –.

āc tēm– –plă sūm∪– mī uĭdŭ–∪∪ ădēs∪–sĕrŭi æ
∪ ∪ – thĕrĭs ∪ ∪.

Lŏc ūm ∪– quĕ cœ ∪ – lō pūl– – să , pel ∪ – lĭcī
būs ∪ ∪ – dĕdī ∪ –,

Tēllūs– –cŏlēn∪ –da ēſt, pēl– –lĭcēs ∪ – cœlūm
– – tĕ nēnt ∪ –.

EX MENANDRO, Vt citat Stobæus, trimetri iambici acatalecti.

Θῖκοι μένειν χρὴ, καὶ μένειν ἐλεύθερον.
Στρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν οὐδεμίαν,
Ἐφήμερον δ' ἔχει, καὶ προπετῆ τὸν βίον.
Οὐ πεῖραν ἔχομεν ὄντος οὐ σωτηρίου.
Εὐλοιδόρητον, ὡς ἔοικε φαίνεται
Τὸ τοῦ στρατιώτου σχῆμα, καὶ τὸ τοῦ ξένου.
Κομψὸς στρατιώτης, οὐδ' ἂν εἰ πλάττοι θεός,
Οὐδεὶς γένοιτ' ἄν,
οἶκοι — — μένειν υ — χρὴ καὶ — — μένειν υ — ἐλεύ υ —
θερον υ υ :
στρατεῖ υ — α δ' οὐ — — φέρει υ — περὶ οὐ υ υ — σίαν
οὐ — — δὲ μίαν υ υ υ
ἐφή υ — μερον υ — δ' ἔχει υ — καὶ προπε — υ υ τῆ
τὸν — — βίον υ υ.
οὐ πεῖ — — ραν ἔχο υ υ υ μεν ὄν υ — τος οὐ υ — σωτη — —
ρίου υ —
εὐλοι — — δόρη υ — τον, ὡς υ — ἔοι υ — κε φαί υ —
νεται υ —.
τὸ τοῦ υ — στρατιώ υ υ — του σχῆ — — μα, καὶ υ —
τὸ τοῦ υ — ξένου, υ —.
κομψὸς — — στρατιώ υ υ — της οὐ — — δ' ἂν εἰ υ —
πλάττοι — — θεὸς υ υ οὐδεὶς — — γένοι υ — τ' ἄν.

EX PLVTO ARISTOPHANIS.

Ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ' ἐστὶν ὦ Ζεῦ καὶ θεοί.
Δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου
Ἢν γὰρ τὰ βέλτισθ' ὁ θεράπων λέξας τύχῃ,
Δόξῃ δὲ μὴ δρᾶν ταῦτα τῷ κεκτημένῳ.
Μετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν.
ὡς ἀρ — — γαλέον υ υ — πρᾶγμέ — — στιν ὦ υ — Ζεῦ καὶ
— — θεοὶ υ —.
Δοῦλον — — γενέ υ — σθαι παρα — υ υ φρονοῦ υ — τος
δε — — σπότου υ —,

ἣν γὰρ — — τὰ βελ U — τι ὧδ᾽ οὐ — U U ρατῶν U — λεξας
— — τύχη U —.
Δορὴ — — δὲ μὴ U — δραν ταῦ — — τα τω U — κεῖται
μένῳ U —.
μετέχειν U U — ἀναγ U — κητον — — θεραπον U U —
τα τῶν U — κακῶν. U —.

EX HECVBA EVRIPIDIS.

Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα, καὶ σκότου πύλας
Λιπὼν, ἵν᾽ ἅδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν,
Πολύδωρος ἑκάβης παῖς γεγὼς τῆς κισσέως,
Πριάμου τε πατρὸς. ὅς μ᾽, ἐπεὶ φρυγῶν πόλιν
κίνδυνος ἔχω δορὶ πεσεῖν ἑλληνικῷ
Δείσας, ὑπεξέπεμψε τρωϊκῆς χθονὸς,
Πολυμήστορος πρὸς δῶμα θρηικίου ξένου.
ηκω — — νε κρων U — κευθμω — — να και U — σκοτου U —
πυλας U —.
Λιπων U — ιν᾽ α U — δης χω — — ρις ω U — κι σαι — —
θεων U —.
Πολυδω U U — ρος ἑκα U U U βης παις — — γεγως U —
της κι ς — — σε ως U —.
Πριαμου U U — τε πα U — τρος. ος U — με πει U — φρυ
γων U — πολιν U U
κινδυ — — νος ε U — σχε δορι U U U πεσειν U — ελλη
— — νικω U —,
Δεισας — — υπεξ U — επεμ U — ψε τρω U — ικης U —
χθονος U U
Πολυμη U U — στορος U — προς δω — — μα θρηκι U — κι
ου U — ξενου U —,

TERENTIANVS DE COMICIS ET TRAGICIS VERSIBVS.

Culpatur autem uerſus in tragœdijs,
Et rarus intrat ex iambis omnibus,
Vt ille contra, qui ſecundo & talibus,
Spondeon, aut quem comparem receperit.
Sed qui pedeſtres fabulas ſocco premunt,
Vt quæ loquuntur ſumpta de uita putes,
Vitiant iambum tractibus ſpondaicis.
Et in ſecundo, & cæteris æque locis.
Fidemqȝ fictis dum prŏcurrant fabulis,
In mĕtra peccant arte, non inſcitia,
Ne ſint ſonora uerba conſuetudinis.
Paulumqȝ rurſus à ſolutis differant.
Magis iſta noſtri. nam fere græcis tenax
Cura eſt iambi, uel nouellis comicis.
Vel qui in uetuſta præcluent Comœdia.

DE DIMETRO IAMBICO.

Dimetrum Iambicum acatalectum Archilochium conſtat è quatuor integris pedibus, recipitqȝ in locis imparibus, ideſt in prima & tertia ſede iambũ & cætĕros, quos trimetrum. in lŏcis uero paribus hoc eſt in ſecunda, & quarta ſede, iambum uel tribreuem, ſed in fine & Pyrrichium, quales multi ſunt uerſus apud Horatium ſuppoſiti alijs, ut hic, trimetris.

Quāndō rĕpōſtūm cǣ cŭbūm ād fēſtas dăpēs,
uīctō – – rĕl̄æ ∪ – tūs cǣ – – sărĕ ∪ ∪.
Tē cūm sŭb āltā. (sīc Iŏuī grātūm) dŏmō
Bĕā ∪ – tĕ Mē ∪ – cœ̄nās – – bĭbăm ∪ ∪,
Hic autem, Herois
Nōx ĕrăt, ēt cǣlō fūlgēbāt lūnă sĕ rēnō
īntēr – – mĭnō ∪ – ră sȳ ∪ – dĕră ∪ ∪.
Cūm tū māgnō rūm nū mēn lǣ sūră dĕōrŭm,

inuēr – – bă iū ᴗ – rābās – – mĕă ᴗ ᴗ.
Hoc carmine conſtat etiam hymnus ille, ac rhythmus in ſacris libris in laudē imaculatæ Virginis.
Quēm tēr – – răpōn ᴗ – tūs æ̆ ᴗ – thĕră ᴗ ᴗ
Cōlūnt ᴗ – ădō ᴗ – rānt præ̅ – – dīcānt ᴗ –
Trinām – – rĕ gēn ᴗ – tēm mā – – chĭnăm ᴗ ᴗ
Clauſtrūm – – Mărī ᴗ – æ̅bā – – iŭlăt ᴗ ᴗ.
Vbi, ut id obiter admoneā æthera nominatiuus eſt fœminini generis ab accuſatiuo græco hęc æthera, ſicut τὸν κρατῆρα hæc cratēra. Maria autem & ſi corripit primā & ſecūdam apud Claudianum, tamen quia hebraicum eſt nomen, puto penultimam habere indifferentem.

DE IAMBICO TETRAMETRO.

Iambicum tetrametrum quod latine quadratum & octonarium dicitur, eoſdem pedes in locis paribus, ac imparibus admittit, quos & trimetrum, nā ſi trimetro duos præpoſueris pedes, exijs quos illud recipit. tetrametrum facies, Quod ſic docet Terentianus.

Sed hic trimētrus quando duplicem pedem
A capite ſumet, tunc quadratus dicitur,
Idemq; dictus eſt & octonarius,
Ante ergo uerſum collocabo Iambicum.

Phăsē ᴗ – lŭs īl ᴗ – lĕ quēm ᴗ – uĭdē ᴗ – tĭs hō ᴗ – ſpĭtēs ᴗ –.

Quadratus iſte talis effici poteſt.

Ădēſt ᴗ – cĕlĕr ᴗ – phăsē ᴗ – lŭs īl ᴗ – lĕ quēm ᴗ – uĭdē ᴗ – tĭs hō ᴗ – ſpĭtēs ᴗ –.

Huiuſmodi uerſus iambicos quadratos acatalectos non legi in uſu apud noſtros, catalecticos autem legi apud Catullum, Cuius generis eſt illud epi-

gramma in Thallum, qui Catullo pallium ; & ſudarium inuolauerat.

Cĭnæ ∪– dĕ Thāl∪– lĕ mōl ∪– lĭōr ∪– cŭnī ∪–
cŭlī ∪– căpīl ∪– lō –.

Rĕm it ∪ – ĕ pāl ∪ – lĭūm ∪ – mĭhī ∪ – mĕūm ∪ –
quŏd īn ∪ – uŏlā ∪ – ſtī –. Vides his deeſſe ſyllabam, ut ſint octo ſimplices pedes iambi.

Qui poterunt effici quadrati perfecti, ſi dixeris.

Cĭnædĕ Thāllĕ mōllĭōr cŭnīcŭli căpīllŭlō,
Rĕmīttĕ pāllĭūm mĭhī mĕūm, quŏd īnuŏlāuĕrās

Apud Comicos tñ ſæpe inuenies id genus octonarios uerſus, nõ tamen ſeruata lege iambici metri, ſed in omni ſede indifferenter poſitos ſpondeum, Dactylum, Anapæſtum præterquam in octaua. ubi ſemper eſt iambus. quales ſunt illi apud Terentianum.

ĕnĭm uē ∪ ∪ – rŏ Dā ∪– uĕ nĭhil ∪∪– lŏci ēſt ∪–
sēgnĭtĭ–∪∪ æ nĕquĕ – ∪ ∪ sōcōr– – dĭæ ∪ –.
Quāntum īn– –tēllē– –xi mŏdŏ – ∪ ∪ sĕnis ∪ –
sēntēn– –tĭām ∪ – dē nū– – ptĭīs ∪ –
Quæ sī– –nōn ā– –ſtū prō – –uĭdēn∪– tūr me
aūt – – hĕrūm ∪ –pēſsūn– –dăbunt ∪ –.

Et nota enim uero ſic dictũ, ut ſupra ſine inuidia ut u pro nihilo habeatur, ut ait Priſcia.

Sed de hoc metro multa dici poſſent, quæ prætermittimus dicenda, cum Terẽtium dabimus excluſum typis noſtris.

DE IAMBICO CLAVDO.

Eſt quoddam genus Iambici uerſus delũbe, & Claudum, quod græci σκάζον & χωλίαμβον appellant. habet enim in fine ꝓ iambico ſpondeum. Differt autem à perfecto ſenario iambico, quod hic in ſe

xta ſe de ſpondeus eſſe debet, tum in quinta ſemper iambus. nam cum ſcandatur iugati hi pedes in choliabo, tertius pes iugatus ſemper eſſe debet epitritus primus, ideſt prima breuis ante treis longas. Cauendum igitur, ne in quinta ſede ponatur ſpondeus, aut alij, quos integer ſenarius iambicus in ea ſuſcipit. Hanc legem accurate ſeruauit Perſius his uerſibus claudis.

Nēc fōn – – tĕ lā ∪ – bră prō ∪ – lŭi ∪ – căbā l∪ –
lĭnō – –.
Nĕc īn ∪ – bĭcÿpĭ ∪∪∪ tī sō – – mnĭăſ ∪ – sĕ pār ∪ –
nāsō. – –.
Mĕmĭni ūt ∪∪ – rĕpēn ∪ – tĕ sīc ∪ – pŏē ∪ – tă pro
∪ – dīrĕm – ∪ .
Hĕlĭcō ∪∪ – nĭdās ∪ – quĕ pāl ∪ – lĭdām ∪ – quĕ
pȳ ∪ – rēnēn – –.
īllĭs – – rĕlĭn ∪ – quō, quō – – rum ĭmā ∪ – gĭ-
nēs ∪ – lāmbūnt – –.
Hĕdĕ ræ ∪∪ – sĕquā ∪ – cēs ip – – sĕ sē ∪ – mĭ pā
∪ – gāntĭs – ∪.
ăd sā – – crăuă ∪ – tūm cār – – mĕn ōf ∪ – fĕrō ∪ –
nōſtrŭm – ∪ .
Quĭs ēx ∪ – pĕdī ∪ – uīt psī – – tăcō ∪ – sŭūm ∪ –
χαῖρε – ∪ .
pīcās – – quĕ dŏcŭ ∪ ∪ ∪ īt nō – – ſtră uēr ∪ – bă
cō ∪ – nārī ? – –.
Măgi ∪ – ſtĕrār ∪ – tĭs, īn ∪ – gĕnīti ∪ – quĕ lār ∪ –
gītŏr – ∪ .
Vēntēr – – , nĕgā ∪ – tās ār – – tĭſ ēx ∪ – sĕ quī ∪ –
uōcēs – – .
Quōd sī – – dŏlō ∪ – sī ſpēs – – rĕfūl ∪ – sĕrīt ∪ –
nūmmī – –.
Cōruōs – – pŏē ∪ – tās, ēt – – pŏē ∪ – trĭdās ∪ –
pīcās – –.

Cāntā – – rē crē ∪ – dāſpē – – gāſē ∪ – ĭūm ∪ – melōs – ∪. Ecce in quinta ſede ſemper eſt iambus, & in ſexta ſpondeus, uel pro ſpondeo trochæus, quia, ut ſæpe dictum eſt, in fine breuis pro longa ponitur, quoniam modo autem melos poſſit primam producere, diximus in primo modo quo in primo loco poſitæ ſyllabæ cognoſcuntur. Dicitur autem σκάζων à græcis, quia claudicat, nā ſextus pes in hoc metro maior eſt, quàm ſextus, qui in ſenario perfecto. σκάζω enim eſt claudico, unde σκάζον σκάζοντος participium, ideſt claudicans. eadem ratione χολίαμβον dicūt. χωλὸς enim græce, latine claudus. Vnde choliambus componitur, quaſi claudiābis. Huius carminis inuentor fuiſſe dicit Hipponax. De ſcazōte hæc Terētianus

Claudū trimētrum fecit alitēr Hīp ∪ – pōnāx – –
Ad hūc modū, quo claudicāt ēt hī ∪ – uērsūs – –
Idcirco græce nuncupatūs ēſt ∪ – σκάζων – –
Hic nō iambum reddidit pēdēm ∪ – sēxtūm – ∪,
Penultimā ſed pro breui trāhīt ∪ – lōngām – ∪,
Nouitate ductus, non ut inſcīus ∪ – lēgīs – ∪.
Sed quia iugatos ſcandimus pēdēs ∪ – īſtōs – –,
Pæona fieri perſpicis pēdem īn ∪ – fīnē – ∪.
Epitritus nā primus implēt hānc ∪ – pārtēm – ∪,
Breuis locata cum ſit antē trēis ∪ – lōngās – –,
Quare cauendum eſt, ne licentīā ∪ – ſuētā – –
Spondeon, aut qui procreantur ēx ∪ – īllō – –
Dari putemus poſſe nunc lōcō ∪ – quīntō – –,
Ne deprehenſæ quatuor Sīmūl ∪ – lōngæ – –
Parum ſonoro fine deſtrūānt ∪ – uērsūm – ∪.
Nam dactylum parem'ue, quid tībī ∪ – dīcām – ∪?
Cum tantum iābus hoc loco prōbē ∪ – pōnī – –.
Aliusq; nullus rite poſsīt ād ∪ – mīttī – –.
Hoc Mimiambus Mattius dēdīt ∪ – mētrōn – ∪.

Nam uatē eundē eſt attico thy̆mō ᴗ –tīnctūm–ᴗ
Pari lepore conſecutūs ēt ᴗ – mētrō– –

DE METRO TROCHAICO.

Trochaicum metrum iambo contrarium eſt, non ſuſceptione pedum (eoſdem enim utrunque recipit, niſi quod nec trochæum iambicum, nec iambum trochaicum) ſed diſpoſitione per ſedes: nam ſicut iambus in paribus ponitur locis, ita in diſparibus trochæus. Vnde Terentianus,

Nam pes uterq;, quia ſibi eſt contrarius,
Gaudet locorum diſpari cuſtodia.
Trochæus ergo ſemper impari loco,
Pariq; iambus rite collocabitur.

Recipit igitur hoc metrum in locis imparibus trochæum, tribrachyn, in locis autē parib⁹. & hos & ſpondeum, & dactylum & anapæſtum. quāquā tribrachys in ſeptimo non admittitur. Præterea, Tribrachys & dactylus, & Anapæſtus nō niſi raro admittendi ſunt. id quod & in iambico obſeruandum eſt. Accipere autem trochaicum, eoſdē pedes, quos & iambicum, hinc manifeſte apparet quod ſi à tetrametro iambico acatalecto dēpta prima fuerit ſyllaba, fiet Trochaicū tetrametrū Catalecticū, & ſi fuerit iambicum è ſolis iambis, fiet trochaicum è ſolis trochæis. ſin autem illud in diſparibus locis ſpondeum & alios habuerit, & hoc ex ijſdem conſtabit. fiat igitur Catulli illud ex catalectico acatalecticum ſic.

Rĕmīt ᴗ – tĕpāl ᴗ – līūm ᴗ – mĭhī ᴗ – mĕūm ᴗ – quōd īn ᴗ – uŏlā ᴗ – uĕrās ᴗ –, erunt omnes iambi. quod ſi dempſeris primam ſyllabam Re, fiet trochaicum catalecticum è ſolis trochæis ſic,

Mittĕ– u pāllĭ – u ūm mĭ –u chīmĕ – u ūmquŏd –ŭ īnuō–u lāuĕ –urās – . ecce ſeptem ſunt trochæi,& ſupereſt ſyllaba,Poteris etiam facere trochaicum tetrametrum catalecticum ex iambo ſenario præponendo creticum – u – . Nam ſi præpoſueris creticū, puta Sōcrătēs – u – illi Horatiano,Bĕātŭs īllĕ quī prŏ cūl nĕgōtĭīs, fiet trochaichum tale . Sōcră – u tēs bĕ – u ātŭs – u īllĕ – u qui prŏ –u cūl nĕ –u gōtĭ –u īs – . in quo uerſu licet trifariam uariare principium ſecundum ſolutionum numerum.quas habere poteſt creticus – u – . Soluendo igitur primam cretici , fiet tale , Dĭŏgĕ u u u nēs bĕ – u ātŭs – u īllĕ – u quī prŏ –u cūl nĕ –u gōtĭ –u īs – .Soluendo Secundam. Tale.Dēmŏ–u phĭlĕ bĕ uuu ātŭs – u īllĕ – u quī prŏ –u cūl nĕ u–gōtĭ –u īs –. Soluendo utrãq; tale, Quŏd ăgĭs u u u ăgĕ, Bĕ u u u ātŭs– u īllĕ –u quī prŏ–u cūl nĕ–u gōtĭ –u īs – . Sin autem iambicum ſenarium non fuerit è ſolis iambis,quale eſt hoc Horatij Nēptū– – nūs āl u – tō tūn – – dīt hȳ u – bērnūs – – sālō u – . præponendo ei creticum,ut Nauitas,fiet tale,Nāuĭ –u tās Nē – – ptūnūs – u āltō – – tūndīt – u hȳbēr – – nūs să – u lō –. Huius autem generis ſunt illa apud Suetonium in Iulium Cæſarem .

Gāllĭ –u ām Cæ– – sār sŭb –u ēgīt – – Nīcŏ–u mēdēs – – Cæsă– u rēm u .

ēccĕ–u Cæsăr – – nūnc trĭ – u ūmphāt – – , quī sŭb–u ēgīt – – gāllĭ –u ām u .

Nīcŏ–u mēdēs – – nūnc trĭ –u ūmphāt – –, quī sŭb –u ēgīt.– – Cæsă – u rēm u .

Talia etiam ſunt Terentiani trochaica,ut illa .

Sȳllă–u bās quæ – – rī tĕ– u mētrĭ ō– – cōngrŭ– u ūnt hē,– – rōī – – cō – .

Căptŭs–∪ ūt mĕ – ∪ ōs ſĕ – ∪ rēbāt, – – dīſpŭ – ∪ tātās – – āttŭ – ∪ lī –.
Vērsĭ–∪ būs să – – nēmŏ – ∪ dōrūm – –, quō sŏ – ∪ nō ră–∪lēuĭ –∪ tās – .
āddĭ –∪tā ſtў– ∪lītĕ– ∪ uārēt – – sīccĭ – ∪ ōris – – tædĭ–∪ ŭm ∪ .

Hæc primus Baſſine fili, & tu gener Nouate mi
Perpolite quàm poteſtis crebriore limula,
Non pater tanq̃,ſocerq́;,ſed uelut ſim extrarius,
Intueri uos oportet,an ſatis ſit literis.

Singulis diſcreta recte, quæ cui eſt natiuitas. & reliqua id genus quamplurima. Et notandum in huiuſmodi trochaicis duo debere eſſe commata, ita ut ſemper quartus pes primum finiat cõma quod idem quoq; Terentianus præcipit his trochaicis.

Regulam ſernaus,ubiq;,finis ut quarti pedis.
Nominis, uerbi'ue fine, cõma primum terminet.
Hac enim tome probatur metron hoc trochaicũ
Hunc modum ſi cõpetenti pertulit ductu ſtylus.
Siue prouiſo tenore ceſſit effectus labor. Huius generis etiam eſt hymnus ille rhyrhmicus in ſacris literis.

Pāngĕ–∪līnguă–∪ glōrĭ – ∪ ōsī– – prǣ mĭ – ∪ ūm cēr – – tāmĭ – ∪ nĭs ∪ .
ēt sŭ– ∪ pēr crŭ – ∪ cīs trŏ – ∪ phǣō – – dīc trĭ – ∪ ūmphūm – – nōbĭ – ∪ lĕ ∪ ,
Q ualĭ – ∪tēr rĕ – ∪ dēptor–∪ ōrbĭs ∪ – īmmŏ– ∪ lātūs – –uīcĕ –∪ rĭt ∪ . Eſt enim id genus trochaicum frequentiſſimum. Illud etiam notãdum, quod ſicut ex ſenario Iambico fieri poteſt trochaicum catalecticum præponendo creticum, ita ex trochaico catalectico tetrametro fieri poteſt iambicum ſenarium acatalectum remoto cretico. Poſſent dici & alia de metro trochaico, ut demonometro

nometro,de dimetro,de trimetro,item quare præpoſitio cretico contingat in locis paribus eſſe ſpōdeum,dactylum,anapæſtum,ſed non tantum mihi datur ocij. Remitto igitur ſtudioſos ad Terētianum & alios,qui erudite de arte ſcripſerūt.Sed ſcādamus tria metra trochaicha catalectica ex equitibus Ariſtophanis, totidemq; ex Iphigenia in Aulide Euripidis.

Ὠ γέροντες ἡλιασταὶ φράτορες τριωβόλου,
Οὓς ἐγὼ βόσκω κεκραγὼς, καὶ δίκαια, κ᾽ ἄδικα,
παραβοηθεῖθ᾽ ὡς ὑπ᾽ ἀνδρῶν τύπτομαι ξυνωμοτῶν.
ὠγέ – ∪ ροντές – ∪ ἡλι – ∪ ασταὶ – – φράτο – ∪ ρεσ
τρι – ∪ ωβό – ∪ λου –.
Ο οὓσέ – ∪ γωβό – – σκωκέ – ∪ κραγὼς – – καιδί –
∪ καια – ∪ κ᾽ἄδι – ∪ κα ∪,
Παραβο ∪ ∪ ∪ ηθεῖ – – θὼς ὑ – ∪ π᾽ ἀνδρῶν – – τύπτο
– ∪ μαιξυν – ∪ ωμο – ∪ τῶν –.

EX EVRIPIDE

Μηδὲν ἂν χρέους ἔκητι προσάτην θεὶ μὴν χθονός.
Μήδ᾽ ὅπλων ἄρχοντα νομῶ χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν,
Πόλεος ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς ξυνέσιν ἦν ἔχων τύχη.
Μηδὲ – ∪ ἂν χρέ – ∪ ουσέ – ∪ κητι – ∪ προσά – ∪
την θεῖ – – μην χθό – ∪ νος, ∪
Μηδό – ∪ πλωνάρ – – χοντα – ∪, νομῶχρη – – τον στρα
– ∪ τηλα – ∪ τηνέ – ∪ χειν. –
Πολεὺς ∪ ∪ ∪ ὡς ἀρ – – χωνά – ∪ νηρ πᾶς – – ξυνέ
σιν ∪ ∪ ∪ ηνέ – ∪ ζωντο – ∪ χη: –

DE HENDECASYLLABO SAPPHICO.

Hendecaſyllabi Sapphici duo ſunt Genera,alterum,

quo ſæpe uſus eſt. Horatius, alterū, quod alio nomine Phalæcium dicitur.

Illud apud Horatium conſtat quinq; pedibus Trochæo, Spondeo, Dactylo, Duobus trochæis quanquam ultimo etiam ſpondeo, Quale eſt illud ad Auguſtum Cæſarem, in quo primi tres uerſus sūt eiuſdem generis. Inde ſubiungitur Adonius in quarto ordine, conſtans Dactylico dimetro catalectico, ideſt è dactylo, & ſpondeo, uel trochæo pro ſpondeo, Poſtea ſunt iterum tres eiuſdem generis, & quartus rurſum Adonius, ſic ad finem uſq; ijſdem generibus, carminis.

Iām să – ∪ tĭs tēr – – rīs nĭuĭs – ∪ ∪ ātquĕ – ∪ dīræ – –.
Grāndĭ – ∪ nīs mī – – sĭt pătĕr – ∪ ∪ ĕt rŭ – ∪ bēntī – –.
Dēxtĕ – ∪ ră să – – crās iăcŭ – ∪ ∪ lătŭs – ∪ ār ceis. – –.
Tārrŭĭt – ∪ ∪ ūrbĕm – ∪.
Tērrŭ – ∪ ĭt gēn – – tēs grăuĕ – ∪ ∪ nē rĕ – ∪ dīrĕt – ∪.
Sēcŭ – ∪ lūm pўr – – rhæ nŏuă – ∪ ∪ mōnſtră – ∪ queſtæ – –.
Ōmnĕ – ∪ cūm prō – – teūs gĕnŭs – ∪ ∪ ĕgĭt – ∪ āltōs – –.
Vīsĕrĕ – ∪ – Mōnteis – –.

Alterum Hendecaſſallabi genus conſtat etiā quinq; pedibus ſpondeo, dactylo, & tribus trochæis, ſed quanquam in prima ſede legitimus pes eſt ſpondeus, tamen & trochæus, & iambus eam ſibi uſurparunt. Hoc genere carminis Catullus uſus eſt, & Martialis. Horatius nunqum, diſtat aūt hoc à ſuperiore diſpoſitione pedum. Illud enim in prima ſede ſemper habet trochæum, in ſecunda ſpon-

deum, in tertia dactylum, inde duos trochæos. Hoc in prima legitimum habet ſpondeum, in ſecũda ſemper dactylum, inde treis trocheos, nec refert extremum etiam inueniri ſpondeum. id enim fit ratione ultimæ.

Ex Catullo ad. M. Tullium.

Dĭsēr ∪ – tĭſsĭmĕ – ∪∪ Rōmŭ – ∪ linĕ – ∪ pōſ-
tŭm – ∪.
Quōt sūnt – – quōtquĕ fŭ – ∪∪ ērĕ – ∪ Mārcĕ.
– ∪ Tūllī – –.
Quōtquĕ – ∪ pŏſtălĭ – ∪∪ īs ĕ – ∪ rūnt īn – ∪
ānnis – ∪.
Grātĭ – ∪ ās tĭbĭ – ∪∪ māxĭ – ∪ mās Că – ∪ tūl-
lŭs – ∪.
ăgīt ∪ – pēſsĭmŭs – ∪∪ ōmnĭ – ∪ ūm pŏ – ∪
ētă – ∪.
Tānto – – pēſsĭmŭs – ∪∪ ōmnĭ – ∪ ūm pŏ – ∪
ētă – ∪.
Quānto – – tu ōptĭmŭs – ∪∪ ōmnĭ – ∪ ūm pă
– ∪ trōnŭs – ∪.

Ex Martiale.

Hĭc ēſt – – quēm lĕgĭs – ∪∪ īllĕ – ∪ quēm rĕ – ∪
quīrĭs – ∪.
Tōtō – – nōtŭs ĭn – ∪∪ ōrbĕ – ∪ Mārtĭ – ∪
ālĭs. – ∪.
ārgū – – tīs ĕpĭ – ∪∪ grāmmă – ∪ tūm lĭ – ∪
bēllīs – –.
Cuilē – – ctōr ſtŭdĭ – ∪∪ ōsĕ – ∪ quōd dĕ – ∪
dīſtī – –.
Vīuēn – – tī dĕcŭs – ∪∪ ātquĕ – ∪ sēntĭ – ∪

ēntī – –.
Rātī – – pōſt cȳnĕ – ∪ ∪ rēs hă – ∪ bēnt pŏ – ∪
ētæ, – –.

Ex Terentiano.

Quem nos Hendecaſyllabum ſolemus.
Tanquam de numero uocare uerſum.
Tradunt Sapphicon eſſe nuncupandum.
Nanque & iugiter uſa ſępe Sappho.
Diſperſosq́; dedit ſubinde plureis,
Inter carmina diſparis figuræ.
Sed primi pedis ante lex tenenda eſt.
Spondeon ſiquidem uidemus iſtic.
Tanquam legitimi ſolere poni,
Poſt hunc dactylon, atq; treis trochæos.
Cui nomen quoq; Phallico dederunt.
Verum mobilis hic locus frequenter.
Non ſolum recipit pedem, ut loquebar.
Spondeum, ſed & aptus eſt trochæo.
Nec peccat pede natus ex Iambo.
Exemplis tribus hoc ſtatim Probabis.
Docti carmine quæ legis Catulli.
Cuī dō – – nō lĕpȳ – ∪ ∪ dūm nŏ – ∪ uūm lĭ –
∪ bēllŭm. – ∪.
ārĭ – ∪ dō mŏdŏ – ∪ ∪ pūmĭ, – ∪ ce ēxpŏ – ∪
ſitŭm – ∪.
Mĕās ∪ – ēſſe ālĭ – ∪ ∪ quīd pŭ – ∪ tārĕ – ∪ nū-
gās – –.
Quos dixi modo iam pedes uidemus
Diuerſos capiti trium locatos,
Spondeon cuī dō – – trochæon ārĭ – ∪.
Mĕās ∪ – quis neget hunc iambon eſſe?

Ex epigramatis ἀλφειοῦ.

Οὐ στέρ— —γω βαθυ — υ υ λχί —υ ουσα — υ ρούρας — —
Ουκό λ — — βον πολύ — υ υχρυσεν — υ οἶα — υ γύγης — —
Αὐτάρ— —κουσε ἔρ — υ υ μαχ βί — υ ουμα — υ κεῖ νε — υ υ
Τὸ μηυ —θὲν γὰρ ἄ — υ υ γαν, ἄ — υ γαν με — υ τερπει — —

DE CARMINE SOTADEO.

Sotadeum carmen conſtat è quinque pedibus, primis duobus Ionicis à maiore & tribus reliquis, trochæis, & quia Ionicus à maiore conſtat è duabus primis lōgis, & reliquis duabus breuibus, primus pes inter dū ſoluta prima Ionici in duas breueis, fit meſomacros υ υ – υ υ. cōſtás è media longa, & duabus utrinq; breuibus, ſoluta ſecunda, fit parapæon – υ υ υ υ conſtans è prima longa, & quatuor breuibus. Idem accidere quoq; in ſecundo Ionico poteſt, ut oſtēdemus exemplis. Quod autem ambæ in utroque ionico ſolui poſſint in dichoreū, hoc eſt in ſex breueis, nō memini legere apud Terentianum. Præterea in tertia ſede loco primi trocchæi modo ſpondeus, modo dactylus, modo Anapæſtus inuenit, quod raro fit, nec fere unquā niſi quartus pes fiat pyrrhichius. nec erit unquā pyrrhichius quartus, niſi terti⁹ ſit unus è tribus p̄dictis loco trochæi. Sed quod dicimus oſtondamus ex ipſo Terentiano. Carmen è duobus Ionicis à maiore, & tribus trochæis.

Nūnc īncĭpĭ — — υ υ ām bis gēmĭ — — υ υ nō s pē— υ dēs rĕ — υ fērrĕ — υ. E primo pede meſomacro ſoluta prima Ionici, ſecondo Ionico, reliquis trochæis, ut

ĕlĕmēntă rŭ υ – υ υ dēs quæ pŭĕ — — υ υ rōs dŏ

–ucēnt mă – u gīſtrī – –. E primo pede Parapæone ſoluta ſecunda primi Ionici, ſecondo Ionico, reliquis trochæis, ut

Cæcĭlĭūs ē – u u u u. rīt cōnsĭmĭ – – uu līs pĕ – u dīs ſī – u gūræ – –. E primo pede Ionico. ſecundo meſomacro ſoluta prima ſyllaba ſecũdi Ionici tertio ſpondeo. quarto pariambo. ut

Sī prīmă brĕ – – u u uīs ĕpītrītōs u u – u u hic pri – – mūs hă u u bētūr – u. E primo pede ionico, ſecundo Parapæonē ſoluta ſecunda ſyllaba ſecundi ionici & reliquis trochæis nec refert, ſi extremus, ut dixi, eſt Spondeus, ut

ūnum ūt făcĭ – – u u āntdūō părĭ – u u u u tèr pĕ – u dēs iū – u gātī. – – E tertio pede Anapæſto, & quarto pariambo, ut

Vērsūs mălĕ – – u u nē dēsĭnăt – – u u ădhĭbēn- u u – tŭr ĭn u u īmō – –. E tertio pede dactylo, & quarto pariambo.

Quārtūm quōnĭ – – u u ām pērſpicis – – u u hūnc ĕpĭ – u u trītōn u u ēſsĕ – u. Hoc gen' carminis. Sotadem inueniſſe dicunt. Vnde Terentianus.

Longas ſiquidem quando prius locamus ambas
Deinde breueis ſubdimus, ut putes priorem
Spondeon oi ri comitem, mox pariambum
Ἀπὸ μείζονος illum memorant ionicorum.
At qui breuib us præpoſitis, deinde longas
Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hũc iubent uocari.
Nomen tibi quod deligo, quo notes priorem:
Cum uerſibus iſtis toties recurrat hic pes,
Longas geminat qui prius, & iugat minores.
Lāuīnĭă – – u ucũ dicimus, hæc tamen figura eſt,
Metrumq; facit, Sotadicon quod uocitarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Sotadem locutum.

Atilij Fortunatiani fragmentũ de metro Sotadeo.

Primus ſpondeus. Secũdus pariãbus. Tertius ſpondeus. Quartus pariambus. Quintus tribrachys. Sextus itẽ tribrachys. Vltimus ſpondeus. & quod magis mirũ uideri poteſt, totus Sotadeus numerus è trochæis poteſt cõſtare pedibus, & duo habet Ithiphallica metra & unum trochæum pedem Sic Băcchĕ, băchĕ, băcchĕ. Quibus ſi interpoſueris aliquos brachyſyllabos, eiuſdẽ ſcilicet rationis, erit uerſus mollior ſic

Băcché – ∪ Brŏmĭĕ ∪ ∪ ∪ băcchĕ – ∪ brŏmĭĕ ∪ ∪ ∪
Băcchĕ – ∪ brŏmĭĕ ∪ ∪ ∪, băcchĕ – ∪.

Nam Ithyphalicum metrum ſæpe recipit hunc Trybrachyn, Vt etiam apud Mænandrum in phaſmate, & apud Callimachum in epigrammatis oſtendi poteſt. Cuius exemplum ſubieci, quo notius ſit eum, cum ſit ſex ſyllabarũ, accreſcere modo, una modo duabus ſyllabis p tribrachyn ſcilicet pedẽ.

Hūc ă – ∪ dēs lў – ∪ xĕ – ∪
Băſsă – ∪ rēubı – ∪ cōrnĭs – ∪
Nyctĭ – ∪ lĭĕbĭ ∪ ∪ ∪ mātĕr – ∪
Crīnĕ – ∪ nĭtĭdŭs ∪ ∪ ∪ āptĕ – ∪,
Lūtĕ – ∪ ĭs cŏ – ∪ rўmbĭs – –
Hĕdĕră ∪ ∪ ∪ tĕ cŏ – ∪ rōnĭs – –
Hāſtă – ∪ uĭrĭdĭs ∪ ∪ ∪ ārmĕt – ∪.
Plăcĭdŭs ∪ ∪ ∪ ădĕs ăd ∪ ∪ ∪ ārās – –
Băcchĕ – ∪ băccgĕ băcchĕ – ∪.

Hæc ex Atilio, in quibus nos quædam emendauimus, ubi quia meminit metri Ithyphallici, quod cõſtat è tribus trochæis admiſſo ſæpe brachyſyllabo, ſubiũxim⁹ hæc ex Terẽtião de ithyphallico.

Ithyphallica porro dicarunt mūsĭ – ∪ cĭ pŏ – ∪ ĕtæ – –
Qui ludicra carmina Baccho uĕrsĭ – ∪ būs pé – ∪ tŭlcĭs – –

Graio cum cortice phallo trēs dă –υ bānt trō– υ chæōs – –,

Vt nomine fit ſonus ipſe, Bācc hĕ – υ bācchĕ – υ bacchĕ – υ,

Nunc ut in figura manifeſtius appareat, quot unum quodq́; metrum è ſupradictis accipiat pedes per ſingulas re giones, in hunc modum notabimus.

HEROVM.

I	II	III	IIII	V	VI
– –	– –	– –	– –	– –	– –
–υυ	–υυ	–υυ	–υυ	–υυ	–υ

PENTAMETRVM cum cæſuris.

I	II	Semipes	III	IIII	Semipes
–υυ	–υυ	–	– –υυ	–υυ	–
– –	– –	–	–υυ	–υυ	–
–υυ	– –	–	–υυ	–υυ	–
– –	–υυ	–	–υυ	–υυ	–

PENTAMETRVM ſine cæſuris.

–υυ	–υυ	– –	υυ–	υυ–
– –	– –	– –	υυ–	υυ–
–υυ	– –	– –	υυ–	υυ–
– –	–υυ	– –	υυ–	υυ–

IAMBICVM SENARIVM.

I	II	III	IIII	V	VI
υ –	υ –	υ –	υ –	υ –	υ –
υυυ	υυυ	υυυ	υυυ	υυυ	υυ

– –	– –	– –	∪∪∪
–∪∪	–∪∪	–∪∪	
∪∪–	∪∪–	∪∪–	

IAMBICVM COMICVM.

I	II	III	IIII	V	VI.
∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	∪–
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪
– –	– –	– –	– –	– –	∪∪∪
–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	
∪∪–	∪∪–	∪∪–	∪∪–	∪∪–	

IAMBICVM CLAVDVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	– –
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	–∪
– –		– –		– –	
–∪∪		–∪∪		–∪∪	
∪∪–		∪∪–		∪∪–	

TROCHAICVM TETRAMETRVM.

I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–
	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪
	– –			– –		– –	
	–∪∪			–∪∪		–∪∪	
	∪∪–			∪∪–		∪∪–	

HENDECASYLLABVM SAPPHICVM. acatalecticum.

I	II	III	IIII	V
–∪	––	–∪∪	–∪	–∪

HENDECASYLLABVM phalacium.

I	II	III	IIII	V
––	–∪∪	–∪	–∪	–∪
–∪				––
∪–				

SOTADICVM.

I	II	III	IIII	V
––∪∪	––∪∪	–∪	–∪	–∪
∪∪–∪∪	∪∪–∪∪	––	∪∪	––
–∪∪∪∪	–∪∪∪∪	–∪∪	∪∪	

ITHYPHALLICVM ∪∪–∪∪

I	II	III
–∪	–∪	–∪
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪

Sed de metris hactenus:Supereſt ut de accentibus, quos ſuſcipit ſermo latinus,nec non de diſtinctionibus breuiter dicamus.

DE ACCENTIBVS.

De accentibus apud noſtros breuiſſimus eſt tractatus,ſecus eſt apud græcos.illi enim multos libros de accentibus conſcripſerunt,ut Apollonius.Herodianus filius Apollonij.& alij. in cuius rei admirationem olim hoc diſtichon luſimus.

Non ualet accentus milleſima claudere graios,

Pagina. Romanos una, breuiſq; poteſt.

Sunt autem Accentus decem Acutus' Grauis' Circunflexus˜ Longus – Breuis ᴗ ſubunio ᴗ ſubdiuiſio, Apoſtrophus' Aſpiratus' Tenuis' Quibus omnibus utimur, præter Aſpiratum & tenuẽ, pro q̃bus in aſpirandis duntaxat literis hac figura H uel hac h ex utroq; ipſorum facta utimur. Dictus autem accẽtus, quaſi ad cãtus, ab accino accinui accentum, ad imitationẽ græcorum, à quibus προσῳδία dicitur, à πρὸς præpoſitione, quod eſt ad & ᾠδὴ cantus hi autem ſunt, qui dictionẽ moderantur, ne poteſt aliqua eſſe dictio, quæ uno ex ipſis careat. nã ſicut nulla uox eſſe poteſt ſine uocali, ita nec ſine accentu, quod fit quaſi anima uocis. De ipſis igitur dictionẽ moderantibus ſic per breuiter dicemus.

Omnis dictio aut unius eſt ſyllabæ, aut duarum, aut plurium duabus. Quæ unius eſt ſyllabæ, ſi breuẽ uocalem habet, aut poſitione longam, acuitur, ut mèl. mons pix. ſi uero natura longam, circunflectitur, ut môs. Quæ autem duarum eſt ſyllabarũ, ſemper accentum habet ſupra primam ſyllabam, exceptis quibuſdam, quæ ſupra ultimam accentũ habent differentiæ cauſa, ut mox dicemus. Si prima igitur natura longa eſt, & ultima breuis, circũflectitur, ut mâter, mûnus, dô nũ, in cæteris omnibus, accuitur, ut pater, homo, léges, fortis. Quæ uero plurium eſt duabus ſyllabis, ſi penultima eſt lõga, ſemper ibi eſt tonus circũflexus, ſi natura lõga, & ultima breuis, ut românus, acut', ſi aliter ut románi, poténtes, libertas, Catullus, ueronenſis. Si uero breuis, i antepenultima, ut dominus, póntĭfex, ſanctiſsĭmus, ténĕbræ, lúgŭbris, muliĕbris hiaÿnthĭus. Excipiuntur à facio compoſita; quæ

Inſecūda, & tærtia perſona ſingulari preſentis indicatiui modi accētum habent in penultima, licet ſit breuis, ut benefácis, benefácit, calefácis, calefácit, & huiuſmodi. benefít etiam, & ſatisfít, calefít, & calefís, & alia compoſita à fís, & fít, accuunt ultimam, ut ſua ſimplicia. Exerceātur igitur diſcipuli à præceptoribus pronūciare dictiones, quæ penultimam uel corripiunt, uel, producunt. diſcant etiam uariare accentum ab antepenultima ad ultimam, uerbi cauſa, pronūcient dominus cum accētu in antepenultima ſic dóminus, deīde cū accentu ī penultima ſic domínus poſtremo cū accentu in ultima ſic, dominús. licet neq; in ultima neq; ī penultima eſſe poſſit. ſed fiat, ut aſſueſcāt uariare uocem, qđ tñ melius fiet in græcis dictionibus in quibus ſi accētus eſt in antepenultima, tranſit ad penultmā, ſi ultima flectendo fiat longa, ut ἄνθρωπος, ἀνθρώπου, ἀνθρώπῳ, ἀνθρώποιν, ἀνθρώπων, ἀνθρώποις, ἀνθρώπους, nā ſi ultima ſit lōga, accētus nō poteſt eſſe in antepenultima, niſi deſinat αι uel in οι puras diphthongos, ut ἄνθρωποι, τύπτουσαι. nam ſi ſequatur cōſonans, mutatur accētus in penultimā ἀνθρώποις, τυπτούσαις. cum autem aſſuerint ſic uariare uocem accētibus, facilius noſtra pronunciabūt Præterea ut recte penultima, & antepenultima proferatur, illo etiam ſigno admoneri poterunt, ut cum ſupra penultimā uiderint longum accentum, in ea immorentur, ut in Iuſtiniānus, Theodōrus, cum uero breuē, intendant antepenultimam, nec ullam in penultima moram faciant, ſed celeriter pertranſeant, ut in adamo perlĕgo, muliĕrem.

Præterea plurimum iuuabit, ſi ſingulas penultimas dictionum ſupra duas ſyllabas, quæ ambiguitatē

parere poſſunt,aut lōngo accētu,aut breui ſignaſuerimus,longo,ſi longa fuerit,ut Arietīnus,parietīnus,clandeſtīnus,mediaſtīnus , adūlor, tritūro, occīdo pro interficio,ex ob & cædo lēgere à legi præterito,uideris ſecunda præſenti indicatiui leſgēris,uel legēre à legar futuro īdicatiui, annōna. Breui autem ſi breuis,ut centimănus , muliĕbris, uidĕris à uidĕrim uel uidĕro,adamantĭnus, orno tĭnus,craſtĭnus,aliquĭbus , inĭto bello , obrŭtus, abſcĭdit,occĭdo,ex ob & cado,porsĕna,peſſundătus,circundătus,& alia huiuſmodi latina,nam in græcis,non eſt perpetuum,propter accētum , qui in aliqbus intendit penultimam etiam breuem, ut Simóeis,Pyróeis.Corýdon,Amarillída , arcades, Theſèa , In an aliquibus autem intendit antepenultimam licet penultima producatur , cýclopas, hĕroas,arèthuſa,crèuſa, córinthos , & alia id genus multa.

Non ſeruatur autem accentus modis ſeptem. Differentia,Ambiguitate, Neceſſitate, Tranſpoſitione, Contextu,Idiomate,Apocope.

Differentia,ut in quādo,quod interrogatiuum acuitur,cū autem ſignificat ὅτι grauatur,quandò. Sic unà,penè ferè,ponè,plané ,coràm , palàm , falſò, eò,aliquò,illò,illà,circum,aliàs,& huiuſmodi,cum ſunt aduerbia,ſic ergô aduerbium circunflectitur ut illius ergô ue nimus,ideſt cauſa illius quod græci dicunt ἐκείνου ἕνεκα.Coniunctio autem grauatur ut ergo'ne ſupremis potuit uox improba uerbis. Tam dirum mandare nefas.

Ambiguitate,ad euitandam amphibologiam , ut interea loci,alíquando,síquando,néquando. Dèinde,éxinde , périnde , próinde, ſúbinde,dúntaxat, quæ antepenultimam acuunt , ne duæ partes eſſe

putentur. In affatim etiam, quia fa breuis eſt, ſummo tono eſt prima, ut in præ modũ, admodum, affabre. Apprime autem in penultima habet accẽtum quia longa eſt, nec obſtat ambiguitas.

Neceſſitate non ſeruatur accentus, cum poſt uocabulum aliquod inclinatiua ſequitur coniunctio, quæ græce ἐγκλιτική dicitur, ut que, ue, ne, de quibus ſupra ſuo loco diximus

Tranſpoſitione, cum de ſuo loco dictio tranſmutatur, ut ſunt præpoſitiones, quæ præpoſitæ grauantur, ut dè quo genere mortis difficile dictu eſt. Poſtpoſitæ autem, quia mutant locum, mutant ẽt accentum, & acuuntur, ut, quo de genere mortis difficile dictu eſt. ſic græci περὶ ἀρετῆς ἀρετῆς πέρι. Circùm autem ad differentiam nominis, nunquã mutat accẽtũ, ut ter circùm iliacos raptauerat Hectora muros, & Maria omnia circúm.

Contextu, cum dictiones, quæ per ſe poſita acuuntur, in contextu grauantur ut protinùs Aeneas celeri, certare ſagitta.

Idiomate, cum græcum uocabulum, nulla nec temporis nec literarum facta mutatione, ad nos uenit tunc enim ſeruat accẽtum græcum, ut Tegéa, Neméa Crèuſa, Arétuſa, Amaryllís, amaryllí, amaryllída, Corýdon, Simóeis, Arcádēs, Cýclōpēs, Cýclōpās. Penelópe, Pentecoſtē, Ariſtoteles, Demoſthénes, & id genus quamplurima. Quod ſi dixeris in quibuſdam è ſupradictis mutari η in e longum, reſpondeo antiquos græcos ſic pronũciaſſe ἦτα ut nos e longum in Penelope, grãmatice, Ariſtotèles ſed de hoc multa in fragmentis noſtris. In Ariſtóteles autem, ariſtóteli, āriſtotelem, ariſtóte le accentus eſt, in antepenultima, quia latine declinantur. Comœdiã autem, Tragœdiã, Sóphiã

ſymphóniă,& ſimilia mutant accentum,cum corripitur ultima , græce enim κωμωδίᾱ τραγωδίᾱ σοφίᾱ συμφωνίᾱ dicitur,nos Comœdiă,tragœdiă, ſóphiă,ſymphóniă,ultima correpta.

Apocope aut ſyncope,cum dictiones per apocopen, aut ſyncopen proferuntur. Tunc enim accentum retinent integræ dictionis , ut Vocatiui in i,à nominatiuis in us ut Mercurius,Virgilius. Domitius Ouídius,o Mercúri,Virgíli,Domíti,Ouídi,ſeruato accento ſupra eam ſyllabam,in qua erat in nominatiuo,& ſi eſt breuis, ut Mercúri facunde nepos Athlantis,& nulli flebilior,quàm tibi Virgili. Sic nomina & pronomina in as ut Arpinâs, Rauennâs,Cuiâs Noſtrâs circunflectunt ultimă,quia ſunt per ſyncopen ab his uetuſtis hic & hæc Arpinâtis,Rauennâtis,Cuiâtis, noſtrâtis, quæ in penultima circunflexum habent, remota igitur, ti idem accentus remanet.

DE RELIQVIS ACCENTIBVS.

Longus accentus,ponitur ſupra ſyllabam, cum longam eſſe illam oſtēdere uolumus,ut ſalūber, Breuis autem,Cum Breuem,ut funĕbris. Hyphē uirgula eſt ſubincurua,quæ ſupponitur fini unius dictionis,& principio alterius,cum coniungere eas uolumus,ut ante malorum, ante uolans. Hypodiaſtole uero,eſt dextra pars circuli,qua ſuppoſita dictionibus,notamus eas male cohærere,ac diſtinguendas,ut cor,uinum lætificat ne Conuinum proprium dicere uidearis, diſtinguere poſt cor ad imam literam dicto accentu . Sic illud apud græcos,quod & Fabius refert.ubi de ambiguo ſcribit αὐλὴ,τρὶς ἔπεσεν,ne uidearis dicere tibicina cecidit

pro eo quod aula ter ceciderit interponatur hypo diaſtole inter ἀυλή,& τρὶς, & uitabitur amphibolo gia.Et Viridiq; in littore conſpicitur, ſus ne uidea ris dicere conſpicit Vrſus inter conſpicitur, & ſus interponitur hypodiaſtole ad imas literas, eodem etiam accentu utimur, cum uolumus diſtinguere ſenſum,ut i illo,Ereptæ Virginis,ira ne uideatur ſi gnificare iram Virginis ereptæ,ſed ira propter ere ptam Virginem,poſt uirginis ſupponitur diaſtole. Apoſtrophus item eſt pars quædam dextera cir culi,ſed ad ſummam literam appoſita, qua nota ſi gnificamus ultimam ibi uocalem eliſam ut Tan ton'me crimine dignū duxiſti' pro tantó ne & He ctoris Andromache Pyrrin'connubia ſeruas' pro Pyrrhſne. Daſia & Pſile licet non utamur quia, ut dixi loco ipſorum utimur aſpiratione noſtra, ut ante,aut poſt aſpirandas literas in contextu litera rum,tamen ſi aliquando aut negligentia,aut quia neſcierimus,literam aliquam aſpirandam attenua rimus,daſia ſuprapoſita id ſignificare poterimus, ut ſi ſcripſeris omo umus ymnus ſine aſpiratione uel Tyrſis Teſeus tenui,uel Cremes item tenui c, ſic emenda o'mo u'mus y'mnus t'yrſis t'eſeus,c're mes,& nota quas græci προσῳδίας dicunt,nos au tem accentus,eas ueteres tum notas uocum, tum moderamenta,tum tenores, tum faſtidia, qđ capi tibus literarum apponerentur,tum accētiunculas, tum uoculationes apellaſſe. Sed de accentibus ha ctenus. Nunc de diſtinctionibus dicamus.

DE POSITVRIS.

P Oſituris,ſiue diſtinctionibus, quas græ ci θέσεις,& στιγμὰς uocant trifariam di ſtinguimus. Aut enim ſtructura oratio nis omnino imperfecta eſt, & ſenſus, &

tunc

tunc ad imū literæ diſtinguimus puncto· quæ me dia diſtinctio· & mora dicitur, græce μέση ϛιγμή. Aut ſtructura qdem orationi ex aliqua parte pfe-cta eſt· ſed ſenſus adhuc pendet· & tunc ad ſummū literæ diſtinguimus puncto· quæ ſubdiſtinctio di-citur· græce ὑποϛιγμή. Aut & ſtructura orationis perfecta eſt· & ſenſus· & tunc ad medium literæ di-ſtinguimus puncto· quæ diſtinctio finalis dicitur· græce τελεία ϛιγμή. Id autē rurſus poteſt fieri duo bus· modis. Aut enim pfecta quidem ſententià· eſt ſed ahuc aliquid addimus ut pleniorem illam fa-ciamus· & tunc, ut dixi· ad medium diſtinguimus· ſed ſimplici puncto· Aut ad aliā tranſimus ſenten tiam· & tunc & ad ſummum & ad imum literæ di-ſtinguimus gemino ſcilicet puncto: addita quam minima lineæ portiuncula inter utrumq; pūctum, quæ uergata ad finem uerſus· quam diſtinctionem græci περίοδον nos ambitum, Circuitum, Compre-henſionem, Continuationem. Circū ſcriptionem di cimus Quæ nomina dat Periodo. M. Tullius in li bro de perfecto oratore· quod etiā recitat Q uinti-lianus. Et quoniam, tam in diſti nctione finali, quā in Periodo interrogatio etiam, aut affectus quiſ-piam eſſe poteſt, ut indignatio, admiratio, commi-ſeratio, & huuiſmodi· uariis id diſtinctionibus oſtē demus, puncto ſcilicet ad imam literam ſupra po-ſita linea, ſi interrogatio fuerit, retorta, ſi affectus, recta. Et tam finalis diſtinctio, quàm periodus, po teſt & unum, & plura inciſa, & membra compre-hendere· quæ græci κόμματα, & κῶλα nominant, Sed, ut quod dicimus· manifeſtius appareat exem-plis· nonnulla periodos ex. M. Tullio, Virgilioq; ſubiungamus.

Ego, omni officio, ac potius pietate erga te cæteris

ſatis facio omnibus,mihi ipſe nunquã ſatis facio. Tãta enim magnitudo eſt tuorum erga me meritorum·ut quoniam tu, niſi perfecta re de me non conquieſti·ego,quia nõ idem in tua cauſa efficio· uitam mihi eſſe accerbam putem.

Vides hic poſt ego,poſt officio , poſt te , mediam diſtinctionem ad imam literam, quia iſtructura orationis omnino imperfecta eſt· poſt omnibus autẽ ſubdiſtinctionem,qa licet ſtructura orationis quo ad ſatisfacio præcedens uerbum· perfecta ſit·(habet enim caſus ſuos omneis) tamen ,quia ſenſus adhuc pendet propter dictionem: · cæteris diſtinximus ad ſummam literam.Póſt autem ſatisfacio,diſtinctionem ad mediam literam, ideſt ſimplex punctum,eſt enim ita perfecta ſententia , ut poſſis quieſcere · ſi placet.Sed quia Cicero adiungit·quamobrem ſibi nunquã poſſit ſatisfacere cõ ferendis in Lentulum officijs , propterea diſtinximus ad mediam literã diſtinctione finali. Rurſus poſt meritorum,uides punctum ad ſummum literæ·poſt tu·ad imum·item poſt re , & conquieſti,ad ſummum·poſt ego,ad imum·poſt efficio ad ſummum,ijſdem,quas ſupra diximus·rationibus. Poſtremo , poſt putem ,uides periodum nam ſententia abſoluta eſt·& quod ſequitur·diueurſum ã ſuperioribus.

Sed iam diſtinguamus aliquot Virgilij carmina·

Arma uirumq; cano·troiæ qui primus ab oris,
Italiam,fato profugus,lauiana uenit.
Littora.multum ille.,& terris iactatus,& alto,
Vi ſuperum,& ſæuæ memorem Iunonis ob iram,
Multa quoq; & bello paſſus dum cõderet urbem,
Inferretq; deos Latio Genus unde latinum,
Albaniq; patres,atq; altæ mœnia Romæ.

Vides ubicunq; media diſtinctione diſtinximus ſtructuram omnimo eſſe imperfectā, ubi uero ſubdiſtinctione, ſententiam non eſſe perfectam, ſed ſtructuram, ubi diſtinctione ad mediā literam, & ſtructuram, & ſententiam eſſe perfectam. ſed quia aliquid adiungitur ſuperiori ſententiæ, ſimplici puncto diſtinximus. Poſtremo autem periodum poſuimus, quia tranſit poeta in aliā periodū, quæ eſt,

Muſa mihi cauſas memora· quo nomine læſo·
Quid ue dolēs Regina deūm, tot uoluere caſus,
Inſignem pietate uirum, tot adire labores.
Impulerit. Tantæ ne animis cœleſtibus iræ?

Vides poſt memora, & læſo, ſubdiſtinctiones duas ad ſummum literæ, pendente ſenſu. Poſt deūm autem, poſt caſus, poſt uirum, treis medias diſtinctiones ad imum literæ, quia ne ſtructura quidem perfecta eſt, ne dum ſenſus, poſt uero impulerit, punctum ad medium extremæ literæ, quia & ſtructura, & ſententia perfecta eſt nam licet ſubiungatur epiphonēma, Tantæ ne animis cœleſtibus iræ? tamen abſq; eo perfecta ſententia eſt, poſtremo poſt iræ eſt periodus· quia quod ſequitur, eſt principium alterius periodi,

Hæc nos depoſituris. Sed quia non niſi prodeſſe cupimus quicqc, ex latinis authoribus de diſtinctionibus habere poterimus ſubiungemus, ut ſi nos non placuerimus, ſibi quiſque ex ipſis eligat, quem ſequatur, aut alium quærat, qui ſatisfaciat magis ſiquis eſt alius, qui de diſtinctionibus meliora ſcripſerit. Nos quæ potuimus, dedimus, meliora daturi, ſi habuiſſemus.

DONATVS.

Tres ſunt poſituræ, uel diſtinctiones, q̄s θέσεις græ

ci uocant. Diſtinctio. Subdiſtinctio. Media diſtru ctio Diſtinctio eſt ubi finitur plena ſententia. Huius punctam ad ſummam literam ponimus. Sud diſtinctio eſt ubi non multum ſupereſt de ſententia quo tamen neceſſario ſeparatim mox inferendum ſit huius pūctum ad imam literam ponimus. Media eſt ubi ferè tantum de ſententia ſuper eſt quantum iam diximus cum tamen reſpirandum eſt. Huius punctū ad mediam literam ponimus. In lectione, tota ſententia periodos dicitur cui us partes ſunt cola, & commata.

SERGIVS.

Dicta diſtinctio eſt uel poſitura quod poſitum punctum diſtinguit noſtram orationem. Et cum diſtinctio ſpecies ſit poſituræ tamen abuſiue pro ipſa poſitura, hoc eſt pro ipſo genere diſtinctionem habemus. Nam cum ſit codex emendamus diſtinctione media diſtinctione, & ſub diſtinctione dicitur tamen codex eſſe diſtinctus. Igitur diſtinctio, eſt punctum appoſitum ad caput literæ plenæ ſententiæ: Subdiſtinctio eſt punctum appoſitum ad imam partem ſemiplenæ orationis. Media diſtinctio punctum appoſitum mediæ ſententiæ ſuſpenſæ, propter reſpirationem. Sciendum eſt, quod in lectione textus unius ſenſus, periodos nominatur, ut eſt Nihil tibi profuit nocturnum præſidium palatij nihil urbis uigiliæ nihil timore populi nihil cōcurſus omniū bonorum &c. — Cola autem & commata, eiuſdē orationis ſingulæ partes eſſe noſcuntur. Verum meminerimus in proſa oratione cola, & commata idem eſſe & unum ſignificare in uerſu uero, aliud, & diuerſum. Nam ubi duo

liberi pedes ſunt colō dicitur,ut apud Horatium Terruit urbem·Comma uero,quando poſt duos pedes, uel poſt treis pedes ſequitur ſyllaba quæ partē,terminat orationis·ut in primo uerſu æneidos. Arma,uirumq́; cano·Item, arma, uirumq; cano Troiæ.

FORTVNATIANVS.

Diſtinctio,eſt temporis,& ſenſus finitio. Subdiſtinctio,eſt nec tēporis,nec ſenſus finitio. Mora, eſt requies animi· Inter diſtinctionem, & ſubdiſtinctionem, & moram,hoc intereſt·quod diſtinctio, perfectum ſenſum declarat ſubdiſtinctio iferri aliquid ſignificat· Mora reficit lectorem,ſimulq; ſenſibus lumen accommodat.

DIOMEDES.

Lectioni poſituras accedere,uel diſtinctiones oportet·quas græci θέσεις uocant·quæ inter legēdum dant copiam ſpiritus reficiendi ne continuatione deficiat·Hæ tres ſunt, Diſtinctio · Subdiſtinctio · Media diſtinctio · ſiue Mora uel,ut quibuſdam uidetur ſub media·Quarum diuerſitas tribus punctis, diuerſo loco poſitis indicatur.

Diſtinctio quidem,eſt appoſitio puncti finiti ſenſus. uel pendentis mora·quæ locis ponitur tribus·Sūmo cum ſenſum terminat·& uocatur finalis à nobis.à grecis τελεία. Medio cum reſpirandi ſpatiū legenti dat·& dicitur media · græce μέση. Imo cū lectionis interrupto tenoræ aliud adhuc illatura ſuſpendit· & uocatur à græcis ὑποστιγμὴ· à nobis, ſubdiſtinctio.

Diſtinctio,eſt ſilentij nota cum ſenſu terminata. ubi eſt liberũ ceſſare.prolixumq́;.ita, ut neuter ſui indigeat.ut eſt·Numina nulla premunt· mortali urgemur ab hoſte·& eſt huius nota,punctum ſupra uerſum ad caput literæ poſitum. Diſtinguere autem oportet ante ſimilitudines quas·græci παραϐολὰς uocãt·& ante redditas·quas ἀνταποδόσεις Et ſi quando à perſona ad perſonam trãſitus fuerit factus.Et ante Autem cõiunctionem, ſiquidẽ non ex abundanti ponitur. Et ante caſum uocatiuum Et ante Sed· & ante Quoniam· Et ante tũc ceſſante reddita·ſed præpoſitis ſuperioribus·Et ante interrogatiua· ut,

Quis deus hanc muſæ,quis nobis extudit artem·
Vnde noua ingræſſus hominũ experiẽtia cepit?
Hic enim oportet diſtinguere,& ſic inferre·
Paſtor Ariſtæus fugiens peneia tempe. Et poſt interrogatiua·ut,Muſa mihi cauſas memora.

Subdiſtinctio eſt,ſilentij nota legitimi, qua pronunciationis terminus,ſenſu manente, ita ſuſpẽditur. ut ſtatim id,quod ſequitur.ſuccedere debeat. Huius autem eſt punctum ſub uerſu poſitum.ut

Me duce dardanius Spartã oppugnauit adulter.
Aut ego tela dedi·fouiue cupidine bella. Non enim ſimiliter, ut in diſtinctione, ſilentiũ interpoſitum tacere permittit·ut eſt illud.
Et ſi fata deûm,ſi mens non leua fuiſſet·
Impulerat ferro argolicas fœdare latebras.

Media diſtinctio,ſiue Mora,eſt leuis in continuatione ſenſuum interpoſita diſcretio legitimæ diſtinctionis,ſubdiſtinctioniſq́; medium obtinens locũ ita,ut nec perfecta in totum,nec omiſſa uideatur ſed ſignificatione imorãdi alterius deſideret principium ſenſus. & hoc ſolũmodo ſeruat officium.

ut legentis ſenſnm, breuiſſima reſpiratione refoueat & nutriat. Sic enim pronũciando reticere q̃ debet· quia ſpiritus ipſe quadam defectione mutatur. ut deinde reſumatur. ut eſt.

Vt belli ſignum laurenti Turnus ab arce
Extulit, & rauco ſtrepuerunt cornua cantu·
Vtq́; acreis concuſſit equos. utq; impulit. arma.

Exemplo turbàti animi. Multæ enim cauſæ ſunt mediæ huius lectionis. Primum, ne confundantur, quæ δίκωλα τρίκωλα ponuntur. Deinde, ut actus uerborum emineat, & luceat, qui ex aliquo moueatur affectu, uel indignatione, uel miſeratione collata, uel certe, cum quadam arctatione ſermonis, quæ ἐμφατικῶς à poetis congeruntur. Si quis ita quæ ſine media ſpiritus ſuſpenſione pronunciauerit. ut eſt.

Aut hoc incluſi ligno occultantur achiui.
Aut hæc in noſttos fabricata eſt machina muros.
aut aliquis latet error equo ne credite teuchri.

confunditur ratio compoſitionis in generali nomine ligni, machinæ, equi. Item, Lectumq́; iugalẽ quo perij· ſuper imponas minus apertum eſt. Subdiſtinguẽdum enim pro uoluntate dicẽtis. Hoc enim uoluit intelligi dido. nõ eſſe iugalem quo perierat. Immorandum eſt ergo & reſpirandum. poſt iugalẽ, & ſic inferendum cum ὑποκρίσεως affectu, quo perij. In lectione plena ſententia periodos dicitur. Cuius partes ſunt commata & cola.

Potuiſſem, quid græci quoq; tradiderint de diſtinctionibus, ſubiungere. Sed quia nimis longũ fuiſſet prætermiſi.

Sed iam receptui canamus. Si prius illud monuerimus. multa in his lucubrationibus noſtris, quæ in Terẽtiano, & alijs qbuſdam adeo mendoſa erant

ut uix corrigi poſſe uiderentur,nos nõ ſine ſumma difficultate emẽdaſſe. Veſtrum autem eſt Studioſi,ut ea cura hæc noſtra legatis qua nos compoſuimus.nam ut utar uerbis Terentiani.

Sed labor uobis ferẽdus in legẽdo eſt maximus.
Non enim curſim,aut remiſſe tá minuta acumina
Adſequi quicunq; poterit.ſed moroſa intentio.
Tam legentis debet eſſe.quam fuit nobis quoq;.
qui laborem prouocando, perdomando tædiũ.
Forſitan nec lecta multis è latẽbris ſcalpſimus.
Ardui laudem expetentes non fauorẽ ex obuijs.

Videbor enim mihi q̃ maximum lucrun feciſſe, ſi intellexero hiſce lucubrationibus noſtris uos profeciſſe. nam nulla re alia uenimus ad ſcribendum quàm ut prodeſſemus. Quod ſiquid forte uitij in his libris iter plurima neci protrita uulgo,nec indigna cognitu inueneritis,ſuccurrat uobis Horatianum illud.

Verũ ubi multa nitent in carmine nõ ego paucis
Offendar maculis,quas aut incuria fudit.
Aut humana parum cauit natura. Valete.

De literis græcis,ac diphthongis, & quemadmodum ad nos ueniant.

De poteſtate literarum græcarum, & quomodo quis per ſe diſcat legere græca uerba.

Item quare Chriſtus & Ieſus ſic ſcribimus Xp̄s. IHS.

Cur in Alphabeto ypſilon à quibuſdam ſio dicit.

Oratio Dominica & duplex ſalutatio ad Beatiſſ. Virginem.

Symbolum Apoſtolorum.

Euangelium diui Ioannis Euangeliſtæ.

Aurea Carmina Pythagoræ.

Phocylidis Poema ad bene beateq; uiuendum.

Omnia hæc cum interpretatione latina.

Introductio perbreuis ab hebraicam linguam.

ALDVS Manutius Romanus Studioſis adoleſcentulis. S. P. D.

Nihil p̄termittere eſt aius, qđ utile credamus futurū
iis, q̄ grȩce diſcere cōcupiſcūt, optimeq́; ſcire lati-
ne. Quaobrē græcas lr̄as, ac diphthōgos, earūq́;
noia, & ptātē, ac queadmodū in latinū trāsferātcū
exēplis ad id accōmodatis annotauim⁹. Addidi-
mus ēt abbreuiatiões, ut facilius græca legere p
diſcatis. Et q̄a opæp̄tiū exiſtimauim⁹ ſcire uos græ-
ce ſalutationē Angeli ad beatiſſimā uirginé, exu-
lūq́; filioꝝ Euæ ad eādē, nec nō Diui Ioānis Euā-
geliū. In p̄ncipo eratv̄bū. Itē Symbolū Apoſtoloꝝ
hæc oia cū latina iterp̄tatione ip̄rimenda curaui-
m⁹. Addidim⁹ carmina Pythagoræ cognomēto,
ob ipſoꝝ excellētiā & diuinas admonitiões, aurea
Phocylidis itē p̄cepta ſanctiſſ. quē antiq̄s Ethogra
phis annumerat Iſocrates, q̄ ſi placuiſſe cognoue
ro, habeo lōge meliora maioraq́; q̄ poſtea Deo fa
uēte ꝯdonabunť, Oēm.n. uitā decreuimus ad ho
minū utilitatē ꝯſumere. De⁹ eſt mihi teſtis nihil me
magis deſyderare, q̄ ꝓdeſſe hoibus. qđ & añ acta
uita nr̄a oñdit ubicūq; uiximus, & oñſurā ſpera-
m⁹ (qñ id uolum⁹) in dies magis, q̄diu ī hac lachry-
maꝝ ualle, et plena miſeriæ uiuim⁹. Dabo igiť ope-
rā, ut q̄tū in mē eſt, ſemp ꝓſim. nā etſi q̄etā, ac trā-
quillā agere uitā poſſum⁹. negocioſam tñ eligim⁹,
& plenā laborib⁹. Nat⁹ eſt.n. hō nō ad uoluptates
bono, & docto uiro īdignas, ſed ad laborē, & ad
agēdū ſemp aliq̄d uiro dignū. nō torpeamus igiť
nō uitā ī ocio uētri ſōnoq́; & reliq̄s uoluptatib⁹
īdulgētes, tranſeam⁹ ueluti pecora. Nā (ut inquit
Cato) Vita hois ꝓpe uti ferrū ē ferꝝ ſi exerceas cō-
teritur, ſi nō exerceas, tamē rubigo interficit. ita ſi
ſe hō exesceat cōſumitur, ſi nō exerceat, torpedo
plus detrimēti affert, quā exercitatio. Valete.

ALPHABETVM GRAECVM.

Literæ apud græcos ſunt quatuor & uiginti.

A α ἄλφα Alpha,a, Β β ϐ Βῆτα Vita.b. Γ γ γ Γάμμα Gamma.g. Δ δ Δέλτα Delta d. Ε ε Ἐψιλὸν Epſilon.e.tenue. Ζ ζ Ζῆτα Zita.z. Η η η Ἦτα Ita.c.longum. Θ θ ϑ Θ ῆτα Thita.th. Ι ι ῖ Ἰῶτα Iota.i. Κ κ Κάππα Cappa.c. Λ λ λάμβδα Lambda.l. Μ μ Μῦ My.m. Ν ν Νῦ Ni.n. Ξ ξ Ξῖ Xi X. Ο ο Ὀμικρὸν Omicron.o.paruũ Π π Πῖ Pi. P. Ρ ρ ῥῶ Rho, Σ σ ς Σῖγμα Sigma.s. Τ τ Ταυ Tau.t. Υ υ Ὑψιλὸν Ypſilon.y. tenue Φ φ ῖ Phi.ph. Χ χ Χῖ Chi.ch. Ψ ψ Ψῖ Pſi.pſ Ω ω Ὠμέγα. Omega O magnum.

De diuiſione literarum græcarum.

Diuiduntur hæ quatuor & uiginti literæ in duas parteis,in uocaleis et ꝯſonãteis. Vocales ſunt ſeptẽ

α. ε. η. ι. υ. ο. ω.

Diuidũtur ſeptem uocales In treis parteis. in ſemper longas,ſemper breueis,& communeis.

Vocales ſemper longæ duæ.

η. ω.

Vocales ſemper breues duæ.

ε. ο.

Vocales communes tres.

α. υ. ι.

De diphthongis proprie & improprie.

Diphthongi ex uocalibus fiunt:ſunt autem diphthongi propriæ & impropriæ.

Diphthongi proprie ſunt ſex:

αι ἄλφα ἰῶτα. Alpha iota. αυ ἄλφα ὖ ψιλόν. Alpha ypſilon. ει ει εἰῶτα, e iota. ευ ε ὖ ψιλόν. e ypſilō οι ο ἰῶτα. O iota ου ȣ ὂ ὖψιλόν o ypſilō.

Diphthongi improprie item ſex.

ἄλφα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου.i. alpha cū iota ſubſcripto ſic ᾳ ἦτα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου .i. ita cum iota ſubſcripto ſic. ῃ ῳ. μέγα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου .i. Omega cū iota ſub ſcripto, ſic ῳ. ὖψιλὸν μετὰ τοῦ ἰῶτα, προσγεγραμμένου. ideſt ypſilon cum iota adſcripto ſic υι. ὠμέγα ὖψιλόν, ideſt omega ypſilon, ſic ωυ. ἦτα ὖψιλόν, ita ypſilon ſic ηυ.

De conſonantibus.

Conſonantes ſunt decem & ſeptem. β γ δ ζ θ κ λ μ ν ξ π ρ σ τ φ χ ψ. Quæ diuiduntut in duas parteis, in ſemiuocaleis & mutas.

Semiuocales ſunt octo, ζ ξ ψ λ μ ν ρ σ. Rurſus ſemiuocales diuiduntur in duas parteis, in duplices, & in immutabileis.

Duplices, & immutabileis.

Duplices ſunt tres. ζ ξ ψ.

Immutabiles quatuor. λ μ ν ρ. Sigma uero remanet ſemiuocalis,

Mutæ ſunt nouem β γ δ κ π τ θ φ χ. que ſecantur in treis parteis. In tenueis. aſpiratas & medias. Tenues ſunt tres. κ π τ. Mediæ item tres. β γ δ. Rurſus aſpiratæ tres. θ φ χ. Et ſciendum treis tenueis. κ π τ. habere ſuas aſpiratas θ φ χ. Medias uero β γ δ. Habet enim κ ſuam aſpiratam χ. & mediam γ, π. uero habet ſuam aſpiratam φ. & mediam β τ, habet ſuam aſpiratam θ. Mediam uero δ. Conſtituantur autem ſic.

Te κ Me γ Aſpi χ

nu π di β ra φ
es τ æ δ tæ θ.

Quę tantā habent inter ſe cognationē, ut tenuis ſæpe tranſeat in ſuam aſpiratam & mediam. Item aſpirata in tenuē, mediamq́;, rurſus media in χ tenuem, atq; aſpiratā, quod facile patet exemplum: κ tranſit in ſuam aſpiratā χ in fine dictionis ſequēte uocali aſpirata, ut οὐχ᾽ οὕτως ἔχει, pro οὐκ ἔχει οὕτως. primū οὐκ habet, χ quia ſupra ο eſt aſpiratio. ſecundum uero κ. quia ſequitur .ε. cum tenui. & πεποίηχ᾽ ὅπερ ἐχέλευσας, pro πεποίηκα ὅπερ ἐκέλευσας. Τ tranſit in θ. ut αἰδεῖσθαι θ᾽ ἱερῆα, pro αἰδεῖσθαί τε ἱερῆα. ſic in καθέδρα κατὰ καὶ ἕδρα abiicitur alpha κατὰ θλίψιν, &, τ. tranſit in .θ. quia inuenit ſupra. ε. aſpirationem. Idem fit in καθέζομαι καθο᾽, illud ex κατὰ καὶ ἕζομαι, hoc eſt κατὰ καὶ ὅ.

π tranſit in φ ſic ὑφ᾽ ἕν: integrum eſt. ὑπὸ ἕν, ſed κατὰ θλίψιν fit ὑφ᾽ ἕν, & quia π inuenit ſupra ε aſpirationem, tranſit in ſuam aſpiratam φ, & fit ὑφέν. ſic ἐφίππια. ἐξ ἐπὶ καὶ ἵππος, ἐφ᾽ ὦ ἐξ ἐπὶ καὶ ὦ. ἐφορῶ, ἐκ τοῦ ἐπὶ καὶ ὁρῶ, ſic perquā multa alia. Hāc tranſmutationem pulchrum eſt deprehendere in cōiugationibus, nam idcirco prima coniugatio barytonorum habet φ aſpiratam ante α prærerito, qa in præſenti eſt uel π tenuis. uel β media. uel πτ. uel ipſum φ. ut λείπω. λέλειφα. λείβω, λέλειφα, τύπτω, τέτυφα. γράφω. γέγραφα. in futuro uero ψ. quæ eſt πσ, αβ. π, φ. π τ. in præſenti. ut τύψω pro τύπσω. Eodem modo ſecunda coniugatio barytonorū ideo habet in pręterito χ, quia in præſenti eſt γ media uel κ tenuis uel κτ. uel ipſum χ, ut λέγω λέλεχα, πλέκω. πέπλεχα, τίκτω, τέτεχα. λέχω, λέλεχα. In futuro. uero tranſeunt in ξ. quia idē eſt quod κ tenue & σ. eſt. n. ξ. κσ ut λέξω pro λέκσω, mutantur etiam

aſpiratæ in ſuas tenues in præteritis geminãtibus primam.ſic φυώ,πέφηκα χαλέπτω. κέχαφα θαυμάζω. τεθαύμακα,quod fit ad euitãdam cacophoniam.i. diſſonantiã ꝑterea in præteritis paſſiuis mediæ ꝓ aſpiratis ponuntur ante μαι.γ.n.ponit̃ pro χ.,ut λέλεχα λέλεγμαι, β pro φ ut τέτυφα, deberet eſſe paſſiuũ præteritũ τέτυβμαι,ſed quia ante μ nõ admittitur β,tranſmutatũ eſt β in μ,ut τέτυμμαι ꝓ τέτυβμαι.γέγραμμαι pro γέγραβμαι. Rurſus mediæ tranſeũt in aſpiratas ſic,λέλεγμαι,ἐλέχθην γ in χ,τέτυμμαι,pro τέτυβμαι, ἐτύφθην β in φ.Item in tenues ut λέλεγμαι λέλεκται γ in κ τέπυμμαι pro τέτυβμαι τέτυπται in β.id quod & nos facimus græcas literas in noſtras commutãtes, quod paulo poſt ubi quonam mõ grece literę in nr̃as trãſeãt,oñdemus.

De ꝑtãte literarũ oĩum,& diphthongorum.

A.α facit a,ut ΑΛΛΑ ἀλλά alla ΑΓΑΘΟΣ. ἀγαθός A gathos.B.β facit u,ut ΒΑΡΒΑΡΟΣ. βάρβαρος,uaruaros.ΒΑΒΑΙ.βαβαί uauę.Γ.γ.facit g ut ΓΕΓΡΑΦΑ. γέγραφα.gegrapha.Δ.δ. facit d ut ΔΑΙΔΑΛΟΣ δαίδαλος dædalos.E.ε.facit.e.ut ΕΓΩ,ἐγώ ego.Z.ζ. facit z. ut ΖΑΘΕΟΣ ζάθεος zatheos.H. η nunc ſonat i longũ, apud antiquos puto erat e longum ut ΦΗΝΗ φήνη phini. Θ. θ. facit th, ut ΘΑΝΑΤΟΣ θάνατος thanatos. I ι facit i,ut.ΙΑΚΧΟΣ ἴακχος,iacchos K κ facit c, ut ΚΟΡΥΔΩΝ κορύδων, corydon. Λ. λ, facit l, ut ΛΑΛΟΣ λάλος, lalos.M μ facit m, ut ΜΟΡΜΩ μορμῶ mormo N.ν.facit n,ut ΝΑΙ. ναί næ. Ξ.ξ.facit x, ut ΞΑΝΘΟΤΡΞ ξανθότριξ. xanthotrix.O.ο facit o paruum,ut ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ ὀβελίσκος, oueliſcos Γ π facit p, ut, ΠΑΓΓΑ πάππα pappa. P. ρ. facit r, ut ΡΩΜΗ ῥώμη rhomi Σ σ facit ſ, ut ΣΑΡΞ .σάρξ. ſarx, T, τ facit. t

ut. T A Λ A N T O N. ταλάντον talanton. Υ υ. facit y, ut Υ ΜΝΟΣ ὕμνος hymnos. Φ. φ. facit ph, ut Φ Ι Λ Ο Σ. φίλος. Χ. χ. ch, ut Χ Ρ Ι Σ Τ Ο Σ. χριστός Chriſtos. Ψ. ψ. facit pſ, ut Ψ Ι Ξ, ψὶξ. pſix. ΨΕΛΛΙΖ Ο Μ Α Ι. ψελλίζομαι. pſellizomæ Ψ Ε ψὲ Pſe. Ω. ω. facit o longum, ut ΩΚ Α ὦκα oca Χ Ι Τ Ω Ν χιτὼν chiton.

De poteſtate diphthongorum.

AI αι nunc facit æ, olim puto omneis diphthongi pronunciabãtur, ut Α Ι Γ Ι Σ, αἰγὶς ægis. Α Υ. αυ facit af medium inter b & f ut ΑΥΤΙΚΑ, αὐτίκα, aftica. Α Υ Λ Η αὐλὴ auli, ΕΙ ει. facit i longum, ut Ε Ι Σ εἰς. is ΕΙΚΩΝ εἰκὼν icon. ΙΚΕΙΡ, χεὶρ chir. ΕΥ εὐ facit ef medium inter b & f, ut Ε Υ Γ Ε εὖγε euge. ΘΗΣΕΥΣ Θησεὺς thiſeus. Ο Ι οι facit i longum, ut Ο Ι Μ Ο Ι οἴμοι imi Ο Υ ου. facit u uocalem longam ut ΟΥΚΟΥΝ οὐκοῦν ucun.

De poteſtate diphthongorum impropriæ.

ᾳ cum ι ſupſcripto facit a, ut, τῷ αἰνεῖα tu ænia, ᾄδω ado ῃ cum ι ſubſcripto fecit i longom, ut τῇ μούσῃ timuſi. νηρῇδες nirides. ῳ. cum iota ſub ſcripto facit o longum, ut ἡ παλινῳδία, palinodia τῷ ἀνθρώπῳ to anthropo ueteres uero nõ ſubſcribebãt iota, ſed adſcribebãt ſic τῶι αἰνεῖαι to ænia, τῆι μούσηι ti muſi, τραγωιδία, tragodia, quod in codicibus antiquis licet uidere, minore tamẽ iota quem ſint præpoſitiuæ α η ω quibus adſcribitur, & eiuſdem ferè quantitatis, cuius eſt apud nos, qđ ſubſcribitur quæ antiqua ſcribendi cõſuetudo ad huc quoq; remanet in grãdioribus literis ſic ΤΩΙ ΛΟΓΩΙ To logo. ΤΗΙ ΜΟΥΣΗΙ Ti muſi. ΜΑΙΑΙ mea. Υ cum iota ſic ΥΙ υι facit

longū, ut ΑΡΠΥΙΑ ἅρπυια harpyia ΜΥΙΑ μυῖα myia ἡ τετυφυῖα τῆς τετυφυίας, in tetyphia tis tetiphyias, ΗΥ ηυ facit iſmedium inter b & u conſonantem ut ἥυδα προσήυδα ibda, proſibda, ἀυλέω ἤυλεον ἤυληκα ἠυλήκειν ἤυλησα ableo ibleon iblica iblicin ibliſa. ΩΥ. ωυ facit of medium inter b & u conſonantem, ut ΩΥΤΟΣ ὠυτός oftos ȣ ἀυτός & θωύμαστός thoſmaſtos, ȣ θαυμαστὸς qua diphthongo iones utuntur pro αυ

Quemadmodum literæ ac dipthongi græce in latinum transferantur,

A α mutatur in a ut κάλαθ☉ calathus interdū in e ut Τάλαντον talētū. Itē in, i ut Κάναστρον caniſtrum. Item in o ut μάρμαρον marmor, κάρυλος, corylus & in u Ηρακλῆς Hercules hyperthesi τοῦ κ. Et in æ diphthongum, ut ἀσκληπιός æſculapius. B. mutatur frequentiſſime in b, ut φοῖβος phœbus. βάρβαρ☉, barbarus aliquando in p, ut βαβαὶ papæ, quā quā παπαὶ etiā græci dicunt. Itē in ph, ut θρίαμβ☉ triūphus. Γ, γ mutatᵣ in g. γαλάτεια galathæa γίγας gigas γέν☉ genus uertitur etiam in n, in ijs dictionibus, q̄ apud græcos cōmutarūt ν in γ ſequētibus γ κ χ ξ ut ἄγγελος angelus δίφθογγος diphtongus ἄγκυρα ancora, ἀχίσης āchiſes, σφίγξ ſphinx quoniam ante γ κ χ ξ nō admittitur ν apud græcos, mutatū eſt ν ī γ qđ Romani rurſus in n cōmutarunt, & ſi antiqui grecā orthographiā obſeruātes Aggelus diphthoggus ſcribebant per duplex gg. Δ commutarur in d ut διδὼ dido. δαίμων dæmō. Interdū in b, ut δὶς, bis, & in l, ut, ὀδυσσεὺς, ulyſſes ſicut apud nos, ut ſedes, ſella nā d & l inuicē ſibi cedūt. Epſilon mutatur in e breue ut ἐγὼ ego, γένεσις geneſis. Z remanet ut ζάκυνθος zacynthus, ζέφυρος zephyrus, interdū mutatᵣ in geminū, ſſ ut μάζα maſſa

πατρίζω

πατρίζω patriſſo. Η eſt e longum ut πηνελόπη Penelope, πηνελόπης Penelopes. ἡρακλῆς Hercules, interdũ mutatur in a longũ, ut μήτηρ mater. νηῒς nais. φήμη fama. σίνηπι ſinapi. θρήκη thrace. Itẽ, ut quidã uolunt, in æ diphthõgum, ut κηρός cæra. σκηνή ſcæna, σκηνοπηγία ſcænophegia. ἠθική æthica, quibus ipſe non accedo, Θ mutatur in th aſpiratũ, ut θρήκη thrace. θυρσός thyrſus, interdũ in ſuã tenuem, ideſt t. ut θρίαμβος triũphus. Item in ſuam mediã, ideſt d ut θεός deus. θεά dea. Ι mutatur in i modo longum, modo breue, ut ἀγχίσης anchiſes, νεστορίδης, neſtorides. k mutaf i c ut κάκος, cacus. κώκυτος, Cocytus. i terdũ in ſuã mediã g, ut κώβιος gobius, κύκνος cygnus, quãquã & cycnus dicimus. item in p, ut λύκος lupus, λ mutatur in l, ut πάλλας Pallas. λύγξ lynx. λύρα lyra. λὺξ lux. λωτός lotus. μ mutatur in m ut γραμματικός, grãmatic⁹. στέμμα ſtema. μέμνημαι memini. μελπομένη melpomene. ν uertif in n, ut ναῦς, nauis. νηῒς nais. νὺξ nox. νυκτέλιος nyctelius. ξ uertitur in x, ut ξενοφῶν Xenophon, ξένιον xenium. Omicron uertitur in o breue, ut ὄλυμπος olympus. Itẽ in u, ut ὀδυσσεύς, ulyſſes. πόρφυρα. purpura. συρακόσιος Syracuſius δωρικῶς. nã κοινῶς, συρακούσιος dicif. Sed frequẽs mutatio eſt o in u in fine dictionis, ut κύπρος, cyprus. ὅμηρος Homerus πήλιον peliũ. ἴλιον, ilium. Interdum in e. γόνυ genu. πὸς αἰολικῶς pes, nam κοινῶς πούς dicitur. ἀλέξανδρος, Alexander. κάπρος caper. π mutatur in p, ut πασιφάη Paſiphae. πάπποι pappi. Πάππα Pappa. interdum in ſuã aſpiratã q̃ eſt apud nos ph, ut τρόπαιον trophæum λαπίθαι laphithæ, ὑψιπύλη hypſiphile. Item in ſuam mediã, quæ eſt apud nos b, ut πύξος buxus. ἄψυρτος abſyrtus, nã ψ eſt ſp, ut ἄραψ arabs ρ uertitur in r, ut ῥήτωρ rhetor. ubi ſciẽdũ om.nem dictionem, quæ apud græcos ſcribitur per ρ. in

principio dictionis,trāsferri à noſtris in r cum aſpi
ratiōe,ut ῥέτορικὴ rhetorica ρητορικὴ rhetorica σ mutatur in
ſ,ut σίσυφος Siſyphus.interdū in x ut αἴας aiax. πί
στρις piſtrix.ubi imitamur dores.qui pro σύμμαχος
ξύμμαχος pro σὺν ξὼν dicunt.Item in τ.ut σύ, tu σὲ
te quod item doricum eſt.dores enim pro θάλασ-
σα θάλαττα dicunt. τήμερον pro σήμερον. τὺ pro σὺ.
unde Lucianus iocans compoſuit dialogum, ubi
facit a ſigma accuſari cappa coràm ſeptem uocali
bus.ꝙ in dictionibus ſcribēdis gemino σσ, exclu
datur à duplici ττ.ut pro γλῶσσα γλῶττα Θεττάλια ꝑ
Θεσσαλία dicit enim ſigma,ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα, θεσ-
σαλίας μὲ ἐξέβαλεν ὅλης,Θετταλίαν ἀξιοῦ λέγειν,καὶ πᾶ
σαν ἀποκέκλεικέ μοι τὴν θάλασσαν hoc eſt, Sed cur
dico hæc? eiecit me ex theſſalia tota,&ab omni me
mari excluſit.τ uertitur in t,ut τροία Troia Ταντα
λος tantalus.inuenitur etiam mutatum in ſ ſigma
præcedente ut ὀστᾶ oſſa.υ plerunꝗ remanet,ut Ἱε
ρώνυμος Hieronymus.συνώνυμον ſynonymum. tran
ſit etiam in u, ut Ρώμυλος Ro mulus.μῦς mus. σῦς
ſus Θούλη thule. κῦμαι cumæ.πύξος buxus. πορφύρεος
purpureus δύω duo. κυβερνήτης gubernator. φυγὴ
fuga.βότρυς botrus.γόνυ genu.φ.uertitur in ph ut
φιλόσοφος philoſophus.aliquando etiam in f. ut φυ
γὴ fuga.φήμη fama:Item in ſuā tenuem, ut σφαῖρα
ſpæra,& in ſuam mediam,ut ἄμφω,ambo,χ.mutať
in c cum aſpiratione ſic ch,ut Χρύσης Chryſes.Χρυ
σόστομος chryſoſtomus. Χριστὸς Chriſtus, ꝗ litera
qa figurā habet χ noſtri,ſunt qui putāt cū ſic ſcri
bitur Xp̄s, ꝑX & ꝑ ſcribi latinas litteras,cū ea,ꝗ x
uidetur,ſit χ,& quæ uidetur p,ſit ρ,& q̄q̄ ferè ſem-
ꝑ legimus in ſacris litteri s Chriſtus ſic ſcriptū Xp̄s
græce tn̄ ſcribatur,cū ſic ſcribitur.latine.n ſcriben
dum eſt ꝑ ch aſpiratum ſic Chriſtus. Eodē modo
decipiuntur in Ieſus cū ſic ſcribitur IHS credentes

hac literã, H aſpiratione eſſe, cũ ſit ἦτα graeca uocalis, q̃ eſt e ꝓductũ tam apud nos, q apud graecos ut ΙΗΣΟΥΣ IESVS. Ite qa graeci ἦτα ſic etiã ſcribunt Ꮒ, q̃ litera eſt ſimilis noſtrae longiuſculae aſpirationi, latini ſic ſcribunt ihs qd uulgus p aſpirationem ſcribi exiſtimat. Quoniam autẽ in ſermone de aſpiratione incidimus, illud annotatione dignum exiſtimauimus acceptam eſſe aſpirationem noſtram ἀπὸ τῆς δασείας καὶ ψιλῆς, accẽtibus graecis. Nam illi daſiã ſic notãt ͑ & pſilen ſic ͗ quos accentus in unum coniũgentes Romani, fecerũt eã aſpirationem, qua nos in grandiuſculis utimur literis. Qui tñ accentus nũc fere exoleuerunt apud graecos, quorũ loco iuniores hiſce utũtur. ͑ ͗ ut δασεῖα habeat figurã c noſtri ſic ψιλὴ uero c inuerſi ſic ʼ. Et hinc puto nos accepiſſe aſpiratione, qua curſim ſcribendo utimur. Nã ſi addideris pſilen denſo, aſpiratione facies, ſed inflexam. Quãq̃ aetate noſtra plures rectam q̃ flexam ſcribentes notant. Hanc nos aſpirationem modo in s uertimus ut ἕξ ſex ἑπτὰ ſeptem ἕρπυλλων, ſerpyllum modo in u, ut ἑσπέρα ueſpera ἑνετὸς uenetus, ſed frequenter in noſtram aſpiratione, ut ὕμνος hymnus. Ἡσίοδος Heſiodus. Ὅμηρος Homerus. Υ mutatur in pſ, ut αἰθίοψ aethiops, ψευδομάρτυρ pſeudomartyr. ψιλώτρον pſilotrũ. Aliqñ trãſit in b, ut ἄραψ arabs. ἄψυρτος abſyrtus. Ω mega tranſit in o longũ ut ὠκεανὸς occeanus. εἴδωλον idolum. ἥρωας, heroas. κυκλώπες, cyclopes o do. ro. clo. productis. Illud etiam nõ praeterierim ſilentio Chriſtianos olim in libris ſacris ieffabilis nomina Trinitatis. Pater Filiꝰ. ſpiritus Sãctus primis Graecis caracteribus ſcribere cõſueuiſſe. hoc eſt Γ pro pater Υ pro filius. A pro Spiritus ſanctus. nã pater πατὴρ. graeci dicunt & filius Υἱὸς, & ſpiritꝰ ſanctus πνεῦμα ἅγιον. Quapro

pter.quia ubi erat ſcripta litera Y dicebant filius, nunc in alphabeto etiã,ea litera in Gallia ciſalpina filius dr̃ uulgo ſic.fio.zeta. pro ypſilõ,uel y græca zeta.id colligiť ex libris decretoꝝ diſtiĉtiõe.lxxiíji.

Quonã mõ diphthongi grȩce ad nos ueniãt. αι mutatur in æ diphthongum, ut αἰνείας AEneas ἑβραῖος hebræus. παλαίστρα palæſtra. παίαν, pæan interdum diuiditur.ut αἴας aiax. μαῖα, maia. αυ uertiť in au ut αὐλὴ aula θησαυρός theſaurus. Sed aduerte,ne te decipiant Nicolaus.Menelaus,& ſimilia,in quibus non eſt diphthõgus au.ſed ſunt duæ ſyllabæ,q̃a ſunt ã græcis in αος,ut νικόλαος,μενέλαος ει mutatur uel in e longum ut ἀχιλλεῖος Achilleus καλλιοπεία Calliopea, uel in i longũ, ut νεῖλος Nilus. θάλεια Talia εἴδωλον Idolũ. ευ Mutatur in eu ut θησεύς. Theſeus. εὖγε Euge. εὖρος.Eurus. οι mutatur in œ diphthongum.ut φοῖβος Phœbus. οἰνοφόρον œnophorum. ἀλφεσίβοιος, Alpheſibœus. μελίβοιος melibœus. ου mutatur in u longam,ut μοῦσα muſa. οἰδίπους,œdipus.

De diphthongis improprie.

ᾳ cum iota ſubſcripto tranſit in æ diphthõgũ, ut τῇ λήδᾳ, huic ledæ. ῃ cũ iota ſubſcripto trãſit in æ diphthõgum, ut τῷ ποιητῇ huic poetæ. ῳ cum iota ſubſcripto tranſit in œ diphthõgum.ut ἡ κωμῳδία hæc comœdia. ἡ τραγῳδία hæc tragœdia. Sed an diphthõgos,& ε η ο.ω.υ. uocaleis ut nunc nos pronũciamus,antiqui quoq; pronunciauerint, in fragmentis noſtris diſputaturi ſumus,nam & græci meo iudicio ſuas diphthongos, & nos noſtras tum quas diximus,uocaleis, perperam pronũciamus.Idem etiam pronunciandis accentibus non ſeruata ſyllabarum quantitate fieri iudicamusi, ut θρω in ἄνθρωπος corripere,& μο in σιμόεις producere uideamur propter accentum.

ORATIO DOMINICA.
ΕΥΧΗ ΚΙΡΙΑΧΗ.

Pater noſter,qui in cœlis, ſanctificetur nomẽ tuũ.
Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,
adueniat regnum tuum, fiat uoluntas tua
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου
ſicut in cœlo & in terra. Panem noſtrum quotidia
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιού
num da nobis hodie, & dimitte nobis
σιον δὸς ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ
debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debito
ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφει
ribus noſtris & ne inducas nos in tentatio
λέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν,
nem. Sed libera nos à malo. Amen.
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Salutatio Angeli ad Beatiſſimam Virginem.
Ἀσπασμὸς τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν ἁγιωτάτην παρθένον
Aue gratia plena Maria dominus tecum.
Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ κύριος μετὰ σου.
benedicta tu in mulieribus. & benedictus fructus
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς
uẽtris tui, quoniam Saluatorẽ peperiſti animarum
τῆς κοιλίας σου, ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν
noſtrarum.
ἡμῶν.

AD EANDEM ALIA.
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΤΕΡΟΣ.

Salue regina mater miſericordiæ uita dulcedo, &
Χαῖρε δέσποινα, μῆτερ ἐλέους, ζωὴ, γλυκύτης, καὶ
ſpes noſtra ſalue. ad te clamamus Euæ exules
ἐλπὶς ἡμῶν χαῖρε. πρὸς σὲ βοῶμεν οἱ τῆς Εὔας ἐξόριστοι
filij. ad te ſuſpiramus gementes & flentes.
παῖδες, πρὸς σὲ ἀτενίζομεν: στενάζοντες καὶ θρηνοῦντες

in hac lachrymarum ualle. eia iam aduocata
ἐν τῇ ἢ τῇ τοῦ κλαυθμῶνος κοιλάδι, ἄγε δὴ συνήγορε
noſtra miſericordes tuos oculos ad nos con
ἡμῶν, τοὺς εὐσπλάγχνους σου ὀφθαλμοὺς ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐπίς-
uerte, & IESVM benedictum fructum
τρεψον, καὶ ΙΗΣΟΥΝ τὸν εὐλογημένον καρπὸν
uentris tui poſt exilium hoc nobis
τῆς κοιλίας σου μετὰ τὴν ὑπερορίαν ταύτην, ἡμῖν
oſtende. o clemens, o pia o dulcis
ἀνάδειξον ὦ ἐπιεικὴς, ὦ εὔσπλαγχνε ὦ γλυκασμὲ
uirgo Maria.
παρθένε Μαρία.

Σύμβολον τῶν ἀποστόλων. Symbolũ apoſtolorum:
Credo in unum deũ patrem omnipotentem factorẽ.
Πιστεύω, εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα. ποιητὴν
cœlli & terræ. uiſibiliumq; oĩum, & inuiſibilium. &
οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων, καὶ ἀοράτων, καὶ
in unum dñm Ieſum Xp̃m filium Dei unigeni-
εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονο-
tum ex patre natum ante omnia
γενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων
ſecula. lumen de lumine. Deum uerun de
τῶν αἰώνων. φῶς ἐκ φωτὸς θεὸν ἀληθινὸν, ἐκ
Deo uero genitum non factum coſub-
θεοῦ. ἀληθινοῦ γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοού-
ſtãtialem patri, per quem oĩa facta ſunt. qui ꝓpter
σιον τῷ πατρὶ, δι᾽ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. τὸν δι᾽
nos homines & propter noſtram
ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν
ſalutem decendit de cœlis. & incarna-
σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέν-
tus eſt dẽ ſpiritu ſancto & Maria Virgine,
τα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρθένου
& homo factus eſt, crucifixusq; pro nobis
καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν.

ſub Pontio Pilato & paſſus & ſepultus eſt
ἐπὶ ποντίου πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα,
& reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas, &
καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ
aſcendit in cœlos, ſedet à dextris
ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν
patris. Et iterum uenturus eſt cum gloria
τοῦ πατρός, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης
iudicare uiuos, & mortuos, cuius regni
κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας
non erit finis. & in ſpiritum ſanctum dominum
οὐκ ἔσαι τέλος, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ, κύριον,
uiuificantem, qui ex patre & filio proce
τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπο
dit. Qui cum patre & filio ſimul
ρευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσ
adoratur & conglorificatur, qui locutus eſt per
κυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν
prophetas. in unā ſanctam catholicam & apoſtoli
προφητῶν, εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολι
cam eccleſiam. cōfiteor unum baptiſma in remiſ
κὴν ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφε
ſionē peccatoꝝ, expecto reſurrectionē mortuorū
σιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν
& uitam uenturi ſeculi.
καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος

Euangelium ſecundum Ioannem.
Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην.
In principio erat uerbū, & uerbū erat apud deū, &
Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ
deus erat uerbū hoc erat i principio apud deū: oia
θεὸς ἦν ὁ λόγος, οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν, πάντα
per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factū eſt nihil, qđ
δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ

factum eſt. In ipſo uita erat, & uita erat lux
γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ ζωὴ ἦν τὸ φῶς
hominum & lux in tenebris lucet, & tene
τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ
bræ eam non cõprehenderunt. fuit homo miſ-
σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλ
ſus à deo. nomen ei Ioannes. hic uenit in
μένος παρὰ θεοῦ ὄνομα αὐτῷ Ιωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς
teſtimonium. ut teſtificaretur de lumine. non erat
μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. οὐκ ἦν
ille lux ſed ut teſtificaretur de lumine.
ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.
Erat lux uera, quæ illuminat omnem homi-
ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπ-
nem uenientem in hunc mundum. in mundo erat
πον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν,
& mundus per ipſum factus eſt, & mundus
καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος
eum nõ cognouit. In ꝓpria uenit, et ſui eũ nõ rece
αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ πα
perũt. Quotquot autem receperũt eum, dedit eis
ρέλαβον, ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς
poteſtatem filios dei fieri, credentibus in nomi-
ἐξουσίαν, τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνο
ne ei⁹ q nõ ex ſanguinibus neq; ex uolũtate carnis
μα αὐτοῦ οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς
neq; ex uolũtate uiri, ſed ex deo nati ſunt.
οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν
Et uerbum caro factum eſt, & habitauit in nobis
καὶ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,
& uidimus gloriam eius, gloriam quaſi unigeniti
καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μονογενοῦς
à patre plenum gratiæ & ueritatis.
παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας,

AVREA CARMINA PYTHAGORAE.
ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ.

Immortaleis primũ deos lege, ut diſpoſiti ſunt
Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ, ὡς διάκεινται.
Cole & uenerarẽ iuſiurãdũ. deinde heroes illuſtreis.
Τίμα, καὶ σέβου ὅρκον, ἔπειθ' ἥρωας ἀγαυούς,
Et terrenos uenerare dæmões legitime ſacrificãs
Τούς τε καταχθονίους σέβου δαίμονας ἔννομα ῥέζων.
Et parenteis honora, & proxime cognatos
Τούς τε γονεῖς τίμα τούς τ' ἄγχιστ' ἐκγεγαῶτας.
Sed ex alijs uirtute fac amicum, qui optimus ſit.
Τῶν δ' ἄλλων ἀρετῇ ποιοῦ φίλον, ὅς τις ἄριστος
Benignis autẽ pare ſermonib⁹, opibus q́; utilib⁹.
Πραέσι δ' εἶκε λόγοις, ἔργοισί τ' ἐπωφελίμοισι
Neq; odio habe amicum tuũ peccati cauſa parui.
Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς,
Quoad poſſis. poſſe enim ꝓpe neceſſitatẽ habitat.
Ὄφρα δύνῃ, δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
Hæc q̃dem ſic ſcito, ſed dominari aſſueſce hiſce.
Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι, κρατεῖν δ' εἰθίζεο τῶνδε
Ventri primum, & ſomno, luxuriæq;
Γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
Et iræ, facies autem rẽ turpem nunquam neq;
Καὶ θυμοῦ, πρήξεις δ' αἰσχρόν ποτε μήτε
cum alio.
μετ' ἄλλου,
Neque ſeparatim. omnium autem maxime, pu-
Μήτ' ἰδίῃ πάντων δὲ μάλιστ' αἰ-
deat te tui ipſius.
σχύνεο σαυτόν
Tum iuſtitiam exerce, opereq́;, uerboq́;.
Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε, λόγῳ τε.
Neq̃ ſtulte te ipſum habere in re ulla aſſueſce
Μηδ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε

Sed ſcito moriendum eſſe fato oĩbus.
Ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασι,
Pecunias autem aliquãdo poſſidere ama, aliquã
Χρήματα δ᾽ ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φίλει, ἄλ
do perdere.
λοτ᾽ ὀλέσθαι,
Quotq; diuinis fortũis mortales dolores hñt,
Ὅσσα τε δαιμονίησι τύχαις βροτοὶ ἄλγ᾽ ἔχουσιν,
horum quãcunque partem habeas, æquo animo
ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς, πρᾴως φέρε,
fer. neque ægre feras.
μή δ᾽ ἀγανάκτει.
curare autẽ decet quoad poſſis. ſic autẽ conſidera
ἰᾶσθαι δὲ πρέπει καθόσον δύνῃ. ὧδε δὲ φράζευ.
non ualde bonis, iſtoꝝ multum fortuna præbet.
οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς, τούτων πολὺ μοῖρα δίδωσι
multi autem hominibus ſermones, maliq; & boni
πολλοὶ δ᾽ ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε, καὶ ἐσθλοὶ
accidũt, qbus neq; obſtupeſce, neq; ſane ꝑmittas
προσπίπτουσ᾽, ὧν μή τ᾽ ἐκπλήσσεο, μήτ᾽ ἄρ᾽ ἐάσῃς.
implicari teipſum mendacium autẽ ſi quod dicat,
εἴργεσθαι σαυτόν, ψεῦδος δ᾽ ἤν πέρ τι λέγηται
æquo animo feras. Quod autẽ tibi dicam omni
πρᾴως ἴσχ᾽ ὃ δέ τοι ἐρέω, ὧδε παν
in re perficiatur.
τὶ τελέσθω.
nullus neque uerbo te decipiat, neque re
μηδείς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ.
fac, neque dic, & quod tibi non melius eſt.
πρῆξαι, μήδ᾽ εἰπεῖν, ὅ, τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
conſule autem ante opus, ne ſtulta ſint.
βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται
timidi facereq;, dicereq; ſtulta proprium uiri;
δειλοῦ τοι πρήσσειν τε, λέγειν τ᾽ ἀνόητα πρὸς ἀνδρός

ſed ea perfice, quæ te non poſtea dolore afficiant,
ἀλλὰ τὰ δ᾽ ἐκτελέειν, ἅ σε μὴ μετέπειτ᾽ ἀνιήσῃ.
fac nihil eorum quæ non ſcis, ſed docere
πρῆσσε δὲ μηδὲν, τῶν μὴ πίστασαι, ἀλλὰ διδάσκου
Quęcunque neceſſe eſt, & delectabiliſſimam ui-
ὅσσα χρεών. καὶ τερπνότατον βί-
tam ſic perages
ον ὧδε διάξεις,
neque ſanitatis circa corpus negligẽtiam habere
οὐδ᾽ ὑγιείης τῆς περὶ σῶμ᾽ ἀμέλειαν ἔχειν
oportet. χρή,
Sed potusq; menſuram, & cibi, exercitiorumq;
ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον. καὶ σίτου, γυμνασίων τε
fac. menſuram autem dico eam, quæ te do-
ποιεῖσθαι μέτρον. δὲ λέγω, τὸ δ᾽, ὅ μή σ᾽
lore non afficiat.
ἀνιήσῃ.
aſſueſce autẽ uiuendi modum habere purũ firmũ.
εἰθίζου δὲ δίαιταν, ἔχειν καθάρειον ἄθρυπτον
Et caue ea facere, quæ inuidiã habeant,
καὶ πεφύλαξό γε ταῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνον ἴσχει.
Ne expẽdere pręter tempus, tãquã bonoꝝ neſcius.
Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, ὁποῖα καλῶν ἀδαήμων.
Neq; illiberalis ſis. menſura oibus in reb᷒ optima.
Μήδ᾽ ἀνελεύθερος ἴσθι, μέτρον δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.
fac autẽ ea, quæ te non lædant, conſydera autem
πρῆσσε δὲ ταῦθ᾽, ἅ σε μὴ βλάψῃ λόγισαι δὲ
ante opus.
πρὸ ἔργου.
neque ſomnum mollibus in oculis ſuſcipe
Μὴδ᾽ ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσδέξασθαι,
ante, quàm diurnorum operum ter unumquodq;
πρὶν, τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον
ἐπελθεῖν.
percurras.

quò tranſgreſſus ſum? quid feci, qđ mihi decens
πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ
non perfectum eſt?
ἐτελέσθη;
incipiens à primo percurre & quæ poſtea.
ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου, ἐπέξιθι καὶ μετέπειτα,
mala quidem operatus dole, bona uero lætare.
δειλὰ μὲν ἐκπρήξας. ἐπιπλήσσεο. χρηστὰ δὲ, τέρπου.
hæc labora, hæc meditare. hæc oportet
ταῦτα πόνει. ταῦτ' ἐκμελέτα. τούτων χρὴ
cupere te, ἐρᾶν σε.
hæc te diuinæ uirtutis ad ueſtigia ponent.
ταῦτα σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει,
næ per noſtræ animæ dantem quaterniorem
ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν.
fontem perennis naturæ. ſed uade ad opus
παγὰν ἀενάου φύσεως. ἀλλ' ἔρχευ ἐπ' ἔργον,
deos precatus ut perficiant, his autē impetratis:
θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι, τούτων δὲ κρατήσας,
cognoſces imortaliūq; deorū, mortaliūq; hoīum
γνώσῃ ἀθανάτων τε θεῶν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων
conſiſtentiam, ut ſingula prætereunt, utq; tenent.
σύστασιν ἥτε ἕκαστα διέρχεται ἥτε κρατεῖται,
cognoſces autem quatenus fas eſt, naturam
γνώσῃ δ' ἣ θέμις ἐστὶ, φύσιν
in omni ſimilem;
περὶ παντὸς ὁμοίην,
ut neq; inſperanda ſperes, neq; te quid lateat,
ὥς τε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν, μήτε τι λήθειν
cognoſces autem homines ſpontanea detrimen
γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ'
ta habenteis, ἔχοντας
miſeri, qui bona propè cum ſint, non uident
τλήμονες, ὅτι ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὐκ ἐσορῶσιν,

neque audiunt. ſolutionem autem malorum
οὔτε κλύουσι. λύσιν δὲ κακῶν
pauci norunt
παῦροι συνίσασι
talis fortuna mortalium lædit menteis hi
τοίη μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας. οἳ
ſed cylindris.
δὲ κυλίνδροις
ex alijs in alia ferũtur, iſinita nocumẽta habentes.
ἄλλοτ᾽ ἐπ᾽ ἄλλα φέρονται, ἀπείρονα πήματ᾽ ἔχοντες.
moleſta enim comes lis nocens latet,
λυγρὴ γὰρ συνοπαδὸς ἔρις βλάπτουσα λέληθε,
inſita. quam non oportet te adducere, ſed
σύμφυτος, ἣν οὐ δεῖ προσάγειν, εἴκοντα δὲ
cedendo fugere.
φεύγειν,
Iupiter pater, uel à multis malis quieſcas omneis,
Ζεῦ πάτερ, ἢ πολλῶν τε κακῶν παύσειας ἅπαντας,
Vel omnibus oſtendas, quas non forte utantur.
ἢ πᾶσιν δείξαις, οἵῳ τῷ δαίμονι χρῶνται.
Sed tu confide, quoniã diuinũ gen' eſt mortalibus
ἀλλὰ σὺ θάρσει, ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν.
Quibus ſacra afferens natura oſtendit ſingula.
οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα,
Quorum ſiquid tibi curæ eſt, uinces que te iubeo
ὧν εἴ σοί τι μέτεστι, κρατήσεις ὧν σε κελεύω,
medicando, animã autem laboribus iſtis liberabis.
ἐξακέσας, ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶνδε σαώσεις.
ſed abſtine ciboꝝ. quos dixim', i que purgatiõib'
ἀλλ᾽ εἴργου βρωτῶν ὧν εἴπομεν, ἔν τε καθαρμοῖς,
in'que liberatione aĩ dijudica, & cõſydera ſingula,
ἔν τε λύσει ψυχῆς κρίνων, καὶ φράζευ ἕκαστα,
aurigam iudicium conſtituens deſuper optimum.
ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην.

cũ autem relicto corpore, ad æthera liberũ iueris,
ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα, ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς.
eris immortalis deus, incorruptibilis,
ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς ἄμβροτος
non amplius mortalis.
οὐκέτι θνητός.

Finis aureorum carminum Pythagoræ.

Τέλος τῶν χρυσῶν ἐπῶν τοῦ Πυθαγόρου,

VERSVS IN PHOCYLIDEM.

ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΩΚΥΛΙΔΗΝ.

Phocilides decentem uiuens uitam.
Ὦ φωκυλίδης εὐπρεπῆ ζήσας βίον;
Vt Chriſti diſcipulus, ut apoſtolus magnus
ὡς Χριστομύστης ὡς ἀπόστολος μέγας,
Vt auditor dei. uaticiniorum.
ὡς ἀκροατὴς. τῶν θεοῦ θεσπισμάτων
Et Antiſtes optimorum operum,
καὶ μυσταγωγὸς τῶν ἀρίστων πρακτέων
Euangelice hæc dicit, & ſcribit,
εὐαγγελικῶς ταῦτα λαλεῖ καὶ γράφει,
utilia exiſtentia ĳs, qui in uita.
εὔχρηστα τυγχάνοντα τοῖς ἐν τῷ βίῳ.

IN EVNDEM ALII.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΕΤΕΡΟΙ.

Hæc iuſtitĳs ſanctis dei conſilia declarat
ταῦτα δίκῃς ὁσίῃσι θεοῦ βουλεύματα φαίνει

Phocylides uirorum ſapientiſſimus, diuina
Φωκυλίδης ἀνδρῶν ὁ σοφώτατος, ὄλβια
dona
δῶρα.

Phocylides poema admonitorium.
Φωκυλίδου ποίημα νουθετικὸν,

Neq; nuptias furare. neq; maſculã uenerẽ, excita.
Μήτε γαμοκλοπέειν, μήτ' ἄρσενα κύπριν ὀρίνειν,
neq; fraudes ſue, neq; ſanguine manum pollue.
μήτε δόλους ῥάπτειν, μήθ' αἵματι χεῖρα μιαίνειν.
ne ditare iniuſte. ſed ex iuſtis uiue.
μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, ἀλλ' ἐξ ὁσίων βιοτεύειν
Contentus ſis præſentibus, & alienorum abſtine.
ἀρκεῖσθαι παρεοῦσι, καὶ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι.
Mendacia ne dicas, ſed uera omnia loquere.
ψεύδεα μὴ βάζειν, τὰ δ' ἐτήτυμα πάντ' ἀγορεύειν.
Primum deum cole, deinde autem tuos parẽteis.
πρῶτα θεὸν τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας.
Omnibus iuſta tribue, neq; iudiciũ i gratiã trahe.
πᾶσι δίκαια νέμειν, μὴ δὲ κρίσιν ἐς χάριν ἕλκειν
neq; repellas paupertatẽ iniuſte ne iudices ꝑſonã.
μὴ ῥίψῃς πενίην, ἀδίκως μὴ κρίνε πρόσωπον,
Si tu male iudicaueris, te deus poſtea iudicabit.
ἢν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσει.
Teſtimonium falſum fuge. iuſta loquere.
μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαι' ἀγορεύειν.
Virginitatem cuſtodi. fidẽ uero in omnibus ſerua
παρθενίην τηρεῖν πίστιν δ' ἐν πᾶσι φυλάσσειν.
menſuras tribue iuſtas. bona autem menſura in
μέτρα νέμειν τὰ δίκαια, καλὸν δ' ἐπὶ μέτρον
omnibus.
ἅπασι.
Bilancem ne feri alteri iugem, ſed æquam trahe.
σταθμὸν μὴ κρούειν ἑτερόζυγον, ἀλλ' ἴσον ἕλκειν.

Neque peieres, neq; inſcienter, neque ſponte
μήτ' ἐπιορκήσης, μήτ' ἀγνῶς, μήτε ἑκόντι
Peieratorē odit deus imortalis, qcūque iurauerit.
ψεῦδορκον στυγέει θεὸς ἄβροτος, ὅς τις ὀμόσσῃ.
Semina ne furare execrandus quicūq; ſumit.
σπέρματα μὴ κλέπτειν, ἐπαράσιμος ὅς τις ἀέρηται,
mercedem laboranti da ne preme pauperem.
μισθὸν μοχθήσαντι δίδου, μὴ θλῖβε πένητα.
linguæ mentem adhibe. cælandum uerbum in
γλώσσῃ νοῦν ἔχέμεν. κρυπτὸν λόγον ἐν
mentibus tene.
φρεσὶν ἴσχειν,
neq; iniuſtū facere uelis, neq; iniuſtitiā facerē ſinas.
μήτ' ἀδικεῖν ἐθέλης, μήτ' οὖν ἀδικοῦντα ἐάσῃς,
medico ſtatim da, neq; cras ueni dicas.
πτωχῷ δ' εὐθὺς δίδου. μηδ' αὔριον ἐλθέμεν εἴπῃς.
implens tuā manū, miſericordiā indigenti præbe.
πληρώσας σὴν χεῖρ' ἔλεον χρήζοντι παράσχου,
Peregrinum in domum ſuſcipe, & cæcum duc.
ἄστεγον εἰς οἶκον δέξαι, καὶ τυφλὸν ὁδήγει
Naufragos miſerare quoniā nauigatio eſt icerta.
ναυηγούς οἴκτειρον. ἐπεὶ πλόος ἐστὶν ἄδηλος
manum lapſo da, ſalua uero permiſerum uirum.
χεῖρα πεσόντι δίδου, σῶσον δ' ἀπερίστατον ἄνδρα.
Cōes paſſiones oium uita, troch' iſtabiles diuitiæ
κοινὰ πάθη πάντων. ὁ βίος, τροχὸς, ἄστατος ὄλβος.
Diuitias habens, tuam manum egenis porrige.
πλοῦτον ἔχων, σὴν χεῖρα πενιτεύουσιν ὄρεξον.
quæ tibi dedit deus, ex ꝭs indigentibus præbe.
ὧν σοι ἔδωκε θεὸς, τούτων χρήζουσι παράσχου,
ſit cōmunis uniuerſus uictus & cōcordia omnia,
ἔστω κοινὸς ἅπας ὁ βίος, καὶ ὁμόφρονα πάντα.
enſem accingitór non ad cædē, ſed ad defenſionē.
τὸ ξίφος ἀμφιβαλοῦ μὴ πρὸς φόνον, ἀλλ' ἐς ἄμυναν.
utinam

utinam autem non egas neq; iuſte, neq; iniuſte,
εἴθε δὲ μὴ χρήζοισ' μήτ' ἔνομα, μήτι ἀδίκως.
ſi enim occidas inimicum,tuam manum polluis.
ἢν γὰρ ἀποκτείνῃς ἐχθρὸν, σέο χεῖρα μιαίνεις,
agri uicinantis abſtine, neq; tranſgrediaris.
ἀγροῦ γειτονεύοντος, ἀπόσχεο, μὴδ' ἄρ' ὑπερβῇς,
oium modus optimus, p̄ter greſſiones uero malę
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεειναί.
neque ullum creſcentem fructum lædas arui.
μηδέ τιν' αὐξόμενον καρπὸν λωβήσῃ ἀρούρης.
ſint æqui honori aduenæ inter ciues.
ἔστωσαν, ὁμότιμοι ἐπήλυδες ἐν πολιήταις.
Omnes enim paupertatem experimur multiuagã
πάντες γὰρ πενίης πειρώμεθα τῆς πολυπλάκτου.
regio uero nullum firmũ habet ſolũ hominibus.
χώρη δ' οὔτι βέβαιον ἔχει πέδον ἀνθρώποισιν.
Auaritia mater malitiæ. uniuerſæ.
ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
Aurum ſemper dolus eſt,& argẽtum hominibus.
χρυσὸς ἀεὶ δόλος ἐστὶ, καὶ ἄργυρος ἀνθρώποισιν.
o aurum maloꝝ princeps uitiperda oia minuens.
χρυσὲ κακῶν ἀρχηγὲ, βιοφθόρε, πάντα χαλέπτων.
Vtinam nõ mortalibus eſſes nocumentũ amabile
εἴθε σε μὴ θνητοῖσι γενέσθαι πῆμα ποθεινόν.
tui enim cauſa pugnæq;, prædæq;,cædesq;.
σοῦ γὰρ ἕκητι μάχαι τε, λεηλασίαι τε φόνοι τε
inimici uero filii parentibus, fratresq; germanis.
ἐχθρὰ δὲ τέκνα γονεῦσιν, ἀδελφειοί τε συναίμοις
ne alterum cæles corde intellectum, alia dicens.
μὴδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ' ἀγορεύων.
neq; ſicut ſaxatilis polypus ſecũdum locũ muteris
μὴδ' ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶραν ἀμείβου,
qui ſpõte iniurius eſt malus uir ſed ex neceſſitate,
ὅς τις ἑκὼν ἀδικεῖ, κακὸς ἀνὴρ, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης.

non dicam finem,cõſilium autem dirige cuiusq;
οὐκ ἐξέω τὸ τέλος, βουλὴν δ᾽ ἰθυνε ἑκάςου
neq; ſuperbi ſapiētia,neq; robore,neq; in diuitijs
μὴ γαυροῦ σοφίῃ,μήτ᾽ ἀλκῇ, μήτ᾽ ἐνὶ πλούτῳ.
unus deus eſt ſapiens.fortis ſimul & prædiues.
εἷς θεός ἐςι σοφός. δυνατός ἅμα καὶ πολύολβος.
neq; præteritis malis conſume tuum cor.
μὴ δὲ παρειχομένοισι κακοῖς τρύχου τεὸν ἦτορ.
non amplius enim poteſt factum eſſe infectum.
οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.
ne ſis præceps ad manum,frena uero feram iram.
μὴ προπετὴς ἐς χεῖρα,χαλίνου δ᾽ ἄγριον ὀρχήν.
ſæpe enim percutiens, inuitus necem perfeciſti
πολλάκι γὰρ πλήξας, ἀέκων φόνον ἐξετέλεσσας.
ſint communes Paſſiones nihil magnum, neque
ἔςω κοινὰ πάθη,μηδὲν μέγα, μηδ᾽
ſuperbum.
ὑπέροπλον.
non bonum abundans eſt mortalibus utilitas.
οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφη θνητοῖσιν ὄνειαρ.
multæ enĩ delitiæ ad imoderãtos trahunt amores
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας,
ſuperbificant uero multæ diuitiæ,& ad iniuriam.
ὑψαυχεῖ δ᾽ ὁ πολὺς πλοῦτος καὶ ἐς ὕβριν
augent.
ἀέξει.
furor ſubiens. inſaniam exitialem parat.
θυμὸς ὑπερχόμενος, μανίην ὀλοόφρονα τεύχει.
ira uero eſt appetitus,ſupgrediẽs autem iracũdia.
ὀργὴ δ᾽ ἐςὶν ὄρεξις,ὑπερβαίνουσα δὲ μῆνις.
æmulatio bonorum,bona malorum uero mala.
ζῆλος τῶν ἀγαθῶν,ἐσθλός,φαύλων δ᾽,ὑποεργός.
audacia malorum pernicioſa,multum uero auge
τόλμα κακῶν, ὀλοή,μέγ᾽ ὀφέλλει δ᾽.

bona laboranteis.
ἐσθλὰ πονεῦντας,
honeſtus amor uirtutis,ſed ueneris dedec' auget
σεμνὸς ἔρως ἀρετῆς, ὁ δὲ κύπριδος αἶσχος ὀφέλλει.
iucundus, mitis uocatur inter ciueis.
ἡδὺς ἀγανόφρων κικλήσκεται ἐν πολιήταις,
menſura comede,& bibe,& fabulare.
μέτρῳ μὲν φαγέειν, καὶ πιεῖν καὶ μυθολογεύειν.
omnium menſura optima, exceſſus autē malus,
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεγεινή.
ne inuideas bona ſociis ne notam inuſſeris.
μὴ φθονέοις, ἀγαθῶν ἑτάροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς.
ininuidi cœleſtes & inter ſe ſunt.
ἄφθονοι οὐρανίδαι, καὶ ἐν ἀλλήλοις τελέθουσιν,
nonuidet luna multo melioribus ſolis radijs,
οὐ φθονέει μήνη πολὺ κρείσσοσιν ἡλίου αὐγαῖς,
nō terra cœleſtibus ſublimitatibus inferius exiſtēs
οὐ χθὼν οὐρανίοις ὑψώμασι, νέρθεν ἐοῦσα.
non flumina æquoribus ſemper autem con
οὐ ποταμοὶ πελάγεσσιν, ἀεὶ δ' ὁμό-
cordiam habent.
νοιαν ἔχουσιν,
ſi enim diſcordia beatis eſſet,non ſtaret cælum.
εἰ γὰρ ἔρις μακάρεσσιν ἔην, οὐκ ἂν πόλος ἔστη,
temperantiam exerce turpidibus operibus abſtine
σωφροσύνην δ' ἀσκεῖν, αἰσχρῶν δ' ἔργων ἀπέχεσθαι,
nei mitare malitiam,iuſtitia uero deleto uindictā.
μὴ μιμοῦ κακότητα, δίκῃ δ' ἀπάλειψον ἄμυναν,
Perſuaſio enim utilitatē,lis uero litem regenerat.
Πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ, ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
ne crede citiſſime,ante quā uere finem uideas,
μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.
uincere bene operanteis in pluribus decet.
νικᾶν εὖ ἔρδοντας ἐπὶ πλεόνεσσι καθήκει.

bonum hoſpitare potius frugalibus menſis,
καλὸν ξενίζειν ταχέως λιταῖσι τραπέζαις,
quã plurimis, doloſis, morantibus præter tempus
ἢ πλείσταις, δολίαισι, βραδυμνούσαις, παρὰ καιρόν.
nunquam fœnerator amarus fias uiro pauperi.
μηδέποτε χρήστης πικρὸς γένῃ ἀνδρὶ πένητι.
neque quiſq̃ aueis nidi ſimul omneis accipiant.
μηδέ τις ὄρνιθας καλιῆς ἅμα πάντας ἑλέσθω.
matrẽ uero reliq̃s, ut habeas rurſus ipſius pullos.
μητέρα δ' ἐκπρολίπῃς, ἵν' ἔχῃς πάλι τῆς δὲ νεοττούς.
nunquam iudicare imperitos uiros ſinas.
μηδέποτε κρίνειν ἀδαήμονας ἄνδρας ἐάσῃς.
ſapientiam ſapiens dirigit, artes uero coartifex.
τὴν σοφίην σοφὸς ἰθύνει, τέχνας δ' ὁμότεχνος.
non capit magnam doctrinã ĩdoctus audiendi.
οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκούειν
non enim ſanè intelligunt nũquam bona edocti.
οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες
neque menſipetas aſſentatores fac ſocios.
μηδὲ τραπεζοκόρους κόλακας ποιεῖσθαι ἑταίρους.
multi enim potus & cibi ſunt ſodales
πολλοὶ γὰρ πόσιος καὶ βρώσιός εἰσιν ἑταῖροι,
tempus captantes ut eſatiari poſſint.
καιρὸν θωπεύοντες ἐπὴν κορέσασθαι ἔχωσιν.
dolentes uero paucis, & multis omnes in expleti.
ἀχθόμενοι δ' ὀλίγοις, καὶ πολλοῖς, πάντες ἄπληστοι.
populo ne crede. multimora eſt turba.
λαῷ μὴ πίστευε, πολύτροπός ἐστιν ὅμιλος.
populus, & aqua, & ignis, irretentilia omnia.
λαός, καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ, ἀκατάσχετα πάντα.
neq; fruſtra apud ignem ſedẽs diminuas cañ cor.
μηδὲ μάτην ᾧ πῦρ καθίσας, μινύθῃς φίλον ἦτορ.
menſuram uero fac deis. nã menſura eſt optima.
μέτρα δὲ τεῦχε θεοῖσι, τὸ γὰρ μέτρον ἐστὶν ἄριστον.

terram impertire inſepultis mortuis :
γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι ἀταρχεύτοις νεκύεσσι.
tumulum mortuo℞ refodias, neq; non uidēda
μὴ τύμβον φθιμένων ἀνορύξῃς, μὴ δ' ἀθέατα
oſtendas ſoli,& dæmonicam iram excites
δείξῃς ἠελίῳ, καὶ δαιμόνιον χόλον ὄρσῃς.
non bonum,compagem reſoluere hominis.
οὐ καλὸν, ἁρμονίην ἀναλύεμεν ἀνθρώποιο.
& celeriter aūt exterra ſperamus in lucem uenire.
καὶ τάχα δ' ἐκ γαίης ἐλπίζομεν ἐς φάος ἐλθεῖν.
reliquiæ defunctorum,poſtea uero dei ſunt.
λείψαν' ἀποιχομένων ὀπίσω δὲ θεοὶ τελέθονται.
animi enim manent icorruptibiles in mortuis.
ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήρεοι ἐν φθιμένοισι.
ſpiritus enim eſt dei uſus mortalibus & imago.
πνεῦμα γὰρ ἐστὶ θεοῦ χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών.
corpus enim ex terra habem⁹ & omnes ad ipſam
σῶμα γὰρ ἐκ γαίης ἔχομεν. καὶ πάντες ἐς αὐτὴν
ſoluti puluis ſumus.aer uero iterū ſpiritum recipit.
λυόμενοι, κόνις ἐσμὲν ἀὴρ δ' ἀνὰ πνεῦμα δέδεκται.
diuitijs ne parcas.memento quod mortalis es.
πλούτου μὴ φείδου, μέμνησ' ὅτι θνητὸς ὑπάρχεις.
non licet apud Plutonem diuitias habere, & pecu
οὐκ ἔν ἐς ἅδην ὄλβον ἔχειν, καὶ χρή
nias ferre.
ματ' ἄγεσθαι.
oēs æquales mortui,animis uero deus dominat.
πάντες ἴσοι νέκυες, ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει.
Communia tecta domorum, æterna, & patria
κοινὰ μέλαθρα δόμων, αἰώνια, καὶ πατρὶς
infernus :
ἅδης,
Cōmunis locus oībus,pauperibusq;, & regibus.
ξυνὸς χῶρος ἅπασι, πένησι τε, καὶ βασιλεῦσιν.

non multũ homines uiuimus tẽpus, ſed ad tẽpus.
οὐ πολὺ ἄνθρωποι ζῶμεν χρόνον ἀλλ' ὥσ̄ι καιρόν.
animꝰ uero imortalis & inſeneſcibilis uiuit ſemp.
ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντός.
neq; malis doles, neque exultes gaudio.
μήτε κακοῖς ἄχθου, μήτ' οὖν ἐπαγάλλεο χάρμῃ.
ſæpe in uita & ſperantibus infidum.
πολλάκις ἐν βιότῳ καὶ ἐαρ' ἐ ἀλέοισιν ἄπιςον.
tempori ſerui. ne contraſta uentis.
καιρῷ λατρεύειν· μὴ δ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι.
nocumentũ & dolentibus, mali ſolutio uenit cito.
πῆμα καὶ ἀχθομένοισι κακοῦ λύσις ἤλυθεν ἄφνω
ne magniloquẽtia rabiens, mẽtem debaccheris.
μὴ μεγαληγορίῃ τρυφῶν, φρένας λυσσωθείης.
beneloquentiam exerce, que ualde oẽs iuuabit.
εὐεπίην ἀσκεῖν, ἥτις μάλα πάντας ὀνήσει.
telum ſane ſermo uiro incidentius eſt ferro.
ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
arma cuique tribuit deus. naturam aeripetam.
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεὸς φύσιν ἠερόφοιτον
auibus qdem multã uelocitatẽ, roburq; leonibus
ὄρνισι μὲν πολλὴν ταχυτῆτ', ἀλκὴν τε λέουσι
tauris uero per ſe fuſis cornibus, acculeos apibus
ταύροισι δ' αὐτοχύτοις κεράεσσι, κέντρα μελίσσαις
innatum adiutoriũ dedit. ratio uero propugnaculum hominibus.
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε, λόγος δ' ἔρυμ' ἀνθρώποισι,
ſed diuinæ ſapientiæ ratio eſt optima.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος,
melior forti eſt Sapiens uir
βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ.
agros & urbes ſapientia, & nauem gubernat.
ἀγρούς καὶ πόλιας σοφία, καὶ νῆα κυβερνᾷ.

non iuſtum celare iniuſtum uirum impunitum.
οὐχ ὅσιον κρύπτειν τὸν ἀτάσθαλον ἄνδρα ἄτιτον,
ſed oportet maleficum auerſari neceſſario.
ἀλλὰ χρὴ κακόεργον ἀποτροπάασθαι ἀνάγκῃ.
ſæpe commoriuntur malis coaſſiſtentes.
πολλάκι συνθνήσκουσι κακοῖς οἱ συμπαρεόντες.
furum ne accipias furtiuum uirorum depoſitum.
φωρῶν μὴ δέξῃ κλεπίμην ἀνδρῶν παραθήκην.
utrique fures & receptor & furator.
ἀμφότεροι κλῶπες καὶ ὁ δεξάμενος, καὶ ὁ κλέψας.
portionē oībus tribue, æqualitas ī oībus optima.
μοῖραν πᾶσι νέμειν, ἰσότης δ' ἐν πᾶσιν ἀρίστη.
incipiens parce omnibus ne poſtremū indigeas.
ἀρχόμενος φείδου πάντων, μὴ τέρμ' ἐπιδεύῃς,
ne iumenti mortalis cibū ſecundū menſurā ſume
μὴ κτήνους θνητοῖο βορὴν κατὰ μέτρον ἕλησι.
iumentū uero ſi inimici ceciderit in uia, coalleua.
κτῆνος δ' ἢν ἐχθροῖο πέσῃ καθ' ὁδόν, συνέγειρον.
errantēque hominē, & mariuagum neq; deuites.
πλαζόμενόν τε βροτὸν, καὶ ἀλίτροπον. μήδ' ὑπαλύξῃς.
melius pro inimico adipiſci amicum beneuolum.
βέλτερον ἀντ' ἐχθροῦ τυχέειν φίλον εὐμενέοντος.
incipiens malum abſcinde, uulnusq; ſana.
ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, ἕλκος τ' ἀκέσασθαι.
neque feriuorā edas carnem, uelocipedibus uero
μὴ δ' ἔτι θηροβόρον δαίσῃ κρέας, ἀργίποσιν δὲ
reliquias linque canibus. à feris feræ edantur.
λείψανα λεῖπε κυσί. θηρῶν ἀπὸ θῆρες ἔδωνται,
uenena ne ſtrue. magicorum librorum abſtine.
φάρμακα μὴ τεύχειν, μαγικῶν βίβλων ἀπέχεσθαι.
pueris tenellis ne corripias manum uiolenter.
νηπιάχοις ἁπαλοῖς μὴ μάρψῃ χεῖρα βιαίως.
fuge diſcordiam & litem, bello adueniente.
φεῦγε διχοστασίην καὶ ἔριν, πολέμου προσιόντος.

ne malo bēnefeceris, ſeminare æque eſt in mari.
μὴ κακὸν δὲ ἔρξῃς, σπείρειν ἶσον ἐστ᾽ ἐνὶ πόντῳ.
operare laborans, ut ex proprijs uiuas.
ἐργάζευ μοχθῶν, ὡς ἐξ ἰδίων βιοτεύσῃς.
omnis enim iners uir, uiuit furtiuis à manibus.
πᾶς γὰρ ἀεργὸς ἀνὴρ, ζώει κλοπίμων ἀπὸ χειρῶν
neque alterius ex epulo edas reliquias menſę.
μηδ᾽ ἄλλον παρὰ δαιτὸς ἔδοις σκυβάλισμα τραπέζης,
ſed ex domeſticis uictibus comedas in con-
ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν οἰκείων βιότων φάγοις ἀνυ-
tumelioſus.
βριστος.
ſi uero quis non didicit artem fodiat ligone
εἰ δέ τις οὐ δεδάηκε τέχνην, σκάπτοιτο δικέλλῃ.
eſt uitæ omme opus cum laborare uelis.
ἐστι βίῳ πᾶν ἔργον, ἐπὰν μοχθεῖν ἐθέλῃσθα.
nauta ſi nauigare uelis, latum mare.
ναυτίλος εἰ πλώειν ἐθέλεις, εὐρεῖα θάλασσα.
ſi uero terræ laborem gubernare, longa ſanè
εἰ δὲ γεωπονίην μετέπειν, μακραί τοι
arua.
ἄρουραι.
nullum ſine labore eſt mortalibus facile opus.
οὐδὲν ἄνευ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον,
neque ipſis beatis. labor autem uirtutem ual-
οὐδ᾽ αὐτοῖς μακάρεσσι. πόνος δ᾽ ἀρετὴν μέ-
de auget.
γ᾽ ὀφέλλει.
formicæ terræ reconditas relinquentes domos.
μύρμηκες γαίης μυχάτους προλελοιπότες οἴκους
ueniunt uictus egentes quando rura
ἔρχονται βιότοιο κεχρημένοι. ὁππότ᾽ ἄρουραι
frugibus tonſa fructuum implent areas.
λήϊα κειράμεναι, καρπῶν πλήθουσιν ἀλωάς.

ipſæ autem tritici nuper tritum onus habent
οἱ δ᾽ αὐτοὶ πυροῖο νεοτριβὲς ἄχθος ἔχουσιν,
aut ordeoꝝ. ſemper uero ferens ferentē ſectatur.
ἢ κριθῶν. αἰεὶ δὲ φέρων φοροῦντα διώκει.
ex æſtate ad hyemem cibum ſuum auferentes.
ἐκ θέρεος ποτὶ χεῖμα βορὴν σφετέρην ἐπάγοντες,
infatigabilem. genus autem paruum eſt multum
ἄτρυτον. φῦλον δ᾽ ὀλίγον τελέθει
laborans.
πολύμοχθον.
laborat autem aeriuada, optimi laborq; apis.
κάμνει δ᾽ ἠεροφοῖτος, ἀριστοπόνος τε μέλισσα,
aut petræ curuæ per cauernam, uel calamis,
ἠὲ πέτρης κοίλης κατὰ χηραμὸν, ἢ δονάκεσσιν,
aut quercus antique ſuper concauo intra
ἠὲ δρυὸς ὠγυγίης κατὰ κοιλάδος ἔνδοθι
aluearia.
σίμβλων,
examinibus infinitatem per flores ceridomificās.
σμήνεσι μυριότητα κατ᾽ ἄνθεα κηροδομοῦσα.
ne maneas cœlebs, ne ignominis pereas.
μὴ μείνῃς ἄγαμος, μήπως νώνυμος ὄληαι.
da aliquid naturæ & ipſe. gigne uero rurſus, ſicut
δός τι φύσει καὐτὸς, τέκε δ᾽ ἔμπαλιν, ὡς
genitus es.
ἐλοχεύθης.
ne lenocineris uxorem, tuos filios polluens.
μὴ προαγωγεύσῃς ἄλοχον, σέο τέκνα μιαίνων.
nō enim pariunt filios ſimileis mœchicha cubilia.
οὐ γὰρ τίκτει παῖδας ὁμοίους μοιχικὰ λέκτρα.
nouercam ne tange, ſecunda cubilia patris.
μητρυιῆς μὴ ψαύειε, δεύτερα λέκτρα γονῆος.
matrem uero ſicut honora matris ueſtigia ua-
μητέρα δ᾽ ὡς τίμα, τὴν μητέρος ἴχνια βᾶ.

dentem.
σαν.
ne ſororis in abhorrendum ueni cubile.
μὴ δὲ κασιγνήτης ἐς ἀπότροπον ἐλθέμεν εὐνήν.
neq; in pellicaribus patris cubilibus mi.
μὴ δ' ᾤθι παλλακοῖσι πατρὸς λεχέεσσι μι-
ſcearis.
γείης.
neque mulier corrumpat infantem fœtum intra
μὴ δὲ γυνὴ φθείρῃ βρέφος ἔμβρυον ἔνδο-
uentrem.
θι γαστρός.
neque cum peperit canibus iaciat & uulturibus
μηδὲ τεκοῦσα κυσὶ ῥίψῃ καὶ γυψὶν
dilaniationes.
ἕλωρα.
neque quis ſuæ uxori prægnanti manum injiciat.
μηδὲ τις ἧ ἀλόχῳ ἐγκύμονι χεῖρα βάλλητω.
neque rurſus proligenam unquam ſeca maſcu-
μηδ' ἂν παιδογόνον ποτὲ τέμνειν ἄρσε-
lum puerum.
να κοῦρον.
neque brutis animalibus initorium ad cubile
μηδ' ἀλόγοις ζώοις βατήριον εἰς λέχος
ueni.
ἐλθεῖν.
neque iniuria afficias mulierem erubeſcendis cu-
μηδ' ὕβριζε γυναῖκα ἐπ' αἰσχυντοῖς λε-
bilibus.
χέεσσι.
neque tranſgrediare cubilia naturæ in uenerem
μὴ παραβῇς εὐνὰς φύσεως ἐς κύπριν
exlegem.
ἄθεσμον.

neque ipſis feris maſculus complacuit ad
οὐδ᾽ αὐτοῖς θήρεσσ᾽ ἄρσην συνέβαδυν ἐς
coitum.
εὐνήν
neque fœminæ cubile uirorum imitentur.
μηδ᾽ ἔτι θηλύτεραι λέχος ἀνδρῶν μιμήσαιντο.
neque in amore mulierum omnis ruas incon
μηδ᾽ ἐς ἔρωτα γυναικῶν ἅπας ῥεύσῃς ἀκα-
tinentem.
θεκτον.
non enim amor deus eſt. paſſio uero obſcura
οὐ γὰρ ἔρως θεός ἐστι, πάθος δ᾽ ἀΐδηλον
omnium.
ἁπάντων.
neque autem fratrum uxorum ad ſtrata accede.
μὴ δὲ κασιγνήτων ἀλόχων ἐπὶ δέμνια βαίνειν.
ama tuam uxorem. quid enim iocundius &
στέργε τεὴν ἄλοχον. τί γὰρ ἥδυτερον καὶ
melius.
ἄρειον.
quàm cum uiro mulier ſapit cara ſenectam uſque,
ἢ ὅταν ἀνδρὶ γυνὴ φρονέῃ φίλα γήραος ἄχρι,
& maritus ſuæ uxori; neque cadat in medio
καὶ πόσις ᾗ ἀλόχῳ, μηδ᾽ ἐμπέσῃ ἄνδιχα
diſcordia.
νεῖκος.
neque auten quis indeſponſatim per uim puel-
μὴ δέ τις ἀμνήστευτα βίῃ κούρῃ-
lis permiſceatur.
σι μιγείη,
neque uxorem malam tuis domibus inducas.
μὴ δὲ γυναῖκα κακὴν σοῖσιν οἴκοισιν ἄγεσθαι.
ſeruis uero uxori, malæ gratia cauſa dotis.
λατρεύεις δ᾽ ἀλόχῳ, λυγρῆς χάριν εἵνεκα φερνῆς.

equos generoſos inquirere quidem in domum
ἵππους δ᾽ εὐγενέας δίζεσθαι μὲν κατὰ οἶκον,
tauroſq; alticeruices. ſed catulos perferos,
ταύρους δ᾽ ὑψιτένοντας, ἀτὰρ σκυλάκων παναγρίους,
ducere uxorem uero non bonam contemnimus
γῆμαι δ᾽ οὐκ ἀγαθὴν ἐριδαίνομεν
deſipientes :
ἀφρονέοντες,
neque mulier malum uirum renuit, ſi diues ſit.
οὐ δὲ γυνὴ κακὸν ἄνδρ᾽ ἀπαναίνεται ἀφνεὸν ὄντα
neque nuptijs nuptias alias ducas in nocumento
μὴ δὲ γάμῳ γάμον ἄλλον ἄγῃς ἐπὶ πήματι
nocumentum .
πῆμα.
filijs ne difficilis ſis , ſed mitis eſto.
παισὶ δὲ μὴ χαλέπαινε τεοῖς, ἀλλ᾽ ἤπιος ἴσθι.
ſi uero quid puer peccet, Prohibeat filium mater,
ἢν δέ τι παῖς ἀλίτῃ, κωλυέτω υἱέα μήτηρ,
uel ualde ſenes generis aut populi ſeniores
ἢ καὶ πρεσβύτατοι γενεῆς, ἢ δημογέροντες.
ne in maſculo filio nutri cincinni gratia capillum
μὴ μὲν ἐπ᾽ ἄρσενι παιδὶ τρέφειν πλοκαμῖδος χαίτην,
ne uerticem plices. neque uittas tortuoſas
μὴ κορυφὴν πλέξῃς μήθ᾽ ἅμματα λοξὰ
corymborum.
κορύμβων,
maſculos nõ decet coma. delitiæ uero mulierib⁹.
ἄρσεσιν οὐκ ἐπέοικε κόμη χλιδαὶ δὲ γυναιξί,
pueri autem pulchri cuſtodi iuuenilem horam.
παιδὸς δ᾽ εὐμόρφου φρουρεῖν νεοτήσιον ὥρην,
multi enim inſaniunt ad maſculã miſtionẽ amoris
πολλοὶ γὰρ λυσσῶσι πρὸς ἄρσενα μῖξιν ἔρωτος,
uirginem autẽ cuſtodi multi clauibus thalamis.
παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι.

neque ipſam uſq; ad nuptias ante ædis conſpici.
μηδέμιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆ-
ſinas.
ναι ἐάσῃς.
pulchritudo difficilis cuſtoditu eſt liberorum pa-
κάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων τε-
rentibus.
κέεσσι.
Cognatis amorem tribuas ſanctamq; concordiã.
συγγενέσιν φιλότητα νέμοις, ὁσίην θ' ὁμόνοιαν,
uenerare canos temporibus, cede uero ſenibus.
αἰδεῖσθαι πολιοκροτάφους, εἴκειν δὲ γέρουσιν
ſede, & honoribus omnibus. ætati uero ſimilem.
ἕδρης καὶ γεράων πάντων. γενεῇ δ' ἀτάλαντον
ſenem æqualẽ patris æqualis honoribus uenerare
πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσαις τιμαῖς γέραιρε.
uentris debitam portionem præbe ſeruis.
γαστρὸς ὀφειλόμενον. δασμὸν παρέχου θεράπουσι
ſeruo ordinata tribuas, ut tibi ſecundum animũ.
δούλῳ τακτὰ νέμοις, ἵνα τοι καταθύμιος εἴη.
ſigna ne ſcribas improperans ſeruum.
στίγματα μὴ γράψῃς ἐπονειδίζων θεράποντα.
ſeruum ne lædas quid maledicens ad dñm
δοῦλον μὴ βλάψῃς τι κακηγορέων πρὸς ἄνακτα.
accipe & conſilium à ſeruo bene ſapiente.
λάμβανε καὶ βουλὴν παρ' οἰκέτου εὖ φρονέοντος.
caſtitates animæ tuæ corporis ſunt purgationes.
ἁγνεῖαι ψυχῆς σου σώματός εἰσι καθαρμοί,
hæc iuſtitiæ myſteria magna degentes
ταῦτα δικαιοσύνης μυστήρια, οἷα βιοῦντες,
uitam perficite bonam uſq; ad ſenectutis limen.
ζωὴν ἐκτελέοιτ' ἀγαθὴν μέχρι γήραος οὐδοῦ.

Finis Phocylidis Carminum. & deo gratia,
Τέλος τῶν τοῦ φωκυλίδου ἐπῶν. καὶ θεῷ δόξα.

SERIES.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u

x y z & ꝛ ꝶ. A B C D E F.

Omnes ſunt quaterniones.

Venetijs in ædibus Frãciſci Bindonei, & Maphei Paſini. Menſe Aprilis. Anno a uirginis partu. M D XLIX.

